Reģionu attīstība Latvijā 2008

Valsts reģionālās attīstības aģentūra
Rīga, 2009

Reģionu attīstība Latvijā 2008
Valsts reģionālās attīstības aģentūra

Izdevumu izstrādāja:
Valentīna Locāne (Valsts reģionālās attīstības aģentūra)
Juris Paiders (Latvijas Universitāte)
Ralfs Spāde (Valsts reģionālās attīstības aģentūra)
Pēteris Šķiņķis (Latvijas Universitāte)
Inga Vilka (Latvijas Universitāte)

Zinātniskais redaktors – **Edvīns Vanags** (Latvijas Universitāte)
Redaktors – **Ronalds Krūmiņš** (SIA „Grupa 93")

Izdevumā izmantotas **SIA „Reģionu Pētījumu un Plānošanas Centrs"** un **SIA „Grupa 93"** karšu pamatnes
Kartes sagatavoja **Ronalds Krūmiņš** (SIA „Grupa 93")
Vāka noformējums – reklāmas aģentūra **„Triple Bounce"**

Maketēšana un tekstu korektūra – **SIA „MicroDot"**
Maketa sagatavošanas projekta vadītāja – **Brigita Blūma**

Iespiests **SIA „MicroDot"** tipogrāfijā

© Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2009

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz izdevumu „Reģionu attīstība Latvijā 2008" obligāta

ISBN 978-9984-9955-5-7
Id 005-0968-709

SATURS

IEVADS **6**

I. LATVIJA STARPTAUTISKAJĀ TELPĀ **8**

II. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI UN ANALĪZES METODES **13**

III. PLĀNOŠANAS REĢIONU TERITORIJAS UN PAŠVALDĪBAS **16**

IV. PLĀNOŠANAS REĢIONU SALĪDZINOŠS RAKSTUROJUMS **19**
DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA 19
EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA 28

V. PAŠVALDĪBU GRUPU RAKSTUROJUMS **43**
PILSĒTU RAKSTUROJUMS 43
LAUKU TERITORIJU RAKSTUROJUMS 48

VI. PAŠVALDĪBU TERITORIJU RAKSTUROJUMS PLĀNOŠANAS REĢIONU IETVAROS **68**
KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS 68
LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS 72
RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS 76
VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS 79
ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS 83

VII. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA ATŠĶIRĪBU ĢEOGRĀFISKĀS SAKARĪBAS **87**

VIII. LATVIJAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS POLITIKA UN TĀS ĪSTENOŠANA **89**
ĪSS PĀRSKATS PAR LATVIJAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS POLITIKU 89
NACIONĀLIE REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS INSTRUMENTI 94
EIROPAS SAVIENĪBAS STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ REĢIONĀLO ATTĪSTĪBU 104

IX. PAŠVALDĪBU FINANSES **110**
PAŠVALDĪBU BUDŽETU IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI 110
PAŠVALDĪBU FINANŠU IZLĪDZINĀŠANA 112

X. LATVIJAS ADMINISTRATĪVO TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA MĒRĪŠANAS IESPĒJAS PĒC ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLĀS REFORMAS **121**

ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN PRIEKŠLIKUMI TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA IZLĪDZINĀŠANAI **128**

NOBEIGUMS **130**

1. PIELIKUMS. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS INDEKSS UN RANGS (2003.–2007. g.) **132**

2. PIELIKUMS. TERITORIJU PAMATRĀDĪTĀJI UN ATTĪSTĪBAS INDEKSS (2007. g.) **139**

3. PIELIKUMS. PAŠVALDĪBU BUDŽETU IEŅĒMUMI (2008. g.) **146**

4. PIELIKUMS. PAŠVALDĪBU BUDŽETU IZDEVUMI (2008. g.) **153**

5. PIELIKUMS. NOVADU UN REPUBLIKAS PILSĒTU PLATĪBA UN IEDZĪVOTĀJU SKAITS (2009. g.) **160**

Stabilas attīstības pamats ir visu Latvijas reģionu līdzsvarota izaugsme. No tā, cik mērķtiecīgi tiks plānota attīstība un piesaistītas investīcijas, izmantojot katra reģiona īpašo izaugsmes potenciālu, būs atkarīga Latvijas attīstība kopumā, īpaši laikā, kad tautsaimniecība piedzīvo lejupslīdi.

2008. gads ir bijis nozīmīgs ar vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanu. Saeimas lēmums par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālo iedalījumu noslēdza vairāk nekā 15 gadus ilgušās diskusijas, un pēc vēlēšanām darbu uzsākušas 109 novadu un deviņu republikas pilsētu domes. Tieši 2008. gadā jaunveidojamo novadu pašvaldības saņēma vislielāko atbalstu no valsts – 55,55 miljonus latu, kas ļauj attīstīt infrastruktūru un nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem.

2009. gadā Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija par vienu no prioritātēm ir izvirzījusi reģionu atbildības palielināšanu par savu attīstību. Uzsākot diskusijas par reģionālās pārvaldes veidošanu, mērķis ir nodot reģioniem daļu valsts funkciju. Tādējādi reģionu iedzīvotājiem un uzņēmējiem tiks nodrošināta ērta piekļuve valsts pakalpojumiem, vienlaikus saglabājot tik nepieciešamās darba vietas reģionos.

Lai nodrošinātu attīstību reģionos, svarīgi ir arī vienoties par jauno pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas modeli, tāpat notiek diskusijas par papildu Eiropas Savienības fondu līdzekļu novirzīšanu reģionu izaugsmei.

Patiesā cieņā,
reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs
Edgars Zalāns

Kopš Valsts reģionālās attīstības aģentūras izveidošanas ik gadu tiek sagatavots pārskats par reģionu attīstību valstī. Šogad pārskats noslēdz sešu izdevumu sēriju, kurā raksturota sociālekonomiskā attīstība Latvijā pirms administratīvi teritoriālās reformas. Šeit atrodama informācija gan par plānošanas reģionu ekonomiskās attīstības un demogrāfiskās situācijas salīdzinošo raksturojumu, gan arī par atsevišķu pašvaldību teritoriju raksturojumu katrā plānošanas reģionā. Pirmo reizi publicēti dati par galvenajiem ieņēmumu un izdevumu veidiem pašvaldību budžetos. Papildus iekļauta arī informācija par jaunajiem, administratīvi teritoriālās reformas ietvaros izveidotajiem novadiem. Pārskatā katra pašvaldība par sevi var atrast galvenos sociālekonomiskos datus. Sevišķi aktuāli tas ir jaunizveidotajiem novadiem, lai apzinātu apvienotās teritorijas situāciju.

Šajā izdevumā apkopotie secinājumi norāda uz būtiskām teritoriju attīstības atšķirībām. Pārskata periodā, īstenojot lielus infrastruktūras projektus, palielinājās ekonomiskās un sociālās infrastruktūras kvalitāte un kvantitāte lielajās pilsētās, to apkaimēs, bet ne visā pārējā valsts teritorijā. Tas norāda uz nepieciešamību izvērtēt investīciju ieguldījumu, līdzšinējās reģionālās attīstības prioritātes, kā arī Latvijas pilsētu un lauku teritoriju mijiedarbības potenciālu. Reģionu lomas palielināšana ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem veiksmīgai attīstībai visā Latvijas teritorijā, ko arī apstiprina pārskatā analizētā informācija un līdzšinējās prakses izvērtējums.

Atbilstoši izveidotajām jaunajām administratīvi teritoriālajām vienībām – 9 republikas pilsētām un 109 novadiem – nepieciešama jaunas reģionālās attīstības procesu un attīstības politikas vērtēšanas sistēmas izveide, kas ir izaicinājums nākamajam pārskatam par reģionālo attīstību Latvijā.

Valsts reģionālās attīstības aģentūras izdotais pārskats ir vienīgais valstī, kas sniedz informāciju un analīzi par Latvijas teritoriālajām vienībām. Ceram, ka pārskatā sniegtā informācija noderēs Jūsu darbā.

Valsts reģionālās attīstības aģentūras direktore
Anna Vītola-Helviga

IEVADS

Pārskats „Reģionu attīstība Latvijā 2008" ir Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) gadskārtējais izdevums. Pirmais pārskats tika izdots 2003. gadā. Šī gada pārskats ir sestais pēc kārtas, un tas gan turpina, gan papildina iepriekšējos. Izdevums veltīts Latvijas teritoriju vienmērīgas attīstības veicināšanai un tās nodrošināšanai. Pārskata uzdevums ir sniegt lasītājiem dažāda līmeņa Latvijas teritoriālo vienību attīstību raksturojošo informāciju un uz šīs bāzes aprēķināto rezultātu analīzi.

Šogad sagatavotais pārskats ir īpašs, jo ar šo izdevumu VRAA noslēdz izdevuma sēriju, kurā raksturota sociālekonomiskā attīstība visās administratīvajās teritorijās Latvijā. Šajā pārskatā aplūkotas 77 pilsētas un pilsētnovadi, kā arī 445 pagasti un lauku novadi, kas Latvijā pastāvēja pirms Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma stāšanās spēkā 2009. gada 1. jūlijā. Pārskatā apspoguļoti attīstības procesi un tendences galvenokārt 2003.–2007. gada periodā.

Latvijas teritoriju attīstības analīzei izmantota iespējami plaša teritoriālās statistikas informācija, kas nodrošina pētnieciski pamatotas analīzes veikšanu. Pārskatā apkopoti attīstības pamatrādītāji par Latvijas teritoriālajām vienībām un to grupām – plānošanas reģioniem, rajoniem, pilsētām, pagastiem, novadiem, pilsētu un lauku pašvaldību grupām. Teritoriju attīstība analizēta, tendences un sakarības noteiktas, novērojot rādītāju izmaiņas piecu gadu laika dinamikā. Darbā raksturotas analīzes metodes, desmit gados aprobētā teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas metodika, kā arī piedāvāti varianti attīstības indeksa aprēķināšanas pilnveidošanai. Kopš izdošanas sākuma šāda veida pārskats par Latvijas teritoriālajām vienībām ir vienīgais valstī.

Pārskatu veido desmit nodaļas, noslēguma daļa un pielikumi.

Pirmajā nodaļā veikts Latvijas galveno sociālekonomisko rādītāju salīdzinājums ar citu valstu vidējiem rādītājiem. Atšķirībā no iepriekšējā gada, šajā izdevumā Latvijas attīstības līmenis raksturots divos skatījumos. Pirmkārt, salīdzinājumā ar jaunajām, kopš 2004. gada Eiropas Savienībā uzņemtajām dalībvalstīm, otrkārt, – salīdzinājumā ar Baltijas jūras baseina reģiona valstīm.

Otrajā nodaļā aprakstīti statistikas rādītāji, noteikts analizējamais laika periods teritoriju attīstības vērtēšanai, kā arī atgādināta teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas metodika dažādām teritoriālo vienību grupām. Pasvītrots, ka pašvaldības teritorijas attīstības indekss reģiona ietvaros aprēķināts, par salīdzināšanas bāzi izmantojot attīstības pamatrādītāja vidējās vērtības konkrētajā reģionā.

Trešajā nodaļā norādīts piecu plānošanas reģionu teritoriju sastāvs, pilsētu un pagastu grupu pašvaldību skaits un pašvaldību lielums pēc iedzīvotāju skaita.

Ceturtajā nodaļā analizēta demogrāfiskā situācija un ekonomiskā attīstība plānošanas reģionos. Tā balstās uz reģionus raksturojošiem datiem, kas ļauj izsekot izmaiņu dinamikai piecu gadu periodā.

Pārskata piektajā nodaļā analizētie statistikas dati skatīti atsevišķi divu pašvaldību grupu ietvaros – pilsētu grupā un lauku teritoriju grupā. Analizēta teritorijas attīstības indeksa un iedzīvotāju skaita kopsakarība.

Sestajā nodaļā dots pilsētu, pagastu un novadu raksturojums plānošanas reģionu ietvaros. Šajā nodaļā pašvaldību teritoriju galvenie sociālekonomiskie rādītāji salīdzināti ar pamatrādītāja vidējām vērtībām konkrētajā reģionā. Izdalot reģiona ietvaros pilsētu un pagastu pašvaldību grupu, to vidējie rādītāji analizēti salīdzinājumā ar attiecīgajām pašvaldību grupām valstī. Šāda veida padziļinātas analīzes rezultāti var tikt izmantoti, izvērtējot konkrētas teritorijas attīstību, plānojot attīstības virzienus un atbalsta pasākumus.

Septītajā nodaļā sniegts priekšstats par galvenajām teritoriju attīstības līmeņa atšķirībām, teritoriju attīstības gaitas sakarībām, balstoties gan uz teritoriju salīdzinošo analīzi, kas atspoguļota no trešās līdz sestajai nodaļai, gan arī uz VRAA 2008. un 2009. gadā koordinēto pētījumu rezultātiem.

Izdevuma astotajā nodaļā dots vispārējs skats uz valsts reģionālo politiku trīspadsmit gadu garumā. Latvijas reģionālā politika aplūkota līdz un pēc iestāšanās Eiropas Savienībā.

Raksturoti politikas dokumenti un darbības virzieni. Šajā nodaļā sniegts arī ieskats par Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (RAPLM) un Valsts reģionālās attīstības aģentūras pārziņā esošiem reģionālās attīstības valsts atbalsta pasākumiem jeb instrumentiem, kas īstenoti 2008. gadā. Analīze par finansējuma sadalījumu plānošanas reģioniem veikta šādiem atbalsta pasākumiem – mērķdotācijām pašvaldību investīcijām, mērķdotācijām pašvaldību pasākumiem, mērķdotācijām novadu infrastruktūras attīstībai, mērķdotācijām pašvaldību apvienošanās projektiem, mērķdotācijām bezmaksas interneta pieejas punktiem bibliotēkās, kā arī mērķdotācijām teritorijas plānojumiem un to grozījumiem. Apkopota arī citu ministriju informācija par programmām 2008. gadā, kuras var vērtēt kā reģionālo attīstību sekmējošas. Apskatīta atsevišķu programmu analīze sadalījumā pa reģioniem. Tā kā 2008. gadā noslēdzās iepriekšējais struktūrfondu apguves plānošanas periods, atsevišķa apakšnodaļa veltīta iepriekšējā perioda struktūrfondu līdzfinansēto projektu finansējuma sadalījumam plānošanas reģioniem. Lielāka vērība veltīta VRAA administrētajai grantu shēmai „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās". Tā kā ir uzsākta arī jaunā ES struktūrfondu apguves perioda īstenošana, tad dots ieskats par RAPLM un VRAA pārziņā esošiem pasākumiem, kurus paredz Valsts Stratēģiskais ietvardokuments.

Devītajā nodaļā apkopoti pašvaldību 2008. gada budžetu rādītāji un pašvaldību finanšu izlīdzināšanas rezultāti. Neapšaubāmi, ka viens no nozīmīgākajiem reģionālās attīstības instrumentiem, kas vērsts uz teritoriālo atšķirību izlīdzināšanu, ir pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma. 2007. gada pārskatā pirmo reizi tika aplūkoti pašvaldību finanšu izlīdzināšanas rezultāti, jo RAPLM vadībā bija sagatavoti priekšlikumi sistēmas pilnveidošanai. Šajā pārskatā pašvaldību finanšu tēma ir paplašināta.

Desmitajā nodaļā sniegts reģionālās attīstības vērtēšanas jeb teritoriju attīstības līmeņa mērīšanas iespēju apskats no metodiskā un izmantojamās informācijas viedokļa situācijai pēc administratīvi teritoriālās reformas. Sniegti priekšlikumi, kādus rādītājus apkopot pa novadiem, kādus – pa statistikas teritorijām, kā arī par iespējām izmantot valsts reģistru uzturētos datu masīvus teritoriju attīstības vērtēšanas vajadzībām.

Nobeigumā apkopoti secinājumi un ieteikumi, kas izriet no šajā pārskatā analizētās informācijas – secinājumi par teritoriju attīstības tendencēm, priekšlikumi teritoriju attīstības līmeņa izlīdzināšanai.

Pielikumi satur gan ar iepriekšējiem izdevumiem salīdzināmu datu klāstu, gan jaunu informāciju. Ietvertas plānošanas reģionu, rajonu, pilsētu un pagastu grupu pašvaldību teritorijas attīstības indeksa vērtības piecu gadu dinamikā un 2007. gada attīstības indeksu veidojošie pamatrādītāji. Pirmo reizi publicēti dati par galvenajiem ieņēmumu un izdevumu veidiem pašvaldību budžetos. Papildus iekļauta arī informācija par jaunajām, administratīvi teritoriālās reformas ietvaros izveidotajām vietējām pašvaldībām.

Darbā iekļauts liels skaits karšu, kurās teritoriāli atspoguļoti statistikas dati un to izmaiņas laika gaitā.

Pārskatā, salīdzinot ar iepriekšējiem izdevumiem, ir šādas galvenās novitātes:

- Latvijas vieta pēc attīstību raksturojošiem pamatrādītājiem atainota divu valstu grupu vidū;
- sniegta informācija par nozaru reģionālās attīstības atbalsta pasākumiem un to finansējuma apjomu;
- apkopoti metodiski ieteikumi par Latvijas administratīvo teritoriju attīstības līmeņa mērīšanas iespējām pēc administratīvi teritoriālās reformas – par laika rindu savietošanu, datu pieejamību, analīzes iespējām;
- apkopoti pašvaldību budžetu ieņēmumu un izdevumu galvenie rādītāji.

Pārskats paredzēts plašam lasītāju lokam – politiķiem, ierēdņiem, pašvaldību darbiniekiem, zinātniekiem un pasniedzējiem, kurus interesē Latvijas teritoriju attīstība un dažādība sociālekonomiskā skatījumā.

I. LATVIJA STARPTAUTISKAJĀ TELPĀ

Latvijas attīstības līmenis šajā nodaļā raksturots divos skatījumos. Pirmkārt, salīdzinājumā ar jaunajām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm, kuras uzņemtas ES kopš 2004. gada (kopā ar Latviju – 12 valstis), otrkārt, salīdzinājumā ar Baltijas jūras baseina reģiona valstīm. Jauno ES dalībvalstu grupā skatītas Bulgārija, Čehija, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Ungārija, savukārt Baltijas jūras reģiona valstu grupā kopā ar Latviju skatītas 9 valstis – Dānija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija. Piemērotu datu trūkuma dēļ Krievija un Baltkrievija Baltijas jūras reģiona valstu salīdzinājumā nav iekļautas.

Latvijas attīstības līmeņa raksturošanai citu valstu vidū šajā pārskatā izmantoti Eiropas Savienības Statistikas biroja (*Eurostat*) dati, pamatā par laiku no 2003. līdz 2008. gadam. Ekonomiskās attīstības salīdzināšanai izmantoti sekojoši rādītāji: iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju, IKP izmaiņas, saskaņotais patēriņa cenu indekss, nodarbinātības līmenis un darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā.

Pēc *Eurostat* provizoriskiem datiem 27 dalībvalstīs (ES-27) kopā 2009. gada sākumā dzīvoja 499,7 milj. iedzīvotāju, no kuriem Latvijas iedzīvotāju skaits sastādīja 0,5%. Savukārt Baltijas jūras baseina reģiona deviņās valstīs kopumā dzīvo 152,04 milj. iedzīvotāju, un Latvijas iedzīvotāju skaits veido 1,5% no šo valstu iedzīvotāju kopskaita.

Jauno Eiropas Savienības dalībvalstu attīstība savstarpējā salīdzinājumā

Attīstības salīdzinājums ir iespējams gan savstarpēji skatot tikai jaunās ES dalībvalstis, gan arī skatot tās salīdzinājumā ar ES vidējiem rādītājiem. Pēc attīstību raksturojošo rādītāju izmaiņām laika gaitā ir iespējams novērtēt Latvijas attīstības līmeņa izmaiņas attiecībā pret ES-27 vidējo līmeni. Salīdzinošie dati sagatavoti, izmantojot *Eurostat* datu bāzi *New Cronos*.

Pēc 2008. gada datiem ES jauno dalībvalstu vidū Latviju raksturoja viszemākās vērtības divos no pieciem pamatrādītājiem – pēc IKP pieauguma un pēc saskaņotā patēriņa cenu indeksa. Latvija apsteidza Ungāriju un Slovākiju pēc darba meklētāju īpatsvara, Poliju, Rumāniju un Bulgāriju – pēc IKP uz 1 iedzīvotāju un ieņēma salīdzinoši augstu vietu pēc nodarbinātības līmeņa (skat. 1. tabulu).

Valsts	2008					2008, rangs				
	IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. g. (ES-27=100)	IKP izmaiņas, % pret iepriekšējo gadu	Saskaņotais patēriņa cenu indekss	Nodarbinātības līmenis	Darba meklētāju īpatsvars	IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. g. (ES-27=100)	IKP izmaiņas, % pret iepriekšējo gadu	Saskaņotais patēriņa cenu indekss	Nodarbinātības līmenis	Darba meklētāju īpatsvars
Bulgārija	37,2	6,0	12,0	64,0	5,6	12	3	11	7	5
Čehija	80,2	3,2	6,3	66,6	4,4	3	7	7	5	2-3
Igaunija	67,9	-3,6	10,6	69,8	5,5	5	11	9	2	4
Kipra	90,8	3,7	4,4	70,9	3,8	1	5	3	1	1
Latvija	**57,9**	**-4,6**	**15,3**	**68,6**	**7,5**	**9**	**12**	**12**	**3-4**	**10**
Lietuva	59,5	3,0	11,1	64,3	5,8	8	8	10	6	6-7
Malta	77,7	2,7	4,7	55,2	5,9	4	9	4	12	8
Polija	53,7	5,0	4,2	59,2	7,1	10	4	2	9	9
Rumānija	42,1*	7,1	7,9	59,0	5,8	11	1	8	10	6-7
Slovākija	67,0	6,4**	3,9	62,3	9,5	6	2	1	8	12
Slovēnija	89,2	3,5	5,5	68,6	4,4	2	6	5	3-4	2-3
Ungārija	62,6	0,5	6,0	56,7	7,8	7	10	6	11	11
ES-27	**100,0**	**0,9**	**3,7**	**65,9**	**7,0**					

*1. tabula. Jauno ES dalībvalstu attīstības pamatrādītāji.****

Baltijas jūras reģiona valstu attīstība savstarpējā salīdzinājumā

Latvijas attīstības rādītāji Baltijas jūras reģiona valstu vidū caurmērā ir zemi. Latvija kā jauno dalībvalstu vidū, tā arī starp Baltijas jūras baseina reģiona valstīm izceļas ar lielāko IKP kritumu, augstāko inflāciju un bezdarba līmeni. Mazāks nekā Latvijā IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā, attiecībā pret ES-27 vidējo vērtību, bija tikai Polijā. Polijā un Lietuvā 2008. gadā reģistrētais nodarbinātības līmenis bija zemāks nekā Latvijā. Pēc attīstības rādītājiem jūtami atšķiras reģiona rietumu daļas un bijušās Austrumeiropas zemes. Šajā valstu grupā Latvija kopā ar Igauniju, Lietuvu un Poliju pārsvarā ieņem pēdējas vietas. Reģiona rietumu valstu vidū pēc labklājību raksturojošām pazīmēm, īpaši pēc IKP uz 1 iedzīvotāju, izceļas Norvēģija. Reģiona kopējā attīstībā būtisks faktors ir Vācijas ekonomikas lielums un stabilitāte, par ko liecina, piemēram, zemais inflācijas līmenis. Dānija, Zviedrija un Somija savstarpēji maz atšķiras pēc IKP, inflācijas un nodarbinātības rādītāju vērtībām (skat. 2. tabulu).

* *Eurostat prognozes dati.*
** *Eurostat novērtējums.*
*** *Eurostat dati un VRAA aprēķins.*

Valsts	IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. g. (ES-27=100)	IKP izmaiņas, % pret iepriekšējo gadu	Saskaņotais patēriņa cenu indekss	Nodarbinātības līmenis	Darba meklētāju īpatsvars	IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. g. (ES-27=100)	IKP izmaiņas, % pret iepriekšējo gadu	Saskaņotais patēriņa cenu indekss	Nodarbinātības līmenis	Darba meklētāju īpatsvars
	2008					2008, rangs				
Dānija	120,0	-1,1	3,6	78,1	3,3	3	7	4	1	2
Igaunija	67,9	-3,6	10,6	69,8	5,5	6	8	7	6	3
Latvija	**57,9**	**-4,6**	**15,3**	**68,6**	**7,5**	**8**	**9**	**9**	**7**	**9**
Lietuva	59,5	3,0	11,1	64,3	5,8	7	2	8	8	4
Norvēģija	178,4	2,0	3,4	78,0	2,5	1	3	3	2	1
Polija	53,7	5,0	4,2	59,2	7,1	9	1	6	9	7
Somija	115,8	0,9	3,9	71,1	6,4	4	5	5	4	6
Vācija	114,7	1,3	2,8	70,7	7,3	5	4	1	5	8
Zviedrija	122,2	-0,2	3,3	74,3	6,2	2	6	2	3	5
ES-27	**100,0**	**0,9**	**3,7**	**65,9**	**7,0**					

*2. tabula. Baltijas jūras reģiona valstu attīstības pamatrādītāji.**

pret ES-27 vidējo lielumu, bija Bulgārijā – 37,2%, Rumānijā – 42,1% un Polijā – 53,7%.

Piecu gadu laikā – no 2003. līdz 2007. gadam ieskaitot – pēc IKP uz 1 iedzīvotāju Latvija pietuvinājās ES-27 līmenim par 14,6 procentpunktiem, Igaunija – par 13,5 un Slovākija – par 11,5. Šajā laika periodā jaunajās ES dalībvalstīs IKP pieaugums nodrošināja ikgadēju attīstības līmeņa ar ES-27 atšķirību samazināšanos. Tiesa, attīstības tempi nedaudz saruka Maltā un Ungārijā, un šo valstu atšķirība no ES-27 vidēja līmeņa 2003.–2007. gada periodā palielinājās attiecīgi par 0,7 un 0,6 procentpunktiem.

Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju

Sasniegto sociālekonomisko attīstības līmeni integrēti raksturo iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju. Pēdējie salīdzināmie dati ir par 2007. gadu. Lai iegūtu ES dalībvalstu iekšzemes kopprodukta tiešu salīdzinājumu apjoma izteiksmē, izmanto pirktspējas paritātes rādītāju, kura aprēķins novērš cenu līmeņa atšķirības starp valstīm un rada iespēju tās objektīvāk salīdzināt. 2007. gadā pēc pirktspējas paritātes standarta** Latvijā IKP uz 1 iedzīvotāju bija 14 400, bet ES-27 – 24 800. Vērtējot IKP uz 1 iedzīvotāju izmaiņas Latvijā un citās valstīs, ES-27 dalībvalstu vidējais līmenis pielīdzināts 100%.

Pēc IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā visas jaunās dalībvalstis atradās zem vidējā ES-27 līmeņa. Visaugstākais IKP rādītājs bija Kiprā, kur IKP uz 1 iedzīvotāju veidoja 90,8% no vidējā ES-27, Slovēnijā tas sastādīja 89,2%, Čehijā – 80,2%. Mazākais IKP uz 1 iedzīvotāju, attiecībā

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008***
Bulgārija	32,5	33,7	34,5	36,5	37,2	39,3
Čehija	73,4	75,1	75,8	77,4	80,2	81,3
Igaunija	54,4	57,2	61,1	65,3	67,9	65,0
Kipra	88,9	90,3	90,9	90,2	90,8	92,5
Latvija	**43,3**	**45,7**	**48,6**	**52,5**	**57,9**	**55,1**
Lietuva	49,1	50,5	52,9	55,5	59,5	60,6
Malta	78,4	77,1	78,2	76,7	77,7	78,9
Polija	48,9	50,6	51,3	52,3	53,7	56,1
Rumānija	31,3	34,1	35,0	38,3	42,1***	44,9
Slovākija	55,5	57,1	60,2	63,5	67,0	70,7
Slovēnija	83,4	86,4	87,4	87,6	89,2	90,2
Ungārija	63,2	63,1	63,2	63,5	62,6	62,6
ES-27	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

3. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta jaunajās ES dalībvalstīs 2003.–2007. gadā, % pret vidējo ES-27.

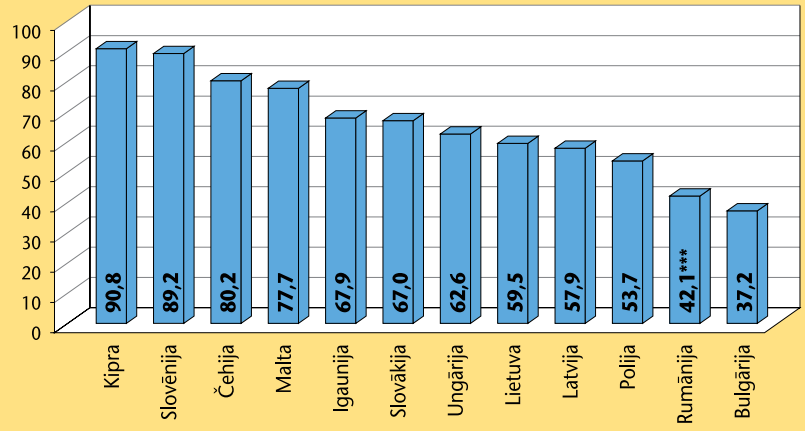

1. attēls. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta jaunajās ES dalībvalstīs 2007. gadā, % pret vidējo ES-27.

Latvija 12 jauno ES dalībvalstu vidū pēc IKP uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā ieņēma 9. vietu. IKP uz 1 iedzīvotāju Latvijā sastādīja 57,9% no ES-27 vidējā (skat. 3. tabulu un 1. attēlu). *Eurostat* prognozē, ka dati par 2008. gadu varētu atspoguļot Latvijas attīstības tempu samazinājumu, atbilstoši 55,1% līmenī no ES-27 vidējā IKP rādītāja uz 1 iedzīvotāju.

2007. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ES-27 valstu vidū IKP pieauga vidēji par 2,9%. Jauno dalībvalstu vidū lielākais IKP pieaugums bija Slovākijā – par 10,4%, tai sekoja Latvija ar 10,0% IKP palielinājumu, savukārt mazākais rādītāja pieaugums bija Ungārijā – par 1,1%.

Baltijas jūras reģiona rietumu daļas valstis – ne tikai Norvēģija, bet arī Dānija, Somija, Vācija un Zviedrija –

* *Eurostat dati un VRAA aprēķins.*

** *Pirktspējas paritātes standarts raksturo iekšzemes kopprodukta un minimālo algu apmērus, kas novērtēti vienotā valūtā valstu grupai, kas piedalās aprēķinos, izslēdzot pastāvošās cenu atšķirības.*

*** *Eurostat prognozes dati.*

uzrāda ļoti augstu IKP uz 1 iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta. Šajās valstīs tas ES-27 vidējo rādītāju pārsniedz no 15 līdz gandrīz 80 procentpunktiem (Norvēģija 2007. gadā). Kopš 2003. gada Baltijas jūras reģiona rietumu daļas valstīs IKP uz 1 iedzīvotāju īpatsvars pret ES valstu vidējo ir gan augstāks, gan arī stabils, tādējādi atspoguļojot līdzīgu vienmērīgas izaugsmes dinamiku. Turpretī reģiona austrumu daļas zemēs IKP uz 1 iedzīvotāju sastāda no 43,3% (Latvija 2003. gadā) līdz 67,9% (Igaunija 2007. gadā) no ES-27 vidējā. Baltijas jūras reģiona valstu vidū Latvija pārskata periodā relatīvi visstraujāk samazināja starpību līdz ES-27 vidējam IKP rādītājam, tomēr to lielā mērā noteicis fakts, ka izaugsme notikusi no salīdzinoši viszemākā līmeņa (skat. 4. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Dānija	124,1	125,7	123,6	122,9	120,0	117,1
Igaunija	54,4	57,2	61,1	65,3	67,9	65,0
Latvija	**43,3**	**45,7**	**48,6**	**52,5**	**57,9**	**55,1**
Lietuva	49,1	50,5	52,9	55,5	59,5	60,6
Norvēģija	156,2	164,4	176,2	183,7	178,4	178,4
Polija	48,9	50,6	51,3	52,3	53,7	56,1
Somija	112,9	116,2	114,1	114,8	115,8	115,5
Vācija	116,5	116,4	116,9	115,7	114,7	115,6
Zviedrija	122,6	124,8	120,3	121,4	122,2	120,2
ES-27	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

4. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta Baltijas jūras baseina reģiona valstīs 2003.–2008. gadā, % pret vidējo ES-27.

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Bulgārija	5,0	6,6	6,2	6,3	6,2	6,0	-1,6
Čehija	3,6	4,5	6,3	6,8	6,0	3,2	-2,7
Igaunija	7,1	7,5	9,2	10,4	6,3	-3,6	-10,3
Kipra	1,9	4,2	3,9	4,1	4,4	3,7	0,3
Latvija	**7,2**	**8,7**	**10,6**	**12,2**	**10,0**	**-4,6**	**-13,1**
Lietuva	10,2	7,4	7,8	7,8	8,9	3,0	-11,0
Malta	-0,3	1,2	3,8	3,3	3,9	2,7	-0,9
Polija	3,9	5,3	3,6	6,2	6,6	5,0	-1,4
Rumānija	5,2	8,5	4,2	7,9	6,2	7,1	-4,0
Slovākija	4,7	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4**	-2,6
Slovēnija	2,8	4,3	4,3	5,9	6,8	3,5	-3,4
Ungārija	4,2	4,8	4,0	4,1	1,1	0,5	-6,3
ES-27	**1,3**	**2,5**	**2,0**	**3,1**	**2,9**	**0,9**	**-4,0**

5. tabula. Iekšzemes kopprodukta izmaiņas jaunajās ES dalībvalstīs 2003.–2009. gadā, salīdzināmās cenās, % pret iepriekšējo gadu.

2003.–2007. gadā Latvijā, Lietuvā un Igaunijā bija salīdzinoši vienmērīgi un arī visaugstākie IKP pieauguma tempi ES. 2008. gadā Igaunijā un Latvijā bija straujš IKP kritums, bet Lietuvā – būtisks pieauguma tempa samazinājums. Vidēji ES-27 valstu vidū 2008. gadā IKP pieauga par 0,9%, bet 2009. gadam prognozēts kritums par 4,0%. *Eurostat* prognozē, ka 2009. gadā IKP kritums būs visās jaunajās ES dalībvalstīs, izņemot Kipru. IKP kritums par vairāk nekā 10% prognozēts Latvijai, Lietuvai un Igaunijai (skat. 5. tabulu).

IKP pieauguma tempu atšķirības Baltijas jūras baseina reģionā spilgti iezīmē salīdzinoši lēnāks pieaugums līdz 2007. gadam un kritums, sākot ar 2008. gadu, reģiona rietumu daļas valstīs, turpretī reģiona austrumu daļā, tai skaitā Latvijā, ļoti strauju izaugsmi nomaina krasa lejupslīde. Izņēmums gan ir Polija, kur IKP dinamika ir salīdzinoši pakāpeniskāka. Valsts un tās ekonomikas jeb iekšējā tirgus lielums noteicis salīdzinoši mazāku pozitīvo un arī nelabvēlīgo pasaules tirgus svārstību ietekmi (skat. 6. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Dānija	0,4	2,3	2,4	3,3	1,6	-1,1	-3,3
Igaunija	7,1	7,5	9,2	10,4	6,3	-3,6	-10,3
Latvija	**7,2**	**8,7**	**10,6**	**12,2**	**10,0**	**-4,6**	**-13,1**
Lietuva	10,2	7,4	7,8	7,8	8,9	3,0	-11,0
Norvēģija	1,0	3,9	2,7	2,3	3,1	2,0	-3,4
Polija	3,9	5,3	3,6	6,2	6,6	5,0	-1,4
Somija	1,8	3,7	2,8	4,9	4,2	0,9	-4,7
Vācija	-0,2	1,2	0,8	3,0	2,5	1,3	-5,4
Zviedrija	1,9	4,1	3,3	4,2	2,6	-0,2	-4,0
ES-27	**1,3**	**2,5**	**2,0**	**3,1**	**2,9**	**0,9**	**-4,0**

6. tabula. Iekšzemes kopprodukta izmaiņas Baltijas jūras baseina reģiona valstīs 2003.–2009. gadā, salīdzināmās cenās, % pret iepriekšējo gadu.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss

Attīstības līmeņa salīdzinājumam tiek izmantots *Eurostat* aprēķinātais saskaņoto patēriņa cenu indekss (SPCI)**. Atšķirībā no nacionālā patēriņa cenu indeksa (PCI), SPCI ietver arī ārvalstu tūristu izdevumus, līdz ar to šo indeksu vērtības nav pilnībā salīdzināmas. SPCI neietver, bet nacionālais PCI ietver izdevumus azartspēlēm. Saskaņotais patēriņa cenu vidējais indekss (inflācija) ES-27 valstīs 2003.–2007. gadā bija salīdzinoši stabils, noturoties 2,0–2,3% līmenī. 2008. gadā tas pieauga līdz 3,7%. Jauno dalībvalstu vidū Latvijā 2008. gadā bija visaugstākais saskaņotais patēriņa cenu indekss (15,3%), četras reizes lielāks nekā ES-27 valstīs vidēji. Latvijai sekoja Bulgārija, Lietuva un Igaunija, kuru SPCI pārsniedza ES-27 vidējo rādītāju trīs reizes. Starp jaunajām dalībvalstīm mazākais SPCI bija Slovākijā (3,9%).

Latvijā visā periodā reģistrēts īpaši straujš cenu pieaugums – no 2,9% 2003. gadā līdz 15,3% 2008. gadā, vienlaikus palielinoties atšķirībai no ES-27 vidējiem rādītājiem (skat. 7. tabulu).

* *Eurostat prognozes dati.*
** *Eurostat novērtējums.*

* *Eurostat prognozes dati.*
** *Saskaņotais patēriņa cenu indekss atspoguļo patēriņa preču un pakalpojumu cenu pārmaiņas noteiktā laika periodā. SPCI mēra cenu izmaiņu vidējo līmeni patēriņa preču un pakalpojumu atlases fiksētam kopumam (patēriņa grozam). SPCI izmanto patēriņa cenu līmeņu izmaiņu salīdzināšanai ES dalībvalstīs, kā arī cenu stabilitātes mērīšanai eiro zonā.*

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgārija	2,3	6,1	6,0	7,4	7,6	12,0
Čehija	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3
Igaunija	1,4	3,0	4,1	4,4	6,7	10,6
Kipra	4,0	1,9	2,0	2,2	2,2	4,4
Latvija	**2,9**	**6,2**	**6,9**	**6,6**	**10,1**	**15,3**
Lietuva	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1
Malta	1,9	2,7	2,5	2,6	0,7	4,7
Polija	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2
Rumānija	15,3*	11,9*	9,1*	6,6	4,9	7,9
Slovākija	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9
Slovēnija	5,7	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5
Ungārija	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6,0
ES-27	**2,0**	**2,0**	**2,2**	**2,2**	**2,3**	**3,7**

7. tabula. Saskaņotais patēriņa cenu indekss jaunajās ES dalībvalstīs 2003.–2008. gadā.

Baltijas jūras baseina reģionā saskaņotā patēriņa cenu indeksa straujš negatīvais pieaugums raksturo visas trīs Baltijas valstis (2008. gadā SPCI indekss Latvijā – 15,3, Lietuvā – 11,1, Igaunijā – 10,6). Turklāt Latvija visā pārskata periodā, bet sevišķi pēc iestāšanās ES, pastāvīgi uzrādījusi vislielākās indeksa vērtības. Pārējās reģiona valstīs, to skaitā arī Polijā, saskaņotā patēriņa cenu indekss ir tuvs ES-27 vidējam rādītājam (skat. 8. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dānija	2,0	0,9	1,7	1,9	1,7	3,6
Igaunija	1,4	3,0	4,1	4,4	6,7	10,6
Latvija	**2,9**	**6,2**	**6,9**	**6,6**	**10,1**	**15,3**
Lietuva	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1
Norvēģija	2,0	0,6	1,5	2,5	0,7	3,4
Polija	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2
Somija	1,3	0,1	0,8	1,3	1,6	3,9
Vācija	1,0	1,8	1,9	1,8	2,3	2,8
Zviedrija	2,3	1,0	0,8	1,5	1,7	3,3
ES-27	**2,0**	**2,0**	**2,2**	**2,2**	**2,3**	**3,7**

8. tabula. Saskaņotais patēriņa cenu indekss Baltijas jūras baseina reģiona valstīs 2003.–2008. gadā.

Nodarbinātības līmenis

2008. gadā augstākais nodarbinātības līmenis** jauno ES dalībvalstu vidū bija Kiprā (70,9% no 15 līdz 64 gadu vecuma iedzīvotāju skaita) un Igaunijā (69,8%). Latvija pēc šī rādītāja tikai nedaudz atpalika (68,6%), kopā ar Slovēniju ieņemot trešo vietu.

2003.–2008. gadā ES-27 dalībvalstīs vidēji nodarbinātības līmenis personām vecumā no 15 līdz 64 gadiem palielinājās par 3,3 procentpunktiem. Latvijā un Igaunijā nodarbinātības līmenis šajā laikā pieauga par 7 procentpunktiem, bet Lietuvā – par 3 procentpunktiem. Lielākais pieaugums jauno ES dalībvalstu vidū 2003.–2008. gadā novērots Bulgārijā (par 11,5 procentpunktiem) un Polijā (par 8 procentpunktiem). Pārskata periodā Latvijā nodarbinātības līmenis sasniedza un kopš 2006. gada pārsniedza ES-27 vidējo rādītāju – 2008. gadā tas bija par 2,7 procentpunktiem augstāks nekā vidēji ES-27 (skat. 9. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgārija	52,5	54,2	55,8	58,6	61,7	64,0
Čehija	64,7	64,2	64,8	65,3	66,1	66,6
Igaunija	62,9	63,0	64,4	68,1	69,4	69,8
Kipra	69,2	68,9	68,5	69,6	71,0	70,9
Latvija	**61,8**	**62,3**	**63,3**	**66,3**	**68,3**	**68,6**
Lietuva	61,1	61,2	62,6	63,6	64,9	64,3
Malta	54,2	54,0	53,9	53,6	54,6	55,2
Polija	51,2	51,7	52,8	54,5	57,0	59,2
Rumānija	57,6	57,7	57,6	58,8	58,8	59,0
Slovākija	57,7	57,0	57,7	59,4	60,7	62,3
Slovēnija	62,6	65,3	66,0	66,6	67,8	68,6
Ungārija	57,0	56,8	56,9	57,3	57,3	56,7
ES-27	**62,6**	**63,0**	**63,6**	**64,5**	**65,4**	**65,9**

9. tabula. Nodarbinātības līmenis jaunajās ES dalībvalstīs 2003.–2008. gadā.

Baltijas jūras baseina reģiona valstis ES kontekstā kopumā izceļas ar salīdzinoši augstu nodarbinātības līmeni. To ietekmē ne tikai tautsaimniecības attīstība, bet arī tradīcijas, pensionēšanās vecuma robežas un netieši arī demogrāfiskie apstākļi. Nodarbinātības līmenis statistiski ir cieši saistīts ar vidējo mūža ilgumu. Skandināvijas zemēs gan vidējā mūža ilguma, gan arī nodarbinātības līmeņa rādītāji ir visaugstākie ES. Ja pārskata periodā Latvija sasniedza un pārsniedza, Igaunija pastāvīgi nedaudz pārsniedza un Lietuva nedaudz atpalika no ES-27 vidējā nodarbinātības līmeņa, tad Baltijas valstis kopumā vēl jūtami atpalika no Norvēģijas, Dānijas un Zviedrijas rādītājiem, bet tajā pašā laikā manāmi apsteidza Poliju, kas izceļas ar viszemāko nodarbinātību reģionā (skat. 10. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dānija	75,1	75,7	75,9	77,4	77,1	78,1
Igaunija	62,9	63,0	64,4	68,1	69,4	69,8
Latvija	**61,8**	**62,3**	**63,3**	**66,3**	**68,3**	**68,6**
Lietuva	61,1	61,2	62,6	63,6	64,9	64,3
Norvēģija	75,5	75,1	74,8	75,4	76,8	78,0
Polija	51,2	51,7	52,8	54,5	57,0	59,2
Somija	67,7	67,6	68,4	69,3	70,3	71,1
Vācija	65,0	65,0	66,0*	67,5	69,4	70,7
Zviedrija	72,9	72,1	72,5*	73,1	74,2	74,3
ES-27	**62,6**	**63,0**	**63,6**	**64,5**	**65,4**	**65,9**

10. tabula. Nodarbinātības līmenis Baltijas jūras baseina reģiona valstīs 2003.–2008. gadā.

* *Eurostat novērtējums.*

** *Nodarbinātības līmenis ir nodarbināto iedzīvotāju skaits vecumā no 15 līdz 64 gadiem procentos pret iedzīvotāju skaitu attiecīgajā vecumā. Nodarbinātie iedzīvotāji – visas tās personas vecumā no 15 līdz 64 gadiem, kas pārskata nedēļā vismaz vienu stundu veica jebkādu darbu vai nu par samaksu naudā vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos, neskatoties uz to, vai maksājumu saņēma nedēļā, kad darbs tika padarīts, vai nē.*

* *Eurostat novērtējums.*

Darba meklētāju īpatsvars

Iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes raksturošanai zīmīgs rādītājs ir darba meklētāju* īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā. Ekonomiski aktīvos iedzīvotājus jeb darbaspēku veido nodarbinātās personas un personas, kas aktīvi meklē darbu. Kā liecina *Eurostat* apkopotie dati, Latvijā 2003.–2008. gadā darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā samazinājās par 3,0 procentpunktiem, bet vidēji ES-27 – par 2,0 procentpunktiem. Lielākais darba meklētāju īpatsvara samazinājums reģistrēts Polijā (par 12,6 procentpunktiem, 2003. gadā tur bija visaugstākais darba meklētāju īpatsvars ES), kā arī Bulgārijā un Slovākijā (par 8,1 procentpunktu katrā). Vairākās Eiropas Savienības jaunajās dalībvalstīs 2008. gadā vērojamas darba pieprasījuma izmaiņas – salīdzinot ar 2007. gadu, darba meklētāju skaita pieaugums reģistrēts Latvijā un Lietuvā (par 1,5 procentpunktiem katrā), Igaunijā (par 0,8 procentpunktiem) un Ungārijā (par 0,4 procentpunktiem, skat. 11. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bulgārija	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6
Čehija	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4
Igaunija	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5
Kipra	4,1	4,7	5,3	4,6	4,0	3,8
Latvija	**10,5**	**10,4**	**8,9**	**6,8**	**6,0**	**7,5**
Lietuva	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3	5,8
Malta	7,6	7,4	7,2	7,1	6,4	5,9
Polija	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1
Rumānija	7,0	8,1	7,2	7,3	6,4	5,8
Slovākija	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5
Slovēnija	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4
Ungārija	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8
ES-27	**9,0**	**9,0**	**8,9**	**8,2**	**7,1**	**7,0**

11. tabula. Darba meklētāju īpatsvars 15–74 gadu vecuma grupā jaunajās ES dalībvalstīs 2003.–2008. gadā, % no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaita.

Starp valstīm pēc darba meklētāju īpatsvara un tā izmaiņām ES kopumā vērojamas visai lielas atšķirības, un tam pamatā ir jau vēsturiski veidojušās attīstības līmeņa atšķirības. Darba meklētāju īpatsvara un to izmaiņu raksturs ir diezgan saskanīgs ar IKP rādītāju lieluma un dinamikas atšķirībām valstu starpā. Baltijas jūras baseina reģiona zemes kopumā raksturo salīdzinoši zems darba meklētāju īpatsvars, jo nodarbinātības līmenis ir augsts. Šajā ziņā atšķirības starp reģiona valstīm nav krasas, un tas tāpēc, ka tautsaimniecības struktūras un attīstības dinamiku vidēji ilgā laikā, kā arī valstu ilglaika sociālās drošības politiku raksturo līdzīgas iezīmes. Atšķirību pastiprināšanās starp reģiona valstīm vērojama 2008. gadā, kad reģionā daudz jūtamāku ietekmi radīja pasaules tautsaimniecības lejupslīde. Ekonomiski spēcīgākajās reģiona rietumu daļas valstīs (2008. gadā pēc darba meklētāju īpatsvara sevišķi pozitīvi izceļas Norvēģija – 2,5% un Dānija – 3,3%) darba meklētāju īpatsvars bija jūtami zemāks nekā ES-27 vidēji, arī Igaunijā un Lietuvā tas nepārsniedza Eiropas Savienības vidējo rādītāju. 2008. gadā Baltijas jūras baseina reģionā visaugstākais darba meklētāju īpatsvars bija Latvijā, sasniedzot 7,5% (skat. 12. tabulu).

Valsts	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Dānija	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,3
Igaunija	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5
Latvija	**10,5**	**10,4**	**8,9**	**6,8**	**6,0**	**7,5**
Lietuva	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3	5,8
Norvēģija	4,2	4,3	4,5	3,4	2,5	2,5
Polija	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1
Somija	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4
Vācija	9,3	9,8	10,7	9,8	8,4	7,3
Zviedrija	5,6	6,3	7,4*	7,0	6,1	6,2
ES-27	**9,0**	**9,0**	**8,9**	**8,2**	**7,1**	**7,0**

12. tabula. Darba meklētāju īpatsvars Baltijas jūras baseina reģiona valstīs 2003.–2008. gadā, % no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaita.

Apskatīto attīstības rādītāju dinamika piecu gadu periodā parāda labi izteiktas atšķirības starp valstīm pēc to ekonomiskās izaugsmes un lejupslīdes līmeņa un straujuma. Pēc iedzīvotāju skaita lielās valstis, kā arī valstis, kuras nav piederējušas bijušajam „Austrumeiropas blokam", vairumā gadījumos attīstījušās salīdzinoši mēreni, turpretī mazās un jaunās ES dalībvalstis raksturo daudz krasākas ekonomisko rādītāju izmaiņas. Šo valstu vidū negatīvā nozīmē izceļas Latvija. Neskatoties uz augstiem Latvijas izaugsmes rādītājiem, sevišķi pēc IKP pieauguma un nodarbinātības līmeņa, līdz ar pasaules saimniecības lejupslīdi, kopš 2008. gada vidus Latvija pēc visiem rādītājiem ES un Baltijas jūras baseina reģiona valstu vidū atrodas pēdējā vietā. Pagaidām tam nav apliecinošu statistisku datu, bet jācer, ka straujo izaugsmi un tai sekojošo lejupslīdi salīdzinoši ātrāk nekā citās valstīs nomainīs mērenāka, bet stabilāka ekonomiskā attīstība ilgākā laikā.

* *Darba meklētāji ir visas tās personas vecumā no 15 līdz 74 gadiem, kas ir bez darba tajā nedēļā, par kuru tiek norādīti dati, ir gatavas sākt strādāt tuvāko divu nedēļu laikā un ir aktīvi meklējušas darbu pēdējo četru nedēļu laikā vai jau ir atradušas darbu un sāks strādāt tuvāko triju mēnešu laikā.*

* *Eurostat novērtējums.*

II. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJI UN ANALĪZES METODES

Rādītāji

Pārskata sagatavošanā izmantoti Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes, Valsts kases, Valsts zemes dienesta, Nodarbinātības valsts aģentūras u.c. dati. Datu pieejamība par administratīvajām teritorijām lielā mērā ietekmējusi pārskatā ietverto rādītāju loku. Pietiekams ir statistiskās informācijas apjoms par statistiskajiem un plānošanas reģioniem, rajoniem un republikas pilsētām, bet nepilnīgs – par rajonu pilsētām, novadiem un pagastiem, kā arī par novados ietilpstošajām teritorijām.

Statistikas informācija, kas apkopota pārskatā, atšķiras pēc atskaites laika. Daļa no tās raksturo situāciju konkrētā brīdī – gada sākumā vai gada beigās (šajā pārskatā galvenokārt no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam), savukārt uzkrātie dati, kas raksturo gadā notikušu procesu, tiek attiecināti uz gada periodu (pārskatā galvenokārt no 2003. līdz 2007. gadam, ieskaitot). Tādi rādītāji kā iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju vecumstruktūra, demogrāfiskā slodze, iedzīvotāju blīvums, bezdarba līmenis tiek attiecināti uz katra gada sākumu. Strādājošo skaits pamatdarbā un bezdarbnieku skaits tiek attiecināts uz katra gada beigām. Savukārt iekšzemes kopprodukts, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs, nefinanšu investīcijas, dati par ekonomiski aktīvajiem komersantiem un komercsabiedrībām, kā arī iedzīvotāju dabiskās kustības rādītāji raksturo konkrēto gadu.

Teritoriju attīstības vērtēšana un savstarpēja salīdzināšana veikta, apkopojot demogrāfisko un sociāli ekonomisko informāciju pa valsts administratīvajām teritorijām un teritoriju grupām. Šajā pārskatā demogrāfiskās situācijas raksturošanai izmantotie pamatrādītāji ir iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju skaita izmaiņas, iedzīvotāju dabiskā kustība un migrācija, iedzīvotāju vecuma struktūra un demogrāfiskā slodze. Ekonomisko attīstību atspoguļojošie rādītāji ir iekšzemes kopprodukts, kopējā pievienotā vērtība pa darbības veidiem, nefinanšu investīcijas, tirgus sektora statistikas vienības pa komercdarbības formām, lieluma grupām un darbības veidiem, ekonomiski aktīvie komersanti un komercsabiedrības. Sociālo situāciju un iedzīvotāju labklājību raksturo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos, nodarbinātības līmenis un bezdarba rādītāji.

Izdevuma nodaļās, kur apskatīti plānošanas reģioni un vietējās pašvaldības (pilsētas, pagasti, novadi), lietots Latvijas administratīvais iedalījums atbilstoši situācijai 2009. gada 1. jūnijā. Pārskatā pēc atsevišķiem rādītājiem veikts arī novadu raksturojums, sniedzot ieskatu teritoriju atšķirībās atbilstoši jaunajam administratīvi teritoriālajam iedalījumam (109 novadi un 9 republikas pilsētas), kurā 2009. gada 1. jūlijā darbu uzsāka jaunās pašvaldības.

Teritoriju attīstības vērtēšana

Teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa noteikšanas metodika, izmantojot teritorijas attīstības indeksu, tiek lietota 10 gadus. Metodikas un iegūto rezultātu analīze rāda, ka izstrādātā metode un izvēlēto rādītāju loks atspoguļo teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeni.

Teritoriju attīstības vērtēšanas procesā tiek veikta teritoriju savstarpēja salīdzināšana – konkrētas teritorijas attīstības pamatrādītāji salīdzināti ar rādītāju vidējām vērtībām gan valstī, gan reģionā. Atsevišķos gadījumos attīstības dinamika tiek aplūkota, salīdzinot pēdējā aplūkojamā gada rādītāja vērtību pret iepriekšējo četru gadu vidējo vērtību. Analizējamais laika periods ir pieci gadi – no 2003. līdz 2007. gadam, ieskaitot. Analizētas arī sakarības starp atsevišķiem rādītājiem, to skaitā, starp teritorijas attīstības indeksu un iedzīvotāju skaitu.

Analīzei izmantoti gan absolūtie, gan relatīvie rādītāji. Attīstības pamatrādītāji ir izteikti dažādās mērvienībās – cilvēkos, latos, procentos, procentpunktos u.c., bet salīdzināšanai izmantotie rādītāji aprēķināti gan uz 1 iedzīvotāju, gan uz 1000 iedzīvotājiem.

Teritorijas attīstības indekss

Prakse ir parādījusi, ka dažādu līmeņu un veidu teritoriju sociāli ekonomisko līmeni vislabāk raksturo sintētisks, t.i., vispārināts rādītājs – teritorijas attīstības indekss. Attīstības indeksu nosaka, veicot svarīgāko statistikas pamatrādītāju standartizāciju.

Standartizētos rādītājus aprēķina no sākotnējiem rādītājiem, kuri raksturo teritoriju dažādos aspektos un izteikti cilvēku, naudas, procentu vai citās reālās vienībās. Standartizācijas rezultātā sākotnējās mērvienības zūd, tādēļ dažādi rādītāji kļūst savstarpēji salīdzināmi. Rādītājus var apvienot, izveidojot kopējo attīstības indeksu.

Rādītāju standartizāciju veic, izmantojot formulu

$$t = \frac{x - \bar{x}}{s},$$

kur:

- t – konkrētā novērojuma objekta (teritorijas) standartizētā vērtība;
- x – standartizējamais rādītājs savās specifiskajās mērvienībās konkrētā teritorijā;
- $\bar{x}$ – attiecīgā rādītāja aritmētiskais vidējais attiecīgajā teritoriju grupā (aprēķina vai nu kā svērto vidējo, vai divu absolūto lielumu attiecību);
- s – standartnovirze, variācijas rādītājs, kuru aprēķina ar formulu

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f}},$$

kur f ir statistiskais svars – parasti tas ir iedzīvotāju skaits teritorijā.

Standartizēto rādītāju vērtības aprēķina katram attīstības pamatrādītājam, katrai teritorijai.

Teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanai nepieciešamo statistikas rādītāju sastāvs un to nozīmīguma svari atspoguļoti 13. tabulā.

Rādītājs	Nozīmības svari		
	Reģioni, rajoni	Pagasti	Pilsētas
Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju, Ls faktiskajās cenās	0,3	-	-
Bezdarba līmenis, % *	0,15	0,25	0,3
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju, Ls	0,1	0,25	0,3
Nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju, Ls	0,1	-	-
Demogrāfiskās slodzes līmenis	0,1	0,15	0,2
Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	0,1	-	-
Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	0,05	0,1	-
Iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā, %	0,1	0,15	0,2
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls/ha	-	0,1	-

13. tabula. Teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanai izmantotie rādītāji un to svari.

Katram rādītājam pēc ekspertu vērtējuma piešķirts noteikts nozīmības svars, ar aprēķinu, lai visu rādītāju svaru summa būtu 1. Katru standartizēto rādītāju pareizina ar attiecīgo nozīmības svaru. Rezultātā aprēķina attīstības indeksa komponentus, kuru summa veido teritorijas attīstības indeksu.

Attīstības indeksa aprēķiniem sākotnējos datus ņem no Centrālās statistikas pārvaldes, Valsts kases, Valsts zemes dienesta un Nodarbinātības valsts aģentūras, izmantojot gan gada statistikas rādītājus, gan momenta statistikas rādītājus pēc stāvokļa uz apskatāmā gada sākumu. Aplūkotais un līdz šim izmantotais teritorijas attīstības indekss raksturo atsevišķu teritoriju apsteidzošu vai atpaliekošu attīstību, salīdzinot ar citām teritorijām (pilsētām, pagastiem, novadiem, rajoniem, reģioniem).

Teritorijas attīstības indeksu piemēro:

- reģionālās attīstības valsts atbalsta programmas izstrādē;
- atbalsta diferencēšanai Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu ietvaros;
- Eiropas Savienības, valsts atbalsta un citu finanšu instrumentu ietekmes uz teritoriju attīstību un ekonomiskās efektivitātes novērtēšanā;
- vietējo pašvaldību, rajonu pašvaldību un plānošanas reģionu teritoriju attīstības salīdzināšanā, vērtēšanā, prognozēšanā un cita veida teritoriju attīstības analīzē.

* *Reģistrēto bezdarbnieku skaits pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Darbspējas vecuma iedzīvotāji 2008. gada 1. janvārī – sievietes 15–60 gadu vecumā, vīrieši 15–61 gada vecumā.*

Teritoriju attīstības vērtēšanai pēc šobrīd izmantotās metodikas teritorijas attīstības indeksu aprēķina atsevišķi pēc statusa un rādītāju pieejamības viendabīgām grupām – plānošanas reģioniem, rajoniem, pilsētām un pagastiem. Novadi, kuros ietilpst pilsēta, tiek ieskaitīti pilsētu grupā, savukārt, ja novadu veido tikai pagastu teritorijas, tas tiek ieskaitīts pagastu grupā. Katras teritoriju grupas sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa noteikšanai paredzēts savs rādītāju loks. Reģionu un rajonu grupā izmanto 8 rādītājus, pagastu grupā – 6, bet pilsētu grupā – 4 rādītājus.

Teritorijas attīstības indeksu aprēķina kopš 2000. gada. Pašlaik teritorijas attīstības indekss ir aprēķināts deviņiem gadiem – no 1999. līdz 2007. gadam, ieskaitot. Šī izdevuma 1. pielikumā ir iekļauts plānošanas reģionu, rajonu, pilsētu un pagastu grupu pēdējo piecu gadu perioda attīstības indekss un rangs.

Attīstības indeksu veidojošo rādītāju analīze dod iespēju noteikt galveno faktoru, kurš nosaka teritorijas attīstības līmeni raksturojošā indeksa vērtību. Pamatrādītāju vērtības dod iespēju raksturot teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības atšķirības, to skaitā noteikt iedzīvotājiem pievilcīgas teritorijas, atspoguļot teritoriju atšķirības labklājības ziņā, salīdzināt teritorijas nodarbinātības jomā, kā arī identificēt citas reģionālās attīstības tendences.

Pēc teritorijas attīstības indeksa un to veidojošiem atsevišķiem komponentiem nav korekti salīdzināt visas vietējo pašvaldību teritorijas savā starpā, toties var spriest par attīstības līmeņa atšķirībām katras atsevišķas teritoriju grupas ietvaros.

Pašvaldības teritorijas attīstības indekss reģiona ietvaros

Piekto gadu – kopš 2003. gada – papildus attīstības indeksam, kurš tiek aprēķināts, nosakot katras teritorijas attīstības līmeni Latvijas mērogā, tiek aprēķināts arī attīstības indekss katrai pašvaldības teritorijai tikai sava plānošanas reģiona ietvaros. Aprēķins veikts katram reģionam, tā pilsētas, novadus un pagastus apvienojot vienā teritoriju kopā. Reģiona pašvaldības teritorijas attīstības indeksa aprēķinos par pamatu salīdzināšanai izmantotas četru attīstības pamatrādītāju – bezdarba līmeņa, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmeņa un iedzīvotāju skaita izmaiņas – vidējās vērtības pēdējo piecu gadu laikā.

Pašvaldības teritorijas attīstības indekss reģiona ietvaros aprēķināts ar mērķi sniegt pašvaldībām plašāku informāciju plānošanas jautājumu risināšanai reģionā, veicot attiecīgā reģiona teritoriju attīstības salīdzināšanu, vērtēšanu, prognozēšanu un cita veida teritoriju attīstības analīzi. Šis attīstības indekss papildina, bet neaizstāj teritoriju attīstības indeksu, kas aprēķināts teritoriju grupām atbilstoši viendabības principam: pagasti, pilsētas, rajoni, plānošanas reģioni. Teritorijas attīstības indekss reģiona ietvaros aprēķināts, izmantojot vienus un tos pašus četrus attīstības pamatrādītājus visām teritoriju grupām. Tas ļauj raksturot un savstarpēji salīdzināt teritoriju attīstības atšķirības visās reģiona pilsētu un lauku teritorijās kopā.

Teritorijas attīstības indekss pēc administratīvi teritoriālās reformas

Ministru kabinetā 2009. gada 7. aprīlī tika pieņemti Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras izstrādātie noteikumi par teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas kārtību un tā vērtībām.*

Atbilstoši jaunajam administratīvi teritoriālajam iedalījumam, kas ir noteikts Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā, teritorijas attīstības indeksa vērtības aprēķina 109 novadiem kā vienotai grupai. Kā atsevišķa grupa ir izdalītas deviņas republikas pilsētas. Teritorijas attīstības indeksa vērtības aprēķina pēc četriem pamatrādītājiem, tāpat kā iepriekš pilsētu pašvaldību grupai, ņemot vērā bezdarba līmeni, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēru uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmeni un iedzīvotāju skaita izmaiņas. Noteikumi paredz, ka atbilstoši jaunajam administratīvajam iedalījumam aprēķinātās teritorijas attīstības indeksa vērtības stājās spēkā 2009. gada 1. jūlijā.

Teritorijas attīstības indeksa pilnveidošanas iespējas

Līdz šim plaši lietotais teritorijas attīstības indekss raksturo teritoriju attīstības līmeni vienā konkrētā gadā (teritorijas attīstības gada indekss). Tā mērķis ir konstatēt katras teritorijas salīdzinošo attīstības līmeni uz visu citu līdzīgu teritoriju fona. Tādēļ, vērtējot teritorijas attīstības gada indeksa dinamikas rindas, ir vēlreiz jāpasvītro, ka tās raksturo vienīgi atsevišķu teritoriju apsteidzošu vai atpaliekošu attīstību, salīdzinot ar visu teritoriju vidējo attīstību, bet visas teritoriju grupas (vai valsts) kopējo attīstību tas raksturo tikai daļēji. Šāds skatījums noder, lai vērtētu, kuru teritoriju iedzīvotāji un viņu ievēlētās pašvaldības strādā izdevīgos un kuras – sarežģītākos vai pat nepietiekamu resursu apstākļos, lai sadalītu atbalsta finanšu līdzekļus vai noteiktu īpaši atbalstāmās teritorijas.

Taču jau kopš teritorijas attīstības indeksa pielietošanas sākuma ir izskanējis viedoklis, ka lielākā vērība ir pievērsta ekonomikas attīstībai, bet nepietiekama – sociālajai sfērai, un nav ņemti vērā dabas apstākļus raksturojošie rādītāji. Šo trūkumu var novērst dažādi. Divas galvenās pamatpieejas ir sekojošas:

- papildināt esošo attīstības indeksu veidojošo pamatfaktoru skaitu un sastāvu, pilnveidot nozīmības svaru sistēmu;
- paralēli vispārējam teritorijas attīstības indeksam izstrādāt un aprobēt divus, trīs subindeksus, kas raksturotu dažādus galvenos attīstības aspektus.

Ciktāl vajadzēs mainīt teritorijas attīstības pamatfaktoru skaitu un sastāvu, būs atkarīgs no teritoriālās statistikas datu loka paplašināšanās vai sašaurināšanās. Kā iespējamo variantu pamatrādītāju sastāva pilnveidošanai var minēt ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaita aizvietošanu ar nodarbināto skaitu vai ar apgrozījuma lielumu, kā arī, ņemot vērā pašreizējo situāciju valsts attīstībā, pastiprināt iedzīvotāju skaita izmaiņu faktora svarīgumu.

Nākotnē varētu rasties nepieciešamība pēc analīzes uzdevumiem, kuros jāraksturo ne tikai teritorijas attīstības līmenis, bet arī tā izmaiņas, izmaiņu ātrums, virziens, apsteidzoši vai atpaliekoši attīstības tempi. Šādu uzdevumu risināšanai plānots izmantot attīstības indeksu, kas atspoguļotu vispārējo teritoriju (atsevišķas teritoriju grupas vai visas valsts teritorijas) attīstību, salīdzinot ar iepriekšējo gadu vai periodu. Apsteidzoša vai atpaliekoša attīstība iespējama, atrodoties gan ļoti augstā, gan arī vidējā un zemā attīstības līmenī.

Pagaidām ir izstrādātas divas pieejas, kā raksturot attīstības ātrumu īslaicīgā skatījumā:

- iespējams izveidot un apstrādāt tradicionālo attīstības līmeņu gada indeksa laika rindas (dinamikas rindas) un pēc tām noteikt katras teritorijas attīstības indeksa izmaiņu virzienu;*
- līdz šim lietotā vispārējā attīstības līmeņa gada indeksa vietā var izmantot ķēdes vai bāzes indeksu. Šajā gadījumā aprēķinā vienlaikus tiek ietverti attīstības līmeņa un tā izmaiņu ātrumu raksturojošie rādītāji, kas no analīzes loģikas viedokļa rada papildus metodiskus jautājumus. Ķēdes attīstības indeksa galvenā priekšrocība, salīdzinot ar gada attīstības indeksu, ir iespējas veidot pamatotākas, pārliecinošākas un, galvenais, saprotamākas dinamikas rindas ilgākam laika periodam.**

Līdz šim teritorijas attīstības indeksu mēģināja lietot dažādām vajadzībām. To izmantoja teritoriju attīstības līmeņa raksturošanai un, izsverot tā kopējo un komponentu vērtību izmaiņas, nereti tika cerēts izprast sociāli ekonomisko procesu raksturu un tendences atsevišķās teritorijās vai to kopās. Tomēr svarīgi uzsvērt, ka 1997. gadā radītais, 1999. gadā pilnveidotais un kopš 2000. gada piemērotais indeksa aprēķins bija veidots vienam mērķim – dot iespējami objektīvāku teritoriju savstarpējās attīstības līmeņa salīdzināšanas iespēju īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai. Tāpēc indeksu nebūtu pareizi pielietot visiem dzīves gadījumiem. Attīstības rādītāju izvēle un aprēķini ir veicami atbilstoši noteiktiem reģionālās politikas mērķiem un uzdevumiem, to īstenošanas un rezultātu novērtēšanas vajadzībām.

Galvenā līdzšinējā teritorijas attīstības indeksa aprēķina nozīme un iegūto rezultātu vērtība ir iespēja salīdzināt teritoriju attīstības līmeņu izmaiņas 10 gadu dinamikā. Tas ļauj raksturot tendences un norāda uz teritoriālām sakarībām. Indeksa aprēķina un teritoriju attīstības salīdzināšanas rezultāti rosina jautājumus par notiekošo sociāli ekonomisko procesu cēloņsakarībām. Tālākā darbā ir izvērtējama ne tikai rādītāju izmantošana aprēķinos, bet arī to attiecināšana uz teritoriju grupām. Līdz ar administratīvi teritoriālā iedalījuma maiņu līdzšinējās teritoriju grupas vairs nepastāv un izmainīsies statistikas datu teritoriālā struktūra.

---

* *Ministru kabineta noteikumi Nr. 319 „Noteikumi par teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas kārtību un tā vērtībām", publicēti „Latvijas Vēstnesī" 2009. gada 21. aprīlī, stājās spēkā ar 2009. gada 22. aprīli.*

* *Apsteidzošas un atpaliekošas attīstības rādītāji. Statistikas zinātnisko pētījumu rezultāti 2008, R.: CSP, 2008.*

** *Par teritorijas attīstības gada, bāzes un ķēdes indeksiem. – Statistikas un pārvaldes problēmas 2007, R.: LSI, 2007.*

III. PLĀNOŠANAS REĢIONU TERITORIJAS UN PAŠVALDĪBAS

Reģioni Latvijā

Lielākās teritoriālās vienības, par kurām Latvijā tiek apkopota un analizēta statistikas informācija, ir plānošanas un statistikas reģioni. Plānošanas reģioni Latvijā ir izveidoti reģionālās attīstības plānošanai, koordinācijai un pašvaldību sadarbības nodrošināšanai.* Savukārt uzskaites mērķiem ir izveidoti seši statistikas reģioni.** Statistikas reģionu sistēmā Rīgas plānošanas reģions sadalīts divos statistikas reģionos – Rīgas un Pierīgas statistikas reģionā. Pārējo četru plānošanas un statistikas reģionu robežas sakrīt.

Šajā pārskatā analizēti un salīdzināti Latvijas plānošanas reģioni, tajos ietilpstošo administratīvo teritoriju sastāvs līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai atspoguļots 14. tabulā un 2. attēlā.

Rīgas plānošanas reģions	Vidzemes plānošanas reģions	Kurzemes plānošanas reģions	Zemgales plānošanas reģions	Latgales plānošanas reģions
Rīga	Alūksnes rajons	Liepāja	Jelgava	Daugavpils
Jūrmala	Cēsu rajons	Ventspils	Aizkraukles rajons	Rēzekne
Limbažu rajons	Gulbenes rajons	Kuldīgas rajons	Bauskas rajons	Balvu rajons
Ogres rajons	Madonas rajons	Liepājas rajons	Dobeles rajons	Daugavpils rajons
Rīgas rajons	Valkas rajons	Saldus rajons	Jēkabpils rajons	Krāslavas rajons
Tukuma rajons	Valmieras rajons	Talsu rajons	Jelgavas rajons	Ludzas rajons
		Ventspils rajons		Preiļu rajons
				Rēzeknes rajons

14. tabula. Plānošanas reģioni un tajos ietilpstošās administratīvās vienības (līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai).

2. attēls. Plānošanas reģionu teritorijas (līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai).

* *Atbilstoši 2002. gada 9. aprīlī pieņemtajam Reģionālās attīstības likumam un saskaņā ar 2003. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 133 "Par plānošanas reģionu teritorijām".*

** *Saskaņā ar 2004. gada 28. aprīļa Ministru kabineta rīkojumu Nr. 271 „Par Latvijas Republikas statistiskajiem reģioniem un tajos ietilpstošajām administratīvajām vienībām" un, lai izpildītu 2003. gada 26. maijā pieņemtās Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības padomes regulas Nr. 1059/2003 „Par vienotas teritoriālo vienību klasifikācijas ieviešanu statistikas mērķiem (NUTS)" prasības par maksimāli pieļaujamo iedzīvotāju skaitu NUTS 3 līmenī – 800 000.*

Plānošanas reģionu teritorijas

Pēc teritorijas platības katrs no trijiem plānošanas reģioniem – Vidzemes reģions, Latgales reģions un Kurzemes reģions – aizņem vairāk nekā piekto daļu valsts teritorijas. Abi pārējie reģioni pēc platības ir mazāki (skat. 15. tabulu un 3. attēlu).

Plānošanas reģions	Platība, km²	Īpatsvars, %
Vidzemes reģions	15 246	23,6
Latgales reģions	14 549	22,5
Kurzemes reģions	13 596	21,1
Zemgales reģions	10 733	16,6
Rīgas reģions	10 435	16,2
Kopā Latvijā	**64 559**	**100,0**

15. tabula. Plānošanas reģionu teritorijas un to īpatsvars valsts kopējā teritorijā.

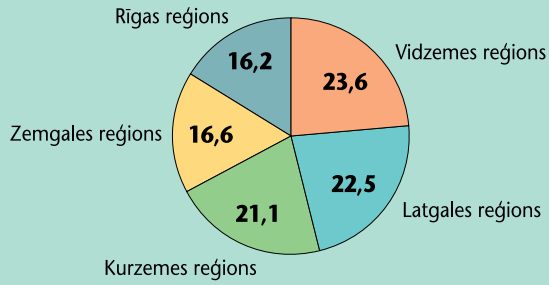

3. attēls. Plānošanas reģionu teritoriju īpatsvars valsts kopējā teritorijā, %.

Pašvaldības Latvijā un plānošanas reģionos

2009. gada 1. jūnijā Latvijā pavisam bija 548 pašvaldības – 26 rajonu un 522 vietējās (7 republikas pilsētu, 50 pilsētu, 41 novada un 424 pagastu) pašvaldības.* Vietējo pašvaldību grupējums pilsētu un lauku pašvaldību grupās bija šāds: 7 republikas pilsētu un 70 pilsētu un pilsētnovadu pašvaldības, 445 pagastu un lauku novadu pašvaldības.

Lielākais vietējo pašvaldību skaits bija Latgales reģionā, kurā ietilpa vairāk nekā ceturtā daļa no visām Latvijas vietējām pašvaldībām – 134. Vidzemes reģionā bija 121 pašvaldība, Kurzemes reģionā – 97, Zemgales reģionā – 95, bet Rīgas reģionā – 75 (skat. 4. attēlu).

Latvijas 522 vietējās pašvaldības ar kopējo valsts iedzīvotāju skaitu 2 270 894 (2008. gada sākumā) caurmērā bija mazas. Vidēji vienā pašvaldībā dzīvoja 4,4 tūkst. cilvēku, bet vienā lauku pašvaldībā – 1,5 tūkst. Pēc iedzīvotāju skaita Latvijas pašvaldības bija ļoti atšķirīgas. 2008. gada sākumā lielākajā pašvaldībā – Rīgā – dzīvoja 717 371 iedzīvotājs jeb 31,6% no valsts iedzīvotāju kopskaita, bet mazākajā teritorijā – Alūksnes rajona Kalncempju pagastā – 251 iedzīvotājs (0,01%).

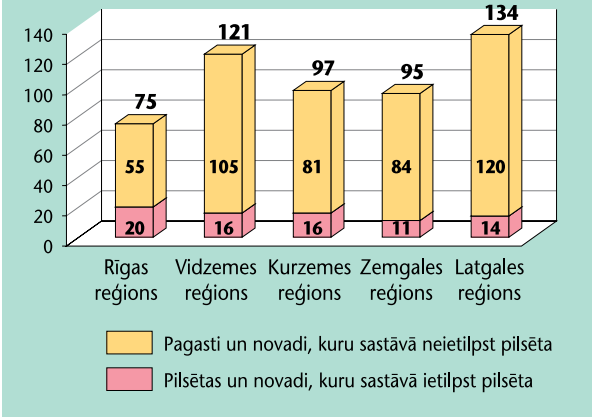

4. attēls. Pilsētu un pagastu grupu pašvaldību skaits plānošanas reģionos 2009. gada 1. jūnijā.

Ievērojamas atšķirības pēc iedzīvotāju skaita bija arī pašvaldību teritoriju grupu ietvaros. Republikas pilsētu vidū mazākajā pilsētā – Rēzeknē – dzīvoja 35 883 iedzīvotāji, Latvijas otrajā lielākajā pilsētā Daugavpilī – trīs reizes vairāk (105 958 iedzīvotāji), bet galvaspilsētā Rīgā – 20 reizes vairāk. Rajona pilsētu grupā lielākā un mazākā pašvaldība pēc iedzīvotāju skaita atšķīrās 23 reizes – Valmierā dzīvoja 27 423 iedzīvotāji, bet Subatē ar lauku teritoriju – 1124. Lauku pašvaldības pēc iedzīvotāju skaita atšķīrās 55 reizes – lielākais bija Rīgas rajona Ķekavas pagasts (13 883 iedzīvotāji), mazākais – Kalncempju pagasts (251 iedzīvotājs).

Latvijā bija 203 vietējās pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu mazāku par 1000, to skaits veidoja 39% no teritoriju kopskaita. 35% valsts pašvaldību iedzīvotāju skaits bija no 1000 līdz 2000 un 16% vienībās – no 2000 līdz 5000. Tikai 11% pašvaldību teritoriju iedzīvotāju skaits pārsniedza 5000 cilvēku (skat. 16. tabulu).

Iedzīvotāju skaits	Lauku pašvaldību skaits	Pilsētu pašvaldību skaits	Pašvaldību skaits kopā	Īpatsvars valsts pašvaldību kopskaitā, %
līdz 999	203	-	203	38,9
1000-1999	159	12	181	34,7
2000-2999	38	13	51	9,7
3000-3999	12	7	19	3,6
4000-4999	9	3	12	2,3
5000 un vairāk	14	42	56	10,7
Kopā Latvijā	**445**	**77**	**522**	**100,0**

16. tabula. Pašvaldību teritoriju sadalījums pēc iedzīvotāju skaita 2008. gada sākumā.

* *2008. gada 1. janvārī bija 551 pašvaldība – 26 rajonu un 525 vietējās (7 republikas pilsētu, 52 pilsētu, 36 novadu un 430 pagastu) pašvaldības. 2009. gada 1. janvārī arī bija 551 pašvaldība, atšķīrās tikai pilsētu un novadu pašvaldību skaits – 50 pilsētu un 38 novadu pašvaldības. Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu Latvijā ar 2009. gada 1. jūliju ir 5 plānošanas reģioni, 9 republikas pilsētas un 109 novadi.*

Lielākās lauku pašvaldību teritorijas pēc iedzīvotāju skaita 2008. gada sākumā bija Rīgas reģionā (vidēji vienā pašvaldībā dzīvoja 2819 iedzīvotāji), bet mazākās – Latgales reģionā (vidēji 1128 iedzīvotāji). Lielākais lauku pašvaldību daudzums ar mazāk nekā 1000 iedzīvotājiem bija Latgales reģionā (72 pašvaldības), savukārt Rīgas reģionā bija visvairāk teritoriju (9 pašvaldības), kur iedzīvotāju skaits pārsniedza 5000 (skat. 17. tabulu).

Kopš 1995. gada valstī notika pašvaldību apvienošanās. Līdz 2009. gada 1. jūnijam Latvijā bija izveidots 41 novads. 20 novadu centri bija pilsētas, savukārt 21 novadu veidoja gan apvienoto pagastu teritorijas, gan par novadiem pārdēvētu atsevišķu pagastu teritorijas. Visvairāk novadu ar pilsētām to sastāvā (pilsētnovadu) atradās Rīgas reģionā – 9. Nedaudz mazāk to bija Latgales reģionā – 5 un Kurzemes reģionā – 4. Zemgales un Vidzemes reģionā bija tikai pa 1 novadam, kurā ietilpa arī pilsēta.

Lauku novadi jeb novadi, kuru teritorijās nav pilsētu, arī visvairāk bija Rīgas reģionā – 8. Vidzemes reģionā ietilpa 5 šādi novadi, Zemgales reģionā – 4, Latgales reģionā – 3, bet Kurzemes reģionā – 1.

Plānošanas reģions	līdz 999	1000-1999	2000-2999	3000-3999	4000-4999	5000 un vairāk	Kopā	Iedz. sk. vid. lauku pašv.
Rīgas reģions	12	19	12	-	3	9	55	2819
Vidzemes reģions	48	46	4	6	1	-	105	1265
Kurzemes reģions	40	32	7	1	-	1	81	1261
Zemgales reģions	31	32	11	3	5	2	84	1699
Latgales reģions	72	40	4	2	-	2	120	1128
Kopā Latvijā	**203**	**169**	**38**	**12**	**9**	**14**	**445**	**1501**

17. tabula. Pagastu un lauku novadu sadalījums pēc iedzīvotāju skaita plānošanas reģionos 2008. gada sākumā.

IV. PLĀNOŠANAS REĢIONU SALĪDZINOŠS RAKSTUROJUMS

DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA

Pārskatā demogrāfiskās situācijas raksturošanai Latvijas plānošanas reģionos izmantoti šādi pamatrādītāji: iedzīvotāju skaits, iedzīvotāju skaita izmaiņas, iedzīvotāju dabiskā kustība un migrācija, kā arī iedzīvotāju vecuma struktūra un demogrāfiskā slodze. Demogrāfisko situāciju raksturo momenta rādītāji, kuri aplūkoti piecu gadu periodā – no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, un uzkrātie rādītāji, kuri atspoguļo periodu no 2003. līdz 2007. gadam.

Iedzīvotāju skaits un tā īpatsvars

2008. gada sākumā Latvijas iedzīvotāju skaits bija 2 milj. 271 tūkstotis. Gandrīz puse no valsts iedzīvotāju kopskaita – 48,3% – dzīvoja Rīgas reģionā. Latgales, Kurzemes un Zemgales reģionā iedzīvotāju skaits sastādīja 13–15% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita katrā, bet Vidzemes reģionā tas bija vismazākais – 10,5% (skat. 18. tabulu un 5. attēlu).

Plānošanas reģions	Iedzīvotāju skaits	Īpatsvars, %
Rīgas reģions	1 097 718	48,3
Latgales reģions	348 271	15,3
Kurzemes reģions	303 618	13,4
Zemgales reģions	283 484	12,5
Vidzemes reģions	237 803	10,5
Kopā Latvijā	**2 270 894**	**100,0**

18. tabula. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaits un to īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā 2008. gada sākumā.

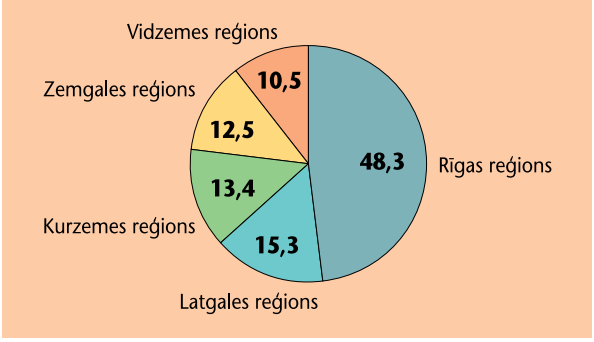

5. attēls. Plānošanas reģionu iedzīvotāju skaita īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā 2008. gada sākumā, %.

Rīgas reģiona lielumu valsts iedzīvotāju kopskaitā nosaka galvaspilsēta. Rīgā dzīvoja 31,6% no valsts iedzīvotāju kopskaita un 65,4% no Rīgas reģiona iedzīvotāju kopskaita.

No 2003. līdz 2008. gada sākumam Rīgas reģiona iedzīvotāju īpatsvars palielinājās par 1,2 procentpunktiem. Savukārt Vidzemes, Kurzemes un Latgales reģionu iedzīvotāju kopējais īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā samazinājās par 1,2 procentpunktiem – Latgales reģiona iedzīvotāju īpatsvars samazinājās par 0,7, Vidzemes reģiona – par 0,3 un Kurzemes reģiona – par 0,2 procentpunktiem. Zemgales reģiona iedzīvotāju skaita īpatsvars saglabājās 2003. gada līmenī.

Iedzīvotāju blīvums

Demogrāfisko procesu ietekmē 2008. gada sākumā Latvijā iedzīvotāju blīvums bija vidēji 35,2 cilv./km^2, gandrīz par vienu cilvēku uz vienu km^2 mazāks nekā 2003. gada sākumā (36,1 cilv./km^2). Salīdzinājumam – Eiropas Savienības 27 dalībvalstu vidējais iedzīvotāju blīvums ir 115 cilv./km^2.

Plānošanas reģions	Iedzīvotāju blīvums	
	kopējais	bez republikas pilsētām
Rīgas reģions	105,2	32,4
Zemgales reģions	26,4	20,4
Latgales reģions	23,9	14,3
Kurzemes reģions	22,3	13,0
Vidzemes reģions	15,6	15,6
Vidēji Latvijā	**35,2**	**18,2**

19. tabula. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2008. gada sākumā, cilv./km^2.

Starp reģioniem lielākais iedzīvotāju blīvums bija Rīgas reģionā – 105,2 cilv./km^2, kas ir trīs reizes lielāks nekā vidējais blīvums valstī un 7 reizes lielāks nekā Vidzemes reģionā (15,6 cilv./km^2). Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā iedzīvotāju blīvums ir samērā līdzīgs – 22–26 cilv./km^2. Gadījumā, ja no aprēķiniem izslēdz republikas pilsētas, atšķirība starp reģioniem pēc iedzīvotāju blīvuma ir mazāka (skat. 19. tabulu, 6. un 7. attēlu).

Iedzīvotāju blīvums kā vērtēšanas rādītājs zināmā mērā zaudē savu nozīmību, jo tādām administratīvajām vienībām kā pilsētām ar lauku teritoriju statistikā netiek nošķirtas pilsētas no lauku teritorijas daļām.

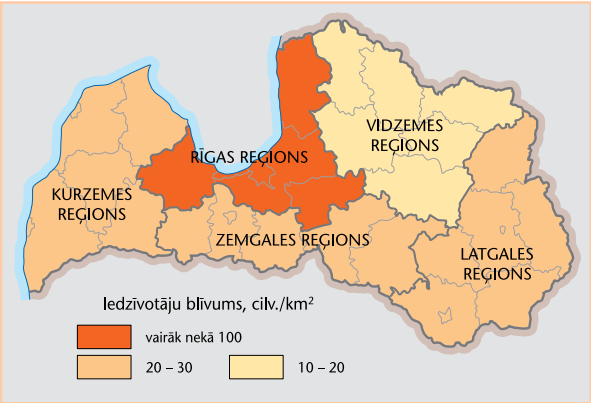

6. attēls. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2008. gada sākumā.

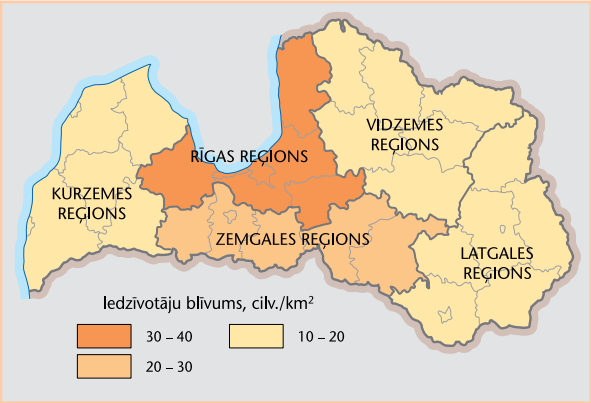

7. attēls. Iedzīvotāju blīvums plānošanas reģionos 2008. gada sākumā, neiekļaujot republikas pilsētu iedzīvotāju skaitu un platību.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Iedzīvotāju skaits Latvijā arvien turpina samazināties. 2008. gada sākumā Latvijā dzīvoja 2 milj. 270,9 tūkst. cilvēku jeb par 60,6 tūkst. mazāk nekā 2003. gada sākumā.* No kopējā iedzīvotāju skaita samazinājuma Latgales reģiona daļa bija lielākā – 26,5 tūkst. jeb 43,8%. Vidzemes reģiona īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaita samazinājumā valstī veidoja 21,8%, Kurzemes – 19,7%, Zemgales – 12,9% un Rīgas reģiona – 1,8% (skat. 20. tabulu un 8. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	1098,8	1098,5	1097,8	1096,9	1095,7	1097,7
t.sk. Rīga	739,2	735,2	731,8	727,6	722,5	717,4
Jūrmala	55,2	55,5	55,6	55,6	55,4	55,6
Vidzemes reģions	251,0	248,2	245,4	243,0	240,3	237,8
t.sk. Valmiera	27,4	27,5	27,6	27,5	27,5	27,4
Kurzemes reģions	315,6	313,3	310,7	308,4	306,1	303,6
t.sk. Liepāja	87,0	86,5	86,3	85,9	85,5	85,1
Ventspils	44,0	44,1	44,0	43,8	43,5	43,3
Zemgales reģions	291,3	290,0	288,2	286,4	284,7	283,5
t.sk. Jelgava	65,8	66,1	66,1	66,1	66,1	65,6
Jēkabpils	27,2	27,0	26,8	26,7	26,8	26,6
Latgales reģions	374,8	369,2	364,3	359,8	354,6	348,3
t.sk. Daugavpils	112,6	111,2	110,4	109,5	108,1	106,0
Rēzekne	37,8	37,2	36,8	36,6	36,3	35,9
Kopā Latvijā	**2331,5**	**2319,2**	**2306,4**	**2294,6**	**2281,3**	**2270,9**

20. tabula. Iedzīvotāju skaits plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā, tūkst.

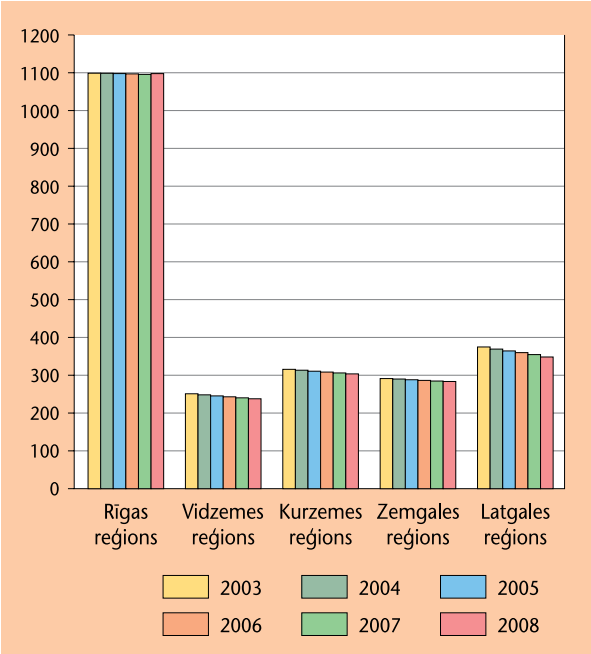

8. attēls. Iedzīvotāju skaita dinamika plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā, tūkst.

Lai novērtētu, kurš reģions iedzīvotājus zaudē vai piesaista straujāk, kā arī lai salīdzinātu iedzīvotāju skaita izmaiņu tempus, tiek aprēķināts iedzīvotāju skaita izmaiņu relatīvais rādītājs**. 2003.–2008. gada periodā Latvijas reģionu vidū iedzīvotāju skaits visvairāk saruka Latgales reģionā – par 7,1%. Lēnāks šis process bija Vidzemes reģionā – iedzīvotāju skaits samazinājās par 5,3%, Kurzemes reģionā – par 3,8% un Zemgales reģionā – par 2,7%. Labvēlīgākā demogrāfiskā situācija bija Rīgas reģionā, kur iedzīvotāju skaits samazinājās vismazāk – par 0,1% (skat. 21. tabulu un 9. attēlu).

Rīgas reģionā iedzīvotāju skaita samazinājumu daļēji kompensēja iedzīvotāju skaita palielinājums galvaspilsētas tuvumā esošajās pašvaldību teritorijās – piecu gadu periodā iedzīvotāju skaits Rīgas rajonā palielinājās par 21,1 tūkst. Lielākais iedzīvotāju skaita pieaugums bija Mārupes pagastā (par 3,7 tūkst.), Garkalnes novadā (par 2,4 tūkst.), Ķekavas pagastā (par 2,3 tūkst.), Stopiņu novadā (par 1,8 tūkst.), Ādažu novadā un Olaines pagastā (par 1,7 tūkst. katrā). Iedzīvotāju skaits pieauga arī Ogres rajonā (par 1,8 tūkst.) un Zemgales reģiona Jelgavas rajonā – gan tikai par 25 cilvēkiem.

** 2009. gada sākumā iedzīvotāju skaits Latvijā bija 2 milj. 261,3 tūkst. cilvēku jeb par 9,6 tūkst. mazāks nekā 2008. gada sākumā.*

*** Iedzīvotāju skaita izmaiņu rādītāju aprēķina, dalot iedzīvotāju skaita izmaiņas piecu gadu periodā pret iedzīvotāju skaitu perioda sākumā un izsakot to procentos.*

Savukārt visos pārējos Latvijas rajonos iedzīvotāju skaits samazinājās.

Laikā no 1999. līdz 2008. gada sākumam iedzīvotāju skaita izmaiņu tempi Latvijā pakāpeniski palēninājās. 1999.–2004. gada periodā iedzīvotāju skaits valstī samazinājās par 3,3%, bet 2003.–2008. gada periodā – par 2,6%, tātad par 0,7 procentpunktiem mazāk. Rīgas reģionā iedzīvotāju skaita sarukuma tempi, salīdzinot abus minētos piecu gadu periodus, samazinājās par 2,9 procentpunktiem, savukārt pārējos reģionos palielinājās: Latgales reģionā – par 1,9 procentpunktiem, Vidzemes reģionā – par 1,3, Zemgales reģionā – par 1,1 un Kurzemes reģionā – par 0,4 procentpunktiem.

Plānošanas reģions	1999–2004	2000–2005	2001–2006	2002–2007	2003–2008
Rīgas reģions	-3,0	-2,3	-1,7	-1,0	-0,1
t.sk. Rīga	-7,7	-4,5	-3,8	-3,3	-3,0
Jūrmala	-5,8	-0,1	-0,2	0,1	0,8
Vidzemes reģions	-3,9	-4,4	-4,5	-4,7	-5,3
t.sk. Valmiera	-3,8	-0,6	0,2	0,4	-0,1
Kurzemes reģions	-3,4	-3,6	-3,4	-3,5	-3,8
t.sk. Liepāja	-9,4	-3,8	-2,9	-2,3	-2,2
Ventspils	-5,1	0,2	-0,1	-1,0	-1,6
Zemgales reģions	-1,6	-1,7	-2,1	-2,5	-2,7
t.sk. Jelgava	-6,8	4,4	2,4	0,2	-0,2
Jēkabpils	-5,0	-3,5	-3,4	-2,3	-2,0
Latgales reģions	-5,2	-5,5	-5,9	-6,2	-7,1
t.sk. Daugavpils	-3,7	-4,1	-4,4	-4,7	-5,9
Rēzekne	-8,2	-7,2	-5,3	-4,5	-5,0
Vidēji Latvijā	**-3,3**	**-3,2**	**-2,9**	**-2,7**	**-2,6**

21. tabula. Iedzīvotāju skaita izmaiņas plānošanas reģionos slīdošos piecu gadu periodos, %.

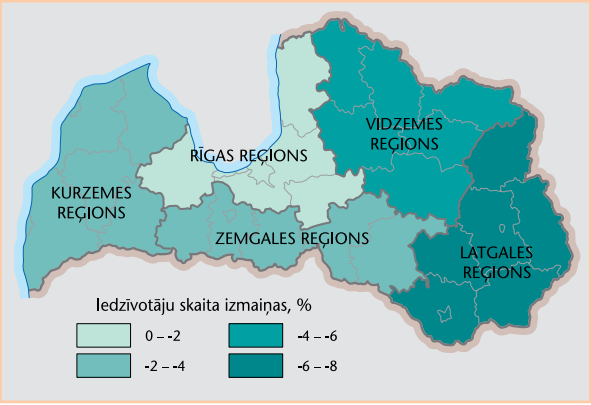

9. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas plānošanas reģionos no 2003. līdz 2008. gada sākumam.

Iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi valstī pa gadiem svārstījās. Tāpat mainījās arī iedzīvotāju skaita izmaiņas ietekmējušie faktori. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, iedzīvotāju skaits valstī 2003. gadā samazinājās par 0,53%, 2004. gadā – par 0,55%, 2005. gadā – par 0,51%, 2006. gadā – par 0,58% un 2007. gadā – par 0,46%. Iedzīvotāju skaita samazināšanos galvenokārt ietekmējusi iedzīvotāju dabiskā kustība. Tās īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaita samazinājumā 2003.–2007. gada periodā veidoja attiecīgi pa gadiem 0,49%, 0,50%, 0,49%, 0,47% un 0,43%. Savukārt migrācijas īpatsvars bija attiecīgi 0,04%, 0,05%, 0,02%, 0,11% un 0,03%. Kā redzams, lielākā migrācijas ietekme bija 2006. gadā (skat. 10. attēlu).

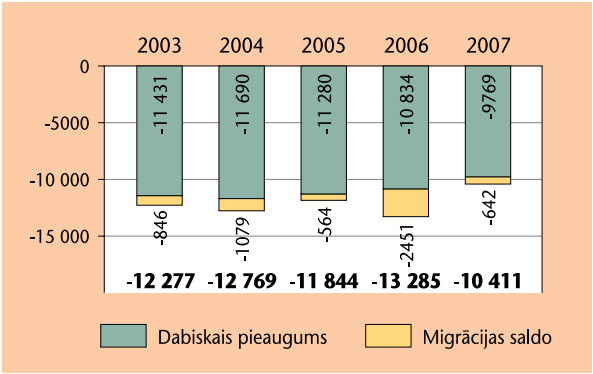

10. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas Latvijā un tās veidojošie faktori 2003.–2007. gadā, cilv.

2007. gadā iedzīvotāju skaits samazinājās visos reģionos, izņemot Rīgas reģionu. Rīgas reģionā iedzīvotāju skaits pieauga par 0,19%, bet visvairāk tas saruka Latgales reģionā – par 1,80%. Vidzemes un Zemgales reģionā iedzīvotāju skaita samazinājumā dabiskās kustības īpatsvars bija lielāks par migrācijas īpatsvaru, savukārt Rīgas un Kurzemes reģionā otrādi – migrācijas saldo īpatsvars bija pārsvarā pār dabisko kustību. Latgales reģionā gan migrācijas, gan dabiskā pieauguma attiecības bija vienādas (skat. 22. tabulu).

Plānošanas reģions	Dabiskās kustības rezultātā	Migrācijas rezultātā	Kopā
Rīgas reģions	-0,26	0,45	0,19
Vidzemes reģions	-0,59	-0,48	-1,07
Kurzemes reģions	-0,38	-0,42	-0,80
Zemgales reģions	-0,41	0,00	-0,42
Latgales reģions	-0,91	-0,90	-1,80
Vidēji Latvijā	**-0,43**	**-0,03**	**-0,46**

22. tabula. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās veidojošie faktori plānošanas reģionos 2007. gadā, % pret 2006. gadu.

Iedzīvotāju dabiskā kustība

Iedzīvotāju skaits Latvijā dabiskās kustības dēļ (mirušo skaitam pārsniedzot dzimušo skaitu) 2003.–2007. gadā samazinājās par 55,0 tūkstošiem. Rīgas reģionā iedzīvotāju skaits samazinājās par 20,0 tūkst., Latgales reģionā – par 16,9 tūkst., bet Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā – nedaudz vairāk par 6 tūkst. katrā. Jāatzīmē, ka iedzīvotāju dabiskās kustības negatīva bilance Latvijā novērojama jau kopš 1991. gada.

Pēdējos piecos gados dabiskās kustības saldo vai mirušo pārsvars par dzimušajiem nedaudz samazinājās. 2003. gadā iedzīvotāju skaits valstī dabiskās kustības rezultātā saruka par 11 431 cilvēkiem, bet 2007. gadā – par 9769 cilvēkiem (skat. 23. tabulu un 11. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2003–2007
Rīgas reģions	-4551	-4354	-3794	-3412	-2867	-18 978
t.sk. Rīga	-3231	-3078	-2795	-2657	-2266	-14 027
Jūrmala	-295	-343	-299	-311	-302	-1550
Vidzemes reģions	-1314	-1350	-1276	-1337	-1405	-6682
t.sk. Valmiera	-103	-80	-58	-107	-53	-401
Kurzemes reģions	-1218	-1410	-1323	-1192	-1164	-6307
t.sk. Liepāja	-400	-297	-309	-290	-280	-1576
Ventspils	-228	-165	-170	-189	-193	-945
Zemgales reģions	-1077	-1243	-1350	-1327	-1171	-6168
t.sk. Jelgava	-198	-203	-127	-199	-88	-815
Jēkabpils	-83	-78	-126	-54	-94	-435
Latgales reģions	-3271	-3333	-3537	-3566	-3162	-16 869
t.sk. Daugavpils	-728	-635	-764	-714	-624	-3465
Rēzekne	-210	-287	-230	-220	-170	-1117
Kopā Latvijā	**-11 431**	**-11 690**	**-11 280**	**-10 834**	**-9769**	**-55 004**

23. tabula. Iedzīvotāju dabiskā kustība plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, cilv.

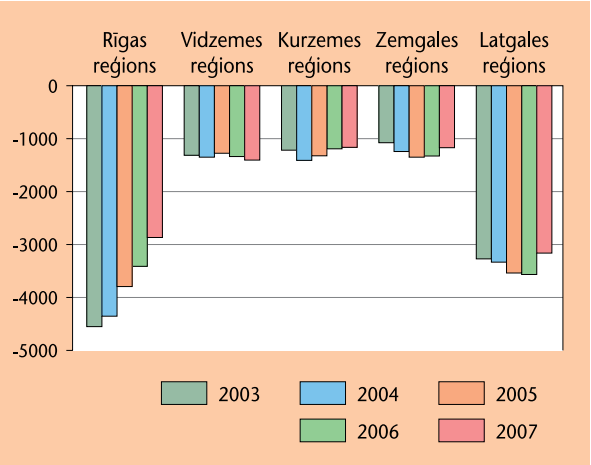

11. attēls. Iedzīvotāju dabiskās kustības dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, cilv.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas raksturo iedzīvotāju dabiskā pieauguma koeficients*, kas atspoguļo gan dabiskās kustības raksturu, gan dod iespēju salīdzināt teritorijas pēc cilvēkresursu attīstības iespējām.

Mirušo pārsvars par dzimušajiem, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, apskatāmajos piecos gados nedaudz samazinājās. 2003. gadā dabiskās kustības saldo uz 1000 iedzīvotājiem bija -4,9, bet 2007. gadā – -4,3. Kopumā valstī piecu gadu laikā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, nomira par 24 cilvēkiem vairāk nekā piedzima. Skatoties reģionu griezumā, Latgales reģionā 2003.–2007. gadu laikā šis rādītājs bija gandrīz divas reizes lielāks – 47 miruši cilvēki vairāk nekā dzimuši, savukārt Rīgas reģionā viszemākais – 17,3.

Dabiskās kustības rezultātā Latvijā katru gadu uz 1000 iedzīvotājiem vidēji mira par 4–5 cilvēkiem vairāk nekā piedzima. Pozitīvas pārmaiņas dabiskajā kustībā notikušas Rīgas reģionā un pavisam nedaudz Kurzemes reģionā, kur samazinājās negatīvais dabiskās kustības saldo, bet Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionā mirušo pārsvars pār dzimušajiem palielinājās (skat. 24. tabulu un 12. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2003–2007
Rīgas reģions	-4,1	-4,0	-3,5	-3,1	-2,6	-17,3
t.sk. Rīga	-4,4	-4,2	-3,8	-3,7	-3,2	-19,3
Jūrmala	-5,3	-6,2	-5,4	-5,6	-5,4	-27,9
Vidzemes reģions	-5,3	-5,5	-5,3	-5,6	-5,9	-27,5
t.sk. Valmiera	-3,8	-2,9	-2,1	-3,9	0,0	-12,7
Kurzemes reģions	-3,9	-4,5	-4,3	-3,9	-3,8	-20,4
t.sk. Liepāja	-4,6	-3,4	-3,6	-3,4	-3,3	-18,3
Ventspils	-5,2	-3,7	-3,9	-4,3	-4,5	-21,6
Zemgales reģions	-3,7	-4,3	-4,7	-4,7	-4,1	-21,5
t.sk. Jelgava	-3,0	-3,1	-1,9	-3,0	-1,3	-12,3
Jēkabpils	-3,0	-2,9	-4,7	-2,0	0,0	-12,7
Latgales reģions	-8,9	-9,1	-9,8	-10,1	-9,1	-47,0
t.sk. Daugavpils	-6,5	-5,8	-7,0	-6,6	-5,9	-31,8
Rēzekne	-5,6	-7,8	-6,3	-6,1	-4,7	-30,5
Vidēji Latvijā	**-4,9**	**-5,1**	**-4,9**	**-4,7**	**-4,3**	**-24,0**

24. tabula. Iedzīvotāju dabiskā kustība plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, cilv.

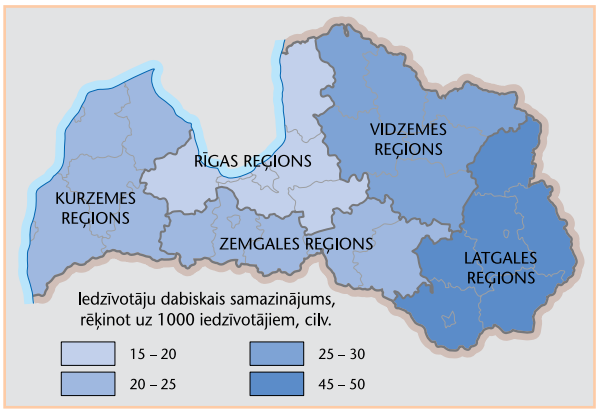

12. attēls. Iedzīvotāju dabiskais samazinājums plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem.

Latvijā kopš 2001. gada dzimstība nedaudz pieauga. 2007. gadā valstī piedzima 23 273 bērni, t.i., par 2267 bērniem vairāk nekā 2003. gadā. 2007. gadā tika reģistrēts lielākais dzimušo bērnu skaits pēdējo desmit gadu laikā.

2007. gadā valstī, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, vidēji piedzima 10,2 bērni, 2003. gadā – 9,1. Pēc dzimušo skaita uz 1000 iedzīvotājiem 2007. gadā Latvijas reģionu vidū vislabākais rādītājs bija Rīgas reģionā – 11,2 bērni, tālāk sekoja Zemgales reģions – 10,2, Kurzemes reģions – 10,1, Vidzemes reģions – 8,9 un Latgales reģions – 8,2.

Summārais dzimstības koeficients* Latvijā 2007. gadā (1,412) bija lielāks nekā 2003. gadā (1,286), tomēr tas ir daudz mazāks nekā paaudžu nomaiņai nepieciešamais lielums (2,1-2,2, skat. 25. tabulu).

* *Dabiskā pieauguma koeficients ir iedzīvotāju dabiskā pieauguma (samazinājuma) attiecība pret gada vidējo iedzīvotāju skaitu, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem.*

* *Summārais dzimstības koeficients nosaka vidējo bērnu skaitu, kas varētu piedzimt sievietei viņas dzīves laikā, ja dzimstība katrā vecumā saglabātos apskatāmā perioda līmenī.*

Gads	Dzīvi dzimušo skaits kopā	uz 1000 iedz.	Summārais dzimstības koeficients
2003	21 006	9,1	1,286
2004	20 334	8,8	1,240
2005	21 497	9,3	1,309
2006	22 264	9,7	1,353
2007	23 273	10,2	1,412

25. tabula. Dzimstības tendences Latvijā 2003.–2007. gadā.

Pēdējos gados mirstības līmenis Latvijā palielinājās, par ko liecina gan mirušo skaita absolūtais pieaugums, gan mirstības vispārējā koeficienta pieaugums. Mirušo skaits Latvijā 2007. gadā bija 33,0 tūkst., – par 605 cilvēkiem vairāk nekā 2003. gadā. Savukārt mirstības vispārējais koeficients no 13,9 mirušiem cilvēkiem uz 1000 iedzīvotājiem 2003. gadā pieauga līdz 14,5 mirušiem cilvēkiem uz 1000 iedzīvotājiem 2007. gadā. Lielākais mirušo skaits, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, bija Latgales reģionā –17,2 cilvēki. Citos reģionos šis rādītājs bija sekojošs: Vidzemes reģionā – 14,8, Zemgales reģionā – 14,3, Kurzemes reģionā – 13,9 un Rīgas reģionā – 13,8 cilvēki uz 1000 iedzīvotājiem.

Jāatzīmē, ka pēc 2006. gada Latvijā ir pieaugusi zīdaiņu mirstība. 2003. gadā pirmajā dzīves gadā nomira 198 bērni, 2004. gadā – 191, 2005. gadā – 168, 2006. gadā – 170, bet 2007. gadā – 203 bērni.

Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācija

Ilgtermiņa migrācijas* rezultātā 2007. gadā iedzīvotāju skaits valstī samazinājās par 642 cilvēkiem. Šis rādītājs 2007. gadā bija par 204 cilvēkiem mazāks nekā 2003. gadā un būtiski – par 1809 cilvēkiem – mazāks nekā 2006. gadā. 2007. gadā Latvijā ieradās 3541 cilvēks, bet uz pastāvīgu dzīvi citās valstīs aizbrauca 4183 cilvēki. 2007. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājās imigrantu, bet samazinājās emigrantu skaits – Latvijā no ārvalstīm iebrauca par 740 cilvēkiem vairāk, savukārt emigrēja par 1069 cilvēkiem mazāk (skat. 26. tabulu un 11. attēlu).

Latvijā 2007. gadā iedzīvotāju iekšējās migrācijas rezultātā pastāvīgo dzīvesvietu no vienas administratīvās teritorijas uz citu mainīja 55,1 tūkst. cilvēku (2003. gadā – 62,8 tūkst. cilvēku). Analizējot 2007. gada iekšējās migrācijas plūsmas, redzams, ka iedzīvotāju pārvietošanās visvairāk notikusi sava reģiona robežās – Latgales reģiona ietvaros 74% no iekšējas migrācijas kopapjoma reģionā, Kurzemes reģionā – 73%, Vidzemes reģionā – 63%, Zemgales reģionā – 54%, un tikai Rīgas reģionā šis rādītājs bija atšķirīgāks – 32%.

	2003	2004	2005	2006	2007
Emigrācija	2210	2744	2450	5252	4183
Imigrācija	1364	1665	1886	2801	3541
Migrācijas saldo	**-846**	**-1079**	**-564**	**-2451**	**-642**

26. tabula. Iedzīvotāju ārējā (starpvalstu) ilgtermiņa migrācija Latvijā 2003.–2007. gadā, cilv.

2007. gadā saglabājās iepriekšējos gados raksturīgā tendence – pieauga migrācijas intensitāte starp Rīgu un Pierīgu. Tāpat arī turpinājās iedzīvotāju migrācija no citiem reģioniem uz Rīgu vai Pierīgas teritorijām. Visai dinamisks iekšējās migrācijas process noritēja valsts centrālajā daļā. Uz dzīvi Rīgā no Pierīgas teritorijām pārcēlās 39% no kopējā galvaspilsētā iebraukušo Latvijas iedzīvotāju skaita. Savukārt Pierīgā no kopējā iebraukušo skaita 49% sastādīja bijušie Rīgas pilsētas iedzīvotāji. 2007. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, kā galvenie iekšzemes migrācijas iemesli saglabājās ģimenes apstākļi, darbs un mācības.

Iedzīvotāju iekšzemes migrācijas plūsmu apjoms reģionu griezumā parādīts 27. tabulā, Rīgas plānošanas reģionā papildus izdalot arī statistikas reģionus – Rīgu un Pierīgu.*

Reģions, kurā ieradās	Kopā	Reģions, no kura ieradās: no Rīgas reģiona	t.sk. no Rīgas	no Pierīgas reģiona	no Vidzemes reģiona	no Kurzemes reģiona	no Zemgales reģiona	no Latgales reģiona
Rīgas reģions	27 823	16 890	8822	8068	2488	2328	2758	3359
t.sk. Rīga	9731	3838	-	3838	1263	1339	1679	1612
Pierīgas reģ.	18 092	13 052	8822	4230	1225	989	1079	1747
Vidzemes reģions	5717	1332	719	613	3596	136	313	340
Kurzemes reģions	6633	1201	690	511	161	4858	299	114
Zemgales reģions	8149	2260	1374	886	383	366	4396	744
Latgales reģions	6767	1111	812	299	225	77	353	5001
Kopā Latvijā	**55 089**	**22 794**	**12 417**	**10 377**	**6853**	**7765**	**8119**	**9558**

27. tabula. Iedzīvotāju iekšējā ilgtermiņa migrācija plānošanas reģionos 2007. gadā.

2007. gadā kopējās migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits palielinājās tikai Rīgas reģionā – par 4902 cilvēkiem. Migrācijas saldo Rīgas reģionā ir pozitīvs jau kopš 2003. gada, un to galvenokārt nosaka iebraukušo iedzīvotāju pārsvars pār izbraukušajiem galvaspilsētas apkaimes teritorijās. Pārējos četros reģionos migrācijas saldo pastāvīgi bija negatīvs. Migrācijas rezultātā 2007. gadā iedzīvotāju skaits visvairāk samazinājās Latgales reģionā – par 3121 cilvēku, bet mazākais sa-

* *Atbilstoši ANO rekomendācijām ilgtermiņa migranti ir personas, kuras ierodas valstī, lai paliktu tajā uz pastāvīgu dzīvi vai uz laiku, kas vienāds vai ilgāks par vienu gadu, kā arī personas, kas izbrauc no kādas valsts uz citu valsti ar nolūku uzturēties tur pastāvīgi vai arī vienu gadu un ilgāk. Šis uzturēšanās ilguma kritērijs ļauj nošķirt ilgtermiņa migrantus no citām valsts robežu šķērsojošajām personu grupām, piemēram, tūristiem. Tiek izšķirta ārējā (starpvalstu) un iekšējā (valsts ietvaros) migrācija. Iekšējās migrācijas statistikā netiek uzskaitīta personas dzīvesvietas maiņa vienas pilsētas, pagasta vai novada robežās.*

* *Pierīgas statistikas reģionā ietilpst Jūrmala, Rīgas rajons, Limbažu rajons, Ogres rajons un Tukuma rajons.*

mazinājums novērots Zemgales reģionā – tikai par 14 cilvēkiem (skat. 28. tabulu un 13. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2003–2007
Rīgas reģions	4277	3667	2905	2147	4902	17 898
t.sk. Rīga	-760	-401	-1389	-2436	-2848	-7834
Jūrmala	591	494	298	117	474	1974
Vidzemes reģions	-1466	-1428	-1111	-1355	-1139	-6499
Kurzemes reģions	-1003	-1251	-917	-1189	-1270	-5630
t.sk. Liepāja	-109	85	-40	-148	-147	-359
Ventspils	348	52	-41	-73	-52	234
Zemgales reģions	-259	-594	-395	-412	-14	-1674
t.sk. Jelgava	532	251	78	163	-328	696
Latgales reģions	-2395	-1473	-1046	-1642	-3121	-9677
t.sk. Daugavpils	-650	-217	-133	-677	-1509	-3186
Rēzekne	-344	-138	78	-81	-292	-777
Kopā Latvijā	**-846**	**-1079**	**-564**	**-2451**	**-642**	**-5582**

*28. tabula. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, cilv.**

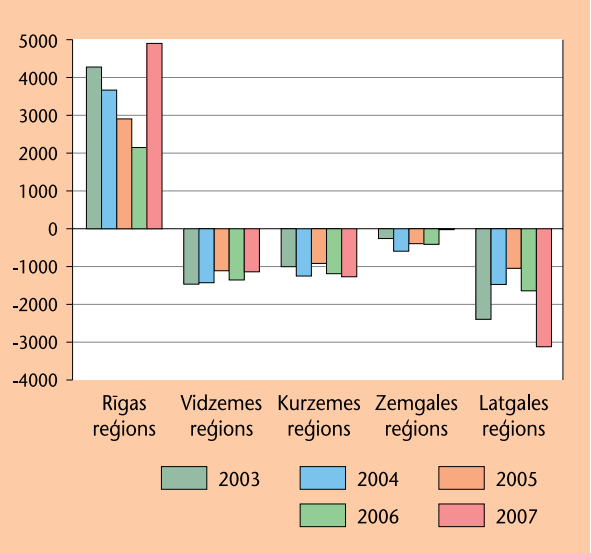

13. attēls. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, cilv.

Kopējais iedzīvotāju migrācijas saldo ar plus zīmi 2007. gadā bija tikai vienai republikas pilsētai un pieciem rajoniem. Jūrmalā iedzīvotāju skaits migrācijas rezultātā palielinājās par 474 cilvēkiem, Rīgas rajonā – par 6491, Ogres rajonā – par 819, Jelgavas rajonā – par 535, Tukuma rajonā – par 141 un Aizkraukles rajonā – par 110 iedzīvotājiem.

Latgales reģionā 2003.–2007. gada periodā iedzīvotāju skaits kopējās migrācijas dēļ samazinājās par 9,7 tūkst., Vidzemes reģionā – par 6,5 tūkst., Kurzemes reģionā – par 5,6 tūkst. un Zemgales reģionā – par 1,7 tūkst. cilvēku. Pretēja virziena procesi notika Rīgas reģionā, kur iedzīvotāju skaits migrācijas rezultātā piecu gadu laikā palielinājās par 17,9 tūkst. cilvēku.

* *Iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas datus CSP apkopo pa 7 republikas pilsētām, 26 rajoniem, 6 statistiskajiem reģioniem.*

Kopumā piecu gadu laikā Latvijā starpvalstu ilgtermiņa migrācijas saldo (izbraukušo un iebraukušo iedzīvotāju starpība) veidoja -5,6 tūkst. cilvēku.

Latvijā apskatāmo piecu gadu laikā starpvalstu ilgtermiņa migrācijas tempi bija svārstīgi. 2003. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, no Latvijas aizbrauca vidēji 0,4 cilvēki, bet 2007. gadā – 0,3 cilvēki. 2006. gadā novērots būtisks emigrantu skaita pieaugums – rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, no Latvijas izbrauca par 1,1 cilvēku vairāk nekā iebrauca (sk. 29. tabulu un 14. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	3,9	3,3	2,6	2,0	4,5
t.sk. Rīga	-1,0	-0,5	-1,9	-3,4	-4,0
Jūrmala	10,7	8,9	5,4	-2,1	8,5
Vidzemes reģions	-5,9	-5,8	-4,6	-5,6	-4,8
Kurzemes reģions	-3,2	-4,0	-3,0	-3,9	-4,2
t.sk. Liepāja	-1,3	1,0	-0,5	-1,7	-1,7
Ventspils	7,9	1,2	-0,9	-1,7	-1,2
Zemgales reģions	-0,9	-2,1	-1,4	-1,4	0,0
t.sk. Jelgava	8,0	3,8	1,2	2,5	-5,0
Latgales reģions	-6,5	-4,0	-2,9	-4,6	-8,9
t.sk. Daugavpils	-5,8	-2,0	-1,2	-6,3	-14,1
Rēzekne	-9,2	-3,8	2,1	-2,2	-8,1
Vidēji Latvijā	**-0,4**	**-0,5**	**-0,2**	**-1,1**	**-0,3**

29. tabula. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, cilv.

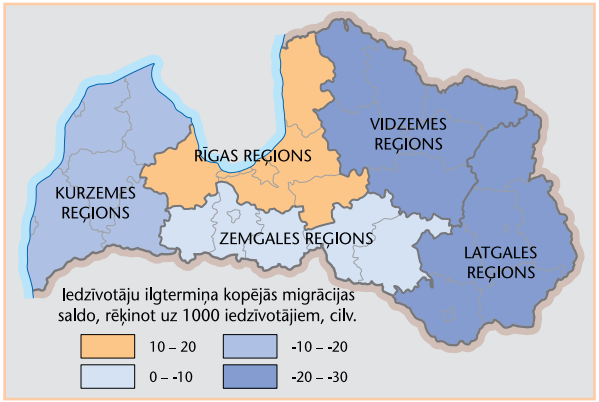

14. attēls. Iedzīvotāju ilgtermiņa kopējās migrācijas saldo plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem.

2007. gadā imigrantu vidū jūtamā pārsvarā bija vīrieši – 63,7%, bet emigrantu vidū pārsvaru sastādīja sievietes – 55,4% no kopējā skaita.

Latvijā ir vērojama mazgadīgu bērnu (vecumā līdz 5 gadiem) starpvalstu migrācija. Lielāks tās pieaugums vērojams pēc Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai. To noteikusi arī bieža prakse, kur ārzemēs strādājošajiem Latvijas iedzīvotājiem piedzimušie bērni tiek nodoti Latvijā palikušo radinieku aprūpē. 2003. gadā Latvijā bērnu skaits 0–4 gadu vecumā migrācijas rezultātā palielinājās par 114 bērniem, bet 2007. gadā – par 821 bērnu. 2007. gadā Latvijā ieradās 932 bērni,

bet izbrauca 111 bērni, tātad imigrantu skaits 0–4 gadu vecumā vairāk nekā 8 reizes pārsniedza emigrantu skaitu.

Migrācijas teritoriālais sadalījums rāda, ka Rīgai ir ievērojami intensīvāki migrācijas sakari ar ārvalstīm nekā pārējām teritorijām. 2007. gadā Rīgu par savu dzīvesvietu izvēlējās 51,5% no starpvalstu imigrācijas dalībnieku kopskaita. Tikai nedaudz mazāk par pusi (47,5%) no starpvalstu emigrantu kopskaita 2007. gadā bija rīdzinieki. Pierīgas reģionā apmetās 15,7% no visiem imigrantiem, bet emigrēja 12,5% no izbraukušo kopskaita. Latgales reģionā apmetās 11,8% no visiem starpvalstu iebraucējiem, bet izbrauca 17,9% no visiem emigrantiem. Pēc starpvalstu imigrācijas bilances 2007. gadā Kurzemes reģionā iebrauca 9,1%, Zemgales reģionā – 7,2% un Vidzemes reģionā – 4,7% imigrantu, savukārt no Kurzemes reģiona izbrauca 11,0%, no Zemgales reģiona – 6,9% un no Vidzemes reģiona – 4,1% no visiem emigrantiem.

Lai noskaidrotu ekonomiskās migrācijas apjomu un struktūru, 2007. gadā Centrālā statistikas pārvalde (CSP) darbaspēka izlases apsekojumā iekļāva papildus jautājumus, taču, izvērtējot aptauju rezultātus, CSP eksperti secināja, ka izlases apsekojumā nav iespējams iegūt reālajai situācijai un datu ticamības kritērijiem atbilstošu informāciju par ārpus Latvijas nodarbināto Latvijas iedzīvotāju skaitu, un apsekojums sniedz tikai daļēju šo iedzīvotāju raksturojumu. Apsekojuma dati liecināja, ka visvairāk cilvēku – katrs ceturtais (24,5%) – uz ārzemēm devās strādāt no Latgales reģiona (jāatzīmē, ka šajā reģionā ir visaugstākais darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā – 8,0% 2007. gadā), tikai nedaudz mazāk – 23,5% – no Rīgas reģiona, t.sk. 12,4% – no Pierīgas. 15,7% uz ārzemēm brauca strādāt no Kurzemes reģiona, 12,7% – no Vidzemes reģiona un 11,2% – no Zemgales reģiona. No visiem ārzemēs nodarbinātajiem Latvijas iedzīvotājiem gandrīz divas piektdaļas (39,1%) bija izvēlējušies Lielbritāniju, katrs trešais (31,9%) – Īriju, katrs divdesmitais (4,9%) bija nodarbināts Vācijā, nedaudz mazāk – 4,5% – Norvēģijā, 3% strādāja Krievijā, 2,5% – ASV, 2,3% – Itālijā. Lielākajai daļai Latvijas iedzīvotāju, kas devās uz ārzemēm, mērķis bija atrast tur labāk apmaksātu darbu.

Jaunas tendences 2008. gadā

Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie dati liecina, ka 2008. gadā Latvijā ilgtermiņa migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits samazinājies par 2542 cilvēkiem, kas ir četras reizes vairāk nekā 2007. gadā, kad Latvijas iedzīvotāju skaits šī faktora dēļ saruka tikai par 642 cilvēkiem. Salīdzinājumā ar 2007. gadu 2008. gadā Latvijā uz dzīvi ieradās 3465 cilvēki jeb par 2,2% mazāk, bet uz pastāvīgu dzīvi ārvalstīs devās 6007 cilvēki jeb par 43,6% vairāk (skat. 15. attēlu un 26. tabulu).

2008. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijas iedzīvotāju emigrācija uz Īriju pieaugusi 6,5 reizes, uz Lielbritāniju – 1,7 reizes, uz Vāciju – 1,4 reizes, uz Ukrainu – 1,2 reizes. Pētnieki prognozē, ka, turpinoties ekonomiskajai lejupslīdei, arvien lielāks būs to cilvēku skaits, kas būs gatavi pārcelties uz pastāvīgu dzīvi ārzemēs, jo tieši bezdarbs, ne vairs zemās algas, veicinās cilvēku aizbraukšanu.

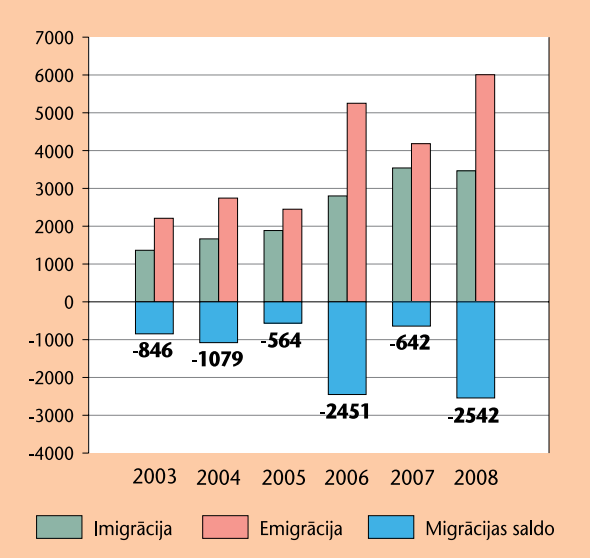

15. attēls. Iedzīvotāju starpvalstu ilgtermiņa migrācija Latvijā 2003.–2008. gadā, cilv.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskās situācijas raksturošanai svarīgi izvērtēt pastāvīgo iedzīvotāju skaita attiecības starp trijām galvenajām vecuma grupām, kā arī šo attiecību izmaiņas laika gaitā. Iedzīvotāju sadalījums dažādās vecuma grupās atspoguļo situāciju darba tirgū un liecina par nodarbinātības attīstības perspektīvām pašvaldības teritorijā vai par attīstības ierobežojumiem darbaspēka trūkuma dēļ. Salīdzinājumam iedzīvotāju vecuma struktūra 2003. un 2008. gada sākumā atainota 30. tabulā.

Plānošanas reģions	2003			2008		
	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecumam	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecumam
Rīgas reģions	14,5	63,4	22,0	13,2	66,1	20,7
Vidzemes reģions	18,3	60,3	21,4	14,3	64,6	21,1
Kurzemes reģions	17,7	61,5	20,8	15,1	64,5	20,3
Zemgales reģions	17,8	62,1	20,1	14,8	65,7	19,5
Latgales reģions	15,8	61,8	22,4	13,1	65,7	21,3
Vidēji Latvijā	**16,0**	**62,4**	**21,6**	**13,8**	**65,6**	**20,6**

30. tabula. Iedzīvotāju sadalījums atbilstoši vecuma grupām plānošanas reģionos 2003. un 2008. gada sākumā, īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā, %.

Piecu gadu laikā valstī darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits palielinājās par 35,5 tūkst., līdz ar to darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars kopējā iedzīvotāju skaitā valstī pieauga no 62,4% 2003. gada sākuma līdz 65,6% 2008. gada sākumā. Šajā periodā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita īpatsvars kopējā iedzīvotāju

skaitā palielinājās visos reģionos – Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionā pieaugums bija 4 procentpunktu apjomā, bet Rīgas un Kurzemes reģionā – 3 procentpunktu apjomā.

Iedzīvotāju skaits vecuma grupā līdz darbspējai valstī samazinājās par 60,3 tūkst., un to īpatsvars saruka no 16,0% 2003. gada sākumā līdz 13,8% 2008. gada sākumā. Samazinoties iedzīvotāju skaitam, kuri nav sasnieguši darbspējas vecumu, tas nozīmē skaidri paredzamu darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazinājumu turpmākajos gados. 2008. gada sākumā Latgales un Rīgas reģionā, salīdzinot ar citiem reģioniem, bija mazākais bērnu skaita īpatsvars (attiecīgi 13,1% un 13,2%), un Latgales reģionā bija arī lielākais pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (21,3%).

Bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem raksturo demogrāfiskā slodze, ko parasti aprēķina uz 1000 iedzīvotājiem. Izmaiņas iedzīvotāju vecumstruktūrā ietekmējušas arī demogrāfiskās slodzes rādītājus. 2008. gada sākumā valstī uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem vidēji bija 524,0 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji. Demogrāfiskā slodze pēdējos gados ievērojami samazinājās gan valstī kopumā, gan katrā reģionā. Galvenokārt tas notika apgādājamo skaita samazinājuma dēļ. Piecu gadu laikā, kad darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits palielinājās par 35,5 tūkst., apgādājamo skaits samazinājās par 96,1 tūkst., to skaitā pensijas vecuma iedzīvotāju skaits – par 35,8 tūkst., bet bērnu skaits – vairāk nekā par 60 tūkst. (skat. 31. tabulu, 16. un 17. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	576,6	565,4	541,5	533,4	514,9	513,3
Vidzemes reģions	657,8	644,5	612,8	593,2	565,3	547,5
Kurzemes reģions	627,2	617,7	593,2	582,4	558,2	549,3
Zemgales reģions	611,0	598,7	571,7	557,6	533,8	521,7
Latgales reģions	619,4	604,3	576,4	561,5	534,7	522,4
Vidēji Latvijā	**602,9**	**590,8**	**565,0**	**553,4**	**531,2**	**524,0**

31. tabula. Demogrāfiskās slodzes līmenis plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā.

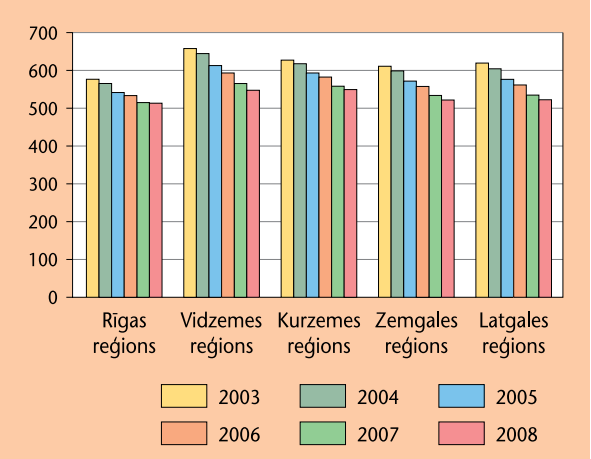

16. attēls. Demogrāfiskās slodzes līmeņa dinamika plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā.

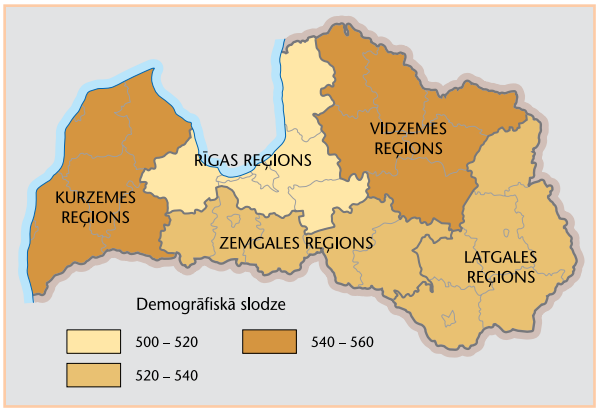

17. attēls. Demogrāfiskās slodzes līmenis plānošanas reģionos 2008. gada sākumā.

Attiecība starp bērnu un pensijas vecuma cilvēku skaitu raksturo paaudžu nomaiņas tendences. Pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā ir lielāks par bērnu īpatsvaru, un starpība arvien palielinās. 2003. gada sākumā valstī starpība starp bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvariem bija 5,6 procentpunkti, bet 2008. gada sākumā – 6,8 procentpunkti. 2008. gada sākumā iedzīvotāju skaits pensijas vecumā Rīgas un Latgales reģionā 1,6 reizes pārsniedza bērnu skaitu, Vidzemes reģionā – 1,5 reizes, bet Kurzemes un Zemgales reģionā – 1,3 reizes. Līdzīga situācija reģionu savstarpējā izkārtojumā bija arī 2003. gada sākumā.

Iedzīvotāju sadalījums pēc dzimuma

2003. gada sākumā vīriešu un sieviešu skaita īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā bija attiecīgi 46,0% un 54,0%. Kopš 2004. gada vīriešu īpatsvars nedaudz palielinājās un 2008. gada sākumā vīriešu un sieviešu skaita īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā bija attiecīgi 46,1% un 53,9%. Pārskata periodā vīriešu īpatsvars nedaudz palielinājās visos reģionos, izņemot Latgales reģionu.

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	121,4	121,2	121,0	121,0	120,6	120,8
t.sk. Rīga	124,7	124,6	124,6	124,8	125,0	125,0
Jūrmala	123,7	122,6	122,4	121,5	120,8	124,0
Vidzemes reģions	112,9	112,9	112,7	112,8	112,7	112,3
Kurzemes reģions	113,8	113,5	113,4	113,5	113,8	113,5
t.sk. Liepāja	120,9	120,8	120,6	121,0	121,2	118,6
Ventspils	118,6	118,2	118,1	118,5	118,7	120,3
Zemgales reģions	112,8	112,6	112,5	112,4	112,1	112,2
t.sk. Jelgava	116,7	117,4	117,7	118,1	119,0	121,1
Latgales reģions	114,9	114,7	114,7	114,9	116,1	115,0
t.sk. Daugavpils	122,1	122,4	122,6	123,2	126,2	122,3
Rēzekne	121,1	121,3	121,3	121,5	122,9	119,0
Vidēji Latvijā	**117,3**	**117,1**	**117,0**	**117,0**	**117,1**	**116,9**

32. tabula. Sieviešu skaits plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā, rēķinot uz 100 vīriešiem.

Lielākais vīriešu īpatsvars no kopējā reģiona iedzīvotāju skaita 2008. gada sākumā bija Zemgales un Vidzemes reģionā – 47,1% katrā. Kurzemes reģionā šis rādītājs bija 46,8%, Latgales reģionā – 46,5% un Rīgas reģionā – 45,3%. Attiecīgi Rīgas reģionā bija lielākais sieviešu skaits, rēķinot uz 100 vīriešiem – 120,8. Rīgas reģionā arī kā lielākajā pēc iedzīvotāju skaita bija lielākais sieviešu skaita pārsvars – par 103,4 tūkst. vairāk nekā vīriešu. Pārējos reģionos sieviešu skaits uz 100 vīriešiem atradās robežās no 112 līdz 115 (skat. 32. tabulu).

Mūža ilgums un demogrāfiskā prognoze

2007. gadā jaundzimušo paredzamais vidējais mūža ilgums* Latvijā bija 71,16 gadi, tai skaitā vīriešiem – 65,76 gadi, sievietēm – 76,47 gadi. Piecu gadu laikā novērotas negatīvas tendences – prognozētā mūža ilgums samazinājies. Salīdzinot ar 2003. gadu, vidējais paredzamais mūža ilgums vīriešiem samazinājās par 0,15 gadiem, sievietēm – par 0,39 gadiem un kopā – par 0,21 gadu.

Jaundzimušo paredzamais vidējais mūža ilgums pilsētās laika periodā no 2003. līdz 2007. gadam samazinājās par 0,03 gadiem, bet laukos – par 0,33 gadiem. Ievērojami samazinājās mūža ilgums vīriešiem pilsētās – par 0,76 gadiem, bet sievietēm laukos – par 0,81 gadu.

Sieviešu un vīriešu paredzamais dzīves ilgums atšķiras vairāk nekā par desmit gadiem un šī starpība piecu gadu laikā tikai nedaudz samazinājās (2003. gadā – 10,95 gadi, 2007. gadā – 10,71 gads, skat. 33. tabulu).

migrācija pēc dzimuma un vecuma. Pēc demogrāfiskās attīstības prognožu pamatvarianta 2050. gadā Latvijā iedzīvotāju skaits samazināsies līdz aptuveni 1,9 milj. cilvēku, pēc nelabvēlīgākā scenārija – samazināsies pat līdz 1,5 milj. cilvēku, bet pēc labvēlīgākā attīstības ceļa – palielināsies līdz 2,4 milj. cilvēku (skat. 18. attēlu).

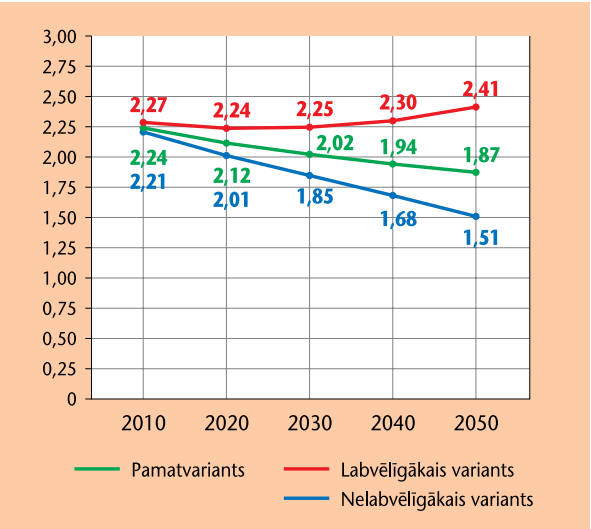

18. attēls. Latvijas iedzīvotāju skaita prognozes varianti 2010.–2050. gada sākumā, milj. cilvēku.

Profesors Pēteris Zvidriņš prognozē, ka Latvijā dzimstības un mirstības līkne varētu līdzsvaroties pēc apmēram 30 gadiem, proti, tad mirstība varētu vairs

Gads	Pilsētās			Laukos			Latvijā		
	Sievietes	Vīrieši	Kopā	Sievietes	Vīrieši	Kopā	Sievietes	Vīrieši	Kopā
2003	77,18	67,08	71,90	75,92	64,75	69,94	76,86	65,91	71,37
2004	77,83	67,94	72,83	75,52	64,92	70,39	77,20	67,07	72,14
2005	78,45	66,53	72,31	75,03	64,80	69,90	77,39	65,60	71,79
2006	77,75	67,11	71,99	76,04	64,56	70,77	76,78	65,85	71,27
2007	77,10	66,32	71,93	75,11	64,72	69,61	76,47	65,76	71,16

33. tabula. Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums piedzimstot, gados.

Eiropas Kopienu Statistikas birojs *Eurostat* sadarbībā ar ES dalībvalstu zinātniekiem un šo valstu statistikas iestādēm izstrādāja valstu demogrāfiskās attīstības prognozes līdz 2050. gadam. Novērtējumā vērā ņemta dzimstība, mirstība un iedzīvotāju nepārsniegt dzimstības rādītājus. Savukārt, ja šobrīd vidējais iedzīvotāju vecums Latvijā ir 40 gadi, tad 2030. gadā vairāk kā puse iedzīvotāju būs vecāki par 45 gadiem, turklāt pensionāru skaits jau no 2020. gada ievērojami pārsniegs bērnu un jauniešu skaitu.

* *Vidējais paredzamais mūža ilgums noteikta vecuma iedzīvotājiem ir gadu skaits, kādu vidēji nodzīvotu attiecīgo vecumu sasniegušās personas, ja viņu turpmākās dzīves laikā mirstība katrā vecumā saglabātos aprēķina gada līmenī.*

EKONOMISKĀ ATTĪSTĪBA

Ekonomiskās attīstības raksturošanai šajā izdevumā izmantoti sekojoši rādītāji – iekšzemes kopprodukts, kopējā pievienotā vērtība pa darbības veidiem, nefinanšu investīcijas, tirgus sektora statistikas vienības pa komercdarbības formām, pa lieluma grupām un darbības veidiem, ekonomiski aktīvie komersanti un komercsabiedrības, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms pašvaldību budžetos, nodarbinātības un bezdarba rādītāji. Plānošanas reģionu attīstības līmeņa noteikšanai piemērots teritorijas attīstības indekss.

Attīstības rādītāji raksturo sociāli ekonomisko situāciju plānošanas reģionos. Aprēķinos izmantojamie dati ir pieejami ar 1–2 gadu laika nobīdi, tādēļ pārskatā sociāli ekonomiskās situācijas raksturojums tikai daļēji atspoguļo pēdējos gados valstī notiekošos procesus. Galvenā nozīme iepriekšējos gados notikušo procesu analīzei ir Latvijas teritoriju attīstības atšķirību veidošanās fiksācijai, kas tālāk ļauj izvērtēt reģionālās politikas ietekmi, teritoriju pašattīstības potenciālu un prognozēt iespējamo attīstības gaitu tuvākajiem gadiem.

Iekšzemes kopprodukts

Svarīgākais izmantotais ekonomiskās attīstības pamatrādītājs ir iekšzemes kopprodukts (IKP).* IKP aprēķins ir sarežģīts process un prasa ilgu laiku, līdz ar to IKP dati pieejami tikai par 2006. gadu. Te jāpiezīmē, ka visiem pārējiem izmantotajiem ekonomikas rādītājiem dati ir pieejami par 2007. gadu, bet SIA *Lursoft* dati par komercsabiedrībām – par 2008. gadu.

2006. gadā Latvijā radītais IKP apjoms bija 11 160,48 milj. Ls. Rīgas reģiona īpatsvars kopējā IKP bija 71,1%, katra pārējā reģiona īpatsvars – mazāks par 10%. Kurzemes reģiona īpatsvars valstī kopumā saražotā IKP veidoja 9,3%, Latgales reģiona – 7,2%, Zemgales reģiona – 6,7% un Vidzemes reģiona – 5,7%. Piecu gadu laikā – no 2002. līdz 2006. gadam – īpatsvars kopējā IKP palielinājās tikai Rīgas reģionā (par 3,3 procentpunktiem), visos pārējos reģionos tas samazinājās. Lielākais īpatsvara samazinājums novērots Kurzemes reģionā – par 1,9 procentpunktiem, tālāk seko Latgales reģions – par 0,6, Vidzemes reģions – par 0,5 un Zemgales reģions – par 0,2 procentpunktiem.

Rīgā saražotais IKP veidoja gandrīz divas trešdaļas no IKP kopapjoma valstī (2006. gadā – 60,2%) un 84,8% no IKP apjoma Rīgas reģionā. Citu republikas pilsētu īpatsvars valstī saražotajā IKP nebija ievērojami liels (Liepājas īpatsvars 2006. gadā – 3,5%, Daugavpils – 3,0%, Ventspils – 2,2%, Jelgavas – 2,0%, Rēzeknes – 1,3% un Jūrmalas – 0,9%).

Rēķinot IKP uz 1 iedzīvotāju, 2006. gadā vidēji Latvijā radīta vērtība 4878 Ls apmērā. Rīgas reģionā IKP apjoms uz 1 iedzīvotāju bija 1,5 reizes lielāks nekā vidēji valstī – 7235 Ls. Kurzemes reģionā IKP apjoms uz 1 iedzīvotāju sasniedza 3390 Ls, Zemgales reģionā – 2635 Ls un Vidzemes reģionā – 2632 Ls. Latgales reģionā IKP uz 1 iedzīvotāju – 2236 Ls – bija trīs reizes mazāks nekā Rīgas reģionā un divas reizes mazāks nekā vidēji valstī.

Piecu gadu laikā IKP uz 1 iedzīvotāju palielinājās visos reģionos. Absolūtos skaitļos lielākais IKP pieaugums bija Rīgas reģionā – par 3,7 tūkst. Ls uz 1 iedzīvotāju. Pārējos reģionos IKP pieauguma lielums bija 2,7–3,5 reizes mazāks. Kurzemes reģionā IKP pieauga par 1,4 tūkst. Ls, Zemgales reģionā – par 1,3 tūkst. Ls, Vidzemes reģionā – par 1,2 tūkst. Ls un Latgales reģionā – par 1,0 tūkst. Ls uz 1 iedzīvotāju. Šajā laikā valstī vidēji IKP uz 1 iedzīvotāju palielinājās par 2,4 tūkst. Ls jeb par 98,3%.

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	3542	3856	4594	5649	7235
t.sk. Rīga	4470	4869	5892	7114	9272
Jūrmala	1266	1251	1162	1519	1876
Vidzemes reģions	1425	1646	1916	2309	2632
Kurzemes reģions	2040	2412	2841	3118	3390
t.sk. Liepāja	2124	3061	3699	3726	4521
Ventspils	4164	5014	5468	6554	5569
Zemgales reģions	1371	1574	1662	2192	2635
t.sk. Jelgava	1639	1829	2186	2759	3315
Latgales reģions	1189	1418	1493	1910	2236
t.sk. Daugavpils	1574	1812	1860	2804	3063
Rēzekne	1927	2946	2601	2811	3944
Vidēji Latvijā	**2461**	**2748**	**3214**	**3934**	**4878**

34. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā, faktiskajās cenās, Ls.

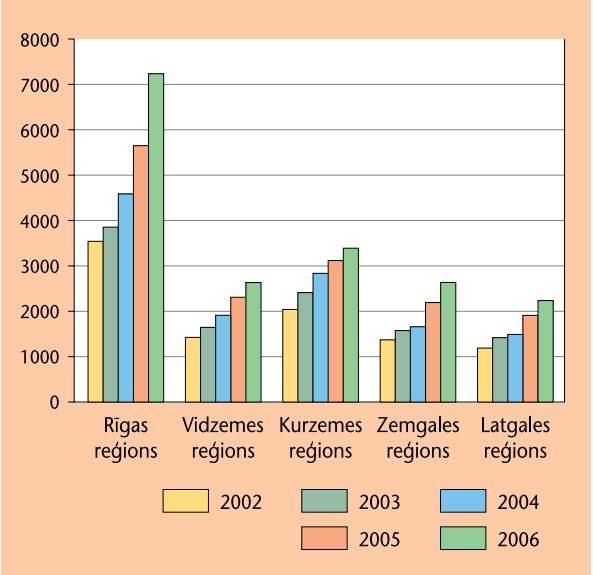

19. attēls. Iekšzemes kopprodukta uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā, faktiskajās cenās, Ls.

* *IKP ir valsts teritorijā saražoto gala produktu un pakalpojumu summārā vērtība gada laikā.*

IKP uz 1 iedzīvotāju palielinājās arī visās republikas pilsētās, bet palielinājuma lielums svārstījās intervālā no 0,6 tūkst. Ls Jūrmalā līdz 4,8 tūkst. Ls Rīgā. Liepājā IKP uz 1 iedzīvotāju pieauga par 2,4 tūkst. Ls, Rēzeknē – par 2,0 tūkst. Ls, Jelgavā – par 1,7 tūkst. Ls, Daugavpilī – par 1,5 tūkst. Ls un Ventspilī – par 1,4 tūkst. Ls.

Atšķirības starp reģioniem pēc IKP uz 1 iedzīvotāju palielinājās no 3,0 reizēm 2002. gadā līdz 3,2 reizēm 2006. gadā (skat. 34. tabulu, 19. un 20. attēlu).

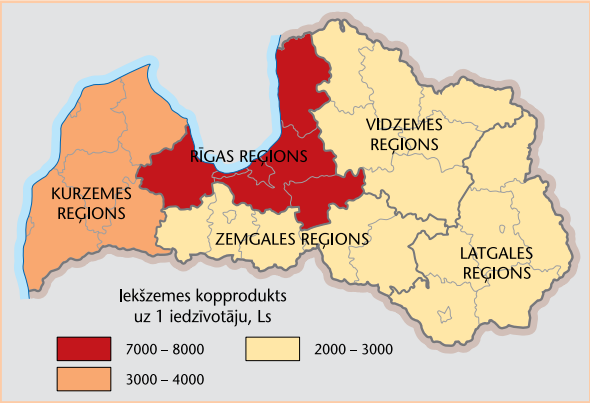

20. attēls. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2006. gadā.

Attiecībā pret vidējo rādītāju valstī, IKP uz 1 iedzīvotāju Rīgas reģionā 2006. gadā veidoja 148,3%. Pārējos reģionos šis rādītājs bija 46–70% robežās, un piecu gadu laikā atpalicība no valsts vidējā līmeņa tikai palielinājās (skat. 35. tabulu un 21. attēlu).

Plānošanas reģions	2002	2003	2004	2005	2006
Rīgas reģions	143,9	140,3	143,0	143,6	148,3
t.sk. Rīga	181,6	177,2	183,3	180,8	190,1
Jūrmala	51,4	45,5	36,2	38,6	38,5
Vidzemes reģions	57,9	59,9	59,6	58,7	53,9
Kurzemes reģions	82,9	87,8	88,4	79,3	69,5
t.sk. Liepāja	86,3	111,4	115,1	94,7	92,7
Ventspils	169,2	182,5	170,2	166,6	114,2
Zemgales reģions	55,7	57,3	51,7	55,7	54,0
t.sk. Jelgava	66,6	66,6	68,0	70,1	68,0
Latgales reģions	48,3	51,6	46,5	48,6	45,8
t.sk. Daugavpils	64,0	65,9	57,9	71,3	62,8
Rēzekne	78,3	107,2	80,9	71,5	80,9
Vidēji Latvijā	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

35. tabula. Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā, faktiskajās cenās, % pret vidējo rādītāju valstī.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, IKP apjoms Latvijā, pēc CSP aprēķiniem, 2003. gadā palielinājās par 7,2%, 2004. gadā – par 8,7%, 2005. gadā – par 10,6%, 2006. gadā – par 11,2%, bet 2007. gadā IKP pieauga par 10,3%.

IKP apjomu aprēķina gan faktiskajās, gan salīdzināmajās cenās. IKP salīdzināmajās cenās, izslēdzot cenu ietekmi, dod iespēju kvalitatīvāk novērtēt IKP izmaiņu tendences un pilnīgāk raksturo izmaiņas ekonomikā. Šobrīd IKP dati izrēķināti 2000. gada salīdzināmajās cenās. IKP pieauguma lielums, kas izteikts salīdzināmajās cenās, ir uz pusi mazāks nekā faktiskajās cenās. Piecu gadu laikā IKP uz 1 iedzīvotāju faktiskajās cenās Latvijā palielinājās par 2421 Ls jeb par 98,3%, bet salīdzināmajās cenās – par 1117 Ls jeb par 47,8%.

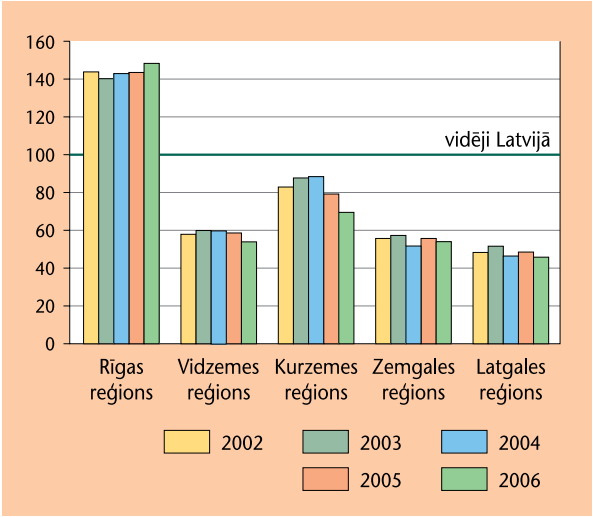

21. attēls. Iekšzemes kopprodukta uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2002.–2006. gadā, faktiskajās cenās, % pret vidējo rādītāju valstī.

CSP neaprēķina IKP apjomu salīdzināmajās cenās reģionu griezumā, līdz ar to IKP izmaiņu apjomi un tempi tiek analizēti tikai faktiskajās cenās.

Kopējā pievienotā vērtība

Kopējās pievienotās vērtības* struktūra pa darbības veidiem un to izmaiņas laika gaitā dod iespēju novērot struktūras pārmaiņas tautsaimniecības nozarēs, veikt ekonomiskās darbības analīzi, salīdzināt attīstības tempus plānošanas reģionos. Ekonomiskās darbības kopvērtējums CSP izstrādēs dots statistisko reģionu iedalījumā. Savukārt, veicot attiecīgo analīzi plānošanas reģionu griezumā, bija jāapvieno divu statistisko reģionu dati, proti, jāsummē Pierīgas reģiona un Rīgas pilsētas dati.

Informācija par kopējo pievienoto vērtību tiek iegūta izlases veidā, līdz ar to, ievērojot konfidencialitātes ierobežojumus, CSP norāda, ka reģionālā griezumā 2006. gadā par divām no 15 nozarēm dati nav publiski pieejami. Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība, kā arī zvejniecība ir nozares, kuru ieguldījums kopējā pievienotā vērtībā uzrādīts tikai Rīgas un Kurzemes reģionā.

* *CSP definīcijā kopējā pievienotā vērtība naudas izteiksmē tiek noteikta kā preču un pakalpojumu izlaides un starppatēriņa vērtības starpība. Reģiona kopējā pievienotā vērtība ir ražošanas vienību (iestāžu) ekonomiskās darbības kopvērtējums statistiskajā reģionā. Pamatinformācija ir CSP dati, kā arī Valsts kases, Valsts ieņēmumu dienesta, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un Latvijas Bankas sniegtā informācija.*

2006. gadā Kurzemes reģionā lielākais īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā bija apstrādes rūpniecībai (18,6%), transportam, glabāšanai un sakariem (16,9%), vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remontam (15,5%). Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības kopējās pievienotās vērtības īpatsvars bija 6,1%.

2002.–2006. gada periodā Kurzemes reģionā kopējās pievienotās vērtības apjomā par 2,3 procentpunktiem palielinājās operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības īpatsvars, kā arī būvniecības īpatsvars, par 1,7 procentpunktiem – apstrādes rūpniecības īpatsvars. Savukārt par 4,4 procentpunktiem samazinājās transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars, par 1,3 procentpunktiem – vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars un par 1,2 procentpunktiem – elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes īpatsvars.

Latgales reģionā 2006. gadā lielākais īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā, kā arī lielākais rādītājs citu reģionu vidū bija valsts pārvaldei un aizsardzībai, obligātajai sociālajai apdrošināšanai (16,5%), kas ir vairāk nekā divas reizes lielāks par valsts vidējo rādītāju (7,3%). Apstrādes rūpniecības īpatsvars veidoja 14,4% – mazāks šī darbības veida īpatsvars bija tikai Rīgas reģionā, bet pārējos reģionos – par 3–4 procentpunktiem lielāks. Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars veidoja 13,4%, bet transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars – 12,3%.

Salīdzinot ar 2002. gada pievienotās vērtības struktūru, Latgales reģionā par 1,9 procentpunktiem palielinājās būvniecības īpatsvars un par 1,6 procentpunktiem – vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta īpatsvars. Savukārt samazinājās izglītības ieguldījums – par 1,7 procentpunktiem, elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes īpatsvars – par 1,6 procentpunktiem un transporta, glabāšanas un sakaru relatīvais nozīmīgums – par 1,4 procentpunktiem.

Rīgas reģionā 2006. gadā vairāk nekā piekto daļu no kopējās pievienotās vērtības – 23,1% – veidoja vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta ieguldījums, 18,5% sastādīja operācijas ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības ieguldījums. Transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars bija 11,5%.

Salīdzinot ar citiem reģioniem, Rīgas reģionā radītās kopējās pievienotās vērtības struktūrā mazākais īpatsvars bija izglītībai, veselībai un sociālajai aprūpei, bet lielākais – vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remontam, kā arī operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citām komercdarbībām. Operāciju ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības ieguldījums kopējā pievienotajā vērtībā Rīgas reģionā bija 2–4 reizes lielāks nekā pārējos reģionos.

Piecu gadu laikā Rīgas reģionā par 4,4 procentpunktiem samazinājās transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars, par 2,4 procentpunktiem – apstrādes rūpniecības īpatsvars. Savukārt pievienotās vērtības struktūrā palielinājās īpatsvars vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remontam – par 3,4 procentpunktiem, kā arī finanšu starpniecībai – par 2,4 procentpunktiem un būvniecībai – par 1,8 procentpunktiem.

Vidzemes reģionā kopējās pievienotās vērtības struktūrā 2006. gadā lielāko daļu veidoja apstrādes rūpniecība – 17,7%, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonts – 15,4%, kā arī valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana – 11,2%. Pārējo reģionu fonā Vidzemes reģionā radītās kopējās pievienotās vērtības apjomā mazāka loma bija operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citai komercdarbībai – 4,6%, bet lielāks īpatsvars elektroenerģijai, gāzei un ūdens apgādei – 3,8%.

2002.–2006. gada periodā Vidzemes reģionā palielinājās būvniecības ieguldījums – par 2,1 procentpunktu, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu īpatsvars – par 1,6 procentpunktiem, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta loma – par 1,4 procentpunktiem. Savukārt samazinājās apstrādes rūpniecības īpatsvars – par 1,7 procentpunktiem, elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes īpatsvars – par 1,6 procentpunktiem un izglītības īpatsvars – par 1,5 procentpunktiem.

Zemgales reģionā 2006. gadā kopējā pievienotā vērtībā nozīmīgākais ieguldījums bija apstrādes rūpniecībai – 17,3%, vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remontam – 16,7%, kā arī izglītībai – 10,0%. Transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā – 6,3% – Zemgales reģionā bija mazākais pārējo reģionu vidū un divas reizes mazāks nekā vidēji valstī.

Zemgales reģionā pievienotās vērtības struktūrā piecu gadu laikā būtiski – par 6,0 procentpunktiem – palielinājās vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonta īpatsvars. Izglītības īpatsvars pieauga par 2,2 procentpunktiem un sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu īpatsvars – par 1,0 procentpunktu. Savukārt samazinājās elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes īpatsvars – par 2,6 procentpunktiem, apstrādes rūpniecības daļa – par 2,0 procentpunktiem un valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas īpatsvars – par 1,3 procentpunktiem (skat. 36. tabulu).

Valstī 2006. gadā lielāko ieguldījumu kopējā pievienotā vērtībā nodrošināja vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu, motociklu, individuālo lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonts – 20,8%, operācijas ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības ieguldījums – 14,9% un gandrīz līdzīgās daļās – apstrādes rūpniecība un transports, glabāšana un sakari – attiecīgi 11,8% un 11,4%.

Plānošanas reģions	Lauksaimn., medniecība un mežsaimn.	Zvejniecība	Ieguves rūpn. un karjeru izstrāde	Apstrādes rūpn.	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	Būvniecība	Vairumtirdzn. un mazumtirdzn., auto, moto, sadz. priekšmetu un aparatūras remonts	Viesnīcas un restorāni	Transports, glabāšana un sakari	Finanšu starpniecība	Operācijas ar nekust. īp. un cita komercdarb.	Valsts pārvalde un aizsardzība, obl. sociālā apdrošināšana	Izglītība	Veselība un sociālā aprūpe	Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalp.	Kopā, Ls
Rīgas reģions	1,1	0,1	0,2	9,7	2,2	7,9	23,1	2,1	11,5	8,3	18,5	5,4	3,4	2,6	3,9	6983,4
Vidzemes reģions	...	...	0,9	17,7	3,8	5,8	15,4	1,7	7,2	3,5	4,6	11,2	6,9	3,3	5,4	560,0
Kurzemes reģions	6,1	0,6	0,5	18,6	2,1	7,0	15,5	1,3	16,9	2,7	8,0	9,5	4,9	2,7	3,5	917,0
Zemgales reģions	...	...	1,4	17,3	3,1	5,0	16,7	1,2	6,3	3,0	5,1	9,8	10,0	4,5	4,5	662,5
Latgales reģions	...	...	0,4	14,4	3,1	5,9	13,4	1,2	12,3	3,4	6,1	16,5	7,4	4,4	4,1	703,1
Vidēji Latvijā	**3,4**	**0,1**	**0,3**	**11,8**	**2,4**	**7,4**	**20,8**	**1,9**	**11,4**	**6,8**	**14,9**	**7,3**	**4,5**	**2,9**	**4,0**	**9835,8***

36. tabula. Kopējās pievienotās vērtības struktūra pa darbības veidiem plānošanas reģionos 2006. gadā, faktiskajās cenās, %.

Piecu gadu laikā kopējā pievienotajā vērtībā valstī samazinājās transporta, glabāšanas un sakaru īpatsvars – par 3,7 procentpunktiem, apstrādes rūpniecības nozīmīgums – par 1,9 procentpunktiem un lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības un zvejniecības īpatsvars – par 1,1 procentpunktu.

Tai pašā laikā palielinājās vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonta relatīvais svars – par 3,1 procentpunktu, par 1,8 procentpunktiem pieauga gan būvniecības, gan finanšu starpniecības īpatsvars un par 1,0 procentpunktu – operācijas ar nekustamo īpašumu, nomas un citas komercdarbības daļa.

Kopējā pievienotajā vērtībā Latvijā tirdzniecības un pakalpojumu īpatsvara un ražošanas nozaru īpatsvara attiecība 2006. gadā bija 74,6% un 25,4%. 2002.–2006. gada periodā ražošanas nozaru ieguldījuma daļa samazinājās par 1,9 procentpunktiem, attiecīgi palielinājās tirdzniecības un pakalpojumu daļa.

Jaunas tendences 2008. un 2009. gadā

2008. gadā iezīmējās un 2009. gadā valstī turpinās tautsaimniecības lejupslīde, kas atspoguļojas IKP, bezdarba līmeņa un migrācijas rādītāju izmaiņās. 2008. gadā pārtrūka iekšzemes kopprodukta pieaugums – IKP procentos pret iepriekšējo gadu (2000. gada salīdzināmajās cenās) veidoja 95,4%, uzrādot 4,6% IKP kritumu.

CSP apkopotie sezonālie neizlīdzinātie dati liecina, ka 2009. gada pirmajā ceturksnī, salīdzinājumā ar 2008. gada pirmo ceturksni, iekšzemes kopprodukts samazinājies par 18,0% (skat. 22. attēlu). 2009. gada pirmajā ceturksnī IKP lejupslīdi noteica apjoma kritumi šādās nozīmīgās nozarēs: būvniecībā – par 28,2%, tirdzniecībā un apstrādes rūpniecībā – par 25,8% katrā, transporta un sakaru nozarē – par 15,4% (% pret iepriekšējā gada pirmo ceturksni, salīdzināmajās cenās). Preču eksports, kas veidoja 61,1% no kopējā eksporta, krities par 22,6%, savukārt preču importa apjomi (79,4% no kopējā importa) samazinājušies par 34,2%.

Ar noteiktu laika nobīdi IKP izmaiņu rādītāji neizbēgami atspoguļosies arī bezdarba statistikā, migrācijas plūsmās un citos sociāli ekonomiskajos procesos.

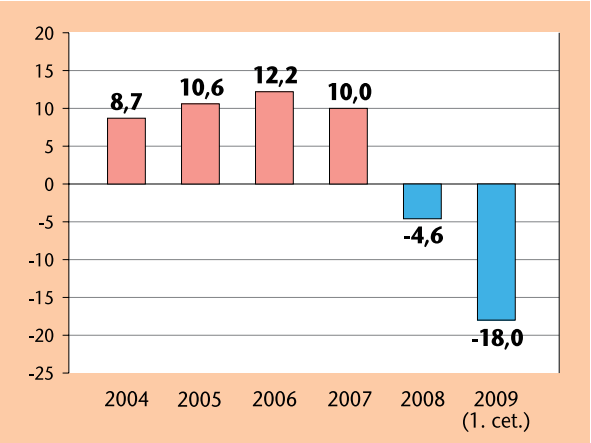

22. attēls. Iekšzemes kopprodukta indekss 2004.–2009. gadā, 2000. gada salīdzināmajās cenās, % pret iepriekšējo gadu.

Nefinanšu investīcijas

Nefinanšu investīcijas** ir viens no teritorijas ekonomiskās izaugsmes rādītājiem. Analizējot nefinanšu investīciju apjoma izmaiņas laika gaitā, iespējams novērtēt konkrētas teritorijas ekonomiskās attīstības potenciālu, bet rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, salīdzināt teritoriju attīstības tempus. Katru gadu dati par nefinanšu investīcijām tiek pārrēķināti pēdējā atskaites gada cenās. Šoreiz pārskatā tie doti 2007. gada salīdzināmajās cenās.

* *Tai skaitā Latvijas rezidentu ārpus Latvijas teritorijas saražotais.*

** *Nefinanšu investīcijas ir ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi, dzīvojamās ēkas, citas būves un celtnes, ilggadīgie stādījumi, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējie pamatlīdzekļi un inventārs, kā arī pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas. Datus par nefinanšu investīcijām iegūst, apsekojot visus valsts un pašvaldību uzņēmumus, iestādes, komercsabiedrības, kurās nodarbināti vairāk par 30 strādājošajiem un neto apgrozījums iepriekšējā gadā bijis virs 500 tūkst. Ls. Pārējās komercsabiedrības tiek apsekotas izlases veidā, lietojot vienkāršo gadījuma izlasi.*

Nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā valstī vidēji bija 1939,5 Ls (kopā ar individuālo būvniecību). Lielākais nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju bija Rīgas reģionā – 2758,9 Ls, bet Latgales reģionā – 3,5 reizes mazāks – 792,2 Ls (skat. 37. tabulu, 23. un 24. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	1476,3	1870,0	2196,7	2533,4	2758,9
t.sk. Rīga	1685,7	2083,2	2419,0	2816,5	2926,2
Jūrmala	982,8	1142,0	2037,7	1427,6	1606,7
Vidzemes reģions	645,0	939,2	1102,3	1233,2	1168,2
Kurzemes reģions	1034,4	1336,1	1432,7	1498,8	1507,2
t.sk. Liepāja	1067,3	1442,1	1657,5	1430,8	1602,6
Ventspils	2458,6	2630,8	2385,5	3568,8	3445,8
Zemgales reģions	732,4	924,5	1238,4	1222,1	1286,1
t.sk. Jelgava	786,8	760,6	1337,6	1177,9	1372,7
Latgales reģions	549,6	611,0	835,3	706,8	792,2
t.sk. Daugavpils	660,8	629,6	869,5	749,4	857,9
Rēzekne	626,0	744,6	952,4	764,9	1075,7
Vidēji Latvijā	**1087,1**	**1382,0**	**1645,0**	**1810,1**	**1939,5**

37. tabula. Nefinanšu investīciju uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, 2007. gada salīdzināmajās cenās, Ls.

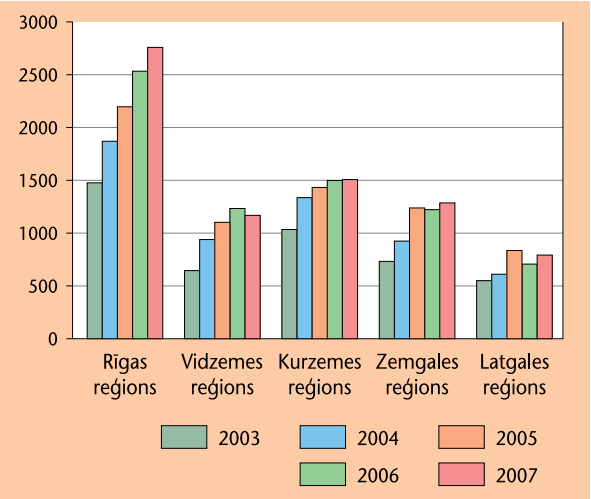

23. attēls. Nefinanšu investīciju uz 1 iedzīvotāju dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, 2007. gada salīdzināmajās cenās, Ls.

24. attēls. Nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju plānošanas reģionos 2007. gadā, faktiskajās cenās.

2003.–2007. gada periodā būtiskākais nefinanšu investīciju pieaugums uz 1 iedzīvotāju novērots Rīgas reģionā – par 1282,6 Ls jeb 86,9%, bet pārējos reģionos pieaugums bija 200–500 Ls robežās – Vidzemes reģionā palielinājums veidoja 81,1%, Zemgales reģionā – 75,6%, Kurzemes reģionā – 45,7% un Latgales reģionā – 44,1%.

Republikas pilsētu vidū lielākais nefinanšu investīciju apjoms, kā arī lielākais to pieaugums absolūtos lielumos piecu gadu laikā, protams, bija Rīgā. 2007. gadā nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju Rīgā bija 2926,2 Ls, par 1240,5 Ls vairāk nekā 2003. gadā. Savukārt, vērtējot nefinanšu investīciju pieaugumu 2007. gadā procentos pret 2003. gadu, republikas pilsētu vidū lielākais pieaugums bija Jelgavā – par 74,5%, tālāk sekoja Rīga – par 73,6%, Rēzekne – par 71,9%, Jūrmala – par 63,5%, Liepāja – par 50,1% un Ventspils – par 40,2%, bet vismazākais pieaugums bija Daugavpilī – par 29,8%.

Laika posmā no 2003. līdz 2007. gadam reģionālās atšķirības nefinanšu investīciju apjomā palielinājās. Augstākais nefinanšu investīciju rādītājs uz 1 iedzīvotāju reģionos 2007. gadā 3,5 reizes pārsniedza zemāko rādītāju, bet 2003. gadā starpība bija 2,7 reizes.

Ekonomiski aktīvie komersanti un komercsabiedrības

Būtisks ekonomiskās aktivitātes rādītājs ir ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits.* Iedalījumā pa reģioniem CSP to aprēķina kopš 2004. gada. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaitu, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, *Eurostat* lieto starptautiskai ekonomiskās aktivitātes salīdzināšanai.

2007. gadā Latvijā bija 128 984 tirgus sektora statistikas vienības. Rīgas reģionā bija 66,9 tūkst. jeb 51,9% no kopējā statistikas vienību skaita, savukārt visos pārējos reģionos skaits bija mazāks par 17 tūkst., ar īpatsvaru 11–13% robežās. Kopš 2004. gada Rīgas un Kurzemes reģiona īpatsvars kopējā tirgus sektora statistikas vienību skaitā palielinājās – attiecīgi par 2,1 un 0,9 procentpunktiem, bet Vidzemes, Latgales un Zemgales reģiona īpatsvars – samazinājās (attiecīgi par 2,1, 0,7 un 0,2 procentpunktiem).

2004.–2007. gada laikā tirgus sektora statistikas vienību skaits valstī palielinājās par 27,4 tūkstošiem. Statistikas vienību skaita pieaugums fiksēts visos reģionos, bet ļoti atšķiras pieauguma tempi. Rīgas reģions nodrošināja 59,6% no pieauguma, Kurzemes reģions – 16,3%, Zemgales reģions – 10,4%, Latgales reģions – 10,3% un Vidzemes reģions – 3,4%.

Tirgus sektora statistikas vienības pēc komercdarbības formām 2007. gadā tika iedalītas šādi:

* *Tirgus sektora statistikas vienības ir juridiskas vai fiziskas personas, kuras galvenokārt pārdod savu vai tikai savu produkciju vai pakalpojumus par noteiktu cenu, kas ir ekonomiski nozīmīga. Šajā sektorā tiek klasificētas pašnodarbinātas fiziskās personas, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, individuālie komersanti un komercsabiedrības.*

pašnodarbinātas personas (47 990 jeb 37,2% no kopējā tirgus sektora statistikas vienību skaita), individuālie komersanti (7900 jeb 6,1%), komercsabiedrības (58 910 jeb 45,7%) un zemnieku un zvejnieku saimniecības (14 184 jeb 11,0%). Salīdzinot ar 2004. gadu, kopējā statistikas vienību skaitā palielinājās pašnodarbināto personu un individuālo komersantu īpatsvars (par 1,4 procentpunktiem katrā uzņēmējdarbības formā), savukārt samazinājās komercsabiedrību īpatsvars (par 0,2 procentpunktiem) un zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvars (par 2,6 procentpunktiem).

2004.–2007. gadā komercsabiedrību skaits Latvijā palielinājās par 12,3 tūkst., pašnodarbināto personu skaits – par 11,6 tūkst., individuālo komersantu skaits – par 3,1 tūkst., bet zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits pieauga par 334 vienībām. Pašnodarbināto personu, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits palielinājās visos reģionos, savukārt zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits palielinājās Kurzemes un Latgales reģionā, bet samazinājās Rīgas, Vidzemes un Zemgales reģionā.

Statistikas vienību struktūra Rīgas reģionā atšķiras no pārējiem reģioniem. Rīgas reģionā 2007. gadā lielāko īpatsvaru veidoja komercsabiedrības (64,4% no kopēja statistikas vienību skaita) un otrā lielākā grupa bija pašnodarbinātas personas (27,6%). Pārējos reģionos bija savādāk – lielāko īpatsvaru veidoja pašnodarbinātas personas, bet komercsabiedrību īpatsvars bija 1,8–2,5 reizes mazāks (skat. 38. tabulu).

Plānošanas reģions	Skaits	Procentos pa komercdarbības formām: Pašnodarb. pers.	Individ. komersanti	Komercsabiedr.	Zemn. un zvejn. saimn.
Rīgas reģions	66 888	27,6	4,7	64,4	3,3
Vidzemes reģions	14 450	46,3	6,2	25,0	22,5
Kurzemes reģions	16 723	44,8	8,5	29,1	17,5
Zemgales reģions	14 224	44,6	8,8	25,4	21,2
Latgales reģions	16 699	53,9	7,1	22,2	16,7
Latvijā	**128 984**	**37,2**	**6,1**	**45,7**	**11,0**

38. tabula. Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības plānošanas reģionos 2007. gadā.

Latvijā vidēji 2007. gadā uz 1000 iedzīvotājiem bija 56,7 tirgus sektora statistikas vienības. Lielāks par vidējo rādītāju valstī bija statistikas vienību skaits Rīgas reģionā – 61,0 un Vidzemes reģionā – 60,4 uz 1000 iedzīvotājiem. Vidzemes reģionā lielāka zemnieku un zvejnieku saimniecību skaita dēļ tirgus sektora statistikas vienību kopskaits ir lielāks nekā pārējos reģionos, tomēr šo statistikas vienību devums IKP veidošanā nav tik nozīmīgs, un pēc IKP uz 1 iedzīvotāju Vidzemes reģions stabili ieņem priekšpēdējo vietu piecu plānošanas reģionu vidū. Kurzemes reģionā 2007. gadā bija 54,9, Zemgales reģionā – 50,1 un Latgales reģionā – 47,5 statistikas vienību uz 1000 iedzīvotājiem.

Republikas pilsētu vidū vislielākais statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2007. gadā bija Rīgā – 67,5, bet vismazākais – Daugavpilī – 33,9 jeb divreiz mazāks nekā Rīgā. Otrs augstākais rādītājs bija Rēzeknē – 46,7 vienības, bet Jelgavā, Ventspilī, Liepājā un Jūrmalā rādītāji bija līdzīgi – 38–41 vienība uz 1000 iedzīvotājiem. Republikas pilsētu vidū lielākais komercsabiedrību īpatsvars kopējā tirgus sektora statistikas vienību skaitā bija Rīgā – 49,1%, bet pārējās pilsētās – 2–3 reizes mazāks.

2004.–2007. gadā ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem valstī pieauga vidēji par 12,7 vienībām. Kurzemes reģionā pieaugums sastādīja 15,5 vienības, Rīgas reģionā – 14,9, Zemgales reģionā – 10,7, Latgales reģionā – 9,6 un Vidzemes reģionā – 5,7 vienības (skat. 39. tabulu).

Plānošanas reģions	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	46,1	50,6	55,7	61,0
t.sk. Rīga	51,9	55,6	61,3	67,5
Jūrmala	26,1	27,6	34,2	40,7
Vidzemes reģions	54,7	53,5	57,1	60,4
Kurzemes reģions	39,3	43,3	50,4	54,9
t.sk. Liepāja	26,4	31,0	35,7	39,5
Ventspils	27,8	30,1	27,3	37,5
Zemgales reģions	39,3	44,2	47,0	50,1
t.sk. Jelgava	25,1	29,1	35,8	38,7
Latgales reģions	37,9	40,0	44,0	47,5
t.sk. Daugavpils	26,1	25,8	28,8	33,9
Rēzekne	34,3	36,3	41,8	46,7
Vidēji Latvijā	**43,9**	**47,5**	**52,2**	**56,7**

39. tabula. Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2004.–2007. gadā.

Pēc nodarbināto skaita tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistikas vienības tiek iedalītas četrās lieluma grupās:

- mikro – ar nodarbināto skaitu vienādu vai mazāku par 9;
- mazās – ar nodarbināto skaitu no 10 līdz 49;
- vidējās – ar nodarbināto skaitu no 50 līdz 249;
- lielās – ar nodarbināto skaitu lielāku par 249.

Mikro, maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) ir liela nozīme gan nodarbinātības ziņā, gan iekšzemes kopprodukta radīšanā. 2007. gadā Latvijā MVU veidoja 99,7% no visām tirgus sektora ekonomiski aktīvajām statistikas vienībām. Lielākais MVU īpatsvars bija Vidzemes reģionā – 99,9%, Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā tas veidoja 99,8% katrā, bet Rīgas reģionā – 99,6% (skat. 40. tabulu).

Latvijā 2007. gadā bija 398 lielie uzņēmumi, no tiem trīs ceturtdaļas (296 uzņēmumi) atradās Rīgas reģionā. Kurzemes reģionā bija 35 šādi uzņēmumi, Latgales reģionā – 28, Zemgales reģionā – 24, bet Vidzemes reģionā –15. Rīgas reģionā lielo uzņēmumu īpatsvars veidoja 0,4% no kopējā statistikas vienību skaita, Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā – 0,2% katrā, bet Vidzemes reģionā – 0,1%. 2004.–2007. gada periodā lielo uzņēmumu skaits valstī palielinājās par 63 uzņēmumiem: Rīgas reģionā – par 58, Kurzemes reģionā – par 4, Latgales reģionā – par 2, bet Zemgales reģionā – par vienu. Vidzemes reģionā lielo uzņēmumu skaits samazinājās par diviem uzņēmumiem.

Plānošanas reģions	2004 Skaits	Procentos pa lieluma grupām Mikro	Mazās	Vidējās	Lielās	2007 Skaits	Procentos pa lieluma grupām Mikro	Mazās	Vidējās	Lielās
Rīgas reģions	50 593	83,7	13,2	2,6	0,5	66 888	83,9	13,1	2,6	0,4
Vidzemes reģions	13 508	93,1	5,7	1,0	0,1	14 450	92,4	6,3	1,2	0,1
Kurzemes reģions	12 271	89,7	8,2	1,8	0,3	16 723	90,9	7,3	1,5	0,2
Zemgales reģions	11 371	91,7	6,6	1,5	0,2	14 224	92,2	6,3	1,3	0,2
Latgales reģions	13 891	92,6	6,0	1,1	0,2	16 699	92,8	5,9	1,1	0,2
Kopā Latvijā	**101 634**	**87,8**	**9,9**	**2,0**	**0,3**	**128 984**	**87,8**	**9,9**	**2,0**	**0,3**

40. tabula. Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības pēc lieluma grupām 2004. un 2007. gadā (pēc to biroja faktiskās atrašanās vietas).

Rīgas reģionā 2007. gadā trīs ceturtdaļas no visām tirgus sektora statistikas vienībām darbojas tirdzniecībā vai sniedza pakalpojumus (74,5%), bet pārējos reģionos to īpatsvars bija būtiski mazāks – 40–46% robežās. Lauksaimniecībā valstī vidēji darbojās 26,9% no kopējā statistikas vienību skaita. Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā lauksaimniecība bija darbības nozare gandrīz pusei no statistikas vienību skaita, bet Rīgas reģionā – tikai 9,1%. Rūpniecībā un enerģētikā nodarbināto uzņēmumu īpatsvars visos reģionos bija līdzīgs – 5–7%, savukārt būvniecības uzņēmumu īpatsvars Rīgas reģionā bija 2–3 reizes lielāks nekā pārējos reģionos (skat. 41. tabulu).

Plānošanas reģions	Skaits	Procentos pa darbības veidiem Lauksaimn.	Rūpn. un enerģētika	Būvniec.	Tirdzn. un pakalp.	Ārpuster. org. un institt., kam nav noteikts darb. veids
Rīgas reģions	66 888	9,1	7,5	6,6	74,5	2,3
Vidzemes reģions	14 450	48,5	6,3	2,9	40,1	2,2
Kurzemes reģions	16 723	41,8	6,3	3,8	46,3	1,9
Zemgales reģions	14 224	45,7	5,2	3,4	44,9	0,8
Latgales reģions	16 699	48,6	5,1	2,0	42,0	2,2
Latvijā	**128 984**	**26,9**	**6,7**	**4,9**	**59,5**	**2,0**

41. tabula. Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības sadalījumā pa galvenajiem darbības veidiem 2007. gadā.

2007. gadā Latvijā bija 66 810 individuālie komersanti un komercsabiedrības, kas veidoja 51,8% no ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaita. Rīgas reģionā bija 46 245 jeb 69,2% no kopējā komersantu un komercsabiedrību skaita valstī, Kurzemes reģionā – 9,4%, Latgales un Zemgales reģionā – 7,3% katrā un Vidzemes reģionā – 6,8%. 2003.–2007. gada laikā komersantu un komercsabiedrību skaits valstī palielinājās par 21,5 tūkst., t.sk. Rīgas reģionā par 15,4 tūkst., Kurzemes reģionā – par 1,9 tūkst., Zemgales reģionā – par 1,7 tūkst., Vidzemes reģionā – par 1,3 tūkst. un Latgales reģionā – par 1,2 tūkst. Neskatoties uz komersantu un komercsabiedrību absolūtā skaita pieaugumu visos reģionos, īpatsvars kopējā komersantu un komercsabiedrību skaitā palielinājās tikai Rīgas un Zemgales reģionā – attiecīgi par 1,2 un 0,2 procentpunktiem, bet Vidzemes, Kurzemes un Latgales reģionā samazinājās – par 0,3–0,8 procentpunktiem.

Republikas pilsētās 2007. gadā atradās 69,5% no kopējā komersantu un komercsabiedrību skaitā valstī (46,4 tūkst.). Rīgā darbojās 37,5 tūkst. jeb 55,9%, Liepājā – 3,3%, Daugavpilī – 3,1%, Jelgavā – 2,5%, Jūrmalā – 1,8%, Ventspilī – 1,5% un Rēzeknē – 1,3% no kopējā ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaita valstī. Salīdzinot ar 2004. gadu, republikas pilsētu kopējā daļa valstī samazinājās par 1,0 procentpunktu.

Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, ir viens no pamatrādītājiem plānošanas reģionu un rajonu attīstības līmeņa raksturošanai un attīstības indeksa aprēķināšanai.

Rīgas reģionā 2007. gadā uz 1000 iedzīvotājiem bija 42,2 komersanti un komercsabiedrības, pārējos reģionos – 2–3 reizes mazāk. Kurzemes reģionā uz 1000 iedzīvotājiem bija 20,6 individuālie komersanti un komercsabiedrības, Vidzemes reģionā – 18,9, Zemgales reģionā – 17,1 un Latgales reģionā – 13,9. Republikas pilsētu vidū lielākais komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem bija Rīgā – 51,9, bet mazākais – Daugavpilī – 19,4.

2003.–2007. gada periodā individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā palielinājās vidēji par 9,9 komersantiem un komercsabiedrībām. Rīgas reģionā šīs rādītājs pieauga par 14,1, Kurzemes reģionā – par 6,7, Vidzemes un Zemgales reģionā – par 6,0 katrā, bet Latgales reģionā – par 4,0 vienībām. Galvaspilsētā Rīgā novērots lielākais pieaugums – par 17,5 komersantiem un komercsabiedrībām uz 1000 iedzīvotājiem. Otrais labākais rādītājs bija Jelgavā – palielinājums sastādīja 9,3 komersantus un komercsabiedrības, bet pārējās republikas pilsētās – 5–8 komersantus un komercsabiedrības uz 1000 iedzīvotājiem.

Pēc ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem reģionālās atšķirības piecu gadu periodā palielinājušās – no 2,8 reizēm 2003. gadā līdz 3,0 reizēm 2007. gadā (skat. 42. tabulu, 25. un 26. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	28,0	32,9	35,1	38,7	42,2
t.sk. Rīga	34,4	40,9	43,7	47,8	51,9
Jūrmala	16,7	17,5	17,9	20,4	22,2
Vidzemes reģions	12,9	13,8	14,9	17,6	18,9
Kurzemes reģions	14,0	15,0	16,0	18,6	20,6
t.sk. Liepāja	17,5	18,5	20,2	23,1	25,6
Ventspils	18,7	20,2	20,5	21,2	23,6
Zemgales reģions	11,0	11,7	12,4	15,4	17,1
t.sk. Jelgava	15,6	16,6	17,8	22,5	24,9
Latgales reģions	9,9	10,5	11,0	12,7	13,9
t.sk. Daugavpils	14,4	15,3	15,7	17,7	19,4
Rēzekne	16,1	17,5	18,3	22,0	24,2
Vidēji Latvijā	**19,5**	**22,2**	**23,8**	**26,8**	**29,4**

42. tabula. Ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā.

25. attēls. Ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā.

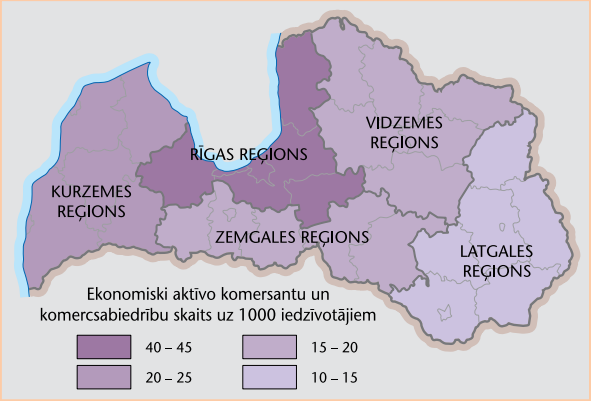

26. attēls. Ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2007. gadā.

Iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti atspoguļo uzņēmumu reģistrēšanas un likvidēšanas dinamika. Kā liecina SIA *Lursoft* statistikas dati, 2007. gadā bija sasniegts lielākais jaunreģistrēto komercsabiedrības subjektu skaits pēdējos 13 gados. Tomēr jaunu sabiedrību rašanās tempi samazinājās. Ja 2006. gadā tika nodibināti par 22,7% vairāk uzņēmumu nekā iepriekšējā gadā, tad 2007. gadā – jau tikai par 6,0% uzņēmumu vairāk nekā 2006. gadā (skat. 27. attēlu).

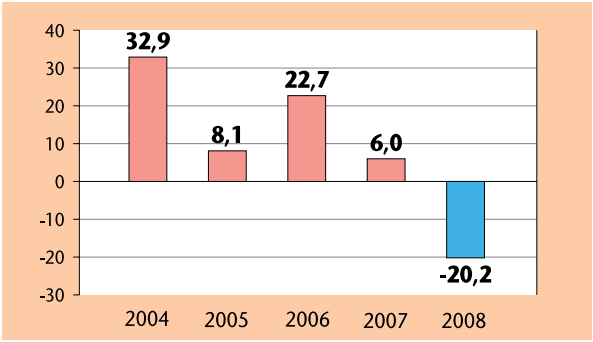

*27. attēls. Jaunreģistrētu uzņēmumu skaita pieaugums, % pret iepriekšējo gadu.**

2008. gadā strauji samazinājās jaundibināto uzņēmumu skaits – Latvijā tika reģistrēti 11 345 jauni uzņēmumi, kas ir par 2863 uzņēmumiem mazāk nekā iepriekšējā, 2007. gadā. Rīgas reģionā 2008. gadā reģistrējās 8,0 tūkst. jeb 70,6% no kopējā jaundibināto uzņēmumu skaita, bet pārējos reģionos – mazāk par tūkstoti katrā. Zemgales reģionā reģistrējās 8,0%, Kurzemes reģionā – 7,9%, Latgales reģionā – 7,3% un Vidzemes reģionā – 6,1% no kopējā jaundibināto uzņēmumu skaita (skat. 43. tabulu).

Plānošanas reģions	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	6986	8056	10 014	10 302	8013
Vidzemes reģions	605	657	693	796	687
Kurzemes reģions	877	893	1069	1171	901
Zemgales reģions	885	646	878	1035	913
Latgales reģions	756	676	750	904	831
Kopā Latvijā	**10 109**	**10 928**	**13 404**	**14 208**	**11 345**

*43. tabula. Jaunreģistrēto uzņēmumu skaits plānošanas reģionos 2004.–2008. gadā.**

2008. gadā Latvijā tika likvidēti 4766 uzņēmumi. Likvidēto uzņēmumu skaits bija lielāks nekā 2003. gadā, bet daudz mazāks nekā 2007. gadā. Rīgas reģionā 2008. gadā tika likvidēti 3,4 tūkst. jeb 70,7% no visiem likvidētajiem uzņēmumiem valstī, bet pārējos reģionos – mazāk par 500 uzņēmumiem katrā. Kurzemes reģionā tika likvidēti 10,2%, Latgales reģionā – 6,7%, Zemgales reģionā – 6,4% un Vidzemes reģionā – 6,0% no likvidēto uzņēmumu kopskaita valstī (skat. 44. tabulu).

Plānošanas reģions	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	2330	3874	1630	9177	3371
Vidzemes reģions	401	747	351	415	286
Kurzemes reģions	691	1174	511	621	484
Zemgales reģions	588	1199	439	424	305
Latgales reģions	718	1562	343	549	320
Kopā Latvijā	**4728**	**8556**	**3274**	**11 186**	**4766**

*44. tabula. Likvidēto uzņēmumu skaits plānošanas reģionos 2004.–2008. gadā.**

* *SIA Lursoft dati.*

Analizējot statistikas datus par reģistrētiem un likvidētiem uzņēmumiem viena gada ietvaros (2008. gads salīdzinājumā ar 2007. gadu), var novērot, ka uzņēmumu skaits valstī palielinājās par 6,6 tūkst., t.sk. Rīgas reģionā – par 4,6 tūkst., bet pārējos reģionos – par 400–600 uzņēmumiem katrā.

SIA *Lursoft* speciālisti prognozē, ka 2009. gadā jaunu uzņēmumu dibināšanas tempi vēl samazināsies, turklāt palielināsies uzņēmumu apvienošanās vai pārpirkšanas tendences. Ievērojami pieaugs uzņēmumu maksātnespējas un bankrotu skaits.

Strādājošo skaits pamatdarbā (pēc faktiskās darba vietas) vidēji 2007. gadā valstī bija 857,2 tūkst. cilvēku. Piecu gadu laikā strādājošo skaits valstī palielinājās par 112,5 tūkst. jeb 15,1%. Rīgas reģionā strādājošo skaits palielinājās par 80,5 tūkst., un tas bija lielākais ieguldījums kopējā pieaugumā. Kurzemes reģionā strādājošo skaits pieauga par 10,9 tūkst., bet Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionā pieauguma lielums nepārsniedza 8 tūkst. robežu.

Vairāk nekā puse no strādājošo skaita valstī bija nodarbināti Rīgas reģionā – 515,5 tūkst. jeb 60,1%. Latgales reģionā strādāja 11,6%, Kurzemes reģionā – 11,4%, Zemgales reģionā – 8,8% un Vidzemes reģionā – 8,1% no strādājošo kopskaita Latvijā (skat. 45. tabulu).

Plānošanas reģions	2003*	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	435,0	462,4	488,3	494,8	515,5
Vidzemes reģions	62,4	64,3	67,3	67,5	69,2
Kurzemes reģions	87,1	90,9	94,7	94,7	98,0
Zemgales reģions	68,6	69,6	72,8	73,1	75,5
Latgales reģions	91,6	94,2	95,1	95,4	99,1
Kopā Latvijā	**744,7**	**781,4**	**818,2**	**825,6**	**857,2**

45. tabula. Strādājošo skaits pamatdarbā plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā (pēc faktiskās darba vietas), tūkst. cilv. vidēji gadā.

Pārskata periodā līdz ar ekonomiskās aktivitātes pieaugumu nostiprinājās privātais sektors. Katru gadu palielinājās privātajā sektorā nodarbināto iedzīvotāju skaits un īpatsvars kopējā strādājošo skaitā. Piecu gadu laikā valstī vidēji privātajā sektorā strādājošo īpatsvars pieauga par 4,4 procentpunktiem, bet lielākā iedzīvotāju aktivitāte tika novērota Latgales reģionā, kur privātajā sektorā strādājošo īpatsvars palielinājās par 6,5 procentpunktiem. Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā šī rādītāja pieaugums bija 5–6 procentpunktu robežās, bet Rīgas reģionā – par 3,1 procentpunktu. Latvijas reģionu vidū visaugstākais privātajā sektorā strādājošo īpatsvars visā pārskata periodā bija Rīgas reģionā, 2007. gadā – 71,4% (skat. 46. tabulu).

Pēc darbaspēka apsekojuma rezultātiem** 2007. gadā Latvijā nodarbināto iedzīvotāju kopskaits*** bija 1119,06 tūkst. cilvēku. Visvairāk nodarbināto 2007. gadā bija Rīgas reģionā (575,1 tūkst. jeb 51,4% no kopējā nodarbināto skaita valstī), tālāk sekoja Latgales (158,8 tūkst. jeb 14,2%), Kurzemes (145,7 tūkst. jeb 13,0%), Zemgales (133,4 tūkst. jeb 11,9%) un Vidzemes reģions (105,9 tūkst. jeb 9,5%). Piecu gadu laikā nodarbināto iedzīvotāju skaits valstī palielinājās par 112,1 tūkst., tai skaitā Rīgas reģionā par 57,4 tūkst. jeb gandrīz par tikpat daudz, cik visos pārējos reģionos kopā. Latgales reģionā nodarbināto skaits palielinājās par 25,9 tūkst., Zemgales un Kurzemes reģionā – katrā par 12,3 tūkst. un Vidzemes reģionā – par 4,2 tūkstošiem.

Plānošanas reģions	2003*	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	68,3	69,8	70,5	71,7	71,4
Vidzemes reģions	56,2	58,3	60,3	61,1	61,8
Kurzemes reģions	62,0	63,2	65,2	65,7	67,2
Zemgales reģions	55,5	56,7	58,6	59,6	61,3
Latgales reģions	47,4	51,3	52,0	52,3	53,9
Vidēji Latvijā	**62,8**	**64,7**	**65,8**	**66,8**	**67,2**

46. tabula. Strādājošo skaits pamatdarbā privātajā sektorā plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā (pēc faktiskās darba vietas), % vidēji gadā.

Visos reģionos darba tirgus struktūrā lielākā nozīme bija tirdzniecībai un pakalpojumiem. Tirdzniecības un pakalpojumu jomā kopā Rīgas reģionā 2007. gadā bija nodarbināti 66,7% no kopējā nodarbināto skaita reģionā, Latgales reģionā – 57,7%, Kurzemes reģionā – 57,2%, Zemgales reģionā – 54,6% un Vidzemes reģionā – 54,4%, bet vidēji valstī – 61,5%. Visos reģionos 16–19% no visiem nodarbinātajiem iedzīvotājiem bija aizņemti rūpniecībā un enerģētikā. Lielākas atšķirības starp reģioniem novērotas pēc nodarbināto skaita būvniecībā, to īpatsvars svārstījās robežās no 8 līdz 14%. Vislielākais lauksaimniecībā nodarbināto īpatsvars bija Vidzemes reģionā – 18,5%, mazākais – Rīgas reģionā – 4,2% (skat. 47. tabulu).

Plānošanas reģions	Kopējais nodarbināto skaits, tūkst. cilv.	Lauksaimniecība	Rūpniecība un enerģētika	Būvniecība	Tirdzniecība un pakalpojumi	Ārpusterit. organ. un instit., vai nav norādīts darb. veids
Rīgas reģions	575,1	4,2	16,6	12,2	66,7	0,3
Vidzemes reģions	105,9	18,5	18,8	8,0	54,4	0,4
Kurzemes reģions	145,7	14,5	18,6	9,6	57,2	0,1
Zemgales reģions	133,4	15,6	16,2	13,6	54,6	0,1
Latgales reģions	158,8	15,5	17,5	9,4	57,7	0,1
Latvijā	**1119,0**	**9,9**	**17,2**	**11,2**	**61,5**	**0,2**

47. tabula. Nodarbināto sadalījums pa galvenajiem darbības veidiem 2007. gadā, % no kopējā nodarbināto skaita.

Piecu gadu laikā nodarbināto iedzīvotāju skaits valstī palielinājās tirdzniecībā un pakalpojumos (par 97,6 tūkst.) un būvniecībā (par 51,2 tūkst.), bet samazinājās lauksaimniecībā (par 28,3 tūkst.), kā arī rūpniecībā un enerģētikā (par 5,6 tūkst.).

Latvijas reģionu ekonomisko attīstību un iedzīvotāju aktivitāti labi raksturo nodarbinātības līmenis, kas ir

* *Strādājošo skaits uzrādīts gada beigās.*

** *Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2007. gadā. Rīga, CSP, 2008.*

*** *Nodarbinātie iedzīvotāji ir visas tās 15–74 gadu vecas personas, kas pārskata nedēļā veikušas jebkuru darbu vai nu par samaksu naudā, vai arī par atlīdzību precēs vai pakalpojumos. Par nodarbinātiem uzskata arī pašnodarbinātās personas uzņēmējdarbībā, lauku saimniecībā vai profesionālajā praksē.*

nodarbināto iedzīvotāju skaits procentos no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā vecumā. CSP nodarbinātības līmeni raksturojošo informāciju sniedz par iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Nodarbinātības līmenis parāda, kāda daļa no darbspējas vecuma iedzīvotājiem ir reāli nodarbināta tautsaimniecībā attiecīgajā laika periodā.

2007. gadā reģionu vidū augstākais nodarbinātības līmenis bija Rīgas reģionā (65,7%) un Kurzemes reģionā (61,6%), zemākais – Latgales reģionā (56,3%). Salīdzinot ar 2003. gadu, nodarbinātības līmenis palielinājās visos reģionos, bet salīdzinot ar iepriekšējo, 2006. gadu – četros reģionos. Zemgales reģionā pārskata perioda pēdējā gadā nodarbinātības līmenis samazinājās par 0,8 procentpunktiem (skat. 48. tabulu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	59,4	60,4	61,5	64,9	65,7
Vidzemes reģions	53,7	53,9	56,8	55,6	57,0
Kurzemes reģions	54,9	56,2	55,5	57,4	61,6
Zemgales reģions	54,0	52,2	54,7	60,3	59,5
Latgales reģions	46,2	47,4	47,4	51,6	56,3
Vidēji Latvijā	**55,4**	**56,1**	**57,1**	**60,1**	**62,0**

48. tabula. Iedzīvotāju nodarbinātības līmenis 2003.–2007. gadā, %.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību pamatbudžetos zināmā mērā raksturo iedzīvotāju pastāvīgo ienākumu lielumu un labklājību. Latvijā iedzīvotāju ienākuma nodoklis veido lielāko ieņēmumu daļu pašvaldību budžetos. Pēdējos gados šis rādītājs ievērojami pieauga, bet, vērtējot tā izmaiņas laika griezumā, jāņem vērā, ka pieaugums bija saistīts ne tikai ar ieņēmumu palielināšanos, bet arī ar to, ka palielinājās tā iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa, kas tiek pārskaitīta pašvaldībām. Līdz 2005. gadam 71,6% no iedzīvotāju ienākuma nodokļa tika pārskaitīti pašvaldību budžetos, 2005. gadā – 73%, 2006. gadā – 75%, 2007. gadā – 79%, 2008. gadā – 80%, bet 2009. gadā plānoti 83%.

2007. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms pašvaldību budžetos valstī vidēji bija 308,7 Ls uz 1 iedzīvotāju. Rīgas reģionā šis rādītājs sasniedza 390,7 Ls uz 1 iedzīvotāju, bet pārējos reģionos apmērs bija 1,5–2,0 reizes mazāks – Zemgales reģionā 259,5 Ls, Kurzemes reģionā 249,9 Ls, Vidzemes reģionā 239,0 Ls un Latgales reģionā 189,0 Ls uz 1 iedzīvotāju.

Rīgas reģionā 2007. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju par 28% pārsniedza vidējo līmeni valstī, savukārt pārējos reģionos tas atpalika no vidējā rādītāja. Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales reģiona iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums atradās 61–84% robežās no vidējā rādītāja valstī.

Rīgas reģionā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pārsniedza vidējo valsts līmeni pat tad, ja aprēķinā nav ietvertas republikas pilsētas. Šī rādītāja augsts līmenis reģionā bija ne tikai, pateicoties Rīgai un Jūrmalai, bet lielā mērā arī ieņēmumiem pašvaldībās galvaspilsētas tuvumā.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos, rēķinot uz 1 iedzīvotāju, 2003.–2007. gada laikā visos reģionos gandrīz trīskāršojās. Latgales un Zemgales reģionā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs pašvaldību budžetos palielinājās 2,9 reizes, Vidzemes reģionā – 2,8 reizes, bet Rīgas un Kurzemes reģionā – 2,6 reizes. Absolūtos skaitļos piecu gadu laikā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pašvaldību budžetos lielākais pieaugums uz 1 iedzīvotāju tika reģistrēts Rīgas reģionā – par 242,7 Ls, bet mazākais – Latgales reģionā – par 122,9 Ls. Zemgales reģionā nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju pieauga par 168,5 Ls, Vidzemes reģionā – par 154,1 Ls, bet Kurzemes reģionā – par 153,4 Ls (skat. 49. tabulu un 28., 29. un 30. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	148,0	172,6	205,7	276,2	390,7
t.sk. Rīga	160,3	186,8	224,5	296,2	418,5
Jūrmala	139,7	160,9	190,1	276,9	402,8
Vidzemes reģions	85,0	103,4	124,3	165,0	239,0
t.sk. Valmiera	142,0	169,9	199,5	270,0	394,0
Kurzemes reģions	96,5	113,3	136,6	173,5	249,9
t.sk. Liepāja	106,8	127,0	155,7	193,2	269,8
Ventspils	160,7	174,7	208,0	255,3	369,7
Zemgales reģions	91,0	109,2	130,8	176,2	259,5
t.sk. Jelgava	120,7	144,8	169,7	226,2	349,3
Jēkabpils	89,3	107,5	125,9	168,6	248,2
Latgales reģions	66,1	79,9	97,7	130,8	189,0
t.sk. Daugavpils	82,6	99,4	120,7	160,6	235,8
Rēzekne	100,9	124,1	146,9	196,0	281,6
Vidēji Latvijā	**114,1**	**134,7**	**161,5**	**215,6**	**308,7**

49. tabula. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, Ls.

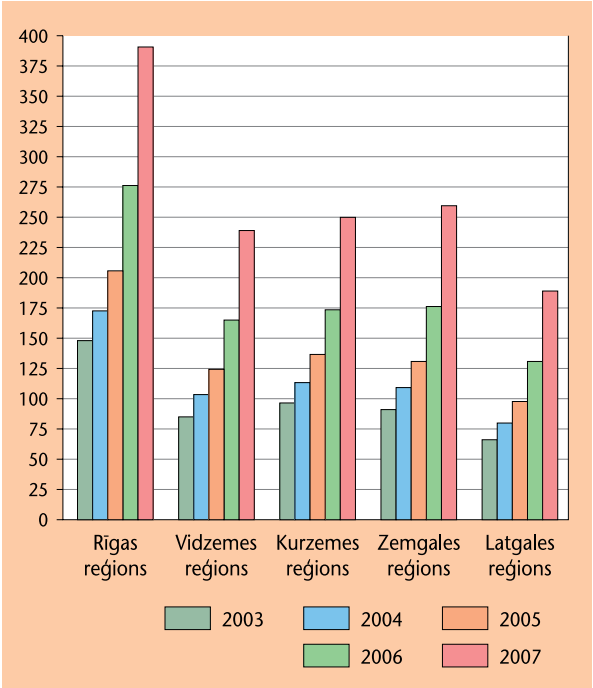

28. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lieluma uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos dinamika plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā, Ls.

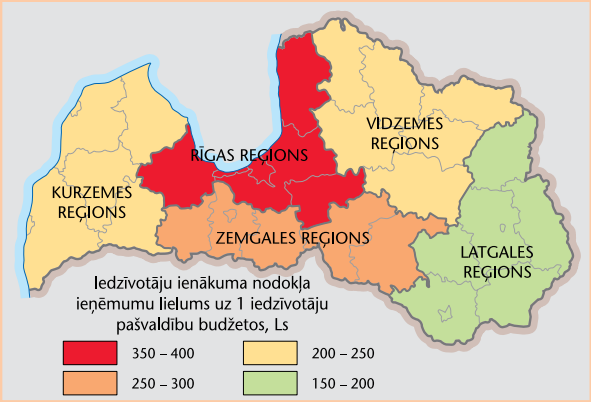

29. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos plānošanas reģionos 2007. gadā.

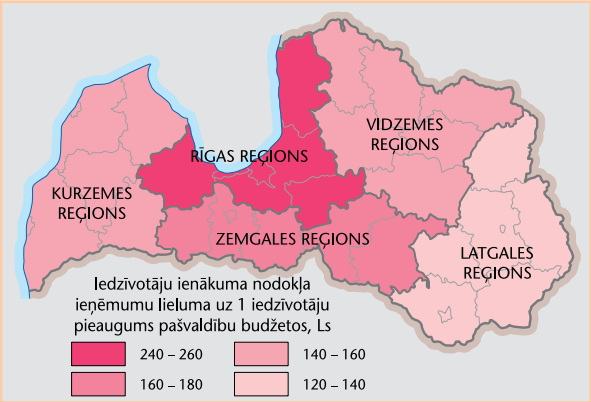

30. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lieluma uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos pieaugums plānošanas reģionos 2003.–2007. gadā.

Lielo pilsētu vidū 2007. gadā ievērojamākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos bija galvaspilsētā Rīgā – 418,5 Ls, tai sekoja Jūrmala – 402,8 Ls, Valmiera – 394,0 Ls, Ventspils – 369,7 Ls un Jelgava – 349,3 Ls. Mazākie rādītāji bija Daugavpilī – 235,8 Ls un Jēkabpilī – 248,2 Ls.

Vērtējot iedzīvotāju ienākuma nodokļa izmaiņas laika gaitā, jāņem vērā cenu izmaiņu ietekme, jo inflācija samazina pieauguma relatīvo vērtību. CSP dati liecina, ka patēriņa cenas 2007. gadā, salīdzinot ar 2000. gadu, pieauga par 43,0%, salīdzinot ar 2005. gadu – par 17,3% un salīdzinot ar 2006. gadu – par 10,1%.

Piecu gadu periodā – no 2003. līdz 2007. gadam – reģionālās atšķirības pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lieluma uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos saglabājās. 2007. gadā atšķirība starp Rīgas reģionu un Latgales reģionu bija 2,1 reize, 2003. gadā – 2,2 reizes.

Dati par strādājošo skaita sadalījumu 2008. gadā pēc bruto darba samaksas lieluma vēl neliecina par jaunām izmaiņām iedzīvotāju labklājības ziņā. 2008. gada oktobrī 31,5% no strādājošo skaita jeb katram trešajam darbiniekam bruto darba samaksa aprēķināta robežās no 200 līdz 400 Ls. Darba samaksa 400–600 Ls bija 20,7%, 600–800 Ls – 11,5%, bet lielāka par 800 Ls – 12,5% darbinieku. Darbinieku īpatsvars, kam aprēķināta darba samaksa 200 Ls un mazāk, bija 23,7% (skat. 50. tabulu).

Salīdzinot ar iepriekšējā, 2007. gada apsekojuma datiem, strādājošo skaits ar darba samaksu līdz 200 Ls Latvijā samazinājās par 84,9 tūkst. Šādu darbinieku īpatsvars kopējā strādājošo skaitā saruka par 10 procentpunktiem (no 33,7% līdz 23,7%). Visās pārējās darba samaksas lieluma grupās bija vērojams strādājošo skaita un īpatsvara pieaugums. Strādājošo īpatsvars, kam darba samaksa aprēķināta robežās no 200 līdz 400 Ls, kopējā strādājošo skaitā palielinājās no 29,9% līdz 31,5%, darbinieku īpatsvars, kam darba samaksa aprēķināta robežās no 400 līdz 600 Ls, palielinājās no 18,7% līdz 20,7%, strādājošo īpatsvars, kam darba samaksa aprēķināta robežās no 600 līdz 800 Ls, palielinājās no 9,0% līdz 11,5%, bet strādājošo īpatsvars, kam darba samaksa aprēķināta robežās virs 800 latiem, palielinājās no 8,7% līdz 12,5%.

2008. gadā nedaudz samazinājās to darbinieku skaits, kas saņēma valstī noteikto minimālo mēneša darba samaksu. 2007. gada oktobrī minimālo darba samaksu saņēma 73,3 tūkst. strādājošo jeb 9,2% no darbinieku kopskaita, bet 2008. gada oktobrī – 70,1 tūkst. jeb 9,0%. No tiem, kas 2008. gada oktobrī saņēma minimālo mēneša darba samaksu, 61,9 tūkst. jeb 88,3% strādāja privātajā sektorā. Divu gadu laikā privātajā sektorā darbinieku skaits ar minimālo darba samaksu samazinājās par 2,8 tūkst., bet sabiedriskajā sektorā – par 0,4 tūkst.

Darba samaksas sadalījums pa gadiem mainās atkarībā no valsts noteiktās minimālās mēneša darba samaksas atbilstošajā gadā. Kopš 2000. gada minimālā mēneša darba samaksa palielinājusies vairāk nekā trīskārtīgi (2000. gadā – 50,0 Ls, no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada beigām – 60,0 Ls, 2003. gadā – 70,0 Ls, 2004. un 2005. gadā – 80,0 Ls, 2006. gadā – 90,0 Ls, 2007. gadā 120,0 Ls, 2008. gadā – 160,0 Ls).

Strādājošo sadalījums pēc bruto darba samaksas lieluma atspoguļo iedzīvotāju ieņēmumu atšķirību plānošanas reģionos. 2008. gadā Latgales reģionā 15% strādājošo bruto darba samaksa bija aprēķināta 160 Ls un mazāk, savukārt Rīgas reģionā šādu strādājošo bija divreiz mazāk – 7,7%. Pārējos reģionos darbinieku īpatsvars ar aprēķinātu darba samaksu 160 Ls un mazāk bija 10–11% robežās. Būtiskas atšķirības starp reģioniem

Plānošanas reģions	160 un mazāk	160-200	200-300	300-400	400-500	500-600	600-800	800-1000	1000-3000	3000 un vairāk	Darbinieku skaits
Rīgas reģions	7,7	13,4	17,4	12,5	11,8	9,3	12,6	6,7	8,1	0,4	525 494
Vidzemes reģions	10,1	16,6	21,9	14,9	12,6	7,7	9,6	3,8	2,7	0,1	52 473
Kurzemes reģions	10,6	17,6	20,2	13,5	11,8	7,9	10,2	4,6	3,4	0,1	75 274
Zemgales reģions	11,0	16,3	20,7	13,8	11,2	8,3	10,4	4,8	3,4	0,1	57 797
Latgales reģions	15,0	18,9	21,6	13,9	11,9	7,2	7,4	2,7	1,5	0,0	66 798
Latvijā	**9,0**	**14,7**	**18,6**	**13,0**	**11,8**	**8,8**	**11,5**	**5,8**	**6,4**	**0,3**	**777 836**

50. tabula. Strādājošo skaita sadalījums pēc mēneša bruto darba samaksas lieluma plānošanas reģionos 2008. gada oktobrī, %.

novērotas arī darba samaksas grupā 600–800 Ls un grupā virs 800 Ls. Darbinieku īpatsvars ar darba samaksu 600–800 Ls Rīgas reģionā bija 12,6%, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā – ap 9–10%, bet Latgales reģionā – 7,4%. Savukārt darbinieku īpatsvars ar darba samaksu virs 800 Ls Rīgas reģionā veidoja 15,3%, bet Latgales reģionā – 4,2%. Zemgales reģionā darba samaksa virs 800 Ls aprēķināta 8,3% strādājošo, Kurzemes reģionā – 8,2% un Vidzemes reģionā – 6,5%.

Divu gadu laikā, 2008. gadu salīdzinot ar 2006. gadu, strādājošo īpatsvars, kam aprēķināta darba samaksa 200 Ls un mazāk, samazinājās visās nozarēs, bet algu grupā virs 800 Ls darbinieku īpatsvars visvairāk audzis finanšu starpniecībā – no 28,6% līdz 39,7%, elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādē – no 15,1% līdz 21,7%, transporta, glabāšanas un sakaru nozarē – no 9,1% līdz 14,7%, kā arī izglītībā – no 5,1% līdz 14,8%.

2003.–2007. gada periodā strādājošo bruto mēneša vidējā darba samaksa palielinājās no 192 līdz 398 Ls, savukārt neto darba samaksa – no 138 līdz 286 Ls.

Bezdarbs

Bezdarba līmenis* ir viens no galvenajiem sociālajiem rādītājiem, tas ataino tautsaimniecībā neizmantoto un jau īstermiņā pieejamo cilvēkresursu īpatsvaru ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā, vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem attiecīgajā laika periodā.

Latvijā 2008. gada sākumā reģistrēto bezdarbnieku skaits bija 52 321. No bezdarbnieku kopskaita 35,6% tika reģistrēti Rīgas reģionā, 28,7% – Latgales reģionā, bet pārējos trijos reģionos – 10–14% katrā (skat. 31. attēlu).

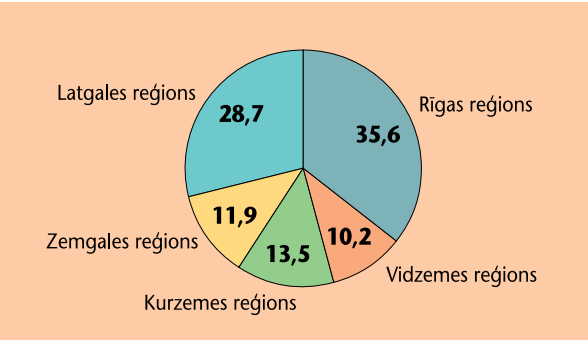

31. attēls. Plānošanas reģionu bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā valstī 2008. gada sākumā, %.

Apskatāmo piecu gadu laikā reģistrēto bezdarbnieku skaits valstī samazinājās par 38,2 tūkst., t.sk. Latgales reģionā par 13,0 tūkst., Rīgas reģionā par 7,7 tūkst., Kurzemes reģionā par 6,9 tūkst., Zemgales reģionā par 5,9 tūkst. un Vidzemes reģionā par 4,7 tūkst.

* *VRAA bezdarba līmeni aprēķina kā Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku īpatsvaru darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitā. Abi šie rādītāji ir pieejami visām administratīvajām valsts teritorijām, līdz ar to ir nodrošināta bezdarba līmeņa salīdzināšana starp teritorijām vienā teritoriju grupā, kā arī starp dažādām teritoriju grupām.*

2008. gada sākumā, līdzīgi kā iepriekšējos gados, reģionu vidū augstākais bezdarba līmenis bija Latgales reģionā – 6,6%, bet zemākais – Rīgas reģionā – 2,6%. Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā bezdarba līmenis atradās 3,3–3,6% līmenī (skat. 51. tabulu un 32., 33. un 34. attēlu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rīgas reģions	3,9	3,8	3,9	3,4	3,2	2,6
t.sk. Rīga	3,6	3,4	3,6	3,2	2,9	2,4
Jūrmala	6,6	5,9	6,0	4,6	4,0	3,6
Vidzemes reģions	6,2	6,7	6,5	5,5	4,7	3,5
t.sk. Valmiera	6,0	5,3	4,9	4,7	3,8	2,5
Kurzemes reģions	6,9	7,2	6,8	5,3	4,6	3,6
t.sk. Liepāja	9,7	9,2	8,0	5,8	4,9	3,4
Ventspils	5,7	5,8	5,2	4,6	3,7	2,6
Zemgales reģions	6,6	6,7	6,4	5,6	4,5	3,3
t.sk. Jelgava	5,5	5,2	4,8	3,8	3,4	2,7
Jēkabpils	7,6	7,9	7,2	6,7	5,3	3,9
Latgales reģions	11,9	12,2	12,2	10,8	9,3	6,6
t.sk. Daugavpils	7,6	6,8	7,2	5,1	4,3	2,9
Rēzekne	10,6	9,7	9,9	8,3	7,5	5,7
Vidēji Latvijā	**5,7**	**5,5**	**5,5**	**4,6**	**4,1**	**3,5**

51. tabula. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā, %.

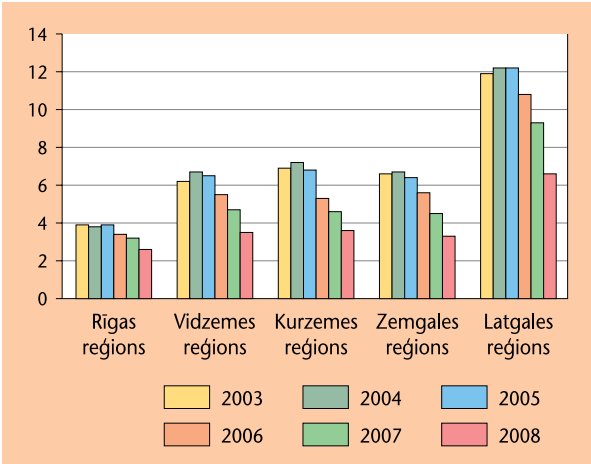

32. attēls. Bezdarba līmeņa dinamika plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā, %.

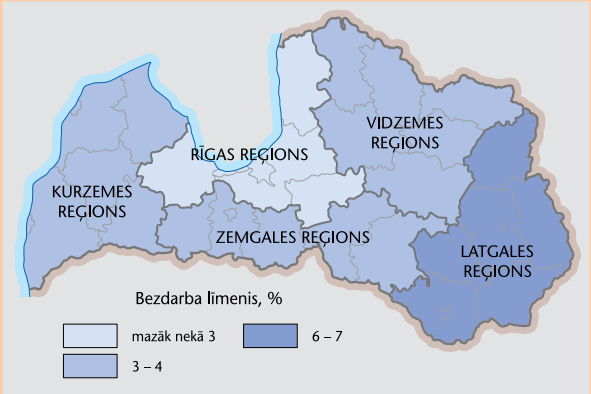

33. attēls. Bezdarba līmenis plānošanas reģionos 2008. gada sākumā.

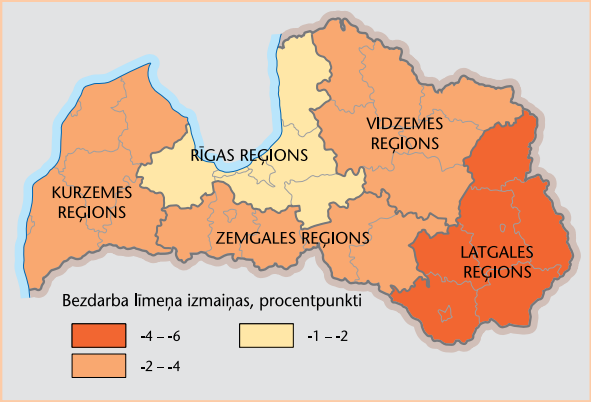

34. attēls. Bezdarba līmeņa izmaiņas plānošanas reģionos 2003.–2008. gada sākumā.

Analizējamā laika periodā bezdarba līmenis vidēji valstī samazinājās par 2,2 procentpunktiem – no 5,7% 2003. gada sākumā līdz 3,5% 2008. gada sākumā. Lielākais bezdarba līmeņa samazinājums tika reģistrēts Latgales reģionā – par 5,4 procentpunktiem. Zemgales un Kurzemes reģionā bezdarba līmenis samazinājās par 3,3 procentpunktiem katrā, Vidzemes reģionā – par 2,7 procentpunktiem un Rīgas reģionā – par 1,4 procentpunktiem.

Izslēdzot rādītāja svārstības pa gadiem, bezdarba līmeņa izmaiņas 2008. gada sākumā aprēķinātas arī pret vidējo rādītāju 2003.–2007. gada sākumā. Šajā novērtējumā bezdarba līmeņa samazinājums ir relatīvi mazāks – valstī kopumā par 1,6 procentpunktiem, Latgales reģionā par 4,7 procentpunktiem, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales reģionā par 3,0 procentpunktiem katrā un Rīgas reģionā par 1,1 procentpunktu.

Plānošanas reģionu atšķirības nodarbinātības ziņā pārskata periodā nedaudz samazinājās, tomēr joprojām saglabājās un vērtējamas kā ļoti lielas. Bezdarba līmenis Latgales reģionā 2003. gada sākumā bija 3,0 reizes augstāks nekā Rīgas reģionā, bet 2008. gada sākumā – 2,6 reizes augstāks.

2007. gada beigās no reģistrēto bezdarbnieku skaita valstī sievietes bija vairāk nekā puse – 61,6%. Absolūtos skaitļos tās bija 32 212 bezdarbnieces, no kurām 37,2% bija no Rīgas reģiona, 26,4% – no Latgales reģiona, 13,8% – no Kurzemes reģiona, 12,3% – no Zemgales reģiona un 10,3% – no Vidzemes reģiona.

Mazākais sieviešu bezdarbnieču īpatsvars kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaitā bija Latgales reģionā – 56,6%, bet augstākais – Rīgas reģionā – 64,3%. Apskatāmo piecu gadu laikā sieviešu īpatsvars visu reģistrēto bezdarbnieku skaitā palielinājās visos reģionos (skat. 52. tabulu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	62,2	62,6	63,9	64,5	64,3
Vidzemes reģions	57,9	57,9	59,4	61,4	62,1
Kurzemes reģions	61,1	60,8	62,0	63,4	62,7
Zemgales reģions	59,7	60,9	61,2	62,7	63,6
Latgales reģions	53,4	54,0	54,7	55,2	56,6
Vidēji Latvijā	**58,5**	**59,0**	**59,9**	**60,9**	**61,6**

52. tabula. Sieviešu īpatsvars visu reģistrēto bezdarbnieku skaitā plānošanas reģionos 2003.–2007. gada beigās, %.

Latvijai tuvākajā nākotnē arvien vairāk nāksies sastapties ar problēmām, kas skar visu Eiropas Savienību kopumā – cilvēkresursu novecošana, darbaspēka migrācija, viesstrādnieku piesaiste. Latvijas situācija ir īpaša, jo iedzīvotāju skaita ziņā mazas valstis cilvēkkapitāla zudumu izjūt daudz spēcīgāk. Līdz ar darbspējīgo iedzīvotāju skaita samazinājumu valsts ir ieinteresēta cilvēkus darba tirgū paturēt pēc iespējas ilgāk.

Jaunas tendences 2008. un 2009. gadā

Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras datiem 2008. gada 31. decembrī valstī bija 76 435 reģistrētie bezdarbnieki, kas ir par 24 114 vairāk nekā 2007. un 2008. gada mijā. 2009. gadā piecu mēnešu laikā bezdarbnieku rindas pieauga par 50 160 cilvēkiem (skat. 35. attēlu).

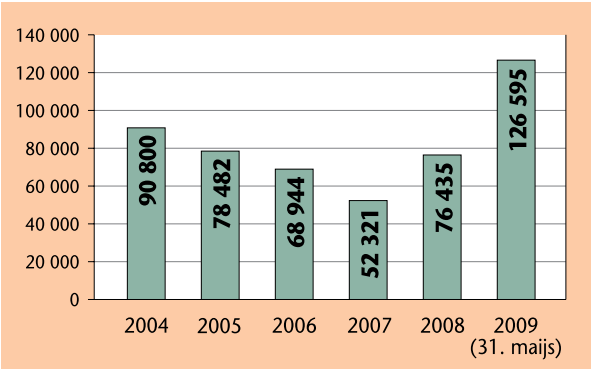

*35. attēls. Bezdarbnieku skaits 2004.–2008. gada beigās un 2009. gada 31. maijā.**

Bezdarba līmenis Latvijā 2008. gada laikā palielinājās par 1,6 procentpunktiem, bet 2009. gada pirmo piecu mēnešu laikā – jau par 6,2 procentpunktiem. Bezdarbnieku īpatsvars darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitā valstī 2008. gada 31. decembrī bija 5,1%, bet 2009. gada 31. maijā – 11,3%.

2009. gada pirmajos piecos mēnešos bezdarba līmenis 7 Latvijas rajonos palielinājās 2 reizes, 11 rajonos – 3 reizes, bet 8 rajonos – 4 reizes (skat. 36. attēlu).

Teritorijas attīstības indekss

Plānošanas reģionu sociālekonomiskās attīstības skaitliskai raksturošanai un salīdzināšanai izmanto teritorijas attīstības indeksu. Attīstības indekss raksturo teritoriju attīstības līmeni vērtējamā gadā un to var nosaukt par teritorijas attīstības līmeņa vai pārskata gada indeksu. Attīstības indekss neatspoguļo attīstības procesu izcelsmi. Tas tāpēc, ka indeksa aprēķināšanā vidējo lielumu un standartnovirzi rēķina pēc tā paša gada datiem, pēc kura izdara teritoriju vērtēšanu. Līdz ar to katra pamatrādītāja un arī visa līmeņa indeksa vidējā vērtība katra gada un katras teritoriju grupas ietvaros ir nulle. Ja šādu indeksu vienai un tai pašai teritoriju grupai izrēķina vairākiem gadiem, visu gadu vidējie aritmētiskie ir nulles, un attīstība kā process netiek atspoguļota. Protams, atsevišķai teritorijai šī indeksa vērtība no gada uz gadu mainās, tādējādi

* *Nodarbinātības valsts aģentūras dati.*

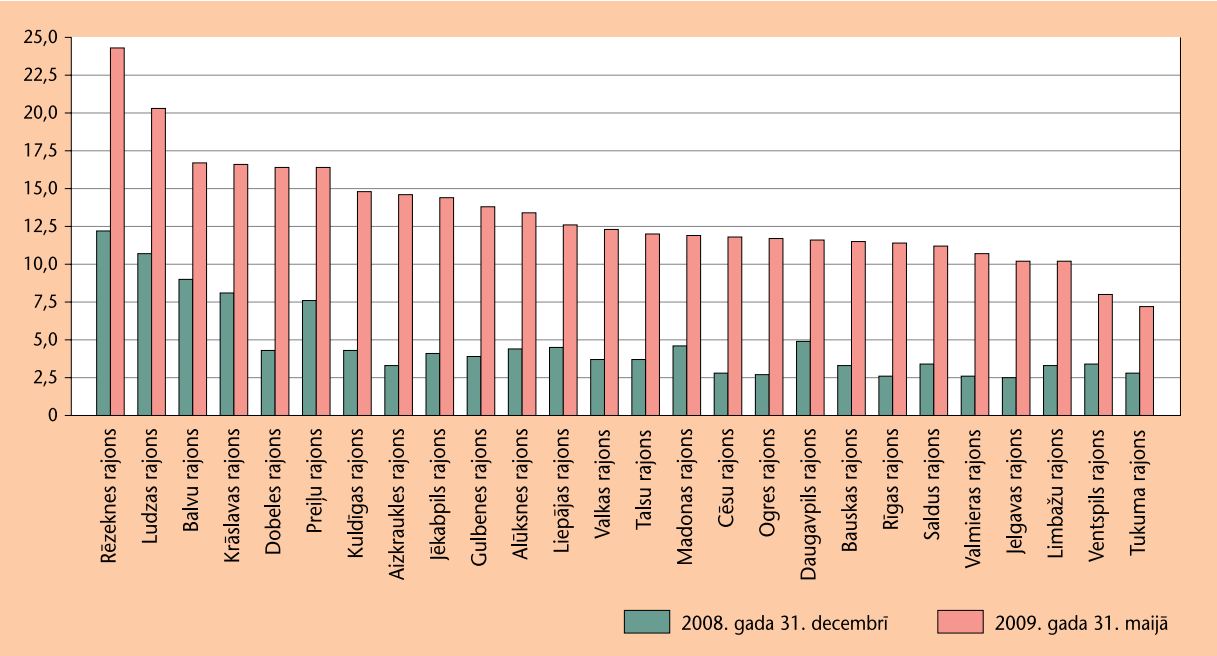

*36. attēls. Bezdarba līmenis Latvijas rajonos 2008. gada 31. decembrī un 2009. gadā 31. maijā.**

redzama salīdzinošā, taču ne vispārējā attīstības gaita. Indekss uzrāda to, vai teritorija, salīdzinot ar pārējām grupā iekļautajām teritorijām, attīstās apsteidzošos vai atpaliekošos tempos.

Šādos apstākļos Latvijas plānošanas reģionu vidū vienīgi Rīgas reģions iegūst pozitīvas attīstības indeksa vērtības, bet visi pārējie reģioni – dažāda lieluma negatīvus skaitļus. Tas izskaidrojams ar Rīgas reģiona lielo īpatsvaru valstī un krasi atšķirīgu, uz citu reģionu fona pārāku sociālekonomisko attīstību. Rīgas reģionā attīstības indeksa vērtības izmaiņas notiek pozitīvo indeksu apgabalā, pēc 2007. gada datiem tā vērtība, salīdzinot ar 2006. gadu, gan samazinājās par 0,012 vienībām un sasniedza 0,999. Plānošanas reģionu rangu tabulā Rīgas reģions, tāpat kā iepriekšējos gados, atradās 1. vietā.

Pēc 2007. gada datiem nedaudz uzlabojās reģionu rangu tabulā nemainīgi pēdējā vietā esošā Latgales reģiona attīstības indeksa vērtība, un galvenā ietekme šeit bija bezdarba līmeņa samazinājumam.

Pēc 2007. gada datiem manāmu izaugsmi uzrādīja Zemgales reģions, pirmo reizi, kopš tiek aprēķināts teritorijas attīstības indekss, rangu tabulā apsteidzot Kurzemes reģionu un pakāpjoties uz otro vietu. Galvenokārt, pateicoties sociālajiem rādītājiem, Zemgales reģionā attīstības indeksa vērtība bija par 0,131 vienību augstāka nekā Kurzemes reģionā. Zemgales reģionā, salīdzinot ar Kurzemes reģionu, bija zemāks bezdarba līmenis, lielāks iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju, mazāka demogrāfiskā slodze un lielāks iedzīvotāju blīvums. Savukārt ekonomiskie rādītāji bija augstāki Kurzemes reģionā – lielāks IKP uz 1 iedzīvotāju, lielāks nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju, vairāk komersantu un komercsabiedrību uz 1000 iedzīvotājiem. Pēdējo gadu laikā Zemgales reģionā bija salīdzinoši augstāks pievilcības indekss (iedzīvotāju skaita izmaiņas rādītājs) – Kurzemes reģionā iedzīvotāju skaits apskatāmajos piecos gados samazinājās par 3,8%, bet Zemgales reģionā – par 2,7%.

Kurzemes reģiona un pavisam nedaudz arī Vidzemes reģiona attīstības indeksa vērtība pēc 2007. gada datiem pazeminājās. Kurzemes reģions rangu tabulā noslīdēja uz trešo vietu, bet Vidzemes reģions tajā turpināja stabili ieņemt ceturto vietu (skat. 53. tabulu, 37., 38. un 39. attēlu, kā arī 1. pielikumu).

Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	0,975	0,995	1,003	1,011	0,999
Vidzemes reģions	-0,885	-0,895	-0,877	-0,851	-0,853
Kurzemes reģions	-0,429	-0,428	-0,431	-0,520	-0,647
Zemgales reģions	-0,469	-0,533	-0,590	-0,574	-0,516
Latgales reģions	-1,310	-1,339	-1,346	-1,341	-1,267

53. tabula. Plānošanas reģionu attīstības indekss pēc 2003.–2007. gada datiem.

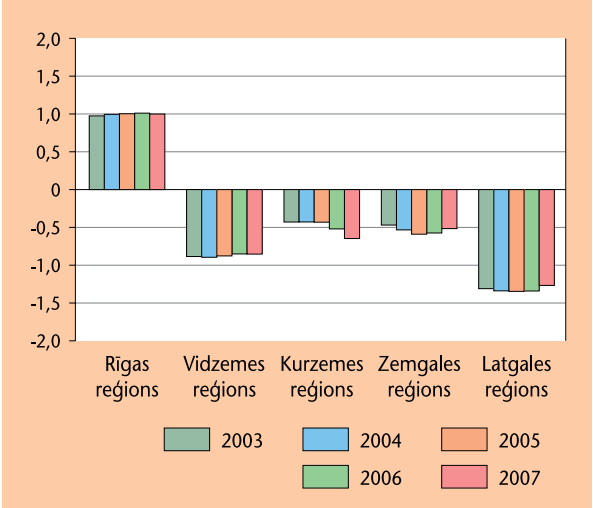

37. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indeksa dinamika pēc 2003.–2007. gada datiem.

* *Nodarbinātības valsts aģentūras dati.*

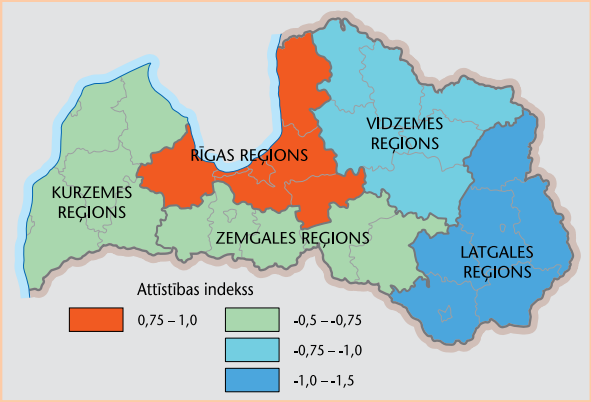

38. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

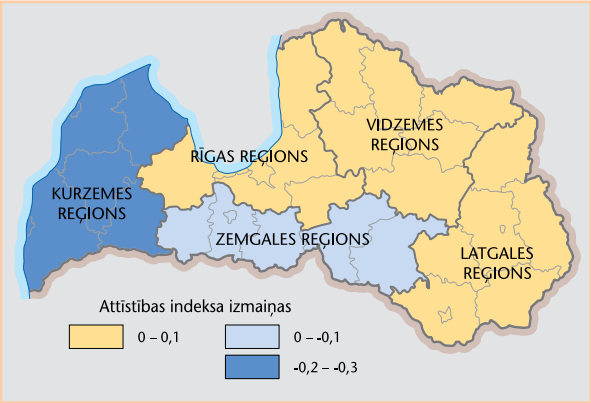

39. attēls. Plānošanas reģionu attīstības indeksa izmaiņas pēc 2003.–2007. gada datiem.

Rīgas reģions 2007. gadā pēc visiem attīstību raksturojošajiem rādītājiem, kas izmantoti attīstības indeksa aprēķinā, ieņēma pirmo vietu visu piecu Latvijas plānošanas reģionu vidū. Savukārt Latgales reģions pēc sešiem rādītājiem atradās pēdējā vietā un tikai pēc demogrāfiskās slodzes un iedzīvotāju blīvuma rādītājiem – trešajā vietā (skat. 54. tabulu).

Visos reģionos IKP uz 1 iedzīvotāju dod skaitliski lielāko attīstības indeksa saskaitāmo. Rīgas reģionā IKP uz 1 iedzīvotāju būtiski pārsniedz vidējo rādītāja lielumu valstī un kļūst par galveno salīdzināmo jeb atskaites mēru. Tas nosaka Rīgas reģiona pozitīvo indeksa vērtību, kamēr pārējos reģionos attiecīgais komponents ir negatīvs skaitlis, jo IKP uz 1 iedzīvotāju nesasniedz vidējo līmeni valstī.

Tāpat kā iepriekšējā gadā, arī 2007. gadā kā otro nozīmīgāko komponentu attīstības indeksa veidošanā Rīgas reģionā var minēt iedzīvotāju blīvumu, Vidzemes un Kurzemes reģionā – demogrāfiskās slodzes līmeni, bet Zemgales reģionā – komersantu un komercsabiedrību skaitu uz 1000 iedzīvotājiem. Latgales reģionā otrs nozīmīgākais komponents ir bezdarba līmenis, kas attīstības indeksa vērtībā nodrošina otro lielāko negatīvo saskaitāmo.

Kā trešais būtiskākais attīstības indeksa komponents Rīgas reģionā izvirzās bezdarba līmenis, Kurzemes reģionā – iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju, Zemgales reģionā – nefinanšu investīciju apjoms uz 1 iedzīvotāju. Gan Vidzemes, gan Latgales reģionā trešais nozīmīgākais komponents ir iedzīvotāju skaita izmaiņas. Pārējiem komponentiem ir nosacīti mazāka ietekme uz attīstības indeksu.

Rādītājs	Rādītāja skaitliskā nozīme Labākais	Vājākais	Atšķirība reizēs
Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju (2006. g.), Ls	Rīgas reģ. 7235,0	Latgales reģ. 2235,9	3,2
Bezdarba līmenis, %	Rīgas reģ. 2,6	Latgales reģ. 6,6	2,5
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju, Ls	Rīgas reģ. 390,7	Latgales reģ. 189,0	2,1
Nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju, Ls	Rīgas reģ. 2758,9	Latgales reģ. 792,2	3,5
Demogrāfiskās slodzes līmenis	Rīgas reģ. 513,3	Kurzemes reģ. 549,3	1,1
Ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Rīgas reģ. 42,1	Latgales reģ. 14,1	3,0
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas (no 2003. līdz 2008. g. sākumam), %	Rīgas reģ. -0,1	Latgales reģ. -7,1	neaprēķina
Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Rīgas reģ. 105,2	Vidzemes reģ. 15,6	6,7

54. tabula. Teritoriālās atšķirības Latvijas plānošanas reģionos pēc 2007. gada datiem.

Atšķirības starp plānošanas reģioniem sociālekonomiskās attīstības ziņā apskatāmo piecu gadu laikā pēc attīstības indeksa vērtībām tikai nedaudz samazinājās. 2003. gadā indeksa vērtības starpība starp Rīgas un Latgales reģionu bija 2,286, bet 2007. gadā – 2,266.

Ne tikai pēc teritorijas attīstības indeksa vērtībām, bet arī pēc katra tā aprēķinā iekļautā komponenta rādītājiem var secināt, ka kopumā plānošanas reģionu ekonomiskās attīstības līmenis būtiski atšķiras. Piecu gadu laikā palielinājās atšķirības pēc IKP uz 1 iedzīvotāju, nefinanšu investīcijām un 1 iedzīvotāju, individuālo komersantu un komercsabiedrību skaita uz 1000 iedzīvotājiem, bet nedaudz samazinājās atšķirības pēc bezdarba līmeņa un pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra uz 1 iedzīvotāju.

Lai novērtētu vispārējo Latvijas un tās teritoriju attīstību un daudzpusīgi izvērtētu secīgas sociālekonomiskās dzīves pārmaiņas, attīstība jāanalizē kompleksi – pēc nodarbinātības, iedzīvotāju ieņēmumiem, IKP, investīcijām, uzņēmējdarbības aktivitātes izpausmēm, pēc to struktūras, izmaiņām laikā, rādītāju savstarpējām mijattiecībām, turklāt tā jānoslēdz ar izmaiņu cēloņu speciālu vai papildus tematisko izpēti. Tas nepieciešams, lai identificētu arī teritoriāli specifiskās cēloņsakarības sociālekonomiskās attīstības ziņā, lai noteiktu cēloņus plānošanas reģionu un teritoriju attīstības atšķirību izcelsmei, atrastu pieeju, kas ļautu vislabāk izmantot teritoriju resursus, t.sk. sociāli ekonomisko potenciālu vērtību saglabāšanai un izaugsmes palielināšanai.

V. PAŠVALDĪBU GRUPU RAKSTUROJUMS

PILSĒTU RAKSTUROJUMS

2009. gada 1. jūnijā ar administratīvās teritorijas statusu Latvijā pilsētu pašvaldību grupā bija 7 republikas pilsētas, 50 rajonu pilsētas un 20 novadi ar centru pilsētā.*

Dati par pilsētām ar lauku teritoriju un par novadiem, kuru centri ir pilsētas, aptver visas to sastāvā esošās teritoriālās vienības vienkopus – gan pilsētas, gan pilsētu lauku teritorijas un novados apvienotās bijušās pagastu teritorijas, un pārsvarā tie nav nošķirami no atsevišķo pilsētu attīstību raksturojošiem rādītājiem.

Pilsētu attīstības raksturojumam izmantoti attīstības indeksa aprēķinu veidojošie pamatrādītāji – bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmenis un iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā. Pilsētas sadalītas pa lieluma grupām pēc iedzīvotāju skaita un pa attīstības grupām pēc attīstības indeksa vērtībām. Iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes raksturošanai izmantoti dati par tirgus sektora statistiskajām vienībām.

Iedzīvotāju skaits

Pēc CSP datiem pilsētu iedzīvotāju īpatsvars valsts kopējā iedzīvotāju skaitā 2008. gada sākumā bija 67,9% (2003. gada sākumā – 67,8%).

Latvijas pilsētas pēc iedzīvotāju skaita būtiski atšķiras. Lielākajā Latvijas pilsētā – Rīgā – 2008. gada 1. janvārī bija 717 371 iedzīvotājs, bet mazākajā – Subatē ar lauku teritoriju – 638 reizes mazāk – 1124 iedzīvotāji. Vidēji vienā Latvijas pilsētā dzīvoja 20,8 tūkst. cilvēku, bet, izslēdzot republikas pilsētas – 7,1 tūkstotis.

2008. gada sākumā 35 Latvijas pilsētās iedzīvotāju skaits bija mazāks par 5000, 18 pilsētās iedzīvotāju skaits atradās robežās no 5000 līdz 10 000, 12 pilsētās – no 10 000 līdz 20 000, 5 pilsētās – no 20 000 līdz 30 000, 5 pilsētās – no 30 000 līdz 100 000. 100 000 iedzīvotāju skaitu bez Rīgas pārsniedza arī Daugavpils – tajā dzīvoja 105 958 iedzīvotāji.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

2008. gada sākumā Latvijas pilsētās un pilsētnovados iedzīvotāju skaits sasniedza 1 milj. 602,9 tūkst. Kopš 2003. gada sākuma iedzīvotāju skaits šajā teritoriju grupā samazinājās par 40,5 tūkst. Iedzīvotāju skaits pieauga 12 pilsētās kopumā par 7,8 tūkst. cilvēku, bet samazinājās 65 pilsētās kopumā par 48,3 tūkst.

* *2008. gada 1. janvārī – 7 republikas pilsētas, 52 rajonu pilsētas un 18 novadi ar centru pilsētā. 2008. gadā tika izveidots Baldones novads un Saulkrastu novads.*

Iedzīvotāju skaita pieaugums bija vērojams 5 Rīgas rajona pilsētās un novados, 4 Ogres rajona novados, Tukumā, Jūrmalā un Jaunjelgavā ar lauku teritoriju. Absolūtos skaitļos lielākais iedzīvotāju skaita pieaugums tika reģistrēts Ikšķiles novadā (par 1,5 tūkst.), Salaspils novadā (par 1,2 tūkst.) un Baložos (par 1,1 tūkst.). Savukārt lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums notika republikas pilsētās – Rīgā (par 21,9 tūkst.), Daugavpilī (par 6,7 tūkst.), Liepājā un Rēzeknē (par 1,9 tūkst. katrā).

Salīdzinājumā ar 2003. gada sākumu, 2008. gada sākumā lielāks iedzīvotāju skaita sarukums par 10% raksturoja Ainažus ar lauku teritoriju (par 15,0%), Viļaku (par 11,9%), Api ar lauku teritoriju (par 11,8%), Līgatni (par 11,2%) un Viesīti ar lauku teritoriju (par 10,2%). Savukārt iedzīvotāju skaita pieaugums 10% robežu pārsniedza Baložos (par 29,4%) un Ikšķiles novadā (par 23,5%). Baldones novadā iedzīvotāju skaits palielinājās par 9,5%, Saulkrastu novadā – par 8,7% un Salaspils novadā – par 5,7% (skat. 40. attēlu).

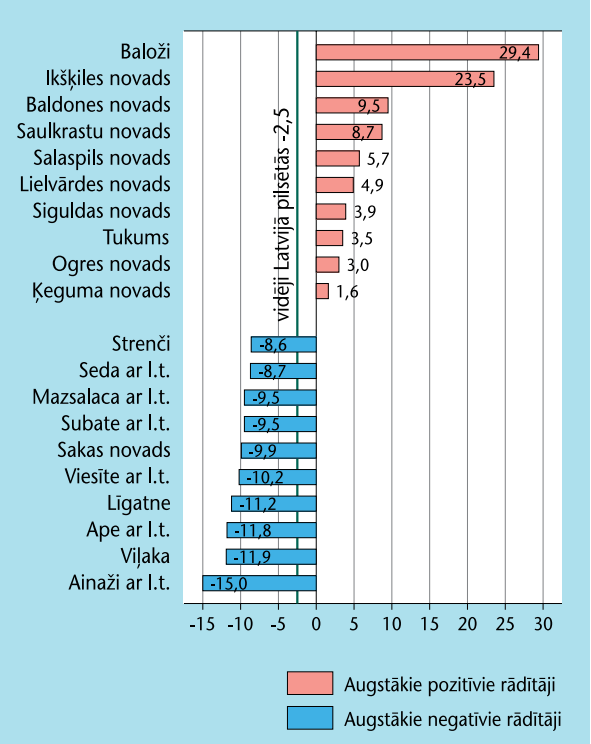

40. attēls. Lielākās iedzīvotāju skaita izmaiņas pilsētās un pilsētnovados 2003.–2008. gada sākumā, %.

Apskatāmo piecu gadu periodā iedzīvotāju skaita samazinājums notika nedaudz lēnāk nekā iepriekšējos periodos. No 1999. līdz 2004. gada sākumam iedzīvotāju skaits pilsētu pašvaldību grupā samazinājās par 6,2%, no 2000. līdz 2005. gada sākumam – par 3,2%, bet no 2003. līdz 2008. gada sākumam – par 2,5%.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas vietējās pašvaldībās no 2003. līdz 2008. gada sākumam skatāmas 54. attēlā.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfisko un sociālekonomisko potenciālu teritorijās lielā mērā nosaka iedzīvotāju vecuma sastāvs un attiecības starp galvenajām vecuma grupām. Neskatoties uz to, ka iedzīvotāju skaits valstī pēdējos gados nepārtraukti samazinās, sistemātiski pieaug gados veco iedzīvotāju skaits un vēl straujāk to īpatsvars. Iedzīvotāju sastāva novecošanos visbūtiskāk sekmē zemā dzimstība.

Iedzīvotāju struktūru kā komplekss rādītājs raksturo demogrāfiskās slodzes līmenis. Tas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Latvijas pilsētu pašvaldību grupā demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā vidēji bija 518,0 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem, tātad nedaudz zemāka nekā valstī vidēji (524,0). Salīdzinot ar 2003. gada sākumu, demogrāfiskās slodzes līmenis pilsētās (579,8) samazinājās par 10,7%.

2008. gada sākumā pilsētu grupā augstākais demogrāfiskās slodzes līmenis – virs 700 bērniem un pensijas vecuma iedzīvotājiem uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem – bija trīs pilsētās – Varakļānos (726,5), Mazsalacā ar lauku teritoriju (723,3) un Līgatnē (712,7). 2003. gada sākumā šāds demogrāfiskās slodzes līmenis raksturoja 15 pilsētas.

Starp pilsētām salīdzinoši zemākais demogrāfiskās slodzes līmenis 2008. gada sākumā bija Baložos (388,0), Vangažos (468,1), Salaspils novadā (470,5), Balvos (472,3) un Piltenē ar lauku teritoriju (473,6).

Republikas pilsētu vidū zemākā demogrāfiskā slodze bija Daugavpilī (474,6) un Rēzeknē (495,0), bet augstākā – Liepājā (552,8). Galvaspilsētā šis rādītājs bija 512,4 bērni un pensijas vecuma cilvēki uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem (skat. 41. attēlu).

Analizējamā laika periodā demogrāfiskā slodze samazinājās visās 77 pilsētās. 2003. gada sākumā Latvijā tikai divās pilsētās – Baložos un Olainē – uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju skaits bija mazāks par 500, bet 2008. gada sākumā – jau 13 pilsētās.

Teritorijas attīstības ziņā svarīgi ir apzināt strukturālās izmaiņas galvenajās iedzīvotāju vecuma grupās, pievēršot uzmanību bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju skaita attiecībai, kas ļauj spriest par darbaspēka resursiem, par paaudžu nomaiņas raksturu. Zems demogrāfiskās slodzes līmenis nav uzskatāms par labvēlīgu teritorijas attīstības nosacījumu ilgtermiņā, ja vienlaikus pastāv zems dzimstības līmenis.

Piecu gadu laikā pilsētās kopumā darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvars palielinājās no 63,3% līdz 65,9%. Statistiski nozīmīgu pieaugumu oficiāli noteiktajā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitā ir devusi minimālā pensijas vecuma paaugstināšana sievietēm. Tomēr darbaspēka nodrošinājuma un dabiskās iedzīvotāju atražošanas situācija nebūt nav labvēlīga, ņemot vērā iedzīvotāju kopuma novecošanos. Darbspējas vecuma iedzīvotāju īpatsvara pieaugumu sekmējusi arī bērnu skaita un īpatsvara samazināšanās.

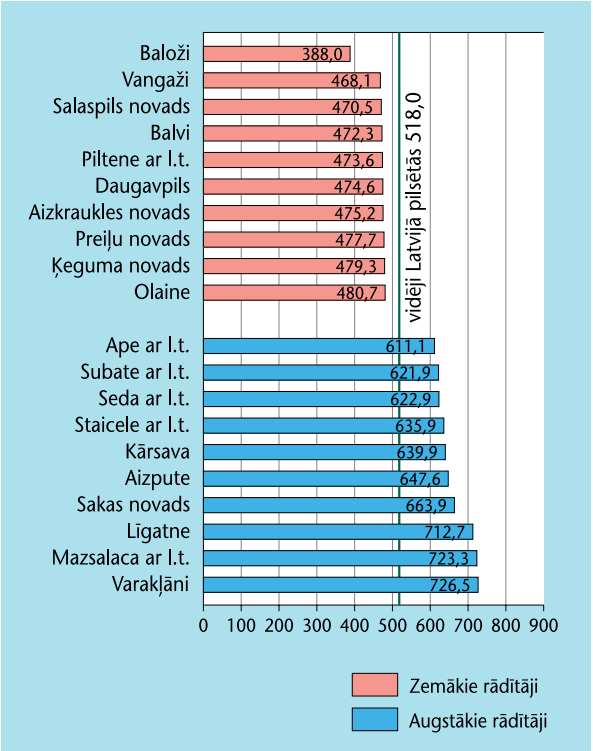

41. attēls. Demogrāfiskās slodzes augstākie un zemākie rādītāji pilsētās un pilsētnovados 2008. gada sākumā.

Bērnu īpatsvars pilsētu pašvaldībās piecu gadu laikā samazinājās no 14,8% līdz 13,3%, bet pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars – no 21,9% līdz 20,8%. Atšķirīgo samazinājuma tempu rezultātā palielinājās pensijas vecuma iedzīvotāju pārsvars attiecībā pret bērnu skaitu – no 1,5 līdz 1,6 reizēm.

Demogrāfiskās slodzes rādītāji vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā atspoguļoti 55. attēlā.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem pašvaldību budžetos zināmā mērā var spriest par iedzīvotāju labklājību. Vērtējot šī rādītāja izmaiņas laikā, jāņem vērā, ka ieņēmumu pieaugums pa gadiem ir saistīts ne tikai ar iedzīvotāju ienākumu palielināšanos, bet arī ar pašvaldību budžetā ieskaitāmās nodokļa daļas palielināšanos, turklāt apskatāmajā laika periodā ir mainījies arī ar nodokli neapliekamais ienākumu apjoms. Bez tam iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķinos nav izslēgta inflācijas ietekme, savukārt cenas palielinājums pēc būtības var samazināt labklājības līmeņa pieaugumu.

Iedzīvotāju ienākuma nodokli administrē Valsts ieņēmumu dienests. Izņēmums ir trīs pašvaldības – Rīgas, Liepājas un Ventspils pilsētas, kuras šo nodokli iekasē pašas.

2007. gadā Latvijas pilsētās vidēji iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos bija 353,0 Ls

uz 1 iedzīvotāju – par 150,6 Ls lielāki nekā lauku pašvaldībās un par 44,3 Ls lielāki nekā vidēji valstī.

Apskatāmajā pašvaldību grupā starp teritorijām ir lielas atšķirības pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra. 2007. gadā tāpat kā iepriekšējā, 2006. gadā, 63 pilsētās (82% no visām pilsētām) iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītājs bija zemāks par visas Latvijas pilsētu grupas vidējo rādītāju. Pilsētu vidū novērojama liela noslāņošanas pēc ieņēmumiem, jo 2007. gadā lielākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju 5 reizes pārsniedza zemāko rādītāju. Tiesa, lauku teritoriju grupā attiecība ir vēl lielāka – astoņas reizes.

Pilsētu vidū 2007. gadā visaugstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetā bija Ikšķiles novadā (426,3 Ls) un Baložos (402,0 Ls), bet republikas pilsētu vidū – Rīgā (418,5 Ls) un Jūrmalā (402,8 Ls). Visu pilsētu grupā mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju bija Subatē ar lauku teritoriju (91,0 Ls) un Zilupes novadā (131,1 Ls), bet republikas pilsētu grupā – Daugavpilī (235,8 Ls) un Liepājā (269,8 Ls, skat. 42. attēlu).

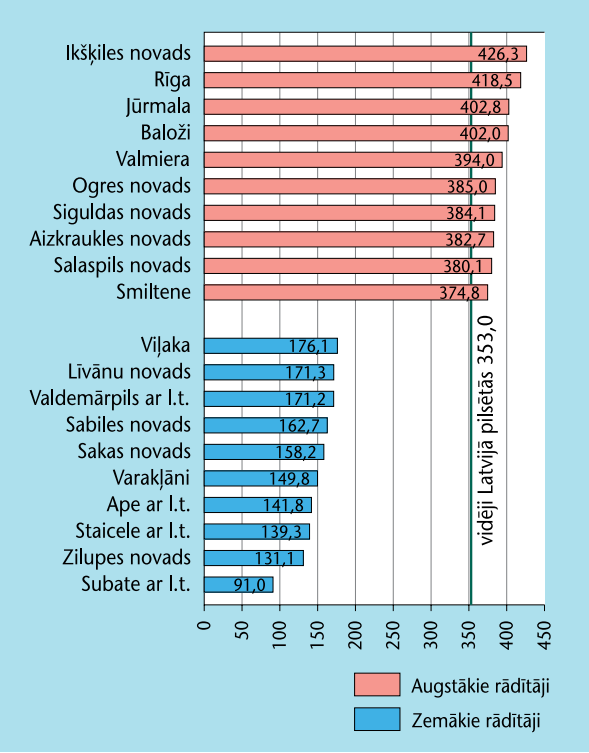

42. attēls. Pilsētas un pilsētnovadi ar lielāko un mazāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls.

Latvijas pilsētu grupā, kurā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi bija līdz 200 Ls uz 1 iedzīvotāju, 2007. gadā ietilpa 22 pilsētas, grupā no 200 līdz 300 Ls uz 1 iedzīvotāju – 29 pilsētas, grupā no 300 līdz 400 Ls uz 1 iedzīvotāju – 22 pilsētas un grupā virs 400 Ls uz 1 iedzīvotāju – 4 pilsētas.

Piecu gadu laikā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi palielinājās visās pilsētās, bet pieauguma lielums bija visai atšķirīgs. Lielākais pieaugums fiksēts pašvaldībās, kurās iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju jau iepriekš bija visaugstākie, un otrādi. Tāpat kā lielākais un mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms, arī to pieaugums atšķīrās 5 reizes. Ikšķiles novadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldības budžetā pieauga par 273,7 Ls, savukārt Subatē ar lauku teritoriju pieaugums bija 56,3 Ls. Jūrmalā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju palielinājās par 263,1 Ls, Rīgā – par 258,2 Ls, Valmierā – par 252,1 Ls.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos vietējās pašvaldībās 2007. gadā redzams 56. attēlā, bet tā izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā – 57. attēlā.

Bezdarba līmenis

2008. gada sākumā bezdarba līmenis pilsētu grupā (3,2%) bija tuvs vidējam rādītājam valstī (3,5%), bet par 1,2 procentpunktiem zemāks nekā vidēji lauku pašvaldībās.

2008. gada sākumā zemākais bezdarba līmenis pilsētu grupā bija reģistrēts Baldones novadā (1,5%), Piltenē ar lauku teritoriju (1,8%) un Sakas novadā (1,9%). Piecās pilsētās bezdarba līmenis pārsniedza 10% robežu. Tās bija Latgales reģiona pašvaldību teritorijas – Zilupes novads (16,2%), Viļāni (14,4%), Kārsava (13,1%), Viļaka (11,2%) un Līvānu novads (10,2%). Republikas pilsētu vidū 2008. gada sākumā zemākais bezdarba līmenis bija Rīgā – 2,4%, bet augstākais Rēzeknē – 5,7% (skat. 43. attēlu).

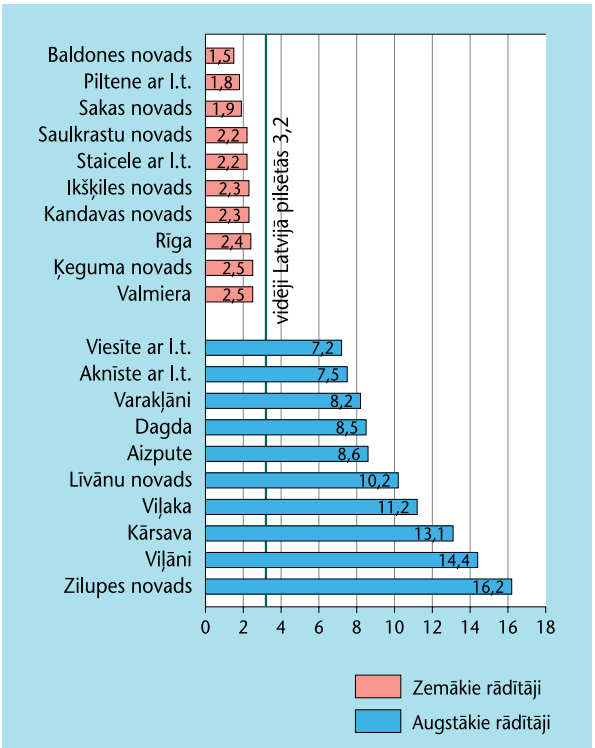

43. attēls. Bezdarba līmeņa augstākie un zemākie rādītāji pilsētās un pilsētnovados 2008. gada sākumā, %.

Pārskata periodā pilsētu grupā bezdarba līmenis atšķīrās plašā diapazonā – no 1,5% (Baldones novadā 2008. gada sākumā) līdz 23,3% (Zilupes novadā 2006. gada sākumā). Kopumā bezdarba līmenis pilsētās samazinājās, bet daudzās pilsētās tas dažos gados bija svārstīgs.

Lai samazinātu atsevišķo izmaiņu ietekmi, 2008. gada sākuma bezdarba līmeņa rādītāji tika salīdzināti ar vidējiem rādītājiem 2003.–2007. gada periodā – bezdarba līmeņa samazinājums tika novērots visās pilsētās, izņemot Siguldas novadu un Saldu, kur bezdarba līmenis pieauga gan tikai par 0,1 procentpunktu katrā. Visbūtiskāk bezdarba līmenis samazinājās Ludzā (par 8,5 procentpunktiem), Priekulē (par 7,2 procentpunktiem), Līvānu novadā (par 6,0 procentpunktiem) un Preiļu novadā (par 5,9 procentpunktiem), bet republikas pilsētu vidū – Liepājā (par 4,1 procentpunktu). Vidēji pilsētu grupā bezdarba līmenis samazinājās par 1,9 procentpunktiem.

Piecu gadu laikā Latvijas pilsētu grupā būtiski palielinājās atšķirības pēc bezdarba līmeņa rādītājiem. Ja 2003. gada sākumā augstākais bezdarba līmeņa rādītājs no zemākā rādītāja atšķīrās 8,5 reizes, tad 2008. gada sākumā – 10,8 reizes.

Bezdarba līmenis vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā attēlots 58. attēlā, bet tā izmaiņas 2008. gada sākumā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2007. gada sākumā – 59. attēlā.

Krasākās teritoriālās atšķirības pēc attīstības pamatrādītājiem Latvijas pilsētās pēc 2007. gada un 2008. gada sākuma datiem parādītas 55. tabulā.

Rādītājs	Rādītāja skaitliskā nozīme Labākais	Vājākais	Atšķirība reizēs
Bezdarba līmenis 2008. g. sākumā, %	Baldones nov. 1,5	Zilupes nov. 16,2	10,8
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju 2007. g., Ls	Ikšķiles nov. 426,3	Subate ar l.t. 91,0	4,7
Demogrāfiskās slodzes līmenis 2008. g. sākumā	Baloži 388,0	Varakļāni 726,5	1,9
Iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. līdz 2008. g. sākumam, %	Baloži 29,4	Ainaži ar l.t. -10,9	neaprēķina

55. tabula. Teritoriālās atšķirības Latvijas pilsētās un pilsētnovados 2007. gadā un 2008. gada sākumā.

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības

Pilsētu pašvaldību grupā pēc CSP uzņēmumu un organizāciju reģistra datiem 2007. gadā darbojās 87,1 tūkst. tirgus sektora statistikas vienības jeb 67,5% no tirgus sektora statistikas vienību kopskaita valstī. Šajā pašvaldību grupā bija 87,0% no komercsabiedrību kopskaita valstī, 82,6% – no individuālo komersantu kopskaita, 57,2% – no pašnodarbināto kopskaita un 12,9% – no zemnieku un zvejnieku saimniecību kopskaita valstī.

Pilsētu grupā lielāko daļu no tirgus sektora statistikas vienību kopskaita veidoja komercsabiedrības – 58,9%. Pašnodarbināto personu īpatsvars sastādīja 31,5%, individuālo komersantu īpatsvars – 7,5% un zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvars – 2,1% (skat. 56. tabulu).

	Skaits	Procentos: Pašnodarbinātas personas	Individuālie komersanti	Komercsabiedrības	Zemnieku un zvejnieku saimniecības
Pilsētās un pilsētnovados	87 064	31,5	7,5	58,9	2,1
Pagastos un lauku novados	41 920	49,0	3,3	18,3	29,5
Latvijā	**128 984**	**37,2**	**6,1**	**45,7**	**11,0**

56. tabula. Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības sadalījumā pa komercdarbības formām 2007. gadā.

Salīdzinot ar 2006. gadu, 2007. gadā tirgus sektora statistikas vienību kopējā skaitā pilsētu pašvaldību grupā palielinājās pašnodarbināto personu un zemnieku un zvejnieku saimniecību īpatsvars, savukārt samazinājās individuālo komersantu un komercsabiedrību īpatsvars.

Tirgus sektora statistikas vienību struktūra pa komercdarbības formām pilsētu grupā ir līdzīga kopējai struktūrai valstī, bet būtiski atšķiras no lauku teritoriju grupas, kur lielāko īpatsvaru veido pašnodarbinātas personas.

Valsts IKP veidošanā nozīmīgāko ieguldījumu nodrošina individuālie komersanti un komercsabiedrības. 2007. gadā pilsētu grupas pašvaldībās darbojās 57,7 tūkst. jeb 86,4% no individuālo komersantu un komercsabiedrību kopskaita valstī. Pilsētu grupas pašvaldībās atradās 365 lielie uzņēmumi,* 2,2 tūkst. vidējie uzņēmumi, 10,8 tūkst. mazie uzņēmumi un 44,4 tūkst. mikrouzņēmumi. Individuālo komersantu un komercsabiedrību struktūra pa lieluma grupām atspoguļota 57. tabulā.

	Skaits	Procentos pa lieluma grupām: Mikro	Mazie	Vidējie	Lielie
Pilsētās un pilsētnovados	57 722	76,8	18,7	3,8	0,6
Pagastos un lauku novados	9088	77,1	19,0	3,5	0,4
Latvijā	**66 810**	**76,9**	**18,7**	**3,8**	**0,6**

57. tabula. Ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības sadalījumā pa lieluma grupām 2007. gadā.

Salīdzinot ar 2006. gadu, 2007. gadā mikrouzņēmumu īpatsvars pilsētu grupā samazinājās par 0,9 procentpunktiem, bet par to pašu procentpunktu skaitu palielinājās mazo uzņēmumu īpatsvars. Vidējo un lielo uzņēmumu īpatsvars saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

* *Atbilstoši nodarbināto skaitam individuālie komersanti un komercsabiedrības tiek iedalītas četrās lieluma grupās: lielās – ar nodarbināto skaitu lielāku par 249, vidējās – ar nodarbināto skaitu no 50 līdz 249, mazās – ar nodarbināto skaitu no 10 līdz 49 un mikro – ar nodarbināto skaitu vienādu vai mazāku par 9.*

Ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem gada laikā pilsētu pašvaldību grupā palielinājās no 49,2 līdz 54,3, bet valstī kopumā – no 52,4 līdz 56,8. Individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem pilsētās pieauga no 33,1 līdz 36,0 (valstī kopumā – no 26,9 līdz 29,4).

Pēc CSP darbaspēka apsekojuma datiem* iedzīvotāju grupā vecumā no 15 līdz 74 gadiem pilsētu pašvaldībās 2007. gadā bija nodarbināti 787,7 tūkst. cilvēku jeb 70,4% no visiem nodarbinātajiem valstī. Kopš 2003. gada nodarbināto iedzīvotāju skaits valstī palielinājās par 112,3 tūkst., gandrīz trīs ceturtdaļas no tā bija pilsētu pašvaldību ieguldījums (83,4 tūkst.). Piecu gadu laikā pilsētu grupā nodarbinātības līmenis iedzīvotāju vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem pieauga no 56,2% līdz 63,8%, bet valstī kopumā – no 55,4% līdz 62,0%.

Teritorijas attīstības indekss

Teritorijas attīstības indeksa galvenais mērķis ir noteikt katras teritorijas relatīvo attīstības līmeni, salīdzinot to ar visām citām attiecīgās pašvaldību grupas teritorijām. Šo indeksu var nosaukt arī par teritoriju attīstības gada indeksu. To pamato apstāklis, ka indekss salīdzina teritorijas attīstības līmeni vērtējamā gadā, kas parāda, vai pilsēta, salīdzinot ar pārējām grupā iekļautajām teritorijām, attīstās apsteidzošos vai atpaliekošos tempos.

Līdz šim par salīdzināšanas bāzi teritorijas attīstības indeksa aprēķinā tika ņemts kārtējā gada vidējais attīstības līmenis, ko var skaitliski daudz precīzāk un drošāk noteikt, bet varētu tikt lietots arī iepriekšējā vai kāda cita gada attīstības līmenis. Taču tie attīstības indeksa pamatrādītāji, kuri izteikti vērtības izteiksmē, inflācijas dēļ laikā nav salīdzināmi, bet pārrēķināšana ir metodiski sarežģīts process.

Pilsētu attīstības indeksu veido četri komponenti atbilstoši attīstības pamatrādītājam.** Pozitīvs attīstības indeksa komponents liecina par to, ka atbilstošās teritorijas attīstība tikai pēc šī atsevišķā rādītāja relatīvā lieluma pārsniedz pilsētu teritoriju grupas vidējo attīstības līmeni, bet negatīvs – ka to nesasniedz.

Pēc 2007. gada datiem 4 pilsētās visi attīstības indeksu veidojošie pamatrādītāji pārsniedza pilsētu grupas vidējo rādītāju vērtības – Baložos, Ogres novadā, Salaspils novadā un Valmierā. Savukārt 32 pilsētās visi attīstības indeksa komponenti bija negatīvi. Šajā grupā ietilpa 11 Vidzemes reģiona pilsētu teritorijas, 8 – Kurzemes reģiona, 6 – Latgales reģiona, 5 – Zemgales reģiona un 2 – Rīgas reģiona pilsētas. Lielākajai daļai pilsētu (41 pilsēta) attīstības indeksu veidoja gan pozitīvas, gan negatīvas vērtības komponenti.

Teritorijas attīstības indeksa komponenta vērtības rašanās cēloņu noskaidrošana var dot iespēju katrai teritorijai identificēt galvenos teritorijas attīstību ietekmējošos faktorus. Visbiežāk tie ir tieši vai arī netieši saistīti ar komponentiem, kuriem piešķirta lielākā nozīmība – bezdarba līmenis, kas raksturo sociāli ekonomisko situāciju teritorijā, un iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, kas netieši raksturo iedzīvotāju ienākumus un labklājību. Tomēr katrai teritorijai konkrēta komponenta loma varētu būt dažāda. Lietderīgi pievērst uzmanību indeksu veidojošā atsevišķā komponenta algebriskajai zīmei – vai tā ir pozitīva vai negatīva. Piemēram, bezdarba līmenis ir attīstības indeksa veidojošais pamatelements gan Latgales, gan Rīgas reģiona pašvaldībās, tikai Latgales reģiona teritorijās minētais attīstības rādītājs pārsvarā ir negatīvs, kas nozīmē augstu bezdarba līmeni, bet Rīgas reģionā tas parasti ir ar pozitīvu zīmi, kas nozīmē, ka bezdarba līmenis ir zemāks par vidējo visā Latvijā pilsētu vai lauku novadu grupā.

Pēc 2007. gada datiem pilsētu pašvaldību rangu tabulas pirmajā desmitniekā atradās Rīga, Rīgas un Ogres rajona pašvaldības, kā arī Valmiera un Aizkraukles novads. Savukārt pēdējā desmitniekā, līdzīgi kā iepriekšējos gados, pārsvarā bija Latgales reģiona pašvaldības – Zilupes novads, Kārsava, Viļāni, Viļaka, Dagda un Subate ar lauku teritoriju. Pēc attīstības indeksa rangu tabulā zemākajās vietās no citiem plānošanas reģioniem atradās Varakļāni un Mazsalaca ar lauku teritoriju (Vidzemes reģions), Viesīte ar lauku teritoriju (Zemgales reģions) un Aizpute (Kurzemes reģions, skat. 1. pielikumu).

Republikas pilsētas rangu tabulā ieņēma sekojošas vietas: Rīga – 8., Jelgava – 12., Jūrmala – 13., Ventspils – 17., Daugavpils – 22., Liepāja – 33. un Rēzekne – 39. vietu.

Piecas pilsētas – Saldus, Jaunjelgava ar lauku teritoriju, Bauska, Smiltene un Tukums mainīja attīstības indeksa vērtību no pozitīva 2003. gadā uz negatīvu 2007. gadā, bet tikai viena pilsēta – Jelgava – mainīja to pretējā, pozitīvā virzienā.

Kopumā pēc 2007. gada datiem visu 77 Latvijas pilsētu kopskaitā pozitīvs attīstības indekss bija 17 pilsētām (pēc 2003. gada datiem – 21 pilsētai). Pozitīvo attīstības indeksu apgabalu līdzsvaroja lielāks teritoriju skaits ar negatīvām indeksa vērtībām, jo pamatfaktoru aritmētiskos vidējos rēķina kā svērtos vidējos, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu konkrētajā teritorijā – ļoti liela ietekme ir Rīgas pilsētai, kurai bija pozitīva attīstības indeksa vērtība un, salīdzinot ar citām pilsētām, daudzkārt lielāks iedzīvotāju skaits.

Analīze rāda, ka pilsētu lielumu pēc iedzīvotāju skaita un attīstības indeksa vērtības apvieno vispārēja sakarība – mazo pašvaldību teritorijas attīstības indekss un attiecīgi arī sociāli ekonomiskās attīstības līmenis ir salīdzinoši zemāks, savukārt lielajās tas ir augstāks. Izņēmums ir pilsētu grupa ar iedzīvotāju skaitu no 30 000 līdz 110 000. Šajā grupā negatīvo vidējo attīstības indeksu nosaka negatīvi attīstības indeksi trīs lielajās pilsētās – Daugavpilī (pēc 2007. gada datiem -0,314), Liepājā (-0,584) un Rēzeknē (-0,796). Pozitīvs attīstības indekss ir divās pilsētu grupās. Pilsētu grupā ar iedzīvotāju skaitu no 20 000 līdz 30 000 vidējo attīstības indeksu nosaka

---

* *Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2003. gadā. Rīga, CSP, 2004. Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2007. gadā, Rīga, CSP, 2008.*

** *Pilsētu un pilsētnovadu attīstības indeksa aprēķināšanai izmantoti šādi rādītāji: bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos, demogrāfiskās slodzes līmenis un iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā.*

Salaspils novada, Ogres novada un Valmieras pozitīvais attīstības indekss (attiecīgi 0,942, 0,519 un 0,435). Otrajā grupā ietilpst tikai Rīga ar pozitīvo attīstības indeksa vērtību 0,412 (skat. 44. attēlu).

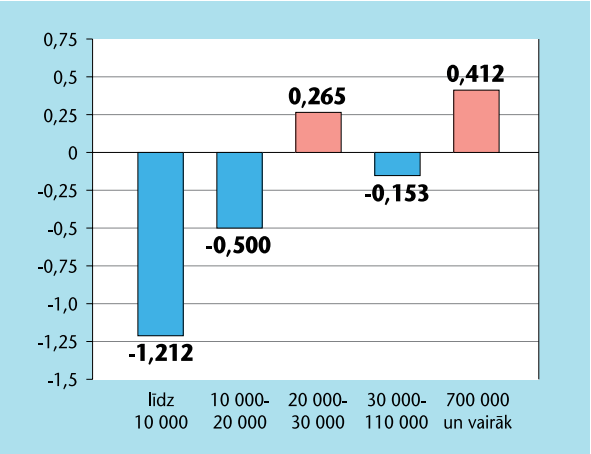

44. attēls. Pilsētu un pilsētnovadu iedzīvotāju skaita un attīstības indeksa sakarības pēc 2007. gada datiem.

Divu gadu attīstības indeksa vērtību salīdzinājums rāda, ka pilsētu grupā attīstības indeksa intervāls vairāk paplašinājās pozitīvā virzienā. 2006. gadā attīstības indeksa vērtības atradās intervālā no 2,596 līdz -3,617, bet 2007. gadā – no 2,921 līdz -3,716. Tomēr būtiskas pārmaiņas sadalījumā pa attīstības grupām nav novērotas. Gan 2006., gan 2007. gadā pilsētu pašvaldību koncentrācija centrālajos intervālos bija lielāka nekā būtu sagaidāms pēc normālā sadalījuma likumsakarības. Diferencēšanās pilsētu vidū notiek atkarībā no to lieluma pēc iedzīvotāju skaita, vēsturiski izveidojušās saimnieciskās struktūras un novietojuma jeb saiknēm ar lielajām pilsētām, pirmkārt, Rīgu (skat. 58. tabulu).

Pilsētu pašvaldību attīstības kvalitatīvs vērtējums	Attīstības indeksa vērtējums	Pilsētu pašvaldību skaits	īpatsvars
Ekstremāls	3,0 un vairāk	-	-
Ļoti labs	2,0 - 3,0	1	1
Labs	1,0 - 2,0	1	1
Samērā labs	0,5 - 1,0	4	3
Nedaudz pozitīvs	0 - 0,5	11	12
Nedaudz negatīvs	0 - -0,5	11	12
Diezgan slikts	-0,5 - 1,0	17	14
Slikts	-1,0 - -2,0	16	20
Ļoti slikts	-2,0 - -3,0	12	9
Ekstremāls	zem -3,0	4	5

58. tabula. Pilsētu un pilsētnovadu pašvaldību grupējums pēc attīstības indeksa vērtības 2007. gadā.

Pilsētu grupas pašvaldību attīstības indeksa vērtības un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem redzams izdevuma 1. pielikumā, attīstības pamatrādītāju vērtības 2007. gadā un 2008. gada sākumā – 2. pielikumā, attīstības indekss pēc 2007. gada datiem – 60. attēlā, bet attīstības indeksa izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā – 61. attēlā.

LAUKU TERITORIJU RAKSTUROJUMS

2009. gada 1. jūnijā Latvijā bija 445 lauku pašvaldības – 424 pagastu pašvaldības un 21 lauku novadu pašvaldība.* Kopš 2003. gada sākuma lauku pašvaldību skaits Latvijā samazinājās par 20 vienībām. Daļa no tām šajā laikā iekļāvās pilsētnovadu teritorijās, un dati par tām tiek apkopoti pilsētu teritoriju grupā, daļa – apvienojās lauku novados. Pilsētu un lauku teritoriju sadalījums pēc būtības ir visai nosacīts, jo ne vienmēr kā lauku teritorijas var objektīvi klasificēt, piemēram, Pierīgas pašvaldības, kuru apdzīvojums un saimniecības struktūra arvien vairāk līdzinās pilsētu apstākļiem.

Lauku teritoriju attīstības analīzei izmantoti pieci no sešiem teritorijas attīstības indeksa vērtību veidojošiem pamatrādītājiem – iedzīvotāju blīvums, iedzīvotāju skaita izmaiņas, demogrāfiskās slodzes līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju un bezdarba līmenis. Turklāt lauku pašvaldības ir salīdzinātas pēc iedzīvotāju skaita, bet iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes raksturošanai izmantoti tādi rādītāji kā ekonomiski aktīvo tirgus sektora statistikas vienību skaits un to sadalījums pēc komercdarbības formām un lieluma grupām. Analizētas iedzīvotāju skaita un attīstības indeksa kopsakarības, kā arī pēc attīstības indeksa vērtības noteikts lauku pašvaldību kvalitatīvs vērtējums.

Ņemot vērā, ka nelielajās lauku pašvaldībās attīstības pamatrādītāji pa gadiem ir izteikti svārstīgi, teritoriju attīstības raksturošanai laika griezumā bieži ir izmantotas rādītāju vidējās vērtības, kur tiek salīdzināta pēdējā analizējamā gada rādītāja vērtība ar iepriekšējo četru gadu vidējo vērtību.

* *2008. gada 1. janvārī – 448 lauku pašvaldības – 430 pagasti un 18 lauku novadi. 2009. gada sākumā tika izveidots Jaunpiebalgas novads, Raunas novads un Rojas novads.*

Iedzīvotāju skaits

Latvijas pagastos un lauku novados 2008. gada sākumā dzīvoja 668,0 tūkst. iedzīvotāju. Vidēji vienā lauku pašvaldībā bija 1,5 tūkst. iedzīvotāju, tomēr starp pašvaldībām pastāv būtiskas atšķirības pēc iedzīvotāju skaita. Lielākajā lauku teritorijā – Rīgas rajona Ķekavas pagastā – dzīvoja 13 883 cilvēku, savukārt mazākajā pašvaldībā – Alūksnes rajona Kalncempju pagastā – 55 reizes mazāks skaits jeb 251 iedzīvotājs.

Lauku pašvaldību vidējais lielums pēc iedzīvotāju skaita ir atšķirīgs starp plānošanas reģioniem. Rīgas reģionā vidēji vienā lauku pašvaldībā 2008. gada sākumā dzīvoja 2,8 tūkst. iedzīvotāju, bet Latgales reģiona lauku pašvaldības vidēji bija vairāk nekā divas reizes mazākas – 1,1 tūkst. iedzīvotāju. Zemgales reģionā iedzīvotāju skaits vienā lauku pašvaldībā vidēji bija 1,7 tūkst. iedzīvotāju, Vidzemes un Kurzemes reģionā – 1,3 tūkst. iedzīvotāju katrā.

Pēc 2008. gada sākuma datiem Latvijā bija 203 lauku pašvaldības, kurās dzīvoja mazāk par vienu tūkstoti cilvēku. Šādas teritorijas veidoja 45,6% no visa lauku pašvaldību kopskaita valstī. Nosacīti lielas lauku pašvaldības – ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 – bija 14, no tām divās teritorijās (Rīgas rajona Ķekavas pagastā un Mārupes pagastā) iedzīvotāju skaits pārsniedza 10 000 (skat. 45. attēlu).

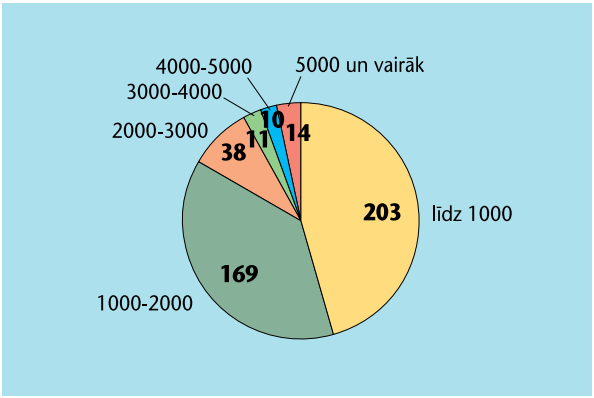

45. attēls. Pagastu un lauku novadu sadalījums pēc iedzīvotāju skaita, pēc 2008. gada sākuma datiem.

2008. gada sākumā 203 mazajās pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu līdz 1000 dzīvoja 21,8% no lauku teritoriju iedzīvotāju kopskaita, bet 14 lielajās lauku pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 – 17,1%.

Iedzīvotāju blīvums

Iedzīvotāju blīvums Latvijas laukos 2008. gada sākumā bija vidēji 11,7 cilv./km^2. Augstākais iedzīvotāju blīvums bija Rīgas rajona Stopiņu pagastā (170,5 cilv./km^2), bet zemākais – Ventspils rajona Ances pagastā un Saldus rajona Zvārdes pagastā – 90 reizes mazāks (1,9 cilv./km^2 katrā). Mazāks iedzīvotāju blīvums par 10 cilv./km^2 kopumā bija 249 Latvijas lauku pašvaldībās, bet iedzīvotāju blīvums virs 100 cilv./km^2 – 3 pašvaldībās (skat. 46. un 52. attēlu).

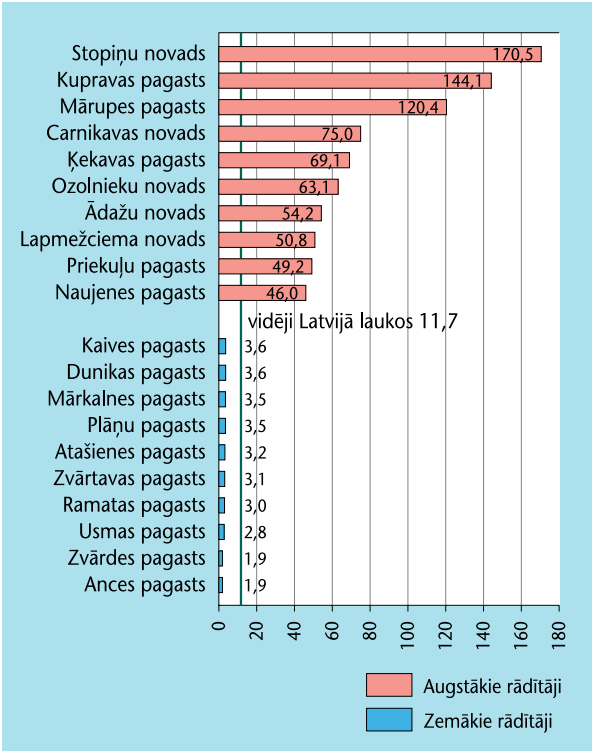

46. attēls. Iedzīvotāju blīvuma augstākie un zemākie rādītāji pagastos un lauku novados 2008. gada sākumā, cilv./km^2.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Latvijas laukos kopumā, līdzīgi kā valstī, pēdējos gados iedzīvotāju skaits samazinājās. No 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam lauku teritorijās iedzīvotāju skaits gan iedzīvotāju dabiskās kustības, gan migrācijas rezultātā samazinājās par 20,1 tūkst. jeb par 2,9%. 403 lauku pašvaldībās (90,6% no kopējā lauku pašvaldību skaita) iedzīvotāju skaits kopumā saruka par 40,1 tūkst., bet 42 lauku pašvaldībās (9,4% no kopējā lauku pašvaldību skaita) – tas kopumā palielinājās par 19,9 tūkst.

Iedzīvotājiem pievilcīgas bija lauku teritorijas Rīgas tuvumā. Absolūtajos skaitļos lielākais iedzīvotāju skaita palielinājums piecu gadu laikā tika novērots Rīgas rajona Mārupes pagastā – par 3,7 tūkst., Garkalnes novadā – par 2,4 tūkst., Ķekavas pagastā – par 2,3 tūkst., Stopiņu novadā – par 1,8 tūkst., Ādažu novadā un Olaines pagastā – par 1,7 tūkst. katrā, Babītes pagastā – par 1,5 tūkst., Carnikavas novadā – par 1,2 tūkst. Pārējās lauku pašvaldībās pieaugums bija robežās no 3 līdz 700 cilvēkiem. No lauku pašvaldībām, kas neatrodas Rīgas rajonā, jāmin Jelgavas rajona Ozolnieku novads, kurā iedzīvotāju skaits palielinājās par 674 cilvēkiem, Bauskas rajona Iecavas novads – pieaugums par 244 cilvēkiem un Tukuma rajona Lapmežciema novads – par 129 cilvēkiem.

Salīdzinājumā ar iedzīvotāju skaitu 2003. gada sākumā 2008. gada sākumā tas relatīvi bija palielinājies Garkalnes novadā – par 62,2%, Mārupes pagastā – par 41,4%, Olaines pagastā – par 31,4%. Bez Rīgas rajona pašvaldībām iedzīvotāju skaits manāmi palielinājās arī Rēzeknes rajona Ozolaines pagastā – par 9,6%, Jelgavas

rajona Ozolnieku novadā – par 9,0%, Tukuma rajona Sēmes pagastā – par 6,2% un Lapmežciema novadā – par 5,5%.

Apskatāmajā laika periodā vairāk nekā par 15% iedzīvotāju skaits samazinājās 26 lauku pašvaldībās, to skaitā vairāk nekā par 20% – 7 pagastos. Lielākais iedzīvotāju skaita relatīvais kritums tika novērots Alūksnes rajona Kalncempju pagastā – par 27,9%, Dobeles rajona Ukru pagastā – par 23,3% un Krāslavas rajona Ķepovas pagastā – par 23,1% (skat. 47. attēlu).

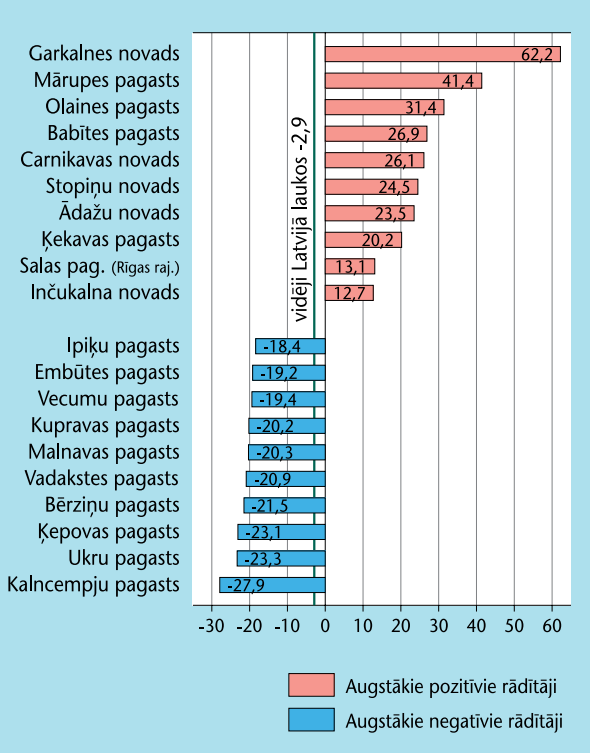

47. attēls. Lielākās iedzīvotāju skaita izmaiņas pagastos un lauku novados 2003.–2008. gada sākumā, %.

Iedzīvotāju skaita izmaiņu tempi Latvijas lauku teritoriju grupā nedaudz samazinājās – ja 2002.–2007. gadā iedzīvotāju skaits samazinājās par 3,1%, tad 2003.–2008. gadā – par 2,9%. Tomēr lauku teritoriju grupā iedzīvotāju skaits saruka straujāk nekā pilsētu grupā un vidēji valstī (attiecīgi 2,5% un 2,6% 2003.–2008. gadā).

Iedzīvotāju skaita izmaiņas vietējās pašvaldībās no 2003. līdz 2008. gada sākumam atainotas 54. attēlā.

Demogrāfiskā slodze

2008. gada sākumā lauku pašvaldību grupā demogrāfiskās slodzes līmenis bija 538,7 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Demogrāfiskās slodzes rādītāji laukos bija augstāki nekā pilsētās (518,0) un valstī kopumā (524,0). Salīdzinot ar 2003. gada sākumu, demogrāfiskās slodzes līmenis Latvijas laukos piecu gadu laikā samazinājās vidēji par 18,3%.

Laukos palielinājās pašvaldību skaits ar salīdzinoši zemu demogrāfisko slodzi, un samazinājās arī pašvaldību skaits ar augstu demogrāfisko slodzi.

2003. gada sākumā 5 pašvaldību teritorijās bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju skaits uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija mazāks par 500, bet 2008. gada sākumā šādas pašvaldības jau bija 82. Zems demogrāfiskās slodzes līmenis 2008. gada sākumā reģistrēts 20 Zemgales reģiona pašvaldībās, 18 – Vidzemes, 17 – Latgales, 15 – Kurzemes un 12 – Rīgas reģiona pašvaldībās. Viszemākie demogrāfiskās slodzes rādītāji pagastu grupā bija Bauskas rajona Gailīšu pagastā (385,2 iedzīvotāji līdz darbspējas vecumam un virs darbspējas vecuma uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem), Saldus rajona Saldus pagastā (401,2) un Aizkraukles rajona Sērenes pagastā (409,0).

2008. gada sākumā bija tikai 9 lauku pašvaldības, kurās uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 700 un vairāk bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, savukārt 2003. gada sākumā šādu teritoriju skaits bija 191, no tām 7 pašvaldībās demogrāfiskās slodzes līmenis bija robežās no 900 līdz 969. Starp pašvaldībām, kurās 2008. gada sākumā bija reģistrēts visaugstākais demogrāfiskās slodzes līmenis, 5 atrodas Latgales reģionā un pa divām – Vidzemes un Zemgales reģionā. Lielākā demogrāfiskā slodze bija Daugavpils rajona Ambeļu pagastā (765,7), Balvu rajona Kubulu pagastā (751,6) un Alūksnes rajona Liepnas pagastā (733,3, skat. 48. attēlu).

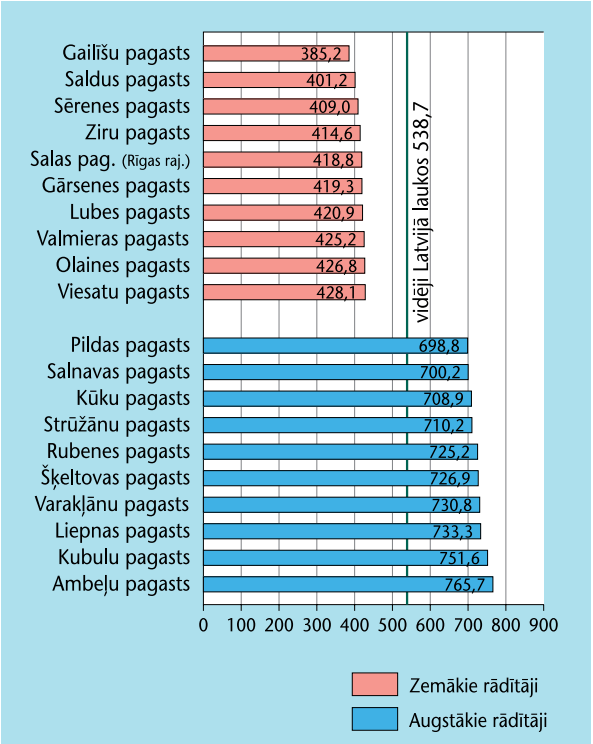

48. attēls. Demogrāfiskās slodzes augstākie un zemākie rādītāji pagastos un lauku novados 2008. gada sākumā.

Pārskata periodā demogrāfiskās slodzes līmenis samazinājās visās lauku pašvaldībās. Samazinājuma lielums bija robežās no 2 līdz 40%. Lielākais demogrāfiskās slodzes samazinājums novērots Talsu rajona Lubes pagastā – par 37,0%, Krāslavas rajona Bērziņu pagastā – par 36,5% un Liepājas rajona Embūtes pagastā – par 36,1%.

Demogrāfiskās slodzes rādītāji vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā atspoguļoti 55. attēlā.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi ir viens no galvenajiem pašvaldību ieņēmumu avotiem un raksturo tās finanšu kapacitāti. Jo lielāks šo nodokļu apjoms, jo spēcīgāka ir pašvaldības finanšu bāze, lielākas iespējas attīstībai un savu funkciju veikšanai. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu apjoms, rēķinot uz 1 iedzīvotāju, ir viens no rādītājiem, kas raksturo iedzīvotāju ienākumus un netieši arī labklājību.

Saskaņā ar aprēķiniem, kas veikti pēc Valsts kases datiem, lauku pašvaldību grupā vidējie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos 2007. gadā bija 202,4 Ls uz 1 iedzīvotāju – ievērojami mazāki nekā pilsētu pašvaldību grupā un valstī kopumā (attiecīgi 353,0 Ls un 308,7 Ls). Piecu gadu laikā vidējie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Latvijas laukos gan palielinājās trīs reizes – no 67,5 Ls 2003. gadā līdz 202,4 Ls 2007. gadā.

Augstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītāji bija Pierīgas pašvaldībās, kuru ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju nereti ievērojami pārsniedza Rīgas rādītājus. Šī situācija skaidrojama ar to, ka pašreizējā nodokļu sistēmā iedzīvotāju ienākumu nodokļa maksāšana pēc deklarētās dzīvesvietas izdevīgās pozīcijās nostāda pašvaldības, kurās ir vairāk iedzīvotāju, bet strādājošo pašu teritorijā ir salīdzinoši mazāk.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetos uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā Rīgas rajona Ķekavas pagastā (447,3 Ls), Garkalnes novadā (446,7 Ls) un Babītes pagastā (436,3 Ls) bija visaugstākie ne tikai lauku, bet arī visu pašvaldību grupā. Ķekavas pagasts pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos ieņēma pirmo vietu lauku teritoriju grupā arī 2003., 2004. un 2005. gadā (attiecīgi 183,9 Ls, 210,2 Ls un 235,8 Ls), un tikai 2006. gadā līderpozīcijās atradās Garkalnes novads (350,5 Ls). Bez Rīgas rajona lauku pašvaldībām augstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu rādītāji novēroti Ventspils rajona Užavas pagastā (340,8 Ls uz 1 iedzīvotāju), Cēsu rajona Priekuļu pagastā (327,3 Ls), Valmieras rajona Brenguļu pagastā (308,2 Ls) un Valmieras pagastā (307,4 Ls).

Mazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi raksturīgi pārsvarā Latgales reģiona pašvaldībām. Viszemākais rādītājs gan lauku, gan visu pašvaldību grupā 2007. gadā bija Daugavpils rajona Biķernieku pagastā – 53,8 Ls uz 1 iedzīvotāju. Kopumā lauku pašvaldību grupā ar viszemākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītājiem dominēja Krāslavas un Ludzas rajona pagasti. Zemi nodokļa ieņēmumi bija arī Alūksnes rajona Pededzes pagastā (61,6 Ls uz 1 iedzīvotāju), Balvu rajona Lazdulejas pagastā (73,7 Ls) un Madonas rajona Varakļānu pagastā (76,8 Ls, skat. 49. attēlu).

2007. gadā 361 lauku pašvaldībā (81,1% no lauku pašvaldību kopskaita) iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmuma apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos nesasniedza vidējo līmeni šajā teritoriju grupā. Šajā skaitā ietilpa 113 pašvaldības no Latgales reģiona, 89 – no Vidzemes reģiona, 65 – no Zemgales reģiona, 63 – no Kurzemes reģiona un 31 – no Rīgas reģiona.

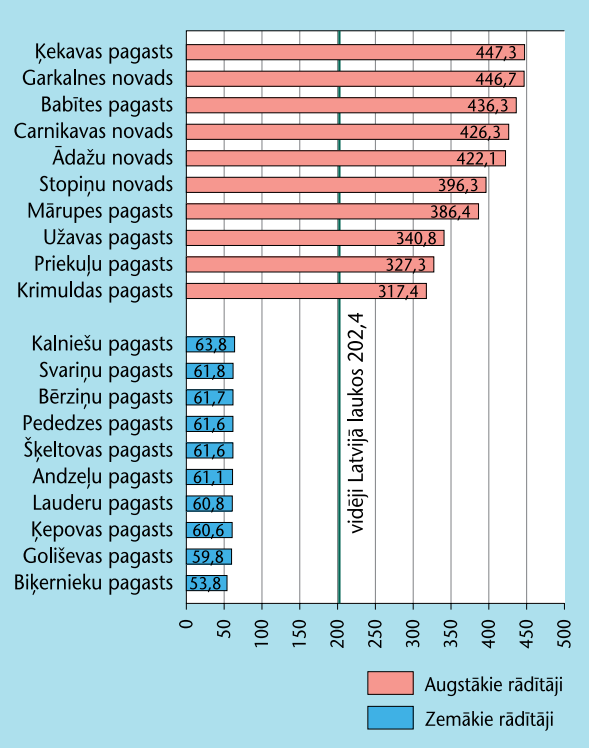

49. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos augstākie un zemākie rādītāji pagastos un lauku novados 2007. gadā, Ls.

To 84 lauku pašvaldību skaitā, kurās iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus raksturojošie rādītāji atradās virs vidējā līmeņa, lielākais pašvaldību skaits bija no Rīgas reģiona – 24, bet mazākais – no Latgales reģiona – 7. Relatīvi turīgāko lauku pašvaldību kopā bija arī 19 pašvaldības no Zemgales reģiona, 18 – no Vidzemes reģiona un 16 – no Kurzemes reģiona.

2007. gadā tikai vienā lauku pašvaldībā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos bija mazākas par 55 Ls, bet 2003. gadā šādas pašvaldības bija 278. Savukārt 90 lauku pašvaldībās 2007. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītājs pārsniedza 200 Ls uz 1 iedzīvotāju, bet 2003. gadā šis skaitlis netika sasniegts nevienā pašvaldībā.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos piecu gadu laikā palielinājās visās Latvijas lauku teritorijās. Pieauguma lielums bija intervālā no 35 Ls līdz 290 Ls, bet, izslēdzot svārstības un salīdzinot 2007. gadu ar 2003.–2006. gada vidējo rādītāju, pieaugums bija intervālā no 25 Ls līdz 225 Ls. Lielākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa pieaugums reģistrēts pašvaldībās, kurās bija augstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju, t.i., Rīgas rajona pagastos un lauku novados. Garkalnes novadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetā 2007. gadā, salīdzinot ar 2003. gadu, pieauga par 225,4 Ls, Babītes pagastā – par 218,0 Ls, Ādažu novadā – par 217,7 Ls, Carnikavas novadā – par 207,5 Ls. Bez Rīgas rajona pašvaldībām ievērojams nodokļa apjoma pieaugums uz 1 iedzīvotāju novērots arī Ventspils rajona Užavas pagastā – par 230,6 Ls, Valmieras rajona Brenguļu pagastā – par 179,7 Ls, Cēsu rajona Priekuļu pagastā – par 156,9 Ls, Jelgavas rajona Ozolnieku novadā – par 154,1 Ls.

Savukārt mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa pieaugums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos piecu gadu laikā bija Latgales reģiona lauku pašvaldībās, it īpaši Krāslavas un Ludzas rajonos. Ludzas rajona Goliševas pagastā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju palielinājās tikai par 24,7 Ls, bet Krāslavas rajona Svariņu pagastā – par 25,7 Ls.

Latvijas laukos lēnāk nekā pilsētās un valstī vidēji audzis labklājības līmenis. Lauku pašvaldību grupā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2003.–2007. gadā palielinājās vidēji par 134,9 Ls, bet pilsētu pašvaldību grupā – par 219,3 Ls un valstī vidēji – par 194,6 Ls.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju lauku pašvaldību grupā 2003. gadā atradās intervālā no 15,8 Ls līdz 183,9 Ls, bet 2007. gadā – no 53,8 Ls līdz 447,3 Ls. Mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos palielinājās 3,4 reizes, savukārt lielākais – 2,4 reizes. Rādītāju izmaiņu atšķirīgos tempus var uzlūkot kā teritoriju savstarpējo diferencēšanās pakāpi. Pārskata periodā atšķirības starp lielāko un mazāko rādītāju samazinājās no 11,6 reizēm 2003. gadā līdz 8,3 reizēm 2007. gadā, bet kopumā teritoriju diferenciācija iedzīvotāju ieņēmumu ziņā saglabājās augstā līmenī.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos vietējās pašvaldībās 2007. gadā redzams 56. attēlā, bet tā izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā – 57. attēlā.

Bezdarba līmenis

Lauku pašvaldību attīstību raksturošanai un salīdzināšanai ļoti nozīmīgs parametrs ir bezdarba līmenis. Jāņem vērā, ka rādītājs pilnībā neatspoguļo situāciju darba tirgū, jo aptver tikai reģistrētos bezdarbniekus. Bezdarbnieku skaitā nav iekļauti darba meklētāji, nav zināms arī slēptā bezdarba īpatsvars.

2008. gada sākumā reģistrētā bezdarba līmeņa vidējais rādītājs Latvijas laukos bija 4,4%, t.i., par 1,2 procentpunktiem augstāks nekā vidēji pilsētās (3,2%). Izdevumā apskatāmo piecu gadu laikā bezdarba līmenis Latvijas laukos samazinājās par 3,0 procentpunktiem.

Bezdarba līmeņa rādītāji lauku pašvaldībās 2008. gada sākumā svārstījās ļoti plašā intervālā – no 1,0% līdz 22,4%. Zemākais bezdarbs 1,0% līmenī bija reģistrēts Alūksnes rajona Jaunlaicenes pagastā un Gulbenes rajona Litenes pagastā, savukārt visaugstākais bezdarba līmenis (22,4%), kas 5 reizes pārsniedza Latvijas lauku vidējo rādītāju, bija Ludzas rajona Goliševas pagastā (skat. 50. attēlu).

2003. gada sākumā bezdarba līmenis bija zemāks par 3,0% 19 lauku pašvaldībās, 2008. gada sākumā tāds bija 133 lauku pašvaldībās. Tātad pašvaldību skaits ar zemu bezdarba līmeni šajā laika periodā palielinājās 7 reizes. Savukārt 4 reizes samazinājās pašvaldību skaits, kurās bezdarba līmenis pārsniedza 20%. 2003. gada sākumā bija 21 šāda lauku pašvaldība, bet 2008. gada sākumā – 5.

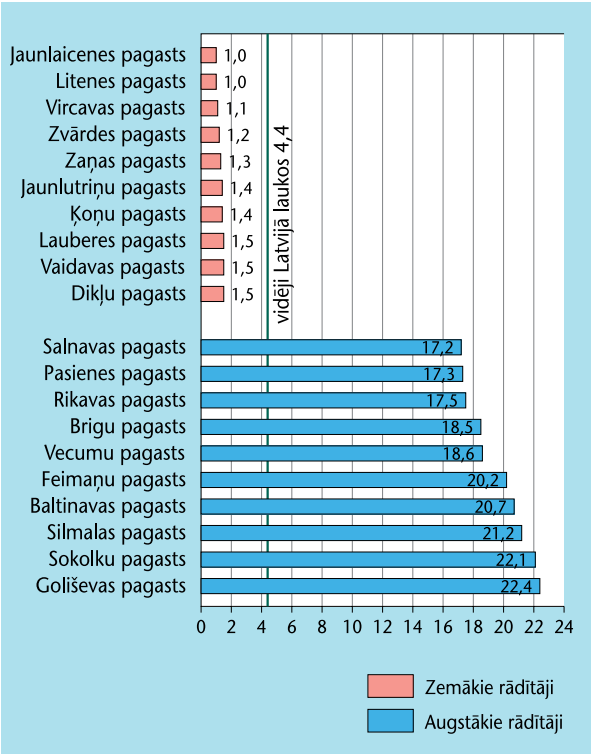

50. attēls. Bezdarba līmeņa augstākie un zemākie rādītāji pagastos un lauku novados 2008. gada sākumā, %.

Atsevišķos Latgales reģiona pagastos bija vienlaikus augstākie bezdarba līmeņa rādītāji un zemākās iemaksātās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos, (piemēram, Ludzas rajona Brigu pagastā un Rēzeknes rajona Sokolku pagastā).

Novērtējot bezdarba līmeņa izmaiņas 2008. gada sākumā pret vidējo rādītāju periodā no 2003. līdz 2007. gada sākumam un tādējādi izslēdzot rādītāju svārstības pa gadiem, var redzēt, ka bezdarba līmenis samazinājās 434 lauku pašvaldībās jeb 97,5% no to kopskaita – visbūtiskāk Rēzeknes rajona Kantinieku pagastā – par 13,5 procentpunktiem, Balvu rajona Kupravas pagastā – par 13,2 procentpunktiem un Krāslavas rajona Asūnes pagastā – par 12,2 procentpunktiem. Savukārt bezdarba pieaugums novērojams 11 lauku pašvaldībās – vislielākais Valmieras rajona Lodes pagastā – par 4,4 procentpunktiem, Ludzas rajona Rundēnu pagastā – par 3,0 procentpunktiem un Rēzeknes rajona Nagļu pagastā – par 2,7 procentpunktiem.

Apskatāmo piecu gadu laikā zemākais bezdarba līmeņa rādītājs samazinājās no 1,8% 2003. gada sākumā līdz 1,0% 2008. gada sākumā, bet augstākais – attiecīgi no 33,5% līdz 22,4%. Atšķirība starp zemāko un augstāko bezdarba līmeņa rādītāju palielinājās attiecīgi no 18,6 reizēm līdz 22,4 reizēm.

Latvijas mazo pašvaldību situācijā bezdarba līmeņa rādītāji ir jutīgi pat pret nelielām uzņēmējdarbības aktivitātes izmaiņām savā teritorijā vai tās apkārtnē. Bezdarba rādītājus ietekmē arī iedzīvotāju migrācijas plūsmas, tāpat nozīme ir arī izmaiņām Nodarbinātības valsts aģentūras bezdarbnieku reģistrēšanas procesā, proti, cik aktīvi darba meklētāji reģistrējas aģentūrā. Bezdarba situāciju laukos pozitīvi ietekmē arī to atrašanās lielo pilsētu tuvumā.

Bezdarba līmenis vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā attēlots 58. attēlā, bet tā izmaiņas 2008. gada sākumā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2007. gada sākumā – 59. attēlā.

Krasākās teritoriālās atšķirības pēc attīstības pamatrādītājiem Latvijas lauku pašvaldību teritorijās pēc 2007. gada un 2008. gada sākuma datiem apspoguļotas 59. tabulā.

Rādītājs	Rādītāja skaitliskā nozīme Labākais	Vājākais	Atšķirība reizēs
Bezdarba līmenis 2008. g. sākumā, %	Jaunlaicenes pag. 1,0	Goliševas pag. 22,4	22,4
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju 2007. g., Ls	Ķekavas pag. 447,3	Biķernieku pag. 53,8	8,3
Demogrāfiskās slodzes līmenis 2008. g. sākumā	Gaiļīšu pag. 385,2	Ambeļu pag. 765,7	2,0
Iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. līdz 2008. g. sākumam, %	Garkalnes nov. 62,2	Kalncempju pag. -27,9	neaprēķina
Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2 2008. g. sākumā	Stopiņu nov. 170,5	Ances pag. 1,9	89,7
Zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. g. sākumā, Ls/ha	Mārupes pag. 2535	Nagļu pag. 48	52,8

59. tabula. Teritoriālās atšķirības Latvijas pagastos un lauku novados 2007. gadā un 2008. gada sākumā.

Ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistikas vienības

2007. gadā pagastu un lauku novadu grupā bija 41 920 tirgus sektora statistiskās vienības – 32,5% no to kopskaita valstī. Lauku pašvaldību grupā 2007. gadā darbojās 1371 individuālais komersants, 7669 komercsabiedrības, 12 356 zemnieku un zvejnieku saimniecības un 20 524 pašnodarbinātas personas. Pēc īpatsvara statistikas vienību kopskaitā lauku pašvaldību grupā lielāko daļu veidoja pašnodarbinātas personas – 49,0%, kam sekoja zemnieku un zvejnieku saimniecības – 29,5%, komercsabiedrības – 18,3% un individuālie komersanti – 3,3%. Individuālo komersantu un komercsabiedrību īpatsvars lauku pašvaldību grupā (21,6%) bija būtiski mazāks nekā pilsētu pašvaldību grupā (66,4%) un valstī kopumā (51,8%, skat. 56. tabulu).

Pēc nodarbināto skaita Latvijas laukos 2007. gadā darbojās 7003 mikrouzņēmumi, 1725 mazie uzņēmumi, 320 vidējie uzņēmumi un 40 lielie uzņēmumi* (skat. 57. tabulu).

Latvijas lauku pašvaldību grupā 2007. gadā uz 1000 iedzīvotājiem bija vidēji 62,8 ekonomiski aktīvās tirgus sektora statistiskas vienības – lielāks skaits nekā vidēji valstī (56,8) un pilsētu pašvaldību grupā (54,3), to ietekmē lielais zemnieku un zvejnieku saimniecību skaits lauku pašvaldībās. Savukārt individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem pagastos un lauku novados – 13,6 – bija būtiski mazāks nekā vidēji valstī (29,4) un pilsētu pašvaldību grupā (36,0), bet tieši tiem ir nozīmīga loma valsts IKP radīšanā.

Tirgus sektora statistikas vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2007. gadā, salīdzinot ar 2006. gadu, lauku pašvaldību grupā palielinājās no 60,1 līdz 62,8, bet individuālo komersantu un komercsabiedrību skaits – no 11,8 līdz 13,6.

Pēc CSP darbaspēka apsekojuma datiem,* 2007. gadā Latvijas laukos bija nodarbināti 331,4 tūkstoši iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem jeb 29,6% no attiecīgā vecuma nodarbinātajiem visā valstī. Apskatāmo piecu gadu laikā lauku pašvaldību grupā nodarbināto skaits palielinājās par 28,9 tūkstošiem jeb par 9,6%, bet nodarbinātības līmenis pieauga no 53,7% līdz 58,2% (vidēji valstī attiecīgi no 55,4% līdz 62,0%).

Teritorijas attīstības indekss

Lauku teritoriju attīstības indeksu veido seši komponenti.**

Pēc 2007. gada datiem lauku teritoriju rangu tabulas pirmajā piecdesmitniekā iekļuva 20 pašvaldības no Rīgas reģiona, 17 – no Zemgales reģiona, 6 – no Vidzemes reģiona, 5 – no Kurzemes reģiona un 2 – no Latgales reģiona (skatīt 1. pielikumu). Pirmās deviņas vietas ieņēma Rīgas rajona pagasti un lauku novadi – galvaspilsētas tuvumā esošās spēcīgās pašvaldības sasniedza visaugstākās attīstības indeksa vērtības. Stopiņu novads (attīstības indeksa vērtība 3,851) un Mārupes pagasts (3,663) bija pašvaldības, kurām teritorijas attīstības indeksa vērtība pārsniedza skaitli 3. Mārupes pagastā kā noteicošais pamatrādītājs attīstības indeksā bija augstā zemes vidējā kadastrālā vērtība, bet Stopiņu novadā – augstais iedzīvotāju blīvums. Zemes vidējā kadastrālā vērtība Mārupes pagastā 18 reizes pārsniedza vidējo rādītāju lauku pašvaldību grupā, bet iedzīvotāju blīvums Stopiņu novadā 15 reizes pārsniedza vidējo iedzīvotāju blīvumu lauku pašvaldībās. Zemes vidējā kadastrālā vērtība bija noteicošais rādītājs attīstības indeksā arī vairākās citās Rīgas rajona pašvaldībās – Carnikavas novadā, Ādažu novadā, Garkalnes novadā un Babītes pagastā.

Pēc 2007. gada datiem rangu tabulas desmitajā vietā ierindojās Jelgavas rajona Ozolnieku novads ar attīstības indeksa vērtību 1,185, kuru visvairāk ietekmēja relatīvi augstais iedzīvotāju blīvums un iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju. Šie rādītāji būtiski pārsniedza vidējo vērtību lauku pašvaldību grupā. Divi

* *Atbilstoši nodarbināto skaitam individuālie komersanti un komercsabiedrības tiek iedalītas četrās lieluma grupās: lielās – ar nodarbināto skaitu lielāku par 249, vidējās – ar nodarbināto skaitu no 50 līdz 249, mazās – ar nodarbināto skaitu no 10 līdz 49 un mikro – ar nodarbināto skaitu vienādu vai mazāku par 9.*

* *Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2003. gadā. Rīga, CSP, 2004. Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji 2007. gadā, Rīga, CSP, 2008.*

** *Pagastu un lauku novadu attīstības indeksa aprēķināšanai izmantoti šādi rādītāji: bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos, demogrāfiskās slodzes līmenis, iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā, zemes vidējā kadastrālā vērtība un iedzīvotāju blīvums.*

Latgales reģiona pagasti rangu tabulas pirmajā piecdesmitā iekļuva galvenokārt, pateicoties zemākam bezdarba līmenim nekā vidēji lauku grupā (Daugavpils rajona Naujenes pagasts) un augstam iedzīvotāju blīvumam (Balvu rajona Kupravas pagasts).

Rangu tabulas piecdesmit vājāko pašvaldību grupā atradās 46 lauku teritorijas no Latgales reģiona, 3 – no Vidzemes reģiona (Madonas rajona Murmastienes pagasts un Varakļānu pagasts, Alūksnes rajona Pededzes pagasts) un viena pašvaldība no Zemgales reģiona (Jēkabpils rajona Rubenes pagasts). Šajā grupā nav nevienas Rīgas un Kurzemes reģiona lauku pašvaldības. Pēdējo vietu pēc 2007. gada datiem rangu tabulā, tāpat kā iepriekšējos gados, ieņēma Balvu rajona Baltinavas pagasts (attīstības indeksa vērtība – 1,974).

Piecu gadu laikā – no 2003. līdz 2007. gadam – būtisks pozitīvs pagrieziens notika 17 lauku pašvaldību attīstībā, kurām attīstības indeksa vērtība mainījās no negatīvas uz pozitīvu, savukārt 21 lauku pašvaldības attīstībā notika pavērsiens pretējā virzienā, proti, attīstības indeksa vērtība mainījās no pozitīvas uz negatīvu. Ar dažādām izmaiņām 124 pašvaldības saglabāja attīstības indeksa pozitīvu vērtību, bet 283 pašvaldības – negatīvu.

Kā spilgtākie izaugsmes piemēri lauku pašvaldību vidū jāmin Valmieras rajona Dikļu pagasts (pakāpās rangu tabulā no 251. vietas 2003. gadā uz 93. vietu 2007. gadā), Jēkabpils rajona Gārsenes pagasts (no 255. uz 109. vietu) un Dobeles rajona Īles pagasts (no 249. uz 137. vietu). Savukārt rangu tabulā pretējā virzienā visbūtiskāk pārvietojās Ventspils rajona Zlēku pagasts (no 105. vietas 2003. gadā uz 290. vietu 2007. gadā), Talsu rajona Virbu pagasts (no 48. uz 156. vietu) un Saldus rajona Ezeres pagasts (no 85. uz 186. vietu).

Pēc 2007. gada datiem ar pozitīvu attīstības indeksu bija 141 pašvaldības teritorija, ar negatīvu – 304. Atkarībā no tā, vai pamatrādītāju vērtība pārsniedza vai nesasniedza vidējos rādītāju lielumus lauku teritoriju grupā, attīstības indeksu veidoja attiecīgi vai nu pozitīvi, vai negatīvi komponenti. Lai atspoguļotu attīstības nevienmērību, pagasti un lauku novadi sakārtoti trīs grupās, ņemot vērā attīstības indeksa komponentu algebrisko zīmi.

32 pagastos un lauku novados visi seši attīstības pamatrādītāji pārsniedza vidējo rādītāju lauku pašvaldību grupā, līdz ar to visi attīstības indeksa komponenti bija pozitīvi. Šajā grupā iekļuva 18 pašvaldības no Rīgas reģiona, 7 – no Zemgales reģiona, 5 – no Kurzemes reģiona, 2 – no Vidzemes reģiona, bet nav pārstāvēta neviena Latgales reģiona pašvaldība.

88 pagastos un lauku novados visi attīstības indeksa komponenti bija negatīvi. Šo pašvaldību attīstības pamatrādītāju vērtības atradās zem lauku pašvaldību grupas vidējā līmeņa. Šajā kopā nav pašvaldības no Rīgas reģiona, bet ir 61 pašvaldība no Latgales reģiona, 17 – no Vidzemes reģiona, 6 – no Zemgales reģiona un 4 – no Kurzemes reģiona.

Lielāko grupu veido lauku pašvaldības, kurās attīstības indeksa komponenti satur gan pozitīvas, gan negatīvas vērtības.

Attiecībā pret konkrēta rādītāja vidējo vērtību, 7,2% lauku pašvaldību visi attīstības indeksa komponenti bija ar pozitīvu zīmi, 19,8% – visi attīstības indeksa komponenti bija negatīvi, bet 73,0% pašvaldībās attīstības indeksu veidoja komponenti ar dažādām algebriskajām zīmēm.

Analīze rāda, ka mazās pašvaldībās sociālekonomiskās attīstības līmenis ir zemāks, bet lielajās tas ir relatīvi augstāks. Piemēram, lauku pašvaldībās, kurās dzīvo līdz 1000 iedzīvotājiem, vidējais teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem ir -0,528, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 2000 tas ir -0,221, bet visās pašvaldību grupās ar iedzīvotāju skaitu virs 2000 attīstības indekss ir ar pozitīvu vērtību, un visaugstākais tas ir tieši vislielākajās lauku pašvaldībās, kurās dzīvo vairāk nekā 5000 iedzīvotāju (1,627). 51. attēlā uzskatāmi redzama izteiktā kopsakarība starp iedzīvotāju skaitu un teritorijas attīstības indeksu.

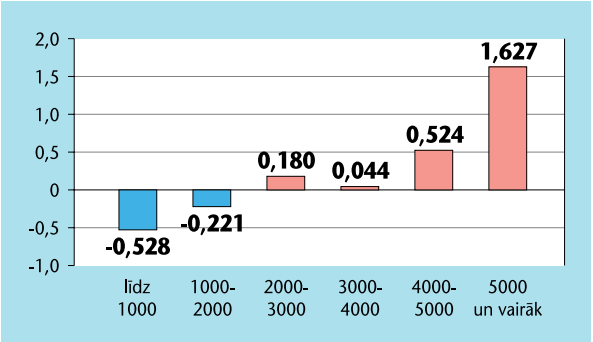

51. attēls. Lauku pašvaldību iedzīvotāju skaita un teritorijas attīstības indeksa sakarības 2007. gadā.

Lai noteiktu teritorijas attīstības līmeņa kvalitatīvo novērtējumu, pagasti un lauku novadi sadalīti pa attīstības indeksa grupām. 60. tabulā redzams, ka vislielākie skaitļi un visaugstākie procenti ir centrālajos intervālos. Lauku teritoriju sadalījums pēc attīstības indeksa jūtami atšķiras no normālā sadalījuma – normālais sadalījums ir precīzi simetrisks. Latvijas pagastos un lauku novados biežāk sastopamas teritorijas ar lielām pozitīvām vērtībām, retāk – ar lielām negatīvām vērtībām. Lai to kompensētu, teritoriju skaits, kurās attīstības indekss ir negatīvs, ir lielāks nekā teritoriju ar pozitīvu attīstības indeksu skaits.

Lauku pašvaldību attīstības kvalitatīvs vērtējums	Attīstības indeksa vērtējums	Lauku pašvaldību skaits	īpatsvars
Ekstremāls	3,0 un vairāk	2	0,4
Ļoti labs	2,0 - 3,0	5	1,1
Labs	1,0 - 2,0	4	0,9
Samērā labs	0,5 - 1,0	23	5,2
Nedaudz pozitīvs	0 - 0,5	107	24,0
Nedaudz negatīvs	0 - -0,5	172	38,7
Diezgan slikts	-0,5 - -1,0	87	19,6
Slikts	-1,0 - -2,0	47	10,1

60. tabula. Lauku pašvaldību grupējums pēc attīstības indeksa 2007. gadā.

Sadalot lauku pašvaldību teritorijas pa attīstības grupām plānošanas reģionu ietvaros, var redzēt, ka visvairāk teritoriju ar negatīvo kvalitatīvo vērtējumu koncentrējas Latgales reģionā, tālāk seko Vidzemes reģions, Kurzemes reģions, Zemgales reģions, bet Rīgas reģionā šādu teritoriju ir vismazāk. Savukārt Rīgas reģionā ir visvairāk teritoriju ar pozitīvu kvalitatīvo vērtējumu, bet vismazākais to skaits ir Latgales reģionā (skat. 61. tabulu).

Lauku grupas pašvaldību attīstības indeksa vērtības un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem redzams izdevuma 1. pielikumā, attīstības pamatrādītāju vērtības 2007. gadā un 2008. gada sākumā – 2. pielikumā, attīstības indekss pēc 2007. gada datiem – 62. attēlā, bet attīstības indeksa izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā – 63. attēlā.

Lauku pašvaldību attīstības kvalitatīvs vērtējums	Attīstības indeksa vērtējums	Rīgas reģions	Vidzemes reģions	Kurzemes reģions	Zemgales reģions	Latgales reģions
Ekstremāls	3,0 un vairāk	2	-	-	-	-
Ļoti labs	2,0 - 3,0	5	-	-	-	-
Labs	1,0 - 2,0	2	-	1	1	-
Samērā labs	0,5 - 1,0	8	3	1	10	1
Nedaudz pozitīvs	0 - 0,5	22	28	23	29	5
Nedaudz negatīvs	0 - -0,5	15	56	47	38	16
Diezgan slikts	-0,5 - -1,0	1	16	9	5	56
Slikts	-1,0 - -2,0	-	2	-	1	42
Lauku pašvaldību skaits kopā		**55**	**105**	**81**	**84**	**120**

61. tabula. Lauku pašvaldību grupējums pēc attīstības indeksa vērtības plānošanas reģionos 2007. gadā.

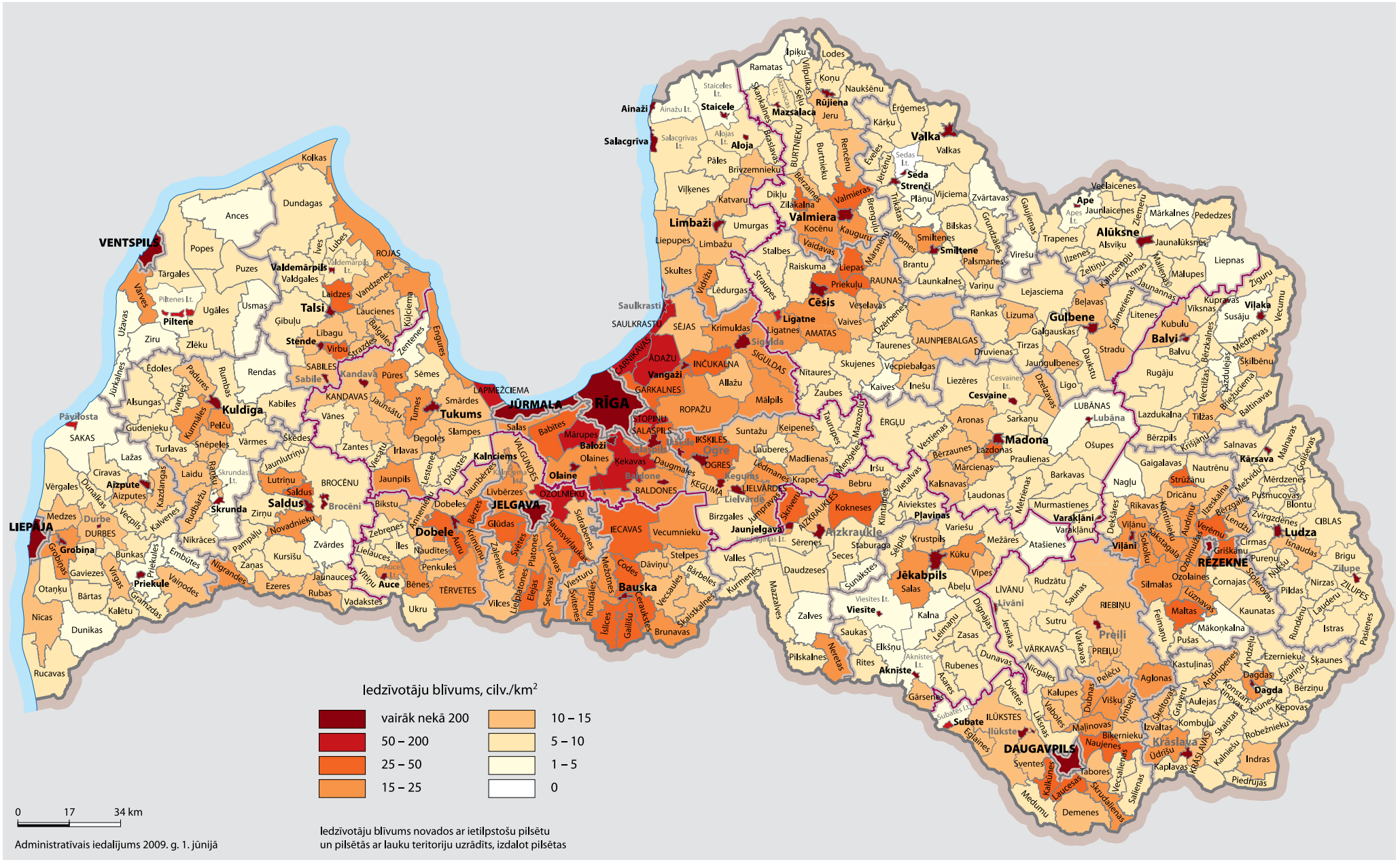

52. attēls. Iedzīvotāju blīvums vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā.

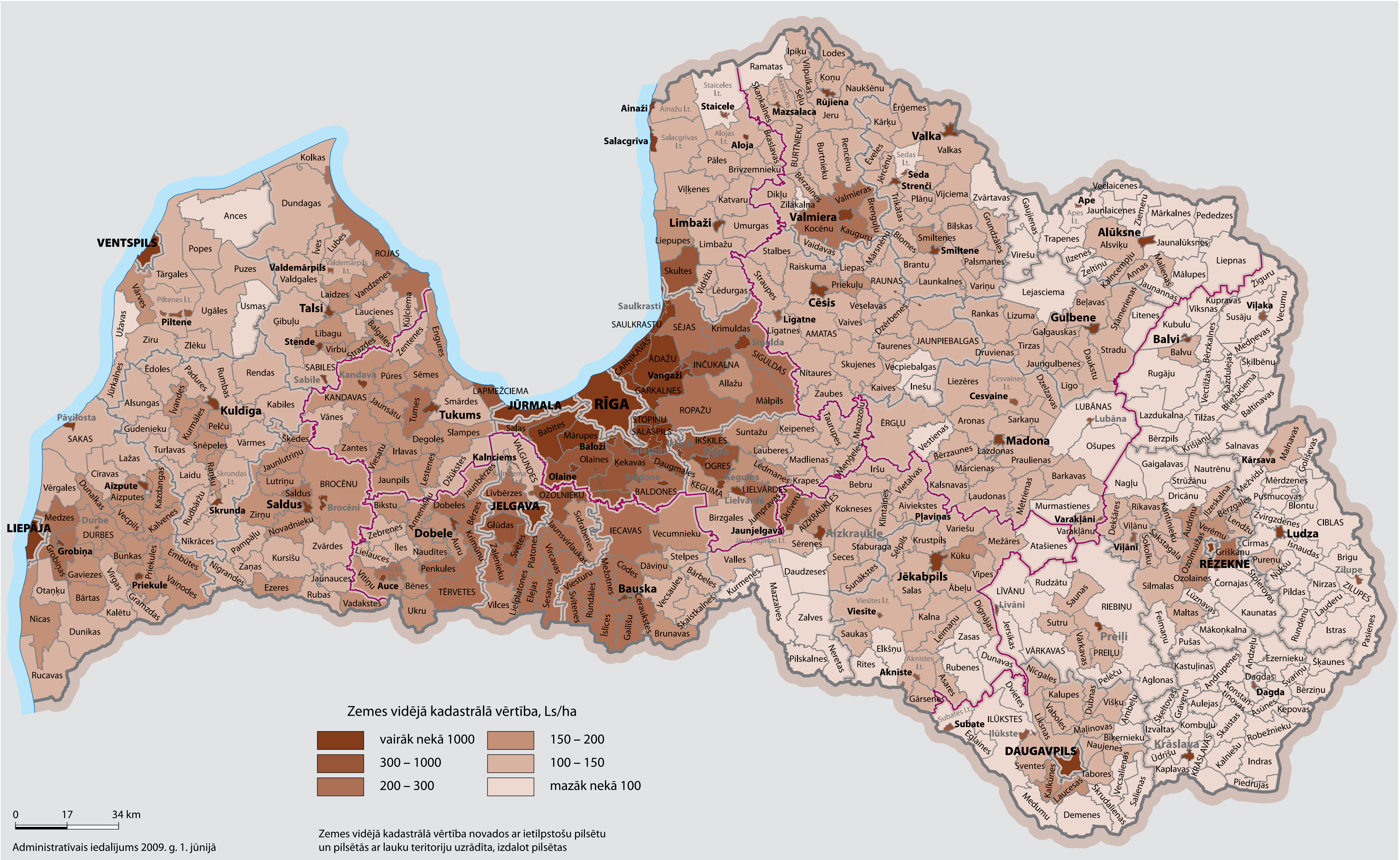

53. attēls. *Zemes vidējā kadastrālā vērtība vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā.*

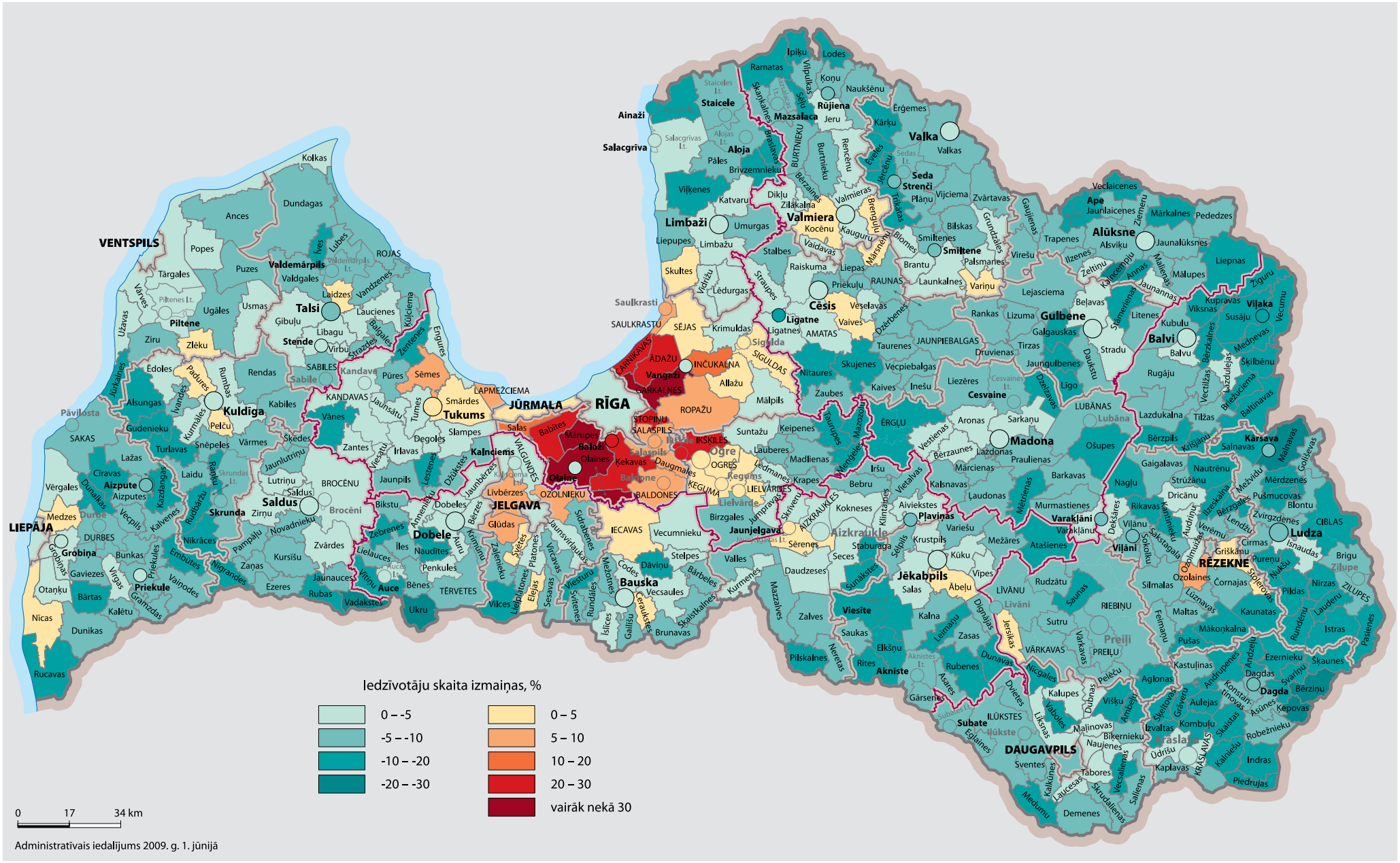

54. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas vietējās pašvaldībās no 2003. līdz 2008. gada sākumam.

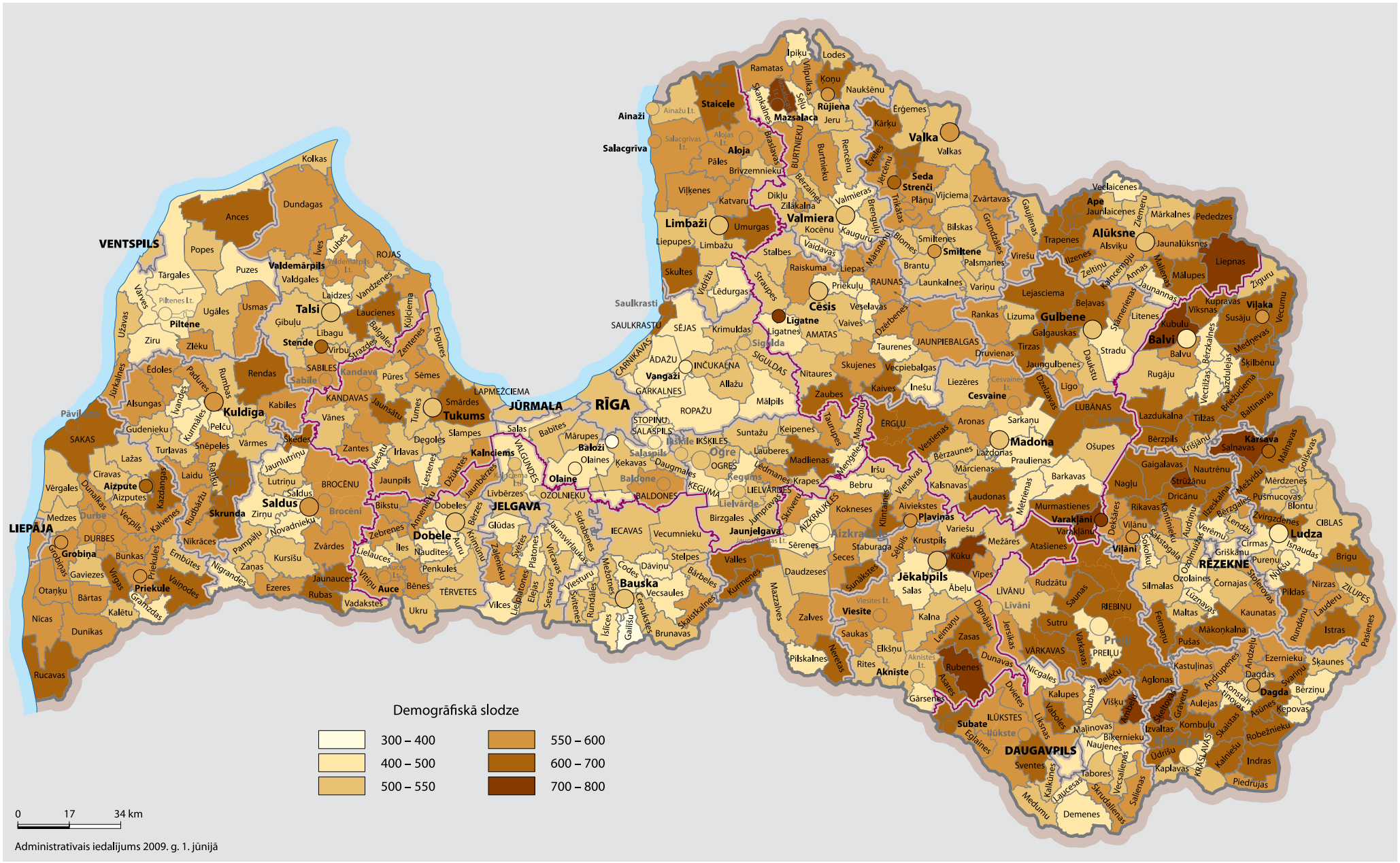

55. attēls. *Demogrāfiskās slodzes līmenis vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā.*

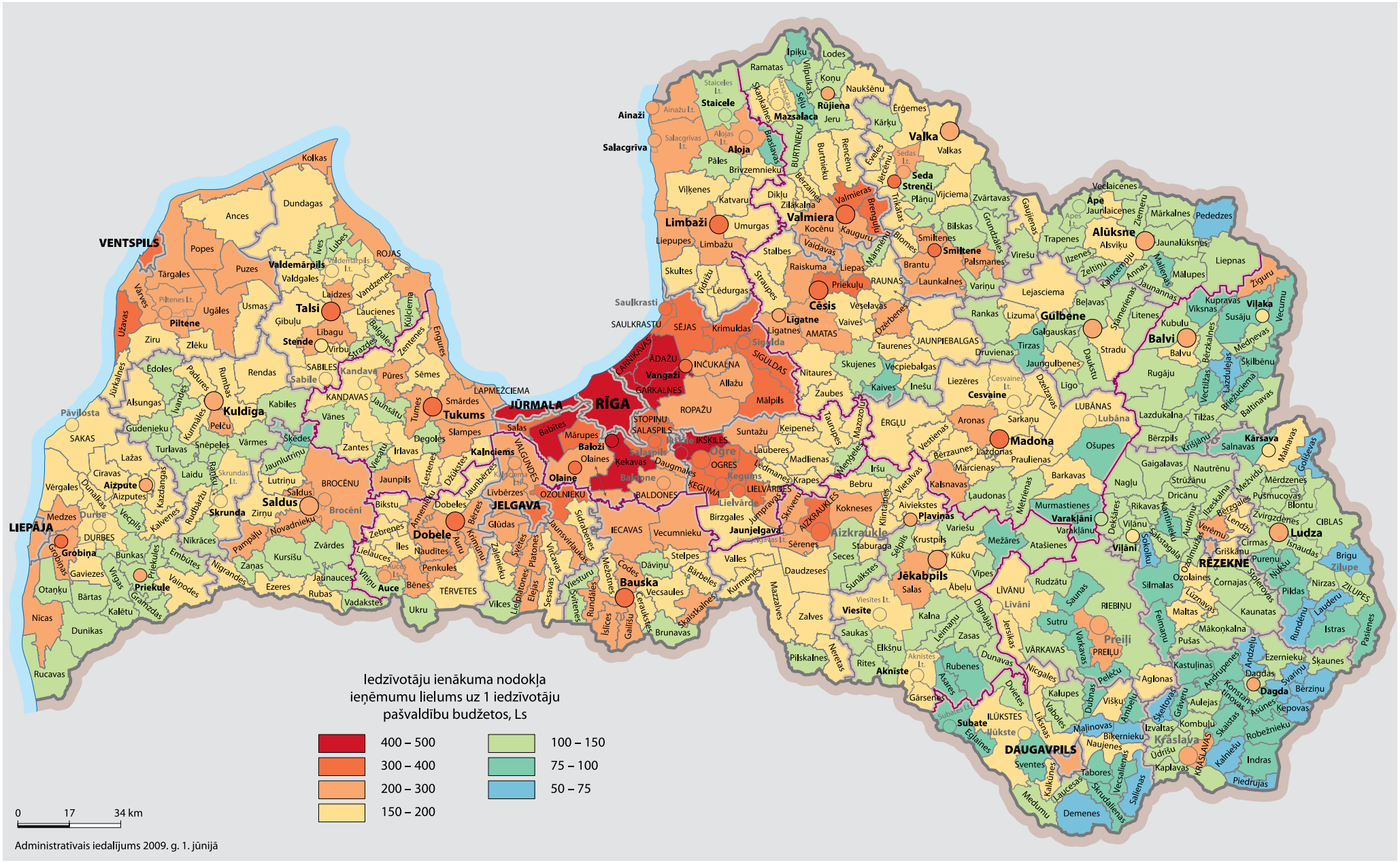

56. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos vietējās pašvaldībās 2007. gadā.

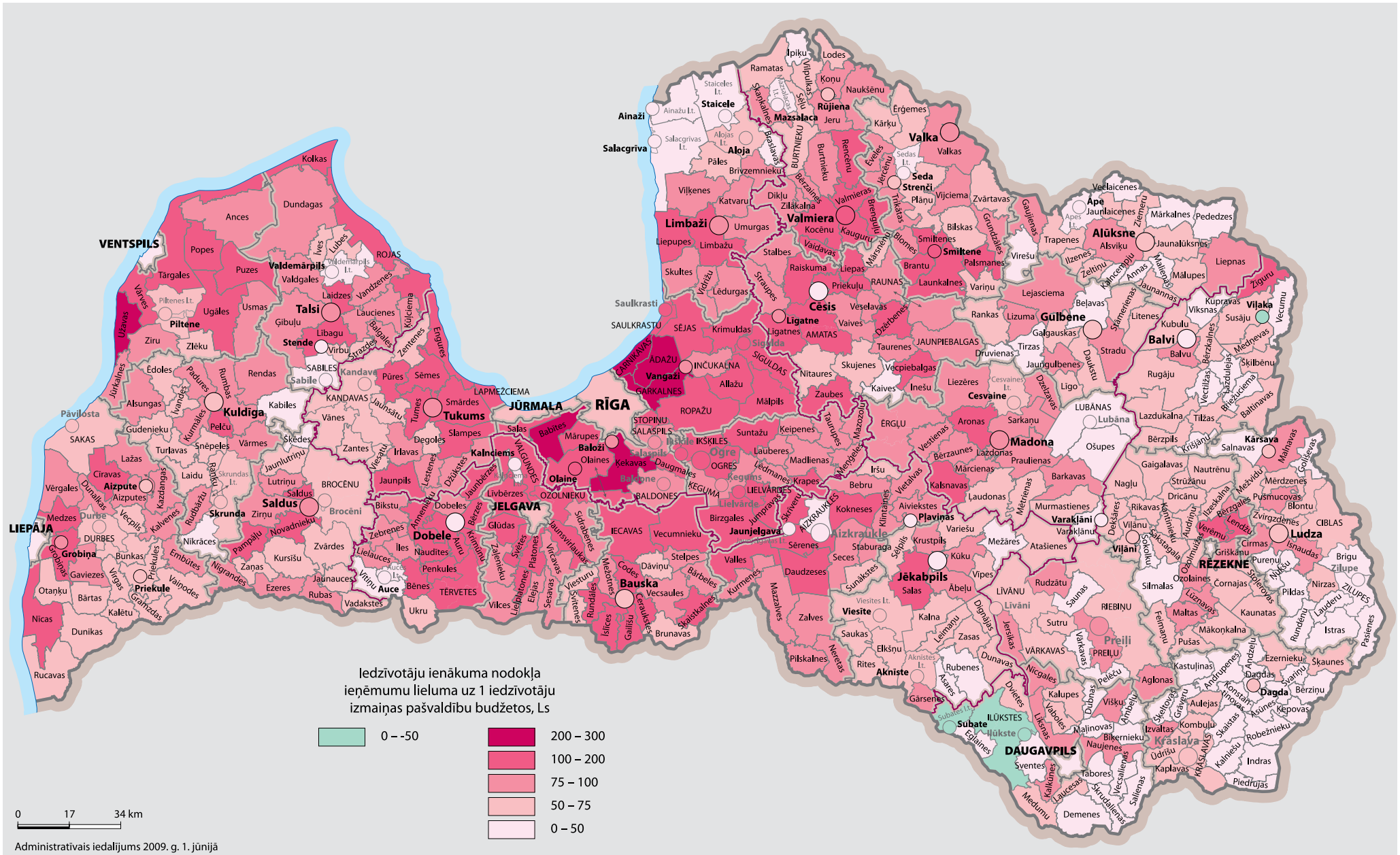

57. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lieluma uz 1 iedzīvotāju izmaiņas vietējo pašvaldību budžetos 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā.

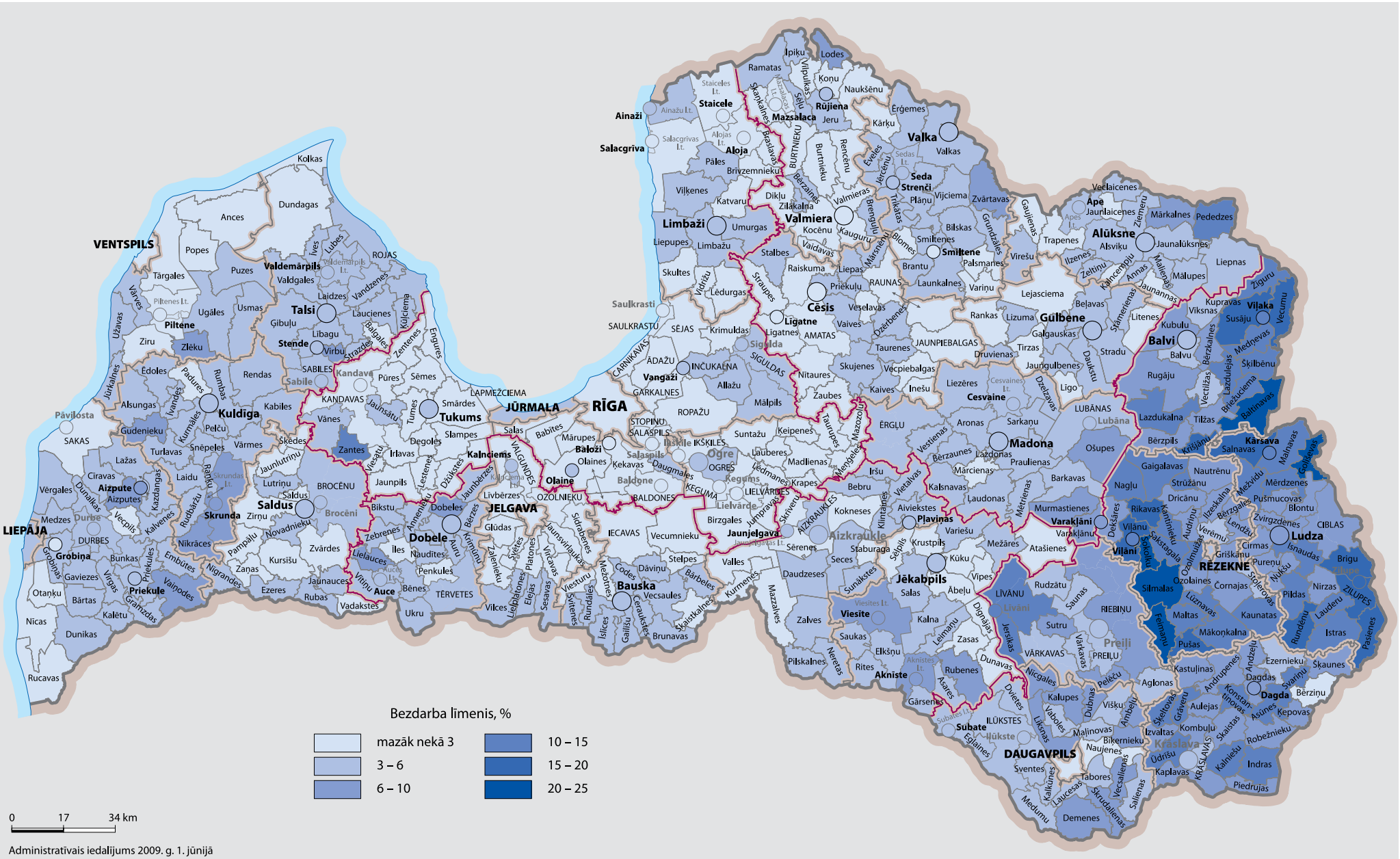

58. attēls. Bezdarba līmenis vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā.

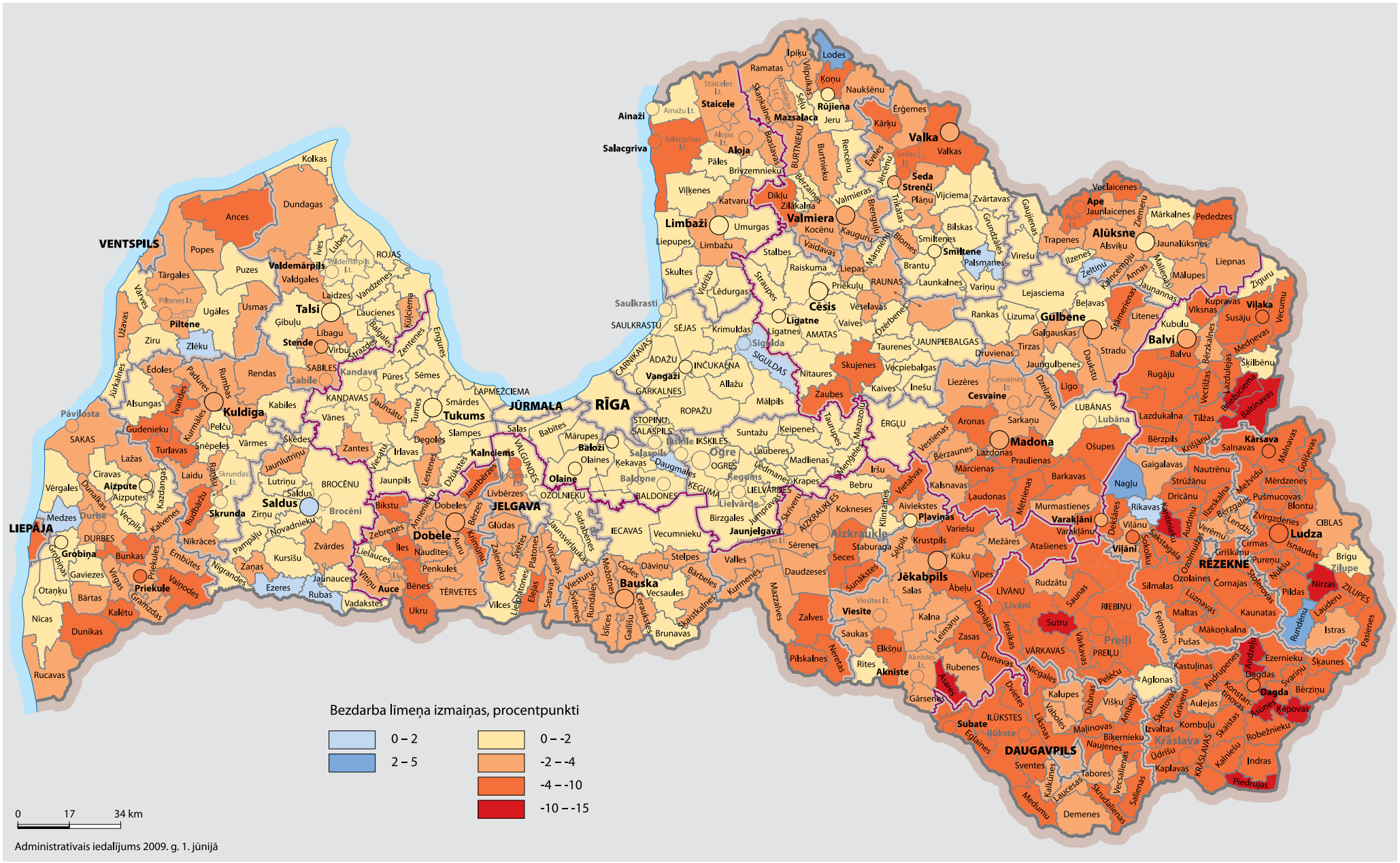

59. attēls. Bezdarba līmeņa izmaiņas vietējās pašvaldībās 2008. gada sākumā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2007. gada sākumā.

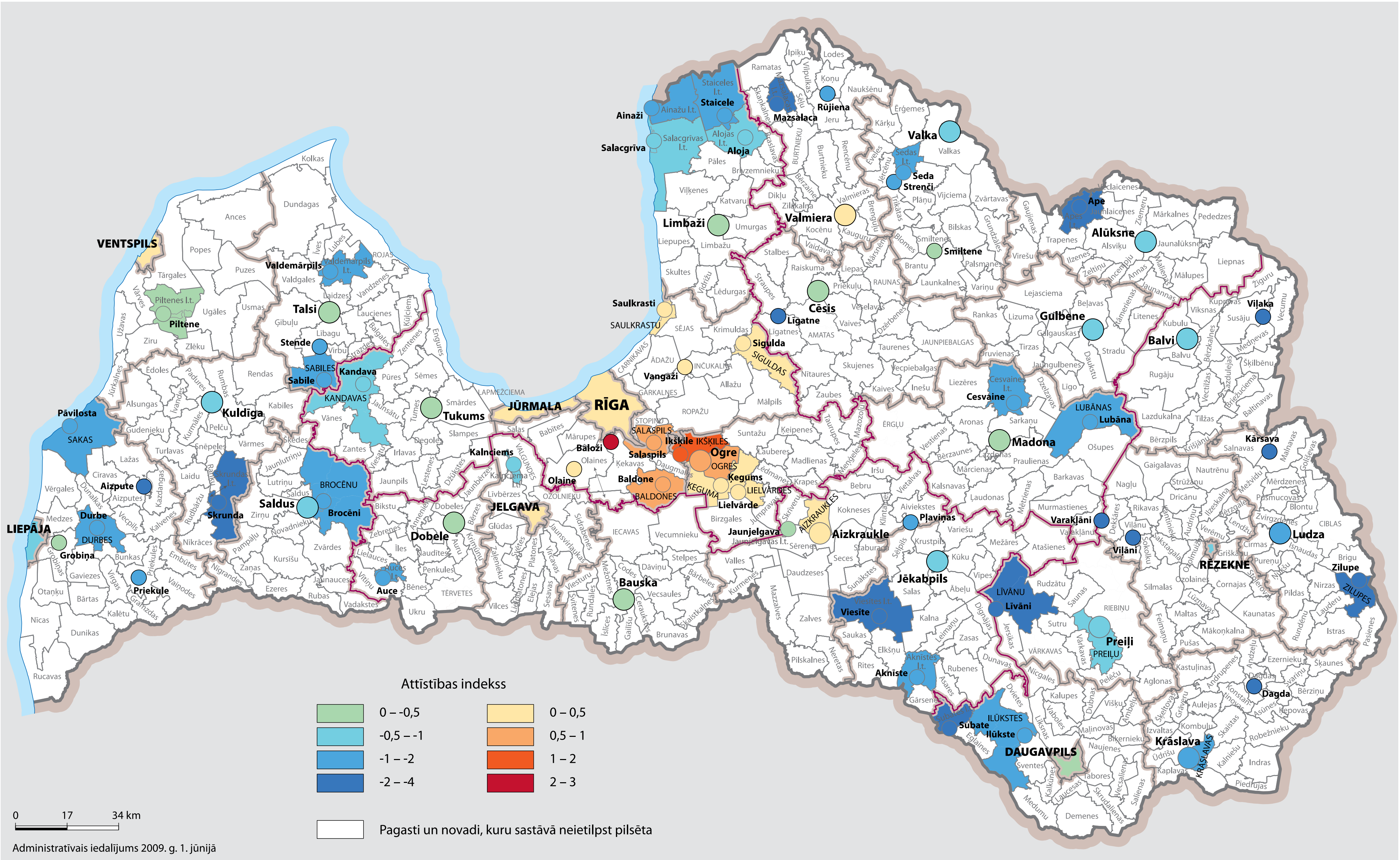

60. attēls. Pilsētu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

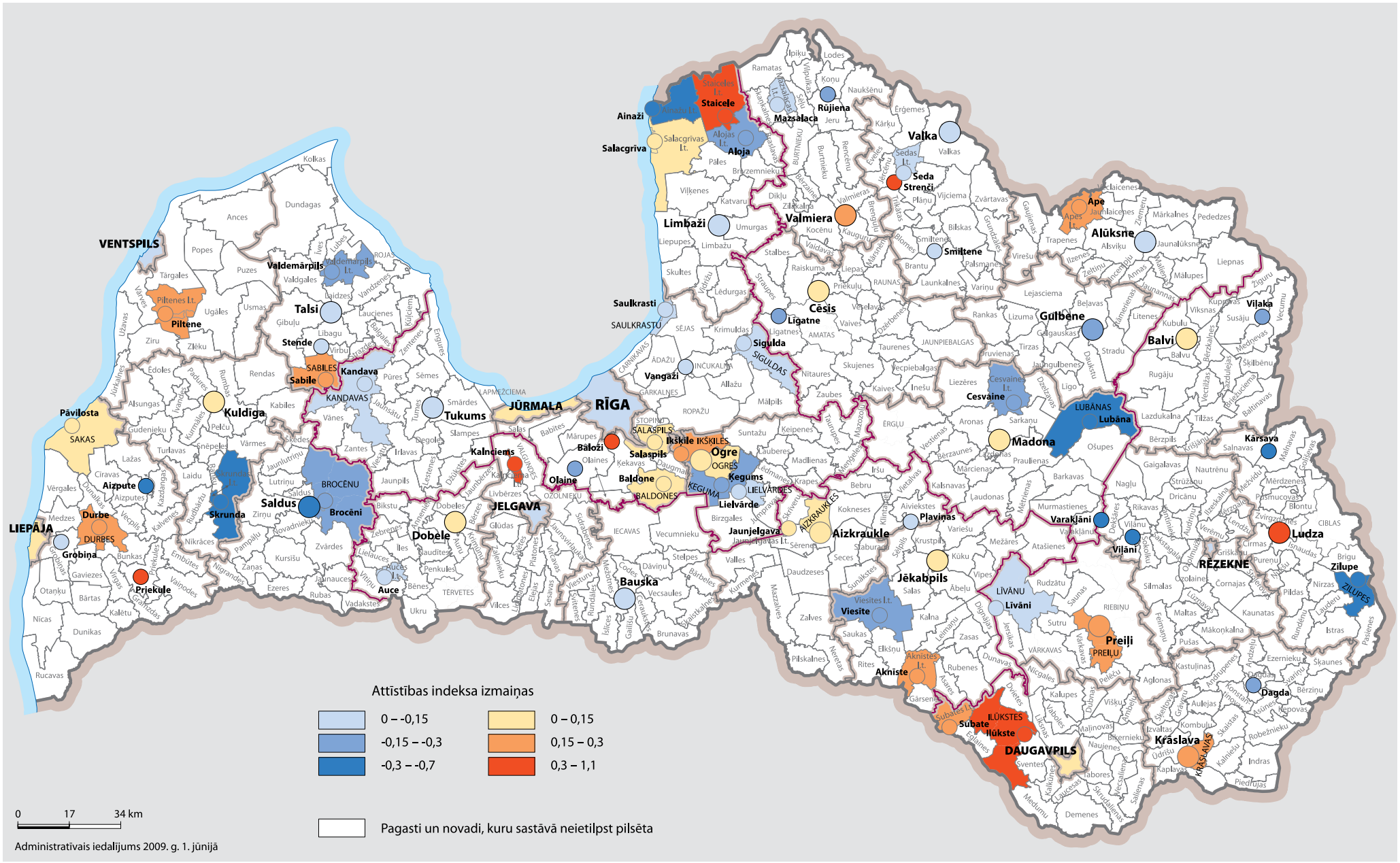

61. attēls. Pilsētu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indeksa izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā.

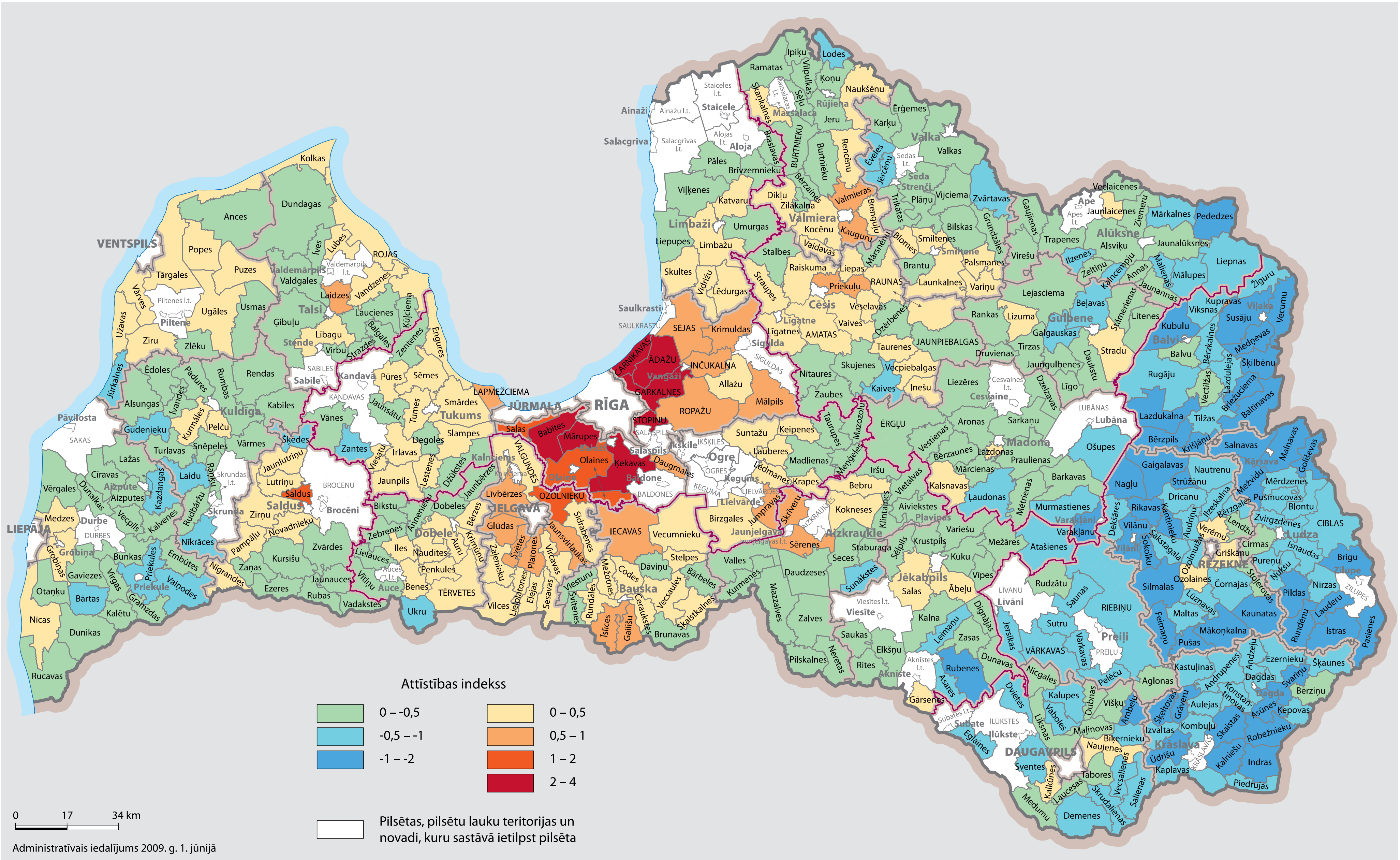

62. attēls. Pagastu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

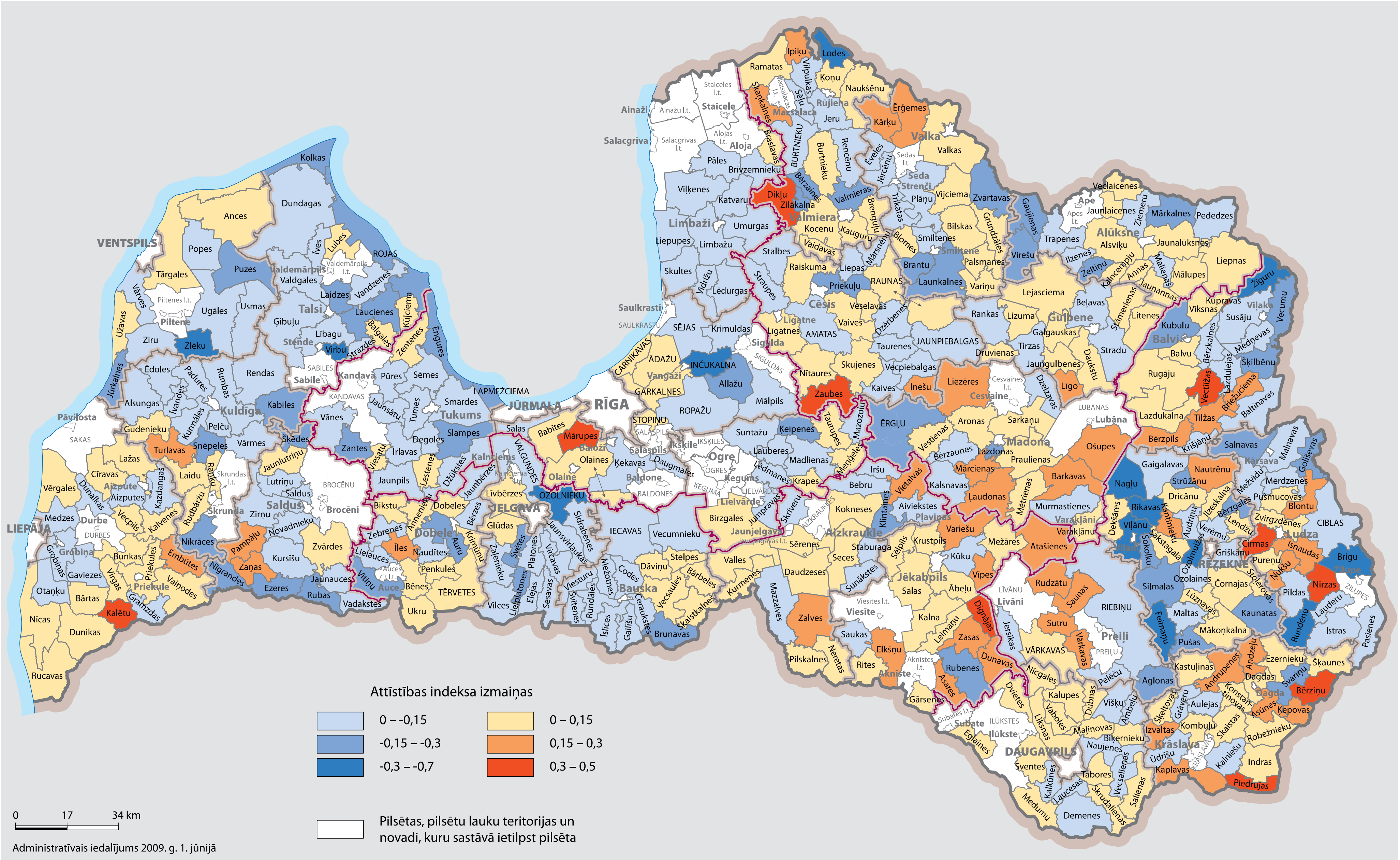

63. attēls. Pagastu grupas pašvaldību teritoriju attīstības indeksa izmaiņas 2007. gadā attiecībā pret vidējo rādītāju 2003.–2006. gadā.

VI. PAŠVALDĪBU TERITORIJU RAKSTUROJUMS PLĀNOŠANAS REĢIONU IETVAROS

Attīstības indekss katra plānošanas reģiona pašvaldību teritorijām kā atsevišķai teritoriju grupai aprēķināts piekto reizi. Šis attīstības indekss papildina, bet neaizstāj teritoriju attīstības vispārējo jeb gada indeksu*, kas aprēķināts viendabīgām teritoriju grupām – pagastiem un lauku novadiem, pilsētām un pilsētnovadiem, rajoniem, plānošanas reģioniem. Pašvaldības teritorijas attīstības indeksa aprēķins reģiona ietvaros veikts plānošanas reģionu pilsētām, novadiem un pagastiem kā vienotai grupai. Par salīdzināšanas bāzi ņemts katra attīstības indeksa aprēķinā izmantotā rādītāja vidējās vērtības konkrētajā plānošanas reģionā. Līdzīgi kā pilsētu pašvaldību grupā, šī attīstības indeksa aprēķinā izmantoti četri pamatrādītāji – bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju, demogrāfiskās slodzes līmenis un iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā.

Reģionu pašvaldību teritoriju attīstības indeksa aprēķināšanas mērķis ir dot pašvaldībām papildu informāciju par administratīvajām teritorijām reģionu ietvaros. Tas sniedz iespējas attīstības līmeņa vērtēšanai, attīstības salīdzināšanai, plānošanas un citu jautājumu risināšanai.

Lai uzskatāmi redzētu vērtēto attīstības indeksa aprēķinā izmantoto pamatrādītāju variācijas apgabalu, uzskaitīti pagasti un pilsētas, kur apskatāmais rādītājs ir vislabākais un visslikākais, kur pamatrādītāju vērtības visvairāk atšķiras no reģionu vidējiem lielumiem.

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS

Bezdarba līmenis

2008. gada sākumā bezdarba līmenis Kurzemes reģiona pilsētās un laukos bija gandrīz līdzīgs – attiecīgi 3,6% un 3,7%. Bezdarba līmenis reģiona pilsētās bija vidēji par 0,4 procentpunktiem augstāks, bet reģiona pagastos – par 0,7 procentpunktiem zemāks nekā attiecīgie rādītāji pilsētās un pagastos visā valstī. Salīdzinot ar 2003. gada sākumu, 2008. gada sākumā bezdarba līmenis Kurzemes reģiona pilsētās samazinājās vidēji par 4,0 procentpunktiem, bet reģiona laukos – par 2,8 procentpunktiem.

Kurzemes reģiona pilsētu grupā ietilpa 4 pašvaldības, bet lauku grupā – 19 pašvaldības, kurās bezdarba līmenis 2008. gada sākumā bija zem 3%.

Pilsētu grupā zems bezdarba līmenis tika reģistrēts Piltenē ar lauku teritoriju (1,8%), Sakas novadā (1,9%) un Grobiņā (2,6%), kā arī republikas pilsētā Ventspilī (2,6%). Savukārt augstākie bezdarba līmeņa rādītāji reģiona pilsētu vidū tika fiksēti Aizputē (8,6%), Skrundā ar lauku teritoriju (6,5%) un Sabiles novadā (5,1%).

Lauku pašvaldību grupā zems bezdarba līmenis raksturoja Saldus rajona Zvārdes pagastu (1,2%), Zaņas pagastu (1,3%) un Jaunlutriņu pagastu (1,4%), kā arī Ventspils rajona Ziru pagastu, Talsu rajona Kolkas pagastu (2,0% katrā) un Liepājas rajona Vecpils pagastu (2,1%), bet augstākais bezdarba līmenis tika reģistrēts Kuldīgas rajona Nīkrāces pagastā (6,8%) un Gudenieku pagastā (6,4%), Liepājas rajona Vaiņodes pagastā un Ventspils rajona Zlēku pagastā (6,5% katrā).

Salīdzinot bezdarba līmeņa rādītājus 2008. gada sākumā ar vidējiem rādītājiem 2003.–2007. gada periodā, var redzēt, ka bezdarba līmenis samazinājās 92, bet pieauga 5 pašvaldībās, to skaitā Saldus pilsētā. Bezdarba līmeņa pieaugums bija salīdzinoši neliels (0,1–1,1 procentpunktu intervālā), bet samazinājums – līdz 6,9 procentpunktiem. Lielākais bezdarba līmeņa samazinājums tika reģistrēts Liepājas rajona Vaiņodes pagastā (par 6,9 procentpunktiem), Kalētu pagastā un Priekulē (par 6,6 procentpunktiem katrā).

Atšķirība starp zemāko un augstāko bezdarba līmeņa rādītāju Kurzemes reģiona pilsētās palielinājās no 3,9 reizēm 2003. gada sākumā līdz 4,8 reizēm 2008. gada sākumā, savukārt lauku teritorijās nedaudz samazinājās – attiecīgi no 5,9 līdz 5,7 reizēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Kurzemes reģiona pilsētās 2007. gadā vidēji bija 285,7 Ls, pagastos – 179,2 Ls. Gan pilsētās, gan lauku teritorijās Kurzemes reģiona vidējie rādītāji bija zemāki nekā atbilstošie vidējie rādītāji valstī (attiecīgi 353,0 Ls un 202,4 Ls).

2007. gadā ar visaugstākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumiem uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Kurzemes reģiona pilsētu grupā izcēlās Ventspils (369,7 Ls), Grobiņa (336,3 Ls) un Talsi (326,1 Ls), bet pagastu grupā – Ventspils rajona Užavas pagasts

* *Plašāk skatīt II nodaļas sadaļās „Teritorijas attīstības indekss" un „Pašvaldības teritorijas attīstības indekss reģiona ietvaros".*

(340,8 Ls), Saldus rajona Saldus pagasts (284,0 Ls) un Ventspils rajona Tārgales pagasts (273,8 Ls).

Mazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos pārsvarā bija Kuldīgas rajona lauku pašvaldībās – Turlavas pagastā (101,2 Ls), Nīkrāces pagastā (103,1 Ls), Kabiles pagastā (104,0 Ls), taču vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju – 84,2 Ls – bija Saldus rajona Šķēdes pagastā. Kurzemes reģiona pilsētu grupā viszemākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju tika veikti Sakas novadā (158,2 Ls).

No 2003. līdz 2007. gadam iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos palielinājās visās Kurzemes reģiona pašvaldībās. Pilsētu grupā pieaugums bija no 81 līdz 190 Ls, bet lauku grupā – no 18 līdz 208 Ls.

2007. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms zem reģiona vidējā līmeņa bija 87 Kurzemes reģiona pašvaldībās jeb 90% no to kopskaita, bet virs reģiona vidējā līmeņa tas bija tikai 10 pašvaldībās.

Kurzemes reģionā apskatāmajā periodā atšķirības starp vislielāko un vismazāko samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju samazinājās – pilsētu grupā no 3,0 reizēm 2003. gadā līdz 2,3 reizēm 2007. gadā, bet lauku pašvaldību grupā attiecīgi no 4,8 līdz 4,0 reizēm.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskās slodzes līmenis Kurzemes reģionā gan pilsētās, gan lauku teritorijās bija nedaudz augstāks nekā vidējie pilsētu un lauku teritoriju rādītāji valstī. 2008. gada sākumā reģiona pilsētās vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 551,9 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, bet pagastos – 544,1 (attiecīgi vidēji valstī: pilsētās – 518,0, laukos – 538,7).

Pilsētu vidū visaugstākais demogrāfiskās slodzes līmenis 2008. gada sākumā tika reģistrēts Sakas novadā (663,9), Aizputē (647,6) un Stendē (610,4), bet zemākais – Piltenē ar lauku teritoriju (473,6) un Ventspilī (519,0).

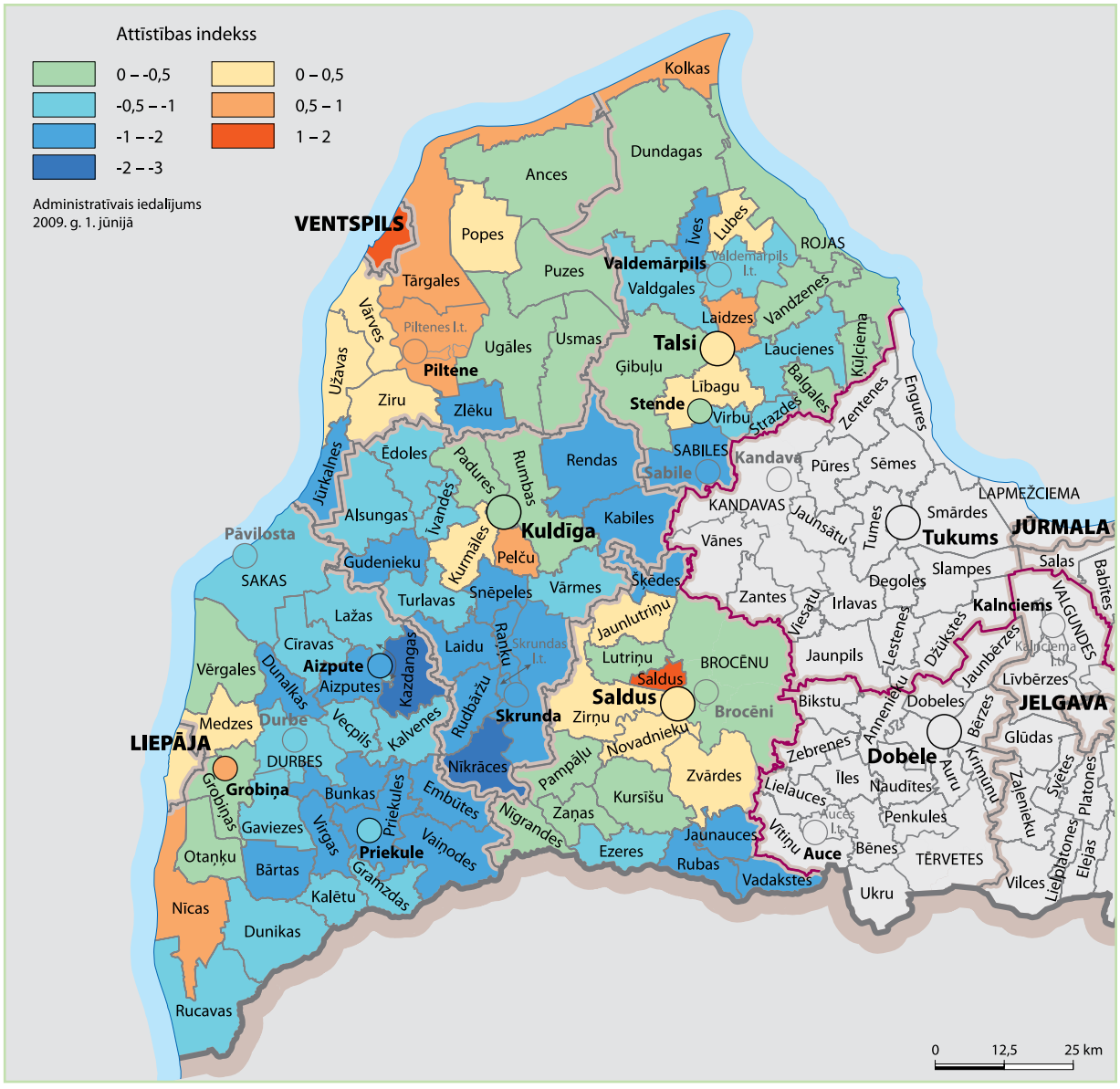

64. attēls. Kurzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Saldus pagasts	Saldus	1,202	0,983	1,237	1,294	1,296	2	3	1	1	1
Ventspils	-	0,959	1,159	1,033	1,015	1,042	4	1	3	2	2
Tārgales pagasts	Ventspils	0,762	0,511	0,412	0,608	0,976	9	9	11	6	3
Laidzes pagasts	Talsu	0,933	0,845	1,077	0,835	0,871	5	5	2	4	4
Piltene ar l.t.	Ventspils	0,431	0,609	0,522	0,314	0,709	14	8	10	14	5
Pelču pagasts	Kuldīgas	0,819	0,916	0,958	0,897	0,686	7	4	4	3	6
Nīcas pagasts	Liepājas	-0,028	0,207	0,170	0,494	0,602	36	16	18	8	7
Grobiņa	Liepājas	0,455	0,819	0,607	0,350	0,577	13	6	7	13	8
Kolkas pagasts	Talsu	1,247	1,126	0,715	0,449	0,513	1	2	5	10	9
Ziru pagasts	Ventspils	0,894	0,143	0,579	0,021	0,419	6	19	8	24	10
Medzes pagasts	Liepājas	0,107	0,328	0,712	0,505	0,332	28	13	6	7	11
Vārves pagasts	Ventspils	1,006	0,457	0,115	0,378	0,294	3	11	20	12	12
Popes pagasts	Ventspils	0,611	0,168	-0,240	0,184	0,258	10	17	33	16	13
Talsi	Talsu	0,382	0,473	0,374	0,398	0,233	17	10	12	11	14
Užavas pagasts	Ventspils	0,251	-0,006	-0,691	0,019	0,224	22	24	61	25	15
Saldus	Saldus	0,790	0,696	0,538	0,490	0,221	8	7	9	9	16
Liepāja	-	-0,268	-0,014	0,115	0,150	0,210	48	26	21	18	17
Novadnieku pagasts	Saldus	0,596	0,138	0,284	0,293	0,173	11	20	14	15	18
Zirņu pagasts	Saldus	0,215	0,231	0,355	0,049	0,131	24	14	13	23	19
Lubes pagasts	Talsu	0,125	0,368	-0,113	0,122	0,114	26	12	29	20	20
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	0,057	-0,046	-0,036	-0,541	0,099	32	28	25	49	21
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	0,273	0,118	0,200	0,077	0,094	21	21	17	21	22
Lībagu pagasts	Talsu	0,095	-0,237	-0,167	0,142	0,078	29	36	32	19	23
Zvārdes pagasts	Saldus	0,064	-0,362	0,041	-0,702	0,033	31	46	22	57	24
Grobiņas pagasts	Liepājas	0,365	0,217	0,161	-0,234	-0,046	18	15	19	34	25
Zaņas pagasts	Saldus	-0,757	-0,695	-0,249	-0,676	-0,057	75	59	34	56	26
Vērgales pagasts	Liepājas	-0,387	-0,321	-0,130	-0,349	-0,063	54	42	30	39	27
Pampāļu pagasts	Saldus	-0,478	-0,637	-0,684	-0,247	-0,076	62	54	60	36	28
Lutriņu pagasts	Saldus	0,428	-0,039	0,037	0,017	-0,087	15	27	23	26	29
Padures pagasts	Kuldīgas	-0,020	-0,217	-0,703	-0,079	-0,102	35	33	62	29	30
Kuldīga	Kuldīgas	-0,040	-0,486	-0,439	-0,166	-0,158	37	50	46	32	31
Balgales pagasts	Talsu	-0,604	-0,354	-0,365	-0,525	-0,197	69	44	41	47	32
Rojas novads	Talsu	0,191	0,160	0,034	0,051	-0,198	25	18	24	22	33
Ugāles pagasts	Ventspils	0,313	0,068	-0,057	-0,057	-0,215	19	22	26	28	34
Usmas pagasts	Ventspils	-0,040	-0,335	-0,364	-0,668	-0,223	38	43	40	55	35
Ķūļciema pagasts	Talsu	-1,101	-0,304	-0,507	-0,236	-0,256	82	39	49	35	36
Otaņķu pagasts	Liepājas	-0,242	-0,220	-0,076	-0,718	-0,256	47	34	27	59	37
Brocēnu novads	Saldus	0,119	-0,206	-0,084	0,016	-0,277	27	31	28	27	38
Dundagas pagasts	Talsu	-0,154	-0,315	-0,395	-0,516	-0,288	43	41	42	45	39
Kursīšu pagasts	Saldus	-0,052	-0,271	-0,438	-0,209	-0,344	39	38	45	33	40
Vandzenes pagasts	Talsu	-0,165	-0,207	-0,315	-0,110	-0,349	45	32	36	30	41
Stende	Talsu	-0,238	-0,517	-0,415	-0,123	-0,351	46	52	44	31	42
Puzes pagasts	Ventspils	0,232	-0,181	0,238	0,664	-0,398	23	30	15	5	43

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Ģibuļu pagasts	Talsu	0,030	-0,223	-0,359	-0,325	-0,402	34	35	38	38	44
Nīgrandes pagasts	Saldus	0,500	0,043	0,235	-0,322	-0,403	12	23	16	37	45
Ances pagasts	Ventspils	-0,377	-0,745	-1,178	-1,124	-0,456	52	62	79	76	46
Rumbas pagasts	Kuldīgas	-0,413	-0,409	-0,554	-0,396	-0,471	58	48	52	43	47
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	0,090	-0,247	-0,340	-0,388	-0,565	30	37	37	42	48
Vecpils pagasts	Liepājas	-0,383	-0,499	-0,475	-1,127	-0,577	53	51	47	77	49
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	-0,109	-0,315	-0,363	-0,736	-0,579	42	40	39	61	50
Ezeres pagasts	Saldus	0,387	-0,157	-0,133	0,178	-0,592	16	29	31	17	51
Durbes novads	Liepājas	-0,610	-0,862	-0,823	-0,897	-0,627	70	69	67	67	52
Strazdes pagasts	Talsu	-0,164	-0,665	-0,498	-1,024	-0,629	44	56	48	71	53
Gaviezes pagasts	Liepājas	-0,484	-0,708	-0,291	-0,378	-0,656	63	61	35	41	54
Īvandes pagasts	Kuldīgas	-0,390	-0,766	-0,586	-1,182	-0,688	55	63	54	80	55
Kalvenes pagasts	Liepājas	-0,518	-0,772	-0,759	-0,928	-0,692	64	64	65	68	56
Priekule	Liepājas	-1,378	-1,377	-1,493	-1,268	-0,712	89	85	85	84	57
Valdgales pagasts	Talsu	-0,335	-0,484	-0,610	-0,787	-0,722	51	49	56	64	58
Cīravas pagasts	Liepājas	-0,581	-1,238	-0,601	-0,596	-0,759	66	81	55	51	59
Gramzdas pagasts	Liepājas	-0,429	-0,356	-0,966	-0,711	-0,785	59	45	72	58	60
Dunikas pagasts	Liepājas	-1,152	-1,408	-1,108	-0,757	-0,788	85	87	77	62	61
Turlavas pagasts	Kuldīgas	-0,800	-1,504	-1,563	-1,326	-0,816	76	90	88	85	62
Sakas novads	Liepājas	-1,117	-0,822	-0,763	-1,139	-0,819	83	65	66	79	63
Virbu pagasts	Talsu	0,038	-0,663	-0,537	-0,483	-0,824	33	55	51	44	64
Alsungas pagasts	Kuldīgas	-0,468	-0,696	-0,533	-0,522	-0,852	61	60	50	46	65
Lažas pagasts	Liepājas	-0,550	-0,857	-0,988	-1,113	-0,881	65	67	75	74	66
Vārmes pagasts	Kuldīgas	-0,086	-0,682	-0,709	-1,120	-0,881	40	58	63	75	67
Laucienes pagasts	Talsu	-0,404	-0,369	-0,624	-0,769	-0,917	56	47	57	63	68
Kalētu pagasts	Liepājas	-1,699	-1,809	-1,796	-1,725	-0,954	95	95	93	91	69
Rucavas pagasts	Liepājas	-0,812	-0,842	-0,929	-1,213	-0,988	77	66	69	81	70
Sabiles novads	Talsu	-1,134	-0,921	-1,181	-1,052	-1,005	84	72	80	72	71
Rendas pagasts	Kuldīgas	-0,334	-1,115	-0,985	-1,469	-1,012	50	77	74	88	72
Dunalkas pagasts	Liepājas	-0,978	-1,198	-1,028	-0,721	-1,031	80	79	76	60	73
Zlēku pagasts	Ventspils	0,309	-0,009	-0,415	-0,540	-1,032	20	25	43	48	74
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	-0,109	-0,539	-0,953	-1,017	-1,095	41	53	70	70	75
Vadakstes pagasts	Saldus	-0,666	-1,316	-0,722	-0,865	-1,130	71	83	64	66	76
Kabiles pagasts	Kuldīgas	-0,680	-0,881	-0,572	-0,367	-1,144	72	70	53	40	77
Jaunauces pagasts	Saldus	-0,714	-1,380	-1,134	-0,663	-1,167	73	86	78	54	78
Virgas pagasts	Liepājas	-1,390	-1,258	-2,019	-1,232	-1,169	92	82	95	83	79
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	-0,893	-1,691	-1,621	-1,137	-1,183	78	93	91	78	80
Šķēdes pagasts	Saldus	-0,322	-1,003	-0,662	-0,833	-1,186	49	74	58	65	81
Aizputes pagasts	Liepājas	-0,900	-0,991	-1,288	-0,603	-1,223	79	73	83	52	82
Īves pagasts	Talsu	-0,604	-0,921	-1,246	-1,420	-1,318	68	71	81	86	83
Raņķu pagasts	Kuldīgas	-1,456	-1,358	-1,258	-1,111	-1,364	93	84	82	73	84
Rubas pagasts	Saldus	-0,588	-1,054	-0,960	-0,578	-1,397	67	75	71	50	85
Bunkas pagasts	Liepājas	-1,196	-1,215	-2,117	-2,036	-1,421	86	80	96	94	86

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Bārtas pagasts	Liepājas	-1,380	-1,727	-1,526	-1,216	-1,423	90	94	87	82	87
Priekules pagasts	Liepājas	-1,273	-1,471	-1,766	-1,717	-1,455	88	88	92	90	88
Laidu pagasts	Kuldīgas	-1,268	-1,689	-1,502	-1,547	-1,474	87	92	86	89	89
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	-0,411	-0,859	-0,917	-0,974	-1,475	57	68	68	69	90
Embūtes pagasts	Liepājas	-1,864	-1,599	-1,352	-1,895	-1,667	96	91	84	92	91
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	-1,498	-1,957	-1,928	-2,265	-1,742	94	96	94	95	92
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	-0,453	-0,672	-0,679	-0,604	-1,753	60	57	59	53	93
Aizpute	Liepājas	-0,751	-1,080	-0,977	-1,421	-1,925	74	76	73	87	94
Vaiņodes pagasts	Liepājas	-1,934	-2,126	-2,243	-2,679	-1,952	97	97	97	97	95
Kazdangas pagasts	Liepājas	-1,388	-1,503	-1,607	-2,345	-2,043	91	89	89	96	96
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	-1,091	-1,195	-1,611	-2,022	-2,076	81	78	90	93	97

62. tabula. Kurzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem.

Lauku teritoriju vidū augstākā demogrāfiskā slodze, tāpat kā iepriekšējā gadā, bija Liepājas rajona pašvaldībās – Vaiņodes pagastā (687,1), Kazdangas pagastā (682,3) un Virgas pagastā (652,2). Jāpiezīmē, ka Vaiņodes pagastā reģistrēts arī otrs augstākais bezdarba līmenis reģionā. Savukārt zemākā demogrāfiskā slodze tika fiksēta Saldus rajona Saldus pagastā (401,2), Ventspils rajona Ziru pagastā (414,6) un Talsu rajona Lubes pagastā (420,9).

Kurzemes reģionā 2008. gada sākumā 14 pašvaldībās, to skaitā 4 pilsētās, demogrāfiskās slodzes līmenis bija lielāks par 600.

Atšķirība starp augstāko un zemāko demogrāfiskās slodzes rādītāju Kurzemes reģiona pilsētās laika periodā no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam nedaudz samazinājās – no 1,6 līdz 1,4 reizēm, bet pagastu grupā nemainījās – starpība saglabājās 1,7 reizes liela.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Apskatāmo piecu gadu laikā iedzīvotāju skaita izmaiņu dinamika Kurzemes reģiona pilsētās līdzinājās vidējām izmaiņām visās Latvijas pilsētās, bet pagastu grupas pašvaldībās šie procesi notika divreiz straujāk. Kurzemes reģiona pilsētās iedzīvotāju skaits no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam samazinājās par 2,7%, bet lauku pašvaldību grupā – par 5,8% (attiecīgajās teritoriju grupās vidēji valstī – par 2,5% un 2,9%).

Piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits samazinājās 91 Kurzemes reģiona pašvaldībā – visās reģiona pilsētās un 75 pagastu grupas pašvaldībās. Pilsētu grupā visstraujāk iedzīvotāju skaits samazinājās Sakas novadā (par 9,9%) un Durbes novadā (par 8,1%). Kurzemes reģiona laukos iedzīvotāju skaita samazinājums, kas pārsniedza 10%, bija vērojams 17 pagastos, to skaitā trijās lauku pašvaldībās tas bija lielāks par 15% – Saldus rajona Vadakstes pagastā (par 20,9%), Liepājas rajona Embūtes pagastā (par 19,2%) un Ventspils rajona Jūrkalnes pagastā (par 15,0%).

Kurzemes reģionā pārskata periodā iedzīvotāju skaits palielinājās 6 pagastos. Lielākais iedzīvotāju skaita kāpums tika novērots Liepājas rajona Medzes pagastā (par 4,3%), Talsu rajona Laidzes pagastā (par 3,5%) un Liepājas rajona Nīcas pagastā (par 3,3%). Iedzīvotāju skaits pieauga arī Kuldīgas rajona Pelču pagastā un Padures pagastā (attiecīgi par 2,3% un 0,8%), un Ventspils rajona Zlēku pagastā (par 1,6%).

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Reģiona teritoriju attīstības indeksu atbilstoši attīstības pamatrādītājam veido četri komponenti. Attīstības indeksa komponentam ir pozitīva vērtība, ja attīstības pamatrādītāju vērtība pārsniedz reģiona vidējo līmeni. Savukārt tiem attīstības rādītājiem, kuru vērtība ir zemāka par reģiona vidējo līmeni, atbilst negatīva komponenta vērtība.

Lai izmantotu plašākas analīzes iespējas, teritorijas var sakārtot trijās grupās atbilstoši attīstības indeksa komponenta zīmēm. Pirmajā grupā ietilpst teritorijas, kurās visi attīstības indeksa komponenti ir pozitīvi, otrajā – teritorijas, kurās visi attīstības indeksa komponenti ir negatīvi, savukārt trešā grupa apvieno teritorijas, kurās attīstības indeksu veido gan pozitīvi, gan negatīvi saskaitāmie.

Pēc 2007. gada datiem Kurzemes reģionā vispusīgi pozitīva attīstība bija raksturīga 3 pašvaldībām (tikai 3% no reģiona teritoriju kopskaita) – Ventspilij, Ventspils rajona Tārgales pagastam un Saldus rajona Saldus pagastam. 22 pašvaldībām jeb 23% no Kurzemes reģiona teritoriju kopskaita bija raksturīgas izteikti vājākas attīstības pazīmes – visi attīstības indeksa komponenti bija negatīvi jeb attīstības pamatrādītāji atradās zem reģiona vidējā līmeņa. 72 pašvaldībās jeb 74% no reģiona teritoriju kopskaita attīstības indeksu veidoja gan pozitīvi, gan negatīvi indeksa komponenti. Šo teritoriju attīstību nav pamata raksturot kā nevienmērīgu, jo pozitīvu un negatīvu skaitļu summa nedod viennozīmīgu rādītāju.

Pēc 2007. gada datiem Kurzemes reģiona pašvaldību teritoriju vidū pēc reģiona teritoriju attīstības indeksa rangu tabulas pirmajā desmitā ietilpa 4 pilsētas un 6 pagasti. Reģiona pašvaldību fonā apsteidzošu attīstību uzrādīja Saldus rajona

Saldus pagasts (1. vietā rangu tabulā) un Ventspils pilsēta (2. vietā). Starp labākajām pašvaldībām bija arī Ventspils rajona Tārgales pagasts, Talsu rajona Laidzes pagasts, Piltene ar lauku teritoriju.

Rangu tabulas lejasdaļā pārsvarā ierindojās Liepājas rajona un Kuldīgas rajona lauku pašvaldības. No Kurzemes reģiona pilsētām viszemākais attīstības indekss un atbilstoši viszemākā vieta rangu tabulā bija Aizputei (94. vieta). Pēdējo vietu reģiona pašvaldību teritoriju rangu tabulā ieņēma Kuldīgas rajona Nīkrāces pagasts, savukārt Liepājas rajona Vaiņodes pagasts, kas iepriekšējos četrus gadus atradās pēdējā vietā, tabulā pacēlās divas vietas augstāk.

Kopumā pēc 2007. gada datiem 24 jeb 24,7% Kurzemes reģiona pašvaldību bija pozitīvs attīstības indekss, bet pārējām 73 pašvaldībām jeb 75,3% attīstības indeksa vērtība bija negatīva.

Apskatāmajos piecos gados Kurzemes reģionā nosacīti stabila attīstība vērojama 36 pašvaldībās, no tām 16 pašvaldībās attīstības indekss bija pozitīvs, un attīstība notika pozitīva indeksa apgabalā, bet 20 pašvaldībās attīstība notika negatīva indeksa apgabalā, un attīstības indekss bija dažāda lieluma negatīvi skaitļi. Lielāko grupu (61 pašvaldība) veidoja pašvaldības, kuru attīstību skārušas lielākas pārmaiņas, un attīstības indekss pēc gadiem bija gan pozitīvs, gan negatīvs (skat. 64. attēlu un 62. tabulu).

LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS

Bezdarba līmenis

2008. gada sākumā bezdarba līmenis Latgales reģiona pilsētās vidēji bija 5,0%, pagastos – 9,2%. Latgales reģiona bezdarba rādītāji pilsētu grupā 1,6 reizes, bet lauku teritoriju grupā 2,1 reizi pārsniedza vidējos bezdarba rādītājus attiecīgajās teritoriju grupās valstī kopumā. Kopš 2003. gada sākuma bezdarba līmenis Latgales reģionā gan pilsētu, gan lauku pašvaldību grupā samazinājās gandrīz divas reizes, tomēr, salīdzinot ar citiem reģioniem, tas saglabājās jūtami augstāks.

2008. gada sākumā 5 Latgales reģiona pilsētu pašvaldībās bezdarba līmenis pārsniedza 10% robežu. Šajā grupā, tāpat kā iepriekšējā gadā, atradās Zilupes novads (bezdarba līmenis 16,2%), Viļāni (14,4%), Kārsava (13,1%), Viļaka (11,2%) un Līvānu novads (10,2%).

Lauku grupā bezdarba līmenis virs 10% bija reģistrēts 47 pašvaldībās, to skaitā 5 pašvaldībās – virs 20%. Augstākais bezdarba līmenis bija Ludzas rajona Goliševas pagastā (22,4%), Rēzeknes rajona Sokolku pagastā, Silmalas pagastā un Feimaņu pagastā (attiecīgi 22,1%, 21,2% un 20,2%), un Balvu rajona Baltinavas pagastā (20,7%).

Bezdarba līmenis zem 3% līmeņa bija Daugavpilī (2,9%) un divās lauku pašvaldībās – Krāslavas rajona Bērziņu pagastā (2,0%) un Daugavpils rajona Naujenes pagastā (2,7%). Reģiona otrā republikas pilsētā Rēzeknē tika reģistrēts 5,7% bezdarba līmenis.

2008. gada sākumā, salīdzinot ar 2003. gada sākumu, bezdarba līmenis samazinājās 131, bet palielinājās 3 Latgales reģiona pašvaldībās. Par 10 procentpunktiem un vairāk bezdarba līmenis kritās 11 lauku pašvaldībās, visnozīmīgāk Rēzeknes rajona Kantinieku pagastā (par 13,5 procentpunktiem), Balvu rajona Kupravas pagastā (par 13,2 procentpunktiem) un Krāslavas rajona Asūnes pagastā (par 12,2 procentpunktiem).

Latgales reģionā pārskata periodā būtiski palielinājās atšķirība starp zemāko un augstāko bezdarba līmeņa rādītāju – pilsētu pašvaldību grupā no 3,2 reizēm 2003. gada sākumā līdz 5,6 reizēm 2008. gada sākumā, bet lauku pašvaldību grupā – attiecīgi no 5,2 līdz 11,2 reizēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

2007. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Latgales reģiona pilsētās vidēji bija 233,1 Ls, bet laukos uz pusi mazāk – 119,5 Ls. Latgales reģiona rādītāji pilsētu grupā bija 1,5 reizes mazāki, bet lauku grupā – 1,7 reizes mazāki nekā attiecīgie rādītāji vidēji valstī (353,0 Ls un 202,4 Ls).

Latgales reģiona pilsētu grupā 2007. gadā lielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomi uz 1 iedzīvotāju bija Rēzeknē (281,6 Ls), Balvos (255,7 Ls), Preiļu novadā (245,1 Ls) un Daugavpilī (235,8 Ls). Mazākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas pašvaldības budžetā tika samaksātas Subatē ar lauku teritoriju (91,0 Ls uz 1 iedzīvotāju) – gandrīz četras reizes mazāk nekā Latvijas pilsētās vidēji.

Lauku teritoriju grupā lielākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju bija Balvu rajona Žīguru pagastā (218,7 Ls) un Rēzeknes rajona Verēmu pagastā (208,2 Ls). Vismazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju bija Daugavpils rajona Biķernieku pagastā (53,8 Ls) un Ludzas rajona Goliševas pagastā (59,8 Ls). Zemi iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi bija daudzās Krāslavas rajona lauku pašvaldībās – Ķepovas pagastā, Andzeļu pagastā, Šķeltovas pagastā, Bērziņu pagastā (attiecīgi 60,6 Ls, 61,1 Ls, 61,6 Ls un 61,7 Ls uz 1 iedzīvotāju).

2007. gadā 123 Latgales reģiona pašvaldībās jeb 92% no to kopskaita iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos nesasniedza Latgales reģiona vidējo rādītāju (189,0 Ls). To pārsniedza tikai 11 pašvaldības.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksas apskatāmā laika periodā pieauga visās Latgales reģiona pašvaldībās, bet tas notika visai nevienmērīgi. Pilsētu grupā piecu gadu laikā nodokļa pieaugums uz 1 iedzīvotāju bija 41–140 Ls intervālā, bet lauku grupā – 25–115 Ls intervālā.

Pašvaldībās ar lielākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumiem uz 1 iedzīvotāju reģistrēts arī tā lielākais pieaugums. Piecu gadu laikā Rēzeknē iedzīvotāju

ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetā palielinājās par 139,6 Ls, Preiļu novadā – par 125,7 Ls, bet lauku pašvaldību grupā Rēzeknes rajona Lendžu pagastā – par 114,9 Ls, Balvu rajona Žīguru pagastā – par 103,3 Ls, Rēzeknes rajona Verēmu pagastā – par 102,9 Ls. Mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums tika novērots pārsvarā Krāslavas un Ludzas rajona lauku pašvaldībās. Ludzas rajona Goliševas pagastā nodokļa palielinājums bija par 24,7 Ls uz 1 iedzīvotāju, Brigu pagastā – par 27,5 Ls, Krāslavas rajona Svariņu pagastā – par 25,7 Ls, Andzeļu pagastā – par 27,3 Ls. Mazs iedzīvotāju ienākuma nodokļa pieaugums uz 1 iedzīvotāju fiksēts arī Daugavpils rajona Biķernieku pagastā – par 26,6 Ls. Pilsētu grupā mazākais iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu palielinājums uz 1 iedzīvotāju bija Subatē ar lauku teritoriju (par 41,0 Ls) un Zilupes novadā (par 64,3 Ls).

Atšķirība starp augstāko un zemāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Latgales reģiona pilsētās samazinājās no 4,8 reizēm 2003. gadā līdz 3,1 reizei 2007. gadā, bet lauku teritorijās – attiecīgi no 6,0 līdz 4,1 reizei.

Demogrāfiskā slodze

2008. gada sākumā Latgales reģiona pilsētu grupā bija viszemākā demogrāfiskā slodze visu reģionu pilsētu grupu vidū – 490,0 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem. Savukārt Latgales reģiona laukos šis rādītājs bija visaugstākais – 574,9 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Zemākais demogrāfiskās slodzes līmenis Latgales reģiona pilsētu grupā 2008. gada sākumā bija Balvos – 472,3 un Daugavpilī – 474,6, savukārt augstākais – Kārsavā – 639,9, Subatē ar lauku teritoriju – 621,9 un Dagdā – 598,2. Rēzeknē demogrāfiskās slodzes rādītājs bija 495,0 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

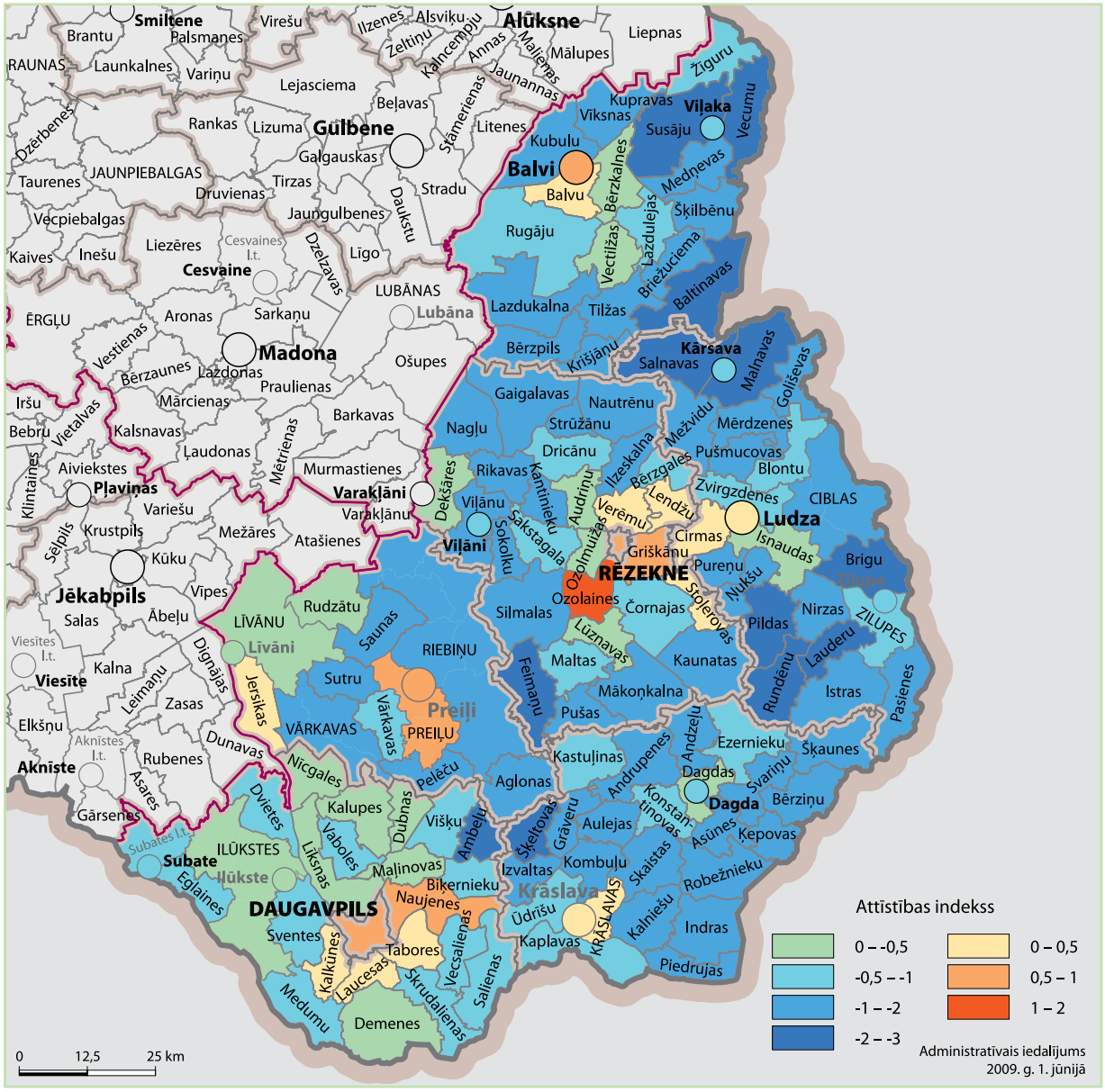

65. attēls. Latgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	1,467	0,866	1,252	1,263	1,353	1	2	1	1	1
Balvi	Balvu	0,138	0,339	0,722	0,838	0,819	21	7	5	2	2
Daugavpils	-	0,622	0,568	0,829	0,811	0,780	5	3	3	4	3
Rēzekne	-	0,183	0,266	0,794	0,838	0,773	16	10	4	3	4
Griškānu pagasts	Rēzeknes	0,922	1,148	1,159	0,731	0,715	3	1	2	5	5
Naujenes pagasts	Daugavpils	0,553	0,542	0,594	0,692	0,714	6	4	7	6	6
Preiļu novads	Preiļu	0,265	0,330	0,508	0,577	0,612	13	8	8	7	7
Krāslavas novads	Krāslavas	-0,018	0,183	0,358	0,343	0,438	27	13	9	9	8
Verēmu pagasts	Rēzeknes	0,745	0,539	0,679	0,356	0,426	4	5	6	8	9
Ludza	Ludzas	-0,257	-0,127	0,090	0,212	0,425	44	29	13	11	10
Laucesas pagasts	Daugavpils	0,506	0,480	0,307	0,228	0,303	7	6	10	10	11
Cirmas pagasts	Ludzas	-0,435	0,056	-0,402	-0,282	0,207	56	20	31	25	12
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	-0,462	-0,141	-0,041	0,116	0,190	60	32	16	14	13
Balvu pagasts	Balvu	0,144	0,116	0,196	0,198	0,151	20	16	11	12	14
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	0,387	0,236	0,179	0,135	0,127	8	11	12	13	15
Tabores pagasts	Daugavpils	0,166	0,080	0,019	0,003	0,010	18	18	14	16	16
Jersikas pagasts	Preiļu	0,304	-0,194	-0,237	0,011	0,003	12	37	23	15	17
Lendžu pagasts	Rēzeknes	0,181	0,213	-0,188	-0,166	0,000	17	12	20	20	18
Maļinovas pagasts	Daugavpils	-0,185	0,129	-0,119	-0,024	-0,028	36	14	18	17	19
Dubnas pagasts	Daugavpils	-0,124	0,037	-0,003	-0,045	-0,053	31	21	15	18	20
Līksnas pagasts	Daugavpils	-0,137	-0,171	-0,087	-0,371	-0,094	32	36	17	27	21
Isnaudas pagasts	Ludzas	-0,191	-0,579	-0,704	-0,518	-0,124	37	70	44	32	22
Līvānu novads	Preiļu	-0,363	-0,283	-0,199	-0,100	-0,159	49	42	21	19	23
Ilūkstes novads	Daugavpils	-0,466	-0,166	-0,316	-0,225	-0,176	62	34	26	23	24
Audriņu pagasts	Rēzeknes	0,205	-0,108	-0,247	-0,364	-0,246	15	24	24	26	25
Kalupes pagasts	Daugavpils	-0,517	-0,153	-0,410	-0,229	-0,256	70	33	32	24	26
Rudzātu pagasts	Preiļu	0,306	-0,111	-0,296	-0,677	-0,277	11	25	25	41	27
Vectilžas pagasts	Balvu	-0,651	-0,359	-0,519	-0,622	-0,296	83	51	34	39	28
Nīcgales pagasts	Daugavpils	-0,382	-0,117	-0,567	-0,416	-0,342	50	26	36	28	29
Demenes pagasts	Daugavpils	0,022	0,107	-0,157	-0,193	-0,434	24	17	19	22	30
Dekšāres pagasts	Rēzeknes	-0,148	-0,121	-0,561	-0,711	-0,443	34	28	35	43	31
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	-0,742	-0,549	-0,802	-0,467	-0,456	89	65	53	31	32
Bērzkalnes pagasts	Balvu	0,326	-0,120	-0,915	-0,760	-0,472	10	27	62	47	33
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	0,957	0,310	-0,326	-0,186	-0,473	2	9	27	21	34
Dagdas pagasts	Krāslavas	0,135	-0,344	-0,743	-0,752	-0,484	22	50	46	45	35
Lazdulejas pagasts	Balvu	0,160	-0,261	-0,200	-0,599	-0,517	19	40	22	37	36
Dagda	Krāslavas	-0,957	-0,196	-0,382	-0,433	-0,519	107	38	30	30	37
Dvietes pagasts	Daugavpils	-0,455	-0,205	-0,412	-0,589	-0,521	59	39	33	36	38
Maltas pagasts	Rēzeknes	-0,146	-0,412	-0,685	-0,556	-0,538	33	56	43	34	39
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	-0,205	-0,262	-1,046	-0,569	-0,547	41	41	72	35	40
Kaplavas pagasts	Krāslavas	-0,194	-0,397	-0,835	-0,526	-0,583	40	55	56	33	41
Medumu pagasts	Daugavpils	-0,399	-0,059	-0,344	-0,429	-0,602	52	22	29	29	42
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	-0,288	-0,563	-0,937	-0,791	-0,622	46	67	65	54	43

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Blontu pagasts	Ludzas	-0,991	-0,581	-1,280	-0,911	-0,653	109	71	83	59	44
Dricānu pagasts	Rēzeknes	-0,463	-0,550	-0,813	-0,807	-0,671	61	66	55	55	45
Eglaines pagasts	Daugavpils	-0,634	-0,396	-0,752	-0,816	-0,674	82	54	47	56	46
Rugāju pagasts	Balvu	-0,192	-0,576	-1,032	-1,026	-0,685	38	69	70	66	47
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	-0,437	0,067	-0,584	-0,933	-0,779	57	19	37	61	48
Sventes pagasts	Daugavpils	-0,651	-0,539	-0,919	-0,787	-0,827	84	62	64	52	49
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	-0,498	-0,362	-0,710	-0,789	-0,830	68	52	45	53	50
čornajas pagasts	Rēzeknes	-0,026	-0,620	-1,243	-0,897	-0,836	29	72	80	58	51
Viļāni	Rēzeknes	-1,127	-0,774	-0,853	-0,752	-0,837	113	84	58	46	52
Zilupes novads	Ludzas	-0,909	-0,368	-0,785	-0,933	-0,864	98	53	50	60	53
Višķu pagasts	Daugavpils	-0,328	-0,319	-0,807	-0,621	-0,866	47	45	54	38	54
Salienas pagasts	Daugavpils	-0,510	-0,342	-0,636	-0,769	-0,872	69	49	39	48	55
Vārkavas pagasts	Preiļu	-0,573	-0,784	-1,073	-1,117	-0,875	78	87	74	71	56
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	0,258	0,128	-0,336	-0,664	-0,901	14	15	28	40	57
Vaboles pagasts	Daugavpils	-0,878	-0,729	-0,863	-0,784	-0,910	96	83	59	50	58
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	-0,473	-0,315	-0,680	-0,739	-0,918	63	43	42	44	59
Kārsava	Ludzas	-0,948	-0,780	-0,875	-0,952	-0,922	106	86	60	63	60
Žīguru pagasts	Balvu	0,014	-0,536	-0,614	-0,683	-0,932	25	61	38	42	61
Viļaka	Balvu	-0,857	-0,469	-0,761	-0,942	-0,950	94	59	49	62	62
Subate ar l.t.	Daugavpils	-0,859	-0,323	-0,801	-1,086	-0,959	95	47	52	68	63
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	-0,251	-0,822	-0,916	-1,118	-0,966	43	90	63	72	64
Ezernieku pagasts	Krāslavas	0,081	-0,129	-0,898	-1,116	-0,973	23	30	61	70	65
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	-0,558	-0,712	-1,269	-1,297	-0,993	76	82	81	85	66
Biķernieku pagasts	Daugavpils	-0,478	-0,523	-0,942	-1,293	-0,997	65	60	66	84	67
Šķaunes pagasts	Krāslavas	-0,022	-0,570	-1,053	-1,415	-1,007	28	68	73	92	68
Pelēču pagasts	Preiļu	-0,522	-0,544	-0,799	-0,786	-1,022	71	64	51	51	69
Aglonas pagasts	Preiļu	0,333	-0,100	-0,642	-0,889	-1,025	9	23	40	57	70
Riebiņu novads	Preiļu	-0,672	-0,664	-1,165	-0,971	-1,030	86	78	75	64	71
Pušmucovas pagasts	Ludzas	-0,397	-0,139	-0,653	-1,147	-1,062	51	31	41	73	72
Sutru pagasts	Preiļu	-0,340	-0,992	-1,387	-1,242	-1,079	48	97	91	80	73
Ciblas novads	Ludzas	-0,447	-0,541	-1,020	-1,203	-1,086	58	63	69	76	74
Andrupenes pagasts	Krāslavas	-0,612	-0,982	-1,205	-1,280	-1,092	79	96	77	82	75
Tilžas pagasts	Balvu	-1,652	-1,084	-1,457	-1,318	-1,121	131	104	99	87	76
Aulejas pagasts	Krāslavas	-0,801	-0,844	-1,407	-1,184	-1,135	91	91	93	75	77
Kubulu pagasts	Balvu	-0,123	-0,322	-0,851	-1,103	-1,150	30	46	57	69	78
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	-0,266	-0,456	-0,945	-1,218	-1,166	45	58	67	77	79
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	-0,474	-0,810	-1,044	-1,057	-1,180	64	89	71	67	80
Viksnas pagasts	Balvu	-0,567	-0,670	-1,344	-1,293	-1,183	77	80	87	83	81
Bērziņu pagasts	Krāslavas	-0,530	-0,653	-1,609	-1,605	-1,201	73	77	107	102	82
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	-0,413	-0,643	-1,305	-1,220	-1,210	54	74	85	78	83
Saunas pagasts	Preiļu	0,006	-0,894	-1,405	-1,017	-1,213	26	94	92	65	84
Mežvidu pagasts	Ludzas	-1,355	-0,647	-1,362	-1,159	-1,218	124	75	89	74	85
Vārkavas novads	Preiļu	-0,654	-0,865	-1,439	-1,224	-1,223	85	92	96	79	86

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Andzeļu pagasts	Krāslavas	-0,192	-0,774	-1,339	-1,685	-1,250	39	85	86	109	87
Ņukšu pagasts	Ludzas	-0,698	-0,705	-1,606	-1,937	-1,319	88	81	106	118	88
Robežnieku pagasts	Krāslavas	-0,906	-0,868	-1,274	-1,585	-1,330	97	93	82	100	89
Kombuļu pagasts	Krāslavas	-0,544	-0,807	-1,238	-1,314	-1,330	75	88	79	86	90
Nirzas pagasts	Ludzas	-1,397	-0,629	-1,456	-1,873	-1,348	127	73	98	117	91
Mērdzenes pagasts	Ludzas	-0,403	-0,316	-1,228	-1,392	-1,378	53	44	78	90	92
Bērzpils pagasts	Balvu	-0,919	-1,192	-1,592	-1,593	-1,410	101	112	105	101	93
Kupravas pagasts	Balvu	-1,797	-1,882	-2,351	-2,006	-1,432	132	134	134	124	94
Pureņu pagasts	Ludzas	-0,529	-0,666	-1,669	-1,542	-1,433	72	79	113	97	95
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	-0,989	-0,998	-1,488	-1,355	-1,439	108	99	101	88	96
Šķilbēnu pagasts	Balvu	-0,167	-0,650	-1,290	-1,468	-1,462	35	76	84	93	97
Lazdukalna pagasts	Balvu	-0,916	-1,218	-1,678	-1,770	-1,465	100	116	114	112	98
Nagļu pagasts	Rēzeknes	-0,415	-0,170	-0,755	-0,771	-1,469	55	35	48	49	99
Briežuciema pagasts	Balvu	-1,311	-1,306	-1,866	-1,623	-1,470	121	123	121	104	100
Asūnes pagasts	Krāslavas	-0,688	-1,234	-1,824	-1,648	-1,470	87	119	120	106	101
Izvaltas pagasts	Krāslavas	-0,930	-1,110	-1,412	-1,651	-1,516	103	106	94	107	102
Viļānu pagasts	Rēzeknes	-0,250	-0,425	-0,963	-1,242	-1,536	42	57	68	81	103
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	-0,927	-0,997	-1,460	-1,639	-1,618	102	98	100	105	104
Silmalas pagasts	Rēzeknes	-1,236	-1,103	-1,417	-1,480	-1,625	117	105	95	94	105
Skaistas pagasts	Krāslavas	-0,813	-1,117	-1,636	-1,857	-1,637	92	107	110	115	106
Sokolku pagasts	Rēzeknes	-0,532	-1,163	-1,345	-1,411	-1,666	74	111	88	91	107
Piedrujas pagasts	Krāslavas	-0,760	-1,034	-1,643	-2,009	-1,669	90	101	111	125	108
Krišjāņu pagasts	Balvu	-1,099	-1,137	-1,650	-1,571	-1,691	111	108	112	98	109
Medņevas pagasts	Balvu	-1,076	-1,424	-1,575	-1,385	-1,694	110	129	103	89	110
Kalniešu pagasts	Krāslavas	-0,613	-1,278	-1,758	-1,721	-1,699	80	120	117	111	111
Grāveru pagasts	Krāslavas	-0,936	-1,047	-1,884	-1,951	-1,739	104	102	123	121	112
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	-1,395	-1,227	-1,454	-1,870	-1,742	125	117	97	116	113
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	-1,283	-1,297	-1,805	-1,610	-1,746	119	121	118	103	114
Svariņu pagasts	Krāslavas	-0,622	-1,078	-1,372	-1,530	-1,860	81	103	90	96	115
Rikavas pagasts	Rēzeknes	-0,489	-0,338	-1,188	-1,526	-1,876	67	48	76	95	116
Pušas pagasts	Rēzeknes	-1,397	-1,204	-1,490	-1,848	-1,884	126	113	102	114	117
Pasienes pagasts	Ludzas	-1,311	-1,384	-2,123	-1,971	-1,889	122	127	128	122	118
Istras pagasts	Ludzas	-0,940	-1,232	-1,818	-1,838	-1,890	105	118	119	113	119
Goliševas pagasts	Ludzas	-1,207	-1,591	-1,589	-1,711	-1,892	115	131	104	110	120
Indras pagasts	Krāslavas	-0,912	-1,302	-1,732	-1,945	-1,931	99	122	115	119	121
Ķepovas pagasts	Krāslavas	-1,298	-1,218	-2,325	-1,972	-1,953	120	115	133	123	122
Rundēnu pagasts	Ludzas	-1,223	-1,004	-1,973	-1,651	-2,037	116	100	125	108	123
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	-1,146	-1,140	-1,635	-1,582	-2,084	114	109	109	99	124
Lauderu pagasts	Ludzas	-0,840	-0,972	-1,611	-1,949	-2,117	93	95	108	120	125
Brigu pagasts	Ludzas	-0,483	-1,380	-1,876	-2,096	-2,166	66	125	122	128	126
Malnavas pagasts	Ludzas	-1,345	-1,382	-2,161	-2,143	-2,177	123	126	129	130	127
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	-1,508	-1,651	-2,275	-2,116	-2,207	129	132	131	129	128
Pildas pagasts	Ludzas	-1,124	-1,212	-1,991	-2,457	-2,208	112	114	126	132	129
Ambeļu pagasts	Daugavpils	-1,967	-1,145	-1,738	-2,050	-2,298	134	110	116	127	130
Susāju pagasts	Balvu	-1,281	-1,396	-1,961	-2,035	-2,329	118	128	124	126	131
Baltinavas pagasts	Balvu	-1,928	-1,796	-2,240	-2,581	-2,426	133	133	130	134	132
Salnavas pagasts	Ludzas	-1,535	-1,361	-2,058	-2,359	-2,456	130	124	127	131	133
Vecumu pagasts	Balvu	-1,491	-1,587	-2,278	-2,475	-2,810	128	130	132	133	134

63. tabula. Latgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem.

Reģiona lauku pašvaldību grupā samazinājās pašvaldību skaits ar lielu demogrāfisko slodzi. 2003. gada sākumā bija 67 pašvaldības, bet 2008. gada sākumā – tikai 5 pašvaldības, kurās demogrāfiskās slodzes līmenis pārsniedza 700. 2008. gada sākumā uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem Daugavpils rajona Ambeļu pagastā bija 765,7 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, Balvu rajona Kubulu pagastā – 751,6, Krāslavas rajona Šķeltovas pagastā – 726,9, Rēzeknes rajona Strūžānu pagastā – 710,2 un Ludzas rajona Salnavas pagastā – 700,2. Zemākie demogrāfiskās slodzes rādītāji Latgales reģiona laukos tika reģistrēti Balvu rajona Bērzkalnes pagastā – 428,6, Ludzas rajona Cirmas pagastā – 444,7 un Krāslavas rajona Bērziņu pagastā – 462,9.

2008. gada sākumā augstākais un zemākais demogrāfiskās slodzes rādītājs reģiona pilsētu grupā atšķirās 1,4 reizes, bet lauku grupā – 1,8 reizes. Kopš 2003. gada sākuma pilsētu pašvaldību grupā atšķirības samazinājās, bet pagastu grupā – palielinājās.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Latgales reģiona pašvaldību teritorijās laika posmā no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam novērots lielāks iedzīvotāju skaita samazinājums nekā pārējos reģionos, turklāt laukos šie procesi notika intensīvāk nekā pilsētās. Piecu gadu laikā Latgales reģiona pilsētās iedzīvotāju skaits samazinājās vidēji par 5,8%, bet laukos – par 9,0%.

Iedzīvotāju skaits saruka visās Latgales reģiona pilsētās un 97% lauku teritoriju, bet pieaugums tika fiksēts tikai četros pagastos, trīs no kuriem atrodas Rēzeknes tuvumā. Pārskata periodā Rēzeknes rajona Ozolaines, Griškānu un Stoļerovas pagastā iedzīvotāju skaits palielinājās attiecīgi par 9,6%, 0,8% un 0,5 %, bet Preiļu rajona Jersikas pagastā – par 1,0%.

Latgales reģiona pilsētu grupā iedzīvotāju skaits visvairāk samazinājās Viļakā (par 11,9%), Subatē ar lauku teritoriju (par 9,5%) un Dagdā (par 8,5%). Absolūtos skaitļos lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums gan novērots lielākajās pilsētās – Daugavpilī par 6,7 tūkst. un Rēzeknē par 1,9 tūkst., kā arī Līvānu novadā – par 0,7 tūkst.

Lauku teritoriju grupā vairāk kā par pieckārtīgo daļu iedzīvotāju skaits samazinājās Krāslavas rajona Ķepovas pagastā (par 23,1%) un Bērziņu pagastā (par 21,5%), Ludzas rajona Malnavas pagastā (par 20,3%) un Balvu rajona Kupravas pagastā (par 20,2%). Šajos četros pagastos reģistrēts lielākais iedzīvotāju

skaita kritums starp visām Latvijas pašvaldībām laika periodā no 2003. līdz 2008. gada sākumam.

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Atbilstoši attīstības indeksa komponenta zīmēm Latgales reģiona teritorijas sakārtotas trijās grupās. Pirmajā grupā ar pozitīvām attīstības indeksa zīmēm visos komponentos bija 6 pašvaldības jeb 4% no teritoriju kopskaita – republikas pilsētas Rēzekne un Daugavpils, Krāslavas novads un Preiļu novads, Balvi un Rēzeknes rajona Verēmu pagasts. Šo pašvaldību attīstību var raksturot kā līdzsvarotu.

65 reģiona pašvaldībās jeb 49% no reģiona teritoriju kopskaita visi attīstības komponenti bija negatīvi, jo attīstības pamatrādītāji šeit atradās zem reģiona vidējā līmeņa. 63 pašvaldības, kuras veidoja 47% no Latgales reģiona pašvaldību kopskaita, raksturoja gan pozitīvi, gan negatīvi attīstības indeksa komponenti – daļa pamatfaktoru pārsniedza, bet daļa nesasniedza reģiona vidējās vērtības.

Latgales reģionā pēc 2007. gada datiem attīstības indekss ar pozitīvu vērtību bija tikai 18 pašvaldībām jeb 13% no visām reģiona pilsētām, novadiem un pagastiem.

Pēc 2007. gada datiem pirmo vietu Latgales reģiona rangu tabulā ieņēma Rēzeknes rajona Ozolaines pagasts. Otrajā vietā ierindojās Balvi, kam sekoja Daugavpils un Rēzekne. Rangu tabulas augšdaļā atradās arī Rēzeknes rajona Griškānu pagasts un Verēmu pagasts, Daugavpils rajona Naujenes pagasts, Preiļu novads un Krāslavas novads. Rangu tabulas lejasdaļā dominēja Balvu un Ludzas rajona lauku pašvaldības. Starp Latgales reģiona pilsētām rangu tabulā viszemāk atradās Viļaka un Subate ar lauku teritoriju (attiecīgi 62. un 63. vietā).

Aplūkojot teritorijas attīstības vērtējumu dinamikā, var redzēt, ka visos piecos pārskata perioda gados stabila attīstība bija raksturīga 12 reģiona pašvaldībām, kurās attīstības indekss bija tikai ar pozitīvu vērtību. Lielākajam pašvaldību skaitam – 75% no Latgales reģiona pašvaldību kopskaita – attīstības rādītāji ietilpa negatīva indeksa apgabalā. Kā mainīgu var raksturot 21 pašvaldības attīstību – to attīstības indeksa vērtības zīmes mainījās pa gadiem (skat. 65. attēlu un 63. tabulu).

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS

Bezdarba līmenis

Rīgas reģiona pilsētās vidējais bezdarba līmenis 2008. gada sākumā bija 2,6%, bet laukos – 2,5%. Rīgas reģiona bezdarba līmeņa rādītāji bija zemākie citu reģionu attiecīgu grupu vidū, kā arī manāmi zemāki nekā vidējie rādītāji pilsētu un lauku grupās valstī kopumā (attiecīgi 3,2% un 4,4%). Rīgas un arī Zemgales reģionā, atšķirībā no pārējiem trim reģioniem, lauku pašvaldību grupā situācija nodarbinātības ziņā caurmērā bija labāka nekā pilsētu grupā.

2008. gada sākumā 54 Rīgas reģiona pašvaldībās bezdarba līmenis nepārsniedza 3,0% robežu – 12 pilsētu pašvaldībās un 42 lauku pašvaldībās.

Zemākais bezdarba līmenis Rīgas reģiona pilsētu vidū 2008. gada sākumā bija reģistrēts Baldones novadā (1,5%), Saulkrastu novadā un Staicelē ar lauku teritoriju (2,2% katrā). Rīgā bezdarba līmenis sasniedza 2,4% līmenī, bet Jūrmalā – 3,6%. Pilsētu vidū lielākais bezdarba līmenis bija Limbažos – 3,9%.

Rīgas reģiona lauku pašvaldībās bezdarba līmenis 2008. gada sākumā bija 1,5–4,2% robežās, izņemot Tukuma rajona Zantes pagastu, kur bezdarba līmenis sasniedza 10,5%, četras reizes pārsniedzot vidējo rādītāju reģiona lauku pašvaldību grupā. 4,2 % bezdarbs bija reģistrēts Limbažu rajona Viļķenes pagastā. Zemākie bezdarba rādītāji tika reģistrēti Ogres un Rīgas rajona pašvaldībās – viszemākais bezdarba līmenis bija Ogres rajona Lauberes pagastā (1,5%) un Taurupes pagastā (1,6%), Rīgas rajona Salas pagastā (1,8%).

Pārskata periodā bezdarba līmenis samazinājās visās Rīgas reģiona pašvaldībās. Lielākais bezdarba līmeņa samazinājums bija fiksēts Salacgrīvā ar lauku teritoriju (par 4,4 procentpunktiem) un Tukuma rajona Zantes pagastā (par 3,6 procentpunktiem).

Rīgas reģionā no 2003. līdz 2008. gada sākumam atšķirība starp augstāko un zemāko bezdarba rādītāju samazinājās pilsētu grupā – no 4,1 līdz 2,6 reizēm, bet palielinājās pagastu grupā – no 6,2 līdz 7,0 reizēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

2007. gadā Rīgas reģiona pilsētu pašvaldību grupā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos bija vidēji 403,9 Ls, bet laukos par 94 Ls mazāks – 310,4 Ls (2003. gadā starpība bija 45 Ls). Gan reģiona pilsētu grupā, gan lauku pašvaldību grupā nodokļa ieņēmumu vidējie rādītāji pārsniedza attiecīgos rādītājus vidēji valstī (353,0 Ls un 202,4 Ls).

Visaugstākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā reģiona pilsētu grupā bija fiksēti Ikšķiles novadā (426,3 Ls), Baložos (402,0 Ls), kā arī republikas pilsētās Rīgā (418,5 Ls) un Jūrmalā (402,8 Ls). Mazākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi bija Limbažu un Tukuma rajona pašvaldībās – Staicelē ar lauku teritoriju (139,3 Ls) un Kandavas novadā (184,1 Ls uz 1 iedzīvotāju).

Lauku pašvaldībās iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos svārstījās 90–450 Ls robežās. Samaksātais nodokļa apmērs uz 1 iedzīvotāju Rīgas rajona Ķekavas pagastā (447,3 Ls), Garkalnes novadā (446,7 Ls) un Babītes pagastā (436,3 Ls) bija vislielākais ne tikai Rīgas reģiona pašvaldību vidū,

bet arī starp visām vietējām pašvaldībām Latvijā. Limbažu rajona Braslavas pagastā (88,6 Ls) un Tukuma rajona Jaunsātu pagastā (114,1 Ls) tika reģistrētas mazākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju Rīgas reģiona ietvaros.

Rīgas reģiona vidējo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmuma apjomu uz 1 iedzīvotāju nesasniedza 65 no 75 pašvaldībām jeb 86,7% no pašvaldību kopskaita, kas liecina par noslāņošanos ieņēmumu ziņā starp Rīgu un tās apkaimi, un pārējām reģiona pašvaldībām.

Atšķirība starp lielāko un mazāko samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokļa summu uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Rīgas reģiona pilsētās samazinājās no 3,4 reizēm 2003. gadā līdz 3,1 reizei 2007. gadā, savukārt lauku teritorijās – no 7,0 līdz 5,0 reizēm.

Demogrāfiskā slodze

Rīgas reģiona pilsētās 2008. gada sākumā uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija vidēji 513,8 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, laukos – 510,0. Gan pilsētu, gan lauku pašvaldību grupā Rīgas reģionā demogrāfiskā slodze bija zemāka nekā attiecīgajās grupās vidēji valstī.

Rīgas reģionā 2008. gada sākumā pilsētu grupā zemākā demogrāfiskā slodze bija Baložos (388,0), Vangažos (468,1) un Salaspils novadā (470,5), bet lauku pašvaldību grupā – Rīgas rajona Salas pagastā (418,8) un Olaines pagastā (426,8), Tukuma rajona Viesatu pagastā (428,1).

Augstākais demogrāfiskās slodzes līmenis Rīgas reģiona pilsētu grupā 2008. gada sākumā bija Staicelē ar lauku teritoriju, kur uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 635,9 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji. Saulkrastu novadā demogrāfiskās slodzes līmenis bija 606,9, Kandavas novadā – 577,0. Pagastu grupā vislielākā demogrāfiskā slodze tika fiksēta Ogres rajona Madlienas pagastā (640,2), Tukuma rajona Jaunsātu pagastā (630,2) un Limbažu rajona Skultes pagastā (618,8).

Rīgas reģionā 2008. gada sākumā, salīdzinot ar 2003. gada sākumu, atšķirība starp zemāko un augstāko demogrāfiskās slodzes rādītāju pilsētu grupas pašvaldībās samazinājās no 1,8 līdz 1,1 reizei, bet lauku grupas pašvaldībās – no 1,7 līdz 1,2 reizēm.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Iedzīvotāju skaits Rīgas reģiona pilsētu grupas pašvaldībās no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada

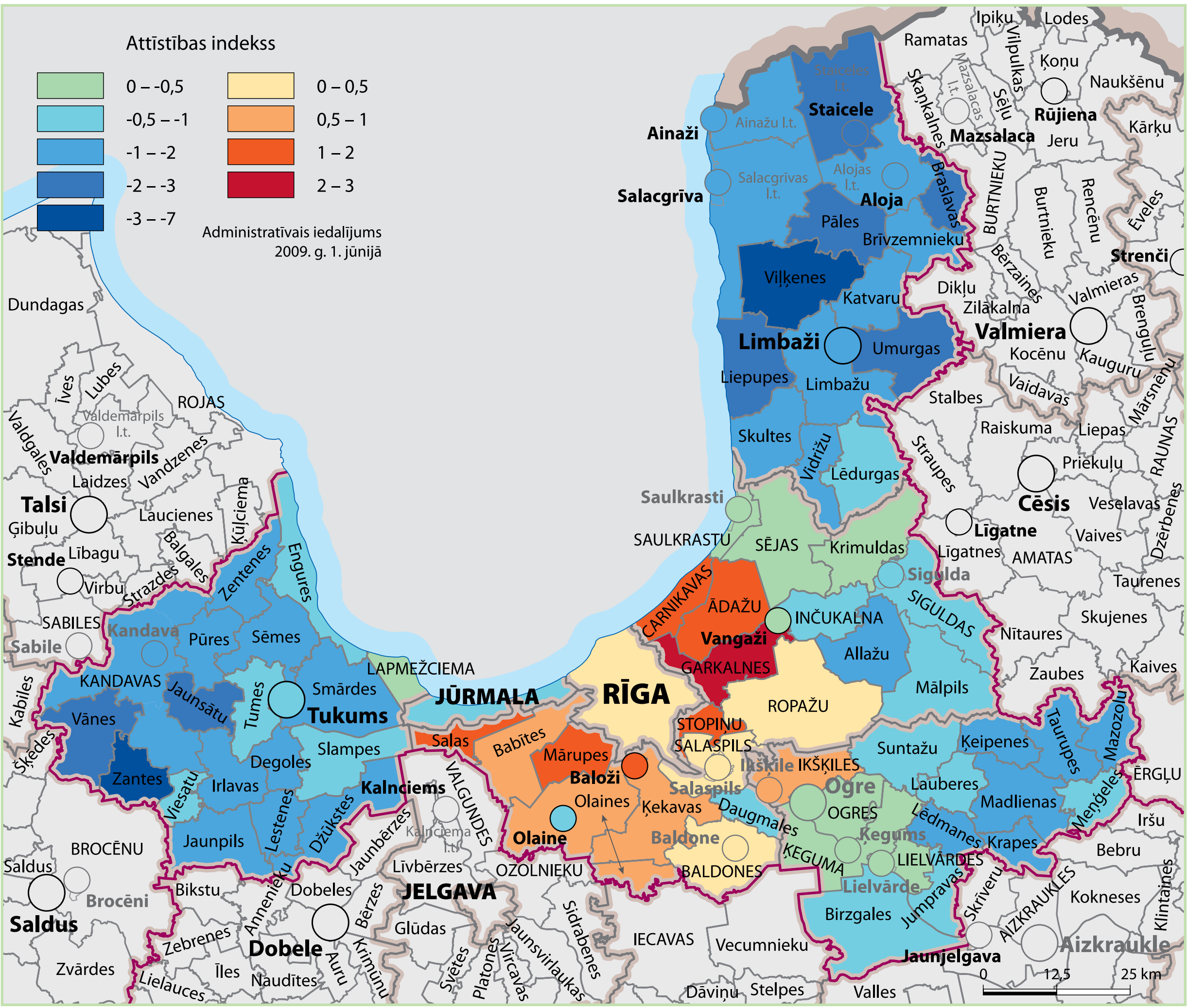

66. attēls. Rīgas plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Garkalnes novads	Rīgas	1,679	1,964	2,349	2,772	2,419	1	1	1	1	1
Ādažu novads	Rīgas	1,352	1,174	0,910	1,158	1,766	2	4	8	8	2
Baloži	Rīgas	0,881	1,388	1,474	1,496	1,621	6	2	2	2	3
Mārupes pagasts	Rīgas	0,021	0,775	0,798	1,032	1,357	17	10	9	9	4
Salas pagasts	Rīgas	0,443	1,225	1,355	1,082	1,136	11	3	3	3	5
Carnikavas novads	Rīgas	1,048	0,874	0,979	1,007	1,135	5	8	6	6	6
Stopiņu novads	Rīgas	1,236	0,826	0,645	0,846	1,104	3	9	10	10	7
Babītes pagasts	Rīgas	0,861	1,098	1,180	1,256	0,996	7	5	4	4	8
Ķekavas pagasts	Rīgas	1,187	0,984	1,069	0,856	0,919	4	7	5	5	9
Olaines pagasts	Rīgas	0,492	0,510	0,247	0,618	0,783	10	11	12	12	10
Ikšķiles novads	Ogres	0,720	1,007	0,967	0,868	0,676	8	6	7	7	11
Salaspils novads	Rīgas	0,660	0,316	-0,142	-0,023	0,260	9	12	21	21	12
Rīga	-	0,180	0,184	0,207	0,211	0,176	14	14	13	13	13
Ropažu novads	Rīgas	0,438	0,199	0,021	0,350	0,155	12	13	15	15	14
Baldones novads	Rīgas	0,217	-0,134	-0,135	0,183	0,051	13	17	20	20	15
Ķeguma novads	Ogres	0,062	0,137	0,284	0,171	-0,030	15	15	11	11	16
Sējas novads	Rīgas	-0,120	-0,360	-0,221	-0,455	-0,156	23	25	22	22	17
Ogres novads	Ogres	-0,367	0,097	-0,051	-0,280	-0,225	27	16	17	17	18
Lielvārdes novads	Ogres	-0,025	-0,190	-0,258	-0,625	-0,327	19	18	23	23	19
Vangaži	Rīgas	0,019	-0,294	-0,491	-0,554	-0,362	18	23	28	28	20
Saulkrastu novads	Rīgas	-0,138	-0,219	-0,013	-0,533	-0,427	24	20	16	16	21
Lapmežciema novads	Tukuma	-0,028	-0,620	0,138	-0,191	-0,475	21	32	14	14	22
Krimuldas pagasts	Rīgas	-0,708	-0,429	-0,505	-0,617	-0,483	35	29	29	29	23
Lauberes pagasts	Ogres	-0,797	-0,428	-0,134	-1,687	-0,524	38	28	19	19	24
Viesatu pagasts	Tukuma	-1,239	-1,055	-0,779	-0,972	-0,576	46	39	36	36	25
Olaine	Rīgas	-0,182	-0,248	-0,634	-0,420	-0,591	25	22	33	33	26
Jūrmala	-	-0,878	-0,652	-0,697	-0,482	-0,628	40	33	34	34	27
Inčukalna novads	Rīgas	-0,049	-0,231	-0,433	0,113	-0,638	22	21	26	26	28
Suntažu pagasts	Ogres	-0,512	-0,686	-0,424	-0,899	-0,668	30	34	25	25	29
Mālpils pagasts	Rīgas	0,046	-0,344	-0,575	-0,796	-0,716	16	24	32	32	30
Daugmales pagasts	Rīgas	-0,204	-0,558	-0,541	-0,362	-0,778	26	30	31	31	31
Tumes pagasts	Tukuma	-0,549	-1,133	-1,130	-0,721	-0,784	31	41	43	43	32
Jumpravas pagasts	Ogres	-0,510	-0,367	-0,308	-0,544	-0,816	29	26	24	24	33
Siguldas novads	Rīgas	-0,026	-0,208	-0,128	-0,433	-0,817	20	19	18	18	34
Lēdurgas pagasts	Limbažu	-1,237	-1,410	-1,742	-1,037	-0,869	45	45	57	57	35
Birzgales pagasts	Ogres	-1,474	-1,300	-0,906	-0,975	-0,878	54	43	39	39	36
Meņģeles pagasts	Ogres	-1,640	-1,908	-1,766	-1,051	-0,883	59	63	59	59	37
Engures pagasts	Tukuma	-0,438	-0,416	-0,900	-1,020	-0,924	28	27	38	38	38
Slampes pagasts	Tukuma	-0,736	-0,935	-0,831	-1,258	-0,957	36	38	37	37	39
Tukums	Tukuma	-0,706	-0,617	-0,949	-1,100	-0,977	34	31	40	40	40
Ķeipenes pagasts	Ogres	-0,676	-0,791	-1,257	-1,099	-1,045	33	36	44	44	41
Smārdes pagasts	Tukuma	-0,759	-1,105	-1,814	-1,563	-1,149	37	40	60	60	42
Vidrižu pagasts	Limbažu	-1,444	-1,529	-1,858	-1,876	-1,176	53	49	63	63	43
Allažu pagasts	Rīgas	-0,580	-0,721	-0,520	-0,893	-1,195	32	35	30	30	44
Sēmes pagasts	Tukuma	-1,712	-1,783	-1,258	-1,412	-1,218	60	57	45	45	45
Jaunpils pagasts	Tukuma	-1,476	-1,615	-1,491	-1,578	-1,241	55	50	49	49	46
Krapes pagasts	Ogres	-1,148	-1,862	-0,488	-1,404	-1,248	44	61	27	27	47
Taurupes pagasts	Ogres	-1,340	-1,874	-2,266	-1,716	-1,257	49	62	66	66	48
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	-1,581	-3,327	-1,072	-2,394	-1,285	57	73	41	41	49
Lēdmanes pagasts	Ogres	-0,992	-1,301	-1,540	-1,423	-1,319	41	44	50	50	50
Limbaži	Limbažu	-1,045	-0,854	-1,347	-1,608	-1,320	43	37	47	47	51
Džūkstes pagasts	Tukuma	-1,444	-1,981	-1,337	-0,968	-1,322	52	64	46	46	52
Irlavas pagasts	Tukuma	-1,423	-1,792	-1,701	-1,300	-1,330	51	58	56	56	53
Katvaru pagasts	Limbažu	-1,846	-1,837	-1,676	-2,257	-1,334	65	60	55	55	54
Lestenes pagasts	Tukuma	-1,303	-1,454	-2,966	-2,081	-1,364	48	46	72	72	55
Pūres pagasts	Tukuma	-1,822	-1,276	-1,089	-1,684	-1,371	63	42	42	42	56
Mazozolu pagasts	Ogres	-1,016	-1,658	-1,846	-0,917	-1,376	42	51	62	62	57
Kandavas novads	Tukuma	-1,594	-1,691	-1,549	-1,809	-1,383	58	53	51	51	58
Aloja ar l.t.	Limbažu	-1,301	-1,482	-1,635	-1,763	-1,443	47	48	54	54	59
Degoles pagasts	Tukuma	-2,228	-1,832	-2,262	-2,516	-1,570	70	59	65	65	60
Madlienas pagasts	Ogres	-1,380	-1,683	-1,596	-1,823	-1,678	50	52	53	53	61
Ainaži ar l.t.	Limbažu	-0,800	-2,515	-0,741	-1,806	-1,723	39	68	35	35	62
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	-1,968	-1,712	-1,565	-2,123	-1,743	66	54	52	52	63
Zentenes pagasts	Tukuma	-2,178	-2,443	-1,483	-2,518	-1,754	68	66	48	48	64
Limbažu pagasts	Limbažu	-1,800	-1,771	-1,816	-1,323	-1,798	62	56	61	61	65
Skultes pagasts	Limbažu	-1,512	-1,477	-1,742	-1,871	-1,890	56	47	58	58	66
Staicele ar l.t.	Limbažu	-2,949	-3,428	-2,645	-3,048	-2,093	72	74	70	70	67
Braslavas pagasts	Limbažu	-3,175	-2,712	-4,135	-2,597	-2,138	73	71	74	74	68
Liepupes pagasts	Limbažu	-2,096	-2,549	-2,311	-2,253	-2,318	67	69	67	67	69
Vānes pagasts	Tukuma	-1,733	-1,757	-2,371	-1,642	-2,460	61	55	68	68	70
Pāles pagasts	Limbažu	-1,843	-2,031	-2,491	-2,900	-2,606	64	65	69	69	71
Umurgas pagasts	Limbažu	-2,220	-2,569	-2,686	-1,595	-2,671	69	70	71	71	72
Jaunsātu pagasts	Tukuma	-3,342	-2,502	-3,600	-2,595	-2,959	74	67	73	73	73
Viļķenes pagasts	Limbažu	-2,772	-3,180	-2,221	-3,304	-3,008	71	72	64	64	74
Zantes pagasts	Tukuma	-5,722	-4,419	-6,850	-6,222	-6,744	75	75	75	75	75

64. tabula. Rīgas plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem.

sākumam samazinājās lēnāk nekā pilsētās vidēji valstī (attiecīgi par 1,6% un par 2,5%), savukārt reģiona lauku pašvaldībās iedzīvotāju skaits palielinājās par 10,4% – situācijā, kad laukos visā valstī kopumā iedzīvotāju skaits samazinājās par 2,9%.

Iedzīvotāju skaits pārskata periodā pieauga 29 reģiona pašvaldībās – 11 pilsētās un pilsētnovados, 18 pagastos un lauku novados. Savukārt negatīvas iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā skāra 46 pašvaldības – iedzīvotāju skaits samazinājās 9 pilsētu pašvaldībās un 37 lauku pašvaldībās.

Pilsētu grupā būtisks iedzīvotāju skaita pieaugums no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam tika reģistrēts Baložos (par 29,4%) un Ikšķiles novadā (par 23,5%). Iedzīvotāju skaita pieauguma rādītāji liecina, ka pievilcīgas teritorijas bija arī Baldones novads (iedzīvotāju skaits palielinājās par 9,5%), Saulkrastu novads (par 8,7%), Salaspils novads (par 5,7%), Lielvārdes novads (par 4,9%).

Īpaši nozīmīgs iedzīvotāju skaita pieaugums bija Rīgas rajona lauku pašvaldībās. Garkalnes novadā iedzīvotāju skaits palielinājās par 62,2%, Mārupes pagastā – par 41,4% un Olaines pagastā – par 31,4%. Vairāk nekā par ceturto daļu iedzīvotāju skaits pieauga arī Babītes pagastā, Carnikavas novadā, Stopiņu novadā, Ādažu novadā un Ķekavas pagastā.

Apskatāmajā periodā reģiona pilsētu pašvaldību grupā iedzīvotāju skaits būtiski samazinājās Ainažos ar lauku teritoriju – par 15,0% (vislielākais iedzīvotāju skaita sarukums visu pilsētu vidū valstī) un Alojā ar lauku teritoriju – par 7,4%. Vairāk kā par 10% iedzīvotāju skaits samazinājās 9 Rīgas reģiona lauku pašvaldībās, to skaitā Ogres rajona Meņģeles pagastā par 16,9%, Limbažu rajona Brīvzemnieku pagastā par 16,0%, Tukuma rajona Vānes pagastā par 13,9%.

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Pēc 2007. gada datiem Rīgas reģionā bija 5 pašvaldības (7% no reģiona pašvaldību kopskaita), kurās visi attīstības indeksa komponenti bija pozitīvi, jo visi attīstības pamatrādītāji bija virs reģiona vidējā līmeņa. Tās bija Rīgas rajona lauku pašvaldības – Garkalnes novads, Babītes pagasts, Carnikavas novads, Stopiņu novads un Ādažu novads. 24 reģiona pašvaldībās (32% no reģiona pašvaldību skaita) visi attīstības indeksa komponenti bija ar negatīvu vērtību – attīstības pamatrādītāji šeit atradās zem reģiona vidējā līmeņa. Pārsvarā tās bija Limbažu un Tukuma rajona pašvaldības. Lielāko pašvaldību grupu (61% no reģiona pašvaldību skaita) veidoja teritorijas, kurās attīstības indeksa komponenti bija gan ar pozitīvām, gan negatīvām vērtībām. Šajās pašvaldībās daļa pamatrādītāju pārsniedz, bet daļa nesasniedz Rīgas reģiona vidējos lielumus. Pozitīvu un negatīvu skaitļu summa nedod viennozīmīgu rādītāju, bet, veicot attīstības indeksa komponenta padziļinātu izpēti, varētu noteikt teritorijas attīstības kvalitatīvu vērtējumu.

Rīgas reģionā pēc 2007. gada datiem attīstības indekss ar pozitīvu vērtību bija 15 teritorijām – Rīgai, Ogres rajona Ikšķiles novadam un 13 Rīgas rajona pašvaldībām, to skaitā Baložiem, Salaspils novadam un Baldones novadam. Rīgas reģiona pašvaldību rangu tabulā pēc attīstības indeksa pirmajā vietā atradās Garkalnes novads.

Pozitīvo attīstības indeksa apgabalu līdzsvaroja 60 teritorijas ar negatīvām indeksa vērtībām, jo pamatfaktoru aritmētiskos vidējos rēķina kā svērtos vidējos, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu konkrētajā teritorijā. Šeit ļoti liela ietekme ir Rīgas pilsētai, kurai ir pozitīva attīstības indeksa vērtība.

Reģiona rangu tabulas lejasdaļā, tāpat kā iepriekšējos gados, atradās Limbažu un Tukuma rajona pašvaldības. Priekšpēdējā vietā ierindojās Limbažu rajona Viļķenes pagasts, bet pēdējā – Tukuma rajona Zantes pagasts, kura attīstības indeksa izteiktu negatīvo vērtību visvairāk ietekmēja Rīgas reģionam relatīvi augsts bezdarba līmenis.

Stabili pozitīvu attīstības dinamiku uzrādīja 13 Rīgas reģiona pašvaldības, kurās visu piecu apskatāmo gadu laikā attīstības indekss bija pozitīvs. 54 reģiona pašvaldības raksturoja pastāvīgi negatīvs attīstības indekss, bet 8 pašvaldībās attīstības indeksa zīmes mainījās pa gadiem (skat. 66. attēlu un 64. tabulu).

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS

Bezdarba līmenis

Latvijas reģionu vidū tikai Vidzemes reģionā bezdarba līmeņa rādītāji 2008. gada sākumā gan pilsētu, gan lauku pašvaldību grupā bija vienādā līmenī – 3,5%. Vidzemes reģiona pilsētās vidējais bezdarba līmenis pavisam nedaudz pārsniedza valstī vidējo pilsētu rādītāju (3,2%), bet reģiona laukos bija zemāks nekā vidēji valsts lauku teritorijās (4,4%).

2008. gada sākumā Vidzemes reģiona pilsētu vidū zemākais bezdarba līmenis bija reģistrēts Valmierā un Mazsalacā ar lauku teritoriju (2,5% katrā), Smiltenē (2,9%), Cēsīs un Līgatnē (3,0% katrā). Reģiona pilsētu ietvaros visaugstākais bezdarba līmenis bija Varakļānos (8,2%).

Lauku grupā ārkārtīgi zems bezdarba līmenis tika reģistrēts Alūksnes rajona Jaunlaicenes pagastā un Gulbenes rajona Litenes pagastā (1,0% katrā). Nodarbinātības ziņā labvēlīga situācija bija arī vairākās Valmieras un Cēsu rajona lauku teritorijās, to skaitā Valmieras rajona Ķoņu pagastā (1,4%), Vaidavas pagastā (1,5%) un Dikļu pagastā (1,5%), Cēsu rajona Raunas novadā, Zaubes pagastā un Straupes pagastā (1,8% katrā). Visaugstākais bezdarba līmenis tika reģistrēts Alūksnes rajona Pededzes pagastā – 13,3%. Vidzemes reģiona laukos 10% bezdarba robežu 2003. gada sākumā

pārsniedza 15 pašvaldības, bet 2008. gada sākumā – tikai viena.

2008. gada sākumā, salīdzinot ar 2003. gada sākumu, bezdarba līmenis samazinājās 117 reģiona pašvaldībās, bet pieauga 4 lauku teritorijās. Valmieras rajona Lodes pagastā bezdarba līmenis palielinājās par 4,5%, bet Valmieras rajona Bērzaines pagastā, Alūksnes rajona Zeltiņu pagastā un Valkas rajona Palsmanes pagastā bezdarba pieaugums bija mazāks par 1%. Nozīmīgs bezdarba līmeņa samazinājums bija reģistrēts Madonas rajona Ošupes pagastā (par 8,0 procentpunktiem) un Varakļānu pagastā (par 7,5 procentpunktiem).

Atšķirība starp viszemāko un visaugstāko bezdarba līmeni Vidzemes reģiona pilsētās samazinājās no 4,1 reizes 2003. gada sākumā līdz 3,3 reizēm 2008. gada sākumā, bet laukos – palielinājās attiecīgi no 11,0 līdz 13,9 reizēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Vidzemes reģionā vidējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā pilsētu grupā bija 314,6 Ls, lauku pašvaldību grupā – 179,3 Ls. Vidzemes reģiona pašvaldību grupu rādītāji bija zemāki par attiecīgajiem valsts vidējiem rādītājiem (353,0 Ls un 202,4 Ls).

Laika periodā no 2003. līdz 2007. gadam Vidzemes reģiona pilsētu grupā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju palielinājās par 197 Ls, bet laukos – par 119 Ls jeb trīskāršojās.

Par diferenciāciju iedzīvotāju ieņēmumu ziņā liecina pašvaldību sadalījums attiecībā pret vidējo rādītāju reģionā. Vidzemes reģiona vidējo līmeni pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā nesasniedza 104 pašvaldības jeb 86,0% no reģiona pašvaldību kopskaita. Virs reģiona vidējā rādītāja iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi bija 17 pašvaldībās.

2007. gadā pilsētu vidū vislielākās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos bija Valmierā (394,0 Ls), Smiltenē (374,8 Ls) un Cēsīs (342,6 Ls), bet lauku pašvaldību grupā – Cēsu rajona Priekuļu pagastā (327,3 Ls), Valmieras rajona Brenguļu pagastā (308,2 Ls) un Madonas rajona Kalsnavas pagastā (261,3 Ls). Vismazākais iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju abās pašvaldību grupās tika samaksāts Alūksnes rajona pašvaldībās – Apē ar lauku teritoriju (141,8 Ls) un Pededzes pagastā (61,6 Ls).

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju laika periodā no 2003. līdz 2007. gadam palielinājās visās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet palielinājuma apjoms atradās intervālā no 30 līdz 200 Ls. Lielākais nodokļa apmēra pieaugums tika fiksēts Valmierā, Smiltenē, Cēsīs, kā arī Valmieras rajona Brenguļu pagastā un Valmieras pagastā.

Vidzemes reģionā 2007. gadā atšķirība starp pilsētām pēc samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoma uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos bija 2,8 reizes, bet reģiona pagastu grupas pašvaldībām bija raksturīgi spilgtākie kontrasti – atšķirība veidoja 5,3 reizes. 2003. gadā attiecīgie rādītāji bija 2,6 un 7,0 reizes.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskā slodze Vidzemes reģiona pašvaldību grupās vidēji bija augstāka nekā caurmērā valstī. 2008. gada sākumā Vidzemes reģiona pilsētās vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem bija 550,4 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji, bet pagastos – 545,1 (attiecīgajās teritoriju grupās vidēji valstī – 518,0 un 538,7).

Apskatāmo piecu gadu laikā demogrāfiskās slodzes līmenis būtiski samazinājās gandrīz visās Vidzemes reģiona pašvaldībās. Izņēmumu veidoja tikai Alūksnes rajona Trapenes pagasts, kur demogrāfiskā slodze nedaudz palielinājās.

2008. gada sākumā demogrāfiskās slodzes līmenis virs 700 bija 4 reģiona pašvaldībās – Varakļānos, Mazsalacā ar lauku teritoriju, Līgatnē un Madonas rajona Varakļānu pagastā. 2003. gada sākumā reģionā bija 22 pašvaldības ar slodzes līmeni virs 700, to skaitā trijās pašvaldībās demogrāfiskā slodze pārsniedza 800 cilvēku robežu.

Viszemākā demogrāfiskā slodze Vidzemes reģionā 2008. gada sākumā pilsētu pašvaldību grupā tika fiksēta Valmierā (517,7), pagastu pašvaldību grupā – Valmieras rajona Valmieras pagastā (425,2).

Demogrāfiskās slodzes zemākie un augstākie rādītāji 2008. gada sākumā Vidzemes reģiona pilsētās, tāpat kā 2003. gada sākumā, atšķirās 1,4 reizes, bet reģiona pagastos atšķirības attiecīgajā laika posmā samazinājās no 2,1 līdz 1,7 reizēm.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Laika periodā no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam Vidzemes reģiona pilsētu grupā iedzīvotāju skaits saruka vidēji par 3,5%, bet pagastu grupā – par 6,6%. Salīdzinājumā ar attiecīgajām pašvaldību grupām kopumā valstī, iedzīvotāju skaita samazinājuma tempi Vidzemes reģiona pilsētās bija nedaudz lielāki, bet reģiona lauku teritorijās iedzīvotāju skaits kritās pat 2,3 reizes straujāk.

Iedzīvotāju skaits piecu gadu laikā samazinājās visās Vidzemes reģiona pilsētās un 95% lauku teritoriju. Par 10% un vairāk iedzīvotāju skaits samazinājās 25 reģiona teritorijās, to skaitā divās pilsētās – Līgatnē un Apē ar lauku teritoriju. Lielākais samazinājums tika novērots Alūksnes rajona Kalncempju pagastā, kur iedzīvotāju skaits saruka par 27,9%.

Pozitīvā virzienā iedzīvotāju skaita izmaiņas notika 5 Vidzemes reģiona lauku pašvaldībās. Cēsu rajona Vaives pagastā iedzīvotāju skaits pieauga par 3,0%, Valkas rajona Variņu pagastā – par 2,0%, mazāk nekā par 1,5% iedzīvotāju skaits palielinājās Valmieras rajona Brenguļu un Kocēnu pagastā, kā arī Cēsu rajona Mārsnēnu pagastā.

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Vidzemes reģionā pēc 2007. gada datiem pirmajā teritoriju grupā, kurā visi attīstības indeksa pamatrādītāji pārsniedz vidējos rādītājus reģionā, ietilpa tikai 4 pašvaldības. Otrā grupa, kurā visi attīstības indeksa komponenti ir negatīvi, jo pamatrādītāju vērtības atrodas zem vidējās reģionā, iekļāva 23 pašvaldības. Savukārt trešajā grupā, kas ir lielākā un kurā attīstības indeksu veido gan pozitīvi, gan negatīvi komponenti, bija 94 reģiona pašvaldības. Saskaņā ar šo sadalījumu Vidzemes reģionā 3% no pašvaldību kopskaita rādīja līdzsvarotu pozitīvu attīstību, 19% – negatīvu, bet 78% teritoriju attīstības gaita bija kontrastaina.

Aplūkojot attīstības indeksa vērtību dinamikā, var novērot, ka 16 Vidzemes reģiona pašvaldībās visos piecos apskatāmajos gados bija pozitīvs attīstības indekss, 67 pašvaldībās – negatīvs un 38 pašvaldībās attīstības indeksa zīme bija mainīga.

Vidzemes reģionā pēc 2007. gada datiem attīstības indeksa pozitīva vērtība bija 33 pašvaldībām jeb 27% no kopējā pašvaldību skaita reģionā. Reģiona rangu tabulas augšdaļā atradās Valmieras rajona pašvaldības. Pirmajā vietā ierindojās Valmiera, bet Valmieras rajona Valmieras pagasts, kurš 2003.–2006. gadā rangu tabulā ieņēma pirmo vietu, pēc 2007. gada datiem noslīdēja uz 2. vietu. Nākamās vietas rangu tabulā aizņēma Valmieras rajona Kauguru pagasts, Vaidavas pagasts un Kocēnu pagasts, tālāk sekoja Cēsis.

Rangu tabulas lejasdaļu aizņēma Madonas un Alūksnes rajona pašvaldības. No pilsētām zemākajā vietā atradās Varakļāni, bet no lauku pašvaldībām – Madonas rajona Murmastienes pagasts, Varakļānu pagasts un Ošupes pagasts, kā arī Alūksnes rajona Pededzes pagasts, kas visos piecos gados ieņēma pēdējo vietu Vidzemes reģiona rangu tabulā (skat. 67. attēlu un 65. tabulu).

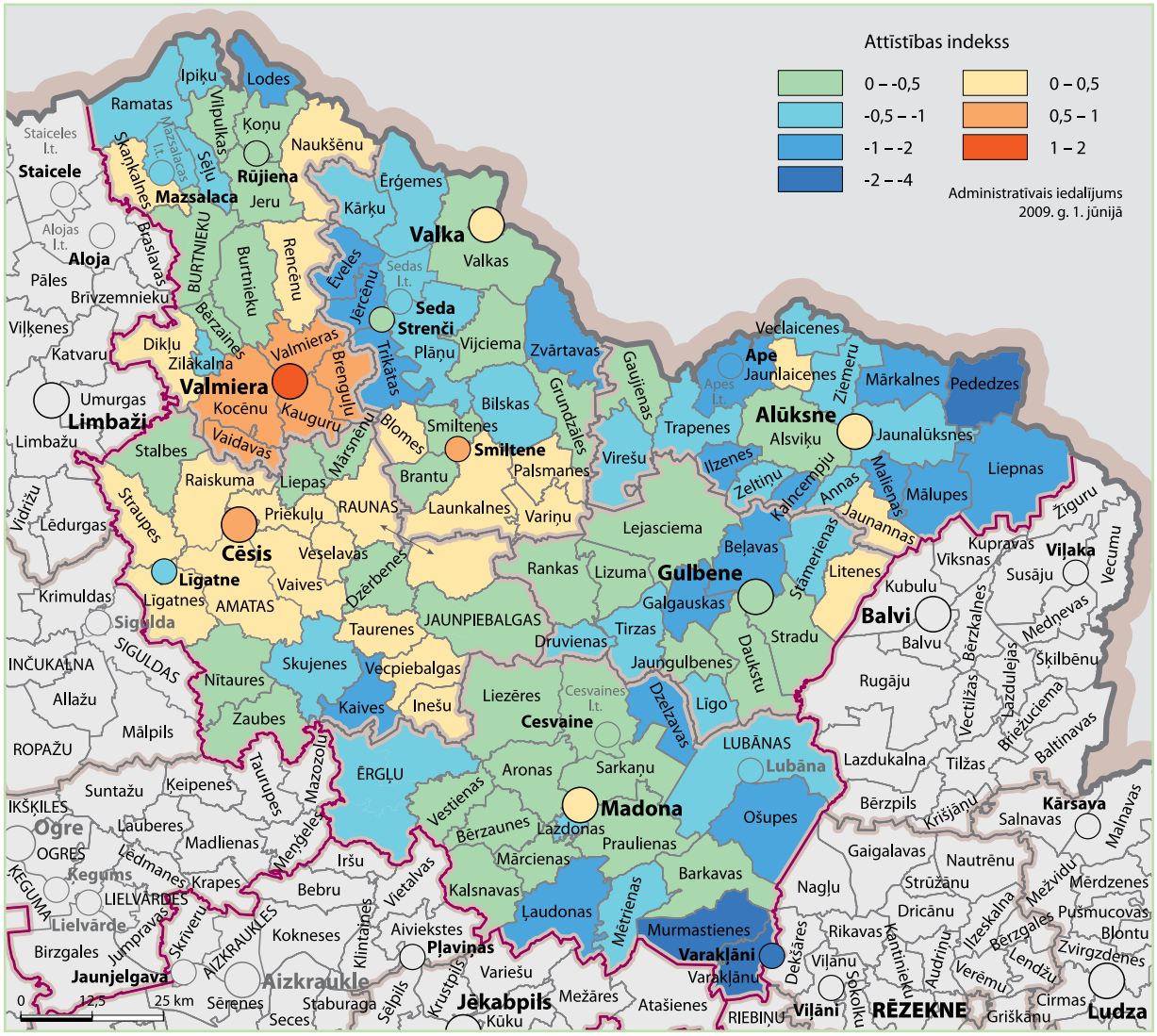

67. attēls. Vidzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Valmiera	Valmieras	0,828	1,055	0,991	1,076	1,107	4	2	2	2	1
Valmieras pagasts	Valmieras	1,534	1,178	1,147	1,078	0,987	1	1	1	1	2
Kauguru pagasts	Valmieras	0,518	0,527	0,442	0,591	0,869	8	8	11	7	3
Vaidavas pagasts	Valmieras	0,597	0,600	0,498	0,652	0,772	6	6	8	6	4
Kocēnu pagasts	Valmieras	0,286	0,183	0,298	0,414	0,709	15	21	16	12	5
Cēsis	Cēsu	0,632	0,722	0,733	0,673	0,640	5	4	3	5	6
Brenguļu pagasts	Valmieras	0,196	-0,157	0,123	0,748	0,566	19	44	30	3	7
Smiltene	Valkas	0,913	0,540	0,491	0,318	0,503	3	7	9	14	8
Veselavas pagasts	Cēsu	-0,189	0,003	0,225	0,415	0,466	47	34	20	11	9
Amatas novads	Cēsu	0,517	0,354	0,539	0,565	0,437	9	14	6	8	10
Priekuļu pagasts	Cēsu	1,134	0,730	0,465	0,491	0,394	2	3	10	9	11
Dikļu pagasts	Valmieras	-0,554	-0,520	-0,522	-0,045	0,368	80	77	69	42	12
Līgatnes pagasts	Cēsu	0,346	0,311	0,245	-0,001	0,360	12	16	17	38	13
Straupes pagasts	Cēsu	0,257	0,223	0,397	0,128	0,354	16	20	12	24	14
Palsmanes pagasts	Valkas	-0,032	0,441	0,619	0,468	0,347	35	10	5	10	15
Variņu pagasts	Valkas	-0,030	0,489	-0,047	0,212	0,334	34	9	38	19	16
Madona	Madonas	0,360	0,296	0,299	0,339	0,296	10	18	15	13	17
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	-0,285	-0,294	-0,051	0,108	0,274	56	54	40	27	18
Vaives pagasts	Cēsu	-0,078	-0,009	0,355	0,168	0,259	39	36	13	22	19
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	-0,290	0,387	0,223	0,309	0,239	57	12	21	15	20
Blomes pagasts	Valkas	-0,218	-0,083	0,204	-0,112	0,236	51	39	24	48	21
Naukšēnu pagasts	Valmieras	0,085	0,023	0,155	0,104	0,211	26	32	27	28	22
Raiskuma pagasts	Cēsu	-0,121	-0,067	0,068	0,226	0,177	41	38	32	18	23
Inešu pagasts	Cēsu	-0,255	-0,296	-0,406	-0,490	0,141	53	55	63	70	24
Launkalnes pagasts	Valkas	0,589	0,677	0,674	0,303	0,131	7	5	4	16	25
Rencēnu pagasts	Valmieras	0,220	0,071	0,243	0,022	0,121	18	28	18	36	26
Alūksne	Alūksnes	0,220	0,385	0,315	0,125	0,104	17	13	14	25	27
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	0,178	0,300	0,226	0,154	0,097	23	17	19	23	28
Litenes pagasts	Gulbenes	-0,279	0,054	-0,078	-0,042	0,078	55	29	44	41	29
Raunas novads	Cēsu	-0,024	-0,306	-0,100	-0,022	0,054	33	57	46	39	30
Taurenes pagasts	Cēsu	0,314	-0,274	0,138	0,022	0,047	13	51	28	35	31
Valka	Valkas	0,288	0,040	0,015	-0,076	0,027	14	31	34	45	32
Jaunannas pagasts	Alūksnes	-0,561	-0,382	-0,227	-0,134	0,001	81	66	55	51	33
Gulbene	Gulbenes	0,153	0,243	0,208	0,234	-0,017	24	19	23	17	34
Jeru pagasts	Valmieras	0,184	0,012	-0,035	0,008	-0,025	22	33	37	37	35
Brantu pagasts	Valkas	0,348	0,413	0,510	-0,053	-0,033	11	11	7	43	36
Stradu pagasts	Gulbenes	-0,236	-0,205	-0,019	0,182	-0,038	52	46	35	21	37
Stalbes pagasts	Cēsu	-0,127	0,084	0,170	0,096	-0,052	43	27	25	29	38
Gaujienas pagasts	Alūksnes	0,071	0,338	0,219	0,047	-0,063	27	15	22	34	39
Sarkaņu pagasts	Madonas	-0,677	-0,272	0,125	-0,035	-0,084	88	50	29	40	40
Lizuma pagasts	Gulbenes	-0,182	-0,303	-0,075	-0,068	-0,101	46	56	43	44	41
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	-0,366	0,088	0,092	0,199	-0,108	63	26	31	20	42
Liepas pagasts	Cēsu	0,027	-0,018	0,062	-0,098	-0,115	31	37	33	47	43

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Jaunpiebalgas novads	Cēsu	-0,307	-0,170	-0,157	-0,113	-0,125	59	45	52	49	44
Smiltenes pagasts	Valkas	-0,181	-0,397	-0,050	0,714	-0,128	45	69	39	4	45
Rūjiena	Valmieras	0,188	0,152	0,160	0,117	-0,142	21	22	26	26	46
Valkas pagasts	Valkas	-0,258	-0,383	-0,644	-0,925	-0,176	54	67	78	91	47
Ķoņu pagasts	Valmieras	-0,473	-0,276	-0,272	-0,466	-0,191	73	52	57	67	48
Dzērbenes pagasts	Cēsu	-0,060	0,124	-0,081	0,085	-0,200	37	24	45	31	49
Praulienas pagasts	Madonas	-0,437	-0,359	-0,381	-0,296	-0,204	67	62	62	60	50
Mārcienas pagasts	Madonas	-1,103	-1,264	-0,949	-0,262	-0,207	106	109	98	58	51
Barkavas pagasts	Madonas	-1,045	-1,030	-0,854	-0,666	-0,215	105	98	94	84	52
Bērzaunes pagasts	Madonas	-0,155	-0,276	-0,065	0,052	-0,217	44	53	42	33	53
Kalsnavas pagasts	Madonas	-0,196	-0,154	-0,145	-0,252	-0,247	49	42	50	56	54
Grundzāles pagasts	Valkas	-0,564	-0,478	-0,452	-0,257	-0,253	82	74	67	57	55
Zaubes pagasts	Cēsu	-0,991	-1,509	-0,904	-0,534	-0,298	99	114	96	72	56
Aronas pagasts	Madonas	-0,336	-0,412	-0,666	-0,404	-0,304	61	70	82	64	57
Nītaures pagasts	Cēsu	0,048	-0,313	-0,174	-0,775	-0,304	29	59	53	86	58
Liezēres pagasts	Madonas	-0,927	-0,211	-0,370	-0,610	-0,309	96	48	61	82	59
Daukstu pagasts	Gulbenes	-0,525	-0,390	-0,033	-0,589	-0,321	76	68	36	80	60
Alsviķu pagasts	Alūksnes	-0,456	-0,369	-0,565	-0,488	-0,345	71	64	74	69	61
Strenči	Valkas	-1,113	-0,382	-0,354	-0,379	-0,360	107	65	59	63	62
Vilpulkas pagasts	Valmieras	0,047	-0,130	-0,412	-0,410	-0,367	30	40	64	65	63
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	-0,450	-0,141	-0,988	-0,197	-0,369	70	41	102	54	64
Vijciema pagasts	Valkas	-0,362	-0,321	-0,598	-0,141	-0,372	62	60	76	52	65
Burtnieku pagasts	Valmieras	-0,401	-0,576	-0,700	-0,554	-0,393	64	81	83	75	66
Vestienas pagasts	Madonas	-0,439	-0,563	-0,617	-0,293	-0,406	68	80	77	59	67
Burtnieku novads	Valmieras	-0,196	0,041	-0,157	-0,516	-0,434	48	30	51	71	68
Bērzaines pagasts	Valmieras	0,189	-0,003	-0,103	0,078	-0,438	20	35	47	32	69
Rankas pagasts	Gulbenes	-0,039	-0,437	-0,204	-0,444	-0,457	36	71	54	66	70
Cesvaine ar l.t.	Madonas	-0,203	-0,208	-0,335	-0,207	-0,476	50	47	58	55	71
Lejasciema pagasts	Gulbenes	-0,590	-0,479	-0,648	-0,586	-0,488	85	75	80	79	72
Bilskas pagasts	Valkas	-0,594	-0,337	-0,412	-0,316	-0,501	86	61	65	61	73
Ērģemes pagasts	Valkas	-0,768	-1,041	-0,780	-1,012	-0,504	89	99	89	98	74
Lazdonas pagasts	Madonas	-0,063	-0,267	-0,108	-0,119	-0,523	38	49	49	50	75
Virešu pagasts	Alūksnes	-0,126	0,150	-0,053	-0,355	-0,572	42	23	41	62	76
Ziemeru pagasts	Alūksnes	-0,433	-0,450	-0,355	-0,483	-0,585	66	72	60	68	77
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	-0,011	0,104	-0,440	0,091	-0,609	32	25	66	30	78
Trapenes pagasts	Alūksnes	-0,424	-0,875	-1,129	-0,538	-0,617	65	90	107	73	79
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	-0,554	-0,490	-0,954	-0,571	-0,619	79	76	100	78	80
Sēļu pagasts	Valmieras	-0,096	-0,459	-0,785	-0,560	-0,654	40	73	90	76	81
Zilākalna pagasts	Valmieras	-0,445	-0,360	-0,244	-0,196	-0,690	69	63	56	53	82
Seda ar l.t.	Valkas	-0,302	-0,995	-0,755	-1,006	-0,699	58	95	87	95	83
Kārķu pagasts	Valkas	-0,921	-0,941	-1,140	-1,603	-0,714	95	93	108	115	84
Tirzas pagasts	Gulbenes	-0,652	-0,710	-0,510	-1,085	-0,715	87	85	68	101	85
Līgatne	Cēsu	0,137	-0,633	-0,646	-0,561	-0,715	25	83	79	77	86

ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBU TERITORIJAS

Bezdarba līmenis

2008. gada sākumā bezdarba līmenis Zemgales reģiona pilsētās (3,5%) bija nedaudz augstāks nekā vidēji pilsētās valstī (3,2%), savukārt reģiona laukos (3,2%) – par 1,2 procentpunktiem zemāks nekā visas valsts lauku teritoriju vidējais rādītājs (4,4%).

Zemgales reģiona pilsētu vidū zemākais bezdarba līmenis 2008. gada sākumā bija Jelgavā – 2,7%, Jaunjelgavā ar lauku teritoriju – 3,3% un Aizkraukles novadā – 3,5%. Augstākais bezdarbs, tāpat kā iepriekš, tika reģistrēts Viesītē ar lauku teritoriju (8,9%), Aknīstē ar lauku teritoriju (7,5%) un Aucē ar lauku teritoriju (6,2%).

Reģiona lauku pašvaldību grupā zemākais bezdarba līmenis tika fiksēts Jelgavas rajona pagastos – Vircavas pagastā (1,1%), Sidrabenes pagastā un Svētes pagastā (1,6% katrā). Zemāks par 2,0% bezdarba līmenis bija vēl 8 lauku pašvaldībās. Reģiona lauku teritorijās augstākais bezdarba līmenis bija Dobeles rajona Lielauces pagastā – 7,2%.

Zemgales reģionā 2008. gada sākumā, salīdzinot ar 2003. gada sākumu, bezdarba līmenis samazinājās visu pašvaldību teritorijās, atšķirās tikai samazinājuma lielumi – no 0,4 līdz 10,0 procentpunktiem. Lielākais bezdarba rādītāja kritums bija Jēkabpils rajona Asares pagastā un Aizkraukles rajona Vietalvas pagastā.

Atšķirības starp zemāko un augstāko bezdarba līmeņa rādītāju Zemgales reģionā palielinājās gan pilsētu, gan lauku pašvaldību grupā. Pilsētās 2008. gada sākumā šie rādītāji atšķirās 2,8 reizes, laukos – 6,5 reizes, bet 2003. gada sākumā attiecīgi 2,6 un 5,9 reizes.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjoms uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā Zemgales reģiona pilsētās (320,6 Ls) bija vairāk par pusotru reizi lielāks nekā reģiona laukos (201,6 Ls). Zemgales reģiona pašvaldību grupu vidējie rādītāji bija zemāki nekā attiecīgie vidējie rādītāji valstī (353,0 Ls un 202,4 Ls), tiesa, lauku pašvaldībās starpība bija pavisam niecīga.

Reģiona vidējo iedzīvotāju ienākuma nodokļa līmeni Zemgales reģionā 2007. gadā nesasniedza 84 pašvaldības jeb 88,4% no pašvaldību kopskaita.

2007. gadā lielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos pilsētu grupā tika veikti Aizkraukles novadā (382,7 Ls), Dobelē (372,4 Ls) un republikas pilsētā Jelgavā (349,3 Ls), bet lauku pašvaldību grupā –

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Mētrienas pagasts	Madonas	-1,041	-0,853	-0,926	-0,539	-0,733	103	89	97	74	87
Druvienas pagasts	Gulbenes	-0,549	-0,845	-0,566	-1,379	-0,740	78	88	75	112	88
Ramatas pagasts	Valmieras	-0,308	-1,192	-0,559	-0,881	-0,783	60	106	73	87	89
Plāņu pagasts	Valkas	-0,564	-0,307	-0,544	-1,010	-0,802	83	58	71	97	90
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	-0,999	-1,089	-1,094	-1,243	-0,805	100	101	105	109	91
Annas pagasts	Alūksnes	-0,585	-1,155	-0,544	-0,941	-0,829	84	103	70	92	92
Īpiķu pagasts	Valmieras	-0,877	-0,985	-0,977	-1,004	-0,832	93	94	101	94	93
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	-0,768	-0,765	-0,953	-0,896	-0,858	90	86	99	88	94
Lubānas novads	Madonas	-0,513	-0,560	-0,653	-0,604	-0,926	75	78	81	81	95
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	-0,913	-1,130	-1,006	-1,155	-0,938	94	102	103	103	96
Skujenes pagasts	Cēsu	-1,044	-1,156	-1,067	-0,922	-0,970	104	104	104	90	97
Ērgļu novads	Madonas	-0,508	-0,610	-0,748	-0,638	-0,976	74	82	86	83	98
Līgo pagasts	Gulbenes	-1,128	-1,297	-1,315	-1,277	-0,979	108	110	114	110	99
Trikātas pagasts	Valkas	-0,466	-0,930	-0,549	-0,710	-1,004	72	92	72	85	100
Beļavas pagasts	Gulbenes	-0,841	-0,793	-0,736	-0,945	-1,037	92	87	85	93	101
Dzelzavas pagasts	Madonas	-0,815	-0,921	-0,858	-1,219	-1,062	91	91	95	107	102
Ļaudonas pagasts	Madonas	-1,660	-1,803	-1,546	-1,050	-1,077	118	118	115	100	103
Ape ar l.t.	Alūksnes	-1,566	-1,182	-1,148	-1,168	-1,088	115	105	109	105	104
Īlzenes pagasts	Alūksnes	-1,018	-1,011	-0,819	-1,220	-1,095	102	97	91	108	105
Mālupes pagasts	Alūksnes	-1,005	-1,429	-1,190	-1,517	-1,174	101	113	111	113	106
Malienas pagasts	Alūksnes	-0,946	-1,044	-1,197	-1,009	-1,213	97	100	112	96	107
Kalncempju pagasts	Alūksnes	-1,138	-0,665	-1,094	-1,604	-1,252	109	84	106	116	108
Kaives pagasts	Cēsu	-1,162	-1,352	-0,708	-1,157	-1,313	110	111	84	104	109
Galgauskas pagasts	Gulbenes	-1,388	-1,404	-1,222	-1,361	-1,337	113	112	113	111	110
Zvārtavas pagasts	Valkas	-0,548	-0,561	-0,837	-0,920	-1,348	77	79	92	89	111
Jērcēnu pagasts	Valkas	-1,196	-1,220	-0,852	-1,179	-1,361	112	107	93	106	112
Ēveles pagasts	Valkas	-1,170	-1,235	-0,763	-1,123	-1,391	111	108	88	102	113
Liepnas pagasts	Alūksnes	-1,437	-1,581	-1,672	-1,670	-1,433	114	116	116	117	114
Lodes pagasts	Valmieras	0,065	-0,155	-0,106	-0,081	-1,610	28	43	48	46	115
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	-0,970	-0,995	-1,158	-1,037	-1,666	98	96	110	99	116
Ošupes pagasts	Madonas	-1,823	-2,054	-2,270	-2,089	-1,727	119	119	119	119	117
Varakļānu pagasts	Madonas	-2,359	-2,086	-2,431	-2,384	-2,080	120	120	120	120	118
Varakļāni	Madonas	-1,639	-1,526	-1,880	-1,543	-2,096	117	115	118	114	119
Murmastienes pagasts	Madonas	-1,616	-1,655	-1,790	-1,925	-2,113	116	117	117	118	120
Pededzes pagasts	Alūksnes	-2,691	-2,736	-3,012	-3,278	-3,388	121	121	121	121	121

65. tabula. Vidzemes plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Sērenes pagasts	Aizkraukles	0,714	0,552	0,717	0,848	1,055	5	6	4	1	1
Ozolnieku novads	Jelgavas	1,081	0,688	0,718	0,810	0,895	1	2	3	2	2
Glūdas pagasts	Jelgavas	0,466	0,370	0,411	0,452	0,834	9	9	7	7	3
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	0,273	0,267	0,215	0,299	0,795	15	13	13	14	4
Jelgava	-	0,492	0,905	0,904	0,738	0,696	8	1	1	4	5
Aizkraukles novads	Aizkraukles	0,718	0,668	0,724	0,758	0,685	4	3	2	3	6
Platones pagasts	Jelgavas	0,378	0,492	0,125	0,374	0,611	12	7	15	10	7
Svētes pagasts	Jelgavas	0,760	0,642	0,464	0,420	0,576	3	4	6	8	8
Valgundes novads	Jelgavas	0,800	0,636	0,534	0,649	0,507	2	5	5	5	9
Gailīšu pagasts	Bauskas	0,445	0,261	0,273	0,313	0,409	11	14	10	11	10
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	0,496	0,270	0,380	0,453	0,376	7	12	8	6	11
Kokneses pagasts	Aizkraukles	-0,014	0,140	0,255	0,188	0,305	26	15	12	17	12
Iecavas novads	Bauskas	0,466	0,294	0,267	0,414	0,258	10	10	11	9	13
Īslīces pagasts	Bauskas	0,214	0,015	0,037	0,303	0,211	20	19	17	13	14
Vecumnieku pagasts	Bauskas	0,538	0,395	0,198	0,311	0,197	6	8	14	12	15
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	-0,436	-0,401	-0,356	0,257	0,197	47	34	36	16	16
Dobele	Dobeles	0,263	0,270	0,350	0,289	0,145	17	11	9	15	17
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	0,217	0,075	-0,002	-0,023	0,135	19	17	18	23	18
Stelpes pagasts	Bauskas	-0,227	-0,172	-0,104	-0,017	0,090	36	25	21	22	19
Vircavas pagasts	Jelgavas	0,138	-0,372	-0,288	-0,235	0,040	22	31	30	31	20
Penkules pagasts	Dobeles	0,025	-0,004	-0,170	-0,344	0,030	24	20	25	35	21
Ceraukstes pagasts	Bauskas	-0,385	-0,266	-0,074	-0,029	0,003	42	27	20	24	22
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	0,371	-0,327	-0,504	-0,101	-0,028	14	29	44	28	23
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	0,265	-0,146	-0,130	-0,048	-0,037	16	22	22	25	24
Codes pagasts	Bauskas	0,223	-0,178	-0,225	0,058	-0,041	18	26	27	19	25
Salas pagasts	Jēkabpils	-0,164	-0,129	-0,144	-0,054	-0,051	32	21	23	26	26
Bauska	Bauskas	0,372	0,102	0,102	0,172	-0,057	13	16	16	18	27
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	-1,005	-0,590	-0,434	-0,005	-0,164	70	48	40	21	28
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,219	-0,169	-0,208	-0,140	-0,171	35	24	26	29	29
Īles pagasts	Dobeles	-0,864	-1,026	-0,855	-0,475	-0,171	63	65	60	41	30
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	-0,460	0,053	-0,019	-0,294	-0,234	49	18	19	32	31
Vecsaules pagasts	Bauskas	-0,309	-0,397	-0,161	-0,308	-0,303	39	32	24	33	32
Bebru pagasts	Aizkraukles	0,004	-0,266	-0,353	0,001	-0,318	25	28	35	20	33
Staburaga pagasts	Aizkraukles	-0,081	-0,399	-0,350	-0,659	-0,319	28	33	34	51	34
Auru pagasts	Dobeles	0,164	-0,167	-0,323	-0,063	-0,336	21	23	32	27	35
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	-0,041	-0,510	-0,555	-0,400	-0,338	27	45	46	38	36
Mežotnes pagasts	Bauskas	-0,534	-0,421	-0,495	-0,398	-0,358	54	38	43	37	37
Rundāles pagasts	Bauskas	-0,155	-0,407	-0,284	-0,228	-0,378	30	36	29	30	38
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	-0,355	-0,633	-0,649	-0,415	-0,392	41	51	49	39	39
Tērvetes novads	Dobeles	-0,467	-0,763	-0,892	-0,655	-0,472	50	56	62	50	40
Krustpils pagasts	Jēkabpils	-0,955	-0,803	-0,540	-0,748	-0,479	69	58	45	56	41
Dignājas pagasts	Jēkabpils	-1,431	-1,546	-1,872	-1,177	-0,481	85	83	91	72	42
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	-0,424	-0,702	-0,474	-0,974	-0,493	46	53	41	64	43

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	-0,501	-0,479	-0,318	-0,382	-0,501	52	42	31	36	44
Bērzes pagasts	Dobeles	-0,412	-0,413	-0,268	-0,326	-0,509	45	37	28	34	45
Naudītes pagasts	Dobeles	-0,455	-0,433	-0,393	-0,640	-0,526	48	40	37	48	46
Viesturu pagasts	Bauskas	-0,188	-0,618	-0,703	-0,566	-0,534	33	49	52	43	47
Pļaviņas	Aizkraukles	0,032	-0,403	-0,432	-0,580	-0,551	23	35	39	44	48
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	-1,106	-0,544	-0,778	-0,734	-0,553	75	46	57	55	49
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	-0,532	-0,708	-0,741	-0,919	-0,563	53	54	55	63	50
Elejas pagasts	Jelgavas	-0,094	-0,785	-0,702	-0,606	-0,596	29	57	51	46	51
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	-0,902	-0,711	-1,069	-1,096	-0,627	66	55	71	70	52
Sesavas pagasts	Jelgavas	-0,317	-0,491	-0,933	-0,872	-0,636	40	44	65	61	53
Krimūnu pagasts	Dobeles	-0,858	-1,024	-0,821	-0,895	-0,656	61	64	58	62	54
Bēnes pagasts	Dobeles	-0,921	-1,055	-0,900	-1,220	-0,659	68	68	63	75	55
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	-0,641	-1,294	-0,860	-0,850	-0,671	58	77	61	59	56
Svitenes pagasts	Bauskas	-0,548	-1,044	-0,741	-0,631	-0,687	55	67	56	47	57
Vīpes pagasts	Jēkabpils	-1,559	-1,148	-0,977	-1,301	-0,694	87	72	67	79	58
Valles pagasts	Aizkraukles	-0,628	-0,480	-0,736	-1,231	-0,717	57	43	54	78	59
Annenieku pagasts	Dobeles	-0,558	-0,870	-0,842	-0,444	-0,717	56	59	59	40	60
Vilces pagasts	Jelgavas	-0,164	-0,444	-0,651	-0,749	-0,741	31	41	50	57	61
Bikstu pagasts	Dobeles	-0,919	-0,933	-1,263	-0,719	-0,741	67	61	76	54	62
Auce ar l.t.	Dobeles	-0,392	-0,342	-0,410	-0,554	-0,768	43	30	38	42	63
Seces pagasts	Aizkraukles	-1,051	-1,034	-0,950	-0,994	-0,799	72	66	66	65	64
Kalna pagasts	Jēkabpils	-0,667	-0,873	-0,732	-0,715	-0,803	59	60	53	53	65
Zalves pagasts	Aizkraukles	-0,863	-1,745	-1,302	-1,207	-0,841	62	90	79	74	66
Dunavas pagasts	Jēkabpils	-1,502	-1,720	-1,543	-0,872	-0,851	86	88	87	60	67
Lielplatones pagasts	Jelgavas	-0,191	-0,421	-0,350	-0,650	-0,852	34	39	33	49	68
Brunavas pagasts	Bauskas	-0,299	-0,583	-0,633	-0,592	-0,853	38	47	48	45	69
Klintaines pagasts	Aizkraukles	-0,287	-0,628	-0,481	-0,685	-0,856	37	50	42	52	70
Dāviņu pagasts	Bauskas	-0,885	-0,942	-1,138	-1,042	-0,868	64	62	72	68	71
Zasas pagasts	Jēkabpils	-1,325	-1,346	-1,575	-1,229	-0,872	83	78	88	77	72
Atašienes pagasts	Jēkabpils	-1,818	-1,357	-1,355	-1,657	-1,062	93	80	80	87	73
Mežāres pagasts	Jēkabpils	-1,142	-1,354	-1,433	-1,033	-1,086	77	79	81	67	74
Kūku pagasts	Jēkabpils	-1,210	-1,087	-1,153	-1,134	-1,150	80	70	73	71	75
Dobeles pagasts	Dobeles	-0,892	-1,079	-1,203	-0,809	-1,167	65	69	74	58	76
Saukas pagasts	Jēkabpils	-0,697	-1,555	-1,001	-1,029	-1,175	60	86	68	66	77
Zebrenes pagasts	Dobeles	-0,412	-0,955	-0,912	-1,454	-1,177	44	63	64	82	78
Bārbeles pagasts	Bauskas	-1,147	-1,138	-1,656	-1,403	-1,193	78	71	90	81	79
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	-1,740	-1,621	-1,279	-1,916	-1,197	91	87	77	91	80
Variešu pagasts	Jēkabpils	-1,731	-1,553	-1,508	-1,627	-1,261	90	85	82	86	81
Neretas pagasts	Aizkraukles	-1,012	-1,815	-1,521	-1,921	-1,314	71	91	84	92	82
Iršu pagasts	Aizkraukles	-1,162	-1,285	-1,259	-1,224	-1,318	79	75	75	76	83
Lielauces pagasts	Dobeles	-0,492	-0,668	-0,566	-1,070	-1,320	51	52	47	69	84
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	-1,283	-1,464	-1,015	-1,602	-1,424	81	82	69	85	85
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	-1,604	-1,910	-2,032	-1,731	-1,469	88	92	92	89	86

Jelgavas rajona Ozolnieku novadā (302,6 Ls) un Aizkraukles rajona Skrīveru pagastā (280,8 Ls).

Zemākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa rādītāji tika novēroti Jēkabpils rajona pašvaldībās – pilsētu grupā Aknīstē ar lauku teritoriju – 191,6 Ls uz 1 iedzīvotāju, bet lauku pašvaldību grupā Asares pagastā, Mežāres pagastā un Rubenes pagastā, kur iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos nesasniedza 100 Ls robežu.

Laika periodā no 2003. līdz 2007. gadam iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi palielinājās visās reģiona pašvaldībās – no 38 līdz 185 Ls uz 1 iedzīvotāju.

Starpība starp lielāko un mazāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos Zemgales reģiona pilsētās samazinājās no 2,3 reizēm 2003. gadā līdz 2,0 reizēm 2007. gadā, bet laukos – attiecīgi no 5,2 reizēm līdz 3,7 reizēm.

Demogrāfiskā slodze

Demogrāfiskā slodze Zemgales reģiona pašvaldību grupās 2008. gada sākumā bija zemāka nekā vidēji valstī. Vidēji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem pilsētās bija 516,3, bet pagastos – 527,1 bērns un pensijas vecuma iedzīvotājs (attiecīgajās grupās vidēji valstī – 518,0 un 538,7).

Ar labvēlīgu demogrāfisko situāciju Zemgales reģiona pilsētu grupā 2008. gada sākumā izcēlās Aizkraukles novads (475,2 bērni un pensijas vecuma iedzīvotāji uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem) un Jelgava (505,3), bet lauku pašvaldību grupā – Bauskas rajona Gailīšu pagasts (385,2) un Aizkraukles rajona Sērenes pagasts (409,0). Divās lauku pašvaldībās demogrāfiskā slodze pārsniedza 700 cilvēku līmeni – Jēkabpils rajona Kūku pagastā (708,9) un Rubenes pagastā (725,2).

Laika posmā no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam demogrāfiskā slodze ar atšķirīgu intensitāti samazinājās visās Zemgales reģiona pašvaldībās, visbūtiskāk – Jēkabpils rajona lauku teritorijās, bet starp pilsētām – Pļaviņās. Tiesa, Pļaviņas 2008. gada sākumā joprojām bija pašvaldība reģiona pilsētu grupā ar visaugstāko demogrāfisko slodzi – 595,7 bērniem un pensijas vecuma iedzīvotājiem uz 1000 darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Atšķirība starp zemāko un augstāko demogrāfiskās slodzes rādītāju 2008. gada sākumā Zemgales reģiona pilsētu grupā bija 1,3 reizes, pagastu grupā – 1,9 reizes, un pārskata periodā izmaiņas atšķirībās gandrīz nav notikušas.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Zemgales reģiona pilsētās iedzīvotāju skaita samazinājums no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam notika lēnāk nekā attiecīgajā teritoriju grupā vidēji valstī – atbilstoši par 1,5% un 2,5%, turpretī reģiona lauku pašvaldību grupā iedzīvotāju skaits samazinājās straujāk nekā lauku teritorijās vidēji valstī – attiecīgi par 3,8% un 2,9%.

Piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits samazinājās 85 Zemgales reģiona pašvaldībās jeb 89% no pašvaldību kopskaita. Iedzīvotāju skaits saruka visās reģiona pilsētās. 17 Zemgales reģiona lauku pašvaldībās iedzīvotāju skaits samazinājās vairāk nekā par 10%, visbūtiskāk Dobeles rajona Ukru pagastā – par 23,4%.

Pozitīvas pārmaiņas iedzīvotāju skaitā novērotas 10 Zemgales reģiona lauku pašvaldībās. Jelgavas rajona Ozolnieku novadā iedzīvotāju skaits no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam pieauga par 9,0%, Līvbērzes pagastā – par 8,3% un Glūdas pagastā – par 5,2%.

Reģiona teritoriju attīstības indekss

Pēc 2007. gada datiem Zemgales reģionā bija tikai 2 pašvaldības (2% no reģiona pašvaldību kopskaita), kurās visi attīstības pamatrādītāji pārsniedza reģiona vidējo līmeni, attiecīgi visi attīstības indeksa komponenti bija pozitīvi – Aizkraukles rajona Sērenes pagasts un Jelgava. Šo teritoriju attīstība nosaucama par izteikti pozitīvu.

66. tabula. Zemgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss un rangs pēc 2003.–2007. gada datiem.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	-1,090	-1,254	-1,294	-1,546	-1,485	74	74	78	83	87
Rites pagasts	Jēkabpils	-1,072	-1,287	-1,515	-1,308	-1,626	73	76	83	80	88
Vītiņu pagasts	Dobeles	-1,125	-1,173	-1,068	-1,186	-1,629	76	73	70	73	89
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	-1,616	-1,553	-1,638	-1,594	-1,745	89	84	89	84	90
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	-1,747	-1,725	-1,527	-1,828	-1,760	92	89	85	90	91
Ukru pagasts	Dobeles	-1,293	-2,155	-2,262	-1,976	-1,940	82	94	93	93	92
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	-1,377	-1,376	-1,533	-1,711	-1,984	84	81	86	88	93
Asares pagasts	Jēkabpils	-2,453	-3,286	-2,738	-3,057	-2,106	95	95	95	95	94
Rubenes pagasts	Jēkabpils	-2,315	-2,139	-2,550	-2,716	-3,046	94	93	94	94	95

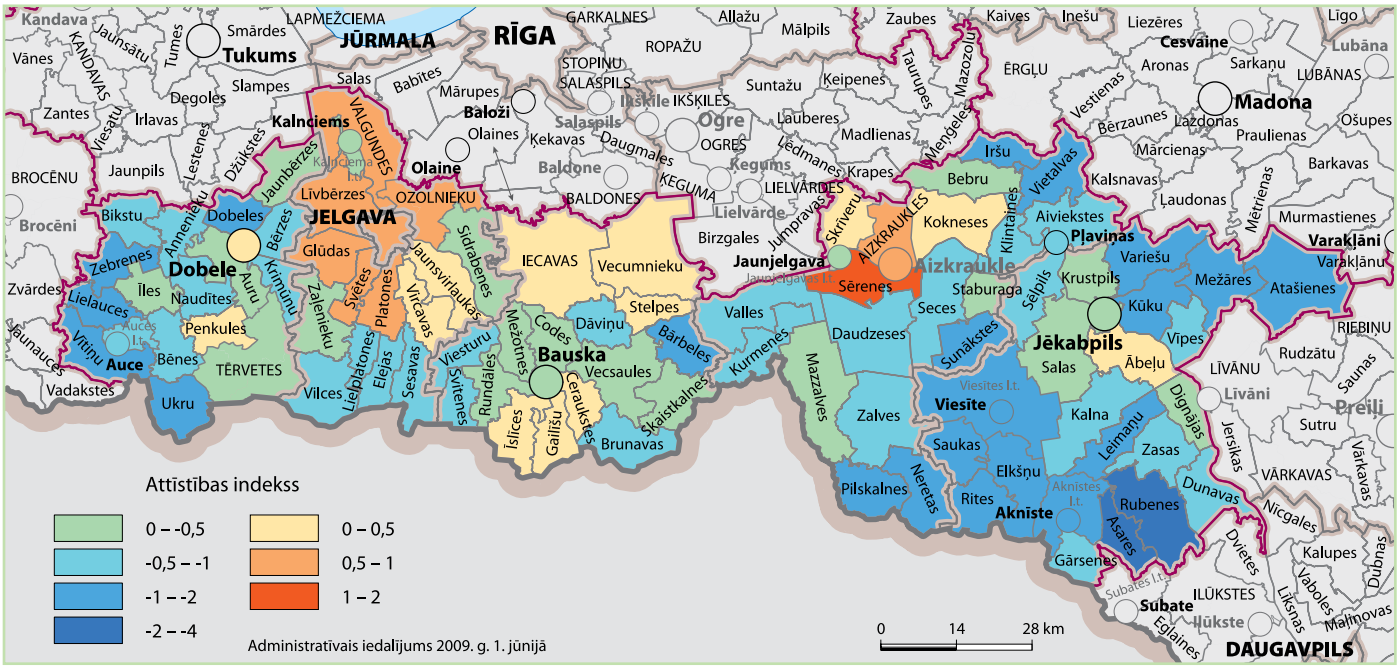

68. attēls. Zemgales plānošanas reģiona pilsētu, pagastu un novadu attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Savukārt 21 reģiona pašvaldībā (22% no reģiona pašvaldību kopskaita) visi attīstības indeksa komponenti bija ar negatīvu vērtību, jo attīstības pamatrādītāji atradās zem reģiona vidējā līmeņa. Pārsvarā tās bija Jēkabpils rajona pašvaldības. Izteikti lielākajai pašvaldību grupai (72 pašvaldības jeb 76% no reģiona pašvaldību kopskaita) attīstības indeksa komponenti uzrādīja gan pozitīvas, gan negatīvas vērtības. Šajās pašvaldībās daļa pamatrādītāju pārsniedza, bet daļa nesasniedza Zemgales reģiona vidējos lielumus, bet teritorijas attīstība vērtējama kā relatīvi mainīga.

Aplūkojot attīstības indeksa vērtības piecu gadu dinamikā, var redzēt, ka visā periodā 15 pašvaldību attīstību var raksturot kā pozitīvi stabilu, jo attīstības indeksa izmaiņas notika pozitīvas vērtības intervālā. Negatīvi stabila attīstība attiecināma uz tām 65 Zemgales reģiona pašvaldībām, kurām visā pārskata periodā attīstības indekss atradās negatīvas vērtības intervālā. 15 pašvaldību attīstību raksturo mainīga indeksa vērtība.

Pēc 2007. gada datiem reģiona rangu tabulā pirmajā vietā atradās Aizkraukles rajona Sērenes pagasts. Tam sekoja vairākas Jelgavas rajona lauku teritorijas – Ozolnieku novads, Glūdas pagasts, Līvbērzes pagasts. No pilsētām rangu tabulā visaugstāko vietu ieņēma Jelgava un Aizkraukles novads.

Pēdējās vietas Zemgales reģiona attīstības indeksa rangu tabulā ieņēma Jēkabpils rajona un Dobeles rajona teritorijas. No pilsētu grupas pašvaldībām šeit jāmin Viesīte ar lauku teritoriju un Aknīste ar lauku teritoriju, bet no pagastu grupas pašvaldībām – Jēkabpils rajona Rubenes pagasts un Asares pagasts, kā arī Dobeles rajona Ukru pagasts (skat. 66. tabulu un 68. attēlu).

Plānošanas reģions	Bezdarba līmenis			Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju			Demogrāfiskās slodzes līmenis		
	2004	2008	Izmaiņas	2003	2007	Izmaiņas	2004	2008	Izmaiņas
Kurzemes reģions	3,9	4,8	▲	3,0	2,3	▼	1,6	1,4	▼
Latgales reģions	3,2	5,6	▲	4,8	3,1	▼	1,4	1,8	▲
Rīgas reģions	4,1	2,6	▼	3,4	3,1	▼	1,8	1,3	▼
Vidzemes reģions	4,1	3,3	▼	2,6	2,8	▲	1,4	1,4	◀▶
Zemgales reģions	2,6	2,8	▲	2,3	2,0	▼	1,4	1,3	▼

67. tabula. Atšķirība plānošanas reģionu pilsētu pašvaldību grupā starp labāko un vājāko rādītāju, reizes.

Plānošanas reģions	Bezdarba līmenis			Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju			Demogrāfiskās slodzes līmenis		
	2004	2008	Izmaiņas	2003	2007	Izmaiņas	2004	2008	Izmaiņas
Kurzemes reģions	5,9	5,7	▼	4,8	4,0	▼	1,7	1,7	◀▶
Latgales reģions	5,2	11,2	▲	6,0	4,1	▼	1,8	1,8	◀▶
Rīgas reģions	6,2	7,0	▲	7,0	5,0	▼	1,7	1,6	▼
Vidzemes reģions	11,0	12,1	▲	7,0	5,3	▼	2,1	1,7	▼
Zemgales reģions	5,9	6,5	▲	5,2	3,7	▼	1,8	1,9	▲

68. tabula. Atšķirība plānošanas reģionu lauku pašvaldību grupā starp labāko un vājāko rādītāju, reizes.

Skatot kopumā atšķirības starp augstākajiem un zemākajiem attīstību raksturojošajiem pamatrādītājiem reģionu griezumā, var redzēt, ka piecu pārskata gadu laikā vairākumā no teritorijām palielinājās atšķirības nodarbinātības ziņā, bet gandrīz visās samazinājās labklājību raksturojošās atšķirības. Demogrāfiskās slodzes rādītājos nozīmīgas izmaiņas netika novērotas (skat. 67. un 68. tabulu).

VII. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA ATŠĶIRĪBU ĢEOGRĀFISKĀS SAKARĪBAS

Iepriekšējās nodaļās iekļautie dati liecina par vairākām vispārējām sakarībām Latvijas teritoriju attīstībā. Šīs sakarības nav tieši redzamas pašvaldību grupu un reģionu raksturojumos katrā atsevišķi, bet gan kopsakarā, skatot visu teritoriju attīstības raksturojumus saistībā ar šo teritoriju statusu, lielumu, novietojumu, kā arī ar teritoriju savstarpējām saiknēm. Papildus to uzskatāmi parāda kartogrāfiskais materiāls.

Teritoriju attīstības līmeņa atšķirības skatāmas Latvijas kopējo attīstības procesu kontekstā.

Latvijas telpā iezīmējušies vairāki procesi, no kuriem ir četri galvenie – (1) teritoriāli diferencēta iedzīvotāju kustība, (2) straujāka centru attīstība pretstatā lēnākiem nomales teritoriju izaugsmes tempiem, (3) straujāka teritoriju izaugsme valsts nozīmes satiksmes maģistrālēm pieguļošās telpās, (4) pilsētu un to apkaimju saikņu veidošanās.

Iedzīvotāju kustības teritoriālais sadalījums

Pārskata periodā Latvijas iedzīvotāju skaits turpināja samazināties. Tas saruka gan Latvijā kopumā, gan katrā atsevišķā plānošanas reģionā – galvenokārt uz negatīva dabiskā pieauguma rēķina. Iedzīvotāju skaita samazināšanās teritoriāli diferencēta un izteikta bija Latvijas lielajās pilsētās, kur daļa to iedzīvotāju nomainīja savu dzīves vietu uz tuvējo piepilsētas apkaimi.

Tāpat turpinājās pakāpeniska iedzīvotāju skaita samazināšanās valsts pierobežas lauku teritorijās, kā arī administratīvo rajonu nomales teritorijās. Iedzīvotāju skaits saruka Latvijas pilsētās kopumā, bet vienlaikus turpinājās process, kur atsevišķās pilsētās Rīgas tuvumā iedzīvotāju skaits pieauga.

Pārskata periodā iedzīvotāju skaita sarukšanas intensitāte samazinājās līdz ar nelielu dabiskās kustības rādītāju uzlabošanos un migrācijas apjoma kritumu, vienlaikus pieaugot iedzīvotāju ikdienas mobilitātei, galvenokārt Pierīgā.

Turpinājās iedzīvotāju vecumstruktūras izmaiņas. Salīdzinoši labvēlīgāki rādītāji raksturoja pilsētas un tām piegulošās lauku teritorijas, savukārt lauku teritorijas administratīvo rajonu nomalēs iezīmējās ar salīdzinoši augstu demogrāfiskās slodzes līmeni.

Pārskata periodā pastiprinājās pilsētu iedzīvotāju pārvietošanās virziens uz dzīvi piepilsētu teritorijās. Tāpēc nedaudz samazinājās pilsētu iedzīvotāju īpatsvars kopējā valsts iedzīvotāju skaitā. To lielākoties noteica iedzīvotāju skaita samazinājums lielajās pilsētās. Lielo pilsētu iedzīvotāju mobilitāte ir bijusi augstāka, un arī relatīvi lielāks ir šo pilsētu iespaids uz tām piederīgā reģiona kopējā iedzīvotāju sadalījuma izmaiņām. Rīgas iedzīvotāju skaita izmaiņas atstāj pat dominējošu iespaidu uz reģiona – sevišķi Pierīgas – teritoriju iedzīvotāju skaita izmaiņām.

Palielinājās Latvijas iekšējās migrācijas loma – līdz ar darba tirgus aktivitātes un pieprasījuma pieaugumu tā kļuva intensīvāka. Šajā laikā migrācijas procesu Latvijā kopumā raksturoja iedzīvotāju plūsmas virziens no Latgales, Vidzemes un Kurzemes uz Rīgas reģionu. Izņēmums bija Zemgale, kur, pateicoties Rīgas tuvumam un tam, ka Zemgales reģiona centri funkcionāli ciešāk ir saistīti ar Rīgu, tā saglabāja pat nedaudz pozitīvu starpreģionu migrācijas bilanci.

Centri un nomales

Pārskata periodā pastiprinājās „nomales efekts" jeb straujāka lielo Latvijas pilsētu (galvenokārt republikas pilsētu) un administratīvo rajonu centru attīstība. Turpretī Latvijas pierobežā – Ludzas, Krāslavas, Liepājas, Saldus, Alūksnes u.c. rajonu pierobežas teritorijās, kā arī rajonu attālās vietās attīstība kļuva lēnāka jeb tās līmenis relatīvi samazinājās.

Nomales situāciju uzskatāmi parāda teritorijas attīstības indeksa vērtības. Vietējo teritoriju attīstības līmeni raksturojošā teritorijas attīstības indeksa vērtība Latvijas mērogā ir diferencēta gan reģionu starpā, gan arī reģionu iekšējā teritoriju salīdzinājumā. Rīgas reģiona teritoriju attīstības līmenis salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem ir manāmi augstāks. Reģionu iekšienē attīstības līmeņa rādītāja diferenciācija izteikti izpaudusies starp vietējo pašvaldību teritorijām administratīvo rajonu robežās, kur rajonu centru pilsētas un tām piegulošās teritorijas pēc indeksa vērtības ir pārākas par rajona nomales teritorijām. Rajonu teritoriju robežās salīdzinoši lielāks attīstības indeksa pieaugums ir teritorijām, kas sākotnēji bija ar zemāku indeksa vērtību.

Latvijas tautsaimnieciskā izaugsme pārskata perioda piecos gados telpiski visai diferencēti ietekmēja Latvijas lauku teritoriju attīstību. Teritorijās ārpus Pierīgas telpas – jeb Rīgas aglomerācijas – palielinājās atšķirīgu izaugsmes priekšnosacījumu radīta plaisa starp pilsētām un laukiem.

Atsevišķu lauku teritoriju attīstības tendences lielā mērā noteica to atrašanās vieta un saiknes raksturs ar tuvējām pilsētām. Attīstības gaita bija atkarīga no tā, vai tuvējās pilsētas koncentrējās tikai uz savas teritorijas izaugsmi, vai arī integrējās ar apkārtējām lauku teritorijām.

Pārskata – saimnieciskās izaugsmes – periodā visās teritorijās samazinājās bezdarba līmenis. Bezdarba līmeņa rādītāji straujāk samazinājās tieši tajās teritorijās, kurās tie iepriekš bija augstāki (Latgalē, rajonu nomalēs, valsts pierobežā), un otrādi. Tas izskaidrojams ar to, ka ekonomiskās aktivitātes pieauguma apstākļos, augot

kopējam darbaspēka pieprasījumam, šajās teritorijās bija lielāki brīvie cilvēkresursi un bezdarba samazināšanās galvenokārt notika uz iedzīvotāju darba mobilitātes rēķina, t.i., lauku teritoriju iedzīvotājiem dodoties strādāt uz tuvējām pilsētām un rajonu centriem.

Sasniedzamības apstākļi

Teritoriju attīstības līmeņa atšķirības lielā mērā saistītas ar telpisko diferenciāciju atkarībā no satiksmes „artēriju" izvietojuma. Vistiešāk ceļu ietekme redzama iedzīvotāju skaita sadalījumā. Ārpus pilsētām iedzīvotāju blīvums ir lielāks tajās teritorijās, kas atrodas pie valsts nozīmes satiksmes maģistrālēm.

Labvēlīgāki sasniedzamības apstākļi, ko nodrošina valsts galvenie autoceļi un dzelzceļi, lielā mērā dzēš nomales teritoriju attīstības līmeņa atšķirības ar rajonu vidienes vai pat pilsētām pieguļošajām teritorijām.

Infrastruktūras atpalicība vai vāja sasaiste starp pilsētām un lauku teritorijām kavējusi investīciju piesaisti Latvijas reģionos un modernu ekonomisko attīstību, kas savukārt vēl vairāk palielinājusi attīstības disproporcijas Latvijā.

Pilsētas un pilsētreģioni

Attīstības līmeņa atšķirības lielā mērā saistītas ar telpisko diferenciāciju atkarībā no teritorijas galveno apdzīvoto vietu saiknēm ar tuvējo pilsētu, vai pilsētas gadījumā – ar saiknēm ar galveno vai citām līdzīgām pilsētām.

Pārskata periodā stabili turpinājās process, kur pilsētas piesaistīja daudzskaitlīgākas iekšzemes migrācijas plūsmas. Turklāt lielākās pilsētās migrācijas apjoms bija relatīvi lielāks, tāpēc reģioni ar lielāku lielo pilsētu īpatsvaru uz migrācijas rēķina piesaistīja salīdzinoši vairāk iedzīvotāju. Lielākās pilsētas, tāpat rajonu centri arī saimnieciski ir ciešāk saistīti ar reģiona lauku teritorijām, un tādēļ tieši rajonu centros un to apkaimēs iedzīvotāju īpatsvars turpināja pieaugt uz iedzīvotāju dzīvesvietas maiņas rēķina.

Saimnieciskās augšupejas periodā īpaši strauju ekonomisko rādītāju izaugsmi uzrādīja galvaspilsētas Rīgas tuvumā esošās pašvaldības. Teritoriju novietojums – pilsētu, sevišķi Rīgas, tuvums, salīdzinoši laba pilsētas sasniedzamība, kā arī iedzīvotāju mobilitātes palielināšanās labvēlīgi ietekmēja nodarbinātības līmeņa un darba vietu daudzveidības palielināšanos, kā arī ieņēmumu apjoma izaugsmi. Lauku teritorijās, kuras atrodas Rīgas pilsētas pierobežā, kā arī citu pilsētu tuvumā, ir salīdzinoši lielāks iedzīvotāju ienākuma nodokļa uz 1 iedzīvotāju pieaugums, lielāks bezdarba līmeņa samazinājums – kopumā vērojama labklājības izlīdzināšanās pilsētu–piepilsētu telpās. Jāatzīst, ka rādītāju pieaugumu lielā mērā noteica uzņēmējdarbības aktivitāte Rīgā un citās tai tuvās pilsētās, kas savukārt nodrošināja darbavietas Pierīgas teritoriju iedzīvotājiem. Ekonomiskās aktivitātes līmeņa pieaugums pašās lauku teritorijās nebija noteicošais. Mazākā mērogā, bet pēc tendences un telpiskās struktūras visai līdzīgā situācijā attīstījās arī citu lielo pilsētu apkaimes. Liepāja, Jelgava, Daugavpils, mazākā mērā arī Ventspils, Rēzekne un Jēkabpils attīstījās kā darba vietu un pakalpojumu centri – to apkaimes teritorijas vienojošas, pilsētreģionus veidojošas pilsētas.

VIII. LATVIJAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS POLITIKA UN TĀS ĪSTENOŠANA

ĪSS PĀRSKATS PAR LATVIJAS REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS POLITIKU

Gan nelabvēlīgās teritoriālās atšķirības, gan arī atšķirīgais teritoriju attīstības potenciāls (resursi un iespējas) pamato mērķtiecīgas nacionālās reģionālās politikas nepieciešamību, kas nodrošinātu līdzsvarotu reģionālo attīstību valstī. Reģionālās politikas teorija un dažādu valstu pieredze liecina, ka reģionālā politika ir tā joma, kur vērojama lielākā valsts intervence sociālekonomiskās attīstības procesā.

Latvijas reģionālās politikas izstrādes un īstenošanas apskats aptver laiku no 1996. gada līdz 2009. gada pirmajai pusei. Šajā laikā reģionālās politikas būtiskākā iezīme ir mērķtiecīga atbalsta koncentrēšana teritorijās, kuras pēc attīstības līmeņa ir salīdzinoši vājākas. Īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšana pēc pamatos vienotas metodikas tiek īstenota kopš 1999. gada. 2008. gads ir pēdējais, kad tā tiek izmantota attiecībā uz tikpat kā nemainītu administratīvo teritoriju struktūru. Teritoriju attīstības salīdzināšana ļauj spriest par attīstības tendencēm. Vienlaikus, skatot attīstības gaitu šī perioda reģionālās politikas mērķu, institucionālā ietvara un izmantoto atbalsta instrumentu kontekstā, ir arī iespējams vērtēt īstenotās reģionālās politikas ietekmi. Vairāk nekā desmit gadu periodā ir posmi, kuros politikas definēšana un īstenošana notikusi, mainoties ārējiem apstākļiem, galvenokārt saistībā ar gatavošanos un iestāšanos Eiropas Savienībā (ES), kā arī ar pieaugošu nepieciešamību politikas īstenošanu padarīt efektīvāku.

Vienotas teritoriju atbalsta politikas izstrāde un īstenošana līdz 2004. gadam (pirms iestāšanās Eiropas Savienībā)

1996. gadā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas organizētās darba grupas izstrādātā Latvijas reģionālās attīstības koncepcija definēja mūsdienīgu un Eiropas reģionālās attīstības politikas izpratnei atbilstošu pamatu tālākai Latvijas teritoriju attīstības veicināšanai. Reģionālās attīstības politikas koncepcijā bija definēti reģionālās attīstības politikas mērķi, kas vērsti uz labvēlīgu un līdzvērtīgu vides, dzīvošanas un darba apstākļu nodrošināšanu visos Latvijas reģionos, nelabvēlīgo atšķirību samazināšanu, ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu, kā arī integrāciju Eiropas Savienībā un tās reģionālās politikas procesos. Koncepcijā bija noteikti arī Latvijas reģionālās attīstības politikas uzdevumi:

- nodrošināt reģionālo skatījumu visu līmeņu lēmumu pieņemšanā, koncepcijās, rīcības programmās un citos dokumentos, kas skar valsts vai nozares attīstību;
- veicināt pagastu, pilsētu, rajonu un pašvaldību reģionālo apvienību pašattīstības procesus;
- rosināt vietējās sabiedriskās un saimnieciskās darbības patstāvību;
- rosināt un atbalstīt pašvaldību, reģionu un valsts saskaņotu attīstības stratēģiju izveidi un tālāku nepārtrauktu stratēģiskās plānošanas procesu;
- sekmēt nepieciešamās infrastruktūras attīstību visā valsts teritorijā, ņemot vērā reģionālās atšķirības;
- veicināt tautsaimniecības struktūras maiņu, radot labvēlīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai visos valsts reģionos;
- palielināt tautsaimniecības struktūras daudzpusību;
- sekmēt apdzīvojuma daudzveidības saglabāšanu un attīstību visā Latvijas teritorijā;
- sekmēt Baltijas jūras reģiona valstu sadarbību un Baltijas valstu integrāciju, maksimāli izmantojot Latvijas potenciālu saskaņā ar Eiropas politiskajiem un saimnieciskajiem procesiem un ES reģionālās attīstības politiku.

Reģionālās attīstības politikas koncepcija bija galvenais ar reģionālo attīstību saistītais politikas plānošanas dokuments, un no tā izrietēja Ekonomikas ministrijas veiktā īpaši atbalstāmo teritoriju programmas izstrāde, kura laikā no 1997. līdz 2004. gadam, kad Ministru kabinets apstiprināja Reģionālās politikas pamatnostādnes, bija nozīmīgākais mērķtiecīgi izmantotais reģionālās attīstības atbalsta instruments.

1997. gadā tika uzsākts darbs pie īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanas. Tika izstrādāta pieeja atbalstāmo teritoriju noteikšanai, vienlaikus ņemot vērā dabas aizsardzības teritoriju platības un pašvaldību teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa atšķirības. Valsts teritoriju attīstības līmeņa salīdzinošai mērīšanai Valsts Statistikas institūts izstrādāja integrētu rādītāju, sākotnēji – teritorijas attīstības rangu, bet vēlāk, to pilnveidojot – teritorijas attīstības indeksu, kura aprēķinā ietvēra dažādus sociāli ekonomiskos parametrus un to relatīvo nozīmīgumu.

Sarežģītos valsts saimnieciskajos apstākļos, kā arī, turpinoties diskusijai par reģionālās politikas īstenošanas mehānismiem, vienota teritoriju atbalsta politikas īstenošana netika uzsākta. Laikā no 1997. līdz 2001. gadam tika mēģināts izvērst īpaši atbalstāmo teritoriju programmu, papildus izstrādājot sektoru un speciālas problēmu teritoriju nacionālās reģionālās attīstības programmas, piemēram, pierobežas teritoriju atbalstam, tūrisma veicināšanai u.c. 2000. gadā tika mēģināts izstrādāt Nacionālo reģionālās attīstības programmu kā visaptverošu un starpsektoru attīstības politikas dokumentu, tomēr

darbs netika pabeigts. Paralēli turpinājās diskusijas un darbs, izstrādājot pieeju teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa noteikšanai. 1999. gadā, pilnveidojot teritorijas attīstības rangu metodikas, tika izstrādāta teritoriju attīstības indeksa aprēķina metodika, un no 2000. gada tā pastāvīgi tika arī lietota. Metodikas un iegūto rezultātu analīze rādīja, ka izstrādātā metode un izvēlēto rādītāju loks samērā objektīvi atspoguļo teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeni, un tas ir izmantojams attīstības vērtēšanas procesā, kā arī ērti lietojams teritoriju līmeņu atšķirību noteikšanai.

No 1996. līdz 2001. gadam Latvijas reģionālās politikas izstrāde un realizācija bija sektoriāli sadrumstalota, un atbildība par tās īstenošanu bija sadalīta starp vairākām ministrijām. Nenotika regulāra reģionālās politikas īstenošanas uzraudzība un sasniegtā izvērtējums. Kā būtisks centiens pārvarēt attīstības plānošanas sadrumstalotību bija valsts Politikas plānošanas pamatnostādņu (2001) izstrāde. Savukārt ar Rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēm (2003) tika stiprināta politikas plānošanas sistēma, nosakot nozaru savstarpējās saistības un attīstības politikas dokumentu kopīgus izstrādes principus un struktūru.

Pirms iestāšanās Eiropas Savienībā aizsākās darbs pie jauna Latvijas reģionālās politikas tiesiskā un institucionālā nodrošinājuma izstrādes. 2002. gadā valsts reģionālās politikas izstrādei un īstenošanas koordinācijai tika izveidota Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (RAPLM). 2002. gadā Saeima pieņēma Reģionālās attīstības likumu, kas noteica reģionālās attīstības mērķus:

- veicināt un nodrošināt līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, ievērojot visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības un iespējas;
- samazināt nelabvēlīgas atšķirības starp tām;
- saglabāt un attīstīt katras teritorijas dabai un kultūrvidei raksturīgās iezīmes un attīstības potenciālu.

Likumā reģionālā politika tika traktēta ne tikai kā atsevišķu reģionu vai mazāk attīstītu teritoriju atbalsts un attīstīšana. Tas paredzēja, ka valsts reģionālajai attīstībai jāaptver visi valsts reģioni, meklējot efektīvākos attīstības instrumentus katrai teritorijai. Likums definēja, ka reģionālās attīstības politika ir daļa no valsts attīstības politikas, ka nozaru attīstības plānošanai jābūt integrētai, jāiekļauj teritoriālā dimensija, un ka nozaru attīstība jāplāno saskaņā ar reģionu attīstības dokumentiem.

Reģionālās attīstības likums noteica, ka reģionālā attīstība valstī īstenojama atbilstoši savstarpēji saskaņotiem reģionālās attīstības plānošanas dokumentiem. Šie dokumenti ir:

- Reģionālās politikas pamatnostādnes;
- Nacionālais plānojums;
- Nacionālais attīstības plāns;
- nozaru attīstības programmas;
- plānošanas reģionu attīstības programmas un teritoriju plānojumi;
- rajonu attīstības programmas un teritoriju plānojumi;
- vietējo pašvaldību attīstības programmas un teritoriju plānojumi.

2004. gada 2. aprīlī Ministru kabinets ar rīkojumu Nr. 198 apstiprināja Reģionālās politikas pamatnostādnes, nosakot, ka tas ir ilgtermiņa (10 un vairāk gadu) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā ietverti reģionālās attīstības galvenie pamatprincipi, mērķi, prioritātes un rīcības virzieni.

Saskaņā ar Reģionālās politikas pamatnostādnēm Latvijas reģionālās politikas mērķi ir:

- Latvijas un tās reģionu attīstības līmeņa tuvināšana Eiropas valstu līmenim;
- Latvijas un tās reģionu konkurētspējas pieaugums pārējo ES reģionu vidū;
- līdzvērtīgu dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšana valsts iedzīvotājiem visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību;
- līdzvērtīgu uzņēmējdarbības priekšnoteikumu radīšana visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību;
- Rīgas kā galvaspilsētas starptautiskās konkurētspējas palielināšana.

Izvirzīto mērķu sasniegšanai Reģionālās politikas pamatnostādnes noteica šādus rīcības virzienus:

- nodrošināt reģionālās attīstības plānošanas dokumentu izstrādi un īstenošanu;
- veidot un īstenot savstarpēji koordinētu nozaru politiku;
- veidojot nozaru politiku, ievērot visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības, un identificēt esošo un plānoto nozaru ietekmi uz teritoriju;
- īstenot administratīvi teritoriālo reformu;
- nodrošināt koordinētu atbalsta instrumentu lietošanu reģionālās attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanai;
- nodrošināt valsts atbalsta programmu un ES struktūrfondu finansējuma sadali starp plānošanas reģioniem atbilstoši plānošanas reģionu attīstības programmās noteiktajām prioritātēm;
- noteikt valsts atbalsta instrumentu teritoriālo diferenciāciju un paplašināt vietējo teritorijas attīstības atbalsta instrumentu klāstu;
- izveidot sadarbības mehānismus reģionālās attīstības jomā un sniegt atbalstu reģionālā un vietējā līmeņa institūcijām to kapacitātes paaugstināšanai;
- sakārtot valsts pārvaldes reģionālās struktūras atbilstoši plānošanas reģionu un reģionālo pašvaldību teritorijām;
- radīt priekšnoteikumus Rīgas kā galvaspilsētas starptautiskās nozīmes un konkurētspējas palielināšanai.

Kopumā laika periodā pirms iestāšanās Eiropas Savienībā reģionālajā politikā iezīmējās būtisks pavērsiens no izpratnes par reģionālo politiku kā vājāk attīstīto teritoriju atbalsta politiku uz skatījumu, ka valsts reģionālajai attīstībai jāaptver visi valsts reģioni, meklējot efektīvākos attīstības instrumentus katrai teritorijai. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas izveidošana šajā laika periodā kalpoja par vienu no būtiskiem priekšnosacījumiem reģionālās politikas ietvara

tālākai nostiprināšanai, kā arī ļāva pastiprināt reģionālās politikas horizontālo raksturu, kas prasa būtisku ieguldījumu starpnozaru koordinācijas veicināšanā.

Latvijas reģionālā politika pēc iestāšanās Eiropas Savienībā

Reģionālās attīstības likums (2002) un Reģionālās politikas pamatnostādnes (2004) veidoja tiesisko pamatu un definēja attīstības politikas virzienus tūlīt pēc iestāšanās Eiropas Savienībā. Kopš iestāšanās ES radās kvalitatīvi jauna situācija, jo Latvijai kļuva pieejami ES reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi. Kā pamats ES līdzekļu apguvei pirms Latvijas iestāšanās ES tika sagatavots Nacionālais attīstības plāns 2004.–2006. gadam. Nacionālais attīstības plāns tika iecerēts kā reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā bija paredzēts analizēt sociālo un ekonomisko situāciju, noteikt reģionālās attīstības mērķus un prioritātes, atbalsta pasākumus noteikto mērķu īstenošanai un izpildei nepieciešamos finanšu līdzekļus. To bija paredzēts izstrādāt saskaņā ar Reģionālās politikas pamatnostādnēs un Nacionālajā plānojumā noteiktajiem mērķiem un prioritātēm, ievērojot plānošanas reģionu attīstības programmu un teritorijas plānojumu noteiktās attīstības prioritātes. Nacionālajā attīstības plānā 2004.–2006. gadam nepietiekoši tika ievērota reģionālā dimensija, un līdz ar to šī perioda dokumentu nevar uzskatīt par nacionāla mēroga reģionālās attīstības dokumentu. Tomēr tas bija politiku noteicošs priekšnoteikums, lai ES struktūrfondu līdzekļi, īstenojot Latvijas attīstības plānu 2004.–2006. gadam jeb Vienoto programmdokumentu, kā arī Latvijas Lauku attīstības plānu Lauku attīstības programmu 2004.–2006. gadam, ieviešot Kohēzijas fonda projektus un citas ES programmas 2004.–2006. gada plānošanas perioda īstenošanas laikā,* nonāktu konkrētās teritorijās un līdz ar to sekmētu to attīstību.

Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu Latvijā tika izstrādātas arī nozaru attīstības programmas kā vidēja termiņa (septiņi gadi) politikas plānošanas dokumenti, kas attiecās uz noteiktu attīstības sektoru un noteica mērķus, galvenos uzdevumus un sasniedzamos rezultātus attiecīgā sektora attīstībā. Likums noteica, ka tās jāizstrādā un jāīsteno saskaņā ar Reģionālās politikas pamatnostādnēm, Nacionālo plānojumu un Nacionālo attīstības plānu. Nozaru attīstības programmās lielākajā daļā gadījumu teritoriālā dimensija bija salīdzinoši vispārīga un formāla vai netika iekļauta nemaz.

2005. gadā RAPLM vadībā tika uzsākti un 2006. gadā pabeigti darbi pie divu tobrīd galveno valsts stratēģiskās attīstības dokumentu – „Latvijas izaugsmes modelis: cilvēks pirmajā vietā" un Nacionālā attīstības plāna 2007.–2013. gadam izstrādes.

Nacionālais attīstības plāns 2007.–2013. gadam (NAP) kopumā tika izstrādāts, lai atspoguļotu valsts prioritātes, nospraustu vidēja termiņa mērķus, uzdevumus un rīcību to sasniegšanai, paredzot dažādus finansējuma avotus. NAP sadaļā „Izaugsme reģionos" norādīti reģionālās politikas ietvaros risināmie uzdevumi 2007.–2013. gadam. Dokumenta izstrādes metodiskie noteikumi paredzēja, ka t.s. reģionālās komponentes ietveršana ir obligāta jebkurā plānā iekļautā nozarē un jomā, kā arī plānā tiek integrētas plānošanas reģionu attīstības prioritātes. Nacionālā attīstības plāna 2007.–2013. gadam izstrādes procesā lielā mērā tika mēģināts integrēt sektoru attīstību vienotā valsts attīstības redzējumā. Būtiski, ka plāna izstrādē RAPLM vadībā tika iesaistītas praktiski visas ministrijas un citas valsts institūcijas, plānošanas reģionu un pašvaldību pārstāvji, zinātnieki, kā arī dažādu nevalstisko organizāciju pārstāvji. Pēc plašas dokumenta sabiedriskās apspriešanas NAP tika pieņemts 2006. gada 4. jūlijā.

Jāatzīmē, ka Nacionālajā attīstības plānā kā viens no būtiskākajiem teritoriju integrētas attīstības redzējumiem tiek piedāvāta policentriskās attīstības stratēģija, kas paredz nostiprināt pilsētu kā reģionu attīstības dzinējspēku potenciālu, kā arī veidot pilsētu tīklu, kas potenciāli radītu priekšnosacījumus līdzsvarotai valsts attīstībai. Līdz ar to pilsētām ir paredzēts kļūt par nozīmīgu katra reģiona un visas valsts attīstības virzītājspēku. Kā viens no instrumentiem policentriskas attīstības sekmēšanai programmēšanas periodā no 2007. līdz 2013. gadam tiek ieviesta Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansēta pilsētvides prioritāte „Policentriska attīstība", kuras ietvaros plānotās atbalsta aktivitātes ir vērstas uz pilsētu kā reģionu attīstības dzinējspēku potenciāla nostiprināšanu, to pilsētvides kvalitātes sekmēšanu, kā arī funkcionālo saišu veidošanu ar pieguļošajām teritorijām saskaņā ar integrēto pieeju pilsētu attīstībai. Paredzēts, ka turpmāk policentriskas attīstības stratēģijas ieviešanai pilsētvides un pilsētreģionu dimensija tiks iekļauta valsts kopējā reģionālās politikas ietvarā. Tādējādi kopš 2006. gada Latvijā blakus salīdzinoši atpalikušo teritoriju atbalstam iezīmējas aktīvas – pilsētu kā teritoriju attīstības mobilizētāju – reģionālās politikas koncepcija.

Līdz ar NAP izstrādi laiku pēc 2006. gada var dēvēt par „jauno plānošanas periodu" Latvijā. To lielā mērā raksturo pieejas attīstība, kas vērsta uz sapratni par reģionālo attīstību kā horizontālu darbības un sadarbības jomu, kurā valstiskā līmenī cieši saistīta praktiski visu ministriju darbība.

Jaunajā plānošanas periodā pakāpeniski ir mainījies plānošanas reģionu institucionālais statuss un loma reģionālās politikas īstenošanā. Reģionālās attīstības likuma 2006. gada grozījumos tika nostiprināts, ka plānošanas reģions ir atvasināta publiska persona, kuras lēmējorgāns ir Plānošanas reģiona attīstības padome. Līdz ar statusa precizēšanu plānošanas reģionu loma kļuva nozīmīgāka, un pieauga to funkcijas un valsts budžeta finansējums. No 2007. gada janvāra līdz 2008. gada jūlijam RAPLM Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) Vietējās ekonomiskās un nodarbinātības attīstības politikas (LEED) ietvaros realizēja projektu „Stratēģiskās plānošanas, uzraudzības un novērtēšanas ietvari reģionu un pašvaldību attīstībai."

* *Plānošanas periods tiek īstenots, ievērojot N+2 principu, tādējādi 2004.–2006. gada plānošanas perioda īstenošana ilga līdz 2008. gada beigām.*

Plānošanas reģionu statusa precizēšana, lomas un kompetences paplašināšana, minētie RAPLM sagatavotie metodiskie ieteikumi reģionu attīstības stratēģiju sagatavošanai apliecināja, ka nākotnē reģionālās attīstības jomā arvien nozīmīgāku vietu varētu ieņemt specifiski, uz konkrētiem reģioniem vērsti instrumenti.

Attīstības plānošanas sistēmas darbības uzlabošanai, to skaitā nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa plānošanas dokumentu ciešākas sasaistes sekmēšanai, 2008. gadā tika izstrādāts jauns normatīvais dokuments – "Attīstības plānošanas sistēmas likums", kas stājās spēkā 2009. gada 1. janvārī. Likuma vispārīgais mērķis ir, nosakot attīstības plānošanas sistēmu, sekmēt valsts ilgtspējīgu un stabilu attīstību, kā arī iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanos. Likuma darbība attiecas uz attīstības plānošanu Saeimā, Ministru kabinetā, tiešās valsts pārvaldes iestādēs, plānošanas reģionos, pašvaldībās un valsts pārvaldes iestādēs, kas nav padotas Ministru kabinetam. Likuma izpratnē attīstības plānošana ir principu, mērķu un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības izstrāde, ar nolūku īstenot politiski noteiktas prioritātes un nodrošināt sabiedrības un teritorijas attīstību, savukārt, attīstības plānošanas sistēma aptver politikas un teritorijas attīstības plānošanu un nodrošina valsts un pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu sasaisti un savstarpējo saskaņotību.

Attīstības plānošanas sistēmas likums izšķir trīs attīstības plānošanas dokumentu veidus – politikas plānošanas dokumentus, institūciju vadības dokumentus un teritorijas attīstības plānošanas dokumentus. Politikas plānošanas dokumentā nosaka mērķus, uzdevumus un rīcību vienas vai vairāku politikas jomu, nozaru vai apakšnozaru attīstības veicināšanai. Institūcijas vadības dokumentā atbilstoši attiecīgās institūcijas kompetencei nosaka attīstības plānošanas un budžeta plānošanas savstarpējo sasaisti un nodrošina attīstības plānošanas dokumentu pēctecīgu īstenošanu. Trešais dokumentu veids attiecas uz reģionālā un vietējā līmeņa ilgtermiņa un vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentos likums paredz noteikt attiecīgās teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu, bet vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentos – prioritāšu īstenošanai nepieciešamo pasākumu kopumu. Saskaņā ar šo likumu, attīstības plānošanas dokumentus izstrādā trīs līmeņos – nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, attīstību plāno ilgtermiņā (līdz 25 gadiem), vidējā termiņā (līdz 7 gadiem) un īstermiņā (līdz 3 gadiem), kā arī izstrādā plānošanas dokumentus konceptuāla lēmuma pieņemšanai vai nacionālās pozīcijas formulēšanai. Likums arī nosaka dažādu līmeņu attīstības plānošanas dokumentu hierarhiju. Hierarhiski augstākais nacionālā līmeņa ilgtermiņa plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija. Tās izstrādi nodrošina Ministru kabinets, bet apstiprina Saeima. Šī stratēģija nosaka valsts ilgtermiņa attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Tai seko vidēja termiņa plānošanas dokuments – Nacionālais attīstības plāns. Arī tā izstrādi nodrošina un apstiprina Ministru kabinets. Plānam jānosaka savstarpēji koordinētas, valsts stratēģiskajiem mērķiem atbilstošas valsts attīstības prioritātes. Īstermiņa plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumentiem. Reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti ir hierarhiski pakārtoti nacionālajam līmenim, bet vietējā līmeņa plānošanas dokumenti – reģionālā un nacionālā līmeņa dokumentiem.

2008. gadā tika uzsākts darbs pie valsts attīstības politikas galvenā ilgtermiņa dokumenta – Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam (LIAS). Laikā no 2009. gada aprīļa līdz jūlijam visā Latvijā notiek LIAS sabiedriskā apspriešana.

2009. gads iezīmējas ar būtiskām izmaiņām Latvijas administratīvi teritoriālajā iedalījumā. Latvijā pēc neatkarības atgūšanas tika saglabāts no padomju laika mantojumā saņemtais teritoriālais iedalījums. Lai arī tika uzskatīts, ka tas nav mūsdienu prasībām atbilstošs, paredzētās reformas netika konsekventi īstenotas. Reformas sagatavošana tika pamatota galvenokārt ar to, ka vietējā līmenī pilnībā netiek nodrošināta pašvaldībām deleģēto funkciju izpilde, tas rada jau tā nepietiekošo pašvaldību resursu sadrumstalotību un līdz ar to neracionālu to izmantošanu.

2009. gada 1. jūnijā Latvijā bija 548 pašvaldības, no kurām 26 rajonu pašvaldības un 522 vietējās pašvaldības (7 republikas pilsētu, 50 rajona pilsētu, 424 pagastu un 41 novada pašvaldība). Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā (apstiprināts 2008. gada 8. decembrī) noteikto administratīvo iedalījumu Latvijā pēc 2009. gada pašvaldību vēlēšanām ir 118 pašvaldības – 9 republikas pilsētu un 109 novadu pašvaldības.

Kopumā pēc iestāšanās Eiropas Savienībā ir panākti būtiski sasniegumi Latvijas plānošanas sistēmas sakārtošanā un valsts administratīvi teritoriālās struktūras reformēšanā, kas savukārt kalpo par nozīmīgiem priekšnosacījumiem reģionālās politikas efektīvai īstenošanai. Papildus tam šobrīd reģionālā politika turpina attīstīties virzienā, kas paredz īpašu lomu un atbildību atvēlēt pilsētām kā teritoriju izaugsmes virzītājspēkiem, kuru attīstības virzieni un iespējas ir cieši saistāmas ar lauku teritoriju attīstības vajadzībām. Ņemot vērā, ka Latvijā joprojām saglabājas ievērojamas reģionālās atšķirības, turpmākajos gados ir nepieciešama daudz aktīvāka un mērķtiecīgāka pieeja valsts atbalsta nodrošināšanai dažādām Latvijas teritorijām. Reģionālās politikas efektivitāte būs tieši atkarīga no tā, cik daudzveidīgs un atbilstošs teritoriju attīstības potenciālam būs piedāvātais reģionālās attīstības atbalsta pasākumu klāsts.

Reģionālās politikas īstenošanas institucionālais ietvars

Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu, kopš 2003. gada sākuma galvenā kompetence reģionālās attīstības jomā tika sadalīta starp Ministru kabinetu, Nacionālo reģionālās attīstības padomi, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju, Valsts reģionālās attīstības aģentūru, pieciem plānošanas reģioniem un pašvaldībām. Turklāt ar reģionālās attīstības jautājumu risināšanu kā horizontālu jeb starpsektoru kopdarbu ir cieši saistītas praktiski visas ministrijas.

Ministru kabinets apstiprina Reģionālās politikas pamatnostādnes un Nacionālo attīstības plānu, nosaka valsts reģionālās attīstības atbalsta pasākumu īstenošanas, novērtēšanas un finansēšanas kārtību. Reģionālās attīstības un teritorijas plānošanas koordinācijai valstī Ministru kabinets izveido Nacionālo reģionālās attīstības padomi (NRAP). Tās priekšsēdētājs ir reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs. Padomes sastāvā ir ministriju valsts sekretāri, plānošanas reģionu attīstības padomju priekšsēdētāji, kā arī Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas Lielo pilsētu asociācijas pārstāvji. Starp galvenajām NRAP funkcijām ir izvērtēt un apstiprināt dažādus reģionālās attīstības dokumentus pirms to iesniegšanas Ministru kabinetā, nodrošināt reģionālās attīstības plānošanas un tās atbalsta pasākumu saskaņotību starp nozarēm un reģioniem, izvērtēt projektu finansējuma sadalījumu pa reģioniem investīciju un uzņēmējdarbības atbalsta programmās.

Vadošā valsts pārvaldes iestāde valsts attīstības un reģionālās attīstības plānošanas un koordinācijas jomā ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija. Tā ir vadošā iestāde arī pašvaldību attīstības, telpiskās plānošanas, valsts investīciju un zemes politikas jomā un kopš 2009. gada arī elektroniskās pārvaldes, informācijas sabiedrības un informācijas tehnoloģiju jomā.

Reģionālās attīstības politikas īstenotāja ir Valsts reģionālās attīstības aģentūra (VRAA), kas izveidota 2004. gadā. Kopš tā laika tai uzticēto funkciju apjoms ir pieaudzis, iekļaujot arī ES struktūrfondu aktivitāšu ieviešanu. Saskaņā ar 2009. gadā apstiprināto VRAA nolikumu, tai uzticēts veikt šādas funkcijas:

- valsts, ES fondu un citu finanšu instrumentu finansēto aktivitāšu ieviešanu un uzraudzību;
- analītiskās un pētnieciskās darbības nodrošināšanu un koordinēšanu saistībā ar teritoriālās attīstības procesiem valstī;
- Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkla (ESPON) Latvijas nacionālā kontaktpunkta darbības nodrošināšanu;
- reģionālās attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodrošināšanu;
- Pašvaldību vienotās informācijas sistēmas attīstību un uzturēšanu.

Kā potenciāli ļoti būtiskas reģionālās politikas īstenošanas institūcijas atbilstoši 2002. gada 9. aprīlī pieņemtajam Reģionālās attīstības likumam un saskaņā ar 2003. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 133 tika izveidoti plānošanas reģioni. Katra reģiona attīstības koordinācija ir Plānošanas reģiona attīstības padomes kompetencē. Plānošanas reģiona attīstības padomi pārstāv reģionā ietilpstošo pašvaldību pārstāvji. Plānošanas reģiona attīstības padome veic šādas funkcijas:

- nosaka plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības galvenos pamatprincipus, mērķus un prioritātes;
- nodrošina plānošanas reģiona attīstības koordināciju atbilstoši reģionālās attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem galvenajiem pamatprincipiem, mērķiem un prioritātēm;
- vada un uzrauga plānošanas reģiona attīstības programmas un teritorijas plānojuma izstrādi un ieviešanu;
- nodrošina pašvaldību sadarbību un plānošanas reģiona sadarbību ar nacionālā līmeņa institūcijām reģionālās attīstības atbalsta pasākumu īstenošanā;
- izvērtē Nacionālā plānojuma, Nacionālā attīstības plāna un nozaru attīstības programmu atbilstību plānošanas reģiona attīstības programmai un teritorijas plānojumam, un neatbilstības gadījumos lemj par ierosinājumu grozīt nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentus vai par grozījumiem plānošanas reģiona plānošanas dokumentos.

Laikā no 2003. līdz 2009. gadam pakāpeniski tika stiprināta reģionu spēja līdzdarboties valsts reģionālās politikas plānošanā un īstenošanā.

Reģionālās politikas ietekmes vērtēšana un teritoriju attīstības līmeņa salīdzināšana

Reģionālās politikas pamatnostādnes paredz, ka valstī jāizveido reģionālās attīstības un reģionālās politikas uzraudzības un novērtēšanas sistēma, kas sniegtu regulāru pārskatu par valsts un tās teritoriju attīstību, par sasniegtajiem rezultātiem un politikas efektivitātes izvērtējumu. Tomēr politikas plānošanas dokumentos vēl joprojām pastāv nepietiekama saistība starp plānoto un sasniedzamo rezultātu novērtēšanu. Būtisks trūkums sistēmā ir joprojām nepietiekošā politikas īstenošanas uzraudzība un sasniegto rezultātu izvērtēšana. Lielā mērā to paredz novērst 2008. gadā Saeimā pieņemtais Attīstības plānošanas sistēmas likums.

2008. gadā plānošanas reģioni uzsāka attīstības uzraudzības sistēmu izstrādi. VRAA turpina darbu pie vienotas valsts reģionālās attīstības vērtēšanas pieejas un modeļa izveides. Tie ir cieši saistīti ar veidojamo reģionālo politiku turpmākajos gados. Uzraudzības modeļa izveides uzdevumam nepieciešams definēt pamatprincipus teritoriju attīstības līmeņa noteikšanai un atbalsta instrumentu izstrādei.

Jaunajā situācijā Latvijā reģionālās politikas praksē nepieciešams līdzsvars starp konkurētspējas paaugstināšanu un nelabvēlīgo atšķirību starp teritorijām mazināšanu. Tas nozīmē, ka īstenojama ir gan spēcīgo pašvaldību stiprināšana, attīstot tajās visa veida izcilību, inovācijas, aktīvu uzņēmējdarbību, kultūrdarbību, augsta līmeņa pakalpojumus, gan arī nevienlīdzības vai atpalicības mazināšana, atbalstot pamatpakalpojumu pieejamības nodrošināšanu, uz vietējiem resursiem balstītas uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstīšanu mazāk attīstītās valsts teritorijās.

Latvijā ir iecerēts attīstīt metodoloģiju un ieviest nozaru politiku ietekmes uz teritoriju attīstību novērtējumu – nozaru politikas plānošanas dokumentu, plānu, programmu un projektu ietekmes uz reģionālo attīstību valstī un atsevišķās tās daļās izvērtējumu. Šai procedūrai būtu jāsaistās ar nozaru politiku horizontālu integrāciju, skaidru pamatojumu lēmumu pieņemšanā un koordinētu reģionālās attīstības instrumentu izmantošanu.

No pieejas viedokļa līdzsvarotai reģionālajai politikai jāietver atbilstoša attīstības situācijas novērtēšana. Atbalsta līmeņa noteikšanai saglabāsies nepieciešamība veikt salīdzinošu teritoriju attīstības novērtējumu, kas varētu ietvert teritorijas attīstības līmeņa raksturojumu ar sociāliem, ekonomiskiem un vides rādītājiem vai no tiem aprēķinātiem rādītājiem, un sniegt informāciju gan par attīstības problēmām, gan iespējām (attīstības potenciālu) attiecīgajā teritorijā. Atbalsts var tikt gan diferencēts pēc attīstības jomas (uzņēmējdarbībai, sociālajai, vides, infrastruktūras u.tml. attīstībai), t.i., atsakoties no „vispārēja atbalsta režīma" noteikšanas, gan diferencēts atkarībā no attiecīgās teritorijas potenciālajām attīstības iespējām, saistot atbalstu ar teritorijas piederību noteiktai tipoloģijai un teritorijas attīstības novērtējumu šīs tipoloģijas ietvaros (piemēram, pierobežas, piekrastes, intensīvo plūsmu lauku teritorija u.c.).

NACIONĀLIE REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS INSTRUMENTI

Latvijā valsts attīstības, reģionālās attīstības plānošanas un koordinācijas jomā vadošā valsts pārvaldes iestāde ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija. Ministrijas pārziņā darbojas Valsts reģionālās attīstības aģentūra, kuras darbības mērķis ir īstenot līdzsvarotas valsts attīstības atbalsta politiku, nodrošinot nacionālo, Eiropas Savienības un citu finanšu instrumentu ieviešanu, nepieciešamo pētniecisko darbību un kvalitatīvus pakalpojumus.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras vadībā 2008. gadā tika īstenoti šādi reģionālās attīstības valsts (nacionālie) atbalsta pasākumi jeb instrumenti:

- mērķdotācijas pašvaldību investīcijām;
- mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem;
- mērķdotācijas investīcijām novadu infrastruktūrai un mērķdotācijas pašvaldību apvienošanās projektu izstrādei;
- mērķdotācijas bezmaksas interneta pieejas punktiem bibliotēkās;
- mērķdotācijas teritorijas plānojumiem un to grozījumiem;
- nodokļu atlaides uzņēmumiem īpaši atbalstāmajās teritorijās.

Kopīgais valsts budžeta finansējuma apjoms iepriekšminētajos valsts atbalsta instrumentos 2008. gadā sasniedza 78,3 milj. Ls (2007. gadā RAPLM un VRAA apsaimniekoto nacionālo instrumentu kopējais finansējums bija 60,5 milj. Ls).

VRAA Vienotā programmdokumenta īstenošanas ietvaros 2008. gadā turpināja apsaimniekot arī Eiropas Savienības struktūrfondu (ERAF) līdzfinansētu grantu shēmu „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās", un ministrija, kā arī aģentūra piedalījās jaunā plānošanas perioda Valsts Stratēģiskā ietvardokumenta pasākumu īstenošanas sagatavošanā.

Mērķdotācijas pašvaldību investīcijām

2007. gadā RAPLM uzsāka darbu pie valsts investīciju jomas sakārtošanas, ko 2008. gadā turpināja. 2007. gada 21. augustā Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr. 566 „Kārtība, kādā piešķir, izlieto un uzrauga mērķdotācijas pašvaldību investīcijām infrastruktūras sakārtošanai un attīstībai 2008.–2010. gadā". Noteikumi paredz valsts atbalsta piešķiršanas nosacījumus un kārtību, kādā sagatavo, iesniedz un izvērtē mērķdotāciju pieprasījumus, kā arī veic mērķdotācijas izlietošanas uzraudzību.

Saskaņā ar noteikumiem mērķdotācijas piešķir izglītības un kultūras iestāžu infrastruktūras atjaunošanai vai attīstībai, kultūrvēsturisko pieminekļu saglabāšanai, sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes iestāžu infrastruktūras atjaunošanai vai attīstībai, ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas, attīrīšanas un novadīšanas infrastruktūras sakārtošanai apdzīvotās vietās, kā arī siltumapgādes, ceļu un ielu infrastruktūras atjaunošanai vai attīstībai. Mērķdotācijas piešķir 2006. vai 2007. gada valsts budžeta programmā 03.00.00 "Mērķdotācijas investīcijām pašvaldībām" uzsākto pašvaldību investīciju projektu aktivitāšu pabeigšanai, kuru īstenošanai ir piešķirta nepilna apmēra mērķdotācija vai projekta pieteikumā bija plānots mērķdotācijas finansējums projekta turpināšanai.

Mērķdotācijas piešķir no finansējuma, kas šim mērķim saskaņā ar likumu par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēts Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas budžetā.

Viena pašvaldības investīciju projekta maksimāli pieļaujamais apmērs kārtējā budžeta gadā ir 2 milj. Ls.

Mērķdotācijas saņemšanai no 2008. gada valsts budžeta programmas 25.00.00 „Pašvaldību attīstības nacionālie atbalsta instrumenti" apakšprogrammas 25.02.00 „Atbalsts pašvaldību investīciju projektiem" VRAA 2007. gadā pieņēma un izvērtēja 397 projektu pieteikumus. Pēc izvērtējuma 2008. gadā atbalstu

saņēma 156 projekti no 117 pašvaldībām 18,8 milj. Ls kopsummā. Saņēmējas bija gan vietējās, gan arī rajonu pašvaldības. Iepriekš, 2007. gadā, valsts budžeta programmas 03.00.00 "Mērķdotācijas investīcijām pašvaldībām" ietvaros finansējumu 21,12 milj. Ls apjomā saņēma 230 pašvaldības 334 investīciju projektiem. Tātad caurmērā 2008. gadā atbalsts bija salīdzinoši lielākiem projektiem.

Līdzīgi kā iepriekšējā arī 2008. gadā finansējumu galvenokārt saņēma izglītības iestādes (62,8%), tām sekoja sporta (17,1%) un kultūras (14,6%) jomas. Jāpiebilst, ka arī izglītības iestāžu saņemtajā finansējumā būtiska daļa bija šo iestāžu sporta zāļu būvniecībai vai rekonstrukcijai. Salīdzinoši mazāks bija finansējums sociālās aprūpes un veselības institūcijām (4,1%), kā arī siltumapgādes un ūdensapgādes infrastruktūras, un ceļu sakārtošanai (1,4%).

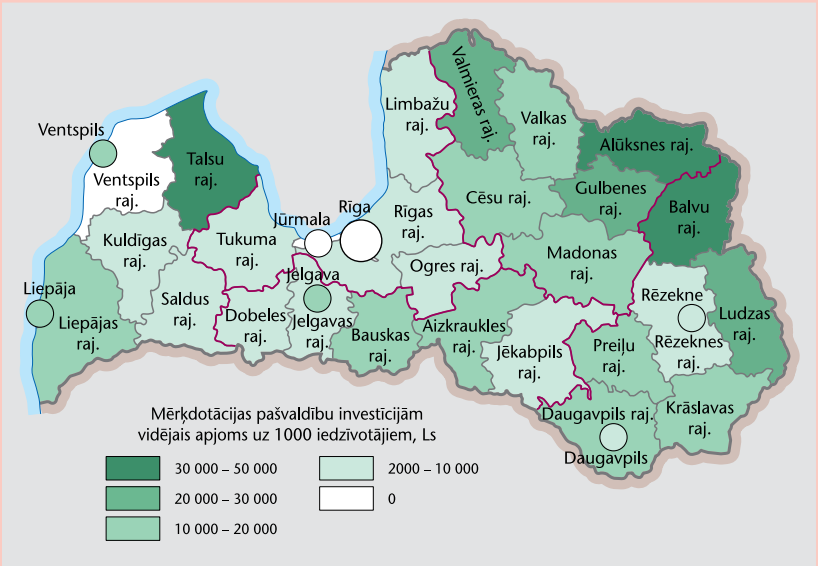

69. attēls. Mērķdotācijas pašvaldību investīcijām vidējais apjoms uz 1000 iedzīvotājiem rajonos un republikas pilsētās 2008. gadā.

69. tabulā doti dati par piešķirtās mērķdotācijas* sadalījumu starp pašvaldībām plānošanas reģionos. Šajā apakšprogrammā 2008. gadā lielākais absolūtais finansējuma apjoms bija Kurzemes reģionam (4,96 milj. Ls), tomēr visai līdzīgu finansējuma apjomu saņēma arī Latgales reģions (4,87 milj. Ls) un Vidzemes reģions (4,70 milj. Ls). Mazākais finansējuma apjoms bija Rīgas reģionam (1,21 milj. Ls). Salīdzinot finansējumu uz 1000 iedzīvotājiem, redzams, ka, līdzīgi kā 2007. gadā, vislielākais tas bija Vidzemes reģionā (19,7 tūkst. Ls). Savukārt Rīgas reģionam, kas Latvijā ir ekonomiski spēcīgākais, bija izteikti mazākais finansējums arī uz 1000 iedzīvotājiem (1,1 tūkst. Ls).

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas apjoms, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms uz 1000 iedz., Ls	Finansēto projektu skaits	Finansēto pašvaldību skaits
Rīgas reģions	1206,1	1099	17	15
Vidzemes reģions	4695,8	19 747	38	29
Kurzemes reģions	4963,1	16 347	29	22
Zemgales reģions	3039,9	10 723	25	21
Latgales reģions	4871,6	13 988	47	30
Latvijā	**18 776,5**	**8268**	**156**	**117**

69. tabula. Mērķdotācijas pašvaldību investīcijām plānošanas reģionos 2008. gadā.

Ja apskata finansējuma sadalījumu rajonu un republikas pilsētu griezumā (skat. 69. attēlu), tad vislielākās investīcijas uz 1000 iedzīvotājiem rajonu grupā 2008. gadā bija Talsu rajonam (47,8 tūkst. Ls), bet Ventspils rajons šīs apakšprogrammas ietvaros finansējumu vispār nesaņēma, savukārt republikas pilsētu grupā vislielāko investīciju apjomu saņēma Ventspils (19,6 tūkst. Ls, arī 2007. gadā republikas pilsētu grupā Ventspils saņēma salīdzinoši augstāko finansējumu), bet Rīga un Jūrmala apakšprogrammas finansējumu šajā gadā nesaņēma.

2008. gadā VRAA saņēma un izvērtēja 327 projektu pieteikumus šīs mērķdotācijas saņemšanai no 2009. gada valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem

Saskaņā ar likuma „Par valsts budžetu 2008. gadam" 43. pantu Ministru kabinets 2008. gada 18. martā pieņēma noteikumus Nr. 192 „Kārtība, kādā izlieto mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem", un 2008. gadā valsts budžeta programmas 12.00.00. „Mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem" ietvaros tika piešķirts finansējums 11 pašvaldībām 2,16 milj. Ls apmērā. Jāsecina, ka, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, šīs programmas ietvaros ievērojami mainījusies valsts atbalsta politika. Tā 2007. gadā 4,6 milj. Ls finansējums tika novirzīts 503 pasākumiem, attiecīgi vidējais viena pasākuma finansējums bija 8,9 tūkst. Ls, lielākais viena pasākuma finansējums – 200 tūkst. Ls, taču lielākās daļas pasākumu finansējums bija mazāks par 5 tūkst. Ls. Savukārt 2008. gadā vidējais pasākuma finansējums bija 196 tūkst. Ls. Pēc satura un būtības programmā atbalstītie ir investīciju projekti (rekonstrukcija, būvniecība), nevis pasākumi tiešā nozīmē. Izvērtējums pa finansēto iestāžu nozarēm liecina, ka lielākā daļa finansējuma novirzīta izglītības institūcijām (58,5%), kā arī pašvaldību siltumapgādes sistēmas sakārtošanai (29%), kultūras, sporta un brīvā laika institūcijām (12,5%).

70. tabulā atspoguļots piešķirtās mērķdotācijas apjoma sadalījums pa plānošanas reģioniem 2008. gadā, kā arī šīs mērķdotācijas apmērs uz 1000 iedzīvotājiem. Lielākais finansējums pēc absolūtās summas bija

* *Piešķirti tika 18 776 523,00 Ls, bet faktiski izmaksāti 18 773 760,48 Ls.*

Vidzemes reģionam (1,01 milj. Ls), arī rēķinot finansējumu uz 1000 iedzīvotājiem, izteikti lielāks tas bija Vidzemes reģiona pašvaldībām. Zemgales reģionam šīs programmas ietvaros finansējums netika piešķirts. Tā kā programmas ietvaros tika atbalstīti tikai 11 projekti, tad bija arī virkne rajonu un republikas pilsētu ārpus Zemgales reģiona, kur šīs programmas finansējums 2008. gadā netika piešķirts (skat. 70. attēlu).

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas apjoms, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms uz 1000 iedz., Ls	Finansēto pasākumu skaits
Rīgas reģions	144,5	132	4
Vidzemes reģions	1013,3	4261	3
Kurzemes reģions	100,0	329	1
Zemgales reģions	-	-	-
Latgales reģions	901,2	2588	3
Latvijā	**2159,0**	**951**	**11**

70. tabula. Mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem plānošanas reģionos 2008. gadā.

70. attēls. Mērķdotācijas pašvaldību pasākumiem vidējais apjoms uz 1000 iedzīvotājiem rajonos un republikas pilsētās 2008. gadā.

Mērķdotācijas investīcijām novadu infrastruktūrai administratīvi teritoriālās reformas ietvaros

Administratīvi teritoriālās reformas īstenošanas ietvaros, lai atbalstītu pašvaldības, kas īstenojušas reformu un kas pieņēmušas lēmumu par apvienošanos apstiprinātā teritoriālā iedalījuma ietvaros, kopš 2005. gada tiek piešķirta vienreizēja mērķdotācija investīcijām novada attīstībai. 2005. un 2006. gadā mērķdotāciju piešķīra pašvaldībām, kas jau īstenojušas apvienošanos, bet no 2007. gada arī pašvaldībām, kas pieņēmušas lēmumu apvienoties. 2005. gadā mērķdotācija novadiem tika piešķirta saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 11. oktobra noteikumiem Nr. 769 „Kārtība, kādā piešķir valsts budžeta dotāciju novada pašvaldībām infrastruktūras attīstībai" 1,8 milj. Ls apjomā. 2006. gadā mērķdotācijas piešķiršanu regulēja Ministru kabineta 2006. gada 14. februāra noteikumi Nr. 132 „Kārtība, kādā piešķir un izmanto valsts budžeta dotāciju novadu pašvaldībām infrastruktūras attīstībai", un tās kopējais apjoms bija 2,8 milj. Ls (izlietoti tika 2,6 milj. Ls). 2007. gadā mērķdotācija tika piešķirta saskaņā ar Ministru kabineta 2007. gada 10. aprīļa noteikumiem Nr. 248 „Noteikumi par finanšu līdzekļu sadalījumu novadu pašvaldībām infrastruktūras attīstībai". 2007. gadā piešķirtās mērķdotācijas kopējais apjoms bija 32,9 milj. Ls.

2008. gadā līdzekļu piešķiršanas kārtību noteica Ministru kabineta 2008. gada noteikumi Nr. 191 „Kārtība, kādā piešķir un izlieto vienreizēju dotāciju novadu pašvaldību infrastruktūras attīstībai." 2008. gadā kopējais finansējums novadu infrastruktūrai šīs programmas ietvaros bija 55,6 milj. Ls. Tātad četru gadu laikā šīs programmas ietvaros novadi kopā saņēma 92,8 milj. Ls infrastruktūras attīstībai.

71. un 72. tabulā dotie dati liecina, ka gan 2008. gadā, gan četru gadu laikā kopā lielāko finansējumu ir saņēmušas Latgales reģiona pašvaldības, bet, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, – Vidzemes reģiona pašvaldības. Tas pamatojams ne tikai ar pašvaldību aktivitāti, bet arī ar to, ka šajos reģionos ir salīdzinoši mazākās pašvaldības un to skaits ir lielāks, bet mērķdotācijas aprēķina pēc algoritma – novadam piešķir 200 tūkst. Ls uz vienu pašvaldību pirms apvienošanās. Savukārt Rīgas reģiona pašvaldību nelielā iesaiste pamatojama ar to, ka šajā reģionā pēc reformas ir salīdzinoši mazākās izmaiņas – liela daļa Pierīgas pašvaldību neapvienojās, un arī pēc reformas to teritorijas nemainījās. Izvērtējot programmas ietvaros piešķirtā finansējuma sadalījumu pa reģioniem saistībā ar to attīstības indeksu, var apgalvot, ka programma ir bijusi vērsta arī uz teritoriālo atšķirību izlīdzināšanu.

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas apjoms 2005. gadā, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms 2006. gadā, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms 2007. gadā, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms 2008. gadā, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms 2005.-2008. gadā kopā, tūkst. Ls
Rīgas reģions	450	500	1150	8910	11 010
Vidzemes reģions	100	400	10 918	9712	21 130
Kurzemes reģions	350	350	7844	8812	17 356
Zemgales reģions	250	450	2088	12 794	15 582
Latgales reģions	650	850	10 900	15 322	27 722
Kopā Latvijā	**1800**	**2550**	**32 900**	**55 550**	**92 800**

71. tabula. Mērķdotācija investīcijām novadu infrastruktūrai plānošanas reģionos 2005.–2008. gadā.

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas īpatsvars reģionā, %	Mērķdotācijas apjoms uz 1000 iedz., Ls
Rīgas reģions	11,9	10 030
Vidzemes reģions	22,8	88 854
Kurzemes reģions	18,7	57 165
Zemgales reģions	16,8	54 966
Latgales reģions	29,9	79 599
Latvijā	**100,0**	**40 865**

72. tabula. Mērķdotācijas novadu infrastruktūrai sadalījums pa reģioniem un apjoms uz 1000 iedzīvotājiem 2005.–2008. gadā kopā.

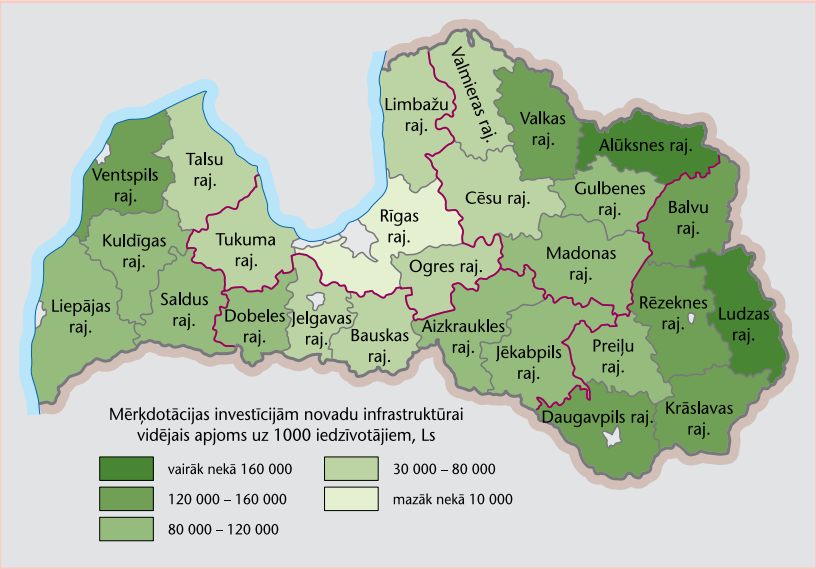

71. attēls. Mērķdotācijas investīcijām novadu infrastruktūrai vidējais apjoms uz 1000 iedzīvotājiem rajonos 2005.–2008. gadā kopā.

Pašvaldības, pieprasot šīs mērķdotācijas, balstījās uz principu, ka līdzekļi 200 tūkst. Ls apmērā nonāk katrā novadu veidojošajā teritorijā. No pašvaldību viedokļa tas ir būtisks solidaritātes un savstarpējas uzticēšanās apliecinājums, tomēr šādam risinājumam ne vienmēr ir pietiekošs ekonomiskās efektivitātes pamatojums – iespējams, ka finansējums tiek ieguldīts infrastruktūras objektos, no kuru uzturēšanas pašvaldībām jau ne tik tālā nākotnē būs jāatsakās.

2009. gadā šīs programmas ietvaros novadu pašvaldībām vēl ir piešķirti 3,154 milj. Ls.

Reformas īstenošanas ietvaros no valsts budžeta pašvaldībām tika piešķirta arī mērķdotācija pašvaldību apvienošanās projektu izstrādei. 2008. gadā šim mērķim tika piešķirti 87 tūkst. latu 17 apvienošanās projektu sagatavošanai.

Kopsavilkums par valsts budžeta triju programmu mērķdotācijām investīcijām pašvaldībās

Visi iepriekšminētie RAPLM un VRAA pārziņā esošie reģionālās attīstības atbalsta instrumenti (mērķdotācijas investīcijām, mērķdotācijas pasākumiem, mērķdotācijas novadu infrastruktūrai) ir saistīti ar kapitālieguldījumiem pašvaldībās – kopsummā 2008. gadā tie bija 76,49 milj. Ls.

2007. gadā šo triju ar investīcijām saistīto programmu ietvaros pašvaldībām tika piešķirti 58,6 milj. Ls.

2008. gadā pēc absolūtā finansējuma kopsummas šajās programmās lielākais apjoms bija pēc teritorijas attīstības indeksa vājākajā – Latgales – reģionā (27,6%), bet mazākais finansējums spēcīgākajā – Rīgas reģionā (13,2%). Šī sakarība vērojama arī, aplūkojot 2007. gada datus (skat. 73. un 74. tabulu).

Aprēķinot minēto triju programmu finansējumu uz 1000 iedzīvotājiem reģionos, redzams, ka 2008. gadā lielākais finansējums bija Vidzemes reģionam (2007. gadā šim reģionam bija vēl izteiktāks pārsvars pār citiem reģioniem), savukārt valsts budžeta atbalsts ekonomiski spēcīgākajam Rīgas reģionam ir izteikti vismazākais. Jāņem vērā, ka Vidzemes reģionā visu reģionu vidū ir vismazākais iedzīvotāju skaits (skat. 72. attēlu).

Plānošanas reģions	Mērķdotācija pašvaldību investīcijām, tūkst. Ls	Mērķdotācija pašvaldību pasākumiem, tūkst. Ls	Mērķdotācija investīcijām novadu infrastruktūrai, tūkst. Ls	Kopā triju programmu mērķdotācijas investīcijām, tūkst. Ls
Rīgas reģions	1206,1	144,5	8909,8	10 260,4
Vidzemes reģions	4695,8	1013,3	9711,8	15 420,9
Kurzemes reģions	4963,1	100,0	8812,4	13 875,6
Zemgales reģions	3039,9	-	12 794,0	15 833,9
Latgales reģions	4871,6	901,2	15 322,0	21 094,7
Kopā Latvijā	**18 776,6**	**2159,0**	**55 550,0**	**76 485,5**

73. tabula. Mērķdotācijas – pašvaldībām no valsts budžeta – investīcijām RAPLM un VRAA pārziņā esošajās trijās programmās plānošanas reģionos 2008. gadā.

Plānošanas reģions	Kopā triju programmu mērķdotācijas investīcijām 2007. gadā, tūkst. Ls	Kopā triju programmu mērķdotācijas investīcijām 2008. gadā, tūkst. Ls	Kopā triju programmu mērķdotācijas investīcijām 2007. un 2008. gadā kopā, tūkst. Ls
Rīgas reģions	4420,5	10 260,4	14 680,9
Vidzemes reģions	17 767,2	15 420,9	33 188,1
Kurzemes reģions	13 016,6	13 875,6	26 892,1
Zemgales reģions	5947,3	15 833,9	21 781,2
Latgales reģions	17 465,4	21 094,7	38 560,1
Kopā Latvijā	**58 617,0**	**76 485,5**	**135 102,5**

74. tabula. Mērķdotācijas no valsts budžeta pašvaldībām investīcijām RAPLM un VRAA pārziņā esošajās trijās programmās plānošanas reģionos 2007. un 2008. gadā.

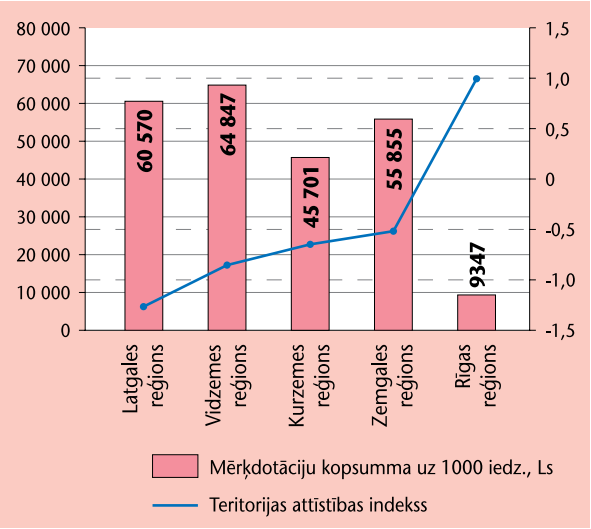

72. attēls. Mērķdotāciju kopsumma uz 1000 iedzīvotājiem no valsts budžeta pašvaldību investīcijām, pasākumiem un novadu infrastruktūrai plānošanas reģionos 2008. gadā un teritorijas attīstības indeksa pēc 2007. gada datiem kopsakarība.

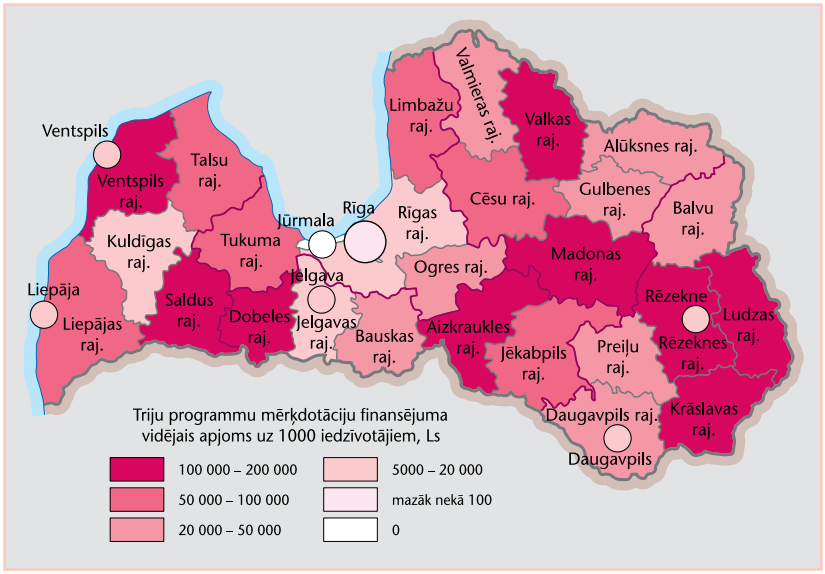

73. attēls. Triju programmu mērķdotāciju finansējuma vidējais apjoms uz 1000 iedzīvotājiem rajonos un republikas pilsētās 2008. gadā.

73. attēlā atspoguļots triju programmu finansējums uz 1000 iedzīvotājiem rajonos un republikas pilsētās 2008. gadā.

Mērķdotācijas bezmaksas interneta pieejas punktiem bibliotēkās

Bibliotēku likums nosaka, ka valsts un pašvaldību bibliotēku lietotājiem ir tiesības bez maksas izmantot publiski pieejamos datorus, internetu un vispārpieejamos elektroniskās informācijas resursus. Kopš 2007. gada pašvaldībām ik gadu tiek piešķirtas mērķdotācijas, lai segtu izmaksas, kas radušās, uzturot Valsts vienoto bibliotēku informācijas sistēmu.

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas apjoms, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms uz 1000 iedz., Ls	Mērķdotāciju saņēmušo pašvaldību skaits	Vidējais mērķdotācijas apjoms uz 1 pašvaldību, Ls
Rīgas reģions	184,8	168	75	2464
Vidzemes reģions	162,8	684	123	1323
Kurzemes reģions	246,0	810	98	2510
Zemgales reģions	156,4	552	95	1646
Latgales reģions	191,0	548	134	1425
Latvijā	**940,9**	**414**	**525**	**1792**

75. tabula. Mērķdotācijas bezmaksas interneta pieejas punktiem bibliotēkās sadalījums pa plānošanas reģioniem 2008. gadā.

Saskaņā ar likuma „Par valsts budžetu 2008. gadam" 27. pantu Ministru kabinets 2008. gada 2. septembrī pieņēma noteikumus Nr. 697 „Kārtība, kādā piešķir valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldībām, lai nodrošinātu iespēju pašvaldību bibliotēkās bez maksas izmantot internetu un datorus". Mērķdotācijas apmērs katrai pašvaldībai tiek aprēķināts proporcionāli interneta abonēšanas izmaksām pašvaldību bibliotēkās un maksai par palīdzības dienesta pakalpojumiem. 2008. gadā pašvaldībām tika piešķirti 940,9 tūkst. Ls (no šī finansējuma 1,5% jeb 14,5 tūkst. Ls netika izlietoti). 2007. gadā šīs mērķdotācijas apjoms bija 700 tūkst. Ls. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā, arī 2008. gadā visas 525 pašvaldības saņēma šo finansējumu, bet bibliotēku kopējais skaits, kam šis finansējums tika piešķirts, sasniedza 859. Attiecīgi finansējuma apjoms vienai pašvaldībai svārstījās robežās no 900 Ls mazajām lauku pašvaldībām līdz 47,5 tūkst. Ls Rīgai.

75. tabulā atspoguļots 2008. gadā piešķirtās mērķdotācijas apjoma sadalījums starp plānošanas reģioniem, bet 74. attēlā redzams finansējums uz 1000 iedzīvotājiem republikas pilsētās un rajonos.

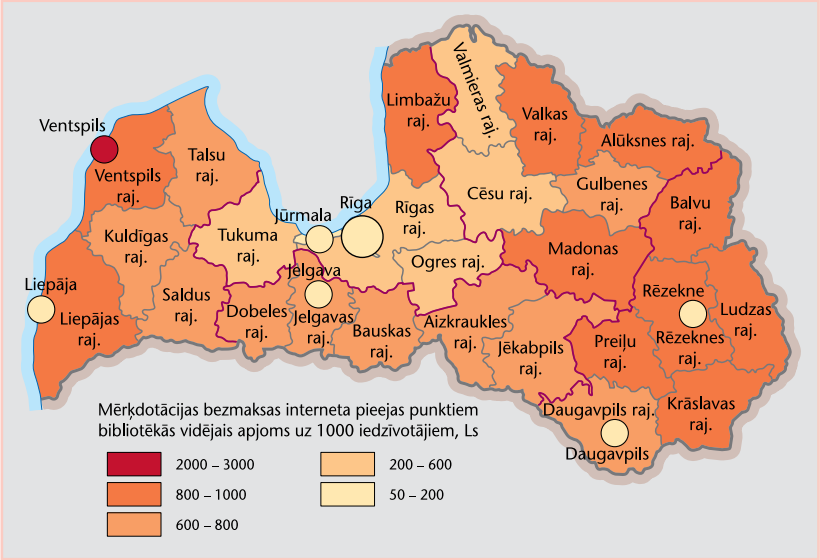

74. attēls. Mērķdotācijas bezmaksas interneta pieejas punktiem bibliotēkās vidējais apjoms uz 1000 iedzīvotājiem rajonos un republikas pilsētās 2008. gadā.

Mērķdotācijas teritorijas plānojumiem

Vietējo pašvaldību, rajonu un reģionu plānošanas dokumenti – attīstības plāni, attīstības programmas un teritorijas plānojumi ir svarīgs priekšnoteikums starptautisku, valsts, pašvaldību un privāto investīciju piesaistīšanai. Šādu plānu, it īpaši teritorijas plānojumu esamība un to reāla ievērošana veicina arī iedzīvotāju uzticēšanos savai pašvaldībai un rada zināmu stabilitātes sajūtu par dzīves vietu un īpašumu. Teritorijas plānošanas jomā valsts atbalsts izpaužas gan plānošanas sistēmas pilnveidošanā un metodikas sagatavošanā, gan arī valsts budžeta mērķdotācijās pašvaldībām teritorijas plānojumu sagatavošanai.

No 2003. gada sākuma atbildīgā ministrija, kura veic Teritorijas plānošanas likumā noteiktās funkcijas, ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija. Ikgadējas mērķdotācijas pašvaldībām teritorijas plānojumu izstrādei valsts budžetā ir paredzētas kopš 1996. gada. Dotāciju piešķiršanas kārtību nosaka Ministru kabineta noteikumi, kuri sākumā, balstoties uz Valsts budžeta likumu, tika pieņemti katru gadu, bet pēc Teritorijas plānošanas likuma pieņemšanas (2002) tik bieži vairs nav mainījušies. 2008. gadā spēkā bija Ministru kabineta 2006. gada 14. februāra noteikumi Nr. 121 (ar 2008. gada grozījumiem) „Kārtība, kādā piešķir mērķdotācijas plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu un to grozījumu izstrādei".

Laika posmā no 1996. līdz 2002. gadam mērķdotācijas teritorijas plānojumu izstrādei piešķirtas 5,76 milj. Ls apjomā.* Laikā no 2003. līdz 2008. gadam no valsts budžeta pašvaldībām piešķirti nedaudz vairāk par 4 milj. latu. Tātad kopā līdz 2009. gada sākumam teritorijas plānošanai pašvaldības ir saņēmušas gandrīz 10 milj. latu. Jāpiebilst, ka ik gadu plānotais mērķdotācijas apjoms ir bijis lielāks nekā faktiskā izpilde, jo ne visas pašvaldības, kam tika apstiprināta mērķdotācija, to spēja apgūt.

Sākotnēji mērķdotācijas bija paredzētas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, kā arī detālplānojumu un apbūves noteikumu izstrādei. Noteikumi paredzēja, ka mērķdotāciju var izlietot arī statistikas datu un kartogrāfiskā materiāla, datoru un programmnodrošinājuma iegādei. Kopš 2003. gada mērķdotācija vairs netiek piešķirta attīstības programmu izstrādei, bet tikai ar teritorijas plānojuma sagatavošanu saistītām aktivitātēm, to skaitā arī ietekmes uz vidi stratēģiskajam novērtējumam.

Sākot ar 2008. gadu, mērķdotācijas pieprasījumu pieņemšanu, pieprasījumu un pārskatu par piešķirtās mērķdotācijas un saņēmēja līdzfinansējuma izlietojumu izvērtēšanu, mērķdotāciju izmaksu, kā arī mērķdotācijas teritorijas plānojuma izstrādei piešķiršanas komisijas sekretariāta funkcijas nodrošina VRAA.

76. tabulā dota informācija par mērķdotācijas sadalījumu starp pašvaldībām reģionos laika posmā no 2003. līdz 2008. gadam. Šajos piecos gados lielāko finansējumu teritorijas plānojumiem saņēmušas Latgales reģiona pašvaldības, taču Latgales reģionā arī bija lielākais pašvaldību skaits.

Plānošanas reģions	Mērķdotācijas apjoms 2008. gadā, tūkst. Ls	Mērķdotācijas apjoms 2003.-2008. gadā, tūkst. Ls
Rīgas reģions	94,05	659,37
Vidzemes reģions	129,98	767,24
Kurzemes reģions	124,58	800,57
Zemgales reģions	132,41	794,69
Latgales reģions	118,98	996,34
Latvijā	**600,00**	**4018,21**

76. tabula. Mērķdotācijas teritorijas plānojumiem plānošanas reģionos 2008. gadā un 2003.–2008. gadā kopā.

Neskatoties uz to, ka teritorijas plānošana ir viens no pašvaldību pienākumiem, ko paredz likums „Par pašvaldībām" (1994) un kas saņem valsts budžeta atbalstu, ne visām pašvaldībām 2009. gada sākumā bija spēkā esoši teritorijas plānojumi. Uz 2009. gada 24. aprīli no 522 vietējām pašvaldībām spēkā esošs teritorijas plānojums bija 505 pašvaldībām jeb 97% no to kopskaita. 17 pašvaldībās teritorijas plānojums atradās izstrādes procesā (skat. 75. attēlu). Iepriekšējā

* *Latvijas-Somijas bilaterālais projekts „Latvijas reģionālās attīstības uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas izveide", 1. ziņojums. Rīga, 2003.*

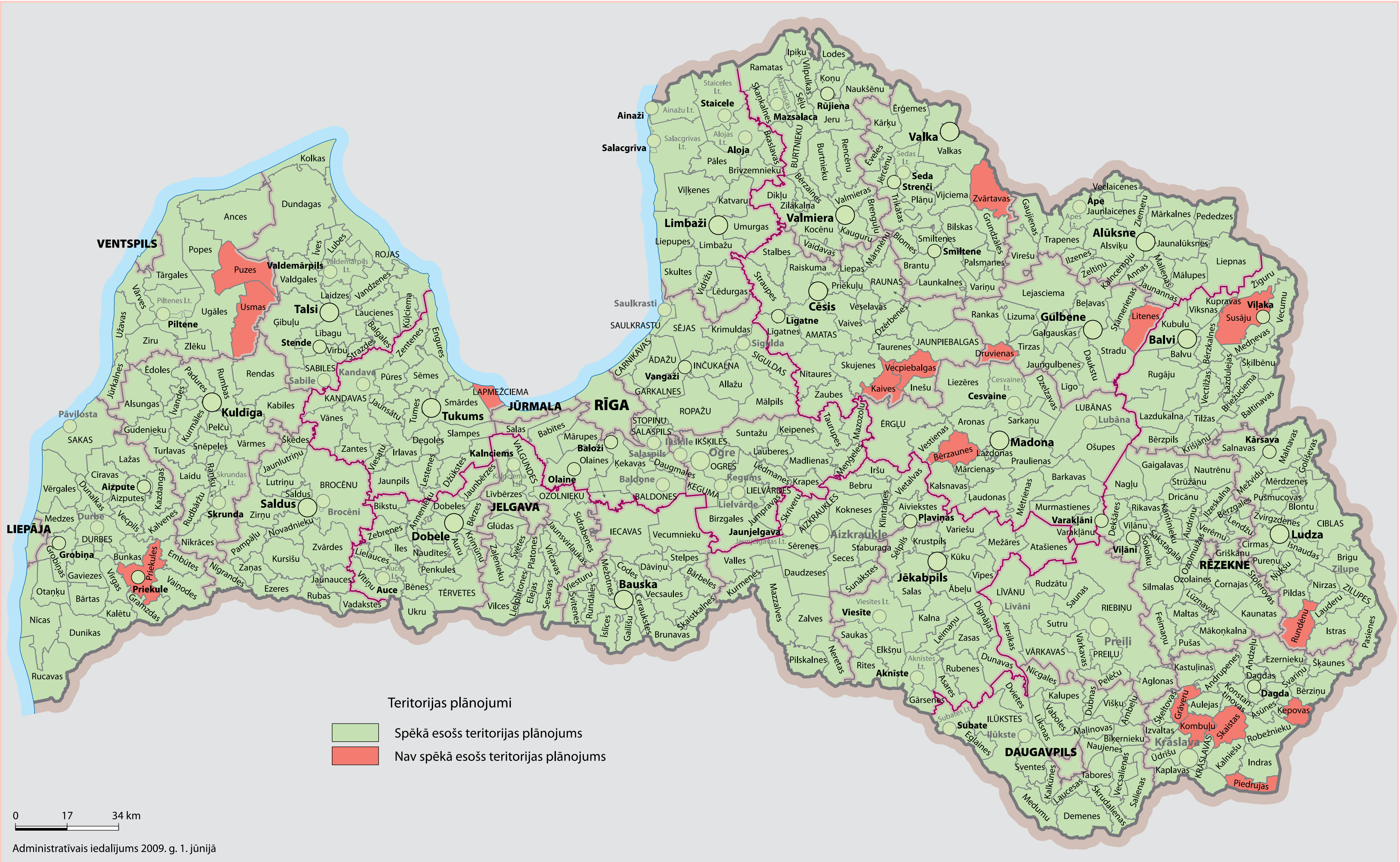

75. attēls. Teritorijas plānojumi vietējās pašvaldībās 2009. gada 24. aprīlī (RAPLM dati).

pārskata periodā – uz 2008. gada 1. martu – 98 pašvaldībās jeb 18,7% no to kopskaita nebija spēkā esoša teritorijas plānojuma.*

Ir bijuši vairāki gadījumi, ka pašvaldība, izvērtējot situāciju, ir atcēlusi saistošos noteikumus, ar kuriem bija apstiprināts teritorijas plānojums un pieņēmusi lēmumu par teritorijas plānojuma redakcijas pilnveidošanu, piemēram, Rudzātu, Vārmes, Kombuļu, Raiskuma pagasts.

Zemgales reģionā spēkā esoši teritorijas plānojumi ir visām pašvaldībām, Rīgas reģionā nav vienai, bet pārējos trijos reģionos ir vairākas pašvaldības bez spēkā esoša teritorijas plānojuma.

Līdz 2008. gadam RAPLM sniedza atzinumus par teritorijas plānojumu atbilstību tiesību aktiem (piemēram, 2007. gadā ministrija sniedza atzinumus par 185 saistošajiem noteikumiem un 199 teritorijas plānojumu galīgajām redakcijām**), bet kopš 2008. gada sākuma šī funkcija ir nodota plānošanas reģioniem. Saskaņā ar plānošanas reģionu sniegto informāciju, 2008. gadā bija sagatavoti 124 atzinumi par teritorijas plānojumu atbilstību normatīvajām prasībām un par saistošajiem noteikumiem. Rīgas plānošanas reģions bija sniedzis 8 atzinumus, Vidzemes plānošanas reģions – 39, Kurzemes plānošanas reģions – 12, Zemgales plānošanas reģions – 27 un Latgales plānošanas reģions – 38 atzinumus. Turklāt plānošanas reģioni arī turpināja sniegt atzinumus par teritorijas plānojumu gala redakcijām un plānojumu atbilstību reģiona plānojumam.

2008. gada beigās RAPLM sagatavoja projektu „Telpiskās plānošanas sistēmas attīstības koncepcija", kura mērķis ir noteikt valdības politiku telpiskās plānošanas sistēmas pilnveidošanai valstī pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas 2009. gadā un apliecināt gatavību īstenot izvirzītos uzdevumus.

Nodokļu atlaides uzņēmējiem īpaši atbalstāmajās teritorijās

Saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu, likumu „Par uzņēmuma ienākuma nodokli" un likumu „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" nodokļa maksātāji, kas ir reģistrēti un darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās, VRAA var iesniegt attīstības projektu pieteikumus uzņēmuma ienākuma nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu saņemšanai. Projekta akcepta gadījumā ienākuma nodokļa maksātājs ir tiesīgs piemērot likumā noteikto īpašo pamatlīdzekļu nolietojuma norakstīšanas kārtību (nosakot apliekamo ienākumu) un īpašo zaudējumu pārnešanas kārtību, sākot ar to taksācijas periodu, kas sākas kalendārajā gadā, kurā NRAP ir pieņēmusi lēmumu par attīstības projekta atbilstību īpaši atbalstāmās teritorijas attīstības programmai līdz tā taksācijas perioda beigām, kurā beidzas īpaši atbalstāmās teritorijas statuss. Pašreizējais īpaši atbalstāmo teritoriju statusa periods ir sācies 2007. gada 1. janvārī un noslēgsies 2009. gada 31. decembrī (skat. 76. attēlu). 2007. gadā apstiprinātie projekti uz atlaidēm var pretendēt trīs gadus, bet 2008. gadā apstiprinātie – vairs tikai divus gadus.

VRAA reizi gadā, līdz 1. oktobrim, no Valsts ieņēmumu dienesta pēc uzņēmumu deklarāciju apkopošanas saņem informāciju par ienākuma nodokļa maksātājiem piemērotajiem ienākuma nodokļa atvieglojumiem. Reizi gadā VRAA pieprasa ienākuma nodokļa maksātājiem iesniegt pārskatu par attīstības projekta īstenošanas gaitu.

2008. gadā nodokļa atlaižu saņemšanai tika atbalstīti 14 projekti, taču informācija par atvieglojuma summu 2009. gada pirmajā pusgadā vēl nav apkopota. 2007. gadā nodokļa atlaižu saņemšanai bija atbalstīti 53 projekti, un kopējā nodokļu atvieglojumu summa bija 7,45 milj. Ls. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tā bija pieaugusi vairāk nekā dubultīgi. 2006. gadā tika atbalstīti 57 projekti, un kopējā nodokļu atvieglojumu summa bija 3,74 milj. Ls. 2007. gadā 63% no atvieglojumu summas bija vērsti uz Latgales reģionu (skat. 77. tabulu).

Plānošanas reģions	2006		2007		2008
	Atbalstīto projektu skaits	Atvieglojumu apjoms, Ls	Atbalstīto projektu skaits	Atvieglojumu apjoms, Ls	Atbalstīto projektu skaits
Rīgas reģions	-	-	1	5199	1
Vidzemes reģions	16	444 920	15	1 824 868	6
Kurzemes reģions	6	986 579	4	770 517	1
Zemgales reģions	1	62 594	2	150 491	2
Latgales reģions	34	2 241 453	31	4 698 639	4
Kopā Latvijā	**57**	**3 735 544**	**53**	**7 449 715**	**14**

77. tabula. Piemērotās nodokļu atlaides īpaši atbalstāmajās teritorijās.

2007. gadā pēc skaita visvairāk projektu bija saistīti ar kokapstrādi un mežizstrādi (22 projekti), tad sekoja autotransporta pakalpojumi. Vēl tika atbalstīti ar lauksaimniecību, pārtikas ražošanu, celtniecību un būvniecību, lauku tūrismu, metālapstrādi, tirdzniecību un citiem pakalpojumiem saistīti projekti. 2008. gadā atbalstam līdz 2009. gada beigām pieteiktie 14 projekti bija tādās nozarēs kā pārtikas ražošana, būvniecība, tirdzniecība, remonta pakalpojumi, transporta pakalpojumi un grāmatvedības pakalpojumi.

Valsts reģionālās attīstības aģentūras koordinētie pētījumi

Lai dažādu reģionālās attīstības instrumentu nepieciešamība un izmantošana būtu pamatota, būtiski ir veikt situācijas izzināšanu, analīzi un vērtējumu. Tāpēc viens no VRAA darbības virzieniem ir pētniecība reģionālās attīstības jomā.

2008. gadā VRAA ir pabeigti vai uzsākti dažādi pētījumi, kuru veikšanai atvēlēja kopā 75 tūkst. Ls:

- „Latvijas pilsētu un lauku teritoriju mijiedarbības izvērtējums";

* *RAPLM pārskats.*

** *RAPLM 2007. gada publiskais pārskats, 11. lpp.*

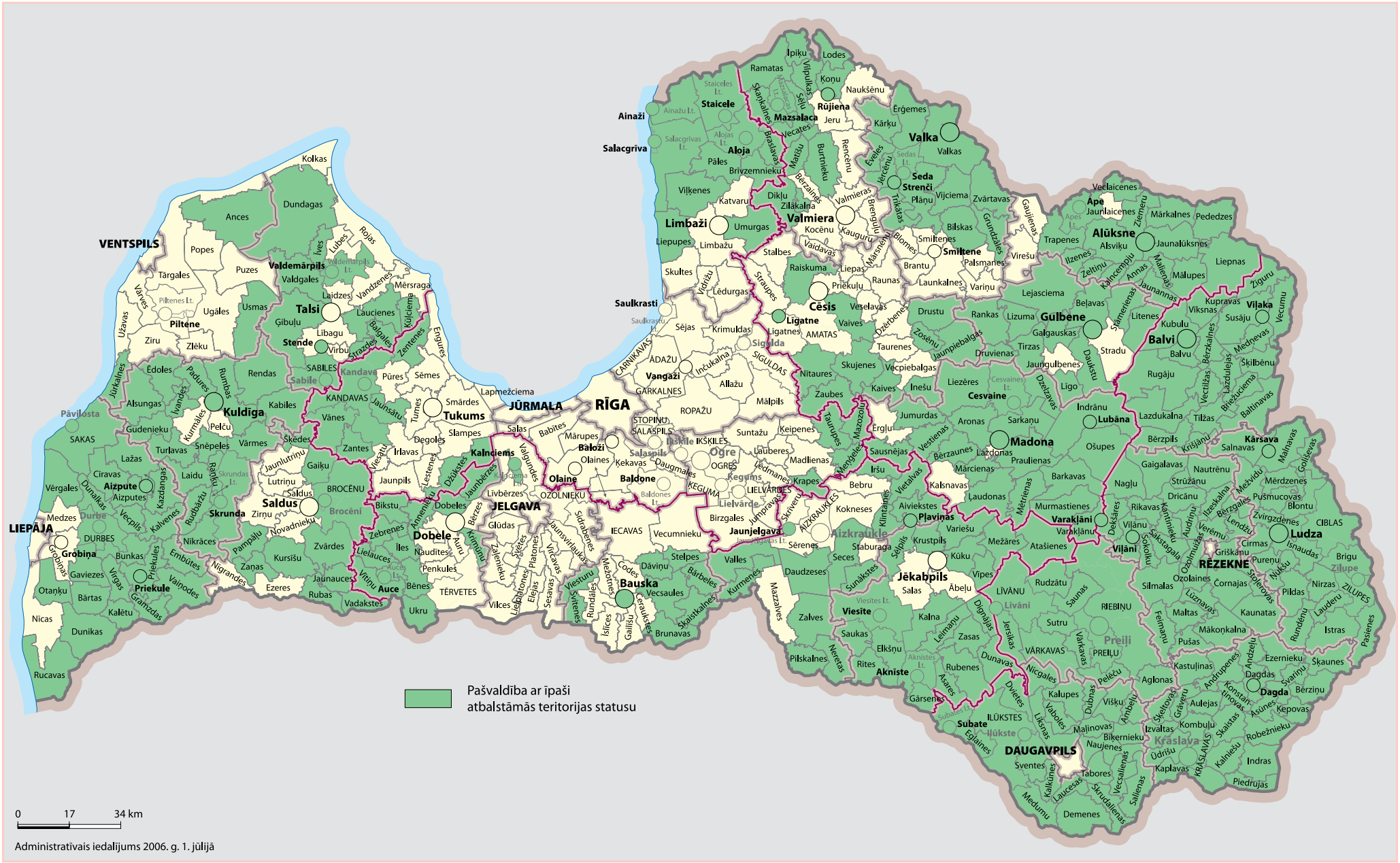

76. attēls. Īpaši atbalstāmās teritorijas 2007.–2009. gadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 637.

- „Priekšlikumu sagatavošana Latvijas pilsētu politikas izstrādei";
- „Reģionālās politikas un teritorijas attīstības novērtēšanas metodoloģiskie risinājumi";
- „Par pirmskolas izglītības iestāžu un alternatīvu bērnu pieskatīšanas pakalpojumu attīstību Latvijas plānošanas reģionos";
- „Eiropas Komisijas ESPON 2013 programmas īstenošanas Latvijā iespēju analīze, izvērtēšana un priekšlikumu pētniecības virzieniem un uzdevumiem sagatavošana saskaņā ar programmā noteiktajiem mērķiem, prioritātēm un plānotajām rīcībām";
- reģionālās attīstības datu sākumkopas izveidošana sistēmai „Teritorijas novērtēšanas rīks" (TNR) un Ģeogrāfijas informācijas sistēmas (ĢIS) funkcionalitātes.

Pētījumu rezultāti ir izmantojami valsts un teritoriju attīstības novērtēšanai, attīstības politiku un plānošanas dokumentu izstrādei. Plānošana pieder pie organizatoriskiem reģionālās attīstības instrumentiem, un tās ietvaros tiek definēta un koordinēta valsts atbalsta instrumentu izmantošana. Pētījumu rezultāti var tikt izmantoti ne tikai atbalsta, bet jaunas aktīvas reģionālās attīstības politikas izstrādei 2009. un 2010. gadā.

Citu ministriju pārziņā esošas programmas, kas sekmē Latvijas teritoriju attīstību

Konkrētu Latvijas teritoriju attīstību nodrošina ne tikai RAPLM un VRAA pārziņā esošās no valsts budžeta finansētās programmas, bet arī virkne citu ministriju pārziņā esošās attīstības programmas, kā arī dažādu iestāžu teritoriālo vienību darbība. Tikai pamazām veidojas prakse izvērtēt programmas, darbību un finansējumu teritoriju attīstības kontekstā, un pagaidām tai ir fragmentārs raksturs.

Tāpēc, lai pamazām veidotu sistēmisku pieeju reģionālās attīstības sekmēšanai, šī pārskata sagatavošanas ietvaros VRAA lūdza citas ministrijas norādīt tās programmas un to finanšu apjomu, kas 2008. gadā bija ministriju, to iestāžu un aģentūru pārziņā, un kuras varētu vērtēt kā reģionālo attīstību sekmējošas, ja tās vērstas ne tikai uz centrālā aparāta attīstību un Rīgu, bet arī uz attīstību teritorijās ārpus Rīgas. 78. tabulā dots šīs informācijas apkopojums.

Deviņas ministrijas, kas sniedza informāciju par teritoriāla rakstura attīstības programmām, kuras finansētas valsts budžeta programmu ietvaros, attīstībai dažādās Latvijas teritorijās 2008. gadā izlietoja apmēram 557 milj. Ls (šeit nav ņemti vērā ES fondu un citu ārvalstu fondu līdzfinansēti pasākumi). Jāņem vērā, ka varētu diskutēt, vai visas šīs un tikai šīs programmas būtu klasificējamas kā reģionālās attīstības instrumenti. Bet galvenais secinājums ir, ka RAPLM un VRAA pārziņā ir tikai neliela daļa reģionālās attīstības atbalsta instrumentu (78,3 milj. Ls), un tāpēc ļoti būtiska ir tieši RAPLM koordinējošā darbība reģionālās attīstības jomā.

Ministrija	Programmu finansējums, Ls
Aizsardzības ministrija	9 387 150
Ekonomikas ministrija	15 148 475
Izglītības un zinātnes ministrija	41 080 409
Kultūras ministrija	3 634 076
Labklājības ministrija	252 364
Satiksmes ministrija	335 149 839
Veselības ministrija	900 721
Vides ministrija	9 099 712
Zemkopības ministrija	142 631 617
Kopā	**557 284 363**

78. tabula. Ministriju pārziņā esošu valsts budžeta programmu un apakšprogrammu, kas sekmē reģionālo attīstību, apjoms 2008. gadā.

Dati liecina, ka apjoma ziņā vislielākais finansējums atrodas Satiksmes ministrijas pārziņā. Arī saturiski viens no galvenajiem teritorijas attīstības faktoriem ir tās sasniedzamība un savienojums ar dažādiem attīstības centriem.

Jau norādīts, ka prakse izvērtēt finansējumu teritoriālā aspektā vēl nav plaši izplatīta. Kā piemērs ir Aizsardzības ministrijas programma, kas 2008. gadā teritoriālajai attīstībai piešķīra 9,4 milj. Ls 17 pašvaldību projektiem. 13 projektu ietvaros veikta dažādu sporta bāžu un centru būvniecība un rekonstrukcija (Cēsu rajona Priekuļu pagastā, Preiļos, Madonā, Priekulē, Rēzeknē, Aizkrauklē, Valkā, Ludzā, Talsos, Jēkabpilī, Grobiņā, Balvos, Bauskas rajonā), pa vienam projektam bijis pievadceļu izbūves autoruzraudzībā (Rīgas rajona Ādažu novadā), žoga pārnešanā pievadceļa būvniecībai (Alūksnes rajona Alsviķu pagastā), muzeja restaurācijā (O. Kalpaka muzejs Saldus rajona Zirņu pagastā) un pirmsskolas izglītības iestādes būvniecībā (Kadagā, Rīgas rajona Ādažu novadā). Kā redzams, saturiski šie projekti ir ļoti līdzīgi pašvaldību investīciju programmas ietvaros finansētajiem projektiem. 79. tabulā atspoguļots Aizsardzības ministrijas pašvaldību projektu finansējuma sadalījums starp reģioniem. Apjoma ziņā lielākais projekts bija Aizkraukles daudzfunkcionālā centra būvniecība (2 milj. Ls).

Plānošanas reģions	Finansējuma apjoms, tūkst. Ls	Finansējuma apjoms uz 1000 iedz., Ls	Finansēto projektu skaits
Rīgas reģions	2719,1	2477	2
Vidzemes reģions	1586,2	6670	4
Kurzemes reģions	1481,9	4881	4
Zemgales reģions	2550,0	8995	3
Latgales reģions	1050,0	3015	4
Latvijā	**9387,2**	**4134**	**17**

79. tabula. Aizsardzības ministrijas teritoriju attīstības programmas projekti 2008. gadā sadalījumā pa plānošanas reģioniem.

EIROPAS SAVIENĪBAS STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ REĢIONĀLO ATTĪSTĪBU

Eiropas Savienības struktūrfondi 2004.–2006. gada plānošanas periodā

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā 2004. gada maijā Latvijai kļuva pieejams ievērojams ES fondu līdzekļu apjoms. Īstenojot Vienoto programmdokumentu (VPD) jeb Latvijas Attīstības plānu 2004.–2006. gadam, Latvijas Lauku attīstības plānu (LAP) Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam, kā arī ieviešot Kohēzijas fonda (KF) projektus, 2004.–2006. gada plānošanas perioda īstenošanas laikā Latvijā attīstībai tika novirzīti 1,39 miljardi Ls publiskā finansējuma. Finansējums VPD ietvaros veidoja 602,47 milj. Ls, ES Kohēzijas fonda līdzfinansētajiem projektiem tika piešķirti 499,53 milj. Ls publiskā finansējuma (no valsts budžeta un ES) satiksmes infrastruktūras un vides infrastruktūras attīstībai.* Kopējais sabiedriskais finansējums Lauku attīstības plāna ietvaros ieviešamajiem pasākumiem bija 288,24 milj. Ls.** LAP tika līdzfinansēts no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda garantijas daļai paredzētā finansējuma.

2008. gada nogalē noslēdzās pirmā plānošanas perioda (2004.–2006. gads) kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā īstenošana.***

Vienotā programmdokumenta īstenošana reģionos

ES struktūrfondu līdzekļu piešķīrums un nozīmīgākā daļa publisko investīciju un atbalsta tika īstenoti Vienotā programmdokumenta (Mērķa 1 programmas 2004.–2006. gadam) ietvaros – saskaņā ar Finanšu plānu kopējais plānotais finansējums VPD īstenošanai bija 602,47 milj. Ls, no tā 439,65 milj. Ls bija ES struktūrfondu finansējums un 162,82 milj. Ls – Latvijas publiskais finansējums.* Publiskā finansējuma sadalījums pa fondiem (kopā ar Latvijas līdzfinansējumu) bija šāds:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektiem – 356,212 milj. Ls;
- Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektiem – 117,851 milj. Ls;
- Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) projektiem – 97,439 milj. Ls;
- Zivsaimniecības vadības finansēšanas instrumenta (ZVFI) projektiem – 30,967 milj. Ls.

Publiskā finansējuma apjomu attīstībai – 602,47 milj. Ls**** – četru gadu laikā pamatoti var uzskatīt par ļoti nozīmīgu valsts tautsaimniecības attīstībai. VPD ietvaros veiktā publiskā finansējuma nozīmīgumu intervijās apliecinājuši dažādu institūciju un ieinteresēto pušu pārstāvji, tas atzīts ES struktūrfondu makroekonomiskās ietekmes izvērtējumā,* kā arī to apliecina šo finanšu salīdzinājums ar budžeta rādītājiem. Četru gadu periodā vidējais VPD finansējums gadā bija 150,6 milj. Ls, un saskaņā ar VPD būtību šis finansējums ir vērsts uz attīstības sekmēšanu. Pirms VPD īstenošanas uzsākšanas 2003. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi bija 2212,5 milj. Ls**. Tā kā Latvijā valsts konsolidētais kopbudžets netiek strukturēts operacionālajā (uzturēšanas) un investīciju (attīstības) budžetā, tad kā budžeta attīstības līdzekļus nosacīti var aplūkot izdevumus kapitālieguldījumiem. Ja salīdzina konsolidētā kopbudžeta izdevumus kapitālieguldījumiem 2003. gadā (223,1 milj. Ls**) un vidējo VPD finansējumu gadā, VPD finansējums veidoja 68% no 2003. gada budžeta izdevumiem kapitālieguldījumiem.

Eiropas Savienības mērogā Mērķa 1 programma ir paredzēta nelabvēlīgo atšķirību samazināšanai starp Eiropas reģioniem un ir vērsta uz NUTS 2 līmeņa teritorijām. Latvijas gadījumā programma vērsta uz visu Latviju, jo NUTS 2 ir visa Latvijas teritorija. Līdz ar to Latvijas reģionālo atšķirību samazināšana Vienotā programmdokumenta īstenošanas ietvaros bija nacionāla mēroga reģionālās politikas jautājums.

Vienotajā programmdokumentā bija noteiktas piecas prioritātes:

- ilgtspējīgas attīstības veicināšana;
- uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana;
- cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana;
- lauku un zivsaimniecības veicināšana;
- tehniskā palīdzība.

Katras VPD prioritātes ietvaros tika noteikti vairāki pasākumi, savukārt to ietvaros – aktivitātes un atsevišķos gadījumos arī apakšaktivitātes. Katra aktivitāte tika īstenota projektu veidā – ES struktūrfondu līdzekļi tika piešķirti projektu konkursu, grantu shēmu un struktūrfondu nacionālo programmu veidā.

Finanšu ministrijas pasūtījumā 2008. gada vasarā tika sagatavots tematiskais izvērtējums „Eiropas Savienības struktūrfondu 2004.–2006. gada plānošanas periodā apstiprināto projektu ietekme uz reģionālo attīstību Latvijā." Šajā izvērtējumā visas VPD aktivitātes attiecībā uz teritoriālo ietekmi tika sadalītas divās grupās:

- aktivitātes, kurām ir nacionāla mēroga darbības rezultāts;
- aktivitātes, kurām darbības rezultāts izpaužas konkrētā teritorijā (teritoriālās aktivitātes).

* *http://www.esfondi.lv*

** *Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam.*

*** *Plānošanas periods tiek īstenots, ievērojot N+2 principu, tādējādi 2004.–2006. gada plānošanas perioda īstenošana ilga līdz 2008. gada beigām.*

**** *Izvērtējumā lietots valūtas kurss 1 eiro = 0,7028 Ls.*

* *Finanšu ministrijas pasūtīts „ES fondu makroekonomiskās ietekmes izvērtējums", BICEPS, „Baltijas Konsultācijas". Rīga, 2008.*

** *LR 2004. gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem. 1. sējums.*

Pieejamais finansējums teritoriālajās aktivitātēs veidoja 517,9 milj. Ls jeb 88,7% no kopējā pieejamā publiskā finansējuma četrās prioritātēs kopā. Ievērojamais finansējuma apjoms, kas vērsts uz konkrētu teritoriju attīstību, apliecina, ka VPD bija būtiska nozīme reģionālās attīstības virzībā Latvijā.

Ļoti augsts teritoriālo aktivitāšu īpatsvars bija 1., 2. un 4. prioritātē, bet 3. prioritāte izcēlās ar salīdzinoši augstu nacionālā mēroga aktivitāšu īpatsvaru (skat. 80. tabulu).

VPD prioritāte	Pieejamais finansējums, Ls	Pieejamais finansējums aktivitātēs ar tiešu teritoriālu ietekmi, Ls	Teritoriālo aktivitāšu finansējuma īpatsvars starp visām aktivitātēm, %
1. prioritāte	195 863 558	192 941 586	98,5
2. prioritāte	149 523 428	145 905 354	97,6
3. prioritāte	118 390 469	62 561 085	52,8
4. prioritāte	120 398 152	116 534 683	96,8
Kopā	**584 175 607**	**517 942 708**	**88,7**

*80. tabula. Pieejamais kopējais un teritoriālais piešķīrums VPD aktivitātēm prioritāšu ietvaros 2004.–2006. gada plānošanas periodā.**

Apkopojot datus par katras prioritātes sadalījumu pa plānošanas reģioniem, var iegūt gan absolūto apstiprināto (piešķirto) publisko finansējuma apjomu katrā reģionā, gan arī finansējumu uz 1000 iedzīvotājiem katrā reģionā.

Četru prioritāšu ietvaros 11% no piešķirtā finansējuma bija nacionāla mēroga projektiem – tie ir gan projekti aktivitātēs, kas klasificētas kā nacionāla mēroga aktivitātes, gan arī projekti daļā teritoriālo aktivitāšu, kas tiek īstenoti kā nacionālā mēroga projekti (rezultāts pozitīvi ietekmē visas valsts teritoriju). Datu apkopojums un analīze liecina, ka piešķirtā finansējuma lielākais absolūtais apjoms VPD ietvaros bija vērsts uz Rīgas reģionu (43% jeb 297,04 milj. Ls), bet mazākais – uz Latgales reģionu (9% jeb 58,77 milj. Ls). Vērojama tieša sakarība starp piesaistīto (piešķirtā) finansējuma apjomu un reģiona teritorijas attīstības indeksu** – jo augstāks teritorijas sociālekonomiskās attīstības līmenis, jo lielāks ir piesaistītā finansējuma apjoms (skat. 81. tabulu, 77. un 78. attēlu).

Objektīvāks par iepriekšminēto ir reģionu salīdzinājums pēc finansējuma apjoma uz iedzīvotāju skaitu. Latvijā caurmērā finansējums četrās prioritātēs bija 296,08 tūkst. Ls uz 1000 iedzīvotājiem. Lielākais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem bija piešķirts Kurzemes reģionam (380,9 tūkst. Ls), līdzīgs tas bija Rīgas reģionam (271,1 tūkst. Ls), Zemgales reģionam (261,6 tūkst. Ls) un Vidzemes reģionam (253,9 tūkst. Ls), bet izteikti mazāks – Latgales reģionam (165,7 tūkst. Ls). Starpība starp reģionu augstāko un zemāko rādītāju sasniedza 2,3 reizes. Nacionāla mēroga projektu finansējums bija 33,2 tūkst. Ls uz 1000 valsts iedzīvotājiem (skat. 79. un 80. attēlu).

Plānošanas reģions	Prioritātes 1.	2.	3.	4.
Rīgas reģions	136,1	90,0	39,2	31,7
Vidzemes reģions	22,0	24,7	6,2	38,6
Kurzemes reģions	16,0	24,0	17,2	22,8
Zemgales reģions	23,7	21,6	4,4	22,5
Latgales reģions	20,3	15,6	8,1	14,8
Nacionāla mēroga projekti	6,0	14,4	50,8	4,5
Kopā Latvijā	**224,3**	**190,3**	**126,0**	**134,9**

*81. tabula. VPD aktivitātēs piešķirtais publiskais finansējums plānošanas reģionos pa prioritātēm 2004.–2006. gada plānošanas periodā, milj. Ls.**

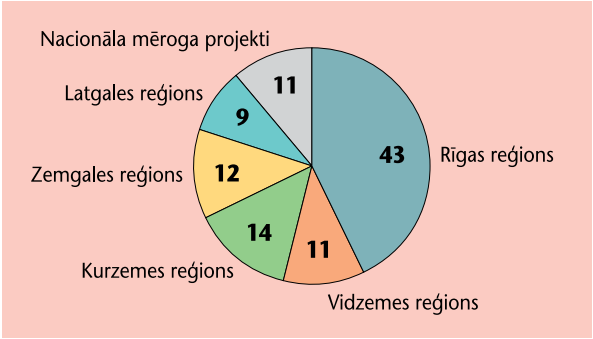

*77. attēls. VPD aktivitātēs piešķirtā publiskā finansējuma sadalījums pa plānošanas reģioniem 2004.–2006. gada plānošanas periodā, %.**

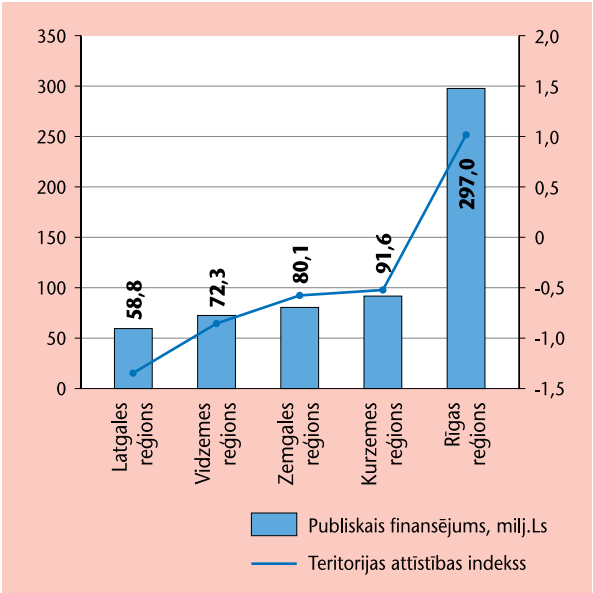

78. attēls. Piešķirtais publiskais finansējums VPD četrās prioritātēs plānošanas reģionos 2004.–2006. gada plānošanas periodā un teritorijas attīstības indekss pēc 2006. gada datiem.

* *Dati aprēķiniem no Finanšu ministrijas ziņojuma par ES struktūrfondu ieviešanas progresu uz 31.05.2008.*

** *Atbilstoši apskatāmajam periodam lietots reģionu attīstības indekss pēc 2006. gada datiem. Laikā no 1999. līdz 2006. gadam pēc attīstības indeksa veidotajā rangu tabulā Kurzemes reģions nemainīgi ieņēma 2. vietu. 2007. gada rangu tabulā uz 2. vietu pacēlās Zemgales reģions, Kurzemes reģionu atbīdot 3. vietā.*

* *Aprēķini pēc ES SF Vadības informācijas sistēmas datiem.*

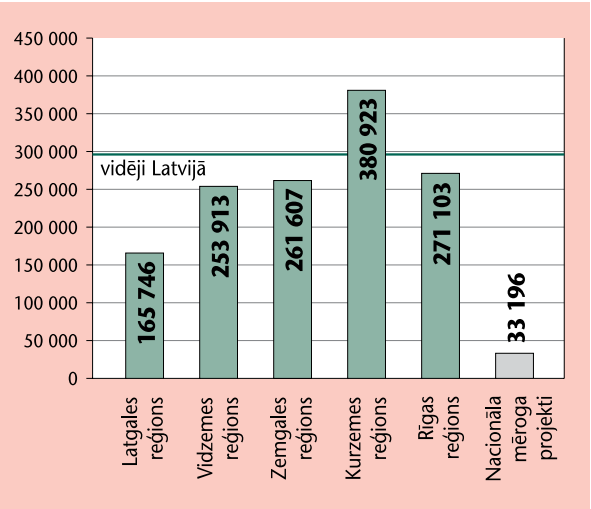

79. attēls. VPD četru prioritāšu aktivitātēs piešķirtais publiskais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2004.–2006. gada plānošanas periodā, Ls.

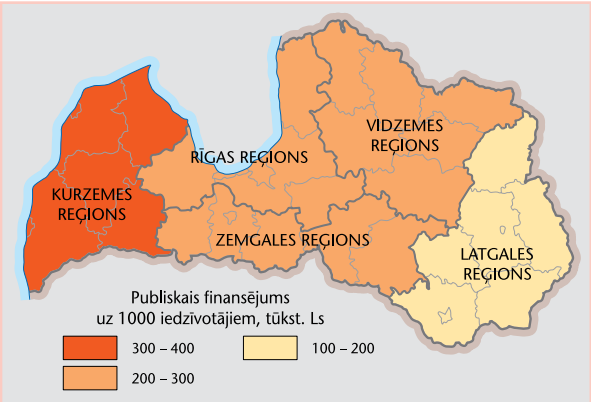

80. attēls. VPD četru prioritāšu aktivitātēs piešķirtais publiskais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem plānošanas reģionos 2004.–2006. gada plānošanas periodā.

Tā kā Latgales reģionam bija gan mazākais absolūtais, gan relatīvais finansējums, var secināt, ka ES struktūrfondu ietekmē atšķirība starp ekonomiski visvājāko Latvijas reģionu – Latgales plānošanas reģionu – un pārējiem Latvijas reģioniem palielināsies. Arī statistikas datu analīze liecina, ka pēdējos gados atšķirības starp spēcīgāko un vājāko reģionu ir palielinājušās.

Reģionālās attīstības kontekstā VPD ietvaros sevišķi jāizceļ 2. prioritātes (Uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana) 2.2. pasākuma „Uzņēmējdarbības veicinošas infrastruktūras attīstība" aktivitāte 2.2.1.2. grantu shēma „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās."

VPD 2.2.1.2. grantu shēma „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās"

VRAA administrētā grantu shēma „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās" bija turpinājums 1997. gadā uzsāktajai Īpaši atbalstāmo reģionu attīstības programmai, ko var uzskatīt par vienu no pirmajiem Latvijā lietotajiem mērķtiecīgajiem reģionālās attīstības instrumentiem. Fakts, ka VPD ietvaros grantu shēmas veidā (2.2.1.2.) turpinās šī īpaši nozīmīgā reģionālās politikas instrumenta – Īpaši atbalstāmo teritoriju programmas – darbība, liecina par VPD lielo nozīmi reģionālās attīstības ietekmē. Turklāt VPD vidējais finansējums īpaši atbalstāmajām teritorijām gadā bija ievērojami lielāks, nekā tas kopš 1998. gada tika piešķirts no nacionālā Reģionālā fonda (apmēram 1 milj. Ls gadā).

Līdzīgi kā Īpaši atbalstāmo reģionu programma, arī 2.2.1.2. grantu shēma bija vērsta uz uzņēmējdarbības sekmēšanu īpaši atbalstāmajās teritorijās.*

Kopumā pastāv sakarība, ka reģionā ar augstāko attīstības indeksu ir mazākais īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju skaits, bet attiecīgi reģionā ar zemāko attīstības indeksu – lielākais. Bet, ņemot vērā atšķirības starp reģionos ietilpstošo pašvaldību indeksiem, attiecībā uz Kurzemes un Zemgales reģioniem šī sakarība nebija tik tieša. Kurzemes reģionā, kam līdz pat 2006. gadam bija augstāks attīstības indekss nekā Zemgales reģionam, bija lielāks iedzīvotāju skaits īpaši atbalstāmajās teritorijās. Kopumā 2004. gadā īpaši atbalstāmās teritorijas statuss tika piešķirts 337 pašvaldībām (plānošanas perioda beigās šis skaits bija nedaudz samazinājies, jo notika vairāku pašvaldību apvienošanās). Statuss netika piešķirts nevienai republikas pilsētai, bet to saņēma vairākas rajonu centru pilsētas.

Uz 2.2.1.2. grantu shēmas līdzekļiem pretendēja tikai komercsabiedrības, kas reģistrētas un savu darbību veic īpaši atbalstāmajās teritorijās. Sākotnēji plānotais publiskais finansējums grantu shēmai bija 3 milj. Ls, bet finansējums tika palielināts līdz 9 milj. Ls. Plānotais privātais finansējums šajos projektos bija 9,4 milj. Ls.

Saskaņā ar ES Struktūrfondu Vadības informācijas sistēmas datiem 2.2.1.2. aktivitātes ietvaros bija iesniegti 388 projekti. No tiem 175 jeb 45% tika apstiprināti finansējuma piešķiršanai. Visaktīvākais projektu sagatavošanā bija Vidzemes reģions, no kura tika iesniegts 141 projektu pieteikums, tālāk sekoja Latgales reģions ar 102 pieteikumiem. Arī lielākais apstiprināto (sekmīgo) projektu skaits bija Vidzemes reģionā (67) un Latgales reģionā (41), bet mazākais – Rīgas reģionā (11). Latgales reģionā bija zemākā projektu iesniegumu sekmība – atbalstu guva 40% no iesniegtajiem projektiem.

82. tabulā un 81. attēlā redzams projektu skaita un komercsabiedrībām piešķirtā publiskā finansējuma sadalījums starp plānošanas reģioniem. Neskatoties uz to, ka lielākais īpaši atbalstāmo teritoriju īpatsvars atrodas Latgales reģionā, šīs grantu shēmas ietvaros aktīvākās, efektīvākās un sekmīgākās bija Vidzemes reģiona komercsabiedrības. Tā Vidzemes reģionā, kur dzīvo apmēram 27% īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju, tika piesaistīti 39% šīs grantu shēmas finansējuma. Savukārt Latgales reģions, kurā dzīvo 35% īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju, piesaistīja 21% grantu shēmas finansējuma.

* *Kopš 2004. gada īpaši atbalstāmo teritoriju statusa noteikšanas tiesiskais pamats ir Reģionālās attīstības likums (2002) un saskaņā ar to Ministru kabinets teritorijām statusu piešķir, balstoties uz plānošanas reģionu attīstības padomju lēmumiem par attiecīgo reģionu.*

Plānošanas reģions	Pieteikto projektu skaits	Atbalstīto projektu skaits	Atbalstīto projektu īpatsvars pret pieteiktajiem, %	Publiskais finansējums, tūkst. Ls	Publiskais finansējums uz 1000 iedz., Ls
Rīgas reģions	19	11	58	628,75	574
Vidzemes reģions	141	67	48	3475,62	12 209
Kurzemes reģions	71	29	41	1438,35	5984
Zemgales reģions	55	27	49	1545,66	5050
Latgales reģions	102	41	40	1903,83	5370
Latvijā	**388**	**175**	**45**	**8992,21**	**3942**

*82. tabula. Projekti un piešķirtais publiskais finansējums grantu shēmas „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās" ietvaros 2004.–2006. gada plānošanas periodā.**

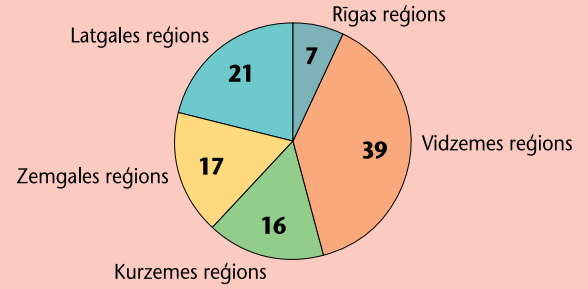

81. attēls. Grantu shēmas „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās" ietvaros piešķirtā publiskā finansējuma sadalījums starp plānošanas reģioniem 2004.–2006. gada plānošanas periodā.

Rēķinot publiskā finansējuma apjomu uz 1000 iedzīvotājiem, ievērojami lielāks par pārējiem tas bija Vidzemes reģionā – 12 209 Ls, tam sekoja Kurzemes reģions – 5984 Ls un Latgales reģions – 5370 Ls.

Īpaši atbalstāmo teritoriju aktivitātei ir lielāka nozīme situācijas izlīdzināšanai reģionu iekšienē, savukārt ne tik liela, lai izlīdzinātu situāciju starp reģioniem. Programma veiksmīgi ir izmantota Vidzemes reģionā, tādā veidā pietuvinot apgūtā finansējuma rādītāju Zemgales reģiona rādītājam, bet Latgales reģiona efektivitāte Īpaši atbalstāmo teritoriju programmā nav bijusi tika augsta kā Vidzemes reģionā.

82. attēlā redzams grantu shēmas publiskais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem rajonos, savukārt 83. attēlā atspoguļota šī rādītāja un rajonu teritorijas attīstības indeksa sasaiste, kas liecina, ka teritorijām ar viszemāko attīstības indeksu neizdodas piesaistīt relatīvi lielāko finansējumu. 85. attēlā redzamā situācija liecina, ka sekmīgākās teritorijas ir Gulbenes rajonā, Kuldīgas rajonā, Jēkabpils rajonā un Daugavpils rajonā. Teritorijām ar augstāko attīstības indeksu šis finansējums nepienākas.

Tā kā īpaši atbalstāmajās teritorijās dzīvo apmēram 25% valsts iedzīvotāju, taču tās aizņem procentuāli ievērojami lielāku teritorijas daļu, turklāt arī starp šīm teritorijām pastāv diezgan ievērojamas sociālekonomiskās atšķirībās, tad arī šāda veida grantu shēmas ietvaros var apsvērt diferencētas atbalsta intensitātes iespējas atkarībā no teritorijas attīstības indeksa.

Reģionālais komponents Vienotajā programmdokumentā

Vienoto programmdokumentu kopumā nevar vērtēt kā mērķtiecīgu nacionālās reģionālās politikas dokumentu, jo tas nav tāds bijis paredzēts, bet dokuments vērtējams kā Eiropas Savienības reģionālās politikas daļa. Tomēr atsevišķas iezīmes liecina par teritoriālo atšķirību problēmas ievērošanu VPD īstenošanā.

ES struktūrfondu Vadības informācijas sistēmas (ES SF VIS) ietvaros tika nodrošināta datu apkopošana par projektiem aktivitātēs sadalījumā pa plānošanas reģioniem. Tomēr būtisks ES SF VIS trūkums bija tas, ka sadalījumā pa reģioniem nav pieejami iznākuma rādītāji. 2004.–2006. gada plānošanas periodā tas ir attaisnojams ar to, ka neviens VPD rezultatīvais rādītājs nav noteikts kādai teritorijai, bet tikai visai Latvijai kopā. Jaunajā plānošanas periodā rezultatīvo rādītāju sadalījums pa reģioniem ir ļoti aktuāls. Šādu datu pieejamība sniegs iespēju spriest gan par sasniegtajiem rezultātiem reģionos, gan atšķirīgo projektu īstenošanas efektivitāti, un līdz ar to arī par ietekmi uz konkrētā reģiona attīstību.

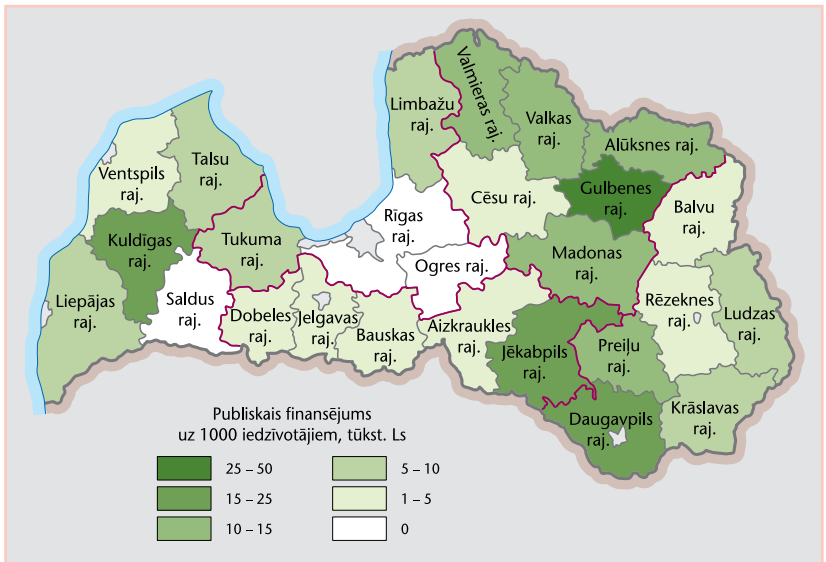

82. attēls. Grantu shēmas „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās" ietvaros piešķirtais publiskais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem rajonos 2004.–2006. gada plānošanas periodā.

* *Dati: ES SF Vadības informācijas sistēma.*

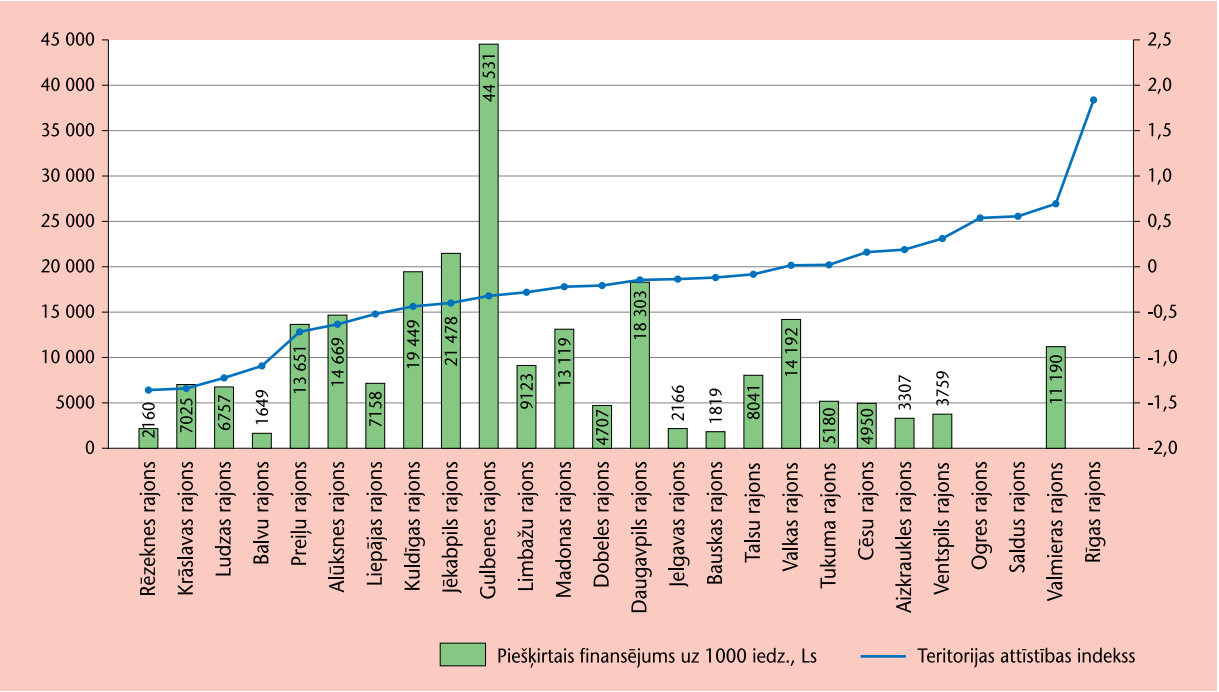

83. attēls. Grantu shēmas „Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās teritorijās" ietvaros piešķirtais publiskais finansējums uz 1000 iedzīvotājiem rajonos 2004.–2006. gada plānošanas periodā un rajonu teritorijas attīstības indekss pēc 2006. gada datiem.

Atklāto projektu konkursos un grantu shēmās specifiskajos vērtēšanas kritērijos bija ietverti kritēriji saistībā ar reģionālo (teritoriālo) attīstību. Savukārt atsevišķās nacionālajās programmās tika ņemta vērā situācija Latvijas teritorijās, un projektu apstiprināšanā ievērots vai nu līdzīga finansējuma sadalījuma princips, vai finansējums novirzīts vairāk uz teritorijām, kur problēma aktuālāka. Vadlīnijās iekļauto vērtēšanas kritēriju saturiska analīze liecina, ka attiecībā uz reģionālo attīstību pieeja bija ļoti formāla un līdz ar to kopumā praktiski nenodrošināja nekādu reģionālās attīstības aspektu ievērošanu.

Pirmā līmeņa starpniekinstitūciju pusgada ziņojumos bija ietverta sadaļa par horizontālo prioritāšu ievērošanu, to skaitā par reģionu sociālekonomisko atšķirību izlīdzināšanu. Arī šī uzraudzība kopumā bija ļoti formāla. Vērojami tikai atsevišķi pozitīvi izņēmumi (RAPLM, Labklājības ministrija, Veselības ministrija), kur institūcijas šajā ziņojumā pamato situāciju attiecībā pret teritorijām.

VPD īstenošanā tiek nodrošināta projektu realizācijas iespēju palielināšana pašvaldībām ar zemāku attīstības līmeni (atsevišķās VPD aktivitātēs). Šāda kārtība pastarpināti vērsta uz teritoriālo atšķirību samazināšanu. Ministru kabineta 2004. gada 2. marta noteikumi Nr. 124 „Noteikumi par Kritērijiem valsts budžeta dotācijas piešķiršanai pašvaldībām Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanai" izmanto teritorijas attīstības indeksu, lai noteiktu valsts finansējuma daļu nacionālajā finansējumā ES struktūrfondu līdzfinansētos pašvaldību projektos. Pašvaldība, īstenojot ES struktūrfondu līdzfinansētos projektus, saņem valsts budžeta dotāciju līdz 60% no nepieciešamā nacionālā finansējuma. Pašvaldības sagrupētas piecās grupās, un, jo tai augstāks teritorijas attīstības indekss, jo tiek piešķirta mazāka finansējuma daļa no valsts budžeta.

Valsts Stratēģiskais ietvardokuments 2007.–2013. gada plānošanas periodam

2007.–2013. gada plānošanas periodam Latvijas līmeņa galvenais ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda plānošanas dokuments ir Valsts Stratēģiskais ietvardokuments (VSID), kas sagatavots, ņemot vērā Latvijas Nacionālajā attīstības plānā un Latvijas Nacionālajā Lisabonas programmā noteiktos mērķus un rīcības virzienus.

Pamatoti var apgalvot, ka jaunajā plānošanas periodā reģionālās attīstības komponenta vieta ir ievērojami pastiprinājusies, pieaugusi RAPLM loma, palielinājies VRAA apsaimniekojamo pasākumu skaits un apjoms.

VSID īstenošanai plānots novirzīt 4,04 miljardus Ls publiskā finansējuma, tai skaitā Eiropas Savienības finansējumu 3,18 miljardu Ls apjomā.

VSID uzskaitīto problēmjautājumu risināšanai un VSID izklāstīto mērķu sasniegšanai struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīcijas Latvijā plānots vadīt ar trīs darbības programmu palīdzību:

- „Cilvēkresursi un nodarbinātība" – Eiropas Sociālā fonda darbības programma;
- „Uzņēmējdarbība un inovācijas" – Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbības programma;
- „Infrastruktūra un pakalpojumi" – Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda darbības programma.

Katrā darbības programmā ir iekļautas prioritātes un pasākumi, kuru ietvaros tiek piešķirts atbalsts projektiem. Starp horizontālajām prioritātēm divas tieši saistītas ar reģionālās attīstības politiku – teritorijas līdzsvarota attīstība un Rīgas starptautiskā konkurētspēja.

Teritorijas līdzsvarota attīstība

Valsts līdzsvarotai un ilgtspējīgai attīstībai svarīgi ir mazināt nelabvēlīgās attīstības rādītāju atšķirības starp dažādām valsts teritorijas daļām, īpaši starp galvaspilsētas reģionu un pārējo valsts teritoriju, īstenojot policentrisku attīstības modeli un dodot priekšrocību salīdzinoši mazāk attīstīto teritoriju atbalstam. Izmantojot vienmērīgo apdzīvoto vietu pārklājumu valsts teritorijā, iespējams izveidot attīstības centru struktūru, kur līdzās nacionālas nozīmes attīstības centriem nozīmīgu vietu ieņem reģionālās, novadu un vietējas nozīmes attīstības centri. Attīstības centru uzdevums ir kalpot par valsts teritoriju sociālās un ekonomiskās attīstības dzinējspēkiem, kā arī publisko pakalpojumu centriem. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda atbalsta uzdevums ir mazināt nelabvēlīgās sociāli ekonomiskās attīstības tendences, atbalstot nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centrus.*

Rīgas starptautiskā konkurētspēja

Rīgas kā Baltijas jūras reģiona mēroga darījumu, zinātnes un kultūras izcilības centra nostiprināšanās ir izšķirošs faktors arī visas valsts straujai izaugsmei. Galvaspilsētas ekonomiskā potenciāla un starptautiskās konkurētspējas nostiprināšana, kā arī pilsētas straujās izaugsmes efekta pārnese uz pārējo valsts teritoriju ir arī ES fondu investīciju uzdevums. Kā viena no lielākajām Baltijas reģiona pilsētām Latvijas galvaspilsēta Rīga atrodas unikālā situācijā, lai gūtu ievērojamu labumu no fondu līdzekļiem.**

Lai nodrošinātu horizontālo prioritāšu – teritoriju līdzsvarotas attīstības un Rīgas starptautiskās konkurētspējas – ieviešanas sistēmas funkcionēšanu ES struktūrfondu 2007.–2013. gada programmēšanas periodā, RAPLM ir izstrādājusi metodiku. Metodikā piedāvāti horizontālās prioritātes ieviešanas teritoriālie principi, kas lietojami dažādām aktivitātēm:

- specifiskas, uz konkrētu teritoriju vērstas atbalsta aktivitātes;
- specifiski projektu vērtēšanas kritēriji, kas dod priekšroku vai priekšrocību par labu kādam no projektiem konkrētās teritorijās;
- diferencēta ES fonda līdzfinansējuma likme jeb samazināts līdzfinansējuma apjoms sociāli ekonomiskā ziņā attīstītākajām teritorijām;
- teritoriālā kvota jeb noteikts finansējuma apjoms konkrētai teritorijai.

RAPLM un VRAA Valsts Stratēģiskajā ietvardokumentā paredzēto aktivitāšu īstenošanā administrē 7 aktivitātes (skat. 83. tabulu), kurās plānotais finansējums ir 259,6 milj. Ls:

- 1. darbības programmas ietvaros – divas aktivitātes, kas tiek līdzfinansētas no ESF;
- 3. darbības programmas ietvaros – piecas aktivitātes.

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Plānotais ES un Latvijas finansējums aktivitātei, Ls
1.5.3.1.	Speciālistu piesaiste plānošanas reģioniem, pilsētām un novadiem	9 007 260
1.5.3.2.	Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšana	3 618 090
3.1.4.3.	Pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros	24 738 700
3.1.4.4.	Atbalsts alternatīvās aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstībai	2 997 840
3.2.2.2.	Publisko interneta pieejas punktu attīstība	3 000 001
3.6.1.1.	Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai	209 216 720
3.6.1.2.	Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība	7 028 040

83. tabula. RAPLM un VRAA administrētās VSID aktivitātes.

Atšķirībā no iepriekšējā perioda tradicionālā VRAA aktivitāte „Atbalsts īpaši atbalstāmajās teritorijās" tagad ir pārgājusi LIAA pārziņā.

2008. gadā divu aktivitāšu ietvaros jau apstiprināti projekti atbalsta saņemšanai. 3.1.4.3. aktivitātē „Pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros" notika projektu iesniegumu pieņemšanas 1. kārta, kuras rezultātā tika apstiprināti 27 projekti, savukārt 3.6.1.1. aktivitātē „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai" atbalsts piešķirts 19 projektiem. Aktivitātē 3.1.4.4. „Atbalsts alternatīvās aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstībai" 2008. gada oktobrī uzsākta projektu pieteikumu pieņemšana.

** No VSID 215.*
*** No VSID 216.*

IX. PAŠVALDĪBU FINANSES

PAŠVALDĪBU BUDŽETU IEŅĒMUMI UN IZDEVUMI

Pašvaldību budžetu ieņēmumu un izdevumu rādītāji atspoguļo, kādi finanšu līdzekļi savu funkciju īstenošanai un attīstībai ir pašvaldību rīcībā un kādām jomām tie tiek izlietoti. Pašvaldību budžeta rādītāju salīdzinājums ļauj spriest, kādas atšķirības pastāv pašvaldību iespējās īstenot savas funkcijas, kas galvenokārt ir pakalpojumi iedzīvotājiem.

Divdesmit septiņu Eiropas Savienības valstu pašvaldību budžetu izdevumi 2007. gadā veidoja 27,4% no publiskajiem izdevumiem.* Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, pašvaldību budžetu daļa ES valstīs pieauga, un arī Latvijā pašvaldību budžetu īpatsvars konsolidētajā kopbudžetā pēdējos četrus gadus palielinājās.

Izmantojot Valsts kases Valsts budžeta un pašvaldību budžetu pārskatu (VBPBP) datu bāzi, šajā izdevumā ir veikta īsa pašvaldību budžetu analīze.

Plānošanas reģions	Pamatbudžeta ieņēmumi, Ls	Speciālā budžeta ieņēmumi, Ls	Ieņēmumi kopā, Ls	Pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju, Ls
Rīgas reģions	888 167 624	83 029 632	971 197 256	885
Vidzemes reģions	218 777 248	21 524 356	240 301 604	1011
Kurzemes reģions	219 208 829	23 349 490	242 558 319	799
Zemgales reģions	228 527 082	20 249 853	248 776 935	878
Latgales reģions	243 940 074	25 775 235	269 715 309	774
Latvijā	**1 798 620 857**	**173 928 566**	**1 972 549 423**	**869**

*85. tabula. Pašvaldību budžetu ieņēmumi sadalījumā pa plānošanas reģioniem 2008. gadā.**

Ieņēmumi

2008. gadā Latvijas pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi bija 1,677 miljardi Ls.** Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ne tikai pieauga budžeta ieņēmumu apjoms, bet nozīmīgs bija arī pašvaldību budžeta ieņēmumu īpatsvara pieaugums konsolidētajā valsts kopbudžetā. Laika posmā no 2004. līdz 2008. gadam pašvaldību ieņēmumi palielinājās 2,5 reizes (skat. 84. tabulu).

Gads	Valsts konsolidētais kopbudžets, milj. Ls	Pašvaldību konsolidētais kopbudžets, milj. Ls	Pašvaldību kopbudžeta īpatsvars, %
2004	2522,20	678,98	26,9
2005	3199,84	805,67	25,2
2006	4015,60	1032,55	25,7
2007	5350,58	1432,36	26,7
2008	5722,97	1677,04	29,3

*84. tabula. Valsts konsolidētā kopbudžeta un pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi 2004.–2008. gadā.****

Pašvaldību budžeti sastāv no pamatbudžeta un speciālā budžeta. Jāatzīmē, ka šāds budžeta sadalījums nav šīsdienas situācijai atbilstošs, bet saglabājies no deviņdesmito gadu pirmās puses, kad speciāliem mērķiem iezīmēti līdzekļi tika iekļauti speciālajā budžetā. Jau ilgu laiku arī pamatbudžetā tiek iekļauti speciāliem mērķiem iezīmēti līdzekļi, tāpēc sadalījums pamatbudžetā un speciālajā budžetā padara budžeta sastādīšanu komplicētāku, vietējās publiskās finanses necaurspīdīgākas, grūtāk analizējamas.

2008. gadā pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumi bija 1673,26 milj. Ls, bet speciālo budžetu apjoms – 124,68 milj. Ls. Gandrīz pusi no pašvaldību budžetu ieņēmumu kopapjoma veidoja Rīgas reģiona pašvaldību budžetu ieņēmumi (skat. 85. tabulu un 84. attēlu).

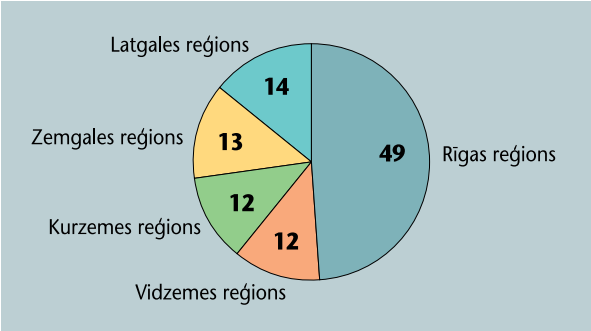

84. attēls. Pašvaldību pamatbudžetu un speciālo budžetu ieņēmumu sadalījums pa plānošanas reģioniem 2008. gadā.

Katras pašvaldības galvenie budžeta ieņēmumu rādītāji apkopoti šī pārskata beigās, 3. pielikumā.

Republikas pilsētu pamatbudžeta un speciālā budžeta kopsumma 2008. gadā bija 864,45 milj. Ls, rajonu

* *EU sub-national governments: 2007 key figures. DEXIA, 2008.*

** *Oficiālais mēneša pārskats (2008. gada janvāris-decembris) par konsolidētā kopbudžeta izpildi. www.kase.gov.lv*

*** *Dati: gada pārskati par valsts konsolidētā budžeta izpildi. Par 2008. gadu – oficiālais mēneša pārskats (2008. gada janvāris-decembris) par konsolidētā kopbudžeta izpildi.*

* *Dati: mēneša pārskats par 2008. gada janvāri-decembri VBPBP datu bāzē.*

pašvaldību budžetu kopsumma – 330 milj. Ls, pārējo vietējo pašvaldību budžetu ieņēmumu kopsumma – 777,95 milj. Ls. Te jāņem vērā, ka nav veikta budžetu konsolidācija ne starp katras pašvaldības pamatbudžetu un speciālo budžetu, ne arī starp pašvaldību budžetiem. Tā, piemēram, starp rajonu pašvaldību ieņēmumiem ir arī valsts budžeta transferts mērķdotācijai skolotāju algām, kas pamatā tiek novirzīts uz vietējām pašvaldībām.

Apskatot atsevišķu pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumus, redzams, ka lielākais pamatbudžeta apjoms bija Rīgai – 554,77 milj. Ls, bet mazākais – Alūksnes rajona Kalncempju pagastam – 91 tūkst. Ls. Rēķinot uz 1 iedzīvotāju, vietējo pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumi arī bija ar ļoti lielu amplitūdu – no 1240 Ls Ventspils rajona Jūrkalnes pagastā līdz 277 Ls Daugavpils rajona Dubnas pagastā. Lielās atšķirības skaidrojamas ar pašvaldību ieņēmumu struktūru attiecīgajā gadā. Piemēram, Jūrkalnes pagasts saņēma mērķdotāciju investīcijām novada infrastruktūrai 200 tūkst. Ls apjomā, bet iedzīvotāju skaits pagastā bija 368 cilvēki.

Plānošanas reģions	Nodokļu ieņēmumi, Ls	Nodokļu ieņēmumi uz 1 iedz., Ls	Nodokļu ieņēmumu īpatsvars ieņēmumos, %	Valsts budžeta transferti, Ls	Valsts budžeta transfertu īpatsvars, %
Rīgas reģions	563 429 673	513	63	205 675 391	23
Vidzemes reģions	71 356 242	300	33	91 682 018	42
Kurzemes reģions	98 183 715	323	45	89 281 510	41
Zemgales reģions	94 230 456	332	41	87 845 704	38
Latgales reģions	81 237 565	233	33	117 005 151	48
Latvijā	**908 437 651**	**400**	**51**	**591 489 774**	**33**

*86. tabula. Pašvaldību pamatbudžetu nodokļu ieņēmumi un valsts budžeta transferti sadalījumā pa plānošanas reģioniem 2008. gadā.**

Galvenie pašvaldību ieņēmumi, kas raksturo pašvaldību finanšu kapacitāti, ir nodokļu ieņēmumi. Vietējām pašvaldībām šos nodokļu ieņēmumus veido atskaitījumi no trim valsts nodokļiem – no nekustamā īpašuma nodokļa (100% jeb viss nodoklis nonāk tās pašvaldības budžetā, kuras teritorijā īpašums atrodas), no iedzīvotāju ienākuma nodokļa (2008. gadā atskaitījuma daļa 80% apjomā nonāca tās pašvaldības budžetā, kurā ienākumu saņēmējs deklarējis dzīvesvietu) un no izlozu un azartspēļu nodokļa (25% no nodokļa nokļūst tās pašvaldības budžetā, kur spēļu zāle atrodas, un pašvaldības budžetā tiek ieskaitīts viss nodoklis no vietēja mēroga izlozēm). 2008. gadā nodokļu ieņēmumu apjoms pašvaldību pamatbudžetos bija 908,44 milj. Ls.

Vietējo pašvaldību speciālajā budžetā tiek ieskaitīti dabas resursu nodokļa ieņēmumi. Rajonu pašvaldībām nav nodokļu ieņēmumu.

Rēķinot uz 1 iedzīvotāju, vidējie pašvaldību nodokļu ieņēmumi 2008. gadā bija 400 Ls. Zemākais rādītājs bija Daugavpils rajona Biķernieku pagastā – 73 Ls, augstākais – Rīgas rajona Garkalnes novadā – 634 Ls.

Nodokļu ieņēmumi pašvaldību pamatbudžetos Latvijā kopā veidoja 51%. Taču, apskatot pašvaldības atsevišķi, redzams, ka nodokļu ieņēmumu īpatsvara amplitūda ir ļoti liela – no 11% Krāslavas rajona Bērziņu pagastā līdz 93% Valmieras rajona Valmieras pagastā. Reģionu vidējie rādītāji liecina, ka augstākais nodokļu ieņēmumu īpatsvars pašvaldību pamatbudžetos bija Rīgas reģionā, veidojot gandrīz divas trešdaļas ieņēmumu, bet zemākais – Vidzemes reģionā un Latgales reģionā, kur tas sastādīja vienu trešo daļu no pamatbudžetu ieņēmumiem (skat. 86. tabulu).

Valsts budžeta transferti veidoja 33% no pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumiem, to apjoms 2008. gadā bija 591,49 milj. Ls. Šajā ieņēmumu daļā ietilpst dotācijas, mērķdotācijas (t.sk. skolotāju algām, investīcijām, arī investīcijām novadu infrastruktūrai), ieņēmumi no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda. Sadalījumā pa reģioniem augstākais valsts budžeta transfertu īpatsvars bija Latgales reģionā.

Viens no lielākajiem valsts budžeta dotācijas transfertiem ir mērķdotācija skolotāju algām. Republikas pilsētām un rajonu pašvaldībām šī mērķdotācija ir kā pamatbudžeta ieņēmumi valsts budžeta transfertu daļā, savukārt pilsētu, pagastu un novadu pašvaldībām – kā ieņēmumi no pašvaldību budžetu transfertiem (no rajonu pašvaldībām).

Izvērtējot atsevišķu pašvaldību valsts transfertu īpatsvaru, pārskatu datu analīze liecina, ka 2008. gadā tas bija robežās no 0,15% Garkalnes novadā līdz 85,85% Krāslavas rajona Ķepovas pagastā. Augsts valsts budžeta transfertu īpatsvars pašvaldībai ne vienmēr nozīmē zemus pašu ieņēmumus – pēdējos gados ievērojami pieauga investīciju apjoms pašvaldībām, to skaitā novadu infrastruktūras attīstībai. Līdz ar to, ja attiecīgajā gadā pašvaldība ir saņēmusi mērķdotāciju investīcijām, kuras apjoms pret pašvaldības budžetu parasti ir nozīmīgs, valsts budžeta transfertu īpatsvars būs augsts.

Izdevumi

Pašvaldību pamatbudžetu izdevumi 2008. gadā bija 1,889 miljardi Ls. Republikas pilsētu pamatbudžetu izdevumi bija 809,8 milj. Ls, rajonu pašvaldību – 273,8 milj. Ls, bet rajonu pilsētu, pagastu un novadu izdevumi – 805,2 milj. Ls. Šeit jāatgādina, ka starp minētajiem izdevumiem ir arī pašvaldību savstarpējie maksājumi kā iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā (84 milj. Ls), skolotāju algu mērķdotāciju transferti no rajonu pašvaldībām vietējām pašvaldībām vai to izglītības iestādēm, kā arī pašvaldību savstarpējie norēķini par citu pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem.

* *Dati: mēneša pārskats par 2008. gada janvāri – decembri VBPBP datu bāzē.*

Gads	Izdevumi, Ls	Īpatsvars, %	Izdevumi uz 1 iedz., Ls
Vispārējie valdības dienesti	350 473 682	18,6	154
Aizsardzība	157 429	0,01	0,07
Sabiedriskā kārtība un drošība	28 996 519	1,5	13
Ekonomiskā darbība	184 060 169	9,7	81
Vides aizsardzība	27 316 920	1,4	12
Teritorijas un mājokļu apsaimniekošana	172 280 400	9,1	76
Veselība	34 590 543	1,8	15
Atpūta, kultūra un reliģija	154 179 090	8,2	68
Izglītība	798 329 905	42,3	351
Sociālā aizsardzība	138 319 563	7,3	61
Kopā Latvijā	**1 888 704 220**	**100,0**	**830**

*87. tabula. Pašvaldību pamatbudžetu izdevumi 2008. gadā pēc funkcionālajām kategorijām.**

87. tabulā doti Latvijas pašvaldību pamatbudžetu izdevumi 2008. gadā pēc funkcionālajām kategorijām.

Lielākā pašvaldību izdevumu daļa tika atvēlēta izglītībai. Šāda situācija ir ierasta jau gadiem. Pat, ja no šīs izdevumu daļas atskaita mērķdotāciju skolotāju algām, arī tad izdevumiem izglītībai bija lielākais īpatsvars pašvaldību budžetos. Salīdzinoši augsts bija valdības dienestu izdevumu īpatsvars (18,6%), tomēr jāatzīmē, ka šajā daļā tiek uzrādītas arī pašvaldību iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā.

Šī pārskata 4. pielikumā doti dati par visu Latvijas pašvaldību izdevumiem galvenajās funkcionālajās kategorijās.

Pašvaldību pamatbudžetu izdevumu pēc ekonomiskās klasifikācijas analīze par divām pamatgrupām liecina, ka 2008. gadā 81% izdevumu bija uzturēšanas izdevumi, bet 19% – kapitālie izdevumi. Pēdējais rādītājs salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ievērojami palielinājās. Jāpiezīmē, ka Eiropas Savienības valstīs 2007. gadā investīcijas vidēji veidoja 12,9% no pašvaldību izdevumiem.

PAŠVALDĪBU FINANŠU IZLĪDZINĀŠANA

Pašvaldību budžetu ieņēmumu struktūras analīze liecina, ka Latvijā pastāv ievērojamas atšķirības starp pašvaldību finanšu kapacitāti, kas skaidrojamas gan ar objektīviem sociālekonomiskiem, ģeogrāfiskiem un kultūrvēsturiskiem faktoriem, gan ar faktoriem, ko raksturo pašvaldību darbības efektivitāte, gan arī ar subjektīviem faktoriem. Arī pašvaldību izdevumu vajadzības ir atšķirīgas – gan dēļ nevienādās demogrāfiskās un sociālekonomiskās situācijas, gan arī dēļ ģeogrāfiskā novietojuma un dabas faktoriem. Tāpēc Latvijā kopš 1995. gada darbojas pašvaldību finanšu izlīdzināšana. Sistēma kopš 1998. gada nav mainījusies un to regulē 1998. gadā pieņemtais likums „Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanu". Ik gadu Ministru kabinets, balstoties uz šo likumu, pieņem noteikumus par Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību.

Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija Rec(2005)1 dalībvalstīm par vietējo un reģionālo pašvaldību finanšu līdzekļiem** atzīmē, ka „nozīmīgs finanšu izlīdzināšanas līmenis ir priekšnosacījums fiskālās decentralizācijas veiksmei un stabilai vietējai pašvaldībai. Tajā pašā laikā finanšu izlīdzināšana ir priekšnosacījums ekonomiskās stabilitātes un līdzsvarotas, ilgtspējīgas reģionālās attīstības politikas īstenošanas panākumiem." Ņemot vērā Latvijas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda apjomu, pamatoti var apgalvot, ka šī sistēma ir viens no nozīmīgākajiem reģionālās attīstības instrumentiem, kas vērsts uz nelabvēlīgo atšķirību samazināšanu starp pašvaldībām.

Latvijā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma nodrošina gan pašvaldību ieņēmumu izlīdzināšanu, gan arī izlīdzināšanu pēc atšķirīgām izdevumu vajadzībām.

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda (PFIF) līdzekļus veido valsts budžeta dotācija un pašvaldību iemaksas. Izlīdzināšanas fonda apjoms pieauga no 27,1 milj. Ls 1998. gadā līdz 93,9 milj. Ls 2008. gadā, bet 2009. gadā tas ir 84,1 milj. Ls apjomā.* Fonda apjoma samazinājums 2009. gadā skaidrojams ar to, ka pašvaldību nodokļu ieņēmumu prognozes salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir samazinājušās (skat. 85. attēlu).

* *Dati: pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumi un izdevumi (2008. gada janvāris-decembris). www.kase.gov.lv*

** *Apstiprinājusi Ministru komiteja 2005. gada 19. janvārī 912. Ministru vietnieku sanāksmē.*

* *Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumi Nr. 1064 „Noteikumi par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību 2009. gadā."*

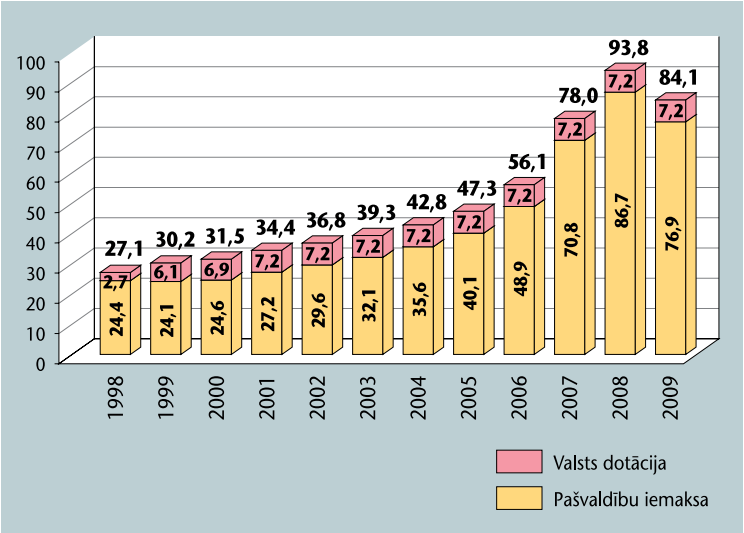

85. attēls. Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumu dinamika 1998.–2009. gadā, milj. Ls.

Lai arī izlīdzināšanas fonda apjoms pastāvīgi palielinājās, valsts budžeta dotācijas apjoms kopš 2000. gada ir nemainīgs un pēdējos gados veido mazāk par desmito daļu no fonda. Tā, piemēram, 2008. gadā fonda apjoms bija 93,8 milj. Ls, no kā 86,7 milj. Ls jeb 92,3% veidoja pašvaldību iemaksas, savukārt 2009. gadā fonda apjoms paredzēts 84,1 milj. Ls apjomā, no kā 76,9 milj. Ls jeb 91,5% veido pašvaldību iemaksas.

Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda līdzekļu apjoma īpatsvars pašvaldību pamatbudžetu kopsummā veido apmēram 5% (pašvaldību pamatbudžetu ieņēmumi (bruto) 2008. gadā bija 1,792 miljardi Ls). Tajā pašā laikā ir pašvaldības, kuru pamatbudžetu ieņēmumos dotācijas no PFIF īpatsvars pārsniedz pat 40%.

Pašvaldību vērtētos ieņēmumus izlīdzināšanai nosaka kā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu un nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu prognožu summu. 2008. gadā tie Latvijā kopā bija 873,4 milj. Ls, bet 2009. gadā, ņemot vērā straujo ekonomikas lejupslīdi, nodokļu ieņēmumu prognozes ir kritušās un vērtētie ieņēmumi ir 735,33 milj. Ls apjomā. Vērtētie ieņēmumi vidēji uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā bija 382 Ls, bet visu vietējo pašvaldību vidū zemākais rādītājs bija 71 Ls, augstākais – 700 Ls. 2009. gadā atšķirība starp pašvaldību vērtētajiem ieņēmumiem uz 1 iedzīvotāju nedaudz mazinājusies – zemākie saglabājušies 71 Ls apmērā, augstākie samazinājušies līdz 609 Ls, bet vidējais rādītājs valstī ir 323 Ls uz 1 iedzīvotāju.

Kopš 1998. gada izmantotajā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmā pašvaldību atšķirīgo izdevumu nepieciešamību nosaka pēc pašvaldību grupas (pilsētu grupa – 7 republikas pilsētas, lauku pašvaldību grupa – visas pārējās vietējās pašvaldības), pēc četriem demogrāfiskiem kritērijiem (iedzīvotāju skaits, bērnu skaits vecumā līdz 6 gadiem (ieskaitot), bērnu un jauniešu skaits vecumā no 7 līdz 18 gadiem, iedzīvotāju virs darbaspējas vecuma skaits), kā arī vēl pēc diviem kritērijiem (bērnu skaits bērnu namos, kas ievietoti līdz

Pašvaldību grupa	Vērtētie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pirms izlīdzināšanas Min, Ls	Max, Ls	Atšķirība, reizes	Vidēji, Ls	Izlīdzinātie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pēc izlīdzināšanas Min, Ls	Max, Ls	Atšķirība, reizes	Vidēji, Ls
Rajoni	-	-	-	-	30 (Gulbenes raj.)	71 (Madonas raj.)	2,4	47
Republikas pilsētas	278 (Daugavpils)	529 (Jūrmala)	1,9	464	284 (Daugavpils)	454 (Jūrmala)	1,6	-
Pārējās vietējās pašvaldības	71 (Biķernieku pag.)	700 (Garkalnes nov.)	9,9	304	223 (Gārsenes pag.)	529 (Garkalnes nov.)	2,4	-

*88. tabula. Vērtētie ieņēmumi pirms un pēc izlīdzināšanas 2008. gadā.**

Pašvaldību grupa	Vērtētie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pirms izlīdzināšanas Min, Ls	Max, Ls	Atšķirība, reizes	Vidēji, Ls	Izlīdzinātie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pēc izlīdzināšanas Min, Ls	Max, Ls	Atšķirība, reizes	Vidēji, Ls
Rajoni	-	-	-	-	26 (Gulbenes raj.)	68 (Madonas raj.)	2,6	42
Republikas pilsētas	230 (Daugavpils)	452 (Jūrmala)	2,0	390	246 (Daugavpils)	394 (Jūrmala)	1,6	-
Pārējās vietējās pašvaldības	71 (Golišēvas pag.)	609 (Garkalnes nov.)	8,6	259	194 (Gārsenes pag.)	461 (Garkalnes nov.)	2,4	-

*89. tabula. Vērtētie ieņēmumi pirms un pēc izlīdzināšanas 2009. gadā.**

* *Aprēķini pēc pašvaldību finanšu izlīdzināšanas datiem MK noteikumos.*

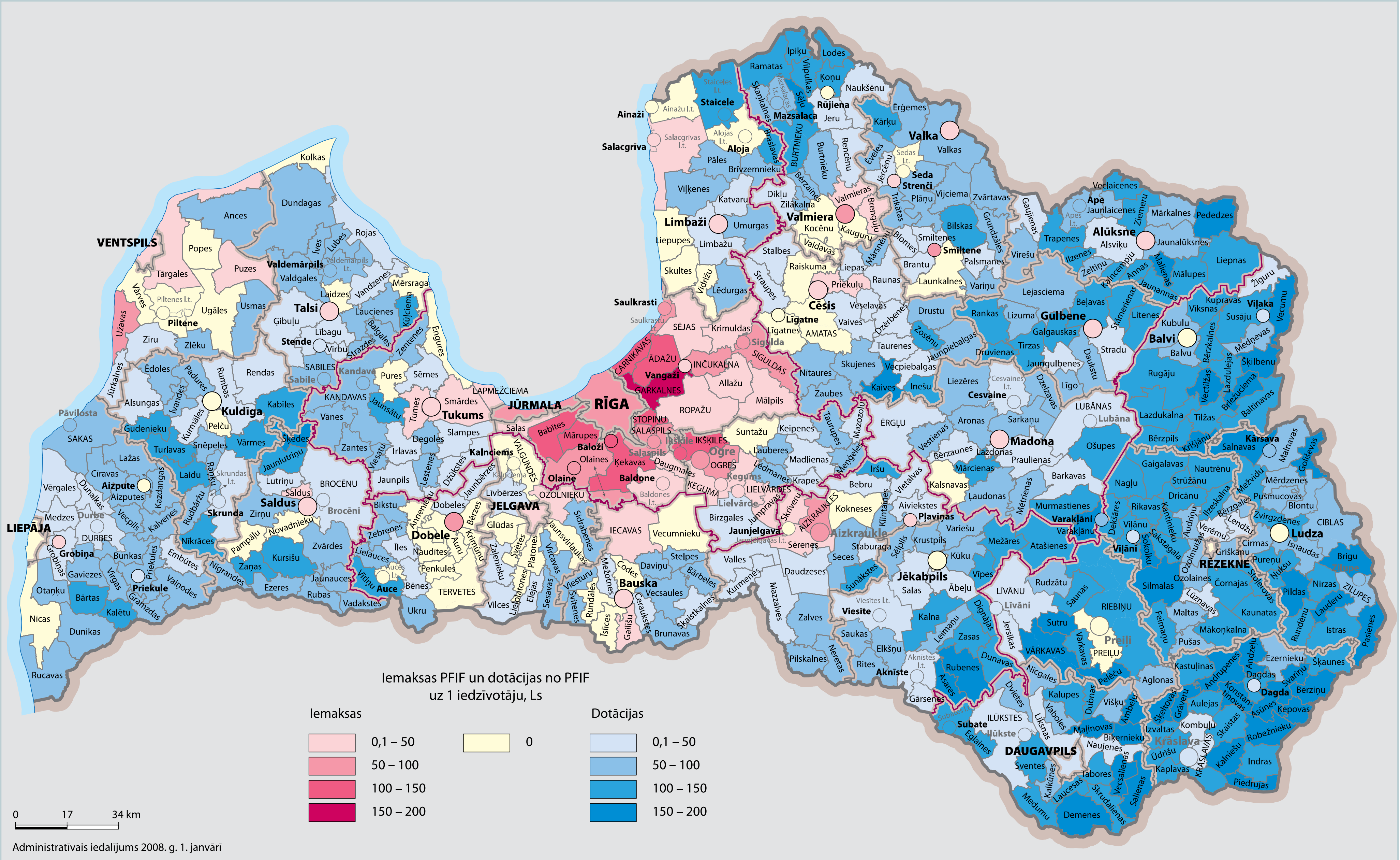

86. attēls. Vietējo pašvaldību iemaksas PFIF un dotācijas no PFIF uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā.

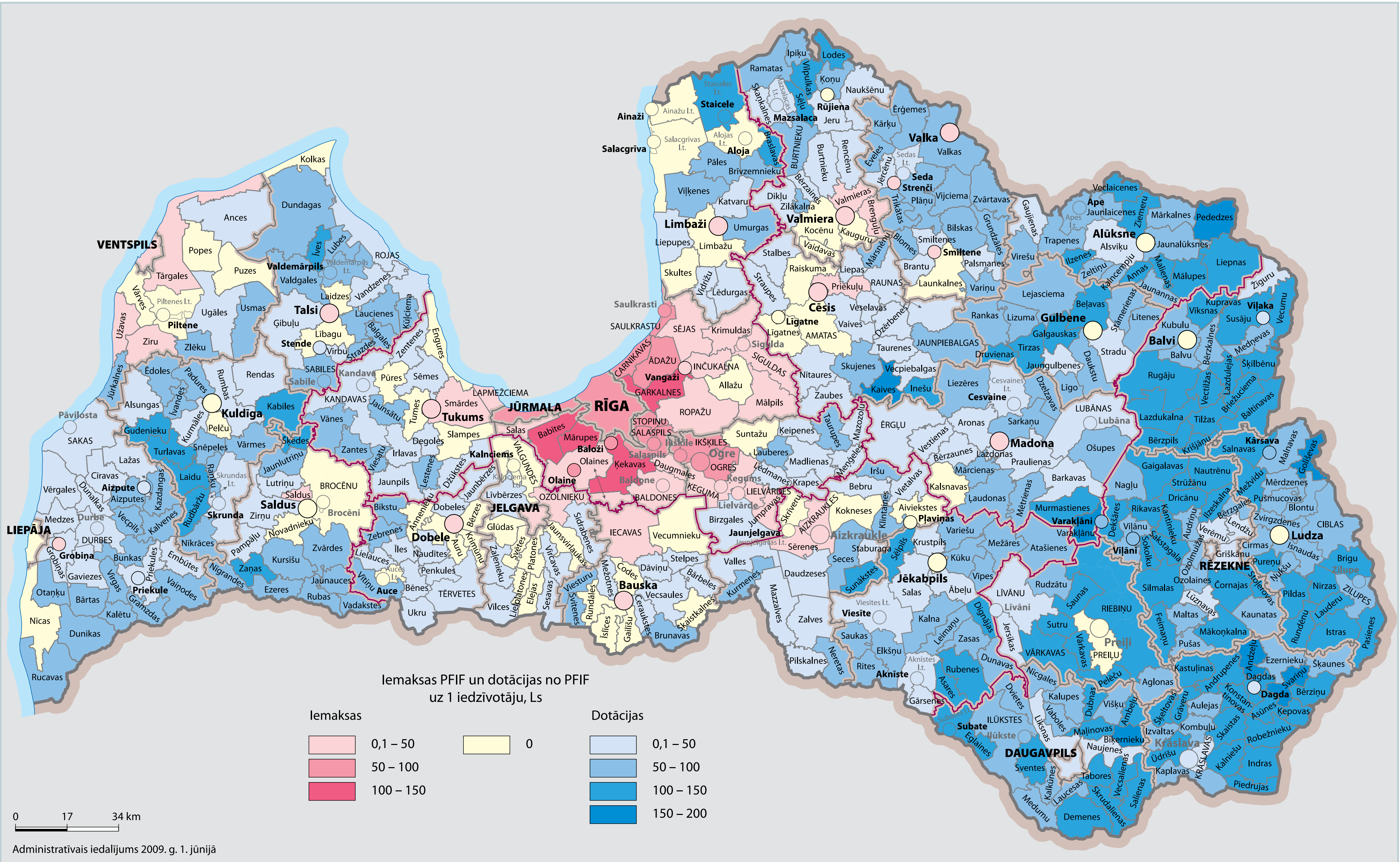

87. attēls. Vietējo pašvaldību iemaksas PFIF un dotācijas no PFIF uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā (līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai).

1998. gadam, un iemītnieku skaits pansionātos, kas ievietoti līdz 1998. gadam). Pēdējo divu kritēriju iekļaušana izlīdzināšanas sistēmā no 1998. gada bija saistīta ar izmaiņām pašvaldību savstarpējos norēķinos.

Pēc katras pašvaldības vērtēto ieņēmumu un finanšu nepieciešamības salīdzinājuma pašvaldība vai nu veic iemaksu PFIF, vai saņem dotāciju no fonda, vai arī ne maksā, ne arī saņem, bet atrodas neitrālā pozīcijā. Latvijas pašvaldību izlīdzināšanas sistēmas savdabīga iezīme ir tā, ka dotācijas no PFIF saņem arī rajonu pašvaldības, kurām nav nekādu savu nodokļu ieņēmumu. Līdz ar to sanāk, ka sistēma nodrošina gan vietējo pašvaldību finanšu izlīdzināšanu, gan arī rajonu pašvaldību finansēšanu. Jāatzīst, ka šāda sistēmas iezīme ir tās trūkums.

88. un 89. tabulā atspoguļoti pašvaldību vērtētie ieņēmumi pirms izlīdzināšanas un izlīdzinātie ieņēmumi pēc izlīdzināšanas 2008. un 2009. gadā dažādās pašvaldību grupās. Tā, piemēram, 2008. gadā atšķirība starp ieņēmumiem uz 1 iedzīvotāju pirms izlīdzināšanas vietējo pašvaldību lauku grupā bija 9,9 reizes, bet pēc izlīdzināšanas – 2,4 reizes. Vērtējums par to, vai šāds izlīdzināšanas līmenis ir vai nav pietiekams, nav vienozīmīgs.

2008. gadā 62 pašvaldības veica iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā, 61 pašvaldība bija neitrāla, bet 428 – saņēma dotācijas. 2009. gadā līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai 57 pašvaldības veica iemaksas, 65 bija neitrālas un 431 saņēma dotāciju (t.sk. arī 26 rajonu pašvaldības).

86. un 87. attēlā parādītas vietējo pašvaldību iemaksas PFIF, dotācijas no fonda vai neitrālā pozīcija uz 1 iedzīvotāju attiecīgi 2008. un 2009. gadā.

Apjoma ziņā lielākā iemaksas veicēja PFIF ir Rīgas pilsētas pašvaldība. 2008. gadā Rīgas iemaksa sasniedza 52,6 milj. Ls, 2009. gadā – 52,7 milj. Ls. 90. tabulā parādīta Rīgas iemaksu dinamika fondā pa gadiem. Rēķinot uz 1 pilsētas iedzīvotāju, Rīgas iemaksas PFIF 2009. gadā ir 73,2 Ls. 2009. gada situācijā, kad, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, samazinājās pašvaldību vērtēto ieņēmumu apjoms, Rīgas pilsētas iemaksa fondā nesaruka. Tas tāpēc, ka 2008. gadā šai iemaksai saskaņā ar papildu normu valsts budžeta likumā bija nosacīta pieauguma „bremze" Rīgas finanšu nepieciešamības palielinājuma veidā.

2009. gadā republikas pilsētu grupā (līdz administratīvi teritoriālajai reformai 7 pilsētas) četras pilsētas (Rīga, Jelgava, Jūrmala, Ventspils) ir maksātājas PFIF, viena (Liepāja) – neitrāla un divas (Daugavpils un Rēzekne) – saņēmējas.

Vērtējot iemaksas apjomu fondā pret iedzīvotāju ienākuma nodokļa apjomu vai rēķinot iemaksu uz 1 iedzīvotāju, augstākie rādītāji pēdējos gados bija Pierīgas pašvaldībām. Tā, piemēram, Garkalnes novada iemaksa fondā 2009. gadā ir 147,7 Ls uz 1 iedzīvotāju, Mārupes pagasta – 126,7 Ls, Babītes pagasta – 121,7 Ls uz 1 iedzīvotāju.

Gads	Veiktā iemaksa, milj. Ls	Iemaksa pret visām pašvaldību iemaksām PFIF, %	Iemaksa pret visu PFIF, %	Iemaksa pret iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu prognozi, %
2000	17,8	72,5	56,5	20,9
2001	19,3	70,8	56,1	20,4
2002	21,0	70,7	57,1	20,8
2003	23,0	71,7	58,5	21,1
2004	24,6	69,1	57,5	20,2
2005	27,3	68,1	57,7	19,2
2006	31,5	64,4	56,2	18,7
2007	46,5	65,7	59,6	19,1
2008	52,6	60,7	56,0	14,2
2009	52,7	68,5	62,7	19,2

*90. tabula. Rīgas pašvaldības iemaksas PFIF.**

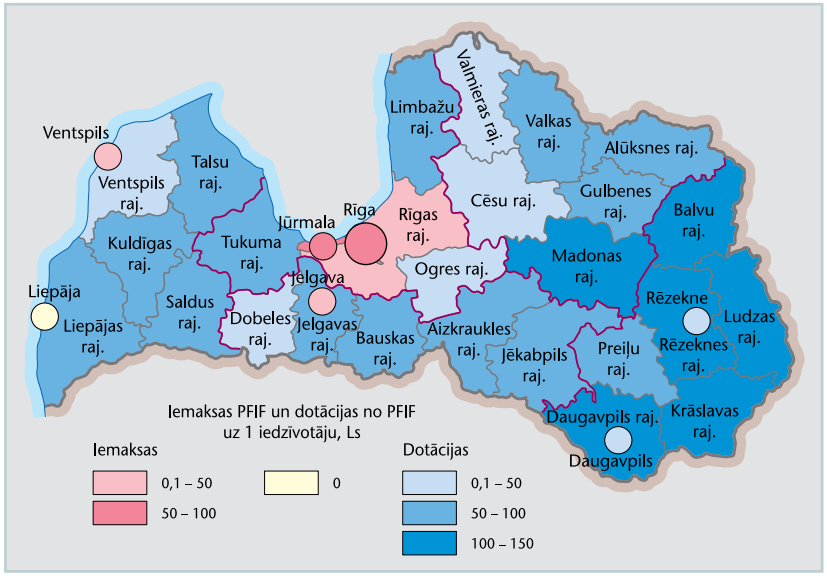

88. attēls. Pašvaldību summārā iemaksa un dotācija (ieskaitot rajonu dotāciju) uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā.

Savukārt, apskatot saņemtās dotācijas apjomu uz 1 iedzīvotāju, augstākie rādītāji ir Latgales reģiona pašvaldībām. Tā, piemēram, 2009. gadā seši Latgales pagasti saņem dotāciju, kas ir lielāka par 150 Ls uz 1 iedzīvotāju. Izņēmums gan ir Cēsu rajona Kaives pagasts Vidzemes reģionā, kur 2009. gadā ir augstākā dotācija no PFIF uz 1 iedzīvotāju – 163,0 Ls.

88. attēlā atspoguļota summārā iemaksa un dotācija 2009. gadā sadalījumā pa rajoniem un republikas pilsētām, rēķinot uz 1 iedzīvotāju. Šeit ņemta vērā arī rajonu pašvaldību dotācija.

* *Ministru kabineta noteikumi par PFIF ieņēmumiem un to sadales kārtību.*

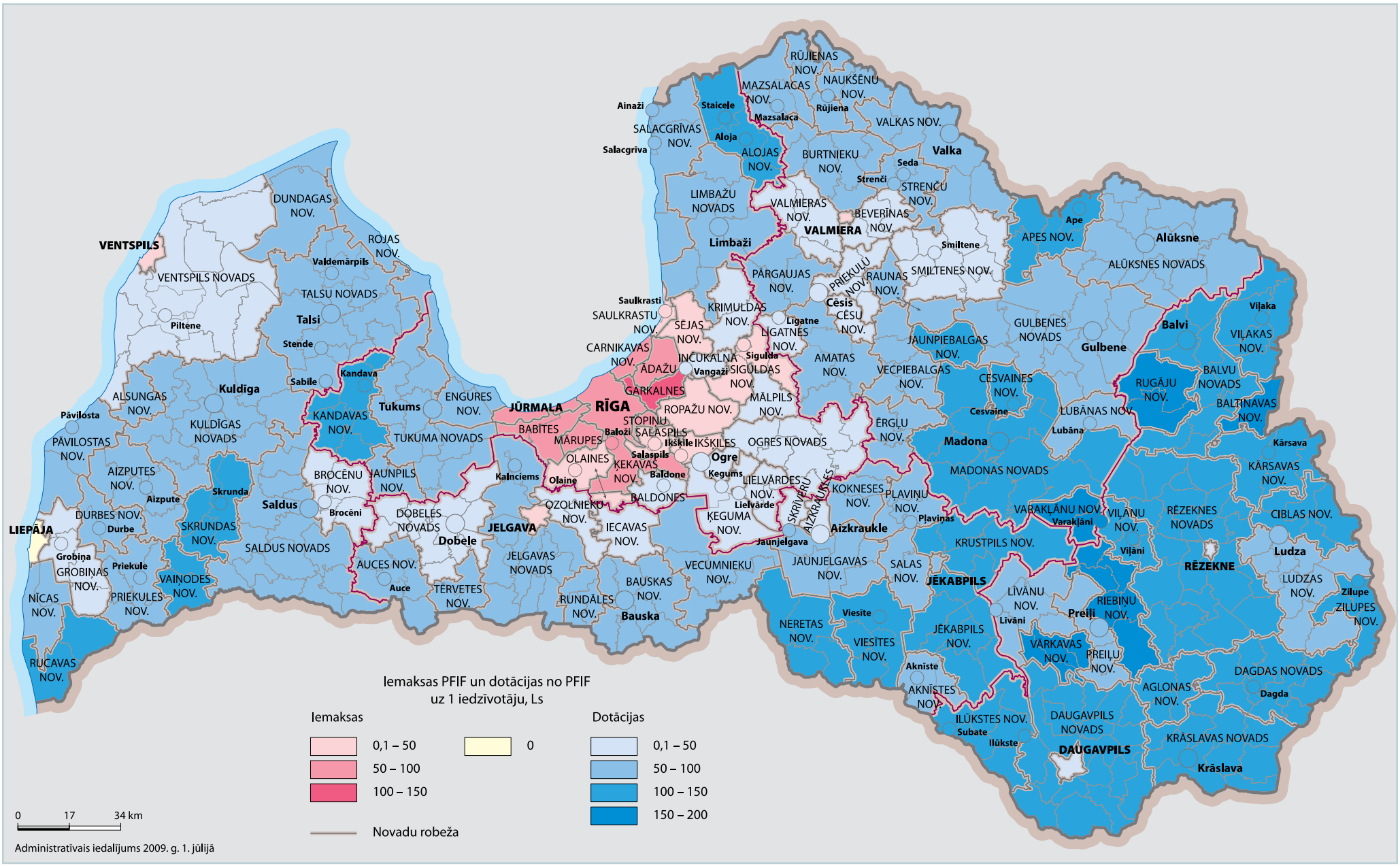

89. attēls. Vietējo pašvaldību iemaksas PFIF un dotācijas no PFIF uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā (pēc administratīvi teritoriālās reformas īstenošanas).

Pēc 2009. gada 6. jūnija pilsētu un novadu domju deputātu vēlēšanām Latvijā ir tikai vietējās pašvaldības – 9 republikas pilsētas un 109 novadi. Saskaņā ar rajonu pašvaldību reorganizācijas likumu rajonu pašvaldības līdz 2009. gada jūnijam apstiprināja rajonu pašvaldību reorganizācijas plānus, kuros cita starpā noteikts tiem piekrītošās dotācijas sadalījums starp jaunajām vietējām pašvaldībām. Jaunajiem novadiem dotācijas vai iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā aprēķina kā attiecīgo novadu veidojošo bijušo atsevišķo pašvaldību iemaksu un dotāciju summu.

89. attēlā redzamas aprēķinātās iemaksas un dotācijas republikas pilsētām un novadiem uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā (apjoms aprēķināts par visu gadu arī līdz administratīvi teritoriālajai reformai, novadiem pieskaitītas attiecīgo rajonu dotāciju piekrītošās daļas proporcionāli iedzīvotāju skaitam).

90. attēlā redzama korelācija starp summārām reģiona iemaksām PFIF un dotācijām no PFIF, un reģiona attīstības indeksu. Lai arī šī korelācija kopumā pastāv, tomēr vērojama nobīde – Kurzemes reģions, kam teritorijas attīstības indekss kļuvis zemāks kā Zemgales reģionam, kopsummā saņem salīdzinoši mazākas dotācijas nekā Zemgales reģiona pašvaldības. Tas, pirmkārt, skaidrojams ar divu republikas pilsētu esamību Kurzemes reģionā (Zemgales reģionā līdz administratīvi teritoriālajai reformai tāda bija tikai viena).

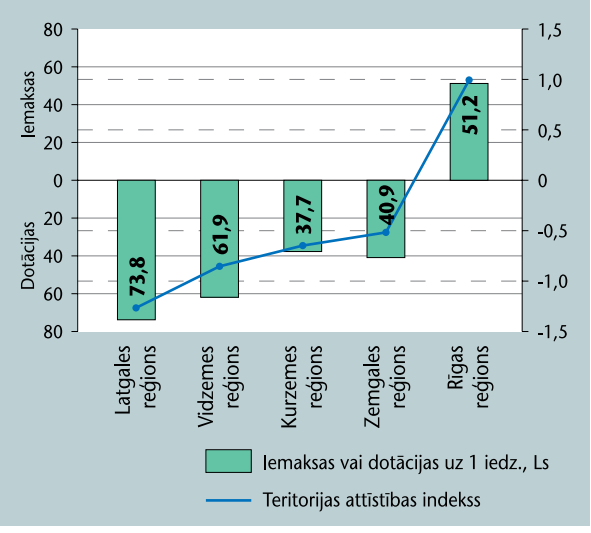

90. attēls. Pašvaldību iemaksu un dotāciju kopējā apjoma uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā un teritorijas attīstības indeksa pēc 2007. gada datiem kopsakarība plānošanas reģionos.

Analizējot izlīdzināšanas komponentus detalizētāk, kopsakarība starp izlīdzināšanas summāro iemaksu un dotāciju, un teritorijas attīstības indeksu nav vērojama visiem izlīdzināšanas komponentiem. Rajonu pašvaldību dotācijas sadalē vērojama būtiska atkāpe no objektivitātes, kas katru gadu arvien vairāk ir deformējusi pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu.

Rajonu pašvaldību dotācija no PFIF ir atkarīga tikai no matemātiskiem aprēķiniem, kas izriet no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas likuma. 91. attēlā redzama rajonu dotāciju kopapjoma dinamika pa gadiem. 2008. gadā rajonu daļa no fonda bija 55,2 milj. Ls jeb 58,8%, 2009. gada aprēķinos rajonu daļa ir 48,5 milj. Ls jeb 57,7%.

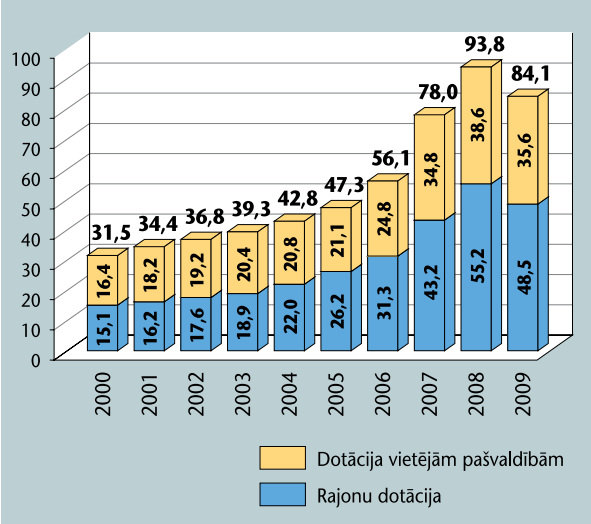

91. attēls. Dotācijas no PFIF sadalījums starp rajonu pašvaldībām un vietējām pašvaldībām 2000.–2009. gadā, milj. Ls.

2008. gada finanšu izlīdzināšanā rajonu pašvaldību dotācijas uz 1 iedzīvotāju svārstījās robežās no 31 Ls (Gulbenes rajons) līdz 71 Ls (Madonas rajons), 2009. gada finanšu izlīdzināšanā – no 26 Ls (Gulbenes rajons) līdz 68 Ls (Madonas rajons). Šādas atšķirības nav objektīvas un pamatotas.

92. attēlā atspoguļota rajonu dotācija no PFIF uz 1 iedzīvotāju un teritorijas attīstības indekss. Redzams, ka nav nekādas kopsakarības. Tā, piemēram, diviem rajoniem ar salīdzinoši līdzīgu attīstības indeksu – Gulbenes rajonam un Madonas rajonam – ir minimālais un maksimālais dotācijas apjoms, bet rajoni ar zemāko attīstības indeksu (Rēzeknes rajons, Krāslavas rajons) saņem apjoma ziņā vienas no zemākajām dotācijām.

Šāda deformētu aprēķinu lietošana nav atbalstāma, un ir saprotama Rīgas pilsētas un pārējo lielo pilsētu iebilde par rajonu dotāciju neobjektivitāti.

Sistēmas būtiskākie trūkumi ir:

- vienā sistēmā ir sajaukta vietējo pašvaldību finanšu izlīdzināšana un rajonu pašvaldību finansēšana;
- lai raksturotu atšķirības pašvaldību finanšu vajadzību noteikšanā, izmantoti tikai demogrāfiskie kritēriji, pašvaldības sadalītas divās grupās – pilsētas (republikas pilsētas) un lauku pašvaldības (visas pārējās pašvaldības);
- divi kritēriji, kuriem likums nosaka nemainīgu īpatsvaru – bērnu skaits bērnu namos, kas ievietoti līdz 1998. gadam, un iemītnieku skaits pansionātos, kas ievietoti līdz 1998. gadam, – rada aprēķinu daļas neobjektivitāti;
- valsts budžeta dotācijas apjoms Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā kopš 2001. gada ir nemainīgs, līdz ar to, fonda apjomam palielinoties, valsts dotācijas īpatsvars fondā samazinās. Savukārt pēdējos gados veiktā iedzīvotāju ienākuma nodokļa pašvaldību daļas palielināšana paaugstina atšķirības starp pašvaldību ieņēmumiem gan pirms, gan pēc finanšu izlīdzināšanas;

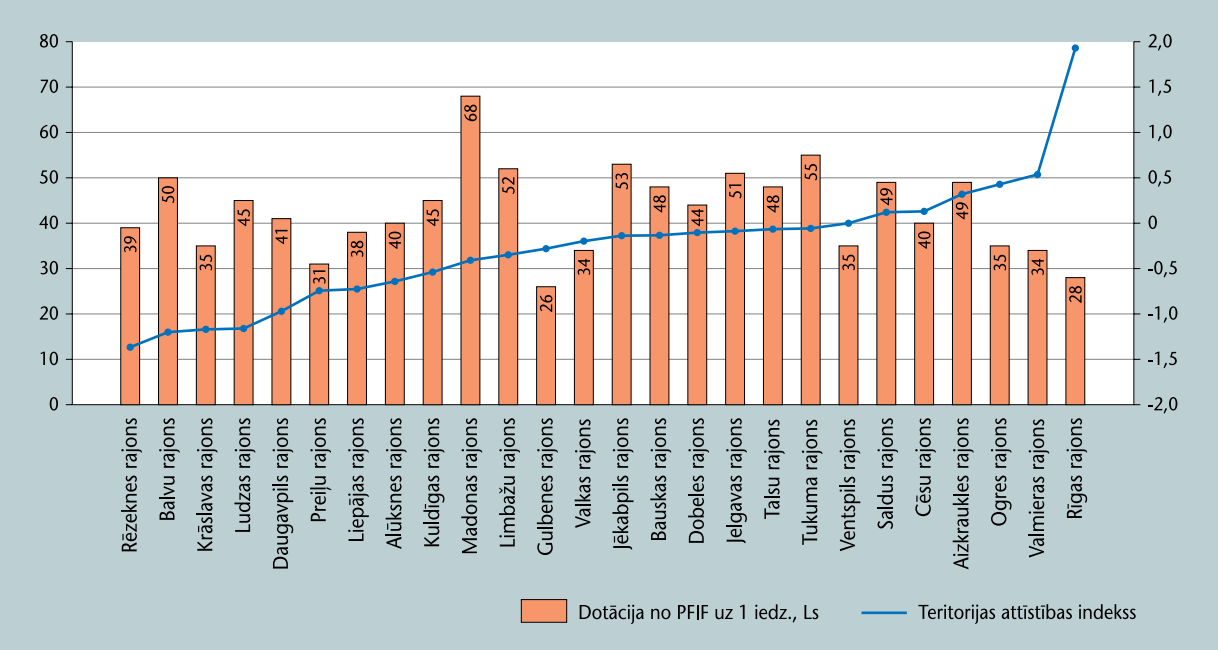

92. attēls. Dotācijas no PFIF rajonu pašvaldībām uz 1 iedzīvotāju 2009. gadā un teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

- pašvaldībām, kas saņem dotāciju no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda, palielinoties nodokļu ieņēmumiem, bet vēl nesasniedzot neizlīdzināmo apakšējo robežu, nodokļu ieņēmumu palielināšanās nenodrošina visa budžeta ieņēmumu palielināšanos, bet gan dotācijas no PFIF samazināšanos. Līdz ar to saņēmējpašvaldībām nav finansiālas motivācijas sekmēt nodokļu ieņēmumu palielināšanos;
- sistēmā par maz vērības atvēlēts tās uzraudzībai un izvērtēšanai. Veiktās prognozes netiek salīdzinātas ar faktiem, netiek veikta regulāra sistēmas analīze.

Lai novērstu esošās sistēmas trūkumus un ņemtu vērā pašvaldību situāciju pēc administratīvi teritoriālās reformas, nepieciešams jauns pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelis un jauns likums, saskaņā ar kuru pašvaldību finanšu izlīdzināšana tiks īstenota.

2008. gada sākumā pēc Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pasūtījuma, iesaistot gan vietējos, gan starptautiskos ekspertus, pašvaldībām tika piedāvāts jauns pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelis, kuru ieviestu pēc 2010. gada. Piedāvātā izlīdzināšanas sistēma saglabāja dažas esošās sistēmas pamatiezīmes. Tā, piemēram, arī jaunajā izlīdzināšanas sistēmā vērtētie ieņēmumi tiek aprēķināti pēc divu nodokļu – nekustamā īpašuma nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa – ieņēmumiem. Atšķirīgu pašvaldību vajadzību noteikšanai tiek izmantoti gan četri esošie demogrāfiskie kritēriji, gan arī četri jauni kritēriji – teritorijas platība, attālums līdz Rīgai, pakalpojumu centru skaits novados (bijušie administratīvie centri), plašāku teritoriju apkalpojošie centri (Rīga – 85 punkti, pārējās republikas pilsētas – 10 punkti, novadi ar bijušajiem rajona centriem – 5 punkti). Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķini bija paredzēti divās pakāpēs. Pirmajā izlīdzināšanas pakāpē nosaka iemaksas veicējus Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā un pašvaldības, kas saņem dotācijas. Šo aprēķinu mērķim izmanto tādu lielumu kā kopējais izlīdzināmais finanšu apjoms, ko aprēķina kā vērtēto ieņēmumu un valsts budžeta pamata dotācijas summu. Valsts budžeta minimālo pamata dotāciju aprēķina, izejot no šī brīža valsts budžeta dotācijas fondā (7,2 milj. Ls), kas palielināta par inflācijas līmeni.

Izmantojot astoņus kritērijus un to likumā noteiktos īpatsvarus, katrai pašvaldībai aprēķina izlīdzināmo finanšu apjomu. Tās pašvaldības, kurām vērtētie ieņēmumi ir lielāki nekā izlīdzināmais finanšu apjoms, 40% no pārsnieguma iemaksā izlīdzināšanas fondā, kā arī pašvaldībām, kam tas ir izteiktāks, daļu iemaksas aprēķina ar palielinātu likmi (45%). Pašvaldības, kam vērtētie ieņēmumi ir mazāki par izlīdzināmo finanšu apjomu, saņem dotāciju no PFIF. Pašvaldības, kam pēc pirmās pakāpes izlīdzināšanas ieņēmumi ir ievērojami zemāki par izlīdzināmo finanšu apjomu (mazāk kā 75%), saņem otrās pakāpes dotāciju, kas pilnībā tiek segta ar valsts budžeta papildu dotāciju Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā. Tādējādi valsts ir motivēta sekmēt vienmērīgu attīstību valstī, jo tās papildu dotācija ir tieši saistīta ar pašvaldību ieņēmumu dispersiju.

Šim modelim atbilstošais Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas uzdevumā sagatavotais likumprojekts nosaka, kā aprēķina pašvaldību vērtētos ieņēmumus, valsts budžeta pamata dotāciju, kopējo izlīdzināmo finanšu apjomu, katras pašvaldības izlīdzināmo finanšu apjomu, pašvaldību iemaksas Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā, valsts budžeta papildu dotāciju, dotācijas pašvaldībām no Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda. Lai arī likumprojekts nosaka precīzu aprēķinu kārtību, tas paredz, ka nozīmīga vieta procesā ir arī ikgada valdības un pašvaldību sarunām.

Ņemot vērā izveidojušos situāciju, ka šobrīd esošā izlīdzināšanas sistēma ietver arī finansējumu par bērniem bērnu namos un iemītniekiem pansionātos, kas ievietoti

līdz 1998. gadam, tas ir, pirms tika ieviesti pašvaldību savstarpējie norēķini, tad likumprojekts paredz atbilstošu valsts budžeta mērķdotāciju, kas nav saistīta ar jauno pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeli.

Jaunais modelis paredzēja arī ievērojamu valsts budžeta ieguldījuma palielinājumu (vēl apmēram 40 milj. Ls), tomēr pašvaldības šim modelim nepiekrita, un Latvijas Pašvaldību savienība 2008. gada maija kongresā pieņēma rezolūciju, kurā aicināja Saeimu un valdību, gatavojot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas izmaiņas, nodrošināt, ka:

- tiek novērtēts kopējais finanšu resursu apjoms pašvaldību funkciju veikšanai, un valsts nodrošina pašvaldību pašu ieņēmumus šo resursu apjomā;
- ja valsts nespēj nodrošināt minētos ieņēmumus pašvaldībām, tad garantēt pašvaldībām tiesības veikt pašvaldību funkcijas tādā apjomā, kas atbilst pašvaldību budžeta iespējām, kā arī:
  - sākotnējā pašvaldību izlīdzināmā finanšu nepieciešamība sastāda ne mazāk kā 17,2% no valsts kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem (ieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas);
  - katru nākamo gadu pašvaldību izlīdzināmās finanšu nepieciešamības pieaugums nedrīkst būt mazāks par valsts kopbudžeta vērtēto ieņēmumu procentuālo pieaugumu;
  - valsts dotācija pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā ir vienāda ar pašvaldību kopējo dotāciju šajā fondā;
- finanšu izlīdzināšanai piemēro pašreiz spēkā esošās sistēmas četrus demogrāfiskos kritērijus;
- finanšu izlīdzināšanas kritēriju svara koeficienti tiek aprēķināti, izmantojot pašvaldību budžeta izpildes datus;
- donoru pašvaldību atskaitījumi Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā nepārsniedz 30% no vērtēto ieņēmumu pārsnieguma pār vērtētajiem izdevumiem.

2008. gadā starp Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju, Finanšu ministriju un pašvaldībām turpinājās plašas diskusijas par iespējamo finanšu izlīdzināšanu, un rudenī RAPLM sagatavoja jaunu likumprojektu par perspektīvo pašvaldību finanšu izlīdzināšanu, kas pamatojās uz Latvijas Pašvaldību savienības 2008. gada maija kongresa rezolūcijā izteiktajām prasībām. Modelis paredzēja ievērojamu valsts līdzdalības palielināšanu izlīdzināšanas sistēmā.

Valstij nonākot ekonomiskās krīzes situācijā, kad būtiski sarūk publisko finanšu apjoms, pēc administratīvi teritoriālās reformas ieviests pagaidu risinājums pašvaldību finanšu izlīdzināšanai. 2009. gada jūnijā valdība apstiprināja nosūtīšanai uz Saeimu RAPLM sagatavoto likumprojektu grozījumiem esošajā pašvaldību finanšu izlīdzināšanā. Valsts budžeta dotācija fondā paliek nemainīga (7,2 milj. Ls), taču papildus būs speciālā valsts mērķdotācija (3,3 milj. Ls) par bērniem bērnu namos un iemītniekiem pansionātos, kas tur ievietoti līdz 1998. gadam. Sistēmā tiek saglabāts finanšu nepieciešamības sadalījums pilsētu un lauku grupā. Republikas pilsētu grupā ietilpst 9 pilsētas, un to daļa finanšu nepieciešamībā ir 47%, bet novadu pašvaldību nepieciešamības daļa ir 53%. Četriem demogrāfiskajiem kritērijiem ir pārrēķināti to svari, un tie ir vienādi gan pilsētām, gan novadiem.

Neskatoties uz to, ka sagatavots pagaidu risinājums, 2010. gadā, kad darbībā būs apjausts jauno novadu pašvaldību mērogs, no jauna jāapspriež Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas sagatavotais finanšu izlīdzināšanas modelis.

2009. gadā dienas kārtībā ir arī jautājums par reģionālajām jeb apriņķu pašvaldībām. Ja nākotnē Latvijā tiks veidotas reģionālās pašvaldības, arī tām būs nepieciešama izlīdzināšanas sistēma vai nu piekrītošo valsts nodokļu atskaitījumu, vai arī citu transfertu no valsts budžeta sadalē, vai arī līdzīgi kā vietējām pašvaldībām – veidojot atsevišķu izlīdzināšanas fondu.

X. LATVIJAS ADMINISTRATĪVO TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA MĒRĪŠANAS IESPĒJAS PĒC ADMINISTRATĪVI TERITORIĀLĀS REFORMAS

2009. gadā Latvijā notiek ievērojamas pārmaiņas teritoriālās informācijas saturā un apritē. Ir noslēdzies viens posms administratīvi teritoriālajā reformā, un no 1. jūlija Latvijā pastāv jauns administratīvais iedalījums. Saeima 2008. gada 18. decembrī pieņēma Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu un apstiprināja jauno administratīvi teritoriālo iedalījumu, nosakot, ka valstī turpmāk būs 109 novadi un deviņas republikas pilsētas (skat. 93. attēlu). Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma 4. pants nosaka, ka Latvijas Republiku iedala šādās administratīvajās teritorijās: 1) apriņķos; 2) republikas pilsētās; 3) novados. Likuma 5. pants nosaka, ka apriņķī ietilpstošos novadus un republikas pilsētas, kā arī apriņķa administratīvo centru nosaka Saeima.

Jaunā situācija pēc administratīvi teritoriālās reformas 2009. gada otrajā pusē liks meklēt risinājumus vairākām informācijas pieejamības un attīstības uzraudzības problēmām.

Plānotā pieejamā valsts statistikas informācija republikas pilsētu un reģionu līmenī

2009. gadā rajonu un republikas pilsētu griezumā, bet no 2010. gada* 6 statistiskajiem reģioniem un 9 republikas pilsētām tiks apkopots reģionālais iekšzemes kopprodukts pēc faktiskajām cenām, rūpniecības produkcijas izlaide un apgrozījums, dzīvojamais fonds (dzīvokļu skaits, kopējā platība), gaisa piesārņojums no stacionāriem piesārņojuma avotiem, ūdens resursu rādītāji (ūdens ņemšana un izmantošana, notekūdeņu attīrīšana un novadīšana, notekūdeņu radītais paliekošais piesārņojums, notekūdeņu attīrīšanas dūņas), mājsaimniecību skaits, mājokļa apstākļu raksturojums, mājsaimniecību patēriņa izdevumi, nodrošinātība ar ilglietošanas priekšmetiem.

No 2010. gada 6 statistiskajiem reģioniem un 9 republikas pilsētām tiks apkopota Kopienas statistika attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem (mājsaimniecības sastāvs, mājokļa apstākļi, mājsaimniecības ienākumi, mājsaimniecību materiālās atstumtības riska faktori, mājsaimniecības locekļu veselības stāvokļa pašvērtējums), rūpniecības, būvniecības, tirdzniecības un pakalpojumu gada strukturālie rādītāji (uzņēmumu skaits, apgrozījums, produkcijas vērtība, pievienotā vērtība pēc faktoru izmaksām, kapitālieguldījumi, kopējā preču un pakalpojumu iegādes vērtība, personāla izmaksas un nodarbināto skaits).

No 2010. gada 6 statistiskajiem reģioniem un 9 republikas pilsētām, grupējot sektoros (sabiedriskajā sektorā, privātajā sektorā, budžeta iestādēs, valsts budžeta iestādēs, pašvaldību budžeta iestādēs), būs pieejama mēneša vidējā bruto un neto darba samaksa (t.sk. regulārās izmaksas), kopējais darbinieku skaits (t.sk. pamatdarbā un blakus darbā), darbinieku skaits, kuriem aprēķināta darba samaksa (pilna darba laika vienībās), faktiski nostrādātās stundas, darbaspēka izmaksas, darba samaksa, darbnespējas lapu A samaksa, darbinieku skaits un mēneša vidējā bruto darba samaksa pēc dzimuma, darbinieku skaita sadalījums pēc darba samaksas lieluma oktobrī pēc dzimuma, kā arī, negrupējot pa sektoriem, aizņemto darbvietu vidējais skaits pēc faktiskās darba vietas (tai skaitā pamatdarbā), darbinieku bruto darba samaksa (bez pašnodarbinātajiem), nodarbināto iedzīvotāju skaits, nostrādātais darba laiks, darba raksturs (pastāvīgs, pagaidu, vienreizējs, sezonas), darba meklētāju skaits, darba meklēšanas veids, reģistrēto bezdarbnieku skaits, reģistrēto ilgstošo bezdarbnieku skaits.

No 2010. gada 6 statistiskajiem reģioniem un 9 republikas pilsētām būs pieejamas galveno lauksaimniecības kultūru sējumu platības, kopraža un ražība, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā, ēkām un inženierbūvēm izsniegto būvatļauju skaits, būvdarbu apjoms, individuālo dzīvojamo māju nodošana ekspluatācijā, autoceļu garums, transportlīdzekļu skaits kopā, pa kategorijām, iekšzemes kravu pārvadājumi un apgrozība autotransportā, viesnīcu, moteļu, viesu māju, kūrortviesnīcu, kempingu un citu tūristu mītņu darbība (apkalpoto cilvēku skaits, nakšņojumu skaits, gultasvietu noslogojums), lauku tūrisma mītņu darbība, uzņēmumu nodrošinātība ar informācijas un komunikāciju tehnoloģijām (datori, interneta lietošana, interneta pieslēgums un tā ātrums), mājsaimniecību nodrošinātība ar informācijas un sakaru līdzekļiem (mājsaimniecību īpatsvars, kurās ir dators, interneta pieslēgums un tā ātrums), kā arī konjunktūras un patērētāju apsekojumi un pašvaldību pašvērtējuma rādītāji.

Plānotā pieejamā valsts statistikas informācija novadu līmenī

2009. gadā republikas pilsētu un rajonu griezumā, bet no 2010. gada tikai republikas pilsētu griezumā tiks apkopoti iedzīvotāju ilgtermiņa migrācijas rādītāji pēc dažādām sociālekonomiskajām un demogrāfiskajām pazīmēm. 2009. gadā līdz pat pagastu līmenim, bet no 2010. gada novadu un republikas pilsētu griezumā būs pieejami dati par pastāvīgo iedzīvotāju skaitu katra gada

* *CSP statistiskās informācijas pieejamība 2009. un 2010. gadā apkopota 17.03.2009. CSP nepublicētie dati.*

93. attēls. Latvijas administratīvais iedalījums pēc 2009. gada 1. jūlija.

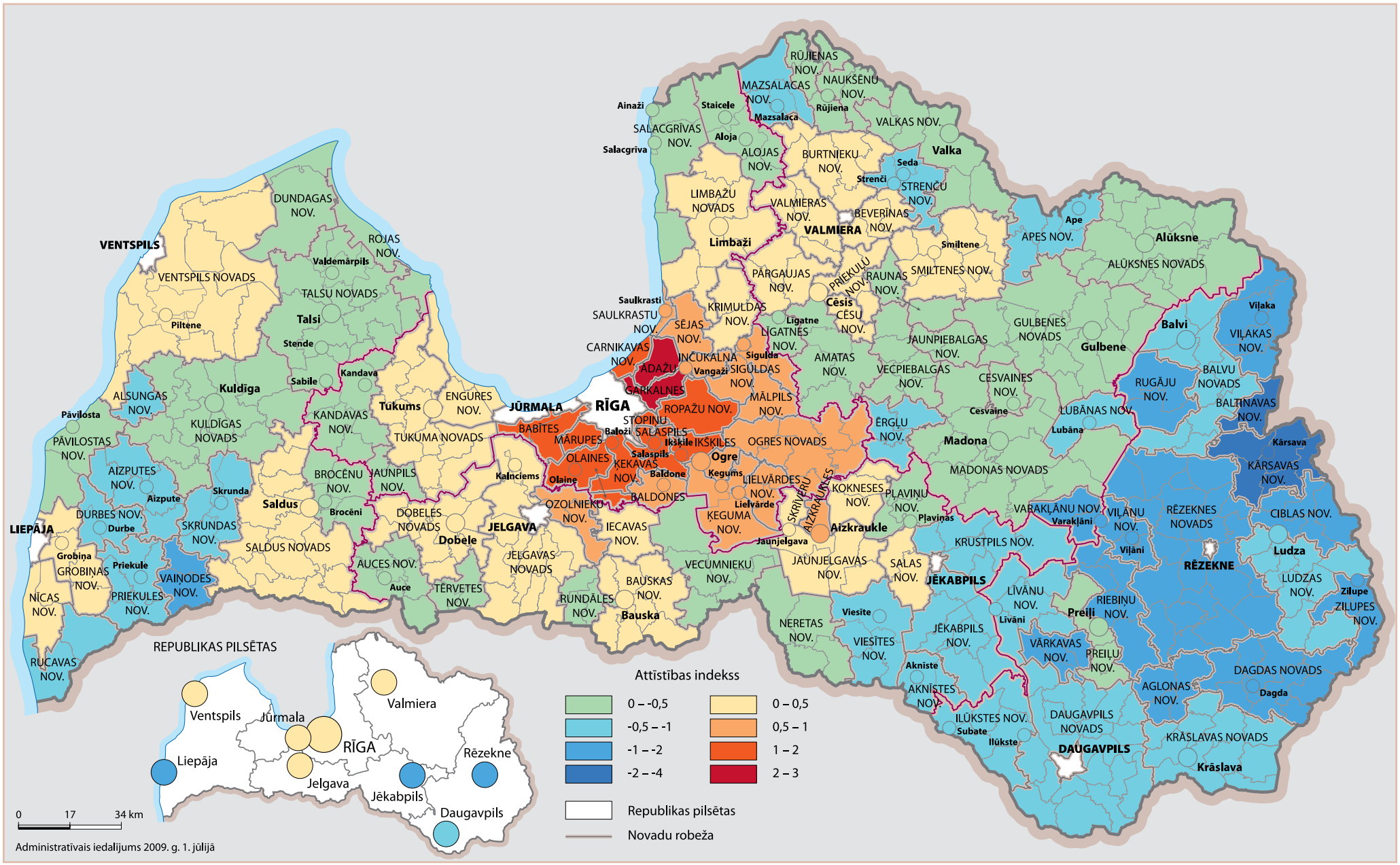

94. attēls. Novadu un republikas pilsētu teritoriju attīstības indekss pēc 2007. gada datiem (pēc administratīvi teritoriālās reformas īstenošanas).

sākumā un vidēji gadā, iedzīvotāju dabiskās kustības rādītāji grupējumos pēc dažādām sociālekonomiskajām un demogrāfiskajām pazīmēm, noslēgto laulību skaits pēc dažādām sociālekonomiskajām un demogrāfiskajām pazīmēm, šķirto laulību skaits pēc dažādām sociālekonomiskajām un demogrāfiskajām pazīmēm, iedzīvotāju dzimuma struktūras un vecuma struktūras (ar viena gada intervālu), reģistrēto laulību skaits, dzimušo un mirušo cilvēku skaits, iedzīvotāju dabiskā kustība, dzīvesvietā reģistrēto personu skaits, pastāvīgās dzīvesvietas maiņas dēļ no valsts izceļojošo personu skaits, iedzīvotāju etniskā sastāva aprēķins, iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā, kino iestāžu darbības rādītāji (vietu skaits, seansu skaits, apmeklētāju skaits, kases ieņēmumi), ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits (t.sk. fiziskas personas, zemnieku un zvejnieku saimniecības, individuālie uzņēmumi, individuālie komersanti, komercsabiedrības, fondi, nodibinājumi, biedrības, valsts un pašvaldību budžeta iestādes), lauku saimniecību skaits, to raksturojošie rādītāji, lauksaimniecības dzīvnieku skaits (nebūs pieejami dati par putniem, cūkām, trušiem, bitēm un kažokzvēriem), siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošana un sadale, kurināmā patēriņš tās ražošanai, kurināmā atlikums pēc stāvokļa uz 1. oktobri, valsts autoceļu garums, pašvaldību autoceļu un ielu garums, dzīvojamā fonda apsaimniekošana (dzīvojamo telpu īres maksa, apsaimniekošanas izmaksas), ēku, būvju, kā arī dzīvokļu īpašumu skaits un platība, izglītības iestāžu nodrošinātība ar datortehniku, interneta pieslēgumu (skolu skaits, kurās ir datori, intranets, interneta pieslēgums, interneta izmantošana mācību procesā, vietu skaits un absolventu skaits augstskolu programmās, kas saistītas ar IKT u.c.), televīzijas raidorganizāciju un radio raidorganizāciju darbība (darbinieku skaits, raidījumu veidi, raidījumu ilgums, raidījumu valoda, demonstrēto mākslas, televīzijas un videofilmu skaits), kabeļtelevīzijas tīklu darbība (abonentu skaits, darbinieku skaits).

Tikai *Eurostat* iekšējai lietošanai novadu griezumā tiks apkopotas investīcijas pašvaldību autoceļu infrastruktūrā (investīcijas būvprojektēšanai, rekonstrukcijai, būvniecībai, uzturēšanas izdevumi, vispārējie izdevumi).

Datu pieejamība un konfidencialitāte

Reformas rezultātā ir izveidojušās pēc iedzīvotāju skaita, teritorijas un apdzīvojuma struktūras ļoti atšķirīgas vietējo pašvaldību vienības. Piemēram, 20 no 109 novadiem iedzīvotāju skaits 2009. gada sākumā bija mazāks nekā 4000. Iedzīvotāju skaits lielākajā – Ogres novadā (38 950 iedzīvotāju) – un mazākajā – Baltinavas novadā (1387 iedzīvotāju) – atšķiras 28 reizes. Lielākā – Rēzeknes – novada platība (2525 km^2) un mazākā – Saulkrastu – novada platība (48 km^2) atšķiras 53 reizes. Iedzīvotāju blīvums starp visblīvāk un visretāk apdzīvoto novadu – Salaspils novadu (176 cilv./km^2) un Rucavas novadu (4,6 cilv./km^2) atšķiras 38 reizes.

Situācija, ka ir 20 novadi ar relatīvi mazu iedzīvotāju skaitu (mazāk nekā 4000), var ietekmēt statistikas datu pieejamību. Centrālā statistikas pārvalde, lai ievērotu Valsts statistikas likuma noteikto statistisko konfidencialitāti (18. pants), nepublicē datus, ja tie tieši vai netieši ļauj identificēt privātpersonas vai valsts institūcijas, par kurām sniegti individuālie statistiskie dati – šādi statistiskie dati uzskatāmi par konfidenciāliem. Gadījumos, ja neliela novada statistikas rādītāji ļaus atšifrēt uzņēmumu, lielais mazo novadu skaits rada risku, ka daļa datu novadu griezumā nebūs pieejami konfidencialitātes dēļ.

Datu rindu savietošana

Paredzams, ka tuvākajā laikā Centrālās statistikas pārvaldes sagatavotais informācijas apjoms, kas būs pieejams novadu līmenī, būs mazāks par to informācijas apjomu, kas bija pieejams rajonu līmenī. Līdz 2010. gadam lielākā daļa statistikas rādītāju tika un tiks apkopoti rajonu griezumā. Ņemot vērā iepriekšējo statistikas datu kopumu, kas bija lielā mērā pakārtots rajonu administratīvajam iedalījumam, kad liela daļa statistikas datu (IKP ieskaitot) bija pieejami par rajoniem un 7 republikas pilsētām, tad rajona kā analītiskas vienības shēma statistikas un teritoriālas analīzes vajadzībām pēc novadu izveides varētu būt nepieciešama, lai salīdzinātu dažādu rādītāju laika rindas un rādītāju teritoriālo izvietojumu arī uzraudzības vajadzībām. Pietiekama finansējuma gadījumā nākotnē var rasties nepieciešamība izstrādāt un adoptēt rajonu shēmai līdzīgu, savietojamu statistikas teritoriju tīklu (skat. 95. attēlu).

Statistikas informācijas pilnveidošana reģionālās attīstības analīzes uzdevumiem

Statistikas datu pieejamība, kas balstījās uz iepriekšējo administratīvo iedalījumu, bija nepilnīga atbilstošas reģionālās politikas izstrādnei. Latvijas Universitātes (Aijas Zobenas vadībā) veiktajā pētījumā "Priekšlikumu sagatavošana Latvijas pilsētu politikas izstrādei" (Projekta Nr. 2008/2517) tika secināts, ka „pašlaik iegūt informāciju par atsevišķām pilsētām kavē atbilstošu statistikas datu trūkums. Proti, lielākā daļa datu šobrīd tiek uzskaitīti, par atsevišķu vienību ņemot rajonu. Tas nozīmē, ka nav iespējams kvantitatīvi nošķirt nedz laukus un pilsētas, nedz arī tās pilsētas, kuras nav rajona centri. Nepieciešamo informāciju ir iespējams meklēt dažādos publiskās informācijas avotos, taču šādā gadījumā informācija ne vienmēr ir salīdzināma." Turklāt pēc administratīvi teritoriālās reformas samazināsies iespēja novērtēt pilsētu attīstību, jo statistikas dati tiks apkopoti novadu līmenī, bet pilsētas kā atsevišķas analīzes vienības neparādīsies. Līdz ar novadu izveidošanu nebūs pieejami dati par lauku teritorijām. Bez pietiekamas informācijas nav iespējams ne politikas veidošanas, ne pārvaldības process.

Kvantitatīvo rādītāju nozīme

Valsts reģionālās attīstības aģentūras pasūtītajā pētījumā „Reģionālās politikas un teritoriju attīstības novērtēšanas metodoloģiskie risinājumi," kura

95. attēls. Rajoni kā analītiska vienība pēc 2009. gada administratīvi teritoriālās reformas.

galvenie secinājumi jau bija pieejami 2009. gada sākumā, ir veikts kvantitatīvo rādītāju izvērtējums teritoriju attīstības novērtēšanai. Pētījuma autori teritorijas novērtēšanai ilgtspējīgas attīstības dimensiju kontekstā piedāvā kvantitatīvos rādītājus grupēt atbilstoši 3 dimensiju jeb kapitālu modelim, kurā Sociālā dimensija raksturo iedzīvotāju labklājību teritorijā, Vides dimensija – vides resursu stāvokli teritorijā, bet Ekonomikas dimensija – ekonomikas potenciālu teritorijā.

Atbilstoši pētījuma rezultātiem „indikatoriem vajadzētu būt vienkāršiem un skaidri mērķtiecīgiem":

- vienkāršiem – indikatoru skaitam jābūt ierobežotam un aprēķina metodēm caurskatāmām, tiem jābūt viegli interpretējamiem un intuitīvi saprotamiem, īpaši mērķauditorijām, kuras tos izmanto;
- skaidri mērķtiecīgiem – indikatoriem jāidentificē jautājumi un tendences, kas ir nepārprotami nozīmīgas ilgtspējībai, indikatoriem jābūt tādiem, kas var signalizēt par ilgtspējības trūkumu attīstības tendencēs un aspektos, jāspēj reaģēt uz pārmaiņām mērāmajā procesā, jābūt sasaistītiem ar politikas mērķiem un problēmām, kuras parādās.

Pētījumā tiek uzsvērts, ka „Latvijai ir vairāk jāapzinās, ka veiksmīgi attīstības procesi ir iespējami, ja tajos piedalās attīstībā iesaistītās puses – ne tikai valsts un pašvaldību politiķi un administrācijas, un labākā gadījumā eksperti un akadēmiķi, bet arī uzņēmumi, darba devēji un darba ņēmēji, īpašnieki, pilsoniskā sabiedrība un dažādu vecuma, dzimuma un etniskās un reliģiskās piederības iedzīvotāji. Tas nozīmē, ka informācijai par teritoriju būtu (1) jābūt tādai, ko šīs ieinteresētās grupas, it īpaši uzņēmēji un īpašnieki, varētu izmantot savu stratēģisko plānu izstrādāšanā un (2) jāsniedz dati arī pa sociālajām grupām, lai šādas koncentrētas ieinteresētas grupas varētu noteikt."

Kvantitatīvu rādītāju ieguves iespējas ārpus valsts statistikas sistēmas

Datu nodrošinājuma sašaurināšanās ir arī iespēju laiks, lai attīstītu jaunas formas un jaunas iespējas iegūt operatīvus datus teritoriālajā analīzē un reģionālās politikas izstrādē. Samazinoties statistikas datu pieejamībai novadu līmenī, viens no risinājumiem, kas sakrīt ar pētījuma „Reģionālās politikas un teritoriju attīstības novērtēšanas metodoloģiskie risinājumi" atziņu, ir – „pārvaldes iestādēm jāiegūst dati no administratīvajiem reģistriem, kuros informācija ir sniegta detalizētākā līmenī."

Pašlaik daudzi Latvijas valsts pārraudzībā esošie reģistri rada iespēju apkopot informāciju un to izmantot reģionālās analīzes un plānošanas vajadzībām, tādējādi papildinot vai aizvietojot CSP datus. Kā būtiskākie no reģistriem jāmin Iedzīvotāju reģistrs, Uzņēmumu reģistrs, Kredītu reģistrs, Valsts kase, Valsts zemes dienesta datu bāzes, Zemesgrāmatu datu bāze, VID reģistri. Tāpat arī daudzu lielu uzņēmumu – *Latvijas Pasta*, *Latvenergo*, *LMT* un citu mobilo operatoru datu apkopotā informācija būtu ievērojams ieguvums reģionālajā analīzē.

Visos valsts (administratīvajos) reģistros pašlaik ir tehniskas iespējas grupēt informāciju pa administratīvajām teritorijām. Visos administratīvajos reģistros tiek uzskaitīts fizisku personu personas kods vai uzņēmumu reģistrācijas numurs. Savukārt lielākajai daļai iedzīvotāju personas kodam iedzīvotāju reģistrā jābūt saistītam ar adrešu reģistra standartā nofiksētu deklarētās (vai norādītās) dzīvesvietas adresi un katra uzņēmuma reģistrācijas numuram jābūt reģistrētam ar adrešu reģistra standartā nofiksētu adresi. Tādējādi sistēma ļauj ar nelieliem administratīviem izdevumiem panākt jebkura griezuma apkopojumu pa teritorijām no jebkura administratīvā reģistra.

Viens no valsts pārvaldes pienākumiem būtu prasība ikvienam reģistram uzlikt par pienākumu šāda apkopojuma regulāru sagatavošanu, norādot uzskaitei piemērotus rādītājus.

Iedzīvotāju reģistrs

Iedzīvotāju reģistra darbu regulē Iedzīvotāju reģistra likums. Par ziņu iekļaušanu Iedzīvotāju reģistrā savas kompetences ietvaros atbild Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Iedzīvotāju reģistra galvenais uzdevums ir nodrošināt Latvijas pilsoņu, Latvijas nepilsoņu, kā arī Latvijā uzturēšanās atļauju, reģistrācijas apliecību vai pastāvīgās uzturēšanās apliecību saņēmušo personu uzskaiti, likumā noteiktajā kārtībā reģistrā iekļaujot un aktualizējot ziņas par šīm personām.

Iedzīvotāju reģistra likuma 21. pants nosaka, ka iestādēm, komersantiem un organizācijām, kā arī fiziskajām personām ir tiesības saņemt no reģistra statistiskās ziņas. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde var sniegt arī citas vispārīga rakstura ziņas, kas neļauj identificēt konkrētu personu. Tas paver iespēju izmantot Iedzīvotāju reģistra informāciju daudz plašāk nekā līdz šim Iedzīvotāju reģistra publicētajā statistikā.

Līdztekus Iedzīvotāju reģistram Latvijā, atbilstoši Vēlētāju reģistra likumam, darbojas arī vēlētāju uzskaites sistēmas – vēlētāju reģistrs, kura metodisko vadību un uzraudzību veic Centrālā vēlēšanu komisija, bet reģistrā iekļautās ziņas apstrādā un reģistru uztur Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Uzņēmumu reģistrs

Uzņēmumu reģistrs (UR) ir valsts iestāde, kas Latvijas Republikas teritorijā reģistrē uzņēmumus (uzņēmējsabiedrības), komersantus, to filiāles un pārstāvniecības, kā arī visas izmaiņas to darbības pamatdokumentos, un veic citas likumdošanas aktos paredzētās darbības. UR reģistrē arī masu informācijas līdzekļus, biedrības un nodibinājumus, komercķīlas, izšķirošās ietekmes, laulību līgumus un koncesijas, politiskās partijas, šķīrējtiesas, arodbiedrības, kā arī maksātnespējas procesus. UR apkopo arī uzņēmumu iesniegtos gada pārskatus. Uzņēmumu gada pārskats ir viens no tiem dokumentiem, kurš trešajām personām un sadarbības partneriem norāda, kā uzņēmums strādājis iepriekšējā finanšu gadā. Sākot ar 2008. gada 1. jūliju klientu ērtībai gada pārskati turpmāk ir jāiesniedz tikai Valsts ieņēmumu dienestam, kas gada pārskata kopiju elektroniskā formā nodod Uzņēmumu reģistram. Teorētiski no UR

ir iespējams saņemt informāciju par katru teritorijā reģistrētu uzņēmumu un par visu attiecīgā teritorijā reģistrētu uzņēmumu kopējiem uzņēmējdarbības raksturlielumiem.

No UR ir iegūstama arī teritoriāli apkopota informācija par jaunu komersantu, masu informācijas līdzekļu, biedrību un nodibinājumu, šķīrējtiesu, ārvalstu komersantu un organizāciju pārstāvniecību, politisko organizāciju (partiju) un komercķīlu reģistrāciju, un likvidēto uzņēmumu skaitu.

Uzņēmumu reģistra programmnodrošinājumu sniedz SIA *Lursoft*, kura arī veic datu statistisko apkopojumu un padara UR statistiskos datus publiski pieejamus. SIA *Lursoft* statistika par uzņēmumu skaitu tiek apkopota par visām juridiskajām personām, kurām sava darbība jāreģistrē UR.

Kredītu reģistrs

Laikā, kad ievērojami pieauga kredītu apjomi, viens no svarīgākajiem rādītājiem iekšējā pieprasījuma perspektīvu novērtējumam ir ne tikai katras teritorijas iedzīvotāju kopējais un vidējais ienākumu lielums, bet arī kopējais un vidējais parādu atlikuma lielums. Šāds vai līdzīgs rādītājs Vācijas federālajās zemēs tiek izmantots kā viens no svarīgākajiem indikatoriem reģionālajā plānošanā un reģionālajā analīzē. CSP šādus datus nesniedz, taču Latvijā no 2008. gada 1. janvāra darbu sāka Latvijas Bankas Kredītu reģistrs.

Valsts kase

Valsts kase veic valsts parāda un valsts brīvo budžeta līdzekļu vadību, kā arī nodrošina valsts budžeta aizdevumu un galvojumu izsniegšanu un uzraudzību, un izsniegto aizdevumu apkalpošanu. 2004. gadā Valsts kase sāka pildīt Eiropas Savienības struktūrfondu maksājumu iestādes funkcijas, iesniedzot maksājumu pieprasījumus un saņemot maksājumus no Eiropas Komisijas.

Valsts kase uzskaita un apkopo visu pašvaldību pārskatus. Līdz ar to Valsts kasē ir ļoti operatīvi pieejama informācija par visu pašvaldību ieņēmumiem, nodokļu ieņēmumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli, nekustamā īpašuma nodokli, iekasēto azartspēļu nodokli un izložu nodokli, ieņēmumiem no uzņēmējdarbības un īpašuma, maksājumiem par valsts (pašvaldību) kapitāla izmantošanu utt. Tāpat iegūstama informācija par pašvaldību izdevumiem vairākos desmitos griezumu – par pašvaldību galvojumiem, aizņēmumiem, speciālā budžeta izpildi. Līdz 2009. gadam šie dati par lielāko daļu pašvaldību bija iegūstami ar mēneša nobīdi, un tieši tāpēc pētījumos Valsts kases dati tiek izmantoti kā līdzvērtīgi statistikas datiem, īpaši, ja statistikas dati nav pieejami vai tie tiek apkopoti ar lielu laika nobīdi.

Valsts zemes dienesta datu bāzes un Zemesgrāmatu datu bāze

Valsts zemes dienesta pārziņā ir Adrešu reģistrs, kas ir vienota informācijas sistēma, lai nodrošinātu datorizētu rajonu, pilsētu, novadu, pagastu, novadu pilsētu, novadu pagastu, pilsētu lauku teritoriju, ciemu, viensētu, ielu, zemesgabalu, ēku un telpu grupu uzskaiti teksta (ar detalizāciju līdz telpu grupai) un kartes (ar detalizāciju līdz zemesgabalam vai ēkai) veidā, kā arī vēsturiskās informācijas saglabāšanu. Adrešu reģistrā ir izstrādāts adrešu klasifikators (sistematizēts adrešu saraksts), kurā katrai adresei piešķirts individuāls un nemainīgs kods, kas tiek lietots tās identificēšanai.

Zemesgrāmatu un Valsts zemes dienesta datu bāzēs ir apkopota informācija par zemes īpašumu kadastrālo vērtību, lietojumiem, ēku būvju un dzīvokļu inventarizācijas vērtību, par visiem darījumiem ar nekustamo īpašumu un to cenām. Visa kadastra un zemesgrāmatu informācija atbilstoši adrešu klasifikatoram ir apkopojama pa Latvijas administratīvajām vienībām.

Valsts ieņēmumu dienesta datu bāzes

Valsts ieņēmumu dienesta (VID) datu bāzēs ir savākta pilnīga informācija par visiem nodokļu maksātājiem. Ikvienā atskaitē ir jānorāda teritorijas kods, kas ļauj apkopot jebkuras VID pārskatos ietvertās informācijas sadalījumu pa teritoriālajām vienībām, t.sk. pilnīgi visiem nodokļiem. VID datu bāzes precīzi lokalizē iedzīvotāju ieņēmumus gan pēc darba algas, autoratlīdzības utt. izmaksas vietas, gan pēc saņēmēja deklarētās dzīvesvietas. VID datu bāzē ir arī informācija par tiem saimnieciskās darbības veicējiem, kam nav jāiesniedz gada pārskats – zemnieku saimniecībām, pašnodarbinātajiem, individuālā darba veicējiem, individuālajiem uzņēmumiem u.c. Faktiski VID datu bāzes izmantošana apkopotā veidā dotu neatsveramu instrumentu teritoriālās attīstības pētniecībā un teritoriālajā analīzē.

Ja VID dotu apkopojumu par katru nodokļu veidu, tā būtu precīza informācija, kas raksturotu konkrētās nozares precīzu izvietojumu. Piemēram, dabas resursu nodoklis atbilst dabas resursu ieguves izvietojumam, uzņēmējdarbības potenciālu var labi raksturot ar PVN apjomu, eksporta potenciālu ar PVN atmaksas apjomu utt.

Daudzi VID uzskaitītie rādītāji, ja tos apkopotu pa administratīvajām teritorijām, būtu izmantojami konkrētu kvantitatīvu dimensiju raksturojumam tiešā formā. Piemēram, iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir ārkārtīgi augsti korelatīvs ar kopējiem iedzīvotāju ieņēmumiem un, lai raksturotu vai salīdzinātu dažādas pašvaldības, iedzīvotāju ienākuma nodoklis teritorijas attīstības indeksā tiek izmantots kā rādītājs, kas var raksturot ienākumu atšķirības dažādās pašvaldībās. Savukārt dažādu kultūras vai sociālo aktivitāšu raksturošanai var izmantot attiecīgās pašvaldības izdevumu apjomu utt.

ATTĪSTĪBAS TENDENCES UN PRIEKŠLIKUMI TERITORIJU ATTĪSTĪBAS LĪMEŅA IZLĪDZINĀŠANAI

Pārskata periodā līdz 2008. gada vidum gan valstī kopumā, gan katrā plānošanas reģionā atsevišķi paaugstinājās sociāli ekonomiskās attīstības līmenis. Palielinājās ekonomiskās un sociālās infrastruktūras kvalitāte un kvantitāte gan lielajās pilsētās, gan to apkaimēs, bet ne visā pārējā valsts teritorijā.

Pārskata periodā Latvijā turpinājās procesi, ar kuriem jārēķinās turpmākā reģionālās politikas veidošanā:

- *investīciju un cilvēkresursu koncentrēšanās lielajās pilsētās*. Tā raksturoja nevienlīdzīgas iespējas saimnieciskajai un kultūrdarbībai Latvijas teritorijā kopumā un arī palielināja lielo pilsētu attīstības radošo spēju, veidoja priekšnoteikumus to labākai konkurencei starptautiskā telpā;
- *eksurbanizācija,* jeb iedzīvotāju pārcelšanās dzīvot no pilsētām uz lauku teritorijām Latvijas centrālajā daļā un lielo pilsētu apkaimēs, kur galvenā loma ir iedzīvotājiem ar samērā zemu vai arī ļoti augstu ienākumu līmeni. Tā pēdējos piecos gados notika paralēli ar *urbāno ekspansiju* jeb pilsētveida apbūves izplešanos pāri pilsētu robežām – pieauga piepilsētu apbūvēto teritoriju īpatsvars. Kopš 2008. gada šie procesi ir apstājušies, bet tuvākajos gados radīs problēmas, jo mājokļu būvniecība ievērojami apsteidza tehniskās un sociālās infrastruktūras izbūvi. Sabiedriskā transporta un pakalpojumu nepietiekamība pilsētu apkaimēs radīs sociālu segregāciju. Tā, no vienas puses, kļūs par nepieciešami risināmu problēmu pašvaldībām, un, no otras puses, kavēs pilsētu–lauku telpu funkcionālu, saimniecisku sasaisti, tādējādi samazināsies pilsētu kā reģionālu attīstības centru potenciāls;
- *sabiedriskā transporta nodrošinājuma sašaurināšanās* un uz tā balstītā sasniedzamības līmeņa un ātruma pazemināšanās Latvijas teritorijas iekšienē, jo pēdējos desmit gados turpinājās dzelzceļa tīkla sašaurināšana un vienlaikus arī autobusu satiksmes tīklu un reisu samazināšana, līdz ar to netika nodrošināta efektīva sabiedriskā satiksme. Tas ir viens no iemesliem „nomales efektam" jeb centru attīstībai pretstatā attīstības līmeņa samazināšanās procesam attālās vietās. Nepietiekams sabiedriskā transporta nodrošinājums veicinājis iedzīvotāju skaita samazināšanos valsts un administratīvo rajonu nomales teritorijās uz iedzīvotāju migrācijas rēķina. Vienlaikus samazinoties iedzīvotāju skaitam, samazinās sabiedriskā transporta uzturēšanas līdzekļu apjoms, kurš bez speciāla valsts atbalsta vēl pastiprināja šo „nomales efektu";
- *teritoriju attīstības līmeņa atšķirību palielināšanās* – atsevišķās Latvijas teritorijās saglabājās un palielinājās dzīves kvalitātes atšķirības. Turklāt dzīves kvalitātes rādītāji straujāk uzlabojās tajās teritorijās, kurās tie bija labāki arī iepriekš. Gan IKP uz 1 iedzīvotāju, gan nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju, gan komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem, un īpaši iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielākais pieaugums bija rakstur rīgs stiprākām un attīstītākām pašvaldībām. Šajā pārskatā, veicot teritoriju attīstības kopējo vērtējumu pēc teritorijas attīstības indeksa kā vispārējā rādītāja, var konstatēt, ka gandrīz bez izmaiņām saglabājusies būtiska plaisa starp lielajiem attīstības centriem un pārējo Latvijas teritoriju, proti, nav notikusi dzīves līmeņa izlīdzināšana starp valsts teritorijām. Salīdzinot augstāko un zemāko rādītāju attiecību izmaiņas dinamikā (2003.–2007. gadā), var redzēt, ka kopumā pēc ekonomisko attīstību raksturojošiem pamatrādītājiem atšķirības katrā teritoriju grupā palielinājās, bet pēc sociālo situāciju raksturojošiem rādītājiem – samazinājās. Spriežot pēc reģistrētā bezdarba līmeņa rādītājiem, līdz 2008. gadam iezīmējās pozitīvas pārmaiņas nodarbinātības jomā, par ko liecina gan ievērojama bezdarba līmeņa samazināšanās gandrīz visās teritorijās, gan atšķirību samazināšanās starp teritorijām. Vērtējot teritorijas pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra uz 1 iedzīvotāju, redzams, ka relatīvās atšķirības iedzīvotāju labklājības jomā pavisam nedaudz samazinājās, bet saglabājās lielas ienākumu līmeņu atšķirības dažādās teritorijās pēc to kopapjoma.

Visi augstāk minētie procesi ir savstarpēji saistīti. Tie lielā mērā ir cēlonis, kā arī izskaidro Latvijas teritoriju attīstības līmeņa atšķirību palielināšanos pēdējos gados. Attīstības gaita Latvijā nav bijusi atbilstoša reģionālās politikas mērķiem, tāpēc tas rada nepieciešamību meklēt jaunus efektīvākus instrumentus teritoriālās kohēzijas un pilsētu kā reģionālu jeb pilsētu–lauku attīstības centru augšanai.

Nelīdzsvarotas reģionālās attīstības gaita iepriekšējos gados negatīvi sasaucās ar ekonomiskās aktivitātes pazemināšanos kopš 2007. gada – gada laikā samazinājās jaunu uzņēmumu reģistrēšanās intensitāte, 2008. gadā ievērojami saruka jaundibināto uzņēmumu skaits, kas, savukārt, liecina par iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes kritumu. Strauji pieaug bezdarba līmenis Latvijā kopumā, un sevišķi augsts tas ir Latgales reģionā.

Lai veicinātu teritoriju attīstības līmeņu izlīdzināšanās procesu, jāiezīmē iespējas un nepieciešamie darbības virzieni turpmākajiem gadiem.

Starpsektoru koordinācija. Negatīvās teritoriālā līdzsvara problēmas Latvijā lielā mērā noteica tas, ka teritoriju attīstība tika virzīta sektoriāli jeb atsevišķu ministriju vadības ietekmē, kur to rīcībā esošie attīstības līdzekļi netika izmantoti pietiekamā nozaru un teritoriju integrācijā.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pārziņā ir tikai neliela daļa reģionālās attīstības atbalsta instrumentu (finansiālā izteiksmē – aptuveni 15% no visa valsts institūciju pārziņā esošā apjoma), citu ministriju pārziņā ir ievērojami lielāks līdzekļu apjoms, kas arī sekmē Latvijas teritoriju attīstību, un tāpēc ļoti būtiska ir tieši RAPLM koordinējošā darbība reģionālās attīstības jomā.

Reģionālās politikas uzraudzība, novērtēšana un aktualizēšana. Latvijā nepastāv vienota reģionālās attīstības instrumentu sapratne, kā arī to pielietošana nav pietiekami koordinēta. Reģionālās attīstības vienotas sapratnes veidošana, instrumentu konkretizēšana un formāla apstiprināšana nepieciešama, lai varētu veikt reģionālās politikas īstenošanas un ietekmes jeb efektivitātes uzraudzību, novērtēšanu un aktualizēšanu.

Reģionālās politikas īstenošanas decentralizācija. Līdzsvarotas sociāli ekonomiskās attīstības veicināšanai Latvijā nepieciešams nodrošināt labvēlīgus priekšnosacījumus, koordinējot nozaru un reģionālo politiku atbilstoši visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnībām un deleģējot dziļāku ES fondu programmu ieviešanas jautājumu risināšanu reģionos un novados.

Reģionu lomas palielināšana. Neizveidojot spēcīgas reģionālā līmeņa pašvaldības vai valsts pārvaldes vienības, Latvijā nenotiks teritoriju līdzsvarota attīstība. Funkcionāli stiprinot plānošanas reģionus vai izveidojot apriņķus, jāpanāk, ka reģionālā līmeņa vienības ar savu administratīvo kapacitāti līdzās valdībai un vietējām pašvaldībām spētu risināt saimnieciskās dzīves jautājumus. Pieredze rāda, ka valstīs, kurās starp valdību un vietējām pašvaldībām nav pietiekami spēcīgas reģionālā līmeņa pārvaldes vienības, tautsaimniecības vadība notiek ar izteikti sektoriālu pieeju.

Pilsētu, jeb policentriskās attīstības politika. Ilgtermiņā, lai izmantotu Latvijas lielo un vidēji lielo pilsētu kā reģionālās attīstības centru potenciālu, kā arī, lai risinātu līdzsvarotas attīstības problēmas, nepieciešama teritoriāla un starp pilsētu grupām diferencēta attīstības politika.

Šobrīd vidējo un mazo pilsētu saimnieciskās struktūras daudzveidība ir nepietiekama. Latvijas mazās un vidēja lieluma pilsētas galvenokārt kalpo kā lokāli administratīvie, sadzīves pakalpojumu un kultūras dzīves centri, kuros vēsturiski ir bijuši attīstīti viens vai daži lieli, biežāk – vidēja lieluma uzņēmumi. Saimnieciskās transformācijas periodā visbiežāk tie tika slēgti, un ar šiem uzņēmumiem saistītā infrastruktūra nav izmantota jaunu uzņēmumu attīstībai – līdz ar to saimnieciskā struktūra šajās pilsētās ir vienveidīga. Neliels, galvenokārt uz šauru vietējo pakalpojumu nodrošināšanu orientētu uzņēmumu skaits nosaka nepieciešamību rast papildus stimulus un resursus ilgtspējīgas, augstas pievienotās vērtības radošas uzņēmējdarbības attīstībai, mazo un vidējo pilsētu uzņēmumu attīstībai un integrācijai plašākā telpā. Jāizvērš tāda saimnieciskā darbība, kas nebūtu orientēta tikai uz vietējo tirgu.

Pašvaldību teritoriju attīstības politika. Labvēlīgas novadu kā pašvaldību teritoriju attīstības gadījumā, nodrošinot pietiekamus pakalpojumus, t.sk. sabiedriskā transporta tīklu lauku teritorijās, var samazināt līdzšinējo nelabvēlīgo „nomales efektu." Un otrādi – tas var pastiprināties, ja pakalpojumu pieejamība samazināsies un turpināsies visa veida resursu koncentrēšanās tikai lielajās pilsētās un bijušajos administratīvo rajonu centros. Līdz ar vietējo administratīvo teritoriju reformu palielinās atbildības dalīšana starp valsti jeb tās īstenotās reģionālās politikas līdzekļiem un pašvaldībām ar lielākām izšķiršanās iespējām budžeta izmantošanā saistībā ar savas teritorijas attīstības politiku. Jauna papildu nozīme paredzama pašvaldību izlīdzināšanas fonda līdzekļu sadalē un apsaimniekošanā. Izlīdzināšanas sistēma sekmīgi darbojās kopš 1995. gada, tās uzdevums bija līdzsvarot pašvaldību attīstības iespējas nelielu vietējo pašvaldību struktūrā. Valsts loma lielā mērā bija nodrošināt daudzās mazās teritorijas ar minimāli nepieciešamajiem resursiem pašvaldību funkciju izpildei un attīstībai. Līdz ar novadu teritoriju izveidi apvienoto mazo teritoriju attīstība ir kļuvusi par jaunizveidotās pašvaldības atbildības telpu. Šī jaunā situācija prasa novadu pašvaldībām izstrādāt un īstenot gan pašu noteiktu attīstības politiku, gan arī vidēja termiņa attīstības programmas.

NOBEIGUMS

Pārskats **„Reģionu attīstība Latvijā 2008"** sniedz ieskatu Latvijas teritoriju attīstībā, izmantojot valstī aprobētu, salīdzinošai analīzei laikā piemērotu teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas metodiku, kura sākotnēji tika izstrādāta īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanas uzdevumam.

Šajā noslēdzošajā pārskatā teritoriju attīstības līmeņu analīze sniedz vispārēju ieskatu plānošanas reģionu pašvaldību teritoriju attīstības situācijā. Statistiskie dati un aprēķini, kas balstās uz statistikas informāciju, tikai daļēji atspoguļo reālo situāciju teritorijās. Attīstības pamatrādītāju izmaiņas jāvērtē kontekstuāli, ņemot vērā atkarību no citu rādītāju izmaiņām, kā arī padziļināti vērtējot atvasināto rādītāju sastāvdaļas. Tādēļ reģionālās attīstības procesu apzināšanu nav lietderīgi aprobežot tikai ar valsts statistikā pieejamo rādītāju izmantošanu teritoriju salīdzinošai raksturošanai. Svarīgi būtu iegūt papildu kvantitatīvu un kvalitatīva rakstura informāciju, kas ļautu novērtēt vietējo pašvaldību teritoriju kompleksu attīstību, valsts un pašvaldību institūciju darbību, uzņēmēju un citu sabiedrības grupu lomu attīstības norisēs, resursu izmantošanas efektivitāti u.c.

Tāpat nepieciešams pilnveidot pētījumu metodes. Publiski pieejamo Centrālās statistikas pārvaldes izdoto krājumu un datu bāzes statistisko datu analīze ļauj konstatēt visām Latvijas teritorijām raksturīgas problēmas, bet nedod iespēju konstatēt specifiskās problēmas katrā teritorijā. Tādam mērķim nepieciešams analizēt daudzveidīgu – ne tikai kvantitatīvo, bet arī kvalitatīvo informāciju. Kvalitatīvā informācija dod iespēju veikt padziļinātu ietekmes faktoru analīzi un izdarīt secinājumus par attīstību, izaugsmes potenciālu, attīstību veicinošiem un kavējošiem faktoriem Latvijas administratīvajās teritorijās.

2009. gads iezīmējas kā pārmaiņu laiks gan sabiedriskajos procesos vispār, gan arī saistībā ar valsts pārvaldes, t.sk. teritoriālā iedalījuma pārstrukturēšanu. Iezīmējas jaunas reģionālās politikas aprises, kuras izstrāde un īstenošana būs tuvāko gadu uzdevums.

Laika periodā no 2009. gada aprīļa līdz jūlijam notiek Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam sabiedriskā apspriešana.

Ar 2008. gada 31. decembri stājās spēkā Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, kas nosaka, ka Latvijā administratīvās teritorijas iedala novados, republikas pilsētās un apriņķos. Līdz ar 2009. gada 6. jūnija pašvaldību vēlēšanām, kuras notika atbilstoši jaunajam administratīvajam iedalījumam, ir pabeigta vietējā līmeņa administratīvi teritoriālā reforma. Reorganizācijas procesā līdz gada beigām tiek likvidētas vai nodotas vietējām pašvaldībām rajonu pašvaldību institūcijas, apvienotas, pārstrukturētas pašvaldību apvienotās institūcijas. Jaunievēlētās republikas pilsētu un novadu pašvaldību domes darbību uzsāka 2009. gada 1. jūlijā.

Šobrīd vēl nav izšķirts, kad varētu tikt izveidotas un savu darbu sākt apriņķu vienības, kuras var palīdzēt valsts politikas plānošanas un īstenošanas nodalīšanai. Tiek izteikts viedoklis, ka apriņķi varētu pārņemt tās funkcijas, kuras nebūtu pa spēkam nodrošināt vietējām pašvaldībām vai apriņķos tās varētu īstenot efektīvāk – to skaitā varētu būt sabiedriskā transporta pakalpojumu plānošana un koordinēšana, profesionālās izglītības organizēšana u.c.

Jaunajā situācijā, kā arī noslēdzot līdzšinējo teritoriju attīstības vērtēšanas praksi, nepieciešams izveidot jaunu, noteikti arī analītiski balstītu, reģionālās attīstības procesu vērtēšanas un attīstības politikas sistēmu.

Reģionālās attīstības procesi ir novērtējami tikai tad, ja tos iespējams novērot ilgākā laika periodā. Reģionālās attīstības procesu novērošanai un turpmākai analīzei nepieciešams pilnveidot Latvijas apstākļiem piemērotas, vairākus gadus izmantojamas metodes, līdz ar to nodrošinot vienotu pieeju un teritoriju attīstības salīdzināšanas iespējas daudzu gadu garumā.

Valsts reģionālās attīstības aģentūra, veicot darbu valsts teritoriju attīstības atbalsta programmu realizācijai, ir uzkrājusi informāciju un pieredzi reģionālās attīstības izvērtēšanai. Tālākais uzdevums ir pilnveidot teritoriju attīstības novērtēšanas metodiku un veikt regulārus problēmorientētus teritoriju attīstības pētījumus, izveidot un ieviest reģionālās politikas ieviešanas uzraudzības un novērtēšanas sistēmu. Tās izveide ir nozīmīga, lai nodrošinātu mērķtiecīgu reģionālās politikas ietekmes novērtēšanu un lēmumu pieņemšanu tās pilnveidošanai, taču šīs sistēmas izveidošanas un uzturēšanas līdzekļiem jābūt samērojamiem ar pašas politikas īstenošanai atvēlētajiem līdzekļiem. Dārga, sarežģīta, lēna un neelastīga uzraudzības sistēma nav atbalstāma.

Šobrīd pieejamie 2008. gada un 2009. gada pirmo mēnešu dati, kā arī prognoze visam 2009. gadam atspoguļo lielas pārmaiņas salīdzinājumā ar pārskatā raksturotajiem procesiem. Novērots būtisks IKP kritums, pieaug bezdarbs, iedzīvotāju skaita sarukumā palielinās migrācijas īpatsvars. Arvien lielāks cilvēku skaits ir gatavs pārcelties uz dzīvi ārzemēs.

Tomēr pārskata aktualitāte nezūd, sistematizētā un pēc vienas metodikas veiktā teritoriju attīstības analīze sniedz laikā teritoriāli salīdzināmu informāciju, kas ļauj vērtēt notikušā sakarības, meklēt to cēloņus, vērtēt valsts reģionālās un nozaru politiku ietekmes, un gūtās atziņas var tikt izmantotas tālākas attīstības politikas izstrādē.

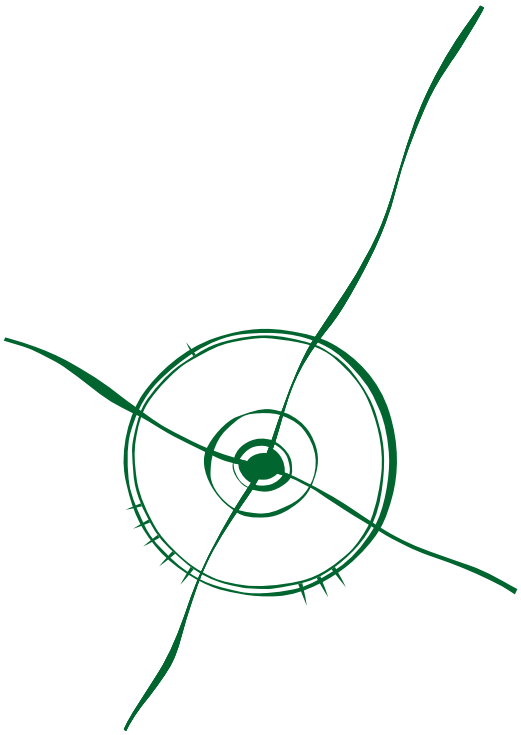

1. PIELIKUMS. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS INDEKSS UN RANGS (2003.–2007. g.)

Plānošanas reģionu teritoriju attīstības indekss un rangs

	Attīstības indekss					Rangs				
Plānošanas reģions	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas reģions	0,975	0,995	1,003	1,011	0,999	1	1	1	1	1
Zemgales reģions	-0,469	-0,533	-0,590	-0,574	-0,516	3	3	3	3	2
Kurzemes reģions	-0,429	-0,428	-0,431	-0,520	-0,647	2	2	2	2	3
Vidzemes reģions	-0,885	-0,895	-0,877	-0,851	-0,853	4	4	4	4	4
Latgales reģions	-1,310	-1,339	-1,346	-1,341	-1,267	5	5	5	5	5

Rajonu teritoriju attīstības indekss un rangs

	Attīstības indekss					Rangs				
Rajons	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Rīgas rajons	1,797	1,886	1,838	1,924	1,930	1	1	1	1	1
Valmieras rajons	0,685	0,660	0,694	0,651	0,536	3	2	2	2	2
Ogres rajons	0,630	0,525	0,538	0,417	0,428	4	3	4	3	3
Aizkraukles rajons	0,363	0,141	0,189	0,122	0,319	5	7	6	7	4
Cēsu rajons	0,176	0,180	0,161	0,166	0,130	7	5	7	5	5
Saldus rajons	0,746	0,263	0,556	0,185	0,120	2	4	3	4	6
Ventspils rajons	0,083	-0,245	0,311	-0,122	-0,001	9	15	5	13	7
Tukuma rajons	0,245	0,154	0,021	0,143	-0,058	6	6	8	6	8
Talsu rajons	0,151	0,026	-0,083	0,030	-0,066	8	8	10	8	9
Jelgavas rajons	-0,116	-0,010	-0,136	-0,069	-0,088	13	10	12	10	10
Dobeles rajons	-0,072	-0,106	-0,207	-0,103	-0,104	10	12	13	12	11
Bauskas rajons	-0,111	-0,013	-0,119	-0,024	-0,134	11	11	11	9	12
Jēkabpils rajons	-0,373	-0,179	-0,399	-0,231	-0,138	17	13	17	14	13
Valkas rajons	-0,115	0,009	0,016	-0,084	-0,198	12	9	9	11	14
Gulbenes rajons	-0,311	-0,313	-0,321	-0,328	-0,281	15	16	16	16	15
Limbažu rajons	-0,175	-0,190	-0,281	-0,298	-0,349	14	14	15	15	16
Madonas rajons	-0,557	-0,330	-0,220	-0,434	-0,409	18	17	14	17	17
Kuldīgas rajons	-0,358	-0,337	-0,437	-0,460	-0,539	16	18	18	18	18
Alūksnes rajons	-0,658	-0,621	-0,634	-0,593	-0,642	19	20	20	19	19
Liepājas rajons	-0,664	-0,568	-0,521	-0,745	-0,726	20	19	19	21	20
Preiļu rajons	-0,894	-0,882	-0,717	-0,652	-0,744	21	21	21	20	21
Daugavpils rajons	-1,004	-1,081	-1,145	-1,060	-0,971	22	22	23	22	22
Ludzas rajons	-1,250	-1,332	-1,225	-1,287	-1,161	25	24	24	24	23
Krāslavas rajons	-1,180	-1,362	-1,341	-1,321	-1,170	23	25	25	25	24
Balvu rajons	-1,227	-1,244	-1,093	-1,216	-1,201	24	23	22	23	25
Rēzeknes rajons	-1,515	-1,453	-1,359	-1,383	-1,367	26	26	26	26	26

Pilsētu grupas teritoriju attīstības indekss un rangs

		Attīstības indekss					Rangs				
Pilsēta, novads	Rajons	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Baloži	Rīgas	1,153	1,682	1,986	2,596	2,921	3	1	1	1	1
Ikšķiles novads [1]	Ogres	1,183	1,528	1,620	1,885	1,780	2	2	2	2	2
Salaspils novads [2]	Rīgas	1,207	0,795	0,681	0,840	0,942	1	3	3	3	3
Ogres novads [3]	Ogres	0,399	0,619	0,509	0,513	0,519	11	4	6	6	4
Baldones novads [4]	Rīgas	0,360	0,408	0,513	0,642	0,516	12	11	5	4	5
Ķeguma novads [5]	Ogres	0,677	0,615	0,583	0,523	0,442	5	5	4	5	6
Valmiera	Valmieras	0,176	0,310	0,278	0,367	0,435	17	16	14	10	7
Rīga	-	0,422	0,430	0,427	0,434	0,412	10	9	10	7	8
Aizkraukles novads [6]	Aizkraukles	0,351	0,314	0,261	0,328	0,374	14	15	15	14	9
Lielvārdes novads [7]	Ogres	0,705	0,531	0,494	0,342	0,372	4	7	8	13	10
Saulkrastu novads [8]	Rīgas	0,248	0,345	0,504	0,357	0,307	16	14	7	11	11
Jelgava	-	-0,023	0,576	0,467	0,261	0,284	22	6	9	16	12
Jūrmala	-	0,015	0,184	0,221	0,349	0,279	21	18	17	12	13
Olaine	Rīgas	0,651	0,425	0,364	0,413	0,266	6	10	13	8	14
Siguldas novads [9]	Rīgas	0,442	0,351	0,397	0,391	0,262	8	13	11	9	15
Vangaži	Rīgas	0,561	0,351	0,236	0,286	0,228	7	12	16	15	16
Ventspils	-	0,351	0,459	0,386	0,226	0,214	13	8	12	17	17
Tukums	Tukuma	0,121	0,224	0,105	-0,030	-0,031	18	17	18	18	18
Piltene ar l.t.	Ventspils	-0,149	-0,142	-0,206	-0,403	-0,038	25	22	20	25	19
Cēsis	Cēsu	-0,105	-0,132	-0,116	-0,181	-0,132	24	21	19	19	20
Dobele	Dobeles	-0,301	-0,173	-0,243	-0,205	-0,203	29	23	22	20	21
Daugavpils	-	-0,271	-0,533	-0,428	-0,402	-0,314	27	30	26	24	22
Smiltene	Valkas	0,292	-0,392	-0,492	-0,611	-0,318	15	26	28	34	23
Grobiņa	Liepājas	-0,325	-0,012	-0,255	-0,476	-0,355	30	19	23	27	24
Limbaži	Limbažu	-0,080	-0,194	-0,327	-0,425	-0,355	23	24	24	26	25
Bauska	Bauskas	0,062	-0,419	-0,524	-0,358	-0,436	20	27	30	22	26

Pilsēta, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Madona	Madonas	-0,273	-0,510	-0,512	-0,495	-0,442	28	29	29	28	27
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	0,438	-0,874	-0,955	-0,533	-0,456	9	40	44	30	28
Talsi	Talsu	-0,329	-0,274	-0,345	-0,379	-0,468	33	25	25	23	29
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,648	-0,670	-0,743	-0,580	-0,541	39	33	36	32	30
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	-1,262	-0,936	-0,873	-0,525	-0,541	55	43	41	29	31
Saldus	Saldus	0,094	-0,116	-0,240	-0,356	-0,557	19	20	21	21	32
Liepāja	-	-0,966	-0,720	-0,554	-0,583	-0,584	46	34	32	33	33
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	-0,328	-1,207	-0,470	-0,943	-0,608	32	49	27	42	34
Balvi	Balvu	-0,659	-0,775	-0,787	-0,652	-0,621	42	35	37	35	35
Alūksne	Alūksnes	-0,516	-0,471	-0,525	-0,716	-0,673	36	28	31	36	36
Gulbene	Gulbenes	-0,483	-0,554	-0,587	-0,579	-0,733	35	31	33	31	37
Valka	Valkas	-0,409	-0,797	-0,828	-0,914	-0,796	34	37	39	40	38
Rēzekne	-	-0,653	-0,837	-0,730	-0,753	-0,796	41	39	35	37	39
Preiļu novads [10]	Preiļu	-0,979	-1,019	-1,110	-0,947	-0,815	47	44	47	43	40
Kandavas novads [11]	Tukuma	-0,771	-0,811	-0,819	-0,948	-0,859	45	38	38	44	41
Aloja ar l.t.	Limbažu	-0,326	-0,794	-0,905	-1,087	-0,953	31	36	43	46	42
Kuldīga	Kuldīgas	-0,653	-1,221	-1,086	-0,907	-0,966	40	50	46	39	43
Brocēnu novads [12]	Saldus	-0,704	-0,619	-0,897	-0,804	-1,016	44	32	42	38	44
Krāslavas novads [13]	Krāslavas	-1,174	-1,305	-1,442	-1,441	-1,100	53	52	52	52	45
Rūjiena	Valmieras	-0,692	-0,879	-0,867	-0,929	-1,104	43	41	40	41	46
Pļaviņas	Aizkraukles	-0,636	-1,101	-1,269	-1,277	-1,114	38	45	50	51	47
Auce ar l.t.	Dobeles	-1,067	-0,895	-1,080	-1,125	-1,166	50	42	45	47	48
Ainaži ar l.t.	Limbažu	-0,240	-1,171	-0,649	-1,189	-1,198	26	48	34	50	49
Stende	Talsu	-1,067	-1,378	-1,226	-0,983	-1,203	51	53	49	45	50
Ludza	Ludzas	-1,539	-1,730	-1,937	-1,826	-1,258	56	57	61	58	51
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	-0,563	-1,128	-1,188	-1,187	-1,314	37	46	48	49	52
Strenči	Valkas	-2,457	-1,420	-1,555	-1,532	-1,314	70	54	53	53	53
Cesvaine ar l.t.	Madonas	-1,052	-1,224	-1,345	-1,184	-1,397	49	51	51	48	54
Durbes novads [14]	Liepājas	-1,561	-1,707	-1,708	-1,720	-1,445	58	56	56	56	55
Priekule	Liepājas	-2,145	-2,005	-1,993	-1,871	-1,453	67	63	63	59	56
Staicele ar l.t.	Limbažu	-2,090	-2,266	-1,821	-1,914	-1,566	66	70	59	60	57
Ilūkstes novads [15]	Daugavpils	-1,805	-1,786	-2,118	-1,992	-1,622	60	59	65	61	58
Sabiles novads [16]	Talsu	-1,840	-1,763	-1,989	-1,730	-1,652	61	58	62	57	59
Seda ar l.t.	Valkas	-1,152	-1,950	-1,826	-2,066	-1,773	52	62	60	65	60
Sakas novads [17]	Liepājas	-2,146	-1,836	-1,763	-2,115	-1,839	68	60	58	67	61
Lubānas novads [18]	Madonas	-1,566	-1,169	-1,718	-1,680	-1,917	59	47	57	54	62
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	-2,086	-2,130	-2,264	-2,074	-1,930	65	67	68	66	63
Līgatne	Cēsu	-0,980	-2,037	-2,107	-2,024	-2,029	48	66	64	63	64
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	-1,219	-1,676	-1,637	-1,686	-2,105	54	55	54	55	65
Ape ar l.t.	Alūksnes	-2,710	-2,355	-2,397	-2,376	-2,179	72	71	70	70	66
Līvānu novads [19]	Preiļu	-2,035	-2,211	-2,119	-2,038	-2,226	64	69	66	64	67
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	-2,028	-2,137	-2,341	-2,321	-2,246	63	68	69	69	68
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	-1,841	-2,011	-2,229	-2,255	-2,314	62	65	67	68	69
Subate ar l.t.	Daugavpils	-2,577	-2,398	-2,614	-2,898	-2,455	71	72	72	73	70
Aizpute	Liepājas	-1,548	-1,848	-1,687	-2,020	-2,504	57	61	55	62	71
Dagda	Krāslavas	-2,370	-2,009	-2,556	-2,540	-2,533	69	64	71	71	72
Viļaka	Balvu	-2,735	-2,517	-2,999	-3,188	-3,118	73	73	73	74	73
Varakļāni	Madonas	-2,798	-2,773	-3,051	-2,822	-3,349	74	75	74	72	74
Viļāni	Rēzeknes	-2,987	-3,003	-3,295	-3,383	-3,578	77	76	76	75	75
Kārsava	Ludzas	-2,918	-3,046	-3,255	-3,526	-3,671	76	77	75	76	76
Zilupes novads [20]	Ludzas	-2,847	-2,596	-3,316	-3,617	-3,716	75	74	77	77	77

Piezīmes. Šajā tabulā iekļauti novadi, kuru sastāvā ietilpst pilsēta. Attīstības indekss novadiem laikā pirms to izveidošanas rēķināts, izmantojot visu novadā vēlāk ietilpstošo administratīvo vienību datus.

[1] Ikšķiles novads izveidots 2004. gadā no Ikšķiles ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [2] Salaspils novads izveidots 2004. gadā no Salaspils ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [3] Ogres novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Ogrei un Ogresgala pagastam. ◆ [4] Baldones novads izveidots 2008. gadā no Baldones ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [5] Ķeguma novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Ķegumam ar lauku teritoriju un Rembates pagastam. ◆ [6] Aizkraukles novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Aizkrauklei un Aizkraukles pagastam. ◆ [7] Lielvārdes novads izveidots 2004. gadā no Lielvārdes ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [8] Saulkrastu novads izveidots 2008. gadā no Saulkrastiem ar lauku teritoriju (nemainot teritoriju). ◆ [9] Siguldas novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Siguldai, Mores pagastam un Siguldas pagastam. ◆ [10] Preiļu novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Preiļiem, Aizkalnes pagastam un Preiļu pagastam. ◆ [11] Kandavas novads izveidots 1995. gadā, apvienojoties Kandavai, Cēres pagastam un Kandavas pagastam. 1997. gadā Kandavas novadam pievienojās Matkules un Zemītes pagasti. ◆ [12] Brocēnu novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Brocēniem ar lauku teritoriju, Blīdenes pagastam un Remtes pagastam. 2007. gadā Brocēnu novadam pievienojās Gaiķu pagasts. ◆ [13] Krāslavas novads izveidots 2001. gadā, apvienojoties Krāslavai un Krāslavas pagastam. ◆ [14] Durbes novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Durbei ar lauku teritoriju un Tadaiķu pagastam. ◆ [15] Ilūkstes novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Ilūkstei, Bebrenes pagastam, Pilskalnes pagastam un Šēderes pagastam. ◆ [16] Sabiles novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Sabilei un Abavas pagastam. ◆ [17] Sakas novads izveidots 2004. gadā, apvienojoties Pāvilostai un Sakas pagastam. ◆ [18] Lubānas novads izveidots 2007. gadā, apvienojoties Lubānai un Indrānu pagastam. ◆ [19] Līvānu novads izveidots 1997. gadā, apvienojoties Līvāniem, Rožupes pagastam un Turku pagastam. ◆ [20] Zilupes novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Zilupei un Zaļesjes pagastam.

Pagastu grupas teritoriju attīstības indekss un rangs

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Stopiņu novads [1]	Rīgas	3,998	3,883	3,807	3,442	3,851	1	1	1	2	1
Mārupes pagasts	Rīgas	2,149	3,213	3,308	4,023	3,663	6	2	2	1	2
Garkalnes novads [2]	Rīgas	2,461	2,517	2,735	2,661	2,597	2	4	3	3	3
Carnikavas novads [3]	Rīgas	2,235	2,616	2,470	2,326	2,534	5	3	4	4	4
Ādažu novads [4]	Rīgas	2,460	2,206	2,203	2,209	2,383	3	6	5	5	5
Ķekavas pagasts	Rīgas	2,262	2,285	2,152	1,894	2,011	4	5	6	7	6
Babītes pagasts	Rīgas	1,674	2,088	2,063	1,930	2,002	7	7	7	6	7
Olaines pagasts	Rīgas	1,227	1,343	1,400	1,321	1,377	12	11	9	10	8
Salas pagasts	Rīgas	1,016	1,390	1,358	1,175	1,187	16	9	11	11	9
Ozolnieku novads [5]	Jelgavas	1,531	1,732	1,663	1,434	1,185	8	8	8	8	10
Saldus pagasts	Saldus	1,175	1,040	1,117	1,018	1,026	13	15	13	13	11
Inčukalna novads [6]	Rīgas	1,294	1,355	1,348	1,384	0,956	11	10	12	9	12
Lapmežciema novads [7]	Tukuma	1,034	1,336	1,362	1,104	0,951	14	12	10	12	13
Valmieras pagasts	Valmieras	1,310	1,053	1,064	0,929	0,923	10	14	14	14	14
Ropažu novads [8]	Rīgas	1,001	0,989	0,921	0,918	0,869	17	16	16	15	15
Priekuļu pagasts	Cēsu	1,330	1,070	0,941	0,841	0,808	9	13	15	16	16
Gailīšu pagasts	Bauskas	0,943	0,749	0,780	0,723	0,780	18	20	18	18	17
Glūdas pagasts	Jelgavas	0,887	0,674	0,725	0,652	0,756	19	28	21	20	18
Daugmales pagasts	Rīgas	0,735	0,683	0,606	0,757	0,679	32	27	30	17	19
Krimuldas pagasts	Rīgas	0,720	0,813	0,766	0,646	0,677	34	17	19	21	20
Īslīces pagasts	Bauskas	0,846	0,691	0,672	0,700	0,674	21	25	25	19	21
Sējas novads [9]	Rīgas	0,744	0,723	0,657	0,566	0,656	29	23	26	29	22
Sērenes pagasts	Aizkraukles	0,551	0,505	0,567	0,593	0,633	45	37	31	24	23
Svētes pagasts	Jelgavas	1,023	0,785	0,674	0,586	0,615	15	18	24	26	24
Platones pagasts	Jelgavas	0,737	0,670	0,489	0,541	0,603	31	29	35	30	25
Mālpils pagasts	Rīgas	0,775	0,737	0,710	0,602	0,585	25	22	22	23	26
Iecavas novads [10]	Bauskas	0,776	0,656	0,679	0,631	0,579	24	30	23	22	27
Laidzes pagasts	Talsu	0,883	0,746	0,813	0,588	0,576	20	21	17	25	28
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	0,777	0,577	0,613	0,586	0,565	23	33	28	27	29
Jumpravas pagasts	Ogres	0,672	0,780	0,746	0,572	0,565	35	19	20	28	30
Kupravas pagasts	Balvu	0,440	0,170	0,234	0,168	0,564	57	90	78	81	31
Kauguru pagasts	Valmieras	0,514	0,415	0,413	0,449	0,555	46	48	43	36	32
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	0,772	0,633	0,619	0,520	0,553	26	31	27	32	33
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	0,490	0,413	0,417	0,380	0,529	49	50	42	47	34
Naujenes pagasts	Daugavpils	0,599	0,508	0,461	0,494	0,479	40	36	36	33	35
Kokneses pagasts	Aizkraukles	0,398	0,488	0,516	0,423	0,459	63	40	34	41	36
Tārgales pagasts	Ventspils	0,605	0,416	0,434	0,344	0,455	39	47	40	51	37
Vaidavas pagasts	Valmieras	0,458	0,422	0,396	0,401	0,454	52	45	50	44	38
Pelču pagasts	Kuldīgas	0,615	0,627	0,611	0,523	0,445	38	32	29	31	39
Kocēnu pagasts	Valmieras	0,382	0,324	0,368	0,341	0,443	64	58	56	52	40
Codes pagasts	Bauskas	0,737	0,465	0,417	0,448	0,420	30	42	41	37	41
Tumes pagasts	Tukuma	0,585	0,435	0,460	0,434	0,404	42	44	37	39	42
Brenguļu pagasts	Valmieras	0,268	0,089	0,275	0,418	0,389	84	116	72	42	43
Valgundes novads [11]	Jelgavas	0,632	0,498	0,410	0,438	0,387	36	39	45	38	44
Ceraukstes pagasts	Bauskas	0,400	0,380	0,411	0,387	0,376	61	53	44	46	45

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Vārves pagasts	Ventspils	0,771	0,488	0,407	0,404	0,374	27	41	46	43	46
Allažu pagasts	Rīgas	0,473	0,545	0,552	0,452	0,349	51	34	32	35	47
Auru pagasts	Dobeles	0,789	0,519	0,399	0,454	0,349	22	35	49	34	48
Vecumnieku pagasts	Bauskas	0,552	0,500	0,402	0,389	0,346	44	38	48	45	49
Suntažu pagasts	Ogres	0,445	0,392	0,393	0,302	0,335	56	52	51	57	50
Līgatnes pagasts	Cēsu	0,358	0,309	0,299	0,197	0,313	67	61	67	74	51
Liepas pagasts	Cēsu	0,559	0,454	0,454	0,329	0,312	43	43	38	55	52
Engures pagasts	Tukuma	0,619	0,715	0,435	0,366	0,300	37	24	39	49	53
Kolkas pagasts	Talsu	0,732	0,689	0,543	0,337	0,299	33	26	33	53	54
Elejas pagasts	Jelgavas	0,757	0,351	0,338	0,319	0,295	28	57	60	56	55
Novadnieku pagasts	Saldus	0,483	0,323	0,388	0,330	0,279	50	59	52	54	56
Salas pagasts	Jēkabpils	0,226	0,260	0,259	0,295	0,278	90	71	75	58	57
Amatas novads [12]	Cēsu	0,414	0,290	0,385	0,356	0,270	58	66	53	50	58
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	0,360	0,359	0,381	0,281	0,264	66	55	54	59	59
Penkules pagasts	Dobeles	0,356	0,291	0,213	0,153	0,262	70	65	85	85	60
Rundāles pagasts	Bauskas	0,450	0,274	0,301	0,271	0,260	54	68	66	60	61
Nīcas pagasts	Liepājas	0,059	0,196	0,174	0,259	0,260	125	83	95	64	62
Užavas pagasts	Ventspils	0,243	0,130	-0,025	0,092	0,258	88	101	151	106	63
Veselavas pagasts	Cēsu	-0,058	0,109	0,220	0,270	0,247	163	106	82	61	64
Ziru pagasts	Ventspils	0,400	0,172	0,349	0,129	0,238	62	89	58	91	65
Medzes pagasts	Liepājas	0,127	0,247	0,361	0,269	0,232	109	72	57	62	66
Slampes pagasts	Tukuma	0,501	0,413	0,374	0,254	0,230	47	49	55	67	67
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	0,372	0,236	0,274	0,240	0,229	65	76	73	68	68
Bērzes pagasts	Dobeles	0,404	0,298	0,316	0,254	0,224	60	63	63	66	69
Smārdes pagasts	Tukuma	0,597	0,396	0,228	0,178	0,217	41	51	79	79	70
Vircavas pagasts	Jelgavas	0,452	0,114	0,148	0,136	0,210	53	104	101	89	71
Viesatu pagasts	Tukuma	0,124	0,129	0,149	0,156	0,205	111	102	100	84	72
Mežotnes pagasts	Bauskas	0,275	0,240	0,201	0,195	0,201	83	74	88	77	73
Lībagu pagasts	Talsu	0,299	0,162	0,221	0,237	0,185	80	92	81	69	74
Krimūnu pagasts	Dobeles	0,151	-0,001	0,110	0,044	0,185	102	147	110	128	75
Vidrižu pagasts	Limbažu	0,260	0,222	0,158	0,151	0,178	86	79	99	86	76
Palsmanes pagasts	Valkas	-0,122	0,229	0,292	0,225	0,172	180	78	68	71	77
Verēmu pagasts	Rēzeknes	0,356	0,273	0,214	0,157	0,165	69	69	84	83	78
Grobiņas pagasts	Liepājas	0,405	0,354	0,337	0,149	0,163	59	56	61	87	79
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	0,049	0,005	0,028	0,212	0,156	130	144	133	73	80
Tērvetes novads [13]	Dobeles	0,165	0,035	0,008	0,078	0,151	98	130	142	113	81
Pūres pagasts	Tukuma	0,135	0,190	0,188	0,141	0,151	106	85	90	88	82
Stelpes pagasts	Bauskas	0,086	0,088	0,107	0,108	0,148	118	117	111	100	83
Sēmes pagasts	Tukuma	0,045	0,108	0,328	0,235	0,146	133	107	62	70	84
Skultes pagasts	Limbažu	0,149	0,304	0,235	0,163	0,142	103	62	77	82	85
Straupes pagasts	Cēsu	0,162	0,146	0,200	0,084	0,139	101	98	89	108	86
Launkalnes pagasts	Valkas	0,357	0,421	0,404	0,197	0,137	68	46	47	75	87
Rojas novads [14]	Talsu	0,323	0,320	0,289	0,255	0,134	76	60	70	65	88
Lazdonas pagasts	Madonas	0,446	0,220	0,316	0,265	0,130	55	80	64	63	89
Popes pagasts	Ventspils	0,306	0,162	0,049	0,128	0,125	78	93	125	92	90

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Lauberes pagasts	Ogres	0,167	0,362	0,289	0,017	0,123	97	54	69	138	91
Zirņu pagasts	Saldus	0,142	0,191	0,272	0,096	0,119	104	84	74	102	92
Dikļu pagasts	Valmieras	-0,309	-0,230	-0,187	-0,021	0,118	251	223	202	152	93
Stradu pagasts	Gulbenes	0,038	0,081	0,174	0,196	0,116	136	120	94	76	94
Raiskuma pagasts	Cēsu	-0,020	-0,013	0,054	0,191	0,115	154	149	124	78	95
Smiltenes pagasts	Valkas	0,042	0,088	0,227	0,434	0,108	135	118	80	40	96
Blomes pagasts	Valkas	-0,061	0,014	0,099	0,002	0,098	164	140	115	144	97
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	-0,154	-0,126	-0,060	0,039	0,095	194	184	160	131	98
Irlavas pagasts	Tukuma	0,164	0,121	0,134	0,121	0,094	99	103	106	95	99
Lubes pagasts	Talsu	0,062	0,158	0,015	0,109	0,090	124	95	141	99	100
Pampāļu pagasts	Saldus	-0,191	-0,067	-0,075	0,050	0,090	205	169	168	126	101
Rencēnu pagasts	Valmieras	0,124	0,094	0,141	0,063	0,089	110	114	104	118	102
Naukšēnu pagasts	Valmieras	0,028	0,047	0,065	0,033	0,088	140	127	121	134	103
Lēdurgas pagasts	Limbažu	0,131	0,105	0,033	0,094	0,086	108	109	132	104	104
Bebru pagasts	Aizkraukles	0,164	0,106	0,101	0,175	0,085	100	108	114	80	105
Nīgrandes pagasts	Saldus	0,334	0,276	0,344	0,122	0,084	75	67	59	94	106
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	0,053	0,169	0,165	0,096	0,083	129	91	96	103	107
Jaunpils pagasts	Tukuma	0,067	0,140	0,103	0,058	0,081	122	100	113	123	108
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	-0,337	0,074	-0,017	0,045	0,080	255	121	150	127	109
Lutriņu pagasts	Saldus	0,336	0,181	0,164	0,133	0,080	73	86	97	90	110
Birzgales pagasts	Ogres	0,021	0,039	0,082	0,060	0,079	143	129	116	121	111
Kalsnavas pagasts	Madonas	0,167	0,173	0,202	0,092	0,079	96	87	87	105	112
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	0,341	0,095	0,080	0,101	0,078	72	113	117	101	113
Taurenes pagasts	Cēsu	0,199	0,039	0,185	0,081	0,077	93	128	91	112	114
Naudītes pagasts	Dobeles	0,090	0,092	0,122	0,027	0,072	114	115	107	136	115
Vecsaules pagasts	Bauskas	0,044	0,027	0,106	0,069	0,068	134	133	112	116	116
Limbažu pagasts	Limbažu	0,239	0,201	0,204	0,215	0,067	89	82	86	72	117
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	0,285	0,032	0,005	0,059	0,066	82	132	143	122	118
Ķeipenes pagasts	Ogres	0,334	0,297	0,164	0,124	0,060	74	64	98	93	119
Griškānu pagasts	Rēzeknes	0,178	0,262	0,137	0,117	0,059	95	70	105	97	120
Lēdmanes pagasts	Ogres	0,297	0,237	0,146	0,082	0,059	81	75	102	110	121
Krapes pagasts	Ogres	0,064	-0,040	0,117	-0,026	0,053	123	157	108	158	122
Bēnes pagasts	Dobeles	0,009	-0,030	-0,034	-0,136	0,050	145	154	154	185	123
Vaives pagasts	Cēsu	-0,022	-0,011	0,145	0,040	0,050	155	148	103	130	124
Raunas novads [15]	Cēsu	-0,013	-0,077	-0,004	0,012	0,033	150	99	145	142	125
Ugāles pagasts	Ventspils	0,220	0,159	0,174	0,090	0,028	91	94	93	107	126
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	0,320	0,024	-0,005	0,017	0,027	77	137	146	139	127
Puzes pagasts	Ventspils	0,089	0,114	0,314	0,370	0,025	116	105	65	48	128
Lizuma pagasts	Gulbenes	-0,111	-0,071	0,034	0,053	0,022	176	170	131	125	129
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	-0,009	0,002	-0,001	-0,112	0,022	148	145	144	182	130
Sesavas pagasts	Jelgavas	0,300	0,097	-0,091	-0,059	0,022	79	111	176	165	131
Lielplatones pagasts	Jelgavas	0,347	0,172	0,217	0,035	0,020	71	88	83	133	132
Lestenes pagasts	Tukuma	0,089	0,069	-0,137	-0,046	0,016	115	122	188	162	133
Vandzenes pagasts	Talsu	0,057	0,099	0,037	0,074	0,016	127	110	129	115	134
Katvaru pagasts	Limbažu	0,024	0,063	0,112	-0,011	0,014	142	123	109	149	135
Variņu pagasts	Valkas	-0,113	0,149	-0,061	0,015	0,013	177	96	161	141	136
Īles pagasts	Dobeles	-0,299	-0,301	-0,254	-0,041	0,012	249	241	226	161	137
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	-0,012	-0,059	-0,084	-0,025	0,011	149	167	173	157	138
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	-0,224	0,057	0,038	0,075	0,005	216	124	128	114	139
Vilces pagasts	Jelgavas	0,250	0,049	-0,010	-0,015	0,004	87	125	147	150	140
Inešu pagasts	Cēsu	-0,287	-0,243	-0,266	-0,228	0,002	242	225	235	215	141
Brantu pagasts	Valkas	0,206	0,235	0,279	0,028	-0,001	92	77	71	135	142
Sarkaņu pagasts	Madonas	-0,262	-0,078	0,049	-0,005	-0,003	232	173	126	148	143
Staburaga pagasts	Aizkraukles	0,079	0,014	0,025	-0,104	-0,009	119	139	134	178	144
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	-0,170	0,084	-0,212	0,056	-0,013	197	119	212	124	145
Balgales pagasts	Talsu	-0,225	-0,079	-0,077	-0,105	-0,013	217	174	169	179	146
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	0,071	-0,043	0,018	-0,109	-0,016	120	160	139	180	147
Vērgales pagasts	Liepājas	-0,211	-0,092	-0,013	-0,073	-0,023	211	179	149	169	148
Džūkstes pagasts	Tukuma	0,034	-0,022	0,023	0,040	-0,024	137	152	136	129	149
Liepupes pagasts	Limbažu	0,056	-0,054	0,037	0,003	-0,029	128	165	130	143	150
Laucesas pagasts	Daugavpils	0,133	0,005	0,077	0,063	-0,032	107	143	119	119	151
Barkavas pagasts	Madonas	-0,458	-0,336	-0,235	-0,184	-0,032	287	255	220	197	152
Viesturu pagasts	Bauskas	0,198	-0,049	-0,075	-0,022	-0,035	94	162	167	153	153
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	-0,133	0,148	0,066	-0,024	-0,037	187	97	120	154	154
Gaujienas pagasts	Alūksnes	0,046	0,243	0,183	0,021	-0,041	132	73	92	137	155
Virbu pagasts	Talsu	0,501	0,201	0,238	0,117	-0,044	48	81	76	98	156
Annenieku pagasts	Dobeles	0,014	-0,124	-0,114	-0,001	-0,044	144	183	181	147	157
Stalbes pagasts	Cēsu	-0,160	0,011	0,024	-0,019	-0,045	195	141	135	151	158
Bērzaunes pagasts	Madonas	0,031	-0,040	0,056	0,083	-0,047	139	158	123	109	159
Jeru pagasts	Valmieras	0,093	0,009	-0,040	-0,024	-0,049	113	142	157	155	160
Meņģeles pagasts	Ogres	-0,051	-0,092	-0,119	-0,036	-0,061	159	178	183	159	161
Degoles pagasts	Tukuma	0,048	0,048	0,079	0,016	-0,061	131	126	118	140	162
Praulienas pagasts	Madonas	-0,179	-0,126	-0,083	-0,087	-0,062	200	185	172	174	163
Mazozolu pagasts	Ogres	-0,066	-0,086	-0,087	0,082	-0,064	165	176	174	111	164
Litenes pagasts	Gulbenes	-0,292	-0,098	-0,157	-0,088	-0,069	244	180	192	175	165
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	-0,132	-0,198	-0,182	-0,214	-0,076	186	209	201	207	166
Zaņas pagasts	Saldus	-0,366	-0,286	-0,153	-0,249	-0,080	262	237	191	220	167
Svitenes pagasts	Bauskas	0,027	-0,203	-0,114	-0,059	-0,090	141	211	180	166	168
Valkas pagasts	Valkas	-0,126	-0,149	-0,211	-0,327	-0,092	182	190	211	261	169
Mārcienas pagasts	Madonas	-0,439	-0,469	-0,371	-0,137	-0,092	281	300	273	186	170
Dzērbenes pagasts	Cēsu	-0,058	0,096	0,019	0,060	-0,093	161	112	138	120	171
Ķūļciema pagasts	Talsu	-0,517	-0,112	-0,120	-0,057	-0,099	296	182	185	164	172
Rumbas pagasts	Kuldīgas	-0,087	-0,041	-0,029	0,000	-0,105	168	159	153	146	173
Padures pagasts	Kuldīgas	0,033	-0,062	-0,213	-0,025	-0,106	138	168	214	156	174
Dobeles pagasts	Dobeles	-0,056	-0,159	-0,175	-0,046	-0,108	160	197	200	163	175
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	-0,080	-0,051	-0,011	-0,040	-0,112	166	163	148	160	176
Krustpils pagasts	Jēkabpils	-0,217	-0,182	-0,116	-0,156	-0,117	212	204	182	193	177
Ģibuļu pagasts	Talsu	0,058	-0,015	-0,038	-0,075	-0,118	126	150	156	170	178
Jaunannas pagasts	Alūksnes	-0,428	-0,266	-0,201	-0,145	-0,118	276	232	207	188	179
Jaunpiebalgas novads [16]	Cēsu	-0,195	-0,082	-0,089	-0,096	-0,121	207	151	175	176	180
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	-0,175	0,035	0,015	0,001	-0,132	198	131	140	145	181
Cīravas pagasts	Liepājas	-0,274	-0,351	-0,112	-0,109	-0,133	235	256	179	181	182
Dundagas pagasts	Talsu	-0,088	-0,052	-0,067	-0,157	-0,134	169	164	165	194	183
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	-0,005	-0,109	-0,132	-0,219	-0,134	147	181	186	209	184

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Aronas pagasts	Madonas	-0,126	-0,178	-0,286	-0,199	-0,138	181	201	242	201	185
Ezeres pagasts	Saldus	0,260	0,026	0,061	0,119	-0,141	85	135	122	96	186
Madlienas pagasts	Ogres	0,087	0,021	-0,065	-0,147	-0,142	117	138	164	189	187
Liezēres pagasts	Madonas	-0,587	-0,148	-0,173	-0,278	-0,143	317	188	199	237	188
Bikstu pagasts	Dobeles	-0,183	-0,250	-0,319	-0,154	-0,143	202	227	252	192	189
Taurupes pagasts	Ogres	-0,046	-0,170	-0,247	-0,188	-0,148	158	200	224	198	190
Bērzaines pagasts	Valmieras	0,116	0,027	0,019	0,064	-0,148	112	134	137	117	191
Zvārdes pagasts	Saldus	-0,129	-0,184	-0,063	-0,295	-0,153	184	206	162	246	192
Nītaures pagasts	Cēsu	-0,097	-0,158	-0,080	-0,320	-0,155	170	196	170	258	193
Alsviķu pagasts	Alūksnes	-0,218	-0,137	-0,212	-0,216	-0,155	213	186	213	208	194
Kursīšu pagasts	Saldus	-0,127	-0,149	-0,189	-0,082	-0,156	183	191	204	173	195
Strazdes pagasts	Talsu	-0,017	-0,222	-0,120	-0,227	-0,161	151	220	184	214	196
Dāviņu pagasts	Bauskas	-0,244	-0,312	-0,338	-0,256	-0,163	223	245	261	224	197
Gaviezes pagasts	Liepājas	-0,219	-0,213	-0,027	-0,076	-0,165	214	215	152	171	198
Zilākalna pagasts	Valmieras	-0,001	-0,030	0,040	0,036	-0,173	146	153	127	132	199
Brunavas pagasts	Bauskas	0,069	-0,039	-0,063	-0,064	-0,175	121	156	163	167	200
Īvandes pagasts	Kuldīgas	-0,135	-0,212	-0,068	-0,283	-0,176	188	214	166	240	201
Vijciema pagasts	Valkas	-0,279	-0,182	-0,237	-0,082	-0,177	238	205	222	172	202
Usmas pagasts	Ventspils	-0,102	-0,166	-0,145	-0,277	-0,192	173	198	189	236	203
Gramzdas pagasts	Liepājas	-0,178	-0,056	-0,198	-0,140	-0,194	199	166	206	187	204
Daukstu pagasts	Gulbenes	-0,291	-0,222	-0,081	-0,261	-0,201	243	221	171	228	205
Otaņķu pagasts	Liepājas	-0,194	-0,087	-0,047	-0,275	-0,204	206	177	158	235	206
Burtnieku pagasts	Valmieras	-0,188	-0,263	-0,279	-0,239	-0,209	204	230	238	217	207
Ķoņu pagasts	Valmieras	-0,255	-0,219	-0,246	-0,305	-0,213	230	218	223	250	208
Cirmas pagasts	Ludzas	-0,758	-0,464	-0,572	-0,495	-0,215	363	294	328	312	209
Alsungas pagasts	Kuldīgas	-0,233	-0,168	-0,098	-0,126	-0,219	220	199	177	184	210
Lielauces pagasts	Dobeles	-0,043	-0,075	-0,035	-0,150	-0,219	157	172	155	190	211
Kalvenes pagasts	Liepājas	-0,271	-0,219	-0,166	-0,261	-0,221	234	219	196	229	212
Tabores pagasts	Daugavpils	-0,240	-0,427	-0,294	-0,213	-0,222	222	279	246	206	213
Valdgales pagasts	Talsu	-0,145	-0,182	-0,171	-0,183	-0,228	192	203	197	196	214
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	-0,366	-0,207	-0,357	-0,340	-0,230	263	213	267	265	215
Ērģemes pagasts	Valkas	-0,489	-0,465	-0,326	-0,387	-0,234	292	296	256	276	216
Zaubes pagasts	Cēsu	-0,612	-0,752	-0,479	-0,341	-0,235	324	358	299	267	217
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	-0,522	-0,388	-0,256	-0,433	-0,238	300	268	230	292	218
Valles pagasts	Aizkraukles	-0,297	-0,152	-0,234	-0,388	-0,238	247	192	218	277	219
Dignājas pagasts	Jēkabpils	-0,737	-0,646	-0,747	-0,413	-0,240	361	343	359	286	220
Grundzāles pagasts	Valkas	-0,478	-0,319	-0,320	-0,225	-0,240	289	249	253	213	221
Bārbeles pagasts	Bauskas	-0,353	-0,289	-0,432	-0,331	-0,248	260	239	292	263	222
Vecpils pagasts	Liepājas	-0,280	-0,154	-0,203	-0,399	-0,249	240	193	208	280	223
Zentenes pagasts	Tukuma	-0,383	-0,307	-0,109	-0,294	-0,250	267	242	178	245	224
Vīpes pagasts	Jēkabpils	-0,622	-0,421	-0,364	-0,432	-0,251	326	278	270	291	225
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	-0,238	-0,451	-0,259	-0,272	-0,253	221	285	231	232	226
Burtnieku novads [17]	Valmieras	-0,086	-0,045	-0,149	-0,284	-0,255	167	161	190	241	227
Lendžu pagasts	Rēzeknes	-0,296	-0,215	-0,340	-0,291	-0,258	246	216	262	243	228
Seces pagasts	Aizkraukles	-0,333	-0,289	-0,302	-0,299	-0,259	254	238	250	247	229
Višķu pagasts	Daugavpils	-0,200	-0,279	-0,285	-0,212	-0,264	209	233	241	205	230
Bilskas pagasts	Valkas	-0,400	-0,264	-0,263	-0,197	-0,264	271	231	233	200	231

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Vilpulkas pagasts	Valmieras	-0,019	-0,072	-0,193	-0,258	-0,267	152	171	205	226	232
Dunalkas pagasts	Liepājas	-0,362	-0,360	-0,205	-0,125	-0,267	261	261	210	183	233
Kalna pagasts	Jēkabpils	-0,248	-0,312	-0,320	-0,253	-0,271	225	244	254	221	234
Ances pagasts	Ventspils	-0,286	-0,361	-0,435	-0,409	-0,272	241	262	293	284	235
Lažas pagasts	Liepājas	-0,250	-0,326	-0,356	-0,357	-0,277	228	250	266	270	236
Maļinovas pagasts	Daugavpils	-0,518	-0,392	-0,380	-0,293	-0,280	298	270	274	244	237
Kalētu pagasts	Liepājas	-0,779	-0,625	-0,496	-0,458	-0,281	367	337	309	299	238
Nīcgales pagasts	Daugavpils	-0,453	-0,286	-0,421	-0,242	-0,281	285	236	287	219	239
Vestienas pagasts	Madonas	-0,293	-0,317	-0,326	-0,229	-0,287	245	247	255	216	240
Zalves pagasts	Aizkraukles	-0,436	-0,663	-0,479	-0,386	-0,289	280	345	300	275	241
Rankas pagasts	Gulbenes	-0,142	-0,222	-0,161	-0,256	-0,291	190	222	194	225	242
Klintaines pagasts	Aizkraukles	-0,019	-0,148	-0,160	-0,223	-0,291	153	189	193	210	243
Mētrienas pagasts	Madonas	-0,593	-0,392	-0,417	-0,224	-0,292	319	269	286	212	244
Vadakstes pagasts	Saldus	-0,347	-0,421	-0,166	-0,223	-0,292	257	277	195	211	245
Aizputes pagasts	Liepājas	-0,312	-0,244	-0,256	-0,099	-0,292	252	226	228	177	246
Rudzātu pagasts	Preiļu	-0,399	-0,456	-0,466	-0,484	-0,293	270	289	297	305	247
Sēļu pagasts	Valmieras	-0,120	-0,283	-0,401	-0,303	-0,295	179	234	282	249	248
Turlavas pagasts	Kuldīgas	-0,419	-0,588	-0,540	-0,419	-0,307	273	329	321	287	249
Vārmes pagasts	Kuldīgas	-0,102	-0,260	-0,267	-0,338	-0,307	174	229	236	264	250
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	-0,107	-0,085	-0,173	-0,281	-0,309	175	175	198	239	251
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	-0,345	-0,285	-0,412	-0,287	-0,318	256	235	283	242	252
Vānes pagasts	Tukuma	-0,143	-0,157	-0,280	-0,202	-0,323	191	195	239	203	253
Zebrenes pagasts	Dobeles	-0,101	-0,298	-0,255	-0,424	-0,329	172	240	227	288	254
Dunavas pagasts	Jēkabpils	-0,652	-0,707	-0,587	-0,316	-0,333	339	351	335	254	255
Neretas pagasts	Aizkraukles	-0,226	-0,475	-0,400	-0,505	-0,334	218	301	280	315	256
Ziemeru pagasts	Alūksnes	-0,279	-0,315	-0,251	-0,253	-0,334	237	246	225	222	257
Annas pagasts	Alūksnes	-0,307	-0,453	-0,234	-0,366	-0,335	250	287	219	271	258
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	-0,552	-0,465	-0,268	-0,388	-0,336	305	297	237	278	259
Pāles pagasts	Limbažu	-0,101	-0,180	-0,205	-0,309	-0,344	171	202	209	252	260
Mežāres pagasts	Jēkabpils	-0,451	-0,467	-0,505	-0,303	-0,346	284	298	315	248	261
Laucienes pagasts	Talsu	-0,130	-0,139	-0,236	-0,275	-0,347	185	187	221	234	262
Zasas pagasts	Jēkabpils	-0,566	-0,481	-0,556	-0,444	-0,347	310	305	323	295	263
Ipiķu pagasts	Valmieras	-0,644	-0,515	-0,499	-0,412	-0,349	337	311	311	285	264
Variešu pagasts	Jēkabpils	-0,631	-0,527	-0,467	-0,450	-0,349	329	318	298	296	265
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	-0,142	-0,036	-0,215	-0,065	-0,351	189	155	215	168	266
Dubnas pagasts	Daugavpils	-0,593	-0,496	-0,430	-0,278	-0,352	318	309	290	238	267
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	-0,635	-0,590	-0,427	-0,318	-0,355	330	330	289	257	268
Bērziņu pagasts	Krāslavas	-0,816	-0,815	-0,676	-0,665	-0,358	375	369	354	348	269
Raņķu pagasts	Kuldīgas	-0,554	-0,459	-0,328	-0,274	-0,360	307	292	258	233	270
Viļķenes pagasts	Limbažu	-0,246	-0,365	-0,218	-0,400	-0,361	224	263	216	281	271
Trikātas pagasts	Valkas	-0,248	-0,384	-0,220	-0,266	-0,362	226	266	217	231	272
Umurgas pagasts	Limbažu	-0,168	-0,255	-0,297	-0,178	-0,365	196	228	247	195	273
Lejasciema pagasts	Gulbenes	-0,479	-0,352	-0,414	-0,379	-0,367	290	257	285	274	274
Balvu pagasts	Balvu	-0,427	-0,409	-0,432	-0,406	-0,368	275	273	291	282	275
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	-0,372	-0,554	-0,485	-0,316	-0,370	264	323	303	256	276
Virešu pagasts	Alūksnes	-0,180	0,000	-0,058	-0,259	-0,371	201	146	159	227	277
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	-0,058	-0,191	-0,292	-0,311	-0,375	162	208	245	253	278

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Iršu pagasts	Aizkraukles	-0,398	-0,331	-0,328	-0,306	-0,377	269	253	257	251	279
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	-0,553	-0,478	-0,461	-0,493	-0,378	306	303	294	310	280
Ērgļu novads [18]	Madonas	-0,204	-0,200	-0,260	-0,254	-0,382	210	210	232	223	281
Kūku pagasts	Jēkabpils	-0,348	-0,335	-0,341	-0,352	-0,383	258	254	263	269	282
Dunikas pagasts	Liepājas	-0,642	-0,556	-0,398	-0,325	-0,384	334	324	279	260	283
Jaunsātu pagasts	Tukuma	-0,323	-0,204	-0,369	-0,325	-0,386	253	212	272	259	284
Medumu pagasts	Daugavpils	-0,560	-0,519	-0,535	-0,474	-0,393	308	312	320	302	285
Saukas pagasts	Jēkabpils	-0,199	-0,522	-0,301	-0,316	-0,396	208	314	248	255	286
Līksnas pagasts	Daugavpils	-0,430	-0,436	-0,413	-0,512	-0,399	277	281	284	319	287
Druvienas pagasts	Gulbenes	-0,401	-0,465	-0,302	-0,597	-0,406	272	295	251	335	288
Braslavas pagasts	Limbažu	-0,647	-0,460	-0,650	-0,475	-0,421	338	293	347	303	289
Zlēku pagasts	Ventspils	0,140	0,024	-0,134	-0,194	-0,422	105	136	187	199	290
Kārķu pagasts	Valkas	-0,578	-0,490	-0,582	-0,765	-0,423	313	306	332	363	291
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	-0,493	-0,568	-0,491	-0,496	-0,423	293	325	306	313	292
Embūtes pagasts	Liepājas	-0,965	-0,554	-0,366	-0,492	-0,425	397	322	271	308	293
Rucavas pagasts	Liepājas	-0,516	-0,368	-0,361	-0,483	-0,426	295	264	269	304	294
Plāņu pagasts	Valkas	-0,348	-0,156	-0,283	-0,455	-0,432	259	194	240	297	295
Rendas pagasts	Kuldīgas	-0,249	-0,452	-0,396	-0,528	-0,433	227	286	277	324	296
Īves pagasts	Talsu	-0,255	-0,317	-0,422	-0,461	-0,445	229	248	288	300	297
Bunkas pagasts	Liepājas	-0,518	-0,384	-0,562	-0,573	-0,445	297	267	325	330	298
Dzelzavas pagasts	Madonas	-0,380	-0,328	-0,290	-0,492	-0,447	265	251	244	309	299
Vectilžas pagasts	Balvu	-1,050	-0,794	-0,603	-0,674	-0,451	406	366	336	350	300
Līgo pagasts	Gulbenes	-0,669	-0,619	-0,611	-0,589	-0,452	345	335	337	333	301
Rubas pagasts	Saldus	-0,280	-0,357	-0,287	-0,201	-0,457	239	260	243	202	302
Trapenes pagasts	Alūksnes	-0,380	-0,448	-0,526	-0,375	-0,475	266	284	318	272	303
Ramatas pagasts	Valmieras	-0,388	-0,671	-0,465	-0,524	-0,479	268	347	296	321	304
Skujenes pagasts	Cēsu	-0,576	-0,527	-0,484	-0,434	-0,479	312	317	302	293	305
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	-0,730	-0,734	-0,749	-0,559	-0,479	360	356	360	327	306
Virgas pagasts	Liepājas	-0,567	-0,421	-0,620	-0,432	-0,480	311	276	340	290	307
Tirzas pagasts	Gulbenes	-0,470	-0,430	-0,331	-0,525	-0,482	288	280	259	323	308
Aglonas pagasts	Preiļu	-0,120	-0,239	-0,342	-0,378	-0,485	178	224	264	273	309
Vītiņu pagasts	Dobeles	-0,298	-0,308	-0,302	-0,341	-0,486	248	243	249	266	310
Jaunauces pagasts	Saldus	-0,424	-0,549	-0,391	-0,262	-0,491	274	321	276	230	311
Rites pagasts	Jēkabpils	-0,551	-0,521	-0,524	-0,390	-0,491	304	313	317	279	312
Kabiles pagasts	Kuldīgas	-0,436	-0,382	-0,256	-0,203	-0,492	279	265	229	204	313
Atašienes pagasts	Jēkabpils	-0,843	-0,592	-0,565	-0,652	-0,500	380	331	326	346	314
Kalncempju pagasts	Alūksnes	-0,690	-0,353	-0,557	-0,717	-0,503	348	258	324	357	315
Bārtas pagasts	Liepājas	-0,653	-0,637	-0,492	-0,456	-0,505	340	340	307	298	316
Demenes pagasts	Daugavpils	-0,502	-0,492	-0,400	-0,330	-0,510	294	307	281	262	317
Jērcēnu pagasts	Valkas	-0,564	-0,523	-0,388	-0,521	-0,511	309	315	275	320	318
Kalupes pagasts	Daugavpils	-0,694	-0,481	-0,496	-0,441	-0,523	351	304	308	294	319
Laidu pagasts	Kuldīgas	-0,549	-0,627	-0,497	-0,495	-0,524	303	339	310	311	320
Dvietes pagasts	Daugavpils	-0,715	-0,605	-0,584	-0,586	-0,535	355	334	334	332	321
Maltas pagasts	Rēzeknes	-0,276	-0,394	-0,464	-0,464	-0,536	236	271	295	301	322
Ļaudonas pagasts	Madonas	-0,811	-0,796	-0,659	-0,503	-0,542	374	367	350	314	323
Ezernieku pagasts	Krāslavas	-0,489	-0,443	-0,660	-0,702	-0,543	291	283	351	356	324
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	-0,693	-0,685	-0,553	-0,600	-0,548	349	349	322	337	325
Priekules pagasts	Liepājas	-0,625	-0,573	-0,621	-0,586	-0,553	327	327	341	331	326
Šķēdes pagasts	Saldus	-0,184	-0,439	-0,354	-0,407	-0,555	203	282	265	283	327
Eglaines pagasts	Daugavpils	-0,766	-0,625	-0,653	-0,603	-0,558	365	338	349	339	328
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	-0,770	-0,668	-0,568	-0,573	-0,559	366	346	327	329	329
Īsnaudas pagasts	Ludzas	-0,643	-0,898	-0,911	-0,806	-0,560	336	384	378	371	330
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	-0,610	-0,548	-0,644	-0,510	-0,560	323	320	346	318	331
Ukru pagasts	Dobeles	-0,546	-0,781	-0,731	-0,597	-0,560	302	363	357	334	332
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	-0,221	-0,189	-0,334	-0,524	-0,562	215	207	260	322	333
Bērzkalnes pagasts	Balvu	-0,270	-0,508	-0,626	-0,553	-0,562	233	310	343	326	334
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	-0,232	-0,356	-0,265	-0,240	-0,563	219	259	234	218	335
Ēveles pagasts	Valkas	-0,617	-0,548	-0,357	-0,492	-0,573	325	319	268	307	336
Beļavas pagasts	Gulbenes	-0,447	-0,399	-0,398	-0,490	-0,573	282	272	278	306	337
Audriņu pagasts	Rēzeknes	-0,432	-0,569	-0,618	-0,614	-0,577	278	326	339	343	338
Ilzenes pagasts	Alūksnes	-0,636	-0,586	-0,500	-0,599	-0,591	332	328	312	336	339
Vaboles pagasts	Daugavpils	-0,718	-0,770	-0,574	-0,603	-0,598	357	361	329	340	340
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	-0,681	-0,419	-0,580	-0,636	-0,603	347	275	331	344	341
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	-0,454	-0,454	-0,516	-0,563	-0,610	286	288	316	328	342
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	-0,027	-0,328	-0,490	-0,349	-0,611	156	252	305	268	343
Dekšāres pagasts	Rēzeknes	-0,728	-0,637	-0,672	-0,678	-0,628	359	341	353	351	344
Dagdas pagasts	Krāslavas	-0,600	-0,731	-0,911	-0,772	-0,629	320	355	379	365	345
Mālupes pagasts	Alūksnes	-0,629	-0,725	-0,625	-0,693	-0,638	328	354	342	353	346
Rugāju pagasts	Balvu	-0,700	-0,826	-0,790	-0,838	-0,645	352	372	362	379	347
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	-0,663	-0,695	-0,642	-0,652	-0,647	343	350	345	345	348
Lodes pagasts	Valmieras	-0,153	-0,219	-0,189	-0,154	-0,648	193	217	203	191	349
Vaiņodes pagasts	Liepājas	-0,680	-0,645	-0,584	-0,750	-0,648	346	342	333	362	350
Zvārtavas pagasts	Valkas	-0,449	-0,418	-0,502	-0,506	-0,663	283	274	313	316	351
Galgauskas pagasts	Gulbenes	-0,820	-0,711	-0,618	-0,669	-0,669	376	352	338	349	352
Blontu pagasts	Ludzas	-1,073	-0,850	-1,010	-0,740	-0,678	407	376	392	360	353
Sventes pagasts	Daugavpils	-0,790	-0,813	-0,845	-0,701	-0,680	369	368	366	354	354
Kazdangas pagasts	Liepājas	-0,584	-0,495	-0,481	-0,702	-0,681	316	308	301	355	355
Vārkavas pagasts	Preiļu	-0,962	-1,044	-0,827	-0,786	-0,693	396	398	364	370	356
Zantes pagasts	Tukuma	-0,707	-0,457	-0,505	-0,506	-0,699	354	291	314	317	357
Kaplavas pagasts	Krāslavas	-0,802	-0,932	-0,969	-0,774	-0,701	373	390	389	366	358
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	-0,636	-0,478	-0,490	-0,428	-0,702	331	302	304	289	359
Malienas pagasts	Alūksnes	-0,605	-0,598	-0,652	-0,539	-0,702	321	332	348	325	360
Saunas pagasts	Preiļu	-0,974	-1,006	-0,972	-0,740	-0,703	398	397	390	359	361
Salienas pagasts	Daugavpils	-0,821	-0,788	-0,734	-0,655	-0,711	377	365	358	347	362
Ošupes pagasts	Madonas	-0,939	-0,900	-0,905	-0,827	-0,715	393	385	376	375	363
Jersikas pagasts	Preiļu	-0,525	-0,651	-0,670	-0,602	-0,720	301	344	352	338	364
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	-0,836	-0,760	-0,872	-0,785	-0,724	379	359	371	369	365
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	-0,518	-0,456	-0,534	-0,608	-0,727	299	290	319	341	366
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	-0,717	-0,716	-0,917	-0,733	-0,727	356	353	383	358	367
Pušmucovas pagasts	Ludzas	-0,796	-0,598	-0,855	-0,850	-0,729	371	333	367	380	368
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	-0,693	-0,865	-0,864	-0,830	-0,752	350	379	368	376	369
Šķaunes pagasts	Krāslavas	-0,642	-0,827	-0,920	-1,124	-0,753	333	373	384	404	370
Ciblas novads [19]	Ludzas	-0,653	-0,680	-0,725	-0,823	-0,766	341	348	356	374	371
Čornajas pagasts	Rēzeknes	-0,658	-0,920	-0,910	-0,780	-0,769	342	389	377	367	372

Pagasts, novads	Rajons	Attīstības indekss					Rangs				
		2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Kaives pagasts	Cēsu	-0,833	-0,837	-0,576	-0,680	-0,791	378	375	330	352	373
Dricānu pagasts	Rēzeknes	-0,703	-0,857	-0,888	-0,834	-0,799	353	378	372	377	374
Biķernieku pagasts	Daugavpils	-0,943	-0,940	-0,896	-0,905	-0,813	394	392	373	387	375
Asares pagasts	Jēkabpils	-1,041	-1,254	-1,063	-1,028	-0,815	404	418	400	398	376
Vīksnas pagasts	Balvu	-0,800	-0,832	-0,916	-0,838	-0,818	372	374	381	378	377
Liepnas pagasts	Alūksnes	-0,933	-0,891	-0,915	-0,888	-0,820	392	383	380	384	378
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	-0,723	-0,778	-0,924	-0,878	-0,823	358	362	385	383	379
Lazdulejas pagasts	Balvu	-0,762	-0,824	-0,758	-0,741	-0,825	364	370	361	361	380
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	-0,868	-0,956	-0,916	-0,904	-0,838	382	394	382	386	381
Ņukšu pagasts	Ludzas	-0,904	-0,953	-1,177	-1,270	-0,838	389	393	412	419	382
Nirzas pagasts	Ludzas	-1,353	-0,969	-1,164	-1,192	-0,840	430	395	408	412	383
Žīguru pagasts	Balvu	-0,262	-0,526	-0,636	-0,611	-0,843	231	316	344	342	384
Andrupenes pagasts	Krāslavas	-1,017	-1,130	-1,044	-1,033	-0,856	399	406	397	400	385
Vārkavas novads [20]	Preiļu	-1,017	-1,059	-1,100	-0,895	-0,874	400	399	403	385	386
Riebiņu novads [21]	Preiļu	-0,791	-0,910	-0,964	-0,821	-0,882	370	387	388	373	387
Kombuļu pagasts	Krāslavas	-0,887	-0,937	-0,870	-0,862	-0,886	384	391	370	381	388
Izvaltas pagasts	Krāslavas	-1,108	-1,113	-1,059	-1,150	-0,897	408	403	399	408	389
Pelēču pagasts	Preiļu	-0,957	-0,854	-0,804	-0,768	-0,905	395	377	363	364	390
Aulejas pagasts	Krāslavas	-0,891	-0,914	-0,901	-0,817	-0,905	385	388	374	372	391
Pureņu pagasts	Ludzas	-0,757	-0,974	-1,212	-1,092	-0,910	362	396	415	403	392
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	-1,201	-1,203	-1,132	-1,006	-0,920	419	413	404	396	393
Sutru pagasts	Preiļu	-1,183	-1,228	-1,166	-0,961	-0,925	417	415	410	391	394
Piedrujas pagasts	Krāslavas	-1,137	-1,260	-1,219	-1,340	-0,928	411	419	416	425	395
Andzeļu pagasts	Krāslavas	-0,893	-1,113	-1,166	-1,294	-0,940	386	402	409	421	396
Ķepovas pagasts	Krāslavas	-1,370	-1,278	-1,259	-0,961	-0,944	432	422	420	392	397
Tilžas pagasts	Balvu	-1,444	-1,160	-1,172	-1,076	-0,956	434	409	411	402	398
Murmastienes pagasts	Madonas	-0,898	-0,881	-0,867	-0,873	-0,960	388	381	369	382	399
Mērdzenes pagasts	Ludzas	-0,790	-0,751	-0,961	-0,947	-0,999	368	357	387	389	400
Kubulu pagasts	Balvu	-0,580	-0,625	-0,829	-0,976	-1,005	314	336	365	394	401
Skaistas pagasts	Krāslavas	-0,916	-1,156	-1,064	-1,146	-1,007	390	408	401	407	402
Bērzpils pagasts	Balvu	-1,114	-1,205	-1,207	-1,161	-1,016	409	414	414	409	403
Mežvidu pagasts	Ludzas	-1,176	-0,903	-1,024	-0,918	-1,027	416	386	393	388	404
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	-0,607	-0,886	-1,034	-1,030	-1,042	322	382	395	399	405
Šķilbēnu pagasts	Balvu	-0,643	-0,826	-0,903	-0,979	-1,071	335	371	375	395	406
Robežnieku pagasts	Krāslavas	-1,171	-1,179	-1,137	-1,227	-1,077	414	412	405	414	407
Varakļānu pagasts	Madonas	-1,235	-1,115	-1,145	-1,146	-1,087	422	404	406	406	408
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	-0,894	-1,078	-1,025	-0,955	-1,093	387	400	394	390	409
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	-1,289	-1,245	-1,353	-1,267	-1,119	426	417	428	418	410
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	-0,878	-1,176	-1,198	-1,228	-1,128	383	411	413	415	411
Rubenes pagasts	Jēkabpils	-1,040	-0,876	-1,001	-1,020	-1,137	403	380	391	397	412
Asūnes pagasts	Krāslavas	-1,268	-1,394	-1,643	-1,363	-1,179	425	431	441	427	413
Briežuciema pagasts	Balvu	-1,582	-1,458	-1,592	-1,343	-1,201	439	436	438	426	414
Medņevas pagasts	Balvu	-1,175	-1,286	-1,149	-1,042	-1,213	415	425	407	401	415
Lazdukalna pagasts	Balvu	-1,250	-1,350	-1,384	-1,404	-1,221	424	429	429	431	416
Nagļu pagasts	Rēzeknes	-0,584	-0,469	-0,696	-0,784	-1,261	315	299	355	368	417
Malnavas pagasts	Ludzas	-1,129	-1,096	-1,233	-1,263	-1,262	410	401	418	416	418
Viļānu pagasts	Rēzeknes	-0,663	-0,782	-0,942	-0,964	-1,309	344	364	386	393	419
Lauderu pagasts	Ludzas	-1,187	-1,261	-1,305	-1,491	-1,324	418	420	422	435	420
Kalniešu pagasts	Krāslavas	-1,048	-1,456	-1,396	-1,364	-1,331	405	435	430	428	421
Svariņu pagasts	Krāslavas	-1,033	-1,273	-1,070	-1,191	-1,347	402	421	402	411	422
Indras pagasts	Krāslavas	-1,248	-1,421	-1,448	-1,531	-1,349	423	433	433	437	423
Istras pagasts	Ludzas	-1,029	-1,281	-1,335	-1,337	-1,356	401	423	427	424	424
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	-1,574	-1,378	-1,331	-1,432	-1,361	438	430	426	433	425
Grāveru pagasts	Krāslavas	-1,220	-1,238	-1,241	-1,288	-1,366	420	416	419	420	426
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	-1,169	-1,123	-1,263	-1,188	-1,405	413	405	421	410	427
Krišjāņu pagasts	Balvu	-1,398	-1,283	-1,405	-1,264	-1,435	433	424	431	417	428
Pededzes pagasts	Alūksnes	-1,368	-1,305	-1,327	-1,378	-1,478	431	427	425	429	429
Pušas pagasts	Rēzeknes	-1,318	-1,154	-1,058	-1,322	-1,483	427	407	398	423	430
Ambeļu pagasts	Daugavpils	-1,624	-1,297	-1,325	-1,391	-1,490	442	426	424	430	431
Rikavas pagasts	Rēzeknes	-0,856	-0,762	-1,043	-1,193	-1,529	381	360	396	413	432
Rundēnu pagasts	Ludzas	-1,229	-1,166	-1,221	-1,126	-1,588	421	410	417	405	433
Silmalas pagasts	Rēzeknes	-1,344	-1,336	-1,318	-1,312	-1,606	429	428	423	422	434
Pasienes pagasts	Ludzas	-1,524	-1,552	-1,678	-1,702	-1,623	436	441	444	441	435
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	-1,607	-1,709	-1,671	-1,537	-1,624	440	443	443	438	436
Sokolku pagasts	Rēzeknes	-1,150	-1,535	-1,414	-1,405	-1,636	412	439	432	432	437
Pildas pagasts	Ludzas	-1,339	-1,413	-1,585	-1,885	-1,664	428	432	437	444	438
Susāju pagasts	Balvu	-1,543	-1,536	-1,631	-1,518	-1,689	437	440	440	436	439
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	-1,502	-1,435	-1,538	-1,450	-1,859	435	434	434	434	440
Salnavas pagasts	Ludzas	-1,620	-1,504	-1,601	-1,713	-1,883	441	437	439	442	441
Brigu pagasts	Ludzas	-0,919	-1,515	-1,557	-1,865	-1,884	391	438	435	443	442
Vecumu pagasts	Balvu	-1,667	-1,612	-1,580	-1,649	-1,902	443	442	436	439	443
Goliševas pagasts	Ludzas	-1,736	-1,942	-1,662	-1,696	-1,916	444	445	442	440	444
Baltinavas pagasts	Balvu	-1,946	-1,773	-1,823	-1,972	-1,974	445	444	445	445	445

Piezīmes. Šajā tabulā iekļauti novadi, kuru sastāvā neietilpst pilsēta. Pagasti un novadi ranžēti atbilstoši administratīvajam iedalījumam 2009. gada 1. jūnijā. Attīstības indekss novadiem laikā pirms to izveidošanas rēķināts, izmantojot visu novadā vēlāk ietilpstošo pagastu datus.

[1] Stopiņu novads izveidots 2004. gadā no Stopiņu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [2] Garkalnes novads izveidots 2006. gadā no Garkalnes pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [3] Carnikavas novads izveidots 2006. gadā no Carnikavas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [4] Ādažu novads izveidots 2006. gadā no Ādažu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [5] Ozolnieku novads izveidots 2003. gadā, apvienojoties Cenu pagastam un Ozolnieku pagastam. ◆ [6] Inčukalna novads izveidots 2006. gadā no Inčukalna pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [7] Lapmežciema novads izveidots 2006. gadā no Lapmežciema pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [8] Ropažu novads izveidots 2004. gadā no Ropažu pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [9] Sējas novads izveidots 2006. gadā no Sējas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [10] Iecavas novads izveidots 2003. gadā no Iecavas pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [11] Valgundes novads izveidots 2006. gadā no Valgundes pagasta (nemainot teritoriju). ◆ [12] Amatas novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Amatas pagastam un Drabešu pagastam. ◆ [13] Tērvetes novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Augstkalnes pagastam, Bukaišu pagastam un Tērvetes pagastam. ◆ [14] Rojas novads izveidots 2009. gadā, apvienojoties Mērsraga pagastam un Rojas pagastam. ◆ [15] Raunas novads izveidots 2009. gadā, apvienojoties Drustu pagastam un Raunas pagastam. ◆ [16] Jaunpiebalgas novads izveidots 2009. gadā, apvienojoties Jaunpiebalgas pagastam un Zosēnu pagastam. ◆ [17] Burtnieku novads izveidots 2006. gadā, apvienojoties Matīšu pagastam un Vecates pagastam. ◆ [18] Ērgļu novads izveidots 2006. gadā, apvienojoties Ērgļu pagastam, Jumurdas pagastam un Sausnējas pagastam. ◆ [19] Ciblas novads izveidots 2000. gadā, apvienojoties Ciblas pagastam un Līdumnieku pagastam. ◆ [20] Vārkavas novads izveidots 2002. gadā, apvienojoties Rožkalnu pagastam un Upmalas pagastam. ◆ [21] Riebiņu novads izveidots 2004. gadā, apvienojoties Galēnu pagastam, Riebiņu pagastam, Rušonas pagastam, Silajāņu pagastam, Sīļukalna pagastam un Stabulnieku pagastam.

2. PIELIKUMS. TERITORIJU PAMATRĀDĪTĀJI UN ATTĪSTĪBAS INDEKSS (2007. g.)

Plānošanas reģionu teritoriju pamatrādītāji un attīstības indekss

Plānošanas reģions	IBL	ISIZM	DEM	IKP	INV	KOM	IIN	BDR	IND	Rangs
Kurzemes reģions	22,3	-3,8	549,3	3390,0	1507,2	20,7	249,9	3,6	-0,647	3
Latgales reģions	23,9	-7,1	522,4	2235,9	792,2	14,1	189,0	6,6	-1,267	5
Rīgas reģions	105,2	-0,1	513,3	7235,0	2758,9	42,1	390,7	2,6	0,999	1
Vidzemes reģions	15,6	-5,3	547,5	2631,5	1168,2	19,0	239,0	3,5	-0,853	4
Zemgales reģions	26,4	-2,7	521,7	2635,2	1286,1	17,2	259,5	3,3	-0,516	2
Vidēji Latvijā	**35,2**	**-2,6**	**524,0**	**4882,8**	**1939,5**	**29,4**	**308,7**	**3,5**		

Rajonu teritoriju pamatrādītāji un attīstības indekss

Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IKP	INV	KOM	IIN	BDR	IND	Rangs
Aizkraukles rajons	15,6	-3,7	539,4	3482,7	2182,7	14,3	261,3	3,3	0,319	4
Alūksnes rajons	10,8	-6,6	566,7	1837,9	692,9	14,2	190,1	4,4	-0,642	19
Balvu rajons	11,3	-9,0	565,9	1551,6	336,9	9,5	161,0	9,0	-1,201	25
Bauskas rajons	27,0	-3,2	509,4	1867,3	924,8	13,9	232,4	3,3	-0,134	12
Cēsu rajons	18,9	-4,5	544,6	2643,7	1319,9	22,0	254,0	2,8	0,130	5
Daugavpils rajons	15,3	-7,4	549,4	1313,3	587,8	6,0	139,3	4,9	-0,971	22
Dobeles rajons	23,1	-4,8	534,4	2472,2	1174,3	13,8	256,1	4,3	-0,104	11
Gulbenes rajons	13,8	-6,7	547,6	2362,5	806,0	18,7	193,5	3,9	-0,281	15
Jēkabpils rajons	17,4	-4,8	539,5	2544,1	1184,3	17,5	200,3	4,1	-0,138	13
Jelgavas rajons	23,2	0,1	512,0	1855,9	919,6	13,8	222,8	2,5	-0,088	10
Krāslavas rajons	14,3	-8,9	561,0	1421,0	346,9	9,6	140,4	8,1	-1,170	24
Kuldīgas rajons	14,2	-5,1	570,8	1874,4	965,1	16,4	193,0	4,3	-0,539	18
Liepājas rajons	12,1	-5,4	590,5	1867,9	806,4	12,0	198,9	4,5	-0,726	20
Limbažu rajons	14,4	-5,4	554,2	1930,9	800,6	16,6	233,7	3,3	-0,349	16
Ludzas rajons	12,8	-9,3	550,0	1616,2	977,7	10,3	155,7	10,7	-1,161	23
Madonas rajons	12,6	-7,1	562,3	2288,1	1083,3	16,9	199,8	4,6	-0,409	17
Ogres rajons	35,2	2,9	520,2	2367,3	1197,4	20,8	337,1	2,7	0,428	3
Preiļu rajons	18,5	-7,2	544,6	1977,2	714,3	12,6	167,1	7,6	-0,744	21
Rēzeknes rajons	14,2	-7,0	552,8	1258,2	1164,8	8,8	134,1	12,2	-1,367	26
Rīgas rajons	53,6	14,4	491,2	4771,9	4012,3	27,8	372,9	2,6	1,930	1
Saldus rajons	16,6	-4,9	532,6	2907,0	1103,2	21,1	221,8	3,4	0,120	6
Talsu rajons	16,8	-4,9	543,9	2505,5	1002,8	21,5	221,5	3,7	-0,066	9
Tukuma rajons	22,3	-0,8	553,0	2225,0	1081,6	18,5	239,1	2,8	-0,058	8
Valkas rajons	12,8	-6,1	557,1	2652,2	987,8	15,0	239,9	3,7	-0,198	14
Valmieras rajons	24,4	-2,8	526,6	3317,7	1540,6	21,8	293,3	2,6	0,536	2
Ventspils rajons	5,6	-4,5	507,7	2595,7	1183,7	15,9	227,3	3,4	-0,001	7
Vidēji rajonos	**18,2**	**-2,3**	**536,3**	**2577,5**	**1472,1**	**17,6**	**242,1**	**4,3**		

Pilsētu grupas teritoriju pamatrādītāji un attīstības indekss

Pilsēta, novads	Rajons	ISIZM	DEM	IIN	BDR	IND	Rangs
Daugavpils	-	-5,9	474,6	235,8	2,9	-0,314	22
Jelgava	-	-0,2	505,3	349,3	2,7	0,284	12
Jūrmala	-	0,8	519,2	402,8	3,6	0,279	13
Liepāja	-	-2,2	552,8	269,8	3,4	-0,584	33
Rēzekne	-	-5,0	495,0	281,6	5,7	-0,796	39
Rīga	-	-3,0	512,4	418,5	2,4	0,412	8
Ventspils	-	-1,6	519,0	369,7	2,6	0,214	17
Aizkraukles novads	Aizkraukles	-1,4	475,2	382,7	3,5	0,374	9
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	0,9	546,5	237,6	3,3	-0,456	28
Pļaviņas	Aizkraukles	-5,4	595,7	270,8	3,8	-1,114	47
Alūksne	Alūksnes	-2,7	544,3	283,7	4,3	-0,673	36
Ape ar l.t.	Alūksnes	-11,8	611,1	141,8	4,4	-2,179	66
Balvi	Balvu	-4,6	472,3	255,7	5,2	-0,621	35
Viļaka	Balvu	-11,9	559,3	176,1	11,2	-3,118	73
Bauska	Bauskas	-3,5	523,2	313,1	4,1	-0,436	26
Cēsis	Cēsu	-1,7	545,3	342,6	3,0	-0,132	20
Līgatne	Cēsu	-11,2	712,7	270,7	3,0	-2,029	64
Ilūkstes novads	Daugavpils	-8,2	575,8	188,0	4,6	-1,622	58
Subate ar l.t.	Daugavpils	-9,5	621,9	91,0	5,1	-2,455	70
Auce ar l.t.	Dobeles	-3,1	582,1	271,4	5,1	-1,166	48

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km²; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IKP – iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju 2006. gadā, Ls; INV – nefinanšu investīcijas uz 1 iedzīvotāju 2007. gadā, Ls; KOM – ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2007. gadā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pilsēta, novads	Rajons	ISIZM	DEM	IIN	BDR	IND	Rangs
Dobele	Dobeles	-1,3	534,4	372,4	4,3	-0,203	21
Gulbene	Gulbenes	-4,5	520,7	283,0	4,8	-0,733	37
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	-8,2	533,0	191,6	7,5	-1,930	63
Jēkabpils	Jēkabpils	-2,0	520,1	248,2	3,9	-0,541	30
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	-10,2	583,6	189,8	7,2	-2,314	69
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	-2,1	508,7	212,6	3,6	-0,541	31
Dagda	Krāslavas	-8,5	598,2	202,6	8,5	-2,533	72
Krāslavas novads	Krāslavas	-4,7	492,0	202,3	5,9	-1,100	45
Kuldīga	Kuldīgas	-1,2	588,9	251,0	4,1	-0,966	43
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	-6,8	606,9	194,4	6,5	-2,105	65
Aizpute	Liepājas	-5,4	647,6	249,1	8,6	-2,504	71
Durbes novads	Liepājas	-8,1	594,4	199,2	3,4	-1,445	55
Grobiņa	Liepājas	-1,9	586,6	336,3	2,6	-0,355	24
Priekule	Liepājas	-4,9	592,9	222,0	4,8	-1,453	56
Sakas novads	Liepājas	-9,9	663,9	158,2	1,9	-1,839	61
Ainaži ar l.t.	Limbažu	-15,0	519,3	251,6	3,6	-1,198	49
Aloja ar l.t.	Limbažu	-7,4	559,1	223,1	2,7	-0,953	42
Limbaži	Limbažu	-4,3	520,9	333,8	3,9	-0,355	25
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	-3,3	570,1	281,1	2,9	-0,608	34
Staicele ar l.t.	Limbažu	-5,7	635,9	139,3	2,2	-1,566	57
Kārsava	Ludzas	-6,0	639,9	178,0	13,1	-3,671	76
Ludza	Ludzas	-5,3	494,6	229,5	7,0	-1,258	51
Zilupes novads	Ludzas	-6,1	517,6	131,1	16,2	-3,716	77
Cesvaine ar l.t.	Madonas	-6,1	573,0	197,7	4,4	-1,397	54
Lubānas novads	Madonas	-7,3	606,2	194,1	5,5	-1,917	62
Madona	Madonas	-4,6	522,7	304,5	3,7	-0,442	27
Varakļāni	Madonas	-6,0	726,5	149,8	8,2	-3,349	74
Ikšķiles novads	Ogres	23,5	543,7	426,3	2,3	1,780	2
Ķeguma novads	Ogres	1,6	479,3	305,9	2,5	0,442	6
Lielvārdes novads	Ogres	4,9	533,0	336,3	2,6	0,372	10
Ogres novads	Ogres	3,0	508,8	385,0	3,0	0,519	4
Līvānu novads	Preiļu	-5,9	502,4	171,3	10,2	-2,226	67
Preiļu novads	Preiļu	-6,1	477,7	245,1	5,4	-0,815	40
Viļāni	Rēzeknes	-7,3	571,7	179,2	14,4	-3,578	75
Baldone ar l.t.	Rīgas	9,5	551,4	279,5	1,5	0,516	5
Baloži	Rīgas	29,4	388,0	402,0	2,8	2,921	1
Olaine	Rīgas	-0,8	480,7	360,1	3,6	0,266	14
Salaspils novads	Rīgas	5,7	470,5	380,1	2,8	0,942	3
Saulkrasti ar l.t.	Rīgas	8,7	606,9	365,7	2,2	0,307	11
Siguldas novads	Rīgas	3,9	537,8	384,1	3,6	0,262	15
Vangaži	Rīgas	-1,6	468,1	307,9	3,0	0,228	16
Brocēnu novads	Saldus	-4,7	554,4	219,3	3,9	-1,016	44
Saldus	Saldus	-1,7	553,7	291,2	3,8	-0,557	32
Sabiles novads	Talsu	-6,5	565,1	162,7	5,1	-1,652	59
Stende	Talsu	-0,4	610,4	194,6	3,8	-1,203	50
Talsi	Talsu	-5,7	519,2	326,1	4,0	-0,468	29
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	-5,3	568,8	171,2	3,8	-1,314	52
Kandavas novads	Tukuma	-2,7	577,0	184,1	2,3	-0,859	41
Tukums	Tukuma	3,5	546,1	303,4	3,2	-0,031	18
Seda ar l.t.	Valkas	-8,7	622,9	204,3	4,0	-1,773	60
Smiltene	Valkas	-6,0	558,5	374,8	2,9	-0,318	23
Strenči	Valkas	-8,6	600,5	301,2	4,3	-1,314	53
Valka	Valkas	-4,8	554,0	285,5	4,0	-0,796	38
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	-9,5	723,3	181,7	2,5	-2,246	68
Rūjiena	Valmieras	-5,0	591,6	239,2	3,4	-1,104	46
Valmiera	Valmieras	-0,1	517,7	394,0	2,5	0,435	7
Piltene ar l.t.	Ventspils	-4,1	473,6	220,6	1,8	-0,038	19
Vidēji pilsētās un pilsētnovados		**-2,5**	**518,0**	**353,0**	**3,2**		

Saīsinājumi. ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pagastu grupas teritoriju pamatrādītāji un attīstības indekss

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	6,4	-2,7	576,5	186,4	3,2	120	-0,112	176
Bebru pagasts	Aizkraukles	10,9	-8,9	469,2	183,6	3,4	109	0,085	105
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	5,5	-4,6	514,5	189,3	4,2	90	-0,076	166
Iršu pagasts	Aizkraukles	8,1	-7,8	535,3	124,8	5,2	114	-0,377	279
Klintaines pagasts	Aizkraukles	9,5	-0,8	631,4	155,3	3,5	126	-0,291	243
Kokneses pagasts	Aizkraukles	25,3	-0,6	555,9	276,0	2,3	142	0,459	36
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	7,1	-4,3	608,1	164,2	2,6	99	-0,230	215
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	6,0	-5,8	522,3	163,3	2,4	96	-0,037	154
Neretas pagasts	Aizkraukles	15,2	-9,9	611,4	175,8	4,3	97	-0,334	256
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	5,2	-17,3	455,3	138,8	5,6	95	-0,336	259
Seces pagasts	Aizkraukles	6,7	-3,4	578,5	148,0	3,6	116	-0,259	229
Sērenes pagasts	Aizkraukles	7,3	0,3	409,0	259,6	1,9	112	0,633	23
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	39,3	-0,4	595,7	280,8	2,3	240	0,553	33
Staburaga pagasts	Aizkraukles	7,9	-14,3	529,8	189,7	1,7	121	-0,009	144
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	5,0	-11,1	646,5	114,3	3,3	112	-0,610	342
Valles pagasts	Aizkraukles	6,4	-8,8	620,9	189,7	2,4	103	-0,238	219
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	7,5	-9,9	523,4	186,8	5,5	109	-0,238	218
Zalves pagasts	Aizkraukles	3,8	-9,0	560,3	153,7	3,3	88	-0,289	241
Alsviķu pagasts	Alūksnes	7,6	-8,1	560,8	185,4	3,4	106	-0,155	194
Annas pagasts	Alūksnes	9,9	-11,4	505,8	111,1	4,6	109	-0,335	258
Gaujienas pagasts	Alūksnes	8,3	-6,6	547,9	193,4	2,8	91	-0,041	155
Ilzenes pagasts	Alūksnes	7,0	-9,0	624,5	119,9	4,5	94	-0,591	339
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	7,2	-8,3	561,0	148,0	4,0	88	-0,318	252
Jaunannas pagasts	Alūksnes	6,1	-5,0	490,9	107,5	2,6	88	-0,118	179
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	9,2	-7,1	536,7	152,6	1,0	74	0,005	139
Kalncempju pagasts	Alūksnes	5,8	-27,9	512,0	86,7	2,4	105	-0,503	315
Liepnas pagasts	Alūksnes	3,7	-10,4	733,3	145,6	4,2	82	-0,820	378
Malienas pagasts	Alūksnes	8,5	-6,7	646,9	81,5	4,5	112	-0,702	360
Mālupes pagasts	Alūksnes	5,6	-7,8	619,5	116,1	5,1	84	-0,638	346
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	3,5	-13,1	517,4	105,5	7,6	74	-0,702	359
Pededzes pagasts	Alūksnes	6,0	-9,3	640,9	61,6	13,3	69	-1,478	429
Trapenes pagasts	Alūksnes	6,6	-6,0	658,2	125,8	2,5	99	-0,475	303
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	6,2	-14,0	495,0	103,6	4,0	60	-0,378	280
Virešu pagasts	Alūksnes	4,9	-8,7	575,3	126,3	3,1	93	-0,371	277
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	6,5	-1,0	533,8	122,5	5,6	95	-0,351	266
Ziemeru pagasts	Alūksnes	8,0	-5,1	513,8	103,7	4,7	75	-0,334	257
Baltinavas pagasts	Balvu	7,8	-12,3	670,2	114,5	20,7	84	-1,974	445
Balvu pagasts	Balvu	9,9	-0,7	586,7	153,9	5,8	113	-0,368	275
Bērzkalnes pagasts	Balvu	5,6	-10,2	428,6	101,1	9,4	88	-0,562	334
Bērzpils pagasts	Balvu	7,3	-11,4	669,1	115,2	7,9	60	-1,016	403
Briežuciema pagasts	Balvu	7,9	-10,4	603,9	85,2	11,7	74	-1,201	414
Krišjāņu pagasts	Balvu	6,3	-12,4	539,8	92,1	16,6	69	-1,435	428
Kubulu pagasts	Balvu	10,0	-5,8	751,6	138,3	7,4	92	-1,005	401
Kupravas pagasts	Balvu	144,1	-20,2	505,6	108,0	7,1	142	0,564	31
Lazdukalna pagasts	Balvu	5,5	-9,7	646,8	102,2	11,0	68	-1,221	416
Lazdulejas pagasts	Balvu	4,4	-5,0	500,0	73,7	10,2	66	-0,825	380
Medņevas pagasts	Balvu	8,3	-11,8	690,7	116,5	10,1	89	-1,213	415
Rugāju pagasts	Balvu	5,2	-9,8	536,7	115,0	7,3	75	-0,645	347
Susāju pagasts	Balvu	4,4	-14,5	678,3	95,0	15,1	82	-1,689	439
Šķilbēnu pagasts	Balvu	13,6	-10,8	634,3	98,0	10,2	90	-1,071	406
Tilžas pagasts	Balvu	11,1	-9,1	625,7	128,5	9,9	73	-0,956	398
Vectilžas pagasts	Balvu	5,6	-7,7	486,8	90,8	5,9	64	-0,451	300
Vecumu pagasts	Balvu	5,6	-19,4	620,7	82,2	18,6	77	-1,902	443
Vīksnas pagasts	Balvu	6,8	-10,8	647,4	97,4	5,6	91	-0,818	377
Žīguru pagasts	Balvu	7,7	-12,9	545,0	218,7	13,3	87	-0,843	384
Bārbeles pagasts	Bauskas	9,4	-5,5	543,6	169,9	5,5	141	-0,248	222
Brunavas pagasts	Bauskas	15,7	-8,5	542,7	126,4	3,3	150	-0,175	200
Ceraukstes pagasts	Bauskas	28,8	3,4	526,7	199,8	3,4	234	0,376	45
Codes pagasts	Bauskas	30,0	-2,6	499,0	209,0	3,2	244	0,420	41
Dāviņu pagasts	Bauskas	11,2	-13,7	488,4	124,5	3,5	154	-0,163	197
Gailīšu pagasts	Bauskas	33,7	-6,2	385,2	255,6	3,5	241	0,780	17
Iecavas novads	Bauskas	31,1	2,6	530,4	252,4	3,0	292	0,579	27
Īslīces pagasts	Bauskas	39,4	-3,8	454,6	237,1	3,2	254	0,674	21
Mežotnes pagasts	Bauskas	24,2	-8,5	518,3	182,3	2,8	235	0,201	73
Rundāles pagasts	Bauskas	24,9	-6,9	501,3	204,6	3,6	230	0,260	61
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	13,1	-7,7	573,5	203,2	2,4	142	0,011	138
Stelpes pagasts	Bauskas	14,8	-2,5	528,0	162,4	1,7	142	0,148	83
Svitenes pagasts	Bauskas	17,3	-6,2	536,7	114,9	3,1	214	-0,090	168
Vecsaules pagasts	Bauskas	14,1	-3,7	493,5	153,7	3,3	148	0,068	116
Vecumnieku pagasts	Bauskas	16,9	-0,9	535,8	252,1	2,6	154	0,346	49
Viesturu pagasts	Bauskas	14,4	-11,4	484,2	101,2	2,4	229	-0,035	153
Amatas novads	Cēsu	15,4	-0,3	544,6	236,9	2,7	146	0,270	58
Dzērbenes pagasts	Cēsu	8,3	-5,0	595,4	213,5	3,2	130	-0,093	171
Inešu pagasts	Cēsu	8,9	-5,2	495,2	138,6	2,3	95	0,002	141
Jaunpiebalgas novads	Cēsu	11,0	-6,3	587,8	162,1	2,0	118	-0,121	180
Kaives pagasts	Cēsu	3,6	-9,1	655,0	78,0	4,3	101	-0,791	373
Liepas pagasts	Cēsu	42,9	-5,1	557,1	225,3	3,6	143	0,312	52
Līgatnes pagasts	Cēsu	17,6	-4,6	490,8	225,7	2,8	127	0,313	51
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	12,9	0,3	582,3	140,9	3,2	148	-0,132	181
Nītaures pagasts	Cēsu	5,6	-13,8	543,0	162,1	1,9	110	-0,155	193
Priekuļu pagasts	Cēsu	49,2	-8,7	492,6	327,3	3,2	180	0,808	16
Raiskuma pagasts	Cēsu	9,8	-4,6	564,3	244,1	2,6	107	0,115	95
Raunas novads	Cēsu	13,4	-7,6	550,6	174,2	1,8	130	0,033	125
Skujenes pagasts	Cēsu	5,5	-10,8	596,0	142,5	4,3	108	-0,479	305
Stalbes pagasts	Cēsu	8,2	-5,0	529,8	168,6	3,0	123	-0,045	158
Straupes pagasts	Cēsu	9,8	-4,6	520,0	190,6	1,8	107	0,139	86

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km²; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; ZKV – zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. gada sākumā, Ls/ha; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Taurenes pagasts	Cēsu	9,6	-5,9	477,5	180,2	3,5	110	0,077	114
Vaives pagasts	Cēsu	10,7	3,0	537,2	167,0	3,3	140	0,050	124
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	14,5	-5,7	531,0	193,0	2,6	92	0,083	107
Veselavas pagasts	Cēsu	12,0	-4,7	476,2	176,9	1,9	146	0,247	64
Zaubes pagasts	Cēsu	6,2	-9,0	626,8	179,9	1,8	106	-0,235	217
Ambeļu pagasts	Daugavpils	10,5	-13,4	765,7	78,8	9,9	76	-1,490	431
Biķernieku pagasts	Daugavpils	11,9	-8,4	570,1	53,8	7,5	92	-0,813	375
Demenes pagasts	Daugavpils	10,6	-7,9	470,2	72,7	7,3	97	-0,510	317
Dubnas pagasts	Daugavpils	15,2	-3,5	496,9	84,9	6,3	120	-0,352	267
Dvietes pagasts	Daugavpils	6,0	-7,7	580,4	113,2	4,9	80	-0,535	321
Eglaines pagasts	Daugavpils	13,4	-8,3	568,7	93,7	5,8	93	-0,558	328
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	37,7	-7,6	539,5	191,4	3,4	188	0,229	68
Kalupes pagasts	Daugavpils	14,1	-3,8	551,2	115,4	7,6	101	-0,523	319
Laucesas pagasts	Daugavpils	26,2	-2,1	494,0	116,1	5,2	178	-0,032	151
Līksnas pagasts	Daugavpils	9,0	-4,9	572,3	179,3	6,9	119	-0,399	287
Maļinovas pagasts	Daugavpils	15,7	-3,0	528,4	74,1	4,1	120	-0,280	237
Medumu pagasts	Daugavpils	9,4	-11,6	545,7	121,6	4,1	69	-0,393	285
Naujenes pagasts	Daugavpils	46,0	-3,1	497,9	188,2	2,7	136	0,479	35
Nīcgales pagasts	Daugavpils	9,4	-11,7	494,3	163,8	6,1	110	-0,281	239
Salienas pagasts	Daugavpils	6,6	-8,9	587,3	73,0	5,4	71	-0,711	362
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	15,7	-9,0	559,2	86,1	7,2	96	-0,647	348
Sventes pagasts	Daugavpils	10,2	-6,5	670,1	94,7	4,1	101	-0,680	354
Tabores pagasts	Daugavpils	13,8	-4,6	503,5	91,8	4,3	125	-0,222	213
Vaboles pagasts	Daugavpils	11,7	-10,7	627,2	133,9	5,4	115	-0,598	340
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	9,1	-10,5	521,5	76,2	6,3	87	-0,603	341
Višķu pagasts	Daugavpils	20,2	-15,9	584,1	173,2	3,8	114	-0,264	230
Annenieku pagasts	Dobeles	13,9	-2,7	590,9	215,5	4,1	168	-0,044	157
Auru pagasts	Dobeles	29,3	-0,6	495,6	227,7	4,8	197	0,349	48
Bēnes pagasts	Dobeles	23,1	-5,2	576,9	202,0	3,6	183	0,050	123
Bērzes pagasts	Dobeles	25,0	-4,0	544,1	221,4	4,1	258	0,224	69
Bikstu pagasts	Dobeles	10,9	-8,9	551,8	154,2	3,1	168	-0,143	189
Dobeles pagasts	Dobeles	13,4	-4,3	515,5	177,8	6,2	226	-0,108	175
Īles pagasts	Dobeles	7,9	-6,8	518,9	157,6	2,0	139	0,012	137
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	10,3	-3,5	569,1	194,4	3,3	189	-0,016	147
Krimūnu pagasts	Dobeles	17,6	-7,7	511,6	237,2	4,8	266	0,185	75
Lielauces pagasts	Dobeles	7,0	-7,1	441,0	153,3	7,2	121	-0,219	211
Naudītes pagasts	Dobeles	10,0	-13,5	491,7	217,7	3,5	156	0,072	115
Penkules pagasts	Dobeles	14,9	-2,2	512,3	204,6	2,7	209	0,262	60
Tērvetes novads	Dobeles	18,9	-9,8	503,0	196,6	3,4	211	0,151	81
Ukru pagasts	Dobeles	5,2	-23,3	516,8	117,1	5,2	154	-0,560	332
Vītiņu pagasts	Dobeles	9,1	-12,2	560,6	112,5	5,0	157	-0,486	310
Zebrenes pagasts	Dobeles	6,2	-12,0	551,0	150,7	4,1	133	-0,329	254
Beļavas pagasts	Gulbenes	11,3	-4,6	637,5	103,5	4,7	125	-0,573	337
Daukstu pagasts	Gulbenes	7,9	-5,5	526,4	123,9	3,5	126	-0,201	205
Druvienas pagasts	Gulbenes	8,6	-9,9	591,8	122,8	3,3	108	-0,406	288

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Galgauskas pagasts	Gulbenes	7,4	-10,6	650,7	125,4	4,8	120	-0,669	352
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	14,6	-10,5	520,8	199,1	3,8	125	-0,013	145
Lejasciema pagasts	Gulbenes	5,4	-7,1	663,3	176,9	2,4	92	-0,367	274
Līgo pagasts	Gulbenes	5,6	-18,1	573,0	123,0	2,8	123	-0,452	301
Litenes pagasts	Gulbenes	9,1	-9,5	503,9	106,1	1,0	89	-0,069	165
Lizuma pagasts	Gulbenes	14,7	-6,7	529,0	182,0	3,1	118	0,022	129
Rankas pagasts	Gulbenes	8,8	-8,4	574,1	125,7	2,7	107	-0,291	242
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	8,8	-10,7	579,4	138,3	4,4	113	-0,423	292
Stradu pagasts	Gulbenes	12,3	-4,3	452,1	189,8	4,8	116	0,116	94
Tirzas pagasts	Gulbenes	7,8	-9,5	618,8	93,7	2,4	114	-0,482	308
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	8,1	1,3	492,0	164,6	2,5	115	0,156	80
Asares pagasts	Jēkabpils	6,9	-8,7	647,7	81,0	5,4	101	-0,815	376
Atašienes pagasts	Jēkabpils	3,2	-10,3	615,5	113,7	2,5	69	-0,500	314
Dignājas pagasts	Jēkabpils	7,2	-7,3	569,6	109,9	1,6	101	-0,240	220
Dunavas pagasts	Jēkabpils	6,5	-15,4	560,5	119,6	1,9	95	-0,333	255
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	4,4	-13,2	540,4	124,8	4,8	89	-0,479	306
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	14,1	-8,7	419,3	162,6	4,7	113	0,080	109
Kalna pagasts	Jēkabpils	4,2	-7,9	535,2	129,2	3,4	113	-0,271	234
Krustpils pagasts	Jēkabpils	11,7	-0,2	592,4	153,7	2,8	143	-0,117	177
Kūku pagasts	Jēkabpils	18,3	-2,3	708,9	150,5	2,9	150	-0,383	282
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	5,5	-17,2	551,5	123,6	5,0	106	-0,559	329
Mežāres pagasts	Jēkabpils	6,8	-9,8	503,1	94,0	4,2	110	-0,346	261
Rites pagasts	Jēkabpils	7,2	-11,6	549,9	133,1	5,5	88	-0,491	312
Rubenes pagasts	Jēkabpils	6,8	-13,3	725,2	98,8	7,0	98	-1,137	412
Salas pagasts	Jēkabpils	16,9	-2,4	453,9	202,1	3,9	125	0,278	57
Saukas pagasts	Jēkabpils	7,5	-8,8	584,9	136,0	3,9	102	-0,396	286
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	8,9	-6,2	594,7	136,8	2,3	110	-0,253	226
Variešu pagasts	Jēkabpils	8,8	-8,3	533,0	125,7	5,0	121	-0,349	265
Vīpes pagasts	Jēkabpils	10,4	-3,8	579,9	116,8	2,8	122	-0,251	225
Zasas pagasts	Jēkabpils	8,8	-8,7	625,4	141,6	2,3	98	-0,347	263
Elejas pagasts	Jelgavas	38,8	1,0	536,8	201,0	5,0	236	0,295	55
Glūdas pagasts	Jelgavas	28,4	5,2	457,7	208,7	2,0	347	0,756	18
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	26,7	-2,5	491,2	241,5	2,3	246	0,565	29
Lielplatones pagasts	Jelgavas	17,5	-6,6	559,9	211,8	4,5	245	0,020	132
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	16,2	8,3	500,3	200,1	1,8	263	0,529	34
Ozolnieku novads	Jelgavas	63,1	9,0	534,0	302,6	2,3	407	1,185	10
Platones pagasts	Jelgavas	19,6	-3,6	480,9	259,6	1,7	240	0,603	25
Sesavas pagasts	Jelgavas	19,2	-6,7	538,8	155,6	3,3	243	0,022	131
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	11,7	-5,2	528,4	154,1	1,6	161	0,078	113
Svētes pagasts	Jelgavas	30,0	3,0	508,9	200,7	1,6	334	0,615	24
Valgundes novads	Jelgavas	10,1	-0,3	497,9	239,4	2,1	144	0,387	44
Vilces pagasts	Jelgavas	14,2	-13,3	445,5	141,9	4,0	198	0,004	140
Vircavas pagasts	Jelgavas	17,0	-8,3	515,0	152,7	1,1	260	0,210	71
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	13,8	-6,5	588,4	184,5	1,9	219	0,027	127
Andrupenes pagasts	Krāslavas	10,5	-11,0	558,0	98,1	9,3	76	-0,856	385

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km^2; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; ZKV – zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. gada sākumā, Ls/ha; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Andzeļu pagasts	Krāslavas	7,6	-10,4	599,1	61,1	7,5	71	-0,940	396
Asūnes pagasts	Krāslavas	7,9	-10,0	640,8	95,9	10,7	78	-1,179	413
Aulejas pagasts	Krāslavas	9,3	-11,0	592,2	125,1	9,7	76	-0,905	391
Bērziņu pagasts	Krāslavas	5,2	-21,5	462,9	61,7	2,0	76	-0,358	269
Dagdas pagasts	Krāslavas	15,7	-5,2	543,9	100,8	8,6	95	-0,629	345
Ezernieku pagasts	Krāslavas	7,5	-15,1	567,0	141,5	5,2	63	-0,543	324
Grāveru pagasts	Krāslavas	9,3	-11,1	618,0	76,3	13,3	81	-1,366	426
Indras pagasts	Krāslavas	10,4	-13,7	643,3	93,7	12,6	89	-1,349	423
Izvaltas pagasts	Krāslavas	11,5	-14,2	683,0	141,0	7,0	83	-0,897	389
Kalniešu pagasts	Krāslavas	8,1	-10,8	617,4	63,8	12,3	83	-1,331	421
Kaplavas pagasts	Krāslavas	6,1	-7,5	528,0	103,8	8,4	62	-0,701	358
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	8,2	-9,2	590,0	88,9	7,6	59	-0,838	381
Kombuļu pagasts	Krāslavas	9,1	-13,0	629,7	127,8	8,0	84	-0,886	388
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	8,0	-7,3	473,2	91,3	10,5	83	-0,727	367
Ķepovas pagasts	Krāslavas	5,2	-23,1	495,0	60,6	8,5	82	-0,944	397
Piedrujas pagasts	Krāslavas	9,7	-17,1	565,0	64,9	7,8	83	-0,928	395
Robežnieku pagasts	Krāslavas	8,3	-8,5	651,5	78,9	8,8	89	-1,077	407
Skaistas pagasts	Krāslavas	6,5	-15,5	605,1	85,3	8,1	76	-1,007	402
Svariņu pagasts	Krāslavas	5,2	-13,0	626,7	61,8	11,3	71	-1,347	422
Šķaunes pagasts	Krāslavas	5,3	-14,1	503,4	124,1	9,4	68	-0,753	370
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	10,4	-10,8	726,9	61,6	12,8	76	-1,624	436
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	16,2	-2,0	682,8	118,0	11,9	85	-1,128	411
Alsungas pagasts	Kuldīgas	9,2	-12,8	576,2	185,1	3,2	128	-0,219	210
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	7,0	-2,4	585,9	119,9	3,4	139	-0,309	251
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	7,0	-12,3	527,0	112,5	6,4	115	-0,548	325
Īvandes pagasts	Kuldīgas	6,0	-8,2	487,8	139,2	4,5	154	-0,176	201
Kabiles pagasts	Kuldīgas	5,0	-8,0	591,5	104,0	3,9	137	-0,492	313
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	19,7	-5,0	464,8	196,5	3,7	157	0,264	59
Laidu pagasts	Kuldīgas	11,2	-9,2	599,0	105,2	4,7	149	-0,524	320
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	5,7	-10,7	584,2	103,1	6,8	134	-0,727	366
Padures pagasts	Kuldīgas	10,1	0,8	588,1	155,2	2,9	148	-0,106	174
Pelču pagasts	Kuldīgas	18,5	2,3	465,7	230,2	3,6	169	0,445	39
Raņķu pagasts	Kuldīgas	11,2	-10,7	524,9	124,1	5,6	175	-0,360	270
Rendas pagasts	Kuldīgas	4,4	-8,1	644,4	165,4	3,4	124	-0,433	296
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	10,3	-11,8	598,9	152,9	3,8	145	-0,370	276
Rumbas pagasts	Kuldīgas	7,4	-4,6	539,9	196,1	4,5	125	-0,105	173
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	10,7	-8,1	580,8	125,6	4,2	152	-0,375	278
Turlavas pagasts	Kuldīgas	8,1	-10,3	538,9	101,2	3,1	144	-0,307	249
Vārmes pagasts	Kuldīgas	7,7	-5,7	538,7	128,9	4,7	136	-0,307	250
Aizputes pagasts	Liepājas	11,2	-7,4	538,6	165,4	6,2	163	-0,292	246
Bārtas pagasts	Liepājas	6,0	-11,8	597,3	128,2	4,3	153	-0,505	316
Bunkas pagasts	Liepājas	9,3	-8,1	554,1	124,1	5,9	157	-0,445	298
Cīravas pagasts	Liepājas	9,9	-10,2	525,7	182,5	4,3	147	-0,133	182
Dunalkas pagasts	Liepājas	9,5	-11,9	573,6	172,8	4,0	159	-0,267	233
Dunikas pagasts	Liepājas	3,6	-6,4	597,9	138,1	3,4	108	-0,384	283

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Embūtes pagasts	Liepājas	3,7	-19,2	501,7	147,1	5,5	154	-0,425	293
Gaviezes pagasts	Liepājas	7,3	-5,8	505,6	152,5	4,8	154	-0,165	198
Gramzdas pagasts	Liepājas	9,4	-8,4	488,8	130,4	4,7	140	-0,194	204
Grobiņas pagasts	Liepājas	20,9	-1,9	556,1	200,7	3,3	221	0,163	79
Kalētu pagasts	Liepājas	9,5	-7,4	520,0	131,7	5,0	133	-0,281	238
Kalvenes pagasts	Liepājas	6,8	-7,0	565,3	167,1	3,9	151	-0,221	212
Kazdangas pagasts	Liepājas	11,5	-10,7	682,3	153,5	5,8	166	-0,681	355
Lažas pagasts	Liepājas	4,4	-7,3	544,7	162,3	4,8	150	-0,277	236
Medzes pagasts	Liepājas	13,8	4,3	529,9	216,8	4,1	215	0,232	66
Nīcas pagasts	Liepājas	12,5	3,3	558,4	233,1	2,6	160	0,260	62
Otaņķu pagasts	Liepājas	8,1	-0,5	590,9	130,4	2,8	145	-0,204	206
Priekules pagasts	Liepājas	4,7	-6,3	598,2	121,4	5,6	163	-0,553	326
Rucavas pagasts	Liepājas	5,4	-10,7	621,6	140,1	2,8	115	-0,426	294
Vaiņodes pagasts	Liepājas	13,6	-6,2	687,1	165,3	6,5	157	-0,648	350
Vecpils pagasts	Liepājas	6,7	-9,8	579,9	133,1	2,1	153	-0,249	223
Vērgales pagasts	Liepājas	8,1	-2,7	533,5	172,3	3,2	128	-0,023	148
Virgas pagasts	Liepājas	11,1	-2,0	652,2	139,1	4,8	143	-0,480	307
Braslavas pagasts	Limbažu	8,9	-13,1	577,3	88,6	2,4	128	-0,421	289
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	11,1	-16,0	523,7	169,4	2,9	123	-0,134	184
Katvaru pagasts	Limbažu	11,4	-2,4	563,5	174,6	2,3	139	0,014	135
Lēdurgas pagasts	Limbažu	9,9	-3,7	493,5	150,3	2,2	120	0,086	104
Liepupes pagasts	Limbažu	14,4	-8,9	547,0	202,6	4,0	186	-0,029	150
Limbažu pagasts	Limbažu	11,0	-0,7	538,4	203,2	3,6	127	0,067	117
Pāles pagasts	Limbažu	6,1	-5,4	591,4	140,7	3,6	106	-0,344	260
Skultes pagasts	Limbažu	14,1	2,7	618,8	190,9	2,8	431	0,142	85
Umurgas pagasts	Limbažu	6,6	-8,4	610,0	158,1	3,5	113	-0,365	273
Vidrižu pagasts	Limbažu	15,8	-0,9	533,6	194,6	2,6	144	0,178	76
Viļķenes pagasts	Limbažu	6,8	-10,6	599,4	179,3	4,2	118	-0,361	271
Blontu pagasts	Ludzas	5,1	-8,9	548,6	122,9	7,8	73	-0,678	353
Brigu pagasts	Ludzas	6,0	-9,2	660,8	70,7	18,5	78	-1,884	442
Ciblas novads	Ludzas	5,8	-14,1	537,6	126,3	8,6	69	-0,766	371
Cirmas pagasts	Ludzas	8,9	-5,6	444,7	139,3	6,8	89	-0,215	209
Golišēvas pagasts	Ludzas	6,2	-7,5	548,9	59,8	22,4	67	-1,916	444
Isnaudas pagasts	Ludzas	10,3	-4,8	477,0	148,6	11,0	91	-0,560	330
Istras pagasts	Ludzas	5,2	-13,6	650,6	93,3	11,6	59	-1,356	424
Lauderu pagasts	Ludzas	5,9	-17,9	586,3	60,8	11,5	70	-1,324	420
Malnavas pagasts	Ludzas	9,5	-20,3	635,0	158,8	12,9	106	-1,262	418
Mērdzenes pagasts	Ludzas	9,4	-14,3	535,6	118,8	12,1	88	-0,999	400
Mežvidu pagasts	Ludzas	8,2	-9,6	611,9	110,3	10,3	86	-1,027	404
Nirzas pagasts	Ludzas	6,0	-14,9	593,0	113,2	7,3	75	-0,840	383
Ņukšu pagasts	Ludzas	7,5	-16,5	488,4	93,6	9,9	79	-0,838	382
Pasienes pagasts	Ludzas	5,9	-11,1	586,7	79,6	17,3	69	-1,623	435
Pildas pagasts	Ludzas	6,1	-12,2	698,8	81,6	14,1	66	-1,664	438
Pureņu pagasts	Ludzas	7,8	-15,3	534,7	79,6	9,2	102	-0,910	392
Pušmucovas pagasts	Ludzas	9,1	-14,6	520,6	144,1	9,9	98	-0,729	368

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km²; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; ZKV – zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. gada sākumā, Ls/ha; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Rundēnu pagasts	Ludzas	5,1	-13,6	591,0	74,3	16,0	62	-1,588	433
Salnavas pagasts	Ludzas	5,6	-12,8	700,2	89,7	17,2	76	-1,883	441
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	9,4	-9,7	607,6	121,5	6,9	88	-0,724	365
Aronas pagasts	Madonas	10,7	-1,3	596,8	206,6	4,4	117	-0,138	185
Barkavas pagasts	Madonas	8,1	-9,1	496,1	182,9	3,6	106	-0,032	152
Bērzaunes pagasts	Madonas	15,0	-4,9	527,8	162,3	3,7	123	-0,047	159
Dzelzavas pagasts	Madonas	10,7	-11,2	637,5	174,2	4,4	130	-0,447	299
Ērgļu novads	Madonas	9,5	-11,6	617,1	193,8	4,6	112	-0,382	281
Kalsnavas pagasts	Madonas	14,1	-5,7	539,7	261,3	4,9	113	0,079	112
Lazdonas pagasts	Madonas	33,9	-7,6	475,6	182,6	5,7	134	0,130	89
Liezēres pagasts	Madonas	5,9	-9,0	512,0	156,1	3,4	109	-0,143	188
Ļaudonas pagasts	Madonas	7,8	-8,9	625,8	136,3	4,6	114	-0,542	323
Mārcienas pagasts	Madonas	13,0	-8,6	541,0	152,5	2,5	102	-0,092	170
Mētrienas pagasts	Madonas	5,9	-13,7	475,9	116,0	4,3	103	-0,292	244
Murmastienes pagasts	Madonas	5,1	-9,6	608,0	95,8	8,7	92	-0,960	399
Ošupes pagasts	Madonas	5,6	-16,8	529,5	96,5	6,8	84	-0,715	363
Praulienas pagasts	Madonas	8,9	-7,1	500,0	162,2	3,7	113	-0,062	163
Sarkaņu pagasts	Madonas	9,7	-1,3	474,1	161,5	4,8	118	-0,003	143
Varakļānu pagasts	Madonas	9,8	-4,7	730,8	76,8	7,3	116	-1,087	408
Vestienas pagasts	Madonas	6,5	-4,6	604,2	164,2	3,4	97	-0,287	240
Birzgales pagasts	Ogres	6,4	-7,2	514,1	193,0	2,2	123	0,079	111
Jumpravas pagasts	Ogres	23,9	-1,3	518,5	291,2	3,0	233	0,565	30
Krapes pagasts	Ogres	11,0	-6,7	518,0	182,4	2,6	122	0,053	122
Ķeipenes pagasts	Ogres	13,5	-8,8	531,9	181,6	2,1	130	0,060	119
Lauberes pagasts	Ogres	9,8	-5,3	512,5	167,5	1,5	132	0,123	91
Lēdmanes pagasts	Ogres	18,4	-4,5	552,8	162,6	2,3	159	0,059	121
Madlienas pagasts	Ogres	12,3	-6,1	640,2	192,1	1,9	126	-0,142	187
Mazozolu pagasts	Ogres	6,8	-10,2	503,4	162,6	2,7	107	-0,064	164
Meņģeles pagasts	Ogres	7,7	-16,9	477,4	146,6	1,9	109	-0,061	161
Suntažu pagasts	Ogres	13,3	-2,4	502,5	230,3	2,5	166	0,335	50
Taurupes pagasts	Ogres	7,7	-12,1	581,2	174,2	1,6	118	-0,148	190
Aglonas pagasts	Preiļu	17,2	-14,9	605,2	162,9	5,2	73	-0,485	309
Jersikas pagasts	Preiļu	9,7	1,0	561,5	160,4	11,7	96	-0,720	364
Pelēču pagasts	Preiļu	10,3	-6,0	667,3	85,0	6,9	90	-0,905	390
Riebiņu novads	Preiļu	10,2	-8,2	617,2	103,6	8,5	99	-0,882	387
Rudzātu pagasts	Preiļu	7,5	-8,4	561,7	134,8	3,2	87	-0,293	247
Saunas pagasts	Preiļu	9,2	-11,4	680,1	92,7	3,1	111	-0,703	361
Sutru pagasts	Preiļu	9,2	-7,7	632,7	94,8	8,4	114	-0,925	394
Vārkavas novads	Preiļu	8,4	-9,3	695,4	101,9	5,4	89	-0,874	386
Vārkavas pagasts	Preiļu	8,7	-7,9	631,8	88,6	5,0	113	-0,693	356
Audriņu pagasts	Rēzeknes	18,9	-2,2	539,0	115,1	9,9	151	-0,577	338
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	13,0	-13,7	556,3	166,4	8,0	115	-0,562	333
Čornajas pagasts	Rēzeknes	9,7	-9,5	525,7	102,2	9,6	94	-0,769	372
Dekšāres pagasts	Rēzeknes	9,2	-4,5	578,9	104,3	7,0	112	-0,628	344
Dricānu pagasts	Rēzeknes	11,1	-4,9	613,8	125,0	9,0	97	-0,799	374

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	7,4	-9,7	624,6	92,9	20,2	80	-1,859	440
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	5,7	-9,1	610,2	130,7	11,7	74	-1,093	409
Griškānu pagasts	Rēzeknes	26,0	0,8	465,2	156,3	7,0	205	0,059	120
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	11,4	-11,6	601,8	121,9	8,6	114	-0,823	379
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	10,6	-13,5	585,1	86,1	11,3	110	-1,119	410
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	8,2	-10,3	599,8	133,2	11,5	75	-1,042	405
Lendžu pagasts	Rēzeknes	12,1	-6,7	533,3	193,3	6,7	102	-0,258	228
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	15,2	-9,4	498,7	187,1	11,4	93	-0,560	331
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	4,6	-12,2	631,0	102,4	12,9	71	-1,361	425
Maltas pagasts	Rēzeknes	37,6	-6,9	523,7	171,7	13,0	119	-0,536	322
Nagļu pagasts	Rēzeknes	4,2	-10,7	637,4	132,8	12,5	48	-1,261	417
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	8,9	-13,0	661,1	116,6	7,0	87	-0,920	393
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	24,9	9,6	477,5	152,6	7,4	154	0,066	118
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	21,7	-4,8	536,1	125,2	10,8	174	-0,611	343
Pušas pagasts	Rēzeknes	6,5	-13,5	620,4	135,4	16,0	73	-1,483	430
Rikavas pagasts	Rēzeknes	10,8	-11,7	603,6	111,5	17,5	114	-1,529	432
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	17,5	-5,8	520,6	106,7	11,5	122	-0,752	369
Silmalas pagasts	Rēzeknes	16,9	-7,4	533,1	81,1	21,2	110	-1,606	434
Sokolku pagasts	Rēzeknes	15,3	-8,0	500,0	68,2	22,1	136	-1,636	437
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	12,3	0,5	561,7	105,3	5,1	98	-0,355	268
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	25,3	-7,6	710,2	119,1	14,7	63	-1,405	427
Verēmu pagasts	Rēzeknes	25,1	-6,5	467,1	208,2	5,8	175	0,165	78
Viļānu pagasts	Rēzeknes	16,0	-9,8	577,0	112,5	16,6	146	-1,309	419
Ādažu novads	Rīgas	54,2	23,5	435,2	422,1	1,9	1286	2,383	5
Allažu pagasts	Rīgas	12,5	3,0	517,1	247,6	3,4	189	0,349	47
Babītes pagasts	Rīgas	42,9	26,9	501,0	436,3	2,5	1004	2,002	7
Carnikavas novads	Rīgas	75,0	26,1	501,0	426,3	2,2	1471	2,534	4
Daugmales pagasts	Rīgas	16,9	8,9	529,0	293,6	3,2	371	0,679	19
Garkalnes novads	Rīgas	42,0	62,2	480,7	446,7	1,9	1045	2,597	3
Inčukalna novads	Rīgas	40,3	12,7	516,1	287,6	3,2	384	0,956	12
Krimuldas pagasts	Rīgas	24,0	-2,1	509,8	317,4	2,7	252	0,677	20
Ķekavas pagasts	Rīgas	69,1	20,2	529,0	447,3	2,1	780	2,011	6
Mālpils pagasts	Rīgas	18,8	-3,5	490,3	314,2	3,3	203	0,585	26
Mārupes pagasts	Rīgas	120,4	41,4	516,9	386,4	1,9	2635	3,663	2
Olaines pagasts	Rīgas	23,9	31,4	426,8	293,6	2,9	491	1,377	8
Ropažu novads	Rīgas	20,9	9,2	438,8	282,0	2,8	249	0,869	15
Salas pagasts	Rīgas	18,2	13,1	418,8	307,4	1,8	432	1,187	9
Sējas novads	Rīgas	10,8	1,0	480,4	309,6	2,7	249	0,656	22
Stopiņu novads	Rīgas	170,5	24,5	483,3	396,3	2,2	2414	3,851	1
Ezeres pagasts	Saldus	14,3	-6,4	556,2	152,8	3,6	152	-0,141	186
Jaunauces pagasts	Saldus	5,7	-8,8	604,7	113,3	3,7	135	-0,491	311
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	8,3	-7,4	498,4	123,0	1,4	159	0,022	130
Kursīšu pagasts	Saldus	5,7	-7,2	513,2	123,3	2,8	129	-0,156	195
Lutriņu pagasts	Saldus	15,9	-3,3	534,0	182,4	3,3	168	0,080	110
Nīgrandes pagasts	Saldus	17,9	-11,3	453,7	159,3	3,7	143	0,084	106

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km^2; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; ZKV – zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. gada sākumā, Ls/ha; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Novadnieku pagasts	Saldus	17,5	-5,1	493,3	225,3	3,3	157	0,279	56
Pampāļu pagasts	Saldus	6,7	-9,0	516,6	227,6	3,0	126	0,090	101
Rubas pagasts	Saldus	11,5	-10,8	635,5	159,2	4,3	140	-0,457	302
Saldus pagasts	Saldus	40,2	-2,2	401,2	284,0	2,3	253	1,026	11
Šķēdes pagasts	Saldus	8,6	-8,1	644,3	84,2	2,8	150	-0,555	327
Vadakstes pagasts	Saldus	7,4	-20,9	512,8	120,2	2,6	158	-0,292	245
Zaņas pagasts	Saldus	9,4	-7,1	524,2	104,6	1,3	140	-0,080	167
Zirņu pagasts	Saldus	8,7	-4,8	466,6	159,6	3,0	161	0,119	92
Zvārdes pagasts	Saldus	1,9	-4,4	573,7	134,7	1,2	119	-0,153	192
Balgales pagasts	Talsu	13,1	-5,8	522,6	147,6	2,8	156	-0,013	146
Dundagas pagasts	Talsu	6,7	-7,3	573,5	170,7	2,3	116	-0,134	183
Ģibuļu pagasts	Talsu	7,9	-4,8	548,6	176,1	3,8	133	-0,118	178
Īves pagasts	Talsu	7,9	-12,6	591,4	135,9	4,0	142	-0,445	297
Kolkas pagasts	Talsu	10,4	-4,8	529,0	260,3	2,0	118	0,299	54
Ķūļciema pagasts	Talsu	7,5	-5,0	516,4	147,4	3,3	113	-0,099	172
Laidzes pagasts	Talsu	25,0	3,5	467,2	249,6	3,5	166	0,576	28
Laucienes pagasts	Talsu	10,7	-2,5	637,6	168,2	4,5	149	-0,347	262
Lībagu pagasts	Talsu	14,8	-1,3	504,6	211,8	4,1	166	0,185	74
Lubes pagasts	Talsu	7,3	-5,9	420,9	122,4	3,0	142	0,090	100
Rojas novads	Talsu	20,5	-5,1	571,3	217,9	3,2	210	0,134	88
Strazdes pagasts	Talsu	10,8	-7,8	521,6	129,3	3,7	174	-0,161	196
Valdgales pagasts	Talsu	7,1	-5,8	528,1	152,8	4,7	120	-0,228	214
Vandzenes pagasts	Talsu	12,7	-7,4	520,9	191,3	3,7	153	0,016	134
Virbu pagasts	Talsu	25,5	-2,9	531,9	180,4	6,1	161	-0,044	156
Degoles pagasts	Tukuma	11,2	-4,9	533,5	130,8	2,6	186	-0,061	162
Džūkstes pagasts	Tukuma	8,9	-6,4	557,8	180,8	2,3	140	-0,024	149
Engures pagasts	Tukuma	20,8	-2,6	544,0	223,3	2,3	181	0,300	53
Irlavas pagasts	Tukuma	14,3	-4,0	547,4	189,0	2,6	166	0,094	99
Jaunpils pagasts	Tukuma	15,1	-9,4	557,2	205,2	2,2	174	0,081	108
Jaunsātu pagasts	Tukuma	12,0	-2,7	630,2	114,1	3,6	167	-0,386	284
Lapmežciema novads	Tukuma	50,8	5,5	515,2	265,1	2,6	392	0,951	13
Lestenes pagasts	Tukuma	8,6	-10,9	495,9	175,8	2,9	161	0,016	133
Pūres pagasts	Tukuma	15,7	-6,1	535,7	210,6	2,9	176	0,151	82
Sēmes pagasts	Tukuma	9,4	6,2	571,6	196,0	2,5	163	0,146	84
Slampes pagasts	Tukuma	14,2	-0,8	542,3	208,0	2,3	187	0,230	67
Smārdes pagasts	Tukuma	13,1	0,4	609,8	269,4	2,3	149	0,217	70
Tumes pagasts	Tukuma	16,6	-2,4	529,7	264,0	2,6	206	0,404	42
Vānes pagasts	Tukuma	6,8	-13,9	536,0	132,0	3,7	139	-0,323	253
Viesatu pagasts	Tukuma	8,7	-2,8	428,1	134,6	2,5	157	0,205	72
Zantes pagasts	Tukuma	6,9	-3,9	563,1	156,4	10,5	152	-0,699	357
Zentenes pagasts	Tukuma	5,0	-10,3	578,8	152,2	2,3	126	-0,250	224
Bilskas pagasts	Valkas	9,0	-6,8	532,1	121,0	3,9	112	-0,264	231
Blomes pagasts	Valkas	13,5	-3,1	532,8	175,0	2,2	125	0,098	97
Brantu pagasts	Valkas	8,1	-1,2	544,8	209,8	4,1	127	-0,001	142
Ērģemes pagasts	Valkas	5,7	-9,0	527,8	150,3	3,9	113	-0,234	216

Pagasts, novads	Rajons	IBL	ISIZM	DEM	IIN	BDR	ZKV	IND	Rangs
Ēveles pagasts	Valkas	6,3	-13,4	601,1	159,8	5,7	119	-0,573	336
Grundzāles pagasts	Valkas	7,7	-2,5	586,9	144,9	3,2	105	-0,240	221
Jērcēnu pagasts	Valkas	7,3	-15,8	589,7	169,7	5,4	129	-0,511	318
Kārķu pagasts	Valkas	6,2	-11,7	616,8	134,7	2,5	107	-0,423	291
Launkalnes pagasts	Valkas	5,8	-4,2	522,5	256,6	3,8	115	0,137	87
Palsmanes pagasts	Valkas	10,5	-2,0	519,7	213,0	2,8	109	0,172	77
Plāņu pagasts	Valkas	3,5	-5,1	572,6	141,0	5,2	114	-0,432	295
Smiltenes pagasts	Valkas	17,4	-5,7	534,4	216,4	3,8	162	0,108	96
Trikātas pagasts	Valkas	9,3	-11,3	572,7	177,3	5,2	125	-0,362	272
Valkas pagasts	Valkas	5,3	-5,1	511,3	169,4	3,9	116	-0,092	169
Variņu pagasts	Valkas	9,8	2,0	536,7	138,8	2,3	117	0,013	136
Vijciema pagasts	Valkas	5,5	-6,7	543,3	174,3	3,9	118	-0,177	202
Zvārtavas pagasts	Valkas	3,1	-9,6	595,2	128,2	6,0	85	-0,663	351
Bērzaines pagasts	Valmieras	11,9	-5,5	533,8	158,7	4,4	140	-0,148	191
Brenguļu pagasts	Valmieras	9,8	1,2	535,3	308,2	3,6	157	0,389	43
Burtnieku novads	Valmieras	9,3	-8,7	574,4	136,9	2,7	117	-0,255	227
Burtnieku pagasts	Valmieras	8,2	-8,1	581,9	168,9	3,0	119	-0,209	207
Dikļu pagasts	Valmieras	8,1	-4,9	517,3	175,7	1,5	123	0,118	93
Ipiķu pagasts	Valmieras	4,5	-18,4	475,5	98,9	3,4	101	-0,349	264
Jeru pagasts	Valmieras	11,5	-2,5	523,3	147,0	3,3	110	-0,049	160
Kauguru pagasts	Valmieras	17,7	-0,3	480,7	239,7	1,9	224	0,555	32
Kocēnu pagasts	Valmieras	16,9	1,1	513,6	238,8	2,3	212	0,443	40
Ķoņu pagasts	Valmieras	9,0	-7,5	601,2	134,0	1,4	127	-0,213	208
Lodes pagasts	Valmieras	5,8	-12,9	520,5	104,9	7,4	113	-0,648	349
Naukšēnu pagasts	Valmieras	8,0	-7,3	516,2	185,3	1,9	118	0,088	103
Ramatas pagasts	Valmieras	3,0	-12,4	569,7	103,2	3,0	86	-0,479	304
Rencēnu pagasts	Valmieras	10,8	-4,7	511,4	184,8	2,9	135	0,089	102
Sēļu pagasts	Valmieras	8,1	-12,0	485,1	96,7	3,9	101	-0,295	248
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	7,5	-5,7	486,7	164,6	2,1	109	0,095	98
Vaidavas pagasts	Valmieras	15,8	-4,1	453,8	212,0	1,5	131	0,454	38
Valmieras pagasts	Valmieras	32,5	-4,1	425,2	307,4	2,4	243	0,923	14
Vilpulkas pagasts	Valmieras	8,1	-5,9	585,4	139,8	2,9	108	-0,267	232
Zilākalna pagasts	Valmieras	30,5	-2,2	576,4	152,6	5,4	78	-0,173	199
Ances pagasts	Ventspils	1,9	-6,4	600,9	169,1	2,6	94	-0,272	235
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	3,7	-15,0	579,4	157,9	5,6	108	-0,563	335
Popes pagasts	Ventspils	6,7	-3,2	520,2	208,5	2,7	125	0,125	90
Puzes pagasts	Ventspils	5,0	-7,4	489,9	242,7	5,2	110	0,025	128
Tārgales pagasts	Ventspils	5,4	-1,1	478,3	273,8	2,2	132	0,455	37
Ugāles pagasts	Ventspils	8,6	-6,0	549,3	228,8	3,6	138	0,028	126
Usmas pagasts	Ventspils	2,8	-0,8	557,8	154,9	3,5	97	-0,192	203
Užavas pagasts	Ventspils	4,7	-3,0	543,3	340,8	4,5	95	0,258	63
Vārves pagasts	Ventspils	15,8	-4,3	455,5	249,8	4,0	157	0,374	46
Ziru pagasts	Ventspils	3,7	-9,2	414,6	171,5	2,0	143	0,238	65
Zlēku pagasts	Ventspils	5,5	1,6	584,9	150,3	6,5	125	-0,422	290
Vidēji pagastos un lauku novados		**11,7**	**-2,9**	**538,7**	**202,4**	**4,4**	**150**		

Saīsinājumi. IBL – iedzīvotāju blīvums 2008. gada sākumā, cilv./km²; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2003. gada sākuma līdz 2008. gada sākumam, %; DEM – demogrāfiskā slodze 2008. gada sākumā; IIN – iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu lielums uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2007. gadā, Ls; BDR – bezdarba līmenis 2008. gada sākumā, %; ZKV – zemes vidējā kadastrālā vērtība 2008. gada sākumā, Ls/ha; IND – teritorijas attīstības indekss pēc 2007. gada datiem.

3. PIELIKUMS. PAŠVALDĪBU BUDŽETU IEŅĒMUMI (2008. g.)

Rajonu pašvaldību budžetu ieņēmumi

Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	TĪPB
Aizkraukles rajons	39 971	11 598 187	9 922 440	248	94,0
Alūksnes rajons	24 159	8 382 758	6 896 309	285	94,1
Balvu rajons	26 823	11 122 135	9 609 588	358	93,1
Bauskas rajons	50 811	16 483 448	14 823 086	292	86,6
Cēsu rajons	56 265	22 968 966	20 491 823	364	76,1
Daugavpils rajons	38 574	10 486 683	7 949 594	206	95,6
Dobeles rajons	37 713	10 849 942	9 145 727	243	92,7
Gulbenes rajons	25 864	7 155 535	5 832 611	226	98,5
Jēkabpils rajons	52 076	15 444 275	12 573 336	241	93,2
Jelgavas rajons	37 278	10 021 829	8 893 123	239	90,2
Krāslavas rajons	32 699	8 675 795	6 650 207	203	95,1
Kuldīgas rajons	35 541	11 692 544	9 774 706	275	94,1
Liepājas rajons	43 306	12 117 650	9 399 392	217	98,6
Limbažu rajons	37 429	9 607 790	8 284 734	221	96,2
Ludzas rajons	30 807	8 317 298	6 400 790	208	95,7
Madonas rajons	42 263	12 880 892	10 712 625	253	97,9
Ogres rajons	64 811	13 962 782	11 338 163	175	96,8
Preiļu rajons	37 743	9 217 361	8 787 054	233	97,6
Rēzeknes rajons	39 784	12 717 771	10 337 993	260	96,1
Rīgas rajons	167 774	32 645 756	22 848 137	136	97,8
Saldus rajons	36 324	12 385 758	10 977 235	302	96,0
Talsu rajons	46 280	13 465 638	11 702 379	253	92,8
Tukuma rajons	54 753	19 701 855	18 215 701	333	75,9
Valkas rajons	31 314	8 064 936	6 691 875	214	96,4
Valmieras rajons	57 938	16 067 551	13 595 677	235	98,1
Ventspils rajons	13 818	4 119 957	3 085 964	223	97,1

Republikas pilsētu pašvaldību budžetu ieņēmumi

Republikas pilsēta	ISK	PB+SB	PB	PB1	NIĪPB	NI1	TĪPB
Daugavpils	105 958	57 058 177	53 520 503	505	56,9	288	34,6
Jelgava	65 635	47 056 032	44 334 804	675	66,2	447	28,9
Jūrmala	55 580	45 199 275	42 402 266	763	70,5	538	17,5
Liepāja	85 050	51 874 128	48 183 105	567	62,4	354	32,6
Rēzekne	35 883	21 672 662	20 336 435	567	59,6	338	32,8
Rīga	717 371	606 814 770	554 771 887	773	71,1	550	20,6
Ventspils	43 299	34 770 098	31 806 616	735	65,6	482	23,7

Rajonu pilsētu, pagastu un novadu pašvaldību budžetu ieņēmumi

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NIĪPB	NI1	TĪPB
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	927	567 258	533 801	576	45,9	264	40,5
Aizkraukles novads	Aizkraukles	10 052	10 038 418	9 697 634	965	48,2	465	29,8
Bebru pagasts	Aizkraukles	1312	927 366	884 008	674	36,0	242	27,5
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	1151	778 446	723 597	629	39,7	250	33,0
Iršu pagasts	Aizkraukles	565	600 931	571 388	1011	18,3	185	47,8
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	2394	1 593 001	1 461 428	610	46,8	286	15,5
Klintaines pagasts	Aizkraukles	894	516 290	471 392	527	39,8	210	57,2
Kokneses pagasts	Aizkraukles	4327	2 915 144	2 705 622	625	53,7	336	18,0
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	796	578 635	543 314	683	34,0	232	43,9
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	1262	802 621	748 940	593	36,6	217	38,1
Neretas pagasts	Aizkraukles	1916	1 288 438	1 216 648	635	32,2	204	30,4
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	521	470 870	438 502	842	24,1	203	51,4
Pļaviņas	Aizkraukles	3726	2 560 140	2 418 146	649	51,0	331	13,6
Seces pagasts	Aizkraukles	1176	792 136	753 859	641	31,5	202	40,4
Sērenes pagasts	Aizkraukles	875	586 978	524 809	600	56,7	340	39,6
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	4144	2 290 527	2 171 606	524	64,4	337	5,3
Staburaga pagasts	Aizkraukles	462	470 684	437 573	947	24,5	232	50,5
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	545	510 189	480 037	881	18,2	160	55,8
Valles pagasts	Aizkraukles	1146	940 899	896 237	782	29,8	233	29,7
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	978	730 865	684 168	700	33,7	236	44,8
Zalves pagasts	Aizkraukles	802	647 842	621 025	774	26,9	208	43,6
Alsviķu pagasts	Alūksnes	1617	755 965	692 066	428	56,2	241	11,7
Alūksne	Alūksnes	9173	6 633 077	6 130 405	668	49,6	332	18,0
Annas pagasts	Alūksnes	521	250 306	219 895	422	32,8	139	28,9
Ape ar l.t.	Alūksnes	1740	871 102	793 843	456	41,4	189	24,0
Gaujienas pagasts	Alūksnes	1051	729 387	694 766	661	38,0	251	18,9
Ilzenes pagasts	Alūksnes	437	313 190	296 163	678	25,7	174	28,0
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	1330	608 481	571 143	429	42,3	182	24,4
Jaunannas pagasts	Alūksnes	574	406 656	377 989	659	26,0	171	39,7
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	481	297 000	271 281	564	34,3	193	18,3

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NIĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Kalncempju pagasts	Alūksnes	251	107 102	91 253	364	39,1	142	41,0
Liepnas pagasts	Alūksnes	1040	623 873	599 972	577	32,7	189	32,2
Malienas pagasts	Alūksnes	471	395 130	376 651	800	13,9	111	22,3
Mālupes pagasts	Alūksnes	732	391 612	362 457	495	29,4	146	30,2
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	437	232 746	205 886	471	34,5	162	23,2
Pededzes pagasts	Alūksnes	850	503 391	487 839	574	16,4	94	34,6
Trapenes pagasts	Alūksnes	912	427 372	400 672	439	36,8	162	26,3
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	447	237 804	212 991	476	26,9	128	30,9
Virešu pagasts	Alūksnes	753	381 085	328 771	437	42,2	184	26,4
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	408	482 364	454 646	1114	15,6	173	9,0
Ziemeru pagasts	Alūksnes	934	522 212	478 285	512	26,8	137	34,2
Baltinavas pagasts	Balvu	1438	965 876	910 867	633	26,2	166	45,3
Balvi	Balvu	7968	6 394 542	6 047 375	759	40,1	305	21,8
Balvu pagasts	Balvu	814	267 478	241 043	296	64,9	192	31,8
Bērzkalnes pagasts	Balvu	580	199 901	175 073	302	47,2	142	39,8
Bērzpils pagasts	Balvu	933	551 657	497 227	533	26,2	140	28,1
Briežuciema pagasts	Balvu	656	377 985	353 549	539	22,6	122	39,2
Krišjāņu pagasts	Balvu	445	248 158	230 534	518	20,8	108	36,9
Kubulu pagasts	Balvu	1678	854 763	795 362	474	38,0	180	34,7
Kupravas pagasts	Balvu	533	278 418	253 093	475	23,7	113	34,0
Lazdukalna pagasts	Balvu	1077	652 554	585 674	544	26,9	146	46,8
Lazdulejas pagasts	Balvu	384	126 667	110 490	288	46,4	133	45,0
Medņevas pagasts	Balvu	820	508 431	466 624	569	33,1	188	24,4
Rugāju pagasts	Balvu	1652	920 062	840 012	508	28,4	144	36,8
Susāju pagasts	Balvu	866	282 323	245 358	283	49,9	141	48,1
Šķilbēnu pagasts	Balvu	1314	928 762	872 015	664	19,4	129	35,7
Tilžas pagasts	Balvu	1164	681 968	632 164	543	28,6	155	28,8
Vectilžas pagasts	Balvu	507	256 917	239 707	473	24,8	117	35,8
Vecumu pagasts	Balvu	705	362 965	320 412	454	26,4	120	39,5
Vīksnas pagasts	Balvu	827	372 912	347 353	420	29,7	125	38,4
Viļaka	Balvu	1603	1 279 755	1 209 039	754	30,6	231	31,2
Žīguru pagasts	Balvu	859	469 184	430 718	501	46,9	235	18,6
Bārbeles pagasts	Bauskas	920	500 798	440 932	479	46,7	224	14,5
Bauska	Bauskas	10 190	7 697 643	7 378 183	724	54,0	391	10,5
Brunavas pagasts	Bauskas	1754	973 805	903 950	515	35,7	184	41,2
Ceraukstes pagasts	Bauskas	1945	1 071 313	989 833	509	51,3	261	22,3
Codes pagasts	Bauskas	2863	1 487 057	1 402 353	490	57,4	281	4,6
Dāviņu pagasts	Bauskas	902	503 469	476 931	529	38,2	202	56,4
Gailīšu pagasts	Bauskas	2704	1 500 228	1 405 600	520	63,4	330	4,1
Iecavas novads	Bauskas	9703	5 447 557	5 182 663	534	63,0	337	10,0
Īslīces pagasts	Bauskas	4102	1 989 943	1 878 070	458	68,6	314	0,2
Mežotnes pagasts	Bauskas	1822	892 863	823 291	452	53,2	240	6,3
Rundāles pagasts	Bauskas	2273	1 251 013	1 182 207	520	52,8	274	2,6
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	1391	920 572	867 725	624	44,7	279	25,6
Stelpes pagasts	Bauskas	1010	665 939	639 801	633	34,4	218	40,4
Svitenes pagasts	Bauskas	1005	485 852	445 856	444	38,3	170	30,5
Vecsaules pagasts	Bauskas	2309	1 275 982	1 176 925	510	41,2	210	18,7
Vecumnieku pagasts	Bauskas	4741	3 027 731	2 879 785	607	50,6	308	11,1
Viesturu pagasts	Bauskas	1177	549 649	506 072	430	36,6	157	30,2
Amatas novads	Cēsu	3531	3 387 061	3 092 331	876	34,2	300	1,4
Cēsis	Cēsu	18 171	15 039 313	14 271 572	785	54,2	425	9,4
Drustu pagasts	Cēsu	1013	721 401	510 794	504	38,6	194	59,6
Dzērbenes pagasts	Cēsu	1037	441 471	384 566	371	67,5	250	23,0
Inešu pagasts	Cēsu	779	324 114	273 772	351	49,2	173	32,9
Jaunpiebalgas pagasts	Cēsu	2251	1 515 887	1 434 826	637	33,0	210	56,2
Kaives pagasts	Cēsu	427	380 878	359 369	842	16,7	140	76,2
Liepas pagasts	Cēsu	3203	2 331 720	2 269 019	708	37,8	268	33,7
Līgatne	Cēsu	1264	1 092 504	1 017 550	805	40,9	330	23,5
Līgatnes pagasts	Cēsu	2831	1 506 208	1 366 616	483	61,2	295	26,1
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	894	520 732	492 755	551	35,4	195	58,9
Nītaures pagasts	Cēsu	969	640 813	578 242	597	35,7	213	55,9
Priekuļu pagasts	Cēsu	4839	2 927 396	2 696 130	557	75,4	420	1,1
Raiskuma pagasts	Cēsu	1716	677 342	577 597	337	88,8	299	2,7
Raunas pagasts	Cēsu	3138	1 184 503	1 040 149	331	69,2	229	12,8
Skujenes pagasts	Cēsu	964	585 282	543 628	564	35,6	201	56,9
Stalbes pagasts	Cēsu	1308	894 995	777 494	594	40,9	243	8,4
Straupes pagasts	Cēsu	1485	524 537	462 785	312	79,2	247	6,5
Taurenes pagasts	Cēsu	984	825 400	785 523	798	30,4	243	29,7
Vaives pagasts	Cēsu	1631	808 451	721 876	443	51,9	230	38,3
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	1603	733 473	685 922	428	58,9	252	18,2
Veselavas pagasts	Cēsu	713	481 319	440 531	618	36,4	225	56,1
Zaubes pagasts	Cēsu	1007	769 941	662 818	658	37,2	245	48,3
Zosēnu pagasts	Cēsu	507	205 942	168 628	333	54,6	181	31,7
Ambeļu pagasts	Daugavpils	731	291 464	233 195	319	33,5	107	55,0
Biķernieku pagasts	Daugavpils	818	464 243	388 718	475	15,4	73	44,0
Demenes pagasts	Daugavpils	1923	941 849	865 491	450	24,0	108	38,2
Dubnas pagasts	Daugavpils	979	341 045	271 643	277	43,7	121	50,0
Dvietes pagasts	Daugavpils	708	612 183	534 711	755	22,4	169	50,8
Eglaines pagasts	Daugavpils	1062	760 252	688 846	649	17,4	113	52,9
Ilūkstes novads	Daugavpils	6489	4 209 885	3 935 696	607	37,0	224	33,9
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	2531	1 125 448	1 066 844	422	51,5	217	15,6
Kalupes pagasts	Daugavpils	1680	839 105	751 964	448	33,9	152	24,8
Laucesas pagasts	Daugavpils	1606	605 131	554 488	345	42,5	147	33,2
Līksnas pagasts	Daugavpils	1239	644 408	480 454	388	61,7	239	10,8
Maļinovas pagasts	Daugavpils	1131	445 680	378 290	334	30,6	102	48,7
Medumu pagasts	Daugavpils	1099	645 981	545 045	496	32,6	162	24,5
Naujenes pagasts	Daugavpils	6032	2 291 673	2 190 687	363	62,6	228	13,8
Nīcgales pagasts	Daugavpils	910	470 187	394 324	433	47,1	204	13,8
Salienas pagasts	Daugavpils	827	565 246	475 698	575	18,4	106	28,2
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	1567	785 488	688 965	440	26,7	118	33,8

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NĪĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Subate ar l.t.	Daugavpils	1124	810 042	691 004	615	20,9	129	53,2
Sventes pagasts	Daugavpils	1296	1 212 596	1 099 603	848	15,6	133	62,2
Tabores pagasts	Daugavpils	1060	499 203	404 471	382	30,4	116	40,3
Vaboles pagasts	Daugavpils	908	573 240	485 368	535	35,2	188	18,7
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	744	334 368	263 630	354	28,3	100	56,8
Višķu pagasts	Daugavpils	2110	1 555 550	1 537 151	729	27,5	201	18,7
Annenieku pagasts	Dobeles	1190	1 238 273	1 179 520	991	29,4	292	17,7
Auce ar l.t.	Dobeles	3971	2 705 923	2 583 785	651	48,2	313	15,5
Auru pagasts	Dobeles	3256	1 682 499	1 524 736	468	61,5	288	15,1
Bēnes pagasts	Dobeles	2050	1 063 994	1 002 375	489	50,6	247	14,2
Bērzes pagasts	Dobeles	2015	1 104 310	1 016 014	504	59,0	297	28,2
Bikstu pagasts	Dobeles	1049	801 012	725 785	692	31,4	217	37,7
Dobele	Dobeles	11 161	9 393 376	8 803 703	789	58,1	458	5,5
Dobeles pagasts	Dobeles	979	657 050	616 123	629	39,9	251	36,7
Īles pagasts	Dobeles	603	447 429	435 654	722	30,5	221	52,9
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	1136	950 894	874 691	770	34,8	268	37,0
Krimūnu pagasts	Dobeles	1241	826 894	770 301	621	47,9	297	28,6
Lielauces pagasts	Dobeles	562	530 269	482 793	859	25,5	219	48,2
Naudītes pagasts	Dobeles	901	708 904	652 511	724	42,1	305	31,4
Penkules pagasts	Dobeles	1107	744 479	668 859	604	43,7	264	30,9
Tērvetes novads	Dobeles	4222	2 573 738	2 377 633	563	48,7	274	15,0
Ukru pagasts	Dobeles	496	407 853	357 856	721	29,2	211	66,0
Vītiņu pagasts	Dobeles	1211	665 899	616 115	509	30,7	156	59,1
Zebrenes pagasts	Dobeles	563	546 830	478 857	851	26,6	226	51,1
Beļavas pagasts	Gulbenes	1911	690 282	632 182	331	42,7	141	43,5
Daukstu pagasts	Gulbenes	1299	483 529	421 019	324	59,6	193	26,7
Druvienas pagasts	Gulbenes	581	266 668	244 197	420	37,6	158	45,7
Galgauskas pagasts	Gulbenes	723	281 369	261 061	361	46,3	167	45,7
Gulbene	Gulbenes	9068	6 399 230	5 921 681	653	51,8	338	11,4
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	1317	513 714	485 985	369	69,3	256	4,7
Lejasciema pagasts	Gulbenes	1818	763 022	692 340	381	57,1	217	18,5
Līgo pagasts	Gulbenes	442	198 657	172 723	391	49,4	193	25,9
Litenes pagasts	Gulbenes	1158	391 426	337 686	292	49,9	146	38,6
Lizuma pagasts	Gulbenes	1584	640 688	545 441	344	63,6	219	17,2
Rankas pagasts	Gulbenes	1626	624 247	588 301	362	47,6	172	33,4
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	1183	510 697	467 180	395	45,3	179	46,5
Stradu pagasts	Gulbenes	2139	820 607	784 166	367	65,3	239	8,7
Tirzas pagasts	Gulbenes	1015	514 155	475 951	469	28,2	132	46,4
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	1025	791 069	707 380	690	31,9	220	35,1
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	1812	1 178 730	1 098 383	606	39,0	236	26,4
Asares pagasts	Jēkabpils	580	535 378	499 297	861	15,2	131	62,9
Atašienes pagasts	Jēkabpils	790	575 280	543 360	688	23,5	161	41,0
Dignājas pagasts	Jēkabpils	598	566 218	546 580	914	17,2	157	51,5
Dunavas pagasts	Jēkabpils	813	584 321	522 244	642	24,0	154	56,9
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	610	554 829	496 256	814	21,5	175	55,2

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	958	589 484	560 627	585	34,8	204	40,9
Jēkabpils	Jēkabpils	26 645	13 493 149	12 396 173	465	66,3	308	4,6
Kalna pagasts	Jēkabpils	720	554 743	498 056	692	26,4	183	56,2
Krustpils pagasts	Jēkabpils	1008	593 502	561 988	558	41,0	229	9,7
Kūku pagasts	Jēkabpils	2090	1 107 570	1 016 842	487	40,7	198	35,8
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	557	597 691	558 749	1003	19,0	191	46,9
Mežāres pagasts	Jēkabpils	974	623 197	584 660	600	24,7	148	42,9
Rites pagasts	Jēkabpils	699	622 935	575 774	824	25,3	208	46,3
Rubenes pagasts	Jēkabpils	1237	819 256	761 366	615	21,6	133	55,0
Salas pagasts	Jēkabpils	3325	1 816 324	1 685 073	507	51,5	261	14,7
Saukas pagasts	Jēkabpils	737	485 473	451 629	613	30,5	187	59,4
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	1086	723 941	659 176	607	32,0	194	46,2
Variešu pagasts	Jēkabpils	1300	728 602	698 105	537	34,9	188	35,9
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	2700	1 550 479	1 475 252	546	42,0	229	24,9
Vīpes pagasts	Jēkabpils	801	614 371	571 036	713	23,5	168	51,5
Zasas pagasts	Jēkabpils	1011	820 076	774 010	766	24,3	186	41,1
Elejas pagasts	Jelgavas	2571	1 252 109	1 163 125	452	56,8	257	1,9
Glūdas pagasts	Jelgavas	2943	1 560 707	1 410 759	479	57,6	276	4,2
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	3291	1 566 500	1 565 866	476	66,2	315	6,6
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	2518	1 160 868	1 158 338	460	54,7	252	1,5
Lielplatones pagasts	Jelgavas	872	483 709	408 824	469	59,9	281	0,9
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	2366	1 496 224	1 309 009	553	46,9	260	13,0
Ozolnieku novads	Jelgavas	8161	4 463 303	4 220 114	517	76,0	393	4,0
Platones pagasts	Jelgavas	1706	877 621	877 033	514	61,5	316	0,6
Sesavas pagasts	Jelgavas	1905	830 040	829 539	435	49,1	214	18,1
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	1828	887 400	850 490	465	45,8	213	20,0
Svētes pagasts	Jelgavas	1776	892 452	767 099	432	65,1	281	0,3
Valgundes novads	Jelgavas	2118	1 043 279	928 667	438	68,6	301	0,5
Vilces pagasts	Jelgavas	1804	780 301	771 341	428	50,2	215	12,1
Vircavas pagasts	Jelgavas	1721	748 489	748 209	435	50,1	218	14,5
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	1698	854 884	852 915	502	50,8	255	5,1
Andrupenes pagasts	Krāslavas	1424	1 036 428	928 512	652	18,6	121	55,4
Andzeļu pagasts	Krāslavas	726	585 225	553 423	762	11,3	86	61,4
Asūnes pagasts	Krāslavas	612	579 657	557 167	910	13,3	121	56,6
Aulejas pagasts	Krāslavas	691	570 601	534 137	773	20,9	161	60,1
Bērziņu pagasts	Krāslavas	512	442 073	417 708	816	10,7	87	69,5
Dagda	Krāslavas	2546	2 987 312	2 808 539	1103	22,6	249	32,1
Dagdas pagasts	Krāslavas	897	464 343	448 088	500	27,5	137	69,9
Ezernieku pagasts	Krāslavas	959	727 040	684 910	714	25,3	181	41,7
Grāveru pagasts	Krāslavas	610	305 771	265 145	435	23,3	101	35,4
Indras pagasts	Krāslavas	1359	877 537	840 451	618	19,7	122	54,2
Izvaltas pagasts	Krāslavas	823	658 042	610 570	742	23,8	177	47,9
Kalniešu pagasts	Krāslavas	909	612 513	567 659	624	14,6	91	64,6
Kaplavas pagasts	Krāslavas	764	528 646	433 026	567	24,4	138	69,2
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	981	438 923	399 404	407	29,2	119	36,5

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NĪĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NIĪPB	NI1	TĪPB
Kombuļu pagasts	Krāslavas	735	562 020	505 440	688	30,8	212	46,4
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	632	484 435	458 548	726	16,1	117	68,1
Krāslavas novads	Krāslavas	11 133	8 232 524	7 625 134	685	34,7	238	32,0
Ķepovas pagasts	Krāslavas	299	310 209	291 143	974	10,8	106	85,8
Piedrujas pagasts	Krāslavas	626	290 883	262 998	420	20,6	86	50,0
Robežnieku pagasts	Krāslavas	1052	959 615	887 677	844	12,7	107	49,5
Skaistas pagasts	Krāslavas	756	581 000	549 193	726	16,6	121	60,1
Svariņu pagasts	Krāslavas	475	437 109	409 382	862	11,6	100	73,4
Šķaunes pagasts	Krāslavas	654	556 489	531 574	813	17,8	145	55,9
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	784	382 038	346 711	442	21,3	94	43,3
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	1740	800 100	737 510	424	33,7	143	58,7
Alsungas pagasts	Kuldīgas	1748	1 160 995	1 064 783	609	42,1	257	11,5
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	1015	514 660	476 609	470	43,8	206	18,8
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	791	424 585	376 834	476	33,3	158	27,5
Īvandes pagasts	Kuldīgas	427	200 576	170 048	398	50,1	200	24,7
Kabiles pagasts	Kuldīgas	896	454 778	420 133	469	33,3	156	27,0
Kuldīga	Kuldīgas	12 986	8 704 114	8 138 080	627	49,1	307	8,5
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	2244	870 185	804 031	358	70,0	251	3,8
Laidu pagasts	Kuldīgas	1284	728 356	675 889	526	27,8	146	32,6
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	743	489 137	450 283	606	23,9	145	33,6
Padures pagasts	Kuldīgas	1145	584 807	528 451	462	46,6	215	15,8
Pelču pagasts	Kuldīgas	1048	488 264	439 958	420	70,4	296	0,7
Raņķu pagasts	Kuldīgas	520	172 726	151 740	292	60,4	176	31,4
Rendas pagasts	Kuldīgas	1156	559 233	503 423	435	56,1	244	11,1
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	1132	599 861	554 128	490	37,5	184	22,8
Rumbas pagasts	Kuldīgas	1677	568 805	498 203	297	90,2	268	1,9
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	3765	1 996 114	1 879 876	499	50,0	250	10,0
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	822	406 705	368 232	448	41,6	186	21,6
Turlavas pagasts	Kuldīgas	1008	516 167	465 113	461	32,5	150	31,4
Vārmes pagasts	Kuldīgas	1134	620 854	574 473	507	33,3	169	26,0
Aizpute	Liepājas	5320	2 432 385	2 214 577	416	72,7	303	17,7
Aizputes pagasts	Liepājas	997	355 810	345 928	347	61,1	212	27,3
Bārtas pagasts	Liepājas	698	466 982	446 048	639	30,2	193	63,3
Bunkas pagasts	Liepājas	1035	676 446	613 815	593	31,7	188	55,0
Cīravas pagasts	Liepājas	1306	521 435	502 187	385	62,2	239	16,8
Dunalkas pagasts	Liepājas	834	686 215	656 485	787	31,8	250	58,5
Dunikas pagasts	Liepājas	759	296 794	261 128	344	55,9	192	30,1
Durbes novads	Liepājas	2162	1 158 653	1 031 792	477	55,1	263	37,5
Embūtes pagasts	Liepājas	437	163 472	142 606	326	68,2	223	17,3
Gaviezes pagasts	Liepājas	935	511 139	493 656	528	43,3	228	52,8
Gramzdas pagasts	Liepājas	795	511 860	483 012	608	30,5	186	54,6
Grobiņa	Liepājas	4225	2 767 547	2 658 946	629	63,9	402	27,3
Grobiņas pagasts	Liepājas	2745	1 192 770	1 101 231	401	63,8	256	30,8
Kalētu pagasts	Liepājas	760	598 696	561 950	739	22,8	169	53,2
Kalvenes pagasts	Liepājas	803	520 112	471 165	587	38,9	228	67,2

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NIĪPB	NI1	TĪPB
Kazdangas pagasts	Liepājas	1546	637 972	586 073	379	52,7	200	27,4
Lažas pagasts	Liepājas	709	289 143	240 166	339	66,0	223	21,6
Medzes pagasts	Liepājas	1510	758 080	699 021	463	59,4	275	32,3
Nīcas pagasts	Liepājas	2880	1 211 004	1 080 197	375	75,4	283	6,7
Otaņķu pagasts	Liepājas	980	337 462	296 213	302	63,3	191	25,0
Priekule	Liepājas	2461	1 198 588	1 135 326	461	58,4	269	34,2
Priekules pagasts	Liepājas	716	482 605	417 925	584	36,1	211	60,4
Rucavas pagasts	Liepājas	1294	719 107	460 684	356	55,6	198	20,8
Sakas novads	Liepājas	1792	945 383	846 100	472	50,2	237	25,2
Vaiņodes pagasts	Liepājas	2583	1 316 464	1 147 056	444	49,3	219	37,5
Vecpils pagasts	Liepājas	534	269 860	244 177	457	41,6	190	43,1
Vērgales pagasts	Liepājas	1535	644 141	589 282	384	58,2	223	15,1
Virgas pagasts	Liepājas	955	593 936	540 275	566	37,5	212	53,6
Ainaži ar l.t.	Limbažu	1615	1 051 846	947 289	587	55,7	327	21,8
Aloja ar l.t.	Limbažu	2465	1 583 276	1 477 698	599	46,5	279	26,3
Braslavas pagasts	Limbažu	735	411 574	387 883	528	28,3	149	39,4
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	1155	815 289	764 938	662	32,0	212	11,8
Katvaru pagasts	Limbažu	1415	905 415	809 571	572	39,5	226	32,8
Lēdurgas pagasts	Limbažu	1604	1 046 658	958 784	598	33,8	202	35,9
Liepupes pagasts	Limbažu	2271	1 367 290	1 220 796	538	50,1	269	20,0
Limbaži	Limbažu	8607	6 837 780	6 472 430	752	52,9	398	12,5
Limbažu pagasts	Limbažu	2503	1 315 667	1 199 093	479	54,5	261	19,8
Pāles pagasts	Limbažu	888	669 696	632 398	712	27,3	195	43,2
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	5792	5 474 793	5 135 521	887	39,4	350	20,5
Skultes pagasts	Limbažu	2072	1 251 187	989 665	478	64,7	309	21,1
Staicele ar l.t.	Limbažu	1914	1 295 583	1 169 642	611	30,4	186	41,9
Umurgas pagasts	Limbažu	1251	1 229 025	1 113 314	890	22,7	202	38,4
Vidrižu pagasts	Limbažu	1621	997 242	918 737	567	48,9	277	24,5
Viļķenes pagasts	Limbažu	1521	1 112 213	1 029 919	677	33,8	229	43,1
Blontu pagasts	Ludzas	494	437 927	407 508	825	20,4	168	62,6
Brigu pagasts	Ludzas	754	555 745	529 407	702	14,8	104	63,9
Ciblas novads	Ludzas	1390	1 015 709	941 419	677	24,4	165	48,6
Cirmas pagasts	Ludzas	770	472 343	435 607	566	34,0	192	60,4
Goliševas pagasts	Ludzas	491	259 522	235 920	480	19,9	96	52,0
Isnaudas pagasts	Ludzas	1186	605 062	555 800	469	39,4	184	56,8
Istras pagasts	Ludzas	855	686 374	638 950	747	16,9	126	51,7
Kārsava	Ludzas	2450	1 396 764	1 291 025	527	39,0	205	30,0
Lauderu pagasts	Ludzas	441	356 565	331 352	751	12,2	92	84,9
Ludza	Ludzas	9767	6 276 264	5 742 797	588	47,1	277	25,0
Malnavas pagasts	Ludzas	1550	717 122	599 112	387	49,3	191	21,9
Mērdzenes pagasts	Ludzas	840	492 772	447 417	533	35,0	187	15,8
Mežvidu pagasts	Ludzas	1030	558 234	505 719	491	30,8	151	27,9
Nirzas pagasts	Ludzas	548	563 052	529 707	967	15,6	151	51,5
Ņukšu pagasts	Ludzas	512	487 877	451 400	882	13,7	120	61,6
Pasienes pagasts	Ludzas	714	560 205	520 366	729	15,8	115	60,5

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NIĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Pildas pagasts	Ludzas	722	634 409	580 650	804	13,0	105	61,2
Pureņu pagasts	Ludzas	465	384 240	358 895	772	15,8	122	77,6
Pušmucovas pagasts	Ludzas	663	566 147	530 335	800	22,6	181	52,4
Rundēnu pagasts	Ludzas	638	424 029	398 586	625	17,7	111	75,0
Salnavas pagasts	Ludzas	930	490 551	432 428	465	26,7	124	39,3
Zilupes novads	Ludzas	2671	1 645 831	1 524 590	571	27,8	158	44,6
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	926	1 107 887	1 057 038	1142	14,1	161	30,2
Aronas pagasts	Madonas	1608	1 019 797	947 353	589	37,1	219	33,8
Barkavas pagasts	Madonas	1526	970 000	884 032	579	38,9	225	29,0
Bērzaunes pagasts	Madonas	1757	1 025 137	958 093	545	40,9	223	31,1
Cesvaine ar l.t.	Madonas	3212	2 831 455	2 642 521	823	31,1	256	41,4
Dzelzavas pagasts	Madonas	1310	894 741	845 343	645	34,9	225	32,7
Ērgļu novads	Madonas	3624	2 670 339	2 184 491	603	42,8	258	25,7
Kalsnavas pagasts	Madonas	2074	1 502 338	1 411 929	681	46,8	318	18,0
Lazdonas pagasts	Madonas	757	652 164	628 263	830	28,7	238	35,4
Liezēres pagasts	Madonas	1506	1 112 754	1 047 810	696	27,1	189	49,1
Lubānas novads	Madonas	2912	1 860 515	1 736 688	596	42,5	253	19,2
Ļaudonas pagasts	Madonas	1590	1 107 416	1 042 505	656	29,7	195	38,3
Madona	Madonas	8981	9 031 764	8 558 159	953	39,9	380	28,7
Mārcienas pagasts	Madonas	1165	761 293	712 219	611	23,3	142	50,3
Mētrienas pagasts	Madonas	828	721 334	657 505	794	21,6	172	41,1
Murmastienes pagasts	Madonas	886	493 919	430 426	486	29,7	144	32,4
Ošupes pagasts	Madonas	1245	859 692	804 263	646	22,1	143	47,0
Praulienas pagasts	Madonas	1764	994 771	927 348	526	41,8	220	31,7
Sarkaņu pagasts	Madonas	1620	1 018 765	947 281	585	37,8	221	38,4
Varakļāni	Madonas	2165	1 456 211	1 394 194	644	29,8	192	29,5
Varakļānu pagasts	Madonas	971	507 229	416 827	429	29,3	126	41,4
Vestienas pagasts	Madonas	762	677 313	624 047	819	28,3	231	39,8
Birzgales pagasts	Ogres	1873	1 171 894	1 081 926	578	44,4	257	26,9
Ikšķiles novads	Ogres	8024	7 400 984	7 134 188	889	60,5	538	14,9
Jumpravas pagasts	Ogres	2088	1 567 449	1 476 264	707	50,6	358	18,3
Krapes pagasts	Ogres	803	571 144	548 827	683	34,5	236	42,9
Ķeguma novads	Ogres	4506	3 055 931	2 887 747	641	59,2	379	11,1
Ķeipenes pagasts	Ogres	1178	857 912	794 202	674	33,3	224	31,0
Lauberes pagasts	Ogres	788	706 152	623 640	791	27,1	214	40,7
Lēdmanes pagasts	Ogres	1441	829 341	773 450	537	40,7	219	35,9
Lielvārdes novads	Ogres	7866	5 555 382	5 172 443	658	61,7	406	11,3
Madlienas pagasts	Ogres	2065	1 689 530	1 592 177	771	32,1	247	27,0
Mazozolu pagasts	Ogres	657	640 030	586 171	892	26,2	234	42,6
Meņģeles pagasts	Ogres	687	670 855	638 056	929	21,4	199	39,0
Ogres novads	Ogres	29 720	30 478 360	29 584 461	995	48,6	484	17,1
Suntažu pagasts	Ogres	2141	1 368 082	1 318 657	616	49,0	302	15,3
Taurupes pagasts	Ogres	974	767 011	698 649	717	28,8	207	40,9
Aglonas pagasts	Preiļu	2273	1 162 943	1 072 311	472	41,7	197	22,0
Jersikas pagasts	Preiļu	1104	548 454	503 829	456	47,4	216	17,1

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Līvānu novads	Preiļu	11 722	5 737 957	5 395 957	460	47,2	217	17,8
Pelēču pagasts	Preiļu	872	454 638	379 862	436	26,8	117	38,6
Preiļu novads	Preiļu	10 075	6 086 381	5 768 667	573	51,8	297	14,3
Riebiņu novads	Preiļu	6459	4 076 061	3 661 646	567	23,5	133	46,7
Rudzātu pagasts	Preiļu	937	739 072	690 109	737	25,5	188	43,0
Saunas pagasts	Preiļu	1124	625 487	569 803	507	30,2	153	28,0
Sutru pagasts	Preiļu	720	451 779	419 765	583	22,4	131	51,1
Vārkavas novads	Preiļu	1770	1 087 807	1 013 208	572	23,0	131	39,3
Vārkavas pagasts	Preiļu	687	377 096	320 788	467	26,8	125	34,0
Audriņu pagasts	Rēzeknes	1262	845 016	783 596	621	26,8	166	42,7
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	719	621 983	571 423	795	26,3	209	44,0
Čornajas pagasts	Rēzeknes	1457	721 952	639 716	439	28,3	124	62,7
Dekšāres pagasts	Rēzeknes	941	456 022	403 940	429	33,6	144	31,6
Dricānu pagasts	Rēzeknes	1149	835 421	799 423	696	23,5	163	41,9
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	1004	724 604	665 541	663	19,6	130	55,7
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	1103	856 241	788 705	715	24,1	172	45,5
Griškānu pagasts	Rēzeknes	1997	1 009 811	917 648	460	44,4	204	34,8
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	897	772 339	722 346	805	20,6	166	57,4
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	615	422 062	382 204	621	22,6	140	74,6
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	1387	1 134 554	1 077 037	777	21,3	165	33,9
Lendžu pagasts	Rēzeknes	782	609 519	564 083	721	32,0	231	42,5
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	1127	757 553	690 093	612	34,9	214	40,8
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	747	595 634	523 217	700	19,9	139	58,5
Maltas pagasts	Rēzeknes	3372	1 966 600	1 881 562	558	35,9	200	23,9
Nagļu pagasts	Rēzeknes	578	503 374	464 228	803	20,4	164	57,0
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	1397	969 509	912 330	653	24,2	158	43,3
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	2005	1 002 941	919 730	459	42,2	194	36,0
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	1063	560 701	521 953	491	38,0	186	58,0
Pušas pagasts	Rēzeknes	525	384 507	350 471	668	26,5	177	71,1
Rikavas pagasts	Rēzeknes	890	692 060	627 466	705	21,8	154	51,7
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	1624	1 214 365	1 137 203	700	20,8	145	41,3
Silmalas pagasts	Rēzeknes	3290	1 873 050	1 767 845	537	20,5	110	44,1
Sokolku pagasts	Rēzeknes	870	534 904	505 963	582	16,2	94	70,1
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	759	725 815	657 103	866	16,1	140	52,9
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	956	680 765	665 904	697	21,0	146	52,6
Verēmu pagasts	Rēzeknes	1762	1 170 026	1 114 504	633	38,7	245	26,2
Viļāni	Rēzeknes	3582	2 449 970	2 277 203	636	34,0	216	24,8
Viļānu pagasts	Rēzeknes	1924	897 745	789 476	410	40,0	164	51,7
Ādažu novads	Rīgas	8832	6 891 372	6 580 643	745	78,0	581	3,2
Allažu pagasts	Rīgas	1951	1 151 290	1 046 153	536	61,0	327	4,3
Babītes pagasts	Rīgas	7098	5 647 851	5 279 217	744	82,8	616	1,6
Baldone ar l.t.	Rīgas	5419	3 193 174	3 010 258	556	68,7	382	4,9
Baloži	Rīgas	5058	3 583 443	3 485 063	689	77,4	533	4,9
Carnikavas novads	Rīgas	6013	5 362 995	5 151 525	857	64,5	552	16,6
Daugmales pagasts	Rīgas	1055	1 013 895	969 524	919	43,7	402	37,2

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NĪĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NIĪPB	NI1	TĪPB
Garkalnes novads	Rīgas	6321	5 440 482	4 964 069	785	80,7	634	0,2
Inčukalna novads	Rīgas	4321	2 871 361	2 733 688	633	72,4	458	2,9
Krimuldas pagasts	Rīgas	4241	2 898 340	2 584 475	609	65,0	396	5,1
Ķekavas pagasts	Rīgas	13 883	10 750 688	10 331 040	744	80,5	599	6,3
Mālpils pagasts	Rīgas	4155	2 815 544	2 638 541	635	61,9	393	3,9
Mārupes pagasts	Rīgas	12 505	9 475 566	9 211 317	737	81,4	600	2,5
Olaine	Rīgas	12 762	8 695 138	8 505 995	667	68,9	459	6,1
Olaines pagasts	Rīgas	6933	3 275 479	3 113 678	449	88,5	397	0,4
Ropažu novads	Rīgas	6735	3 591 027	3 397 311	504	75,2	379	2,9
Salas pagasts	Rīgas	1389	771 769	711 117	512	79,4	407	0,2
Salaspils novads	Rīgas	22 154	13 666 179	13 065 722	590	80,5	475	1,6
Saulkrasti ar l.t.	Rīgas	6013	4 472 215	4 230 320	704	67,4	474	9,7
Sējas novads	Rīgas	2456	2 024 228	1 484 908	605	67,3	407	3,3
Siguldas novads	Rīgas	15 313	12 370 993	11 676 948	763	64,1	489	10,5
Stopiņu novads	Rīgas	9121	8 559 602	8 151 872	894	58,5	523	12,2
Vangaži	Rīgas	4046	2 414 592	2 341 468	579	63,2	366	14,5
Brocēnu novads	Saldus	7169	4 307 150	4 003 928	559	48,0	268	16,6
Ezeres pagasts	Saldus	1385	974 996	926 367	669	31,2	209	32,2
Jaunauces pagasts	Saldus	475	536 028	510 895	1076	17,0	183	63,7
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	965	735 333	695 165	720	24,1	173	43,8
Kursīšu pagasts	Saldus	973	790 094	737 395	758	23,3	177	42,6
Lutriņu pagasts	Saldus	1445	968 214	890 220	616	42,6	263	26,4
Nīgrandes pagasts	Saldus	1743	1 456 058	1 371 373	787	24,3	192	30,5
Novadnieku pagasts	Saldus	1907	1 114 056	1 015 657	533	57,7	307	20,7
Pampāļu pagasts	Saldus	822	688 435	659 748	803	37,2	299	33,8
Rubas pagasts	Saldus	996	685 259	658 279	661	34,9	231	40,6
Saldus	Saldus	12 467	7 750 554	7 377 896	592	61,0	361	5,4
Saldus pagasts	Saldus	1694	1 656 867	1 570 015	927	40,6	376	14,0
Šķēdes pagasts	Saldus	758	620 933	586 071	773	16,1	125	61,5
Vadakstes pagasts	Saldus	531	491 211	478 889	902	21,5	194	51,6
Zaņas pagasts	Saldus	820	670 113	641 780	783	20,9	164	52,2
Ziņu pagasts	Saldus	1779	1 364 242	1 271 019	714	30,5	218	27,5
Zvārdes pagasts	Saldus	395	530 080	471 493	1194	17,0	203	49,7
Balgales pagasts	Talsu	979	403 608	365 474	373	54,6	204	30,3
Dundagas pagasts	Talsu	3748	1 686 294	1 561 314	417	52,4	218	31,1
Ģibuļu pagasts	Talsu	2515	1 057 395	953 724	379	63,0	239	15,9
Īves pagasts	Talsu	557	221 549	201 162	361	53,0	191	30,0
Kolkas pagasts	Talsu	1211	478 061	449 189	371	78,9	293	12,5
Ķūļciema pagasts	Talsu	508	205 276	168 325	331	49,8	165	41,2
Laidzes pagasts	Talsu	1856	799 689	751 248	405	74,5	302	1,2
Laucienes pagasts	Talsu	1934	901 932	812 791	420	51,6	217	29,1
Lībagu pagasts	Talsu	2129	785 956	703 890	331	76,9	254	13,9
Lubes pagasts	Talsu	611	211 373	175 132	287	65,1	186	28,3
Rojas novads	Talsu	6359	2 821 177	2 572 223	405	66,4	269	21,6
Sabiles novads	Talsu	3199	1 436 629	1 270 910	397	51,3	204	30,1
Stende	Talsu	1926	682 040	607 416	315	78,6	248	10,4
Strazdes pagasts	Talsu	458	188 117	175 438	383	48,7	186	24,1
Talsi	Talsu	11 321	9 734 640	9 018 796	797	50,3	401	34,3
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	2634	1 118 703	1 030 148	391	54,8	214	27,9
Valdgales pagasts	Talsu	1467	509 051	465 525	317	63,6	202	24,7
Vandzenes pagasts	Talsu	1860	689 454	593 663	319	75,2	240	12,0
Virbu pagasts	Talsu	1008	428 227	390 985	388	64,7	251	11,1
Degoles pagasts	Tukuma	756	626 383	594 441	786	28,1	221	42,9
Džūkstes pagasts	Tukuma	1645	1 062 916	983 317	598	45,8	274	22,3
Engures pagasts	Tukuma	2773	1 732 112	1 599 571	577	50,1	289	18,6
Irlavas pagasts	Tukuma	1631	1 534 821	1 478 249	906	27,0	244	19,9
Jaunpils pagasts	Tukuma	2381	1 331 279	1 220 881	513	50,1	257	24,6
Jaunsātu pagasts	Tukuma	1146	737 864	704 254	615	28,3	174	45,8
Kandavas novads	Tukuma	8396	5 718 757	5 396 301	643	35,2	226	19,4
Lapmežciema novads	Tukuma	2494	1 224 184	1 127 718	452	76,1	344	1,3
Lestenes pagasts	Tukuma	724	663 138	630 327	871	26,7	233	42,9
Pūres pagasts	Tukuma	1614	1 264 170	1 166 071	722	37,5	271	12,8
Sēmes pagasts	Tukuma	1372	878 669	833 378	607	42,1	256	28,8
Slampes pagasts	Tukuma	2207	1 501 521	1 400 196	634	43,0	273	16,9
Smārdes pagasts	Tukuma	2830	1 784 568	1 672 590	591	59,3	350	18,0
Tukums	Tukuma	20 058	13 975 895	13 292 717	663	56,6	375	7,1
Tumes pagasts	Tukuma	1857	1 342 129	1 268 234	683	51,5	352	19,4
Vānes pagasts	Tukuma	1132	616 944	571 431	505	37,5	189	21,3
Viesatu pagasts	Tukuma	457	425 975	405 853	888	23,5	209	58,4
Zantes pagasts	Tukuma	669	677 215	651 445	974	21,7	211	42,2
Zentenes pagasts	Tukuma	611	534 674	506 374	829	26,1	216	48,9
Bilskas pagasts	Valkas	1457	680 661	679 835	467	37,8	176	55,6
Blomes pagasts	Valkas	1027	526 641	520 964	507	43,1	219	49,2
Brantu pagasts	Valkas	672	434 967	434 316	646	40,2	260	51,4
Ērģemes pagasts	Valkas	1016	402 726	402 458	396	47,5	188	29,2
Ēveles pagasts	Valkas	586	312 011	309 964	529	42,4	224	26,5
Grundzāles pagasts	Valkas	995	579 703	579 531	582	34,3	200	50,1
Jērcēnu pagasts	Valkas	558	382 848	375 854	674	32,4	218	63,2
Kārķu pagasts	Valkas	768	269 340	262 140	341	47,1	161	41,1
Launkalnes pagasts	Valkas	1285	667 245	661 791	515	61,8	318	31,4
Palsmanes pagasts	Valkas	1044	623 314	589 905	565	47,0	266	37,3
Plāņu pagasts	Valkas	758	447 092	444 638	587	34,1	200	60,7
Seda ar l.t.	Valkas	1618	1 086 348	1 077 197	666	38,6	257	20,9
Smiltene	Valkas	5852	4 661 269	4 656 412	796	56,8	452	17,6
Smiltenes pagasts	Valkas	1203	581 375	577 552	480	54,6	262	36,5
Strenči	Valkas	1410	1 313 669	1 312 850	931	38,1	355	23,7
Trikātas pagasts	Valkas	1049	386 081	384 557	367	62,2	228	22,8
Valka	Valkas	6244	5 954 050	5 901 554	945	36,1	341	19,2
Valkas pagasts	Valkas	1475	430 575	429 331	291	74,1	216	21,0
Variņu pagasts	Valkas	985	677 643	665 680	676	27,6	187	66,6

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NIĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB+SB	PB	PB1	NĪĪPB	NI1	TĪPB
Vijciema pagasts	Valkas	784	279 315	279 153	356	60,0	214	21,2
Zvārtavas pagasts	Valkas	528	168 464	168 357	319	61,3	196	28,5
Bērzaines pagasts	Valmieras	658	615 646	534 425	812	25,7	208	46,4
Brenguļu pagasts	Valmieras	978	641 488	519 355	531	73,6	391	0,5
Burtnieku novads	Valmieras	1576	912 981	763 209	484	37,5	182	35,6
Burtnieku pagasts	Valmieras	1536	827 857	785 615	511	43,2	221	10,6
Dikļu pagasts	Valmieras	1273	1 345 860	1 220 079	958	24,5	234	22,5
Ipiķu pagasts	Valmieras	301	307 351	295 936	983	14,6	144	79,8
Jeru pagasts	Valmieras	1441	865 636	728 098	505	40,2	203	37,2
Kauguru pagasts	Valmieras	1574	897 307	827 540	526	59,3	312	0,8
Kocēnu pagasts	Valmieras	3118	1 966 861	1 880 272	603	50,7	306	12,3
Ķoņu pagasts	Valmieras	791	439 945	410 236	519	35,6	185	24,0
Lodes pagasts	Valmieras	371	469 482	444 057	1197	13,7	164	73,1
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	2242	1 489 198	1 328 515	593	36,2	215	18,5
Naukšēnu pagasts	Valmieras	1545	871 199	830 060	537	46,0	247	7,9
Ramatas pagasts	Valmieras	518	289 773	271 429	524	31,7	166	22,9
Rencēnu pagasts	Valmieras	1723	693 903	640 256	372	62,8	233	8,9
Rūjiena	Valmieras	3500	2 961 438	2 709 524	774	39,0	302	15,2
Sēļu pagasts	Valmieras	499	195 049	178 764	358	36,6	131	52,7
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	840	279 177	263 493	314	69,1	217	19,1
Vaidavas pagasts	Valmieras	1134	975 990	962 209	849	33,2	281	6,1
Valmiera	Valmieras	27 423	25 155 256	24 070 357	878	54,9	482	9,0
Valmieras pagasts	Valmieras	3285	1 437 185	1 402 355	427	93,1	397	2,1
Vilpulkas pagasts	Valmieras	715	683 148	653 254	914	19,3	176	46,2
Zilākalna pagasts	Valmieras	897	636 123	630 574	703	32,3	227	44,6
Ances pagasts	Ventspils	746	450 193	402 555	540	40,8	220	17,5
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	368	507 866	456 196	1240	20,0	247	53,1
Piltene ar l.t.	Ventspils	1705	1 243 634	1 148 039	673	43,1	290	25,5
Popes pagasts	Ventspils	1131	814 579	744 917	659	42,1	277	28,9
Puzes pagasts	Ventspils	1037	1 030 330	971 948	937	34,6	325	23,0
Tārgales pagasts	Ventspils	1978	1 048 175	937 902	474	72,7	345	2,4
Ugāles pagasts	Ventspils	2516	1 435 267	1 378 044	548	51,3	281	20,7
Usmas pagasts	Ventspils	620	608 471	551 979	890	21,8	194	51,4
Užavas pagasts	Ventspils	588	740 507	672 720	1144	44,1	505	31,5
Vārves pagasts	Ventspils	1978	1 166 646	1 078 705	545	55,5	302	20,9
Ziru pagasts	Ventspils	563	514 971	477 086	847	28,2	239	46,8
Zlēku pagasts	Ventspils	588	548 130	518 490	882	21,9	193	53,4
Visās pašvaldībās kopā		**2 270 894**	**1 972 549 423**	**1 798 620 857**	**792**	**50,5**	**400**	**32,9**

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB+SB – pamatbudžeta un speciālā budžeta ieņēmumi kopā 2008. gadā, Ls; PB – pamatbudžeta ieņēmumi 2008. gadā, Ls; PB1 – pamatbudžeta ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; NĪĪPB – nodokļu ieņēmumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; NI1 – nodokļu ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pamatbudžetā 2008. gadā, Ls; TĪPB – valsts budžeta transfertu īpatsvars pamatbudžetā, %.

4. PIELIKUMS. PAŠVALDĪBU BUDŽETU IZDEVUMI (2008. g.)

Rajonu pašvaldību budžetu izdevumi

Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Aizkraukles rajons	39 971	9 532 389	5	18	181	27	3	8
Alūksnes rajons	24 159	7 017 801	5	23	234	27	0	4
Balvu rajons	26 823	9 685 729	3	165	82	32	1	5
Bauskas rajons	50 811	14 718 643	17	7	195	12	4	59
Cēsu rajons	56 265	20 264 364	4	13	232	19	7	7
Daugavpils rajons	38 574	7 942 531	4	130	36	22	2	13
Dobeles rajons	37 713	9 472 771	9	18	180	30	0	21
Gulbenes rajons	25 864	6 075 983	6	90	137	0	0	6
Jēkabpils rajons	52 076	12 271 154	5	142	50	31	0	9
Jelgavas rajons	37 278	8 633 189	2	11	165	37	7	3
Krāslavas rajons	32 699	6 516 408	0	27	154	9	7	3
Kuldīgas rajons	35 541	9 812 384	2	15	218	15	12	16
Liepājas rajons	43 306	9 248 745	2	23	178	6	1	5

Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Limbažu rajons	37 429	8 005 295	2	164	28	14	0	6
Ludzas rajons	30 807	6 392 812	5	155	25	22	0	5
Madonas rajons	42 263	10 394 613	1	180	28	17	2	17
Ogres rajons	64 811	10 900 600	2	124	19	14	3	6
Preiļu rajons	37 743	9 553 921	9	17	209	20	0	6
Rēzeknes rajons	39 784	10 223 833	6	22	207	23	2	3
Rīgas rajons	167 774	21 788 334	1	98	21	4	0	3
Saldus rajons	36 324	10 998 888	2	199	69	23	1	9
Talsu rajons	46 280	11 609 523	2	11	180	27	8	11
Tukuma rajons	54 753	19 370 030	11	8	193	39	0	13
Valkas rajons	31 314	6 745 348	4	12	171	14	3	6
Valmieras rajons	57 938	13 457 416	2	210	2	6	0	10
Ventspils rajons	13 818	3 066 538	0	159	60	0	0	3

Republikas pilsētu pašvaldību budžetu izdevumi

Republikas pilsēta	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Daugavpils	105 958	57 099 023	17	35	294	43	45	43
Jelgava	65 635	52 151 682	27	122	318	39	115	54
Jūrmala	55 580	45 067 991	19	197	315	52	57	64
Liepāja	85 050	50 635 118	21	46	272	58	110	68

Republikas pilsēta	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Rēzekne	35 883	24 388 044	21	65	308	73	78	94
Rīga	717 371	545 916 809	16	134	264	82	159	47
Ventspils	43 299	34 542 075	25	93	279	62	41	128

Rajonu pilsētu, pagastu un novadu pašvaldību budžetu izdevumi

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Aiviekstes pagasts	Aizkraukles	927	458 312	5	113	275	12	0	23
Aizkraukles novads	Aizkraukles	10 052	11 422 248	40	175	683	38	0	75
Bebru pagasts	Aizkraukles	1312	932 382	14	91	351	8	1	21
Daudzeses pagasts	Aizkraukles	1151	1 111 180	54	70	771	10	2	20
Iršu pagasts	Aizkraukles	565	486 982	15	158	333	15	144	38
Jaunjelgava ar l.t.	Aizkraukles	2394	1 353 045	11	111	292	32	63	28
Klintaines pagasts	Aizkraukles	894	345 945	25	278	15	16	0	31
Kokneses pagasts	Aizkraukles	4327	3 816 948	42	88	400	26	10	298
Kurmenes pagasts	Aizkraukles	796	598 451	9	152	446	9	3	90
Mazzalves pagasts	Aizkraukles	1262	782 927	34	58	311	24	0	31

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Neretas pagasts	Aizkraukles	1916	991 497	2	77	308	21	4	39
Pilskalnes pagasts	Aizkraukles	521	356 401	22	163	340	9	20	24
Pļaviņas	Aizkraukles	3726	2 349 388	11	106	333	66	30	67
Seces pagasts	Aizkraukles	1176	563 071	6	97	277	14	15	42
Sērenes pagasts	Aizkraukles	875	355 288	37	152	25	27	3	19
Skrīveru pagasts	Aizkraukles	4144	2 449 500	17	68	343	28	3	55
Staburaga pagasts	Aizkraukles	462	255 721	6	229	241	12	0	22
Sunākstes pagasts	Aizkraukles	545	353 900	22	150	356	10	12	43
Valles pagasts	Aizkraukles	1146	815 441	11	180	356	11	3	50
Vietalvas pagasts	Aizkraukles	978	430 292	2	90	220	23	4	13

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Zalves pagasts	Aizkraukles	802	511 684	14	148	352	24	0	25
Alsviķu pagasts	Alūksnes	1617	831 712	26	68	310	24	8	67
Alūksne	Alūksnes	9173	7 138 341	29	82	366	26	174	45
Annas pagasts	Alūksnes	521	231 530	1	122	205	19	9	55
Ape ar l.t.	Alūksnes	1740	1 083 570	23	95	362	13	12	55
Gaujienas pagasts	Alūksnes	1051	697 107	7	73	377	18	34	58
Ilzenes pagasts	Alūksnes	437	401 569	34	154	338	21	15	369
Jaunalūksnes pagasts	Alūksnes	1330	622 085	14	111	260	26	3	57
Jaunannas pagasts	Alūksnes	574	411 664	8	151	426	5	24	92
Jaunlaicenes pagasts	Alūksnes	481	362 792	2	118	311	82	21	152
Kalncempju pagasts	Alūksnes	251	231 039	38	399	6	21	19	421
Liepnas pagasts	Alūksnes	1040	799 412	36	93	279	17	296	47
Malienas pagasts	Alūksnes	471	407 267	6	125	593	13	6	56
Mālupes pagasts	Alūksnes	732	363 237	2	91	256	25	10	50
Mārkalnes pagasts	Alūksnes	437	211 838	2	91	250	43	7	64
Pededzes pagasts	Alūksnes	850	603 846	21	158	406	17	20	65
Trapenes pagasts	Alūksnes	912	418 037	6	94	224	13	27	62
Veclaicenes pagasts	Alūksnes	447	373 703	45	135	531	22	35	69
Virešu pagasts	Alūksnes	753	392 215	1	115	277	31	23	50
Zeltiņu pagasts	Alūksnes	408	498 114	20	305	528	32	12	258
Ziemeru pagasts	Alūksnes	934	582 470	1	140	358	17	11	82
Baltinavas pagasts	Balvu	1438	957 845	27	77	475	32	20	35
Balvi	Balvu	7968	6 966 597	37	65	284	37	9	245
Balvu pagasts	Balvu	814	262 609	26	116	46	16	20	68
Bērzkalnes pagasts	Balvu	580	246 197	33	97	69	62	9	18
Bērzpils pagasts	Balvu	933	616 119	18	143	422	21	7	21
Briežuciema pagasts	Balvu	656	447 731	27	103	375	49	11	55
Krišjāņu pagasts	Balvu	445	313 162	27	123	280	19	24	98
Kubulu pagasts	Balvu	1678	886 000	13	128	300	8	6	47
Kupravas pagasts	Balvu	533	438 507	16	159	265	14	16	15
Lazdukalna pagasts	Balvu	1077	587 372	23	82	341	35	11	30
Lazdulejas pagasts	Balvu	384	239 219	49	62	51	33	242	133
Medņevas pagasts	Balvu	820	631 441	32	68	507	20	37	100
Rugāju pagasts	Balvu	1652	817 537	4	64	291	43	18	42
Susāju pagasts	Balvu	866	446 594	48	95	2	62	28	88
Šķilbēnu pagasts	Balvu	1314	914 401	11	75	449	47	28	42
Tilžas pagasts	Balvu	1164	763 492	5	66	387	24	33	93
Vectilžas pagasts	Balvu	507	452 962	50	99	262	20	360	56
Vecumu pagasts	Balvu	705	344 624	17	123	235	42	13	41
Vīksnas pagasts	Balvu	827	490 486	33	101	375	13	21	42
Viļaka	Balvu	1603	1 597 098	7	132	508	15	0	61
Žīguru pagasts	Balvu	859	531 064	27	74	363	24	57	55
Bārbeles pagasts	Bauskas	920	428 642	2	86	216	18	19	66
Bauska	Bauskas	10 190	10 220 275	34	93	376	25	5	117
Brunavas pagasts	Bauskas	1754	867 589	18	190	214	23	0	30
Ceraukstes pagasts	Bauskas	1945	1 669 069	53	82	642	24	3	72
Codes pagasts	Bauskas	2863	1 948 666	37	102	316	113	57	39
Dāviņu pagasts	Bauskas	902	352 480	34	59	24	52	17	62
Gailīšu pagasts	Bauskas	2704	1 422 054	6	108	270	19	0	31
Iecavas novads	Bauskas	9703	5 645 114	20	72	312	29	1	71
Īslīces pagasts	Bauskas	4102	1 799 911	11	59	143	112	7	75
Mežotnes pagasts	Bauskas	1822	865 698	3	50	249	21	18	31
Rundāles pagasts	Bauskas	2273	1 174 075	11	83	246	24	0	30
Skaistkalnes pagasts	Bauskas	1391	712 792	4	88	283	8	2	59
Stelpes pagasts	Bauskas	1010	470 253	14	88	286	8	0	14
Svitenes pagasts	Bauskas	1005	510 343	23	56	190	18	173	56
Vecsaules pagasts	Bauskas	2309	1 168 337	14	48	364	22	0	30
Vecumnieku pagasts	Bauskas	4741	2 613 114	6	65	299	66	0	61
Viesturu pagasts	Bauskas	1177	616 684	22	75	250	27	28	107
Amatas novads	Cēsu	3531	3 555 092	10	72	682	38	2	36
Cēsis	Cēsu	18 171	20 286 106	37	119	531	34	123	176
Drustu pagasts	Cēsu	1013	343 854	1	117	81	18	0	31
Dzērbenes pagasts	Cēsu	1037	1 094 023	59	108	244	24	12	38
Inešu pagasts	Cēsu	779	342 522	20	85	77	13	5	34
Jaunpiebalgas pagasts	Cēsu	2251	1 237 797	35	65	246	9	3	44
Kaives pagasts	Cēsu	427	253 873	34	57	346	18	0	21
Liepas pagasts	Cēsu	3203	1 638 982	14	53	129	25	4	32
Līgatne	Cēsu	1264	880 260	9	162	183	73	0	42
Līgatnes pagasts	Cēsu	2831	1 006 423	11	129	106	16	3	23
Mārsnēnu pagasts	Cēsu	894	553 119	51	98	395	22	4	50
Nītaures pagasts	Cēsu	969	530 654	1	127	332	20	3	20
Priekuļu pagasts	Cēsu	4839	2 662 630	21	90	190	17	6	33
Raiskuma pagasts	Cēsu	1716	621 639	29	70	62	33	8	38
Raunas pagasts	Cēsu	3138	1 468 718	35	93	90	20	40	32
Skujenes pagasts	Cēsu	964	544 905	39	74	117	41	9	50
Stalbes pagasts	Cēsu	1308	780 442	1	45	374	28	4	39
Straupes pagasts	Cēsu	1485	531 398	19	65	73	34	12	53
Taurenes pagasts	Cēsu	984	672 434	36	138	163	6	0	157
Vaives pagasts	Cēsu	1631	594 619	16	55	192	22	7	22
Vecpiebalgas pagasts	Cēsu	1603	806 784	29	72	199	22	3	73
Veselavas pagasts	Cēsu	713	302 391	29	72	128	16	0	47
Zaubes pagasts	Cēsu	1007	804 111	58	91	263	21	10	14
Zosēnu pagasts	Cēsu	507	175 953	0	89	105	24	6	43
Ambeļu pagasts	Daugavpils	731	256 205	20	124	18	32	15	50
Biķernieku pagasts	Daugavpils	818	703 158	45	153	217	22	0	401
Demenes pagasts	Daugavpils	1923	930 141	9	71	202	56	17	24
Dubnas pagasts	Daugavpils	979	252 620	7	140	13	22	4	33
Dvietes pagasts	Daugavpils	708	515 715	1	191	205	8	11	87

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Eglaines pagasts	Daugavpils	1062	523 151	13	130	222	13	6	41
Ilūkstes novads	Daugavpils	6489	3 840 069	18	119	273	30	13	57
Kalkūnes pagasts	Daugavpils	2531	1 113 136	12	84	63	22	1	7
Kalupes pagasts	Daugavpils	1680	816 037	10	88	226	29	23	24
Laucesas pagasts	Daugavpils	1606	547 624	3	102	121	14	3	40
Līksnas pagasts	Daugavpils	1239	592 068	22	102	151	27	2	133
Maļinovas pagasts	Daugavpils	1131	441 587	38	171	0	25	4	20
Medumu pagasts	Daugavpils	1099	537 835	3	78	224	14	10	20
Naujenes pagasts	Daugavpils	6032	2 154 921	2	72	188	23	2	45
Nīcgales pagasts	Daugavpils	910	506 951	23	195	190	25	16	44
Salienas pagasts	Daugavpils	827	466 811	5	133	294	12	15	44
Skrudalienas pagasts	Daugavpils	1567	698 012	3	102	239	14	0	42
Subate ar l.t.	Daugavpils	1124	486 152	1	56	204	19	4	24
Sventes pagasts	Daugavpils	1296	1 429 314	58	89	852	18	11	18
Tabores pagasts	Daugavpils	1060	407 296	1	115	154	20	5	14
Vaboles pagasts	Daugavpils	908	534 779	0	128	305	11	34	55
Vecsalienas pagasts	Daugavpils	744	387 472	37	454	32	10	7	11
Višķu pagasts	Daugavpils	2110	1 559 942	5	66	414	25	106	17
Annenieku pagasts	Dobeles	1190	974 186	5	98	589	16	4	27
Auce ar l.t.	Dobeles	3971	3 078 816	3	74	473	16	0	45
Auru pagasts	Dobeles	3256	1 372 825	14	71	247	43	5	11
Bēnes pagasts	Dobeles	2050	1 259 803	20	82	330	20	6	55
Bērzes pagasts	Dobeles	2015	964 352	31	60	98	20	114	28
Bikstu pagasts	Dobeles	1049	554 492	3	75	257	21	14	90
Dobele	Dobeles	11 161	8 959 998	17	134	458	65	9	57
Dobeles pagasts	Dobeles	979	434 768	5	118	213	20	24	27
Īles pagasts	Dobeles	603	316 425	24	96	177	9	136	41
Jaunbērzes pagasts	Dobeles	1136	868 648	37	108	560	23	6	24
Krimūnu pagasts	Dobeles	1241	716 898	18	89	225	25	39	69
Lielauces pagasts	Dobeles	562	325 681	6	106	248	14	8	42
Naudītes pagasts	Dobeles	901	435 744	2	113	295	27	9	17
Penkules pagasts	Dobeles	1107	606 302	28	65	311	25	10	92
Tērvetes novads	Dobeles	4222	2 271 864	7	67	276	23	16	28
Ukru pagasts	Dobeles	496	283 904	29	235	40	27	17	24
Vītiņu pagasts	Dobeles	1211	597 125	6	192	75	23	124	30
Zebrenes pagasts	Dobeles	563	357 439	3	113	413	25	36	27
Beļavas pagasts	Gulbenes	1911	757 627	16	129	148	27	3	21
Daukstu pagasts	Gulbenes	1299	541 862	14	97	101	25	40	42
Druvienas pagasts	Gulbenes	581	710 797	71	79	977	14	5	67
Galgauskas pagasts	Gulbenes	723	353 373	36	167	109	9	0	59
Gulbene	Gulbenes	9068	7 211 303	27	81	416	26	6	76
Jaungulbenes pagasts	Gulbenes	1317	607 819	22	170	173	46	9	28
Lejasciema pagasts	Gulbenes	1818	904 472	21	87	140	127	0	64
Līgo pagasts	Gulbenes	442	217 611	23	206	89	7	6	62
Litenes pagasts	Gulbenes	1158	654 429	51	72	208	14	3	221
Lizuma pagasts	Gulbenes	1584	700 374	2	98	121	18	26	80
Rankas pagasts	Gulbenes	1626	654 758	18	85	149	21	2	37
Stāmerienas pagasts	Gulbenes	1183	508 769	12	91	98	27	26	64
Stradu pagasts	Gulbenes	2139	884 342	9	90	150	10	5	47
Tirzas pagasts	Gulbenes	1015	492 347	22	84	219	14	4	64
Ābeļu pagasts	Jēkabpils	1025	629 618	31	64	178	34	238	23
Aknīste ar l.t.	Jēkabpils	1812	1 053 415	1	77	316	24	105	33
Asares pagasts	Jēkabpils	580	365 433	32	106	364	26	0	50
Atašienes pagasts	Jēkabpils	790	474 481	0	123	345	29	25	33
Dignājas pagasts	Jēkabpils	598	499 025	12	116	466	18	123	36
Dunavas pagasts	Jēkabpils	813	353 461	2	128	173	19	31	37
Elkšņu pagasts	Jēkabpils	610	301 282	0	100	218	18	10	62
Gārsenes pagasts	Jēkabpils	958	451 726	20	61	167	27	0	46
Jēkabpils	Jēkabpils	26 645	14 308 749	26	48	229	41	10	58
Kalna pagasts	Jēkabpils	720	381 683	9	126	172	29	24	38
Krustpils pagasts	Jēkabpils	1008	568 604	3	105	306	28	48	26
Kūku pagasts	Jēkabpils	2090	1 016 710	20	127	159	37	0	33
Leimaņu pagasts	Jēkabpils	557	399 512	5	265	287	32	33	38
Mežāres pagasts	Jēkabpils	974	477 179	7	99	211	33	4	38
Rites pagasts	Jēkabpils	699	404 596	18	114	267	23	88	38
Rubenes pagasts	Jēkabpils	1237	672 788	20	76	226	26	86	72
Salas pagasts	Jēkabpils	3325	1 514 324	9	72	266	35	0	38
Saukas pagasts	Jēkabpils	737	296 668	19	45	30	17	7	59
Sēlpils pagasts	Jēkabpils	1086	466 733	4	95	160	41	2	65
Variešu pagasts	Jēkabpils	1300	623 531	18	78	247	22	10	66
Viesīte ar l.t.	Jēkabpils	2700	1 384 429	8	75	272	40	10	71
Vīpes pagasts	Jēkabpils	801	530 480	14	79	338	17	9	64
Zasas pagasts	Jēkabpils	1011	717 813	22	112	318	23	86	87
Elejas pagasts	Jelgavas	2571	1 408 654	14	85	308	54	1	15
Glūdas pagasts	Jelgavas	2943	1 852 394	26	99	318	18	2	20
Jaunsvirlaukas pagasts	Jelgavas	3291	1 783 697	3	66	280	53	19	32
Kalnciems ar l.t.	Jelgavas	2518	1 276 253	7	80	195	13	0	38
Lielplatones pagasts	Jelgavas	872	633 053	32	103	476	39	0	65
Līvbērzes pagasts	Jelgavas	2366	1 205 571	7	37	290	26	0	82
Ozolnieku novads	Jelgavas	8161	4 324 681	30	71	238	17	8	105
Platones pagasts	Jelgavas	1706	1 103 617	19	144	368	30	5	38
Sesavas pagasts	Jelgavas	1905	989 323	28	78	290	18	9	34
Sidrabenes pagasts	Jelgavas	1828	899 695	5	43	301	22	14	17
Svētes pagasts	Jelgavas	1776	732 074	2	110	201	20	0	46
Valgundes novads	Jelgavas	2118	949 829	7	78	221	21	23	40
Vilces pagasts	Jelgavas	1804	809 525	8	82	187	29	0	70
Vircavas pagasts	Jelgavas	1721	876 043	21	153	197	29	24	31
Zaļenieku pagasts	Jelgavas	1698	911 385	2	116	243	31	0	63

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Andrupenes pagasts	Krāslavas	1424	861 663	26	94	322	34	0	77
Andzeļu pagasts	Krāslavas	726	419 979	14	121	332	35	0	39
Asūnes pagasts	Krāslavas	612	396 544	10	197	300	27	0	32
Aulejas pagasts	Krāslavas	691	524 371	37	200	242	22	59	103
Bērziņu pagasts	Krāslavas	512	379 610	39	139	179	28	9	81
Dagda	Krāslavas	2546	2 720 301	12	72	420	99	13	100
Dagdas pagasts	Krāslavas	897	464 181	46	232	38	37	0	59
Ezernieku pagasts	Krāslavas	959	654 778	27	125	383	18	3	79
Grāveru pagasts	Krāslavas	610	347 307	28	187	249	27	0	25
Indras pagasts	Krāslavas	1359	666 021	7	123	253	23	6	34
Izvaltas pagasts	Krāslavas	823	435 606	10	125	277	20	3	36
Kalniešu pagasts	Krāslavas	909	506 851	13	159	218	24	9	61
Kaplavas pagasts	Krāslavas	764	224 668	13	112	26	16	7	48
Kastuļinas pagasts	Krāslavas	981	543 131	16	110	226	80	39	43
Kombuļu pagasts	Krāslavas	735	333 508	6	110	203	35	0	32
Konstantinovas pagasts	Krāslavas	632	359 440	26	119	228	43	4	84
Krāslavas novads	Krāslavas	11 133	9 985 149	46	67	326	55	343	51
Ķepovas pagasts	Krāslavas	299	125 815	14	228	26	59	0	12
Piedrujas pagasts	Krāslavas	626	251 060	0	70	196	38	0	18
Robežnieku pagasts	Krāslavas	1052	1 053 784	36	119	240	359	7	42
Skaistas pagasts	Krāslavas	756	358 381	6	101	225	27	0	51
Svariņu pagasts	Krāslavas	475	381 036	44	112	345	19	0	131
Šķaunes pagasts	Krāslavas	654	503 553	36	77	244	29	0	131
Šķeltovas pagasts	Krāslavas	784	536 320	34	168	377	21	11	36
Ūdrīšu pagasts	Krāslavas	1740	517 771	4	59	35	43	6	19
Alsungas pagasts	Kuldīgas	1748	1 087 047	1	54	299	111	38	39
Ēdoles pagasts	Kuldīgas	1015	1 436 031	67	136	318	33	0	729
Gudenieku pagasts	Kuldīgas	791	490 742	23	227	221	26	21	47
Īvandes pagasts	Kuldīgas	427	301 917	2	145	4	30	109	53
Kabiles pagasts	Kuldīgas	896	629 114	32	97	421	12	48	64
Kuldīga	Kuldīgas	12 986	11 878 356	32	91	370	29	2	124
Kurmāles pagasts	Kuldīgas	2244	1 032 063	31	164	156	25	0	22
Laidu pagasts	Kuldīgas	1284	703 776	8	57	286	22	35	38
Nīkrāces pagasts	Kuldīgas	743	726 962	8	103	333	30	0	39
Padures pagasts	Kuldīgas	1145	604 822	13	98	221	23	5	41
Pelču pagasts	Kuldīgas	1048	541 002	12	124	234	18	6	40
Raņķu pagasts	Kuldīgas	520	299 409	41	229	0	30	148	113
Rendas pagasts	Kuldīgas	1156	658 841	27	121	185	22	0	147
Rudbāržu pagasts	Kuldīgas	1132	615 229	14	78	226	26	10	32
Rumbas pagasts	Kuldīgas	1677	720 449	10	80	0	29	0	21
Skrunda ar l.t.	Kuldīgas	3765	2 219 799	15	132	266	26	0	106
Snēpeles pagasts	Kuldīgas	822	464 870	20	235	227	15	0	34
Turlavas pagasts	Kuldīgas	1008	645 423	33	244	255	14	6	81
Vārmes pagasts	Kuldīgas	1134	864 699	38	101	468	9	66	56

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Aizpute	Liepājas	5320	2 091 291	25	46	197	27	51	35
Aizputes pagasts	Liepājas	997	544 532	44	81	304	37	0	26
Bārtas pagasts	Liepājas	698	261 599	7	76	85	25	38	75
Bunkas pagasts	Liepājas	1035	563 108	43	98	229	12	20	94
Cīravas pagasts	Liepājas	1306	1 122 361	53	59	166	16	39	39
Dunalkas pagasts	Liepājas	834	812 585	29	128	278	24	0	83
Dunikas pagasts	Liepājas	759	584 498	52	77	558	9	26	24
Durbes novads	Liepājas	2162	1 006 209	32	97	141	27	14	58
Embūtes pagasts	Liepājas	437	166 010	11	161	95	15	7	24
Gaviezes pagasts	Liepājas	935	410 092	29	92	101	35	7	164
Gramzdas pagasts	Liepājas	795	416 478	1	86	221	16	62	53
Grobiņa	Liepājas	4225	3 208 684	49	107	371	33	0	35
Grobiņas pagasts	Liepājas	2745	1 136 271	27	107	65	29	12	102
Kalētu pagasts	Liepājas	760	482 924	1	52	382	24	114	43
Kalvenes pagasts	Liepājas	803	382 700	35	158	129	18	33	82
Kazdangas pagasts	Liepājas	1546	680 925	9	130	98	22	33	72
Lažas pagasts	Liepājas	709	267 903	10	48	69	17	0	66
Medzes pagasts	Liepājas	1510	629 102	26	149	147	34	0	77
Nīcas pagasts	Liepājas	2880	1 137 827	3	71	131	12	15	41
Otaņķu pagasts	Liepājas	980	383 066	21	81	165	13	7	39
Priekule	Liepājas	2461	1 973 205	50	46	547	20	0	35
Priekules pagasts	Liepājas	716	205 481	3	116	27	34	25	27
Rucavas pagasts	Liepājas	1294	445 077	2	91	116	18	15	29
Sakas novads	Liepājas	1792	966 859	8	197	157	0	26	43
Vaiņodes pagasts	Liepājas	2583	984 226	2	57	144	19	28	32
Vecpils pagasts	Liepājas	534	231 323	19	98	126	15	24	50
Vērgales pagasts	Liepājas	1535	597 784	15	73	145	15	44	58
Virgas pagasts	Liepājas	955	516 736	1	192	124	22	10	69
Ainaži ar l.t.	Limbažu	1615	1 035 361	23	106	152	17	221	81
Aloja ar l.t.	Limbažu	2465	1 675 966	37	79	480	23	0	47
Braslavas pagasts	Limbažu	735	359 643	7	134	159	6	0	89
Brīvzemnieku pagasts	Limbažu	1155	772 138	9	78	339	116	21	36
Katvaru pagasts	Limbažu	1415	860 298	39	86	146	53	0	226
Lēdurgas pagasts	Limbažu	1604	1 372 546	46	79	619	62	0	76
Liepupes pagasts	Limbažu	2271	1 246 127	26	89	202	17	131	42
Limbaži	Limbažu	8607	6 867 183	19	109	443	24	16	83
Limbažu pagasts	Limbažu	2503	1 208 175	28	107	182	6	16	12
Pāles pagasts	Limbažu	888	568 237	26	91	411	12	3	73
Salacgrīva ar l.t.	Limbažu	5792	6 080 698	44	94	268	37	90	111
Skultes pagasts	Limbažu	2072	922 715	17	173	91	41	10	47
Staicele ar l.t.	Limbažu	1914	1 333 198	30	107	448	25	8	51
Umurgas pagasts	Limbažu	1251	798 970	4	105	262	181	2	14
Vidrižu pagasts	Limbažu	1621	743 216	4	79	242	20	2	75
Viļķenes pagasts	Limbažu	1521	1 459 420	55	90	769	10	6	62

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Blontu pagasts	Ludzas	494	239 522	11	93	196	27	5	22
Brigu pagasts	Ludzas	754	398 786	16	142	278	27	0	35
Ciblas novads	Ludzas	1390	785 009	22	124	266	35	10	40
Cirmas pagasts	Ludzas	770	323 312	0	118	0	28	7	28
Goliševas pagasts	Ludzas	491	313 284	28	181	221	25	54	105
Isnaudas pagasts	Ludzas	1186	447 244	35	51	129	38	20	44
Istras pagasts	Ludzas	855	437 282	4	93	323	20	11	39
Kārsava	Ludzas	2450	1 467 010	18	92	359	26	4	93
Lauderu pagasts	Ludzas	441	196 195	38	66	193	30	0	29
Ludza	Ludzas	9767	7 026 067	39	80	506	28	5	48
Malnavas pagasts	Ludzas	1550	657 505	9	71	152	38	35	35
Mērdzenes pagasts	Ludzas	840	1 057 067	57	111	810	27	19	208
Mežvidu pagasts	Ludzas	1030	627 216	23	170	293	37	4	50
Nirzas pagasts	Ludzas	548	465 428	29	99	506	65	28	30
Ņukšu pagasts	Ludzas	512	447 656	44	317	441	21	6	38
Pasienes pagasts	Ludzas	714	367 607	17	174	236	14	13	22
Pildas pagasts	Ludzas	722	507 548	27	192	352	27	18	25
Pureņu pagasts	Ludzas	465	163 961	6	121	95	25	18	29
Pušmucovas pagasts	Ludzas	663	427 488	26	93	244	20	191	39
Rundēnu pagasts	Ludzas	638	182 038	0	91	68	11	0	10
Salnavas pagasts	Ludzas	930	627 153	35	118	353	31	28	98
Zilupes novads	Ludzas	2671	1 730 836	29	57	312	30	8	37
Zvirgzdenes pagasts	Ludzas	926	1 048 449	24	87	747	28	19	37
Aronas pagasts	Madonas	1608	736 391	12	131	237	15	6	48
Barkavas pagasts	Madonas	1526	697 828	6	61	243	79	6	43
Bērzaunes pagasts	Madonas	1757	936 396	27	63	361	21	5	40
Cesvaine ar l.t.	Madonas	3212	2 678 340	39	86	614	54	0	40
Dzelzavas pagasts	Madonas	1310	717 537	11	133	254	62	6	59
Ērgļu novads	Madonas	3624	2 211 694	22	129	311	53	0	63
Kalsnavas pagasts	Madonas	2074	1 304 013	14	92	277	22	4	43
Lazdonas pagasts	Madonas	757	416 031	15	83	423	6	6	24
Liezēres pagasts	Madonas	1506	831 787	25	102	213	14	0	39
Lubānas novads	Madonas	2912	1 964 194	15	84	373	73	28	46
Ļaudonas pagasts	Madonas	1590	916 653	16	73	322	85	14	54
Madona	Madonas	8981	8 937 734	32	102	446	25	3	199
Mārcienas pagasts	Madonas	1165	808 697	42	75	342	15	45	32
Mētrienas pagasts	Madonas	828	447 756	4	125	185	22	7	49
Murmastienes pagasts	Madonas	886	450 494	11	126	246	8	11	61
Ošupes pagasts	Madonas	1245	813 691	20	69	293	34	34	89
Praulienas pagasts	Madonas	1764	813 155	12	58	311	33	0	25
Sarkaņu pagasts	Madonas	1620	994 334	33	147	137	21	216	57
Varakļāni	Madonas	2165	1 445 793	10	125	403	46	0	55
Varakļānu pagasts	Madonas	971	433 373	12	115	215	43	5	33
Vestienas pagasts	Madonas	762	439 956	2	126	361	14	0	33

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Birzgales pagasts	Ogres	1873	960 222	4	48	264	27	0	38
Ikšķiles novads	Ogres	8024	6 487 302	34	151	222	8	9	21
Jumpravas pagasts	Ogres	2088	1 466 197	6	87	360	20	0	60
Krapes pagasts	Ogres	803	403 916	17	199	244	4	9	19
Ķeguma novads	Ogres	4506	3 256 315	20	148	295	63	0	52
Ķeipenes pagasts	Ogres	1178	706 217	1	137	298	25	0	30
Lauberes pagasts	Ogres	788	459 030	2	140	223	21	46	42
Lēdmanes pagasts	Ogres	1441	706 986	4	94	213	21	93	36
Lielvārdes novads	Ogres	7866	6 235 189	30	102	379	61	11	65
Madlienas pagasts	Ogres	2065	1 451 045	6	90	373	15	18	45
Mazozolu pagasts	Ogres	657	392 509	17	88	275	21	35	116
Meņģeles pagasts	Ogres	687	478 219	24	103	393	8	6	95
Ogres novads	Ogres	29 720	29 950 302	22	149	318	42	85	46
Suntažu pagasts	Ogres	2141	1 236 834	3	52	266	14	112	55
Taurupes pagasts	Ogres	974	539 676	2	104	301	13	0	32
Aglonas pagasts	Preiļu	2273	1 169 495	14	77	284	14	0	35
Jersikas pagasts	Preiļu	1104	863 324	47	93	451	19	24	57
Līvānu novads	Preiļu	11 722	6 099 788	15	56	305	29	15	62
Pelēču pagasts	Preiļu	872	752 095	53	337	427	30	5	34
Preiļu novads	Preiļu	10 075	6 758 184	28	73	298	69	1	75
Riebiņu novads	Preiļu	6459	5 087 398	32	183	336	36	19	118
Rudzātu pagasts	Preiļu	937	614 989	15	109	352	41	0	22
Saunas pagasts	Preiļu	1124	743 075	21	153	270	23	0	45
Sutru pagasts	Preiļu	720	611 212	3	335	357	27	22	42
Vārkavas novads	Preiļu	1770	1 113 257	20	75	285	35	45	95
Vārkavas pagasts	Preiļu	687	354 729	10	154	235	16	16	50
Audriņu pagasts	Rēzeknes	1262	747 076	1	70	324	14	34	90
Bērzgales pagasts	Rēzeknes	719	540 950	27	81	404	16	12	127
Čornajas pagasts	Rēzeknes	1457	487 227	15	73	64	15	4	48
Dekšāres pagasts	Rēzeknes	941	858 755	54	85	750	34	0	19
Dricānu pagasts	Rēzeknes	1149	765 723	25	82	431	18	9	18
Feimaņu pagasts	Rēzeknes	1004	613 753	34	71	365	20	24	61
Gaigalavas pagasts	Rēzeknes	1103	760 470	23	148	401	37	16	61
Griškānu pagasts	Rēzeknes	1997	997 373	39	112	206	19	40	66
Ilzeskalna pagasts	Rēzeknes	897	692 563	40	156	221	24	0	19
Kantinieku pagasts	Rēzeknes	615	286 774	35	117	26	16	5	43
Kaunatas pagasts	Rēzeknes	1387	882 849	5	50	444	19	11	26
Lendžu pagasts	Rēzeknes	782	489 952	20	130	214	18	78	59
Lūznavas pagasts	Rēzeknes	1127	559 367	16	121	233	21	8	15
Mākoņkalna pagasts	Rēzeknes	747	517 766	31	110	303	17	14	80
Maltas pagasts	Rēzeknes	3372	1 899 698	7	63	372	20	37	65
Nagļu pagasts	Rēzeknes	578	426 780	0	128	264	19	12	62
Nautrēnu pagasts	Rēzeknes	1397	842 178	2	98	431	12	11	32
Ozolaines pagasts	Rēzeknes	2005	992 551	7	130	277	23	3	23

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Ozolmuižas pagasts	Rēzeknes	1063	796 772	59	58	29	35	100	419
Pušas pagasts	Rēzeknes	525	224 780	34	269	17	26	5	36
Rikavas pagasts	Rēzeknes	890	497 700	12	98	330	29	13	30
Sakstagala pagasts	Rēzeknes	1624	1 006 593	14	141	394	12	16	27
Silmalas pagasts	Rēzeknes	3290	1 628 805	9	70	297	30	9	27
Sokolku pagasts	Rēzeknes	870	480 791	27	257	154	21	10	20
Stoļerovas pagasts	Rēzeknes	759	593 005	30	107	544	19	15	17
Strūžānu pagasts	Rēzeknes	956	610 778	23	87	264	22	25	37
Verēmu pagasts	Rēzeknes	1762	1 136 878	17	145	390	24	7	24
Viļāni	Rēzeknes	3582	2 407 139	8	85	462	28	18	49
Viļānu pagasts	Rēzeknes	1924	800 974	9	69	196	26	4	19
Ādažu novads	Rīgas	8832	7 240 757	7	204	326	35	0	58
Allažu pagasts	Rīgas	1951	1 459 074	28	132	329	130	0	60
Babītes pagasts	Rīgas	7098	5 139 090	16	197	245	24	46	130
Baldone ar l.t.	Rīgas	5419	3 547 694	20	64	403	32	0	48
Baloži	Rīgas	5058	4 043 740	13	202	187	21	0	55
Carnikavas novads	Rīgas	6013	4 060 505	11	208	116	13	0	31
Daugmales pagasts	Rīgas	1055	963 169	45	124	617	31	8	32
Garkalnes novads	Rīgas	6321	5 310 621	2	340	272	43	0	83
Inčukalna novads	Rīgas	4321	2 950 158	17	121	266	130	6	92
Krimuldas pagasts	Rīgas	4241	3 186 744	29	82	370	20	0	61
Ķekavas pagasts	Rīgas	13 883	10 308 107	12	221	228	32	0	79
Mālpils pagasts	Rīgas	4155	5 273 952	53	143	274	53	92	687
Mārupes pagasts	Rīgas	12 505	12 348 504	41	170	524	47	22	26
Olaine	Rīgas	12 762	11 668 637	34	123	404	45	68	130
Olaines pagasts	Rīgas	6933	3 177 975	29	122	98	30	1	48
Ropažu novads	Rīgas	6735	3 671 661	29	97	192	27	0	49
Salas pagasts	Rīgas	1389	1 332 495	52	681	180	22	0	31
Salaspils novads	Rīgas	22 154	13 035 038	11	150	252	41	45	53
Saulkrasti ar l.t.	Rīgas	6013	4 401 453	2	144	272	46	13	82
Sējas novads	Rīgas	2456	1 847 979	22	110	270	26	132	119
Siguldas novads	Rīgas	15 313	14 480 773	29	150	325	50	180	88
Stopiņu novads	Rīgas	9121	8 151 513	14	177	207	30	0	53
Vangaži	Rīgas	4046	2 853 931	27	103	299	34	0	34
Brocēnu novads	Saldus	7169	4 051 973	13	70	377	13	1	56
Ezeres pagasts	Saldus	1385	947 078	24	118	380	15	2	45
Jaunauces pagasts	Saldus	475	432 167	1	280	535	14	0	35
Jaunlutriņu pagasts	Saldus	965	704 804	29	93	317	23	29	136
Kursīšu pagasts	Saldus	973	521 474	5	70	287	15	29	39
Lutriņu pagasts	Saldus	1445	1 034 792	14	191	368	25	0	63
Nīgrandes pagasts	Saldus	1743	1 214 539	4	40	493	14	25	65
Novadnieku pagasts	Saldus	1907	793 432	6	92	170	10	25	39
Pampāļu pagasts	Saldus	822	503 388	4	104	301	7	29	30
Rubas pagasts	Saldus	996	616 821	15	72	343	20	4	67

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Saldus	Saldus	12 467	9 597 691	25	90	437	25	5	54
Saldus pagasts	Saldus	1694	1 460 457	4	83	539	19	0	81
Šķēdes pagasts	Saldus	758	393 860	0	104	204	41	74	19
Vadakstes pagasts	Saldus	531	340 149	0	76	400	28	17	48
Zaņas pagasts	Saldus	820	499 151	16	87	277	22	39	40
Zirņu pagasts	Saldus	1779	1 080 203	3	89	430	13	2	20
Zvārdes pagasts	Saldus	395	386 537	2	130	661	20	0	142
Balgales pagasts	Talsu	979	515 984	31	100	214	16	16	42
Dundagas pagasts	Talsu	3748	1 759 242	17	46	180	7	15	109
Ģibuļu pagasts	Talsu	2515	1 211 818	29	89	146	19	5	133
Īves pagasts	Talsu	557	433 849	46	122	105	34	388	47
Kolkas pagasts	Talsu	1211	490 646	5	66	194	14	28	47
Ķūļciema pagasts	Talsu	508	314 433	27	245	19	75	12	69
Laidzes pagasts	Talsu	1856	1 241 154	37	78	177	49	11	60
Laucienes pagasts	Talsu	1934	1 674 525	48	164	366	14	65	100
Lībagu pagasts	Talsu	2129	875 702	17	116	154	16	17	39
Lubes pagasts	Talsu	611	271 286	40	190	15	24	9	82
Rojas novads	Talsu	6359	3 210 903	26	70	181	29	24	102
Sabiles novads	Talsu	3199	1 371 954	12	77	119	16	34	61
Stende	Talsu	1926	1 463 528	46	87	148	18	2	65
Strazdes pagasts	Talsu	458	181 264	8	79	142	12	17	38
Talsi	Talsu	11 321	11 113 446	48	97	650	36	9	88
Valdemārpils ar l.t.	Talsu	2634	1 161 436	3	54	183	9	3	103
Valdgales pagasts	Talsu	1467	452 760	12	72	130	21	6	41
Vandzenes pagasts	Talsu	1860	890 670	35	97	164	17	124	42
Virbu pagasts	Talsu	1008	772 022	53	196	113	22	11	23
Degoles pagasts	Tukuma	756	465 334	23	145	332	21	6	26
Džūkstes pagasts	Tukuma	1645	796 213	5	65	281	12	3	39
Engures pagasts	Tukuma	2773	2 044 767	38	61	563	17	3	38
Irlavas pagasts	Tukuma	1631	1 638 259	29	176	326	247	29	128
Jaunpils pagasts	Tukuma	2381	1 194 694	13	175	198	24	3	66
Jaunsātu pagasts	Tukuma	1146	739 935	1	261	255	10	3	33
Kandavas novads	Tukuma	8396	5 943 955	20	61	425	33	15	60
Lapmežciema novads	Tukuma	2494	1 518 449	47	90	146	17	3	271
Lestenes pagasts	Tukuma	724	482 869	2	146	310	19	7	26
Pūres pagasts	Tukuma	1614	1 432 035	27	71	495	21	54	111
Sēmes pagasts	Tukuma	1372	621 703	9	58	201	28	4	38
Slampes pagasts	Tukuma	2207	1 835 133	1	65	573	13	5	83
Smārdes pagasts	Tukuma	2830	1 610 015	33	108	294	27	49	42
Tukums	Tukuma	20 058	16 733 155	31	86	368	39	71	183
Tumes pagasts	Tukuma	1857	1 107 596	12	87	307	27	10	81
Vānes pagasts	Tukuma	1132	734 032	24	90	333	21	2	134
Viesatu pagasts	Tukuma	457	269 918	30	77	375	17	0	41
Zantes pagasts	Tukuma	669	862 973	30	56	323	248	139	155

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

Pilsēta, pagasts, novads	Rajons	ISK	PB	KĪPB	VD1	IZGL1	SOC1	EKON1	KULT1
Zentenes pagasts	Tukuma	611	374 837	25	169	282	22	0	41
Bilskas pagasts	Valkas	1457	630 058	27	53	206	25	41	27
Blomes pagasts	Valkas	1027	319 481	3	60	107	34	0	54
Brantu pagasts	Valkas	672	213 814	8	125	63	28	18	26
Ērģemes pagasts	Valkas	1016	622 969	34	75	165	31	0	176
Ēveles pagasts	Valkas	586	273 190	4	112	105	30	106	40
Grundzāles pagasts	Valkas	995	467 563	21	110	185	20	9	40
Jērcēnu pagasts	Valkas	558	182 751	25	102	20	16	64	49
Kārķu pagasts	Valkas	768	500 602	48	78	109	8	20	386
Launkalnes pagasts	Valkas	1285	655 500	28	82	165	43	2	32
Palsmanes pagasts	Valkas	1044	549 001	32	62	191	16	14	35
Plāņu pagasts	Valkas	758	258 567	2	110	79	39	12	34
Seda ar l.t.	Valkas	1618	1 826 111	61	105	101	18	5	10
Smiltene	Valkas	5852	5 812 389	39	156	623	9	1	51
Smiltenes pagasts	Valkas	1203	490 121	24	111	91	32	17	23
Strenči	Valkas	1410	1 081 307	8	112	348	26	122	49
Trikātas pagasts	Valkas	1049	387 131	14	37	148	14	37	73
Valka	Valkas	6244	6 656 087	29	112	305	41	187	129
Valkas pagasts	Valkas	1475	590 211	32	193	83	22	10	22
Variņu pagasts	Valkas	985	653 954	53	89	465	16	6	44
Vijciema pagasts	Valkas	784	486 533	42	72	294	19	21	95
Zvārtavas pagasts	Valkas	528	248 328	29	106	246	33	20	40
Bērzaines pagasts	Valmieras	658	369 768	8	82	266	27	11	105
Brenguļu pagasts	Valmieras	978	1 567 387	78	1358	98	19	48	42
Burtnieku novads	Valmieras	1576	1 253 382	32	264	256	20	48	41
Burtnieku pagasts	Valmieras	1536	1 223 187	34	104	308	9	9	287
Dikļu pagasts	Valmieras	1273	1 002 440	1	100	562	14	6	43
Ipiķu pagasts	Valmieras	301	110 323	13	169	20	20	14	99
Jeru pagasts	Valmieras	1441	730 929	40	67	185	16	4	18
Kauguru pagasts	Valmieras	1574	1 028 417	18	54	406	23	50	54
Kocēnu pagasts	Valmieras	3118	1 993 919	23	75	251	22	14	62
Ķoņu pagasts	Valmieras	791	470 400	17	172	236	14	4	35
Lodes pagasts	Valmieras	371	245 684	18	197	8	348	11	51
Mazsalaca ar l.t.	Valmieras	2242	1 755 312	28	83	345	27	8	81
Naukšēnu pagasts	Valmieras	1545	1 039 395	20	70	301	29	166	42
Ramatas pagasts	Valmieras	518	306 268	3	122	358	21	9	33
Rencēnu pagasts	Valmieras	1723	875 370	18	94	324	14	0	55
Rūjiena	Valmieras	3500	2 686 573	11	115	497	24	8	71
Sēļu pagasts	Valmieras	499	288 221	39	258	0	51	133	71
Skaņkalnes pagasts	Valmieras	840	492 427	52	80	92	19	3	61
Vaidavas pagasts	Valmieras	1134	897 273	2	92	506	18	4	45
Valmiera	Valmieras	27 423	29 141 314	29	137	575	47	125	87
Valmieras pagasts	Valmieras	3285	2 912 926	67	150	402	33	148	34
Vilpulkas pagasts	Valmieras	715	654 294	18	160	471	22	157	21
Zilākalna pagasts	Valmieras	897	430 336	16	79	182	32	0	79
Ances pagasts	Ventspils	746	391 300	2	56	306	28	49	39
Jūrkalnes pagasts	Ventspils	368	458 474	45	215	517	17	257	66
Piltene ar l.t.	Ventspils	1705	1 032 607	17	106	272	11	0	36
Popes pagasts	Ventspils	1131	602 246	0	90	259	20	28	87
Puzes pagasts	Ventspils	1037	904 615	2	87	234	212	26	67
Tārgales pagasts	Ventspils	1978	964 499	4	138	179	26	0	20
Ugāles pagasts	Ventspils	2516	1 235 214	6	86	300	37	0	33
Usmas pagasts	Ventspils	620	340 304	0	66	267	14	36	48
Užavas pagasts	Ventspils	588	575 994	16	201	332	28	99	71
Vārves pagasts	Ventspils	1978	1 026 433	14	73	180	23	0	74
Ziru pagasts	Ventspils	563	293 442	18	87	299	10	52	32
Zlēku pagasts	Ventspils	588	330 938	9	87	306	21	24	68
Visās pašvaldībās kopā		**2 270 894**	**1 888 704 220**	**19**	**154**	**352**	**61**	**81**	**68**

Saīsinājumi. ISK – iedzīvotāju skaits 2008. gada sākumā; PB – pamatbudžeta izdevumi 2008. gadā, Ls; KĪPB – kapitālo izdevumu īpatsvars pamatbudžetā 2008. gadā, %; VD1 – pamatbudžeta izdevumi valdības dienestiem uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; IZGL1 – pamatbudžeta izdevumi izglītībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; SOC1 – pamatbudžeta izdevumi sociālajai aizsardzībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; EKON1 – pamatbudžeta izdevumi ekonomiskajai darbībai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls; KULT1 – pamatbudžeta izdevumi atpūtai, kultūrai un reliģijai uz 1 iedzīvotāju 2008. gadā, Ls.

5. PIELIKUMS. NOVADU UN REPUBLIKAS PILSĒTU PLATĪBA UN IEDZĪVOTĀJU SKAITS (2009. g.)

Novads, rep. pilsēta	Adm. centrs	PLAT	ISK	ISIZM
Rīga	-	303	713 016	-4355
Jūrmala	-	100	55 870	290
Ādažu novads	Ādaži	163	9287	455
Alojas novads	Aloja	631	6160	-109
Babītes novads	Piņķi	242	8820	333
Baldones novads	Baldone	179	5486	67
Carnikavas novads	Carnikava	80	6233	220
Engures novads	Smārde	397	8043	-54
Garkalnes novads	Rīga*	152	6696	375
Ikšķiles novads	Ikšķile	131	8302	278
Inčukalna novads	Inčukalns	112	8463	96
Jaunpils novads	Jaunpils	209	2813	-25
Kandavas novads	Kandava	648	10 056	-141
Krimuldas novads	Ragana	341	5786	-59
Ķeguma novads	Ķegums	492	6382	3
Ķekavas novads	Ķekava	272	20 873	877
Lielvārdes novads	Lielvārde	226	11 468	73
Limbažu novads	Limbaži	1170	19 692	-186
Mālpils novads	Mālpils	221	4093	-62
Mārupes novads	Mārupe	104	13 871	1366
Ogres novads	Ogre	990	38 950	-63
Olaines novads	Olaine	298	20 019	324
Ropažu novads	Ropaži	325	6802	67
Salacgrīvas novads	Salacgrīva	637	9560	-118
Salaspils novads	Salaspils	126	22 757	603
Saulkrastu novads	Saulkrasti	48	6066	53
Sējas novads	Loja	230	2450	-6
Siguldas novads	Sigulda	361	17 480	216
Stopiņu novads	Ulbroka	53	9513	392
Tukuma novads	Tukums	1194	33 516	-105
Rīgas reģions		**10 435**	**1 098 523**	**805**
Valmiera	-	18	27 371	-52
Alūksnes novads	Alūksne	1699	19 546	-157
Amatas novads	Ausmas (Drabeši)	745	6368	-103
Apes novads	Ape	545	4380	-76
Beverīnas novads	Mūrmuiža	302	3563	-38
Burtnieku novads	Burtnieki	702	8651	-55
Cēsu novads	Cēsis	173	19 906	104
Cesvaines novads	Cesvaine	190	3176	-36
Ērgļu novads	Ērgļi	379	3574	-50
Gulbenes novads	Gulbene	1872	25 496	-368
Jaunpiebalgas novads	Jaunpiebalga	251	2722	-36

Novads, rep. pilsēta	Adm. centrs	PLAT	ISK	ISIZM
Līgatnes novads	Līgatne	168	4061	-34
Lubānas novads	Lubāna	347	2880	-32
Madonas novads	Madona	2160	28 086	-407
Mazsalacas novads	Mazsalaca	417	4035	-64
Naukšēnu novads	Naukšēni	281	2317	-19
Pārgaujas novads	Stalbe	486	4507	-2
Priekuļu novads	Priekuļi	301	9553	-96
Raunas novads	Rauna	309	4106	-45
Rūjienas novads	Rūjiena	353	6254	-74
Smiltenes novads	Smiltene	947	14 334	-186
Strenču novads	Strenči	375	4277	-67
Valkas novads	Valka	908	10 668	-147
Valmieras novads	Kocēni	499	7021	-59
Varakļānu novads	Varakļāni	278	3946	-76
Vecpiebalgas novads	Vecpiebalga	542	4778	-52
Vidzemes reģions		**15 246**	**235 576**	**-2227**
Liepāja	-	61	84 747	-303
Ventspils	-	58	42 963	-336
Aizputes novads	Aizpute	640	10 518	-163
Alsungas novads	Alsunga	191	1685	-63
Brocēnu novads	Brocēni	496	7197	28
Dundagas novads	Dundaga	676	4882	-77
Durbes novads	Durbe	320	3478	-52
Grobiņas novads	Grobiņa	490	10 120	7
Kuldīgas novads	Kuldīga	1756	27 390	-243
Nīcas novads	Nīca	351	3894	34
Pāvilostas novads	Pāvilosta	515	3257	-70
Priekules novads	Priekule	520	6685	-37
Rojas novads	Roja	310	6277	-82
Rucavas novads	Rucava	448	2014	-39
Saldus novads	Saldus	1682	28 921	-234
Skrundas novads	Skrunda	557	6053	-107
Talsu novads	Talsi	1763	34 795	-167
Vaiņodes novads	Vaiņode	307	2977	-43
Ventspils novads	Ventspils*	2457	13 768	-50
Kurzemes reģions		**13 596**	**301 621**	**-1997**
Jēkabpils	-	26	26 494	-151
Jelgava	-	61	65 419	-216
Aizkraukles novads	Aizkraukle	102	10 007	-45
Aknīstes novads	Aknīste	285	3307	-43
Auces novads	Auce	517	8775	-118

Novads, rep. pilsēta	Adm. centrs	PLAT	ISK	ISIZM
Bauskas novads	Bauska	786	28 368	-223
Dobeles novads	Dobele	888	24 467	-131
Iecavas novads	Iecava	312	9812	109
Jaunjelgavas novads	Jaunjelgava	684	6538	-65
Jēkabpils novads	Jēkabpils*	905	5865	-96
Jelgavas novads	Jelgava*	1317	27 227	-62
Kokneses novads	Koknese	361	6082	-122
Krustpils novads	Jēkabpils*	812	6832	-131
Neretas novads	Nereta	645	4420	-81
Ozolnieku novads	Ozolnieki	286	10 183	194
Pļaviņu novads	Pļaviņas	376	6448	-77
Rundāles novads	Pilsrundāle	231	4378	-77
Salas novads	Sala	317	4412	1
Skrīveru novads	Skrīveri	105	4116	-28
Tērvetes novads	Zelmeņi	224	4173	-49
Vecumnieku novads	Vecumnieki	844	9905	-99
Viesītes novads	Viesīte	651	4700	-46
Zemgales reģions		**10 733**	**281 928**	**-1556**
Daugavpils	-	72	104 857	-1101
Rēzekne	-	18	35 526	-357
Aglonas novads	Aglona	393	4555	-93
Baltinavas novads	Baltinava	187	1387	-51
Balvu novads	Balvi	1045	15 797	-159
Ciblas novads	Cibla	510	3419	-54
Dagdas novads	Dagda	950	9547	-189
Daugavpils novads	Daugavpils*	1876	28 677	-514
Ilūkstes novads	Ilūkste	647	9206	-177
Kārsavas novads	Kārsava	628	7121	-170
Krāslavas novads	Krāslava	1079	20 217	-371
Līvānu novads	Līvāni	622	14 283	-200
Ludzas novads	Ludza	966	15 996	-221
Preiļu novads	Preiļi	364	11 963	-108
Rēzeknes novads	Rēzekne*	2525	32 116	-351
Riebiņu novads	Riebiņi	630	6336	-123
Rugāju novads	Rugāji	515	2679	-50
Vārkavas novads	Vecvārkava	288	2411	-46
Viļakas novads	Viļaka	641	6547	-153
Viļānu novads	Viļāni	287	7233	-84
Zilupes novads	Zilupe	309	3773	-53
Latgales reģions		**14 549**	**343 646**	**-4625**
Latvija		**64 559**	**2 261 294**	**-9600**

Saīsinājumi. PLAT – teritorijas platība, km²; ISK – iedzīvotāju skaits 2009. gada sākumā; ISIZM – iedzīvotāju skaita izmaiņas no 2008. gada sākuma līdz 2009. gada sākumam.

* Novada administratīvais centrs neatrodas novada teritorijā.